СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

ГОДИНА XLV – БРОЈ 4	БЕОГРАД, 8. ЈУЛ 1996.	Цена овог броја 55,50 динара Годишња претплата 330 динара (аконтација) Рок за рекламацију 10 дана

9

На основу члана 24. став 1. Закона о средњој школи („Службени гласник Републике Србије", број 50/92),

министар просвете доноси

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ЗА СТИЦАЊЕ ОБРАЗОВАЊА У ЧЕТВОРОГОДИШЊЕМ ТРАЈАЊУ У СТРУЧНОЈ ШКОЛИ ЗА ПОДРУЧЈЕ РАДА КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И ЈАВНО ИНФОРМИСАЊЕ

Члан 1.

У Правилнику о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање („Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник", број 9/93) у поглављу „СЦЕНСКИ УМЕТНИЦИ" наставни планови и програми за образовне профиле балетски играч и фолклорни играч замењују се наставним плановима и програмима играч – класичан балет, играч – модерне игре и играч – народне игре и у поглављу „МУЗИЧКИ УМЕТНИЦИ" наставни планови и програми за образовне профиле музички извођач и музички сарадник замењују се наставним плановима и програмима за образовне профиле музички извођач, музички извођач – џез музике, музички извођач – музике за естраду, музички сарадник – теоретичар, музички сарадник – етномузиколог и музички извођач – рана музика.

Наставни планови и програми из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Просветном гласнику".

Број 601-01-23/96-01
У Београду, 19. јуна 1996. године

Министар,
проф. др **Драгослав Младеновић,** с. р.

НАСТАВНИ ПЛАНОВИ

ЗА МУЗИЧКУ И БАЛЕТСКУ ШКОЛУ

Подручје рада: КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И ЈАВНО ИНФОРМИСАЊЕ
Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ, МУЗИЧКИ САРАДНИК, ИГРАЧ
Трајање образовања: ЧЕТИРИ ГОДИНЕ

А. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ НАСТАВЕ У МУЗИЧКОЈ И БАЛЕТСКОЈ ШКОЛИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	УКУПНО
1. Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	96	411
2. Страни језик**	2	70	2	70	2	70	2	64	274
3. Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	64	274
4. Информатика	1 блок	35 30	1 блок	35 30	блок	60	блок	60	250
5. Историја са историјом културе и цивилизације	2	70	2	70	1	35	–	–	175
6. Биологија	2	70	–	–	–	–	–	–	70
7. Физика	2	70	–	–	–	–	–	–	70
8. Социологија	–	–	1	35	–	–	–	–	35
9. Психологија	–	–	–	–	2	70	–	–	70
10. Филозовија	–	–	–	–	–	–	2	64	64
11. Физичко васпитање*	2	70	2	70	2	70	2	64	274
СВЕГА А: Музичка балетска	16 14	590 520	13 11	485 415	12 10	480 410	11 9	412 348	1967 1693

* Ученици балетске школе немају часове физичког васпитања.
**Италијански језик је страни језик који обавезно уче ученици одсека соло певање.

Француски језик је страни језик који обавезно уче ученици одсека класичан балет.

Ученици који у претходном школовању нису учили други страни језик могу да уче француски или италијански језик.

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗАЈЕДНИЧКИ ЗА УЧЕНИКЕ СВИХ ОДСЕКА МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	УКУПНО
1. Теорија музике	1	35	–	–	–	–	–	–	35
2. Музички инструменти	1	35	–	–	–	–	–	–	35
3. Хармонија	–	–	3	105	2	70	2	66	241
4. Историја музике са упознавањем музичке литературе	–	–	1	35	3	105	2	66	206
5. Музички облици	–	–	1	35	1	35	2	66	136
6. Контрапункт	–	–	–	–	2	70	2	66	136
7. Национална историја музике	–	–	–	–	–	–	1	33	33
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822

В. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗАЈЕДНИЧКИ ЗА СВЕ УЧЕНИКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ ОСИМ ЗА УЧЕНИКЕ ТЕОРЕТСКОГ ОДСЕКА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	УКУПНО
1. Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
2. Упоредни клавир*	1	35	1	35	1	35	1	33	138
СВЕГА В	3	105	3	105	3	105	3	99	414

* Упоредни клавир немају клавиристи и оргуљаши на ВИ одсеку, али зато имају корепетицију

ОДСЕК ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ (ВИ)
Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	УКУПНО
1. Главни предмет – инструмент или соло певање	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Корепетиција – за клавористе и оргуљаше	1	35	1	35	1	35	1	33	138
3. Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	206
4. Оркестар – хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
5. Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33	138
6. Етномузикологија	–	–	–	–	1	35	1	33	68
СВЕГА ВИ	7	245	7	245	9	315	9	297	1102
СВЕГА А	16	590	13	485	12	480	11	412	1967
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822
СВЕГА В	3	105	3	105	3	105	3	99	414
СВЕГА ВИ	28	1010	28	1010	32	1180	32	1105	4305

Збир часова у табели ВИ је тачан пошто клавиристи и оргуљаши у табели В немају предмет упоредни клавир

ОДСЕК ЗА ЏЕЗ (ЏЕЗ)

Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – ЏЕЗ МУЗИКА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Р А З Р Е Д								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Главни предмет (инструмент – певање)	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Мали ансамбли	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Историја џез музике	1	35	1	35	1	35	1	33	138
4. Развијање слуха	2	70	2	70	–	–	–	–	140
5. Аранжирање	–	–	–	–	2	70	2	66	136
6. Биг бенд	–	–	–	–	2	70	2	66	136
7. Ударачки инструменти	–	–	–	–	1	35	1	33	68
СВЕГА ЏЕЗ	8	280	8	280	11	385	11	363	1308
СВЕГА А	16	590	12	485	12	480	11	412	1967
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822
СВЕГА В	3	105	3	105	3	105	3	99	414
УКУПНО ЏЕЗ	29	1045	28	1045	34	1250	34	1171	4511

ОДСЕК ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ (ЕМ)

Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – МУЗИКЕ ЗА ЕСТРАДУ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Р А З Р Е Д								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Главни предмет (инструмент – певање)	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Мали ансамбли	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Етнологија	1	35	1	35	1	35	1	33	138
4. Историја естрадне музике	1	35	1	35	1	35	1	33	138
5. Развијање слуха	2	70	2	70	–	–	–	–	140
6. Аранжирање	–	–	–	–	2	70	2	66	136
7. Глума и вокал	–	–	–	–	2	70	2	66	136
8. Велики оркестар	–	–	–	–	2	70	2	66	136
СВЕГА ЕМ	9	315	9	315	13	455	13	429	1514
СВЕГА А	16	590	13	485	12	480	11	412	1967
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822
СВЕГА В	3	105	3	105	3	105	3	99	414
УКУПНО ЕМ	30	1080	30	1080	36	1320	36	1237	4717

ОДСЕК ТЕОРЕТСКИ (ТО)

Образовни профил: МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Солфеђо – главни предмет	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Клавир	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
4. Дечји оркестар	2	70	2	70	2	70	2	66	276
5. Свирање хорских партитура	–	–	1	35	1	35	–	–	70
6. Дириговање	–	–	–	–	2	70	2	66	136
7. Етномузикологија	–	–	–	–	1	35	1	33	68
8. Увод у компоновање	–	–	–	–	–	–	2	66	66
9. Аудиовизуелна техника	– –	– –	– –	– –	– –	– –	1 блок	33 32	65
СВЕГА ТО	9	315	10	350	13	455	15	527	164 7
СВЕГА А	16	590	13	485	12	480	11	412	196 7
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822
УКУПНО ТО	27	975	28	1010	33	1215	35	1236	4436

ОДСЕК ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА (ЕТНО)

Образовни профил: МУЗИЧКИ САРАДНИК – ЕТНОМУЗИКОЛОГ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Главни предмет (традиционално свирање или певање)	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Народна игра	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Етномузикологија	1	35	1	35	1	35	1	33	138
4. Етнологија	1	35	1	35	1	35	1	33	138
5. Хор	2	70	2	70	–	–	–	–	140
6. Народни ансамбли	–	–	–	–	2	70	2	66	136
7. Аудио визуелна техника	–	–	–	–	–	–	1 блок	33 32	65
СВЕГА ЕТНО	9	315	9	315	9	315	10	362	1307
СВЕГА А	16	590	13	485	12	480	11	412	1967
СВЕГА Б	2	70	5	175	8	280	9	297	822
СВЕГА В	3	105	3	105	3	105	3	99	414
УКУПНО ЕТНО	30	1080	30	1080	32	1180	33	1170	4510

ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ (РМ)

Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – РАНА МУЗИКА

Услов за похађање овог факултативног одсека је школовање на једном од раније наведених одсека музичке школе (ВИ, ЏЕЗ, ЕМ, ТО и ЕТНО)

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Главни предмет (инструмент – певање)	2	70	2	70	2	70	2	66	276
2. Увод у рану музику	1	35	1	35	1	35	1	33	138
3. Свирање у ансамблу	2	70	2	70	2	70	2	66	276
4. Генералбас (само за чембало, оругље, лауту)	–	–	–	–	1	35	1	33	68
5. Историја игре и костима	–	–	–	–	1	35	1	33	68
СВЕГА РМ ЧЕМБАЛО, ОРГУЉЕ,* ЛАУТА	5	175	5	175	6 7	210 245	6 7	198 231	758 826
* Чембалисти, оргуљаши и лаутисти у III и IV разреду имају недељно по 1 час више од осталих ученика овог одсека.									
УКУПНО ВИ	28	1010	28	1010	32	1180	32	1105	4305
УКУПНО ЏЕЗ	29	1045	28	1045	34	1250	34	1171	4511
УКУПНО ЕМ	30	1080	30	1080	36	1320	36	1237	4717
УКУПНО ТО	27	975	28	1010	33	1215	35	1236	4436
УКУПНО ЕТНО	30	1080	30	1080	32	1180	33	1170	4510
УКУПНО РМ ЧЕМБАЛО, ОРГУЉЕ, ЛАУТА	5	175	5	175	6 7	210 245	6 7	198 231	758 826

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Математика	3	105	3	105	–	–	–	–	210
2. Хемија	2	70	–	–	–	–	–	–	70
3. Географија	–	–	2	70	–	–	–	–	70
4. Дечји оркестар	2	70	2	70	2	70	2	66	276
5. Инструмент (дувачки, удараљке, контрарабас, цитра, цимбало, традиционално певање, трациционално свирање, мандолина)	2	70	2	70	2	70	2	66	276
6. Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
7. Стара српска музика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
8. Развијање слуха	2	70	2	70	–	–	–	–	140
9. Дириговање	–	–	–	–	2	70	2	66	136
10. Игре XX века	–	–	–	–	2	70	2	66	136
11. Увод у компоновање	–	–	–	–	–	–	2	66	66
12. Историјско балске игре	–	–	–	–	–	–	3	96	96
13. Аудио визуелна техника	–	–	–	–	–	–	1	33	33

ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД				
	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	Напомена
1. Додатни рад	30 до 70	30 до 70	30 до 70	30 до 70	часова
2. Интерни часови	2	2	2	2	
3. Јавни часови	1	1	1	1	
4. Концерти	1	1	1	1	
5. Екскурзије	до 2 дана	до 2 дана	до 2 дана	до 5 дана	наст. дан

ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД				
	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	Напомена
1. Такмичења*	1	1	1	1	часова
2. Истраживачке активности ученика	35	35	35	33	часова
3. Музичка омладина	35	35	35	33	часова
4. Издавачка делатност	до 35	до 35	до 35	до 33	часова
5. Репарација инструмената	блок 30	блок 30	блок 30	блок 30	часова
6. Семинари	до 7 дана	до 7 дана	до 7 дана	до 7 дана	не наставни дани
7. Кампови	до 15 дана	до 15 дана	до 15 дана	до 15 дана	
8. Остале активности	до 3 дана	до 3 дана	до 3 дана	до 3 дана	

*Републичка: музичких школа Србије, клавир – Ниш, лимени дувачи – Нови Сад,....
Савезно
Међународна

Г. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ ЗАЈЕДНИЧКИ ЗА СВЕ УЧЕНИКЕ СРЕДЊЕ БАЛЕТСКЕ ШКОЛЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Сценско народне игре	2	70	2	70	2	64	–	–	204
2. Историја игре	–	–	–	–	2	64	2	64	128
3. Глума и вокал	–	–	–	–	2	64	2	64	128
4. Историјско-балске игре	–	–	–	–	–	–	3	96	96
СВЕГА Г	2	70	2	70	6	192	7	224	556

ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ (КБ)

Образовни профил: ИГРАЧ – КЛАСИЧАН БАЛЕТ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Класичан балет – главни предмет	12	420	12	420	12	384	12	384	1608
2. Репертоар	2	70	3	105	4	128	4	128	431
3. Клавир	2	70	2	70	–	–	–	–	140
4. Класична подршка	–	–	2	70	2	64	2	64	198
5. Модерна игра	–	–	2	70	4	128	4	128	326
СВЕГА КБ	16	560	21	735	22	704	22	704	2703
СВЕГА А	14	520	11	415	10	410	9	348	1693
СВЕГА Г	2	70	2	70	6	192	7	224	556
УКУПНО КБ	32	1150	34	1220	38	1306	38	1276	4952

ОДСЕК МОДЕРНА ИГРА (МИ)
Образовни профил: ИГРАЧ – МОДЕРНА ИГРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Модерна игра – главни предмет	12	420	12	420	12	384	12	384	1608
2. Класичан балет	4	140	4	140	4	128	4	128	536
3. Клавир	2	70	2	70	–	–	–	–	140
4. Кореографија	–	–	–	–	2	64	2	64	128
5. Игре XX века	–	–	–	–	2	64	2	64	128
СВЕГА МИ	18	630	18	630	20	640	20	640	2540
СВЕГА А	14	520	11	415	10	410	9	348	1693
СВЕГА Г	2	70	2	70	6	192	7	224	556
УКУПНО МИ	34	1220	31	1115	36	1242	35	1212	4789

ОДСЕК НАРОДНА ИГРА (НИ)
Образовни профил: ИГРАЧ – НАРОДНА ИГРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Народна игра – главни предмет	10	350	10	350	10	320	10	320	1340
2. Традиционално певање и свирање	3	105	3	105	3	96	3	96	402
3. Класичан балет	2	70	2	70	3	96	5	160	396
4. Етнологија	1	35	1	35	1	32	2	64	166
5. Етномузикологија	1	35	1	35	1	32	1	32	134
6. Солфеђо	1	35	1	35	–	–	–	–	70
7. Теорија музике	1	35	1	35	–	–	–	–	70
8. Музички облици	–	–	–	–	2	64	–	–	64
СВЕГА НИ	19	665	19	665	20	640	21	672	2642
СВЕГА А	14	520	11	415	10	410	9	348	1693
СВЕГА Г	2	70	2	70	6	192	7	224	556
УКУПНО НИ	35	1255	32	1150	36	1242	37	1244	4891
УКУПНО КБ	32	1150	34	1220	38	1306	38	1276	4952
УКУПНО МИ	34	1220	31	1115	36	1242	35	1212	4789
УКУПНО НИ	35	1255	32	1150	36	1242	37	1244	4891

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД								УКУПНО
	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Математика	3	105	3	105	–	–	–	–	210
2. Хемија	2	70	–	–	–	–	–	–	70
3. Географија	–	–	2	70	–	–	–	–	70
4. Креативна игра	2	70	2	70	2	64	2	64	
5. Традиционални инструмент, дечји оркестар, тамбуре, цимбало, цитра	2	70	2	70	2	70	2	66	276
6. Етнологија	1	35	1	35	1	32	2	64	166
7. Клавир	2	70	2	70	–	–	–	–	140
8. Игре XX века	–	–	–	–	2	64	2	64	128
9. Аудиовизуелна техника	–	–	–	–	–	–	1	33	33

ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД				
	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	Напомена
1. Додатни рад	30 до 70	30 до 70	30 до 70	30 до 70	
2. Интерни часови	2	2	2	2	
3. Јавни часови	1	1	1	1	
4. Концерти	1	1	1	1	
5. Екскурзије	до 2 дана	до 2 дана	до 2 дана	до 5 дана	нас. дани

ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД				
	ПРВИ	ДРУГИ	ТРЕЋИ	ЧЕТВРТИ	Напомена
1. Такмичења*	1	1	1	1	
2. Истраживачке активности ученика	35	35	32	32	часова
3. Музичка омладина	35	35	32	32	часова
4. Издавачка делатност	до 35	до 35	до 32	до 32	часова
5. Семинари	до 7 дана	до 7 дана	до 7 дана	до 7 дана	ненаставни дани
6. Кампови	до 15 дана	до 15 дана	до 15 дана	до 15 дана	
7. Остале активности	до 3 дана	до 3 дана	до 3 дана	до 3 дана	

*Републичко: балетских школа Србије....
Савезно
Међународна

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

ОДСЕЦИ:

1. МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ:
   ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ;
   ЏЕЗ;
   ЕСТРАДА;
   ТЕОРЕТСКИ;
   ЕТНОМУЗИКОЛОШКИ;
   изборни одсек РАНА МУЗИКА
2. БАЛЕТСКЕ ШКОЛЕ:
   КЛАСИЧАН БАЛЕТ;
   МОДЕРНА ИГРА;
   НАРОДНА ИГРА.

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ

1. МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ:
   МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ;
   МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – ЏЕЗ МУЗИКЕ;
   МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ;
   МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР;
   МУЗИЧКИ САРАДНИК – ЕТНОМУЗИКОЛОГ;
   МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ – РАНЕ МУЗИКЕ.
2. БАЛЕТСКЕ ШКОЛЕ:
   ИГРАЧ – БАЛЕТСКИ ИГРАЧ;
   ИГРАЧ – МОДЕРНЕ ИГРЕ;
   ИГРАЧ – НАРОДНЕ ИГРЕ.

1. ОДСЕК ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ

Главни предмет је ИНСТРУМЕНТ или ПЕВАЊЕ. У оквиру овог одсека изучавају се следећи инструменти: ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС, ГИТАРА, ТАМБУРА, МАНДОЛИНА, ХАРФА, КЛАВИР, ОРГУЉЕ, ХАРМОНИКА, ФЛАУТА, ОБОА, КЛАРИНЕТ, ФАГОТ, САКСОФОН, ТРУБА, ТРОМБОН, ХОРНА, ТУБА, ТЕНОРХОРН, БАРИТОНХОРН, УДАРАЉКЕ, ЦИМБАЛО, ЦИТРА и ПЕВАЊЕ.

2. ОДСЕК ЦЕЗ

Главни предмет је ИНСТРУМЕНТ или ПЕВАЊЕ. У оквиру овог одсека изучавају се следећи инструменти: ВИОЛИНА, КОНТРАБАС, ГИТАРА, БАС ГИТАРА, КЛАВИР, КЛАВИЈАТУРЕ И СИНТИСАЈЗЕР, САКСОФОН И КЛАРИНЕТ, ТРУБА, ТРОМБОН, УДАРАЉКЕ и ПЕВАЊЕ.

3. ОДСЕК ЕСТРАДЕ

Главни предмет је ИНСТРУМЕНТ или ПЕВАЊЕ. У оквиру овог одсека изучавају се следећи инструменти: ВИОЛИНА, КОНТРАБАС, ГИТАРА, КЛАВИР И КЛАВИЈАТУРЕ, ХАРМОНИКА, ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ и ПЕВАЊЕ.

4. ОДСЕК ТЕОРЕТСКИ

Главни предмет је СОЛФЕЂО и ХАРМОНИЈА.

5. ОДСЕК ЕТНОМУЗИКОЛОШКИ

Главни предмет је ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ и СВИРАЊЕ.

Поред обавезних одсека у музичкој школи постоји и ИЗБОРНИ ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ који може да се изучава у исто време са неким другим одсеком. Главни предмет је ИНСТРУМЕНТ или ПЕВАЊЕ. У оквиру овог одсека изучавају се следећи инструменти: ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ, ЛАУТА, РЕНЕСАНСНЕ ХАРФЕ, ЧЕМБАЛО, ОРГУЉЕ, ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ и ПЕВАЊЕ.

1. ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Главни предмет је КЛАСИЧАН БАЛЕТ.

2. ОДСЕК МОДЕРНА ИГРА

Главни предмет је МОДЕРНА ИГРА.

3. ОДСЕК НАРОДНА ИГРА

Главни предмет је НАРОДНА ИГРА.

ИСПИТИ

У музичкој или балетској школи полажу се следећи испити:
– пријемни;
– годишњи;
– разредни;
– поправни;
– матурски.

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ полаже се пре уписа у I разред у јунском и августовском року.

Кандидат за упис у I разред музичке школе на ВОКАЛНО – ИНСТРУМЕНТАЛНИ одсек полаже пријемни испит за инструмент који је завршио у основној музичкој школи, односно у групи сродних инструмената.

На ТЕОРЕТСКИ одсек има право да се упише ученик који је завршио основну балетску школу и положио пријемни испит.

На одсек за РАНУ МУЗИКУ могу се уписати кандидати који се школују на једном од одсека средње музичке школе (ВИ, ЦЕЗ, ЕМ, ТО, ЕТНО).

До школске 1999/2000. године на одсек НАРОДНА ИГРА у балетску школу уписују се ученици без завршене основне балетске школе, под условом да положе прописани пријемни испит.

Школа врши проверу психофизичких предуслова за бављење музичком или играчком струком.

ГОДИШЊИ ИСПИТИ се полажу на крају наставног периода текуће школске године.

Најмање две недеље у музичким школама и три недеље у балетским школама се користе за друге облике васпитно-образовног рада и припрему ученика за полагање годишњих испита као и за њихово одржавање.

Годишњи испити се обављају из следећих предмета:

ОДСЕК ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ

а) главни предмет – инструмента или соло певања у I, II и III разреду
б) солфеђо у I, II, III и IV разреду
в) читање с листа у I, II, III и IV разреду
г) упоредни клавир у II и IV разреду
д) хармонија у III и IV разреду
ђ) контрапункт у III и IV разреду
е) етномузикологија у III и IV разреду

ОДСЕК ЗА ЦЕЗ

а) главни предмет у I, II и III разреду
б) солфеђо у I, II, III и IV разреду
в) развијање слуха у I и II разреду
г) упоредни клавир у II и IV разреду
д) хармонија у III и IV разреду
ђ) контрапункт у III и IV разреду
е) аранжирање у III и IV разреду

ОДСЕК ЕСТРАДЕ

а) главни предмет у I, II и III разреду
б) солфеђо у I, II, III и IV разреду
в) етномузикологија у I, II, III и IV разреду
г) развијање слуха у I и II разреду
д) упоредни клавир у II и IV разреду
ђ) хармонија у III и IV разреду
е) контрапункт у III и IV разреду
ж) аранжирање у III и IV разреду
з) глума и вокал у IV разреду

ОДСЕК ТЕОРЕТСКИ

а) солфеђо у I, II и III разреду
б) хармонија у III разреду
в) клавир у I, II, III и IV разреду
г) контрапункт у III и IV разреду
д) дириговање у III и IV разреду
ђ) етномузикологија у III и IV разреду

ОДСЕК ЕТНОМУЗИКОЛОШКИ

а) главни предмет – традиционално свирање или певање у I, II и III разреду
б) солфеђо у I, II, III и IV разреду
в) етномузикологија у I, II, III и IV разреду
г) народна игра у I, II, III и IV разреду
д) упоредни клавир у II и IV разреду
ђ) хармонија у III и IV разреду
е) контрапункт у III и IV разреду

ОДСЕК РАНЕ МУЗИКЕ

а) главни предмет у I, II и III разреду

ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ

а) класичан балет у I, II и III разреду
б) сценско-народне игре у I, II и III разреду
в) клавир у I и II разреду
г) модерна игра у II, III и IV разреду
д) глума и вокал у IV разреду
ђ) историјско-балске игре у IV разреду

ОДСЕК МОДЕРНА ИГРА

а) модерна игра у I, II и III разреду
б) класичан балет у I, II, III и IV разреду
в) клавир у I и II разреду
г) сценско-народне игре у I, II и III разреду
д) глума и вокал у IV разреду
ђ) историјско-балске игре у IV разреду

ОДСЕК НАРОДНА ИГРА

а) народна игра у I, II и III разреду
б) традиционално певање и свирање у I, II, III и IV разреду
в) етномузикологија у I, II, III и IV разреду
г) сценско-народне игре у I, II и III разреду
д) солфеђо у I и II разреду
ђ) теорија музике у I и II разреду
е) класичан балет у III и IV разреду
ж) историјско-балске игре у IV разреду
з) глума и вокал у IV разреду

Наставничко веће може ученика који је освојио награду на републичком, савезном или међународном такмичењу ученика музичких и балетских школа ослободити полагања годишњег испита из предмета из кога је те школске године освојио награду. Наставничко веће може, такође, концерт који је ученик одржао у току другог полугодишта признати као годишњи испит.

Годишњи испит полажу и ученици који убрзано напредују у два испитна рока. У јануарском испитном року полажу испите разреда у који су уписани, а испите из наредног разреда у испитним роковима које одреди школа.

Годишњи испит могу полагати и ученици који су у раскораку општеобразовне и стручне наставе, с тим да могу у току две године школовања завршити четири разреда општеобразовне наставе.

МАТУРСКИ ИСПИТ у средњој музичкој и балетској школи ученици полажу:

Образовни профил МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ за све одсеке, матурски испит се, поред писменог задатка из српског језика – матерњег језика, састоји из испита из ГЛАВНОГ ПРЕДМЕТА.

За образовни профил МУЗИЧКИ САРАДНИК – ТЕОРЕТИЧАР матурски испит се, поред писменог задатка из српског језика – матерњег језика, састоји из испита из ГЛАВНОГ ПРЕДМЕТА – СОЛФЕЂА и ХАРМОНИЈЕ.

За образовни профил МУЗИЧКИ САРАДНИК – ЕТНОМУЗИКОЛОГ матурски испит се, поред писменог задатка из српског језика – матерњег језика, састоји из изпита из ГЛАВНОГ ПРЕДМЕТА и писменог рада из ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈЕ.

За образовни профил ИГРАЧ матурски испит се, поред писменог задатка из српског језика – матерњег језика, састоји из испита из ГЛАВНОГ ПРЕДМЕТА.

Музичке и балетске школе су обавезне да за ученике свих одсека током школске године организују разноврсне облике активности: смотре, интерне и јавне часове, колоквијуме, концерте, интерна такмичења и сл. Ове активности истовремено служе и за проверу напредовања и стечених извођачких способности. Обавезно је учешће сваког ученика у овим облицима провере бар два пута годишње са различитим програмима. Без овог учешћа ученик не може полагати годишњи испит из инструмента, соло певања, односно балета – игре.

С обзиром на јавну и културну делатност школе наставничко веће може донети одлуку о повећању фонда часова хора и оркестра за одређени период у коме се врше припреме за концерте и друге јавне наступе школе.

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

У музичкој и балетској школи настава је индивидуална, групна и разредна.

Час траје 45 минута.

ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ

МУЗИЧКА ШКОЛА

Настава по овом наставном плану и програму се изводи:

а) индивидуално – за инструмент и соло певање – певање на свим одсецима где је главни предмет, с тим да на једном од три часа недељно, сем за гитару, харфу, клавир, оргуље и хармонику учествује, поред наставника главног предмета, и корепетитор;

б) у групама од по два ученика – корепетиција за клавиристе и оргуљаше, читање с листа и свирање хорских партитура и генерал-бас за чембало, оргуље и лауту;

в) у групама од по три ученика – камерна музика;

г) у групама од по осам ученика – солфеђо, хармонија, контрапункт, музички облици, теорија музике, дириговање, увод у композицију, развијање слуха, аранжирање;

д) у групама од по 10 ученика – мали ансамбли;

ђ) у групама од по 15 ученика – сви остали стручни предмети;

е) у групама од по 16 ученика – информатика, страни језик;

ж) у групама од по 20 ученика – биг бенд;

з) у групама од по 30 ученика – дечји оркестар;

и) у групама до 60 ученика хор и оркестар.

БАЛЕТСКА ШКОЛА

а) индивидуално – инструмент (клавир);

б) у групама до 6 ученика – класичан балет, класична подршка, модерна игра, традиционално певање и свирање, глума;

в) у групама до 8 ученика – солфеђо, теорија музике;

г) у групама до 10 ученика – сценско-народне игре, историјско-балске игре, игре XX века;

д) у групама до 12 ученика – остали предмети;

ђ) у групама од по 16 ученика – народна игра и информатика;

е) за предмет репертоар и кореографија – према кореографији која се тражи;

ж) остали стручни предмети у групама до 15 ученика.

НАСТАВНИ ПРОГРАМИ

ЗА МУЗИЧКУ И БАЛЕТСКУ ШКОЛУ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе у музичким и балетским школама је да се обезбеди репродуктивно креативан и музичко-естетски развој ученикове личности уз оспособљавање за професионално бављење музиком и игром и даље школовање на вишим и високим школама за музику и игру.

Задаци:

– неговање и прихватање културног наслеђа, традиције, као и универзалних културних и уметничких вредности;

– развијање теоријског мишљења, музичког укуса, способности за диференцирање различитих врста музике;

– развијање инструменталних извођачких способности и савладавање најзначајнијих композиција за поједине инструменте;

– развијање смисла за колективно музицирање, и групно играње, у оквирима мањих (камерна музика) и већих (хор, оркестар, велики ансамбли) група;

– упознавање са свим дисциплинама које чине укупност музичке и играчке уметности, извођаштва, историје, теорије, композиције;

– развијање смисла за игру и кореографију код нас и у свету;

– упознавање и развијање осећаја за наш музички фолклор и његову разноврсност и богатство;

– упознавање са националним вредностима на свим музичким плановима – извођаштва, стваралаштва, кореографисања;

– развијање индивидуалне креативности;

– развијање теоријског мишљења у игри и балету и

– подизање општег културног и образовног нивоа средине.

ОПШТЕОБРАЗОВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе српског језика и књижевности јесте образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности критичког ума и оплемењеног језика и укуса.

Задаци наставе српског језика и књижевности су да:

– упознаје ученика са књижевном уметношћу;

– развија хуманистичко и књижевно образовање на најбољим делима југословенске и светске културне баштине;

– усавршава литерарну рецепцију, развија књижевни укус и ствара трајне читалачке навике;

– упућује ученике на истраживачки и критички однос према књижевности и оспособљава их за самостално читање, доживљавање, разумевање, тумачење и оцењивање књижевноуметничких дела;

– обезбеђује функционална знања из теорије и историје књижевности ради бољег разумевања и успешног проучавања уметничких текстова;

– оспособљава ученике да се поуздано служе литературом и другим изворима сазнања;

– шири сазнајне видике ученика и подстиче их на критичко мишљење и оригинална гледишта;

– васпитава у духу општег хуманистичког прогреса и на начелу поштовања, чувања и богаћења културне и уметничке баштине, цивилизацијских тековина и материјалних добара у оквирима југословенске и светске заједнице;

– уводи ученике у проучавање језика као система;

– развија језички сензибилитет и изражајне способности ученика;

– оспособљава ученике да теоријска знања о језичких појавама и правописној норми, успешно примењује у пракси;

– васпитава у духу језичке толеранције према другим језицима и варијантним особеностима српског језика;

– васпитава у духу језичке толеранције према другим језицима и варијантним особеностима српског језика;

– развија умења у писменом и усменом изражавању;

– подстиче ученике на усавршавање говорења, писања и читања, као и на неговање културе дијалога;

– оспособљава ученике да се успешно служе разним облицима казивања и одговарајућим функционалним стиловима у различитим говорним ситуацијама;

– подстиче и развија трајно интересовање за нова сазнања, образовање и оспособљавање за стално самообразовање.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

А. КЊИЖЕВНОСТ (66 часова)

УВОД У ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (12)

Природа и смисао књижевности

Појам и смисао књижевности; књижевност као уметност; књижевност и друге уметности; усмена и писана књижевност; улога књижевне уметности у друштву; књижевност и проучавање књижевности, наука о књижевности; теорија, историја књижевности и књижевна критика.

Уметнички доживљај, утисци, разумевање, сазнавање и доживљавање уметничких вредности у књижевном делу.

Структура књижевног дела

Тема, мотив (мања тематска јединица); фабула и сиже; лик, карактер, тип, наратор, писац; идеје, мисли и поруке, смисао књижевно-уметничког дела; композиција књижевног дела (на примерима лирског, епског и драмског дела); језик у књижевно-уметничком делу (пишчев избор и распоређивање речи), средства уметничког изражавања.

Дела за обраду

Сунце се девојком жени – лирска народна песма
Бановић Страхиња – епска народна песма
Девојка бржа од коња – народна приповетка
Лаза Лазаревић: Први пут с оцем на јутрење – уметничка приповетка
Софокле: Антигона – трагедија
Иво Андрић: О причи и причању (беседа приликом примања Нобелове награде)

КЊИЖЕВНОСТ СТАРОГ ВЕКА (10)

Основне информације о развоју, врстама, тематици и особеностима књижевности старог века.

Еп о Гилгамешу – одломак
Хомер – Илијада (одломак – VI певање)
Библија – из Старог завета; Легенда о потопу; Из Новог завета; Јеванђеље по Матеју – Страдање и васкресење Христово

СРЕДЊОВЕКОВНА КЊИЖЕВНОСТ (11)

Почеци словенске писмености; значај рада Ћирила и Методија и њихових ученика. Најстарија словенска писма (глагољица, ћирилица); старословенски језик и рецензије старословенског језика; најстарији споменици јужнословенске културе (Башчанска плоча, Самуилов натпис, Брижински споменици, Мирослављево јеванђеље); међусобне везе и утицаји писане и усмене књижевности.

Сава Немањић (Св. Сава): Житије св. Симеона (одломак) – Болест и смрт св. Симеона
Јефимија: Похвала кнезу Лазару
Деспот Стефан Лазаревић: Слово љубве
Усмено предање о св. Сави – народне песме, приче и легенде (избор)

НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ (11)

Народна (усмена) књижевност: појам, битне одлике, основне теме и мотиви, уметничка вредност и значаји (синтеза).

Народна поезија и њен значај у животу и историји српског народа.

Српска дјевојка – народна песма
Кнежева вечера – народна песма
Марко пије уз рамазан вино – народна песма
Диоба Јакшића – народна песма
Ропство Јанковић Стојана – народна песма
Бој на Мишару – народна песма

ХУМАНИЗАМ И РЕНЕСАНСА (11)

Хуманизам и ренесанса у Европи и код нас и главни представници – појам, особености, значај.

Франческо Петрарка: Канцонијер (избор сонета)
Виљем Шекспир: Ромео и Јулија
Мигел де Сервантес: Дон Кихот – одломак
Шишко Менчетић: Први поглед
Џоре Држић: Горчије жалости јесу ли гди кому
Марин Држић: Новела од Станца

БАРОК И КЛАСИЦИЗАМ (6)

Барок и класицизам и њихови главни представници у Европи и код нас – појам, особеност, значај.

Иван Гундулић: Осман (одломци из I и VIII певања)
Молијер: Тврдица

ЛЕКТИРА (5)

Данте Алигијери: Божанствена комедија – одломак из Пакла, певање V – Паоло и Франческа
Данило Киш: Рани јади
Избор из поезије савремених песника према избору ученика и наставника – Д. Радовић, М. Антић, Љ. Симовић и др.

КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

На наведеним делима понављају се, проширују, усвајају и систематизују основни књижевнотеоријски појмови.

Лирско, епско, драмско песништво.

Лирске („женске”) и епске (јуначке) песме. Епски јунак.

Епска поезија у прози: приповетка, новела, роман; једноставнији облици епске прозе: мит, предање, бајка, прича, житије – животопис, биографија – похвала, слово.

Драмска поезија – одлике, подела: трагедија, комедија, драма у ужем смислу речи. Фарса. Драма и позориште. Драмски јунак.

Стих и проза: метрика, хексаметар, десетерац, цезура.

Средства уметничког изражавања

Епитет, поређење, персонификација, хипербола, градација, антитеза, метафора, лирски паралелизам. Симбол. Хуманизам, ренесанса, петраркизам, барок, класицизам.

Б. ЈЕЗИК (25 часова)

ОПШТИ ПОЈМОВИ О ЈЕЗИКУ (2)

Језик као средство комуникације – основни појмови.

Основни појмови о књижевном – стандардном језику. Његов национални и културни значај. Однос књижевног језика и дијалекта. Књижевно-језичка култура и њен значај.

Српски језик – место у породици словенских језика.

Наречја српског језика. Књижевни језици на српском језичком подручју до XIX века.

ЈЕЗИЧКИ СИСТЕМ И НАУКЕ КОЈЕ СЕ ЊИМА БАВЕ (5)

Језик као систем знакова.

Фонетика и фонологија. Гласови и фонеме. Слог. Прозодија.

Морфологија. Речи и морфеме. Врсте морфема. Морфологија у ужем смислу промена речи. Грађење речи.

Синтакса. Реченица као језичка и комуникативна јединица.

Лексикологија. Лексеме. Лексички фонд – речник, лексика.

Граматике и речници српског језика и начин њихове употребе.

ФОНЕТИКА (8)

Гласовни и фонолошки систем српског књижевног језика (понављање и утврђивање систематизације гласова и фонема и њихових карактеристика).

Морфологија. Морфофонолошке алтернације и њихова улога у промени и грађењу речи. Алтернације у српском књижевном језику – проширивање и утврђивање раније стеченог знања. Правописна решења.

Акценатски систем српског књижевног језика – и његово обележавање. Клитике – проклитике и енклитике. Контрастирање акценатског система књижевног језика и регионалног дијалекта – где је то потребно. Служење речником за утврђивање правилног акцента.

ПРАВОПИС (10)

Основни принципи правописа српског књижевног језика. Правописи и правописни приручници – и служење њима.

Писање великог слова.

В. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (14 часова)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (7)

Артикулација гласова, књижевна акцентуација, мелодија реченице, јачина, висина тона, боја гласа, темпо изговора, пауза – логичка и психолошка и њихова изражајна функција. Акценат, речи,

групе речи, реченице – смисаоница. Отклањање нестандардне акцентуације из ученичког говора.

Изражајно читање и казивање напамет научених краћих прозних и дијалошких текстова. Рецитовање стихова.

Коришћење грамофонских плоча, звучних записа и магнетофонских трака у подстицању, процени и снимању изражајног читања, казивања и рецитовања.

Стилске вежбе

Функционални стилови; разговорни књижевно-уметнички језик.

ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (7)

Правописне вежбе.

Писање великог слова.

Стилске вежбе

Сажимање писменог састава уз појачавање његове информативности, отклањање сувишних речи и неприкладних израза.

Домаћи писмени задаци (читање и анализа на часу).

Четири писмена задатка годишње.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

А. КЊИЖЕВНОСТ (72 часа)

ПРОСВЕТИТЕЉСТВО (5)

Просветитељство – реформаторски покрет у Европи: култ разума, прогреса, природног права, осећајности, верска толеранција. Геополитички и духовни оквири српског народа – Велика сеоба Срба. Између средњовековних и модерних појава у књижевности – барокне тенденције: Г. Ст. Венцловић, З. Орфелин. Књижевност епохе просветитељства (сентиментализам, класицизам).

Доситеј Обрадовић: Писмо Харалампију; Живот и приключенија (I део)

Јован Стерија Поповић: Тврдица

РОМАНТИЗАМ (32)

Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, главни представници). Поетика романтизма: однос према традицији и просветитељству; одлике стила, жанрова и мотивско-тематских тенденција, развој лирике, драме – трагедије и мешаних облика.

Поетика романтизма – Виктор Иго:„Предговор Кромвелу” – одломак

Александар Сергејевич Пушкин: Циганин, Евгеније Оњегин – одломци

Шандор Петефи: Слобода света

Хенрих Хајне: Лорелај

Вук Стефановић Караџић: реформатор језика и правописа (из Предговора Српском рјечнику), сакупљач народних умотворина (О подјели и постању народних пјесама); књижевни критичар и полемичар (Критика на роман „Љубомир у Јелисијуму”); писац – историчар, биограф („Житије Хајдук-Вељка Петровића”)

Људевит Гај: Проглас – Даница Илирска (одломак)

Петар Петровић Његош: Горски вијенац

Бранко Радичевић: Кад млидијах умрети, Ђачки растанак

Ђура Јакшић: Вече, Поноћ

Јован Јовановић Змај: Ђулићи, Ђулићи увеоци, Јутутунска народна химна

Лаза Костић: Међу јавом и мед сном, Santa Maria della Salute

Константин Миладинов: Туга за југом

Иван Мажуранић: Смрт Смаил-аге Ченгића

Франце Прешерн: Сонетни венац

Август Шеноа: Сељачка буна

РЕАЛИЗАМ (30)

Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, главни представници). Поетика реализма: однос према стварности, ослонац на позитивистичку слику света, доминација прозе, обележје књижевног лика – мотивисаност, типичност, индивидуалност – и реалистичког стила. Реализам у Европи – поетика реализма (Балзак: Предговор Људској комедији – одломак). Поетика реализма у српској књижевности (Светозар Марковић: Певање и мишљење – одломак).

Оноре де Балзак: Чича Горио

Николај Васиљевич Гоголь: Ревизор

Ги де Мопасан: Два пријатеља – новела

Јаков Игњатовић: Вечити младожења

Милован Глишић: Глава шећера

Лаза Лазаревић: Ветар

Радоје Домановић: Данга

Стеван Сремац: Зона Замфирова

Бранислав Нушић: Народни посланик

Симо Матавуљ: Поварета

Војислав Илић: Грм; Сиво, суморно небо; Тибуло

Анте Ковачић: У регистратури – Детињство Ивице Кичмановића

Јанко Керсник: Сељакова смрт

ЛЕКТИРА (5)

Лав Николајевич Толстој: Ана Карењина или Рат и мир

Иво Андрић: Мост на Жепи и друге приповетке

Драгослав Михаиловић: Кад су цветале тикве

КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

На наведеним делима понављају се, проширују, усвајају и систематизују основни књижевнотеоријски појмови.

Лирска поезија – особеност књижевног рода; лирска песма; композициона структура лирске песме; књижевно-уметнички – песнички језик: сликовитост – конкретност, емоционалност, симболичност, преображај значења, ритмичност и хармоничност; версификација, системи версификације, трохеј, јамб, дактил; стих; строфа; рима.

Реалистичка приповетка и роман.

Романтично, реалистично, хумористично, сатирично, гротескно.

Средства уметничког изражавања (стилске фигуре): метафора, персонификација, алегорија, иронија, сарказам, асиндет, полисиндет, анафора, епифора, симплоха, ономатопеја, алитерација, асонанца, игра речима.

Писмо, аутобиографија, сонет, сонетни венац.

Лирско-епска поезија (балада, романса, поема).

Б. ЈЕЗИК (20 часова)

КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК (5)

Стандардизација (постанак и развој) књижевног језика и правописа (XIX и XX век).

Књижевнојезичке варијанте. Функционални стилови.

Основни принципи језичке културе. Приручници за неговање језичке културе и начин њиховог коришћења.

МОРФОЛОГИЈА (У УЖЕМ СМИСЛУ) (10)

Врсте речи. Променљиве и непроменљиве речи.

Именице. Именичке категорије (падеж и број; род). Врсте именица. Основно о деклинацији именица.

Придеви. Придевске категорије (род, број, падеж, вид, степен поређења). Врсте придева. Основне карактеристике деклинације и компарације придева.

Заменице. Именичке заменице: личне заменице; неличне именичке заменице (заменице: ко, што итд.). Придевске заменице. Основно о промени заменица.

Бројеви: главни и редни бројеви. Врсте главних бројева: основни бројеви, збирни бројеви, бројне именице на – ица (двојица, тројица итд.).

Глаголи. Непрелазни, прелазни и повратни глаголи. Подела глагола по виду. Морфолошке глаголске категорије: време и начин; лице и број (и род – код облика који разликују мушки, женски и средњи род); стање (актив и пасив); потврдност/одричност. Основно о конјугацији (глаголске врсте, лични и нелични облици, облици пасива).

Прилози. Врсте прилога.

Помоћне речи: предлози, везници и речце. Узвици.

ПРАВОПИС (5)

Састављено и растављено писање речи. Правописни знаци. Скраћенице. Растављање речи на крају ретка.

В. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (13 часова)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (7)

Причање догађаја и доживљаја (приказивање осећања).

Описивање бића, предмета, радњи, појава (тачно, верно, сажето).

Самостално излагање у функцији интерпретације књижевног текста. Уочавање језичких поступака и стилогених места књижевног текста – читањем и образлагањем. Дијалог у функцији обраде текста.

Изражајно казивање напамет научених лирских песама и краћих монолошких текстова. Доследно усвајање ортоепске норме и усвајање вештине говора.

Стилске вежбе

Функционални стилови; научни.

ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (6)

Правописне вежбе: писање бројева и одричних облика глагола. Писање скраћеница.

Писмени састави.

Израда плана писменог састава, усавршавање текста; писање побољшане верзије писменог састава (уношење нових података, отклањање безначајних појединости).

Четири школска писмена задатка.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

А. КЊИЖЕВНОСТ (69 часова)

МОДЕРНА (29)

Модерна у европској и југословенским књижевностима.
Поетика модерне (импресионизам и симболизам).
Шарл Бодлер: Албатрос
Антон Чехов: Ујка Вања
Богдан Поповић: Антологија новије српске лирике
Алекса Шантић: Претпразничко вече; Вече на школу
Јован Дучић: Залазак сунца; Јабланови
Милан Ракић: Искрена песма; Долап
Владислав Петковић Дис: Тамница; Можда спава
Сима Пандуровић: Светковина
Владимир Назор: Шума спава
Бора Станковић: Коштана; Нечиста крв
Јован Скерлић: О Коштани
Петар Кочић: Мрачајски прото
Иван Цанкар: Краљ Бетајнове

МЕЂУРАТНА И РАТНА КЊИЖЕВНОСТ (30)

Европска књижевност у првим деценијама XX века (појам, особености и значај); манифест футуризма, експресионизма и надреализма; књижевни покрети и струје у југословенским књижевностима између два рата (експресионизам, надреализам, социјална књижевност). Ратна књижевност.

Владимир Мајаковски: Облак у панталонама
Фредерико Гарсија Лорка: Романса месечарка
Рабиндрант Тагоре: Градинар
Милутин Бојић: Плава гробница
Душан Васиљев: Човек пева после рата
Милош Црњански: Суматра, Сеобе I
Иво Андрић: Ex Ponto
Момчило Настасијевић: Туга у камену
Тин Ујевић: Свакидашња јадиковка
Коста Рацин: Берачи дувана
Исак Самоковлија: Рафина авлија
Вељко Петровић: Салашар
Растко Петровић: Људи говоре
Исидора Секулић: Госпа Нола
Мирослав Крлежа: Господа Глембајеви
Добрица Ћосић: Облак
Оскар Давичо: Хана (I песма)
Иван Горан Ковачић: Јама
Ацо Шопов: Очи
Јуре Каштелан: Свијетлиш у тмини

ЛЕКТИРА (10)

Избор лирике европске модерне: Рилке, А. Блок, Аполинер.
Избор из међуратне поезије: Д. Максимовић, Р. Петровић.
Ернест Хемингвеј: Старац и море
Иво Андрић: На Дрини ћуприја
Михаил А. Шолохов: Тихи Дон – одломци

КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

На наведеним делима понављају се, проширују, усвајају и систематизују основни књижевнотеоријски појмови.

Лирика

Модерна лирска песма (структура). Песма у прози.

Стих

Једанаестерац, дванаестерац, слободан стих. Средства књижевноуметничког изражавања (стилске фигуре): метонимија, синегдоха, парадокс, алузија, апострофа, реторско питање, инверзија, елипса, рефрен.

Епика

Облици уметничког изражавања: причање (нарација), описивање (дескрипција), дијалог, монолог, унутрашњи монолог, доживљени говор, пишчев коментар, казивање у првом, другом и трећем лицу.

Драма

Драма у ужем смислу (особине): модерна драма (психолошка, симболистичка, импресионистичка); драмска ситуација; сценски језик – визуелни и акустични сценски знакови; публика, глумац, глума, режија, лектор, сценограф.

Б. ЈЕЗИК (20 часова)

ГРАЂЕЊЕ РЕЧИ (5)

Основни појмови о извођењу (деривацији) речи. Важнији модели за извођење именица, придева и глагола.

Основни појмови о грађењу сложеница. Полусложенице. Правописна решења.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА (СА ЕЛЕМЕНТИМА ТЕРМИНОЛОГИЈЕ И ФРАЗЕОЛОГИЈЕ) (6)

Значењски (семантички) и формални односи међу лексемама: синонимија; антонимија; полисемија и хомонимија; метафорична и метонимијска значења.

Стилска вредност лексика и функционални стилови; поетска лексика, варијантска лексика, дијалектизми и регионализми, архаизми и историзми; неологизми; жаргонизми; вулгаризми – повезати са употребом речника.

Речи из страних језика и клакови – дословне преведенице, однос према њима. Речници страних речи. Разумевање најважнијих префикса– и префиксоида – и суфикса – и суфиксоида – пореклом из класичних језика.

Основни појмови о терминологији и терминима. Терминолошки речници.

Основни појмови о фразеологији и фразеолошким јединицама. Стилска вредност фразеолошких јединица. Клишеи и помодни изрази.

СИНТАКСА (5)

Синтаксичне јединице; реченица у ширем смислу (комуникативне реченице) и реченице у ужем смислу (предикатске реченице); речи (лексем и морфосинтаксичке речи); синтагме – именичке, придевске, прилошке и глаголске.

Основне конструкције и њихови модели, предикатске реченице: субјекатско-предикатска конструкција, реакцијске конструкције, с правим и неправим објектом, копулативне и семикопулативне конструкције, с именским и допунским предикативом. Прилошке одредбе. Безличне реченице.

Именичке синтагме. Типови атрибута. Апозитив и апозиција.

ПРАВОПИС (4)

Транскрипција речи из страних језика (основни принципи и примери). Вежбе на часу.

В. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (16 часова)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (6)

Казивање и рецитовање напамет научених књижевноуметничких текстова.

Стилистика. Функционални стилови: публицистички.

ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (10)

Стилистика. Лексичка синонимија и вишезначност речи, избор речи – прецизност. Појачавање и ублажавање исказа: обично, ублажено и увећано значење речи; пренесена значења речи – фигуративна употреба именица, глагола и придева.

Писмене вежбе

Новинарска вест, чланак, извештај, интервју, коментар и др. Приказ књижевно-сценског или филмског дела. Увежбавање технике израде писмених састава.

Домаћи писмени задаци (читање и анализа на часу).

Четири писмена задатка.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 96 часова годишње)

А. КЊИЖЕВНОСТ (40 часова)

ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА (10)

СМИСАО И ЗАДАЦИ ПРОУЧАВАЊА КЊИЖЕВНОСТИ

Стварање књижевноуметничког дела и проучавање књижевности (стваралачки, продуктивни и теоријски однос према књижевној уметности).

Читалац, писац и књижевно дело. Рецепцијски – прималачки однос према књижевности.

Дела за обраду

Васко Попа: Каленић
Десанка Максимовић: Тражим помиловање – избор
Бранко Миљковић: Поезију ће сви писати
Бранко Ћопић: Башта сљезове боје
Владан Десница: Прођења Ивана Галеба – одломци

САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ (35)

Битна обележја и најзначајнији представници европске и југословенске књижевности

Албер Ками: Странац
Луис Борхес: Чекање – кратка прича
Самјуел Бекет: Чекајући Годоа
Стеван Раичковић: Камена успаванка
Миодраг Павловић: Реквијем
Весна Парун: Ти која имаш невиније руке
Блажо Конески: Везиља
Едвард Коцбек: Речи умиру
Иво Андрић: Проклета авлија
Меша Селимовић: Дервиш и смрт
Михајло Лалић: Лелејска гора
Добрица Ћосић: Корени
Антоније Исаковић: Кроз грање небо
Ранко Маринковић: Руке – новела
Данило Киш: Енциклопедија мртвих
Душан Ковачевић: Балкански шпијун

ЛЕКТИРА (15)

Виљем Шекспир: Хамлет
Фјодор М. Достојевски: Злочин и казна или Браћа Карамазови
Милорад Павић: Хазарски речник
Избор из светске лирике XX века – Одн, Сезар, Превер, Пастернак, Ахматова, Цветајева, Бродски, Сенгор, Сајферс.
Избор из савремене југословенске књижевности – Б. Шћепановић, М. Бећковић и др.
Избор књижевних критика и есеја – И. Секулић, Б. Михајловић, П. Џацић, М. Павловић, Н. Милошевић, С. Лукић.

КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИ ПОЈМОВИ

На наведеним делима понављају се, проширују, усвајају и систематизују књижевнотеоријски појмови.

Лирика

Лирско изражавање: стваралачке могућности посредовања језика између свести и збиље; асоцијативно повезивање разнородних појмова; сугерисање; подстицање и упућивање; читаочева реакција; јединство звукова, ритмова, значења и смисла.

Епика

Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела: објективно и субјективно приповедање; фиктивни приповедач; померање приповедачког гледишта; свезнајући приповедач; ток свести; уметничко време; уметнички простор; начело интеграције.

Типови романа: роман лика, простора, степенасти, прстенасти, паралелни; роман тока свести; роман – есеј; дефабулизиран роман.

Драма

Структура и композиција драме; антидрама; анти-јунак.
Драма и позориште; радио, телевизија, филм.
Путопис. Есеј. Књижевна критика.

Б. ЈЕЗИК (20 часова)

СИНТАКСА (13)

Падежни систем. Појам падежног система и предлошко-падежних конструкција. Основне именичке, придевске и прилошке вредности падежних односно предлошко-падежних конструкција. Предлошки изрази.

Конгруенција: дефиниција и основни појмови; граматичка и семантичка конгруенција.

Систем зависних реченица. Три основна типа вредности зависних реченица: именичке, придевске и прилошке зависне реченице. Главне врсте зависних реченица: изричне (са управним и неуправним говором), односне, месне, временске, узрочне, условне, допунске, намерне, поредбене и последичне. Везнички изрази.

Систем независних реченица. Обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.

Основни појмови о негацији.

Глаголски вид.

Глаголска времена и глаголски начини – основни појмови. Временска и модална значења личних глаголских облика: презента, перфекта, крњег перфекта, аориста, имперфекта, плусквамперфекта, футура, футура другог, кондиционала (потенцијала) и императива. Глаголски прилози. Инфинитив.

Напоредне конструкције (координација). Појам непосредног односа. Обележавање непосредног односа. Главни типови напоредних конструкција: саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе.

Распоређивање синтаксичких јединица – основни појмови. Информативна актуализација реченице и начин њеног обележавања – основни појмови. Комуникативна кохезија.

ПРАВОПИС (5)

Интерпункција.

В. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (10 часова)

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (5)

Реторика; разговор, кратак монолог. Говор. Однос између говорника и аудиторија. Вежбе јавног говорења пред аудиторијумом (употреба подсетника; импровизовано излагање; коришћење микрофона).

ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (5)

Стилистика

Функционални стилови; административно-пословни (молба, жалба, пословно писмо).

Облици писменог изражавања

Приказ, осврт, расправа, књижевне паралеле, есеј.

Правопис

Интерпункција (вежбање).

Домаћи писмени задаци сложенијих захтева (читање и анализа на часу).

Четири писмена задатка годишње.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм српског језика и књижевности намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у свим стручним школама, односно музичким и балетским школама.

Зависно од разреда и садржаја годишњи фонд часова овог предмета распоређен је тако да је за подручје књижевност издвојено око 60 одсто часова, а за друга два – језик и култура изражавања – око 40 одсто часова.

У оквиру тог фонда планирани садржаји се обрађују са 70 одсто часова. Осталих 30 одсто часова предвиђено је за понављање, утврђивање, вежбање и систематизовање програма.

Циљ и задаци чине целину и остварују се током четири године, систематски и континуирано, у свим предвиђеним програмско-тематским подручјима и видовима рада.

Сви садржаји распоређени су по разредима, подручјима, областима и темама уз примену начела поступности, корелације, интеграције и примерености узрасту.

Садржаји књижевности конкретизовани су по разредима, сегментима (књижевност и лектира) а обухватају књижевнотеоријско и књижевноисторијско проучавање књижевноуметничких дела и књижевности жанровски распоређених.

Подручје језик обухвата изучавање језика као система. У садржаје овог подручја уграђени су елементи опште лингвистике и правописа.

Подручје култура изражавања обухвата облике и врсте у области усменог и писменог изражавања (по разредима). У овој

области планиране су говорне и писмене вежбе, домаћи задаци и писмени задаци, који треба да се раде наизменично ћирилицом и латиницом.

Ради што успешније реализације бројних захтева и садржаја неопходна је и стална сарадња наставника српског језика и књижевности са наставницима других предмета (историје, сродних општестручних и ужестручних предмета), стручним сарадницима (школским библиотекаром – медијатекаром, педагогом, психологом), и органима (стручним активима и већима), родитељима ученика и међуопштинском – регионалном просветно-педагошком службом (просветним надзорницима за српски језик и књижевност); такође је корисна сарадња наставника и са одређеним институцијама (народна библиотека, дом културе, биоскоп, локалне новине, радио-станица и др.).

Квалитет и трајност знања, умења, вештина и навика ученика умногоме зависе од принципа, облика, метода и средстава који се користе у образовно-васпитном процесу. Због тога савремена настава српског језика и књижевности претпоставља остваривање битних задатака и садржаја програма уз максималну могућу мисаону активност ученика (субјеката у настави), поштовање одређених дидактичких принципа (посебно: свесне активности ученика, научности, примерености, поступности, систематичности и очигледности), као и адекватну примену оних наставних облика, метода, поступака и средстава чије су вредности утврдиле савремена пракса и методика наставе српског језика и књижевности (пре свега: разни видови групног и индивидуалног рада примерени могућностима ученика, методе – дијалошка, текстуално-графичке демонстрације и самосталних радова ученика, средства – уџбеници, приручници, разне врсте текстова и графичких приказа, графофолије, плоче и касете, наставни и други филмови, радио и телевизијске емисије и сл.). Избор одређених наставних облика, метода, поступака и средстава условљен је, пре свега, наставним садржајем и циљевима (образовним, васпитним и функционалним), које треба остварити на једном часу српског језика и књижевности.

Редовна настава српског језика и књижевности изводи се у специјализованим учионицама – кабинетима за овај предмет, који треба да буду опремљени у складу са нормативом за средње стручне школе. Делимично, она се организује и у другим школским просторијама – библиотеци-медиотеци, читаоници, аудиовизуелној сали и сл.

У настави српског језика и књижевности користе се уџбеници и приручници (које одобрава министар просвете Републике Србије) и библиотечко-информацијска грађа од значаја за остваривање задатака и садржаја програма овог предмета, односно за систематско оспособљавање ученика за самостално коришћење разних извора сазнања у настави и ван ње.

Овај програм доноси извесне промене и новине које треба имати у виду приликом планирања – глобалног и оперативног – и реализације предвиђених задатака и садржаја. Посебно су значајне ове промене и новине у програму: измењен је недељни и годишњи фонд часова у свим разредима средњих стручних школа као и начин расподеле предвиђеног годишњег фонда часова на поједине сегменте програма; обезбеђен је адекватнији однос између часова обраде и других типова часова; кориговани су циљ и задаци наставе, измењени су структура и садржаји подручја књижевност и језик, у програм је укључен садржај из проучавања књижевног дела. Уведена је област лектире, укључени су нови аутори и наслови, одређени су основни књижевнотеоријски појмови који се усвајају током обраде одговарајућих дела, створени су предуслови за креативно испољавање наставника и прилагођавање васпитно-образовног рада различитим ситуацијама у пракси, као и за појачавање стваралачке сарадње наставника и ученика.

А. КЊИЖЕВНОСТ

Ово програмско-тематско подручје обухвата дела из југословенске и светске књижевности, која су распоређена у књижевноисторијском континуитету од старог века до данас.

Од историјског континуитета одступа се само у поглављу „Увод у проучавање књижевног дела” у I разреду и „Проучавање књижевног дела” у IV разреду, као и у поглављу „Лектира” у сва четири разреда.

Програм I разреда је за почетак предвидео „Увод у проучавање књижевног дела” (књижевноисторијски приступ) како би се избегло нагло прелажење са тематског проучавања, карактеристичног за наставу овог предмета у основној школи, на проучавање историје књижевности, тј. изучавање књижевноуметничких дела у историјском контексту. Уз тај основни разлог треба имати у виду и друга преимућства оваквог приступа: наставник ће стећи увид у књижевнотеоријска знања која су ученици понели из основне школе. Та знања ће се систематизовати, проширити и продубити чиме ће се остварити ваљанији пут за сложенији и студиознији приступ књижевним делима какав захтева програм књижевности у средњим стручним школама.

Професор српског језика и књижевности у музичким и балетским школама треба да пође од претпоставке да је ученик у основној школи стекао основна знања:

– из теорије књижевности: тема, мотив, фабула, лик, карактер, структура прозног књижевног дела, књижевни родови и врсте, основна језичкостилска изражајна средства, усмена и писмена књижевност, структура лирске песме, стих, строфа, рима, ритам, структура драмског дела, дијалог, монолог, драмска врста, драма и позориште, филм, радио-драма, телевизијска драма;

– из основа сценске и филмске културе: слика, реч, звук, филмска музика, ситуација, радња, јунаци филма, елементи филмског израза, филмске врсте, од синопсиса до сценарија; филм, телевизија, књижевност – сличност и разлике.

Са стеченим знањима, која се у програму средњих стручних школа проширују и продубљују, ученик може активно да учествује у проучавању књижевног дела.

Проучавању књижевног дела дато је, такође, посебно место у IV разреду, када су ученици зрелији и способнији за упознавање слојевитије структуре књижевноуметничког дела и књижевних методологија.

Интерпретативно-аналитички методички систем је основни вид наставе књижевности и њега треба примењивати приликом упознавања ученика са изабраним књижевним делима која су предвиђена програмом. Наравно, не треба очековати да се сва програмом предвиђена дела обрађују на нивоу интерпретације као најпотребнијег аналитичко-синтетичког приступа књижевном делу. Наставник треба да процени на којим ће делима радити интерпретацију, а на којим осврт, приказ или, пак, проблемско-стваралачки методички систем.

Нема сумње да овакав програм књижевности у музичким и балетским школама повремено тражи и примену експликативног методичког система када се мора чути наставникова реч, и то најчешће приликом давања информација о епохама које се проучавају, као и у свим другим ситуацијама у којима наставник не може рачунати на ученикова предзнања (на пример: основне информације о почецима писмености, да је његов модел правилног, чистог и богатог језика каквом треба да теже његови ученици).

Књижевна дела из програма „Лектире” имају равноправан третман с делима из обавезног програма књижевности и обрађују се по истом методичком систему. Треба напоменути да се из лектире која је дата по избору ученика и наставника не морају обрадити сви писци, већ књижевно дело оног писца за које се опредељују ученици и наставник.

Б. ЈЕЗИК

Програм наставе језика у музичким и балетским школама конципиран је тако да омогући ученицима стицање знања и о језику као друштвеној појави и о језику као систему знакова. Циљ је да ученици, поред знања о свом матерњем језику, стекну и општелингвистичка, односно социолингвистичка знања неопходна образованом човеку. Ова општа знања су функционално повезана са наставом матерњег језика. Главни део тих знања обрађује се у сегменту „Општи појмови о језику” (на почетку програма за први и на крају програма за четврти разред), као и у уводном делу сегмента „Књижевни језик” (у првом разреду) и сегменту „Језички систем и науке које се њиме баве”, али се општи појмови обрађују и током целе наставе – у вези са одговарајућим темама о српском као матерњем језику. Инсистирањем на једном теоријски и методички вишем нивоу изучавања језичких појава даје се нови квалитет настави која обухвата и знања с којима су се ученици сретали у основној школи. Ова знања, поред своје општеобразовне вредности и значаја за олакшање и побољшавање наставе српског језика, треба да послуже и лакшем савлађивању градива из страних језика.

Део програма „Књижевни језик” (први и други разред) вишеструко је значајан. Његовом реализацијом ученици треба да стекну знања и изграде одговарајуће ставове о српском књижевном језику, о језичкој политици и толеранцији у Југославији и о значају књижевнојезичке норме и језичке културе. Овај део програма укључује и наставу о развоју књижевних језика на српском језичком подручју и посебно о поступку и функционалном развоју модерног српског књижевног језика, што је од посебног значаја за наставу књижевности.

У сегменту програма посвећеног организацији и функционисању језичког система не обрађују се само чисто граматички аспекти језичког система већ се обухватају и функционални аспекти. Зато су, између осталог, у синтаксу унети и елементи лингвистике текста и граматике. Посебан је значај дат лексикологији – која се надовезује на део о творби речи – и то не само да би ученици стекли виша знања о речничком благу свога језика него и да би развили правилан однос према разним појавама у лексици.

У обради свих сегмената програма треба се надовезати на знања која су ученици стекли приликом претходног школовања. Међутим, овде није реч о простом обнављању и утврђивању раније стечених знања него о добијању целовите слике о матерњем језику и, као што је већ речено, о усвајању једног квалитативно вишег приступа проучавању језичке организације и језичких законитости.

Веома је важно да се настава језика повеже са осталим деловима овог наставног предмета. Наиме, ова настава пружа лингвистичка знања која ће бити подлога за тумачење језика и стила у оквиру проучавања књижевних дела, с тим што ова дела пружају и одговарајући материјал за уочавање естетске функције језика. С друге стране, настава језика се мора повезати и са наставом културе изражавања. Тиме ће лингвистичка знања – о акценатском систему, грађењу речи, лексикологији, синтакси итд., као и проучавање правописа допринети да ученици боље и потпуније усвоје књижевнојезичку норму и да побољшају своје изражајне способности.

В. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА

Вежбе у усменом изражавању у музичким и балетским школама треба да дају одређени степен правилне артикулације, акцентуације, интонације, ритма и темпа у читању и казивању лирског, епског и драмског текста. Примери за ове вежбе узимају се из свакодневног живота (причање о властитим и туђим доживљајима, о измишљеним догађајима). Ове се вежбе реализују у току обраде књижевног текста на тај начин што ће наставник, директор, својим читањем, говорењем, уз помоћ грамофонске плоче или магнетофонског снимка реализовати одговарајуће елементе правилног усменог изражавања како би их ученици уочили. Стечена знања трансформишу се у вештине и умења на тај начин што ученици интерпретирањем књижевних текстова настоје да сами достигну одговарајући степен вештине и умења ове врсте. Стечене способности се даље увежбавају различитим облицима усменог изражавања ученика (извештавање, расправљање, реферисање и др.). Већина предвиђених облика ове наставе непосредно се укључује у наставу књижевности или припреме за израду писмених састава.

У првом разреду, делимично и у осталим, веома је упутно да наставник ученицима демонстрира методологију израде писменог састава. У том смислу корисно је комбиновати индукцију и дедукцију. На одабраном узорку (расправа, извештај и др.) треба анализирати његову композицију, функцију одељака и остале елементе (примереност стила и сл.). Затим се ученицима може дати задатак да припреме грађу о једној теми, или да прикупљену грађу не обликују већ да се то уради на часу. Вежба у методологији израде писменог састава на основу прикупљене грађе требало би да буде демонстрација целокупног поступка израде писменог састава: од анализе теме, одређивања њеног тежишта, селекције прикупљене грађе, распореда појединости с гледишта добре композиције, до обликовања грађе и рада на усавршавању текста. Рационализација наставе у овом послу постиже се на тај начин што ће узорак текста бити у вези с књижевним делом из програма за одређени разред.

Оквирни број часова који је предвиђен за усмено и писмено изражавање означава укупно време, а не и број вежби у току наставне године (препоручује се организовање већег броја краћих вежби с прецизно одређеним циљевима).

Током наставне године ученицима се дају писмени задаци (у складу са облицима и врстама наведеним у програму културе изражавања). По правилу, наставник је обавезан да прегледа и анализира задатке свих ученика. Одабрани задаци (не само најуспешнији) читају се и коментаришу на часу (делу часа). Поред писмених, у складу са захтевима програма, наставник даје ученицима и друге врсте конкретних домаћих задатака (усмених, практичних – примерених могућностима ученика и њиховој оптерећености разним обавезама).

Израда школског писменог задатка, по правилу, траје један час. Изузетно, када то поједини облици писменог изражавања изискују, израда задатака може трајати и дуже од једног часа.

ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

(пета, шеста, седма и осма година учења)

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе страних језика је стицање, проширивање и продубљивање знања и умења у свим језичким активностима, упознавање културног наслеђа створеног на датом страном језику и оспособљавање за даље образовање и самообразовање.

Задаци наставе страних језика су да ученици:

– усвоје говорни језик у оквиру нових 1.000 речи и израза укључујући и терминологију значајну за дату струку, што у току осам година учења језика чини укупан фонд од 2.400 речи и израза продуктивно, а рецептивно и више;

– негују правилан изговор и интонацију уз обраћање посебне пажње на оне ритмичке и прозодијске схеме које су битне у усменом изражавању;

– разумеју говор (непосредно и путем медија) и спонтано се изражавају у оквиру тема из свакодневног живота и општих тема струке, уз исказивање личног става и расположења;

– овладају техником информативног читања, разумеју сложеније језичке структуре у тексту и упознају особености језика струке читањем текстова везаних за теме из области дате струке;

– даље савлађују основе ортографије ради коректног писменог изражавања у оквиру усвојене лексике и језичких структура;

– развијају разумевање писаног текста, писање резимеа, налаза, извештаја и оспособљавају се за њихову усмену интерпретацију;

– стичу нова сазнања о карактеристикама земаља и народа чији језик уче, њиховог начина живота и обичаја;

– оспособљавају се за вођење разговора о нашој земљи, њеним природним лепотама, културним и историјским тековинама;

– шире своју општу културу, развијају међукултурну сарадњу и толеранцију и своје интелектуалне способности;

– оспособљавају се за даље образовање и самообразовање у области језика и струке коришћењем речника, лексикона и друге приручне литературе.

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРОГРАМА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Из живота младих: нова средина и другови; спортска такмичења.

Породица и друштво: спољни изглед и особине чланова породице; чланови породице у кући и ван ње; ситуације из свакодневног живота; односи у породици и друштву.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: природне лепоте и заштита човекове средине; путовање и коришћење саобраћајних средстава; из историјске и културне прошлости; значајни културни центри; културне манифестације које су постале традиционалне; из живота и рада познатих људи; актуелне теме од васпитног значаја.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА од I до IV разреда обрађује се у оном страном језику који је релевантан за одређени образовни профил.

Увод у основну терминологију везану за струку.

Са увођењем стручне тематике почиње се у другом полугодишту.

За стручну тематику се предвиђа до 10% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

II РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Из живота младих: забавни и спортски живот; школовање и образовање.

Породица и друштво: чланови породице у друштвеном животу; средства јавног информисања; прославе, празници; временски услови и прогноза времена.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: теме из савременог живота; одабрани културно-историјски споменици; догађаји из живота и рада познатих стваралаца; примери људске солидарности.

Опште теме везане за струку и практичан рад у струци.

За стручну тематику се предвиђа до 15% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Из живота младих: дружење; слободно време.

Породица и друштво: живот и обичаји; правила понашања у разним ситуацијама; однос појединца према животној средини.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: збивања у свету; значајни историјски догађаји; разни видови уметничког и научног стваралаштва; заштита културног блага.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА

Опште теме везане за струку и практичан рад у струци.

За стручну тематику предвиђа се до 20% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писани задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Из живота младих: проблеми младих данас; избор занимања и планови за будућност; млади и међународна сарадња.

Породица и друштво: проблеми савремене породице.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: нове технологије и њихова примена у разним сферама живота; савремена достигнућа науке; међународне хуманитарне организације и њихов значај за добробит људи и мир у свету; познате личности из јавног и културног живота.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА

Теме везане за струку и практичан рад. Значајна достигнућа у струци у нашој земљи и земљи/земљама чији се језик учи.

За стручну тематику предвиђа се до 25% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

Комуникативне функције (I – IV разред): обнављање, утврђивање и проширивање оних комуникативних јединица са којима се ученик упознао у основној школи; ословљавање познате и непознате особе; исказивање допадања и недопадања, слагање и неслагање са мишљењем саговорника; тражење и давање дозволе; честитање и исказивање лепих жеља; позивање у госте, прихватање и неприхватање позива; обавештење и упозорење; предлагање да се нашто уради; одобравање или неодобравање нечијих поступака; пригговори, жалбе; изражавање чођења, изненађења, уверености, претпоставке или сумње; давање савета; исказивање симпатија, преференције, саучешћа; изражавање физичких тегоба, расположења.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне моделе обухваћене програмом за основну школу.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.

– Питања

а) „WH” questions

„Where are you going?” „How can we get there?”

б) Алтернативна питања

„Did you take a bus or did you walk?”

в) Учтива питања

„Would you open the window, please?”

г) Питања са предлогом на крају

„What are you looking for?”

– Неуправни говор

а) Изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)

„I'll come as soon as I can.” He says that he will come as soon as he can.

б) Молбе, захтеви, наредбе

„Come back!” He told me to come back.

„Will you pass me the bread, please.” He asked me to pass him the bread.

в) Питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена).

– Yes/No questions

„Have you seen Mary?” He wants to know if I have seen Mary.

– „WH” questions

„Where are you going?” He asks me where I am going.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

– Обновити и утврдити употребу одређеног и неодређеног члана.

– Одређени члан уз имена годишњих доба, оброка и назива држава.

The spring of 1957 was very warm. The breakfast we had yesterday was very good. He lives in the USA.

– Неодређени члан у изразима за време, количину, меру и у узвичним реченицама.

50 miles an hour, 15 dinars a kilo, two pounds a yard,

What a mess!

– Нулти члан уз имена спортова и игара и у изразима go by car/bas и др.

He plays volleyball. I enjoy travelling by plane.

2. Именице

– Множина именица – обновити

– Конгруенција именица са глаголом у једнини news, information, furniture, mathematics и др.

The news is on at ten o'clock. Mathematics is a difficult subject.

– Збирне именице са глаголом у множини people, cattle, police

There were a lot of people in the street. The cattle are sold.

– Синкретизам једнине и множине sheep, deer, trout и др.

– Други номинали – герунд

а) У функцији субјекта

Swimming is my favourite sport.

б) У функцији објекта (после глагола like, hate, start, stop и др.).

She likes cooking.

3. Заменички облици

а) Заменице

– Обновити личне, показне, присвојне, релативне и одричне заменице предвиђене програмом за основну школу..

– Узајамно-повратне заменице – each other, one another

Mary and Peter see each other almost every day. People from different countries can hardly understand one another.

– IT уз копулативне глаголе

It is raining. It is cold.

– Неодређено – ONE

I lost a friend but you gained one.

б) Детерминатори

– Неодређени детерминатори – some, any

They want some paper. I don't have any bread left. There are some French books over there.

– Одрични детерминатор no

There's no water in the glass. There are no eggs in the fridge.

4. Придеви

Обновити поређење придева.

5. Бројеви

Децимали, разломци; основне рачунске радње.

6. Квантификатори

Обновити many/much, a lot of/lots of, few/little

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

– Време

Обнављање

а) The Present Perfect – проширити употребу прилошким одредбама lately, recently.

б) The Present Perfect Continious

She has been living in London for two years now.

в) The Past Perfect

When we came the train had already left.

– Начин

Модални глаголи

а) can /be able to, be allowed to/ – значење могућности, дозволе, воље, захтева.

Sorry, but I can't come tomorrow. You can't go swimming.
I can mail the letter for you. Can you pass the bread, please?
б) could – значење захтева и значење дозволе
Could you pass the bread, please? You could mail the letter for me. Could I see your driving licence?
в) must (have to, be obliged to) – значење обавезе, потребе
You must be there by ten. I have to go now.
– Пасив
Пасивне конструкције за истицање безличности и за навођење научних чињеница.
The new motorway has been opened to traffic. Oxygen is found in the air.
– Двочлани глаголи (фразални и предлошки)
apply for, shout for, bring up i dr.
2. Прилози
Поређење прилога
Најчешћи фреквентативи (often, usually, always)
3. Предлози
Најфреквентнији предлози за оријентацију у времену и простору.

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА

а) Деривација
Образовање придева
– префиксима il-, im-, ir-, un-, in-
– суфиксима -able, -ful, -less
б) најчешћи идиоми и фразе
в) структура и употреба двојезичних речника.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Ред речи у реченици. Место директног и индиректног објекта.
– Питања.
а) Упитно-одрична питања
Why hasn't he arrived yet?
б) Идиоматска питања (Р – рецептивно)
Do you feel like (having) a cup of coffee?
в) Tag questions
She's pretty, isn't she?
г) Кратка питања
When? Where? Who with? What about?
– Функционални типови реченица
а) Облици који имају функцију изјава
I feel very tired today.
б) Облици који имају функцију питања
You are coming?
в) Облици који имају функцију заповести
Go away! Will you open the window, please?
– Слагање времена
I know that he likes /liked / will like you.
– Погодбене реченице
а) Реалне
I'll come if I can.
б) Потенцијалне
I would write to you if I knew your address.
в) Ирреалне (Р)
If I had seen him, I would have told him to come.
– Неуправни говор
а) Изјаве са променом глаголског времена – глагол главне реченице у једном од прошлих времена
„I have been ill for a long time." She said that she had been ill for a long time.
б) Питања са променом реда речи и променом глаголског времена (глагол главне реченице у једном од прошлих времена)
– Yes/No questions
„Are you coming with us?" She asked me if I was coming with them.
-"WH" questions
„When did you see him?" She wanted to know when I had seen him.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
– Генерички члан
A horse is an animal. The telephone is a useful invention.
– Члан уз називе новина и часописа
Vogue, The National Geographic Magazine, The New York Times
– Неодређени члан у изразима
be at a loss, all of a sudden, in a short time, be in a hurry и др.
– Нулти члан уз називе празника
Christmas, May Day
2. Именице
– Збирне именице са глаголом у једнини и множини (family, team и др.).
My family is a large one. My family are living in different parts of the country.
– Адјективална употреба именица
love poems, a five pound note
– Генитив мере
a mile's distance, a day's walk
3. Заменички облици
а) Заменице
– Показне заменице – the former, the latter
Mary and Peter are the best pupils in class. The former is good at languages and the latter is good at biology.
– Присвојне заменице
The book isn't mine.
– Повратне заменице – емфатична употреба
I did it myself.
б) Детерминатори
– Обновити научене детерминаторе
4. Придеви
– Придеви у номиналној функцији
the blind, the rich, the poor и др.
5. Бројеви
– Временски период са одређеним чланом
the forties, the fifties
– Прости бројеви у функцији редних бројева
page three, act one и др.
6. Партитивни квантификатори
a loaf of bread, a slice of lemon, a bottle of wine и др.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Време и аспект глагола – обнављање
– Начин
Модални глаголи – са инфинитивом презента
а) may, might – значење могућности
He may come today. We might go to the concert tonight.
б) should – значење обавезе, потребе
You should do as he says.
в) would – значење вероватноће
That would be his mother.
г) ought to – значење препоруке, обавезе
You ought to go now. Ought he to work so hard?
Савезни начин (Р)
I wish I were there. I wish I could help.
– Пасив
Пасивне конструкције са директним и индиректним објектом.
The book was given to her. She was given a nice present.
– Gerund
а) после придева busy, worth
She is busy cleaning her flat. The book is worth reading.
б) после предлога
She is fond of reading. She left without saying anything.
-Causative have (get) (Р)
When did you have your hair cut?
– Двочлани глаголи – фразални и предлошки
take off, give up, look after, take after и др.
2. Прилози
– Место прилога у реченици
He went to the station by taxi.

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА

а) деривација
Образовање глагола
– префиксима dis-, mis-, un-
– суфиксима -en, -ize, -fy
б) најчешћи идиоми и фразе
в) структура и употреба једнојезичких речника.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Сложена реченица
а) номиналне клаузе
They all know that she wouldn't come.

б) релативне клаузе
– рестриктивне
The lady who/that was here yesterday has gone to London.
I have lost the book which/that I bought this morning.
Обратити пажњу на контактне реченице (изостављање релативне заменице у акузативу).
– нерестриктивне
My brother Bob, whom you met yesterday, is coming with us. He got lost on Snowdon, which was enveloped in fog.
в) адвербијалне клаузе
– за начин и поређење (Р)
She treats me as if I were a child.
– за место
Tell me where to go.
– за време
Come as soon as you can.
Инверзија – иза neither, nor, so
She is a real beauty and so is her sister.
I can' t swim. Neither can Mary.
I like reading. So does my brother.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
– Одређени члан у прилошким фразама, са компаративом пропорције, испред имена зграда, институција.
The book is on the table. The more I know him the less I like him. The Empire State Building is in the USA.
– Одређени генерички члан испред придева (етника) да означи націју
The Germans wanted to defeat the British but they failed.
– Нулти члан уз географска имена, испред именица bed, prison, school, у паралелним структурама hand in hand, arm in arm и др.
Africa, England, Ben Nevis, Greenland, go to bed, go to school
2. Именице
– Плуралиа тантум
scissors, trousers – и др.
– Релативни плуралиа тантум облици
jeans, glasses и др.
– Синкретизам једнине и множине
means, series, species
There has been an interesting series of concerts yesterday.
There were several series of lectures at the university last year.
– Небројиве именице у функцији бројивих именица.
Two coffees, please.
3. Заменички облици
Заменице
– Безлична употреба личних заменица множине
(we, you, they)
They say she left for London a week ago.
– Општа лична заменица ONE
One never knows what may happen next.
– Неодређене заменице (some, somebody, someone, something, any, anybody, anyone, anything)
Someone is knocking at the door. Ther was something very pleasing in her eyes. Some like it hot . Did you see anyone there?
4. Придеви/адјективали
– Компаратив једнакости и компаратив неједнакости
as + adjective + as; not so / as + adjective + as
She is as tall as her sister. He isn't so bad as you may think.
– Партиципи
а) као адјективали
the stolen money, the wounded soldier и др.
б) у номиналној функцији
The accused stood up.
5. Бројеви
Означавање нуле у различитим контекстима
– у аритметици: nought / naught, zero
– у спорту: nil / nothing; love (у тенису)
– 0 – у бројевима телефона, соба и др.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– време
Обнављање
– аспект
а) The Present Perfect – значење будућности
I'll come as soon as I have finished reading the book.
б) The Future Perfect (Р)
I shall have written the letter by the time you come.
– Модални глаголи
а) са инфинитивом перфекта
He ought to have done it by now. It must have been nine o'clock when I came back home.
б) would / used to – значење навике
The old man would go every day to the park to feed the pigeons. When we lived by the river, we used to go swimming every day.
– Герунд
а) после израза
It's no use (crying), I can't help (laughing).
б) после глагола continue, go on, keep on, avoid, prefer и др.
She kept on talking for hours. She prefers reading to playing tennis.
– Објекат са инфинитивом (Р)
They want her to study medicine.
– Двочлани глаголи – фразални и предлошки
drink up, give in, call on и др.
2. Прилози
– Обнављање и утврђивање
– Конверзија прилога и продева – daily, early, fast, pretty и др.
It is a daily newspaper. It appears daily.
– Прилози изведени са – ly, уз промену значења.
He works hard. He hardly works at all.
3. Везници
either....or, neither....nor

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА

а) деривација
Образовање именица
– префиксима co-, dis-, in-, mis-, over-
– суфиксима -dom, -ness, -ful, -ment, -tion, -th
б) идиоми и фразе
в) структура и коришћење стручног речника, речника синонима

V. ФОНОЛОГИЈА

Померање акцента при промени врсте речи
(PERmit, perMIT)

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Адвербијалне клаузе
а) узрочна
Since we live by the river we can swim every day.
б) намерна
He left early in order to catch the 5 o'clock train.
– Скраћивање клауза (Р)
а) временских клауза
(As I was) coming home I met an old friend of mine.
After I have done my homework I went out for a walk.
Having done my homework I went our for a walk.
б) релативних клауза
The man (who is) sitting next to her is my best friend.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
– Преглед употребе члана
– Члан испред властитих имена
A Mr Smith is waiting for you. Is this the Mary we met last night?
– Одређени члан уз делове тела (у пасиву и после предлога)
She was red in the face. He was wounded in the leg.
2. Именице
– Обнављање, утврђивање и систематизација множине именица и слагања именица са глаголом
3. Заменички облици
а) Заменице
– Неодређена лична заменица ONE – PROP ONE
There are expensive shoes and there are cheap ones.
б) Детерминатори
– Обнављање и утврђивање
4. Придеви
Обнављање и утврђивање употребе и поређења придева
5. Бројеви
– Употреба редних бројева
– Бројеви у функцији именице
Hundreds of people were hurt in the earthquake.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Време и аспект – обнављање
– Инфинитив
а) после упитних речи
I don't know how to solve the problem. I've no idea which bus to take.
б) после придева
I am glad to have met you. This bag is too heavy to carry.
в) BE + инфинитив
The train is to leave at 9.15. The two leaders are to meet in Moscow.
г) BE ABOUT + инфинитив
The plane is about to take off.
– Пасив
– Обнављање и утврђивање
– IT + passive verb + clause (P)
It is said that..... It was decided to....
– Двочлани глаголи (фразални и предлошки)
look up, call up и др.
2. Прилози
Обнављање и систематизација врсте прилога и места прилога у реченици.
3. Предлози
Систематизација предлога за време, правац кретања, место и начин.

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА

а) деривација
Образовање сложеница и деминутива
leaflet, gosling и др.
breakdown, ironing-board i dr.
б) идиоми и фразе
в) енциклопедијски речници (општи и посебни).

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Језичка грађа савладана у основној школи интегрише се са новом грађом и непрестано примењује, проширује и усавршава.

ПАСИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ

est + партицип перфекта
La Bastille est prise en 1789.
La Tour Eiffel est construite en 1889.
– указати на принцип творбе осталих облика пасива:
Il a été / était / élu président
Elle sera / serait / recompensée...

ФИНАЛНЕ РЕЧЕНИЦЕ са употребом pour + инф.

ИНФИНИТИВНЕ РЕЧЕНИЦЕ – типа

Je le vois venir.

ПИТАЊА:

Qui est-ce qui / que
Qu' est-ce qui / que
Que;
Qui est-ce qui ira au mus–e? Qu' est-ce qui vous intéresse au musée? Qui est-ce que vous y avez rencontré? Qu' est-ce que vous avez vu? Qui avez-vous vu? A qui vas-tu téléphoner? – A mon .... A quoi pensez vous? De quoi s'agit-il?

ОДГОВОРИ

C' est .... qui / que и друге раније научене конструкције.

ИНДИРЕКТНА ПИТАЊА

Dis-moi à quoi tu penses. Je te demande ce que tu penses. Savez-vous qui a inventé ce remède?

НЕГАЦИЈА

pas du tout, non plus, personne, rien
Ce film ne me pla t pas du tout.
A moi non plus!
Quelqu' un est venu? – Non, personne n' est venu.

КАЗИВАЊЕ ПРЕТПОСТАВКЕ

si + имперфект / кондиционал:
Si nous étudions, nous réussirions.

КАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА

avant de ....
quand
Avant de partir il lui a donné son adresse.
Quand l' as tu recontré?
Je l' ai rencontré quand je suis rentré.

КАЗИВАЊЕ ЖЕЉЕ, ВОЉЕ, НАМЕРЕ

инфинитивом:
J' aimerais (je voudrais) voir les chefs-d' oeuvre du Louvre.
Il faut lutter contre la pollution de l' air et de l' eau.
Il travaille beaucoup pour gagner sa vie.

ОДРЕДБЕ КВАЛИТЕТА И КВАНТИТЕТА – значење придева зависно од места

un homme pauvre – le pauvre homme; un soldat brave – un brave soldat; un homme d'âge moyen – le Moyen âge и сл.

ОДРЕДБЕ ЗА ВРЕМЕ

– дани у недељи: prochain / dernier;
il y a / dans;
pendant / depuis;
dimanche prochain, jeudi dernier; la semain dernière; l'année prochaine. Le lundi et le jeudi il travaille jusqu' à cinq heures. Elle est sortie il y a vingt minutes. Elle revient dans une heure. Ce congrès aura lieu dans dix mois ou dans un an ....

ОДРЕДБЕ ЗА НАЧИН

Ie conduit predemment (de manière prudente) avec prudence. Elle parle français couramment, sans difficulté ....

ОДРЕДБЕ ЗА МЕРУ И КОЛИЧИНУ

une douzaine, une centaine, une livre, une foule de, un tas de, pas mal de, environ .... и сл.
Combien d' élèves ont vu cette émission! Une trentaine. / Environ 30./ Il y a pas mal de livres à ce sujet; j' en ai lu plusieurs....

СЛАГАЊЕ ВРЕМЕНА – само са индикативом и то:

Présent – présent (истовремена радња)
Présent – Passé composé (пре)
Présent – Futur (после)
Il me dit qu' elle part.
Il me dit qu' elle est partie.
Il me dit qu' elle partira.

ИМЕНИЧКА ГРУПА

Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту.
les déterminants interrogatifs – exclamatifs – relatifs
Quel film avez-vous vu? Quel beau film! C' est un artiste pour qui les jeunes ont beaucoup de sympathie.
les déterminants indéfinis quelques, plusieurs, certains, autre, tout
tous les pays; tous les soirs; toute la journée; tout le monde....

НАСТАВЦИ ИМЕНИЦА И ПРИДЕВА

teur / trice
acteur / actrice
al / aux; ail / aux i neki izuzeci na – s/, ou – s / x
trous, genoux

ТВОРБА РЕЧИ

Најчешћи префикси и суфикси.

ГЛАГОЛСКА ГРУПА

СУБЈУНКТИВ ПРЕЗЕНТА – објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. (P)

Казивање свршене и несвршене радње у говору (passé composé – imparfait) – научено у основној школи примењивати и усавршавати.

Слагање партиципа перфекта са субјектом.

ОРТОГРАФИЈА

– Интерпункција – основна правила.
Писање великог слова.
Подела речи на слогове.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Деривација: суфикси и префикси.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура двојезичних речника.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА

а) Зависна реченица у индикативу:
Dès que l' avion a atterri, les passagers sont descendus.
Pendant que nous volions au-dessus des Alpes, il y avait une tempète...
Vous pensez (croyez, dites, vous êtes sûr) que vous passerez l' examen?
Изразити и помоћу инфинитива:
Vous êtes sûr de passer l' examen? Vous pensez réussir? J' espère partir demain. (J' espère que je partirai demain.)
Остале врсте реченица не обрађују се посебно али треба указати на изражавање узрока (parce que...., puisque, à cause de...), и на смисао реченице са другим чешћим везницима када се појаве у тексту.
б) Зависна реченица у субјунктиву:
Употреба субјунктива презента (изражавање футура).
Изражавање:
– жеље: Je souhaite qu' elle vienne. Elle voudrait que vous l' attendiez;
– заповести, воље: Je veux que tu dises la vérité. Il faut que vous appreniez ces vers.
Указати на могућност изражавања помоћу инфинитива: Il faut apprendre ces vers. Je lui conseille de finir ses études – уместо: qu'elle finisse....

ГЛАГОЛ

Прости перфект (passé simple) – принцип творбе, препознавање у тексту. (Р)
Кондиционал (будуће време у прошлости); плусквамперфект. Хипотетичне реченице (преглед све три могућности).
Si nos amis français venaient, ils visiteraient Belgrade.
Si nos amis français étaient venus (l' année dernière), ils auraient visité Belgrade.
Прве две познате могућности ове године повезати са трећом и разликовати значења.

УПРАВНИ И НЕУПРАВНИ ГОВОР

Savez-voua....
Dites / Dis.... Je vous demande
Qui.... où
Qui a gagné le prix? Dites-moi qui a gagné le grand prix. Où se trouve la poste? Savez-vous où se trouve la poste?
Qu' est-ce que / ce que
Qu' est-ce qu' on produit dans cette usine?
Je vous demande ce qu' on y produit.
Est-ce que / si
Est-ce que le congrès international aura lieu dans un mois?
Savez-vous si le congrès aura lieu?

ИМПЕРАТИВ – ИНФИНИТИВ

Помоћу que
Michel, venez (viens) chez nous demain.
Dites à Michel de venir demain chez nous.
Il m' a dit: „Invite Michel." Il m'a dit d'inviter Michel.
Ce film est très amusant.
Elle me dit que ce film est très amusant.

СЛАГАЊЕ ВРЕМЕНА

Уз примену градива из претходне године обрадити и примере за истовремену, претходну и будућу радњу у прошлости:
Je pensais (j' ai pensé) qu' il était / avait été / serait / là.

СЛАГАЊЕ ПАРТИЦИПА ПЕРФЕКТА СА ОБЈЕКТОМ

La lettre que j' ai reçue m' a fait un grand plaisir.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Грађење сложеница.
Значење речи (основно и пренесено).

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Употреба двојезичких речника.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ПАСИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ

par + агенс (L' énergie solaire est captée par les végétaux.)
de + агенс (Dans la guerre, le peuple fut saisi d' un élan inouî)
без агенса
La lune s' est formée, il y a eu moins 4,5 milliards d' années.
être nommé + им
Il est nommé secrétaire.

ИНВЕРЗИЈА

Будући да је инверзија у упитним реченицама обрађена раније, овде се указује на:
– сложену инверзију (Р)
Votre ami n' est-il pas venu?
lequel de (Р)
Lequel de ces peintres préférez-vous?
комбинацију са quel (Р)
Dans quelle mesure le journal peut être utile comme source historique.
Упитна реч + инф.
Pourquoi répondre? Comment réagir?
субјекат + заменица
Depuis quand m' attendez-vous?
сујекат + именица
Qui est cet homme?

ИНФИНИТИВ

Активизирати инфинитив у функцији објекта и иза глагола перцепције напоменутих у I и II разреду:
Il croit partir demain.
On les voit s' intéresser au développement de la biologie.

ПАРТИЦИП ПРЕЗЕНТА

Je l' ai écouté jouant du piano.

ГЕРУНДИВ

Je l' ai écouté en jouant du piano.
On n' invente qu' en travaillant.

БЕЗЛИЧНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ

Униперсонални глаголи
il fait – il pleut – il faut
Être + придев
il est possible, il est probable
(указати на субјунктив)

СУБЈУНКТИВ

Утврдити што је речено у I и II разреду, активно усвојити субјунктив презента и указати на јављање овог начина у тзв. безличним конструкцијама и иза извесних глагола.
Субјунктив перфекта – облици и употреба (Р)

КОНДИЦИОНАЛНЕ РЕЧЕНИЦЕ – изражавање хипотетичности

– иреалност у садашњости
S' il était ici maintenant, je serais heureux.
– иреалност у прошлости
S' il avait travaillé, il aurait réussi à l' examen.

Номинализација – активирати коришћење именице уместо зависне реченице.
Dès que l' exposition fut ouverte, il partit.
Après l' ouverture de l' exposition, il partit.
глагол – именица са истим кореном:
construire – la construction
réaliser – la réalisation
succéder – la succession

БРОЈЕВИ – читање разломака

ФОНЕТИКА

Основне самогласничке опозиције (lit / lu / loup) и сл.
Везивање условљено „h aspiré" и „h muet".
Интонација реченице.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручног речника и његово коришћење.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

СЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА

– препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, уочавање субјунктивних конструкција.
Каузални однос
– узрочна реченица: parce que
Je suis fatigué parce que je travaillais tout la nuit.
– car
Il n'est pas venu car il est malade.
– узрочна конструкција
pour + им
Ces matières sont choisies pour la commodité du travail.
– à cause de
Elle n' est pas venue à cause des raisons connues.
Изражавање циља, намере
– финална реченица
– pour + инф.
– pour que + субјунктив
afin de, afin que
Изражавање супротности
– tandis que
Le tableau est plain, tandis que la nature est profonde.
Malgré + им.
Malgré l'universalité de son oeuvre, son intérieur reste inconnu.
– au lieu de + инф.
Au lieu de s' occuper de ses trouvailles il les a emportées dans la laboratoire.
– sans que + субјунктив (П)
Il fut prêt à nous le dire sans attendre que les autres l' acceptent.
Суперлатив – указати на неке специфичне конструкције које се јављају у тексту:
Une plante des plus rares.
C' est le plus important.
Le meilleur peintre de notre temps.
Venez le plus vite possible.
– le seul, l' unique + субјунктив
Il est le seul qui soit venu.
Именице са два рода – плуралиа тантум

ТВОРБА РЕЧИ

– сложенице:
le chef d' oeuvre; l' avant-garde; la main d' oeuvre....
Деривација речи
а) помоћу префикса:
ultra, infra, sous, sur ....
б) помоћу суфикса:
able, ible, ais, ain ....
Номинализација – супстантивирање неких граматичких категорија
– инфинитив:
le devoir, le pouvoir
– партицип презента:
le passant, le combattant
– партицип перфекта
le passé, le blessé, la découverte
– придев:
l' inconscient, le beau, l' essentiel
– адверб:
le bien, le mal, le mieux

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразеологизми.
Обогаћивање фонда стручне терминологије.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Употреба енциклопедијских речника.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Садржаји програма обрађени у основној школи интегришу се с новим елементима у систематизоване шире целине на вишем нивоу.

ПОСТАВЉАЊЕ ПИТАЊА И ДАВАЊЕ ОДГОВОРА

Нови модели.
Дисјунктивна питања.
Wirst du hier bleiben oder kommst du mit?
Негативно питање.
Hast du dieses Buch noch nicht gelesen? Doch, ich habe es gelesen.
Изрична реченица као питање.
Du bleibst zu Hause? Er hat etwas gesagt?
Питање у неуправном говору.
Ich frage dich, ob er kommt. Er fragte mich (warum, wo, wann, wie, wer, wohin, was, usw....)
Одговори пуни или елиптични (увек у дијалогу).

КАЗИВАЊЕ РАДЊИ И СТАЊА У САДАШЊОСТИ, ПРОШЛОСТИ И БУДУЋНОСТИ

– радња изражена плусквамперфектом.
Er hatte das schon längst gesehen.
– радња зависне реченице дешава се истовремено са радњом главне реченице.
Везници: während, solange, seit (dem)
Während ich in Belgrad studierte, ging ich oft ins Theater. Solange ich ihn kenne, sammelt er Briefmarken.
– радња зависне реченице дешава се пре радње главне реченице.
Везници: nachdem, als (плусквамперфект у споредној, претерит у главној реченици).
Nachdem er das Haus verlassen hatte, begann es zu regnen. Sie kam zum Bahnhof, als der Zug schon Abgefahren war.
– радња зависне реченице дешава се после радње главне реченице.
Везници: bis, bevor, als (исто време у обе реченице).
Sie blieb bei uns, bis der Regen vorbei war. Ich komme zu dir, bevor (ehe) ich ins Kino gehe.

КАЗИВАЊЕ ЗАПОВЕСТИ

Er soll lesen! Du kommst nicht mit! Zurück! Du wirst jetzt gehen! Rauchen verboten!

ОДРЕДБЕ КВАЛИТЕТА И КВАНТИТЕТА

Изражавање једнакости – неједнакости.
Er ist genau so alt wie du.
Er ist älter als ich.
Употреба компаратива и суперлатива у предикативној и атрибутивној функцији.
Mein jüngerer Bruder ist acht Jahre alt. Der Monat Juli ist am heißeste. Der heißeste Monat Juli ...

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА КАТЕГОРИЈА КОЈИХ У МАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ НЕМА ИЛИ СУ БИТНО РАЗЛИЧИТЕ

ЧЛАН

Одређени, неодређени.
Одређени члан уз географске појмове: називе планина, мора, језера, река, земаља мушког, женског рода и у множини, затим уз имена дана у недељи, месеца у години, годишњих доба.

Das ist ein Haus. Das Haus ist neu. Ich habe die Alpen gesehen. Die Save mündet in die Donau. Die Türkei liegt im Süden. Der Balkan ist eine Halbinsel. Der Montag ist der erster Arbeitstag in der Woche. Der Frühling ist die schonste Jahreszeit.

БЕЗ ЧЛАНА

– лична имена, имена земаља средњег рода, имена градова, континената; предикативно употребљени називи позива; градивне именице; узвици и изрази.

Hans ist Student. Jugoslawien ist eine Bundesrepublik. Bonn ist die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland. Kaufst du Brot? Hilfe! Feuer! Tag um Tag; weder Mensch noch Tier; zu Bett gehen; zu Wort kommen.

Инфинитив са „zu" уз неке глаголе и изразе (рецептивно)

Du brauchst nicht zu kommen. Ich habe viel zu tun. Sie hat keine Zeit (Lust, keinen Wunsch) tanzen zu gehen.

ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ

Проширити могуће одговоре на раније обрађена питања у вези с оријентацијом у времену и простору.

Wann...

Heute abend, morgen früh, voriges Jahr, um acht Uhr, in zehn Minuten, diesen Sommer, am 1. September 1976, den 1. Juni 1976.

Wie lange...?

Seit wann...?

eine Woche, einen Monat, eine Zeitlang, seit gestern, seit 5 Uhr, seit zwei Wochen, seit unserer Begegung.

Wo...?

draußen, drinnen, überall, irgendwo, anderswo, nirgendwo, nirgends.

Wohin...?

dorthin, aufwärts, heimwärts, fort, bergauf, bergab, überallhin, nirgendwohin.

Woher...?

Препозиције које у синтагми са именицом дају ознаке за место.

hierher, daher, dorther, aus der Schule, bis zur Ecke, auf dem Lande, am Fenster, vor der Tür usw.

КАЗИВАЊЕ ПРЕТПОСТАВКИ, УЗРОКА, НАМЕРЕ (РЕЦЕПТИВНО)

Модални глаголи у служби изражавања претпоставки или намере.

Er dürfte zu Hause sein. Das müßte wahr sein. Ich möchte hier bleiben.

КОНЈУКТИВ ПРЕЗЕНТА И ПРЕТЕРИТА ПОМОЋНИХ И МОДАЛНИХ ГЛАГОЛА

– у реченицама и фразама за изражавање жеље и могућности, сумње, нестварности.

So wäre es vielleicht besser.

– плусквамперфект у поменутим случајвима (рецептивно).

Hätte ich ihn nie gesehen!

ТВОРБА РЕЧИ

Сложеница (именица + именица, именица + придев), префиксирање глагола, изведене именице и придеви.

Schulzimmer, Schulhof; Hochhaus; aufstehen, beantworten, anziehen, Einheit, Schönheit, Mannschaft, medizinisch, europäisch, chemisch.

СИНОНИМИ, ХОМОНИМИ И АНТОНИМИ, ФРАЗЕ И ЛЕКСИКОЛИЗОВАНИ СПОЈЕВИ РЕЧИ (рецептивно)

lieb, warm, kalt, frisch, auf Schritt und Tritt, in Anspruch nehmen; in Bewegung setzen.

ИЗГОВОР

Однос гласова и слова.

Подела гласова. Дужина и квалитет вокала. Дифтонзи.

Акценат речи. Мелодија основних типова реченица.

ОРТОГРАФИЈА

Интерпункција – основна правила.

Подела речи на слогове.

Писање великог слова.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура двојезичних речника и служење њима.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

НЕГАЦИЈА

Проширење листе одричних речи.

nirgends, nirgendwo, niemals, gar nicht, nirgendwohin

Er läuft niemals (nirgends, nirgendwohin).

Das habe ich niemals gehört. Das ist gar nicht schwer.

keinesfalls, keineswegs

Das war keinesfalls die richtige Antwort. Er wird keineswegs heute ankommen.

ОДРЕДБЕ КВАНТИТЕТА

– основни, редни, децимални бројеви. Основне мере. Рачунске радње. Монете.

Tausend, Million, eine Hälfte, ein Viertel, eine halbe Stunde, zwei Liter Milch, 2,40 m – zwei meter vierzig, 2,40 DM – zwei Mark vierzig.

СИСТЕМАТИЗАЦИЈА КАТЕГОРИЈА КОЈИХ У МАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ НЕМА ИЛИ СЕ БИТНО РАЗЛИКУЈУ

Инфинитивне конструкције

zu, um ... zu, ohne ... zu, statt zu

Er beschleß gleich nach Hause zu gehen. Ich kam früher, um mit dir zu reden. Sie verließen das Zimmer, ohne uns zu bergüßen. Statt zu regnen, begann es zu schneien.

КАЗИВАЊЕ ПРЕТПОСТАВКИ, НАЧИНА, ЖЕЉЕ, ПОРЕЂЕЊА

Конјуктиви у простој реченици за изражавање жеља, могућности, сумње, претпоставки, нестварности.

Ewig, lebe unsere Freiheit: Möge er kommen! Hätte er das gewußt!

КОНДИЦИОНАЛНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Потенцијалне

Er wäre zufrieden wenn du kämest. Ich würde dich besuchen, wenn ich Zeit hätte.

Иреалне (рецептивно)

Везник: wenn

Er wäre gekommen, wenn er die Einladung bekommen hätte.

НАМЕРНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Везници: damit, daß

Wir gehen früh in die Schule, damit wir alles vorbereiten. Gib acht, daß du nicht zu spät kommst.

НАЧИНСКЕ РЕЧЕНИЦЕ

Везници: indem, statt daß, ohne daß

Er betrat den Saal, indem er alle herzlichst begrüßte. Sie ging an mir vorbei, ohne daß sie mich bemerkte. Statt daß ich auf den Bus warte, gehe ich lieber zu Fuß.

ПОРЕДБЕНЕ / КОМПАРАТИВНЕ РЕЧЕНИЦЕ (рецептивно)

Везници: wie, als, als ob

Sie ist so schön, wie man mir er zählte. Alles endete viel besser, als ich erwarten konnte. Er sieht aus, als ob er krank sei.

ТВОРБА РЕЧИ

Заменички прилози – грађење и употреба

Wozu, womit, woran...; dazu, damit, daran... Woran denkst du? Ich denke immer daran.

ПРЕФИКСАЦИЈА ПРИДЕВА

unmoglich; Wandtafel, Hochschule, Schnellzug, beantworten

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура једнојезичких речника и служење њима.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Поред утврђивања градива које је обрађено и систематизовано у претходним годинама, у овом разреду се обрађује:

ОДРЕДБЕ КВАЛИТЕТА И КВАНТИТЕТА

Описна компарација помоћу партикула: ganz, besonders, höchst, sehr, überaus (апсолутни суперлатив).

Sie ist eine sehr fleißige Studentin. Das war eine besonders (höchst) angenehme Reise.

Потенцирање суперлатива

Seine Arbeit war bei weitem die beste. Sie ist das allerschönste Mädchen in der Schule.

НЕУПРАВНИ ГОВОР

За истовременост конјуктив презента или претерита

Sie sagt: „Ich schreibe einen Brief an meinen Freund."

Sie sagt, daß sie einen Brief an ihren Freund.

Sie sagt, schreibe einen Brief an ihren Freund.

За радњу која се десила пре момента говора; перфект или плусквамперфект конјуктива

Sie sagt: „Ich habe einen Roman von T. Mann gelesen."

Sie sagt, sie habe / hätte einen Roman von T. Mann gelesen.

Sie sagt, daß sie..... gelesen habe / hätte

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјуктива или облик „würde"

Sie sagt: „Ich werde einen Roman von T. Mann lesen."

Sie sagt, sie werde / würde einen Roman von T. Mann lesen.

Sie sagt, daß sie..... lesen werde / würde

ИНФИНИТИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ

Изражавање модалитета

а) sein + zu + инфинитив

Dieses problem ist zu lösen.

б) lassen + sich + инфинитив

Das läßt sich leicht erklären. Deine Härdschrift läßtsich schner lesen.

ПАСИВ РАДЊЕ И ПАСИВ СТАЊА

– у функцији истицања неког процеса и резултата или циља неке радње, док се вршилац или узрочник радње може и не мора навести:

Im Wasser wird verschiedenes Material abgelagert. Das Auto wurde sehr billig verkauft.

МОДАЛНИ ГЛАГОЛИ + ИНФИНИТИВ ПРЕЗЕНТА ПАСИВА (рецептивно)

Dabei muß die Temperatur der Luft beachtet werden. Hierbei sollte die Meinung der Gegner in Betracht genommen werden.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

– стране речи и интернационализми, термини и терминологизиране речи из општег језика.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Речник синонима, антонима, хомонима; фразеолошки рачник.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Обнављати и утврђивати градиво обрађено у претходним разредима, са тажиштем да рецептивна употреба језика све више постане продуктивна.

ПАРТИЦИП I И II

а) атрибутивна употреба

das spielende Kind; der ausgefullte Antrag, die gestellten Fragen,

б) адвербијална употреба

Sie gingen erzählend durch den Garten. Sie saß lesend am Tisch. Sie kam gut informiert an. Herzlich lächelnd begrübte seine Gäste.

в) предикативна употреба

Die Reise war anstrengend. Die Fragen sind vorbereitet.

г) партиципи као део номиналне групе речи са редоследом елемената

Die gestern bestellten Bücher; die erzelten Arbeitsleistungen.

ИНФИНИТИВ

Са zu, ohne zu, anstatt zu у функцији еквивалентних зависних реченица.

Es ist wichtig pünktlich zu sein. (Es ist wichting, daß man pünktlich ist.). Er braucht nur einige Minuten um die Aufgabe zu lösen. (Er braucht nur einige Minuten, damit er die Aufgabe löst.)

РЕД РЕЧИ У РЕЧЕНИЦИ СА ТЕЖИШТЕМ НА ПОЛОЖАЈУ ГЛАГОЛА

– систематизација

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници.

РУСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕЧЕНИЦА

Однос речи у реченици: независно и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

ИМЕНИЦЕ

Варијанте падежних наставака: локатив једнине на -у: о береге/ на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/ на краю ; номинатив множине на -а, я , - ′я, -е: городА, учителя , дерев ′я, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на -ия , -ие, -мя .

Именице плуралиа тантум (рецептивно).

Непромењиве именице (рецептивно).

Презимена на -ов, -ев, (Петров, Федеев и сл.).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

ЗАМЕНИЦЕ

Одричне заменице: никто, ничто, никакоя , ничея . Неодређене заменице: кто-то, кто-нибуд ′, некаторых, нескол ′ко.

Обнављање и систематизација обрађених заменица у основној школи.

ПРИДЕВИ

Поређење придева: компаратив придева типа: старших, младших,; прост облик суперлатива: ближайших, простейших, худших. Присвојни придеви на -ов, -ев, -ских. Придеви за означавање простора и времена: сегоднящних, здешних.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (бол ′ных чем, готовых к чему, способных к чему и сл.)

БРОЈЕВИ

Принципи промене основних бројева: 1, 2, 3, 4; 5 – 20 и 30; 40, 90, 100; 500 – 900; 1000 и њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање количине (броја) и времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к и др. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Четири основне рачунске радње (рецептивно).

ГЛАГОЛИ

Најчешће алтернације основе у презенту и простом будућем времену. Творба вида помоћу префикса, суфикса, основе.

Потенцијал – грађење и употреба.

Глаголи кретања: у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада обрађених глагола кретања (идти – ходит ′, ехат ′-ездит ′, бегат ′– бежат ′, плыт ′– плават ′, нести – носит ′, везти – возит ′везти – возит ′, рецептивно усвајање нових глагола кретања; гнат ′– гонят ′, ползти – ползат ′.

Глаголски прилози (рецептивно)

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (поблагодарит ′ког за что, пожертвоват ′кем-чем, напоминат ′о ком-чем, и сл).

ПРИЛОЗИ

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину.

Поређење прилога.

ПРЕДЛОЗИ

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (для са генитивом, из – за са генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к са дативом у временској одредби, по са дати-

вом у атрибутској, просторној и узрочној одредби и сл.)

ВЕЗНИЦИ

Најфреквентнији прости и сложени везници у независно сложеним и зависно сложеним реченицама (а, да, и, или, если, пока, потому, что, так как, перед тем как и сл.).

РЕЧЕНИЧНИ МОДЕЛИ

Реченичне моделе предвиђене програмом за основну школу и даље примењивати у различитим варијацијама и комбинацијама. При том тежити да се уоче сличности и разлике у изражавању истих односа у руском и матерњем језику. У овом разреду посебну пажњу посветити, пре свега у облику вежби, моделима у потврдном одречном и упитном облику за исказивање следећих односа.

СУБЈЕКАТСКО-ПРЕДИКАТСКИ ОДНОСИ

Реченице са именским предикатом
а) копуле: бт ́, стат ́, ад т ́
Его отец бл врачом, а он станет инжинером.
Что утверждение вл етс спорнм.
б) отсуство копуле
Его брат токар ́по металлу.
Она сегодн вес ла .
Он сил ́нее всех.

ОБЈЕКАТСКИ ОДНОСИ

Реченице са:
а) директним објектом
М купили новх учебник.
́ не получил ответа.
б) индиректним објектом
Он их поблагодарил за помо ́.
Эта фотографи напоминает о прошлом.
в) зависном реченицом
Брат в пис ́ме сообщ т что он летом приедет к нам.

ПРОСТОРНИ ОДНОСИ

Реченице с одредбом
а) израженом прилогом
́ иду туда (вниз, наверх, внутр ́домо).
Он остал с там (внизу, наверху, внутри).
б) израженом зависним падежом.
Машина по вилас ́из-за угла.
Кошка вл езла из-под дивана.
М долго гул ли по городу.

ВРЕМЕНСКИ ОДНОСИ

Реченице са одредбом
а) израженом прилогом
́ прош л ран ́ше теб .
б) израженом зависним падежом
Они вернулис ́к вечеру (к трем часам).
́ сегодн работал с п ти до семи часов.

НАЧИНСКИ ОДНОСИ

Реченице са одредбом израженом прилогом
Он хорошо говорит по-русски.
Он пишет более красиво, чем т.
Она по т красивее всех.

УЗРОЧНИ ОДНОСИ

Реченице са одредбом израженом зависним падежом.
Он не приехал в срок по болезни.

АТРИБУТИВНИ ОДНОСИ

Реченице с атрибутом
а) у суперлативу
А. С. Пушкин вл етс величахшим русским поэтом.
б) у зависном падежу
́ забл тетрад ́по русскому зку.

ОРТОГРАФИЈА

Интерпункција – основна правила. Подела речи на слогове. Писање великих слова.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи префикси и суфикси.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура двојезичних речника и служење њима.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕЧЕНИЦА

Реченице са глаголским прилозима Употреба нет и не у реченици.

ИМЕНИЦЕ

Варијанте падежних наставака (на лексичком нивоу): генитив једнине на -у, генитив множине без наставка.

Изведене и сложене именице. Скраћенице (вуз, Комсомол, МГУ).

Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними и пароними.

ЗАМЕНИЦЕ

Опште заменице: сам, самх, л бох, каждх.

Одричне заменице: некого, нечего.

ПРИДЕВИ

Дужи и краћи облици придева. Обавезна употреба краћег облика (у предикату са допуном).

БРОЈЕВИ

Редни и збирни бројеви.

ГЛАГОЛИ

Императив за 3. лица једнине и 1. и 3. лице множине. Најчешћи префикси код грађења глагола и њихова улога у промени глаголског вида.

Прошло време глагола од инфинитива са сугласничком основом.

Глаголски прилози (обнављање, активирање и систематизација).

Радни глаголски придеви и трпни придев прошлог времена (рецептивно).

ПРИЛОЗИ

Најфреквентији модели за грађење прилога: придевска основа + О (тихо, скромно, и сл.); придевска основа + И (по-русски, практически и сл.).

ПРЕДЛОЗИ

Најфреквентији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (у, около, вокруг са генитивом у одредби места, по с дативом и локативом у временској одредби; в и на у одредби места: работат ́на заводе, учит ́ в университете и сл.).

ВЕЗНИЦИ

Најфреквентији везници и везничке речи (хот , прежде чем, чтоб; что, которх, где, когда и сл.).

РЕЧЕНИЧНИ МОДЕЛИ

Реченичне моделе предвиђене програмом за први разред и даље примењивати у различитим варијацијама и комбинацијама. У II разреду посебну пажњу посветити моделима у потврдном, одричном и упитном облику за исказивање следећих односа.

СУБЈЕКАТСКО-ПРЕДИКАТСКИ ОДНОСИ

Реченице са кратким придевским обликом у предикату.
́ бл болен гриппом.
Он способен к математике.

ОБЈЕКАТСКИ ОДНОСИ

Реченица са објектом у ифинитиву.
Врач ́советовал мне отдохнут ́.
́ уговорил товари ́а молчат ́.

Сложена реченица
Врач советовал мне, чтоб отдохнул.

ПРОСТОРНИ ОДНОСИ

а) Реченице са одредбом израженом зависним падежом.
´ теб буду ждат ´у (около, возле) пам тника.
Она жив т у своих родителех.
Мо брат работает на заводе, а сестра учитс в университете.
б) Сложена реченица
М пошли туда, куда, вела узка тропинка.

ВРЕМЕНСКИ ОДНОСИ

а) Реченице са одредбом израженом зависним падежом.
Они собира тс по вечерам.
Что случилос ´по окончании вохн.
б) Реченице са глаголским прилогом
Возвра¨а с ´домох, встретил товари¨а.
Кончив работу, он поехал домох.
в) Сложена реченица
Как тол ´ко скр лос ´солнце, стало холодно.

НАЧИНСКИ ОДНОСИ

а) Реченице са глаголским прилогом
Дру ´з возвра¨алис ´домох весело разговарива .
Он поздоровилс кивнув головох.
б) Сложена реченица
М вс сделали так, как сказал учител ´.
Он оказалс способнее, чем предполагал.

УЗРОЧНИ ОДНОСИ

а) Реченице са глаголским прилогом
Не наход нужного слова, он замолчал.
Почувствовав голод, брат решил пообедат ´без мен .
б) Сложена реченица
Так как брат почувствовал голод, он решил победат ´без мен .

ЦИЉНИ ОДНОСИ

а) Реченице са одредбом у ифинитиву
Мат ´отпустила дочку гул т ´.
М пришли простит ´ / чтоб простот ´ .
б) Сложена реченица
Чтоб правил ´но говорит ´, нужно хорошо усвоит ´грамматику.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи деминутиви именица и придева.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура једнојезичких речника и служење њима.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕЧЕНИЦА

Једночлане реченице неодређено-личне и уопштено-личне. Претварање неодређено-личних реченица у личне и обрнуто (В киоске прода т газет прода тс в киоске). Претварање пасивних конструкција у активне и обрнуто (План в полнен заводом – Завод в полнил план).

ИМЕНИЦЕ

Род абревијатура (скраћеница). Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.

ЗАМЕНИЦЕ

Неодређене заменице са: -то, – нибуд ´, -либо; кое-.

ПРИДЕВИ

Посебни случајеви образовања краћег облика: бол ´шох – велик; мален ´ких -мал; злох -зол. Посебни случајеви образовања суперлатива: величахших, малехших. Елатив.

БРОЈЕВИ

Читање децимала и разломка: 0,1 -нол ´цел х одна дес та ; 0,01 – нол ´цел х одна стота ; 0,001 -нол ´цел х одна т с чна ; 1,1 -одна цела (одно целое) одна дес та ; 2,4 две цел х четр ре дес т х; 1/2 одна втора (половина); 3/4 три четв рт х (три четврти).

ГЛАГОЛИ

Глаголски придеви – активни и пасивни (грађење и употреба).
Глаголи са значењем оба вида (рецептивно). Глаголи кретања са префиксима – активно коришћење.

ПРИЛОЗИ

Систематизација прилога. Исказивање опозиције место: правац паровима прилога просторног значења као нпр.: там – туда, здес ´– с да, где – куда и сл.

ПРЕДЛОЗИ

Предлози карактеристични за функционалне стилове (научни, пословни, публицистички и сл.): в виде, в зависимисти от, в качестве, в прцессе, в резул ´тате, вследствие, по мере, по причине, при услови и сл. (Рецептивно).

ВЕЗНИЦИ

Везници карактеристични за функционалне стилове : подобно тому, как, по мере тога, как; в зависимости от того, как; в резул ´тате того, что; в св зи тем, что; не смотр на то, что и сл. (Рецептивно).

РЕЧЕНИЧНИ МОДЕЛИ

Реченичне моделе предвиђене за претходне разреде и даље примењивати у различитим комбинацијама. У III разреду посебну пажњу посвећивати моделима за исказивање следећих односа и значења:

СУБЈЕКАТСКО-ПРЕДИКАТСКИ ОДНОСИ

а) Реченице са субјектом израженим конструкцијом: номинатив + с + инструментал: М с вами оп т ´в школе.
б) Реченице с копулама: вл т ´ , наз ват ´ , слижит ´и сл.
Метал вл т ´ хорошими проводниками лектричества.
Глина служит с р ´ем дл керамических изделих.
в) Реченице са куполом ест ´
Организам ест ´живое су¨ество.
г) Реченица за то у предикту
Золото – то драгоценн х металл.
д) Реченице са трпним глаголским придевом у предикату
Лес посажен недавно.
Проект здани создан архитектором.

ПРОСТОРНИ ОДНОСИ

Реченице са прилошким одредбама за место, правац и трасу.
´ там никогда не б л, но очен ´хочу поехат ´туда.
Северна его част ´лежит за пол рн м кругом.
Авала расположена в двадцати километрах от Белграда.
Поезд приближаетс к территории Дал ´него Востока.
Он прош л через вс Сибир ´.

КВАНТИТАТИВНИ ОДНОСИ

а) Реченице са одредбом за меру и количину
Б л мороз в тридцат ´градусов.
Предмет весом в п т ´килограммов.
б) Реченице са одредбом за приближну количину
´ приду минут через дес т ´.
В классе б ло учеников тридцат ´.

АТРИБУТИВНИ ОДНОСИ

а) Реченице са атрибутом израженим придевом и могућности замене придева именицом:
М долгогул ли по московским улицам
М долгогул ли по улицам Москв .
б) Реченице са атрибутом израженим предлошко – падежном конструкцијом или падежом без предлога.
М купили брошку из золота.
На тох улице много пом тников архитектур .

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразеологизми.
Полисемија.
Терминологија. Усвајање основне терминологије дате струке.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручног речника и његово коришћење.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

РЕЧЕНИЦА

Упитна реченица – специфичности изражавања питања у руском језику.

Одрична реченица – специфичности изражавања одрицања у руском језику.

Претварање партиципских конструкција у сложене реченице и обрнуто.

ИМЕНИЦЕ

Скраћенице и називи мерних јединица из Међународног система јединица. Род непромењивих именица. Именице придевског и партиципског порекла. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење придева.

БРОЈЕВИ

Читање разломка математичких знакова и радњи: 1 2/7 -одна цела□ две сед ́м□х; 5 9/10 – п□ т ̏цел□х дев□ т ̏дес□ т□х; 2^2 = два в квадрате равно чет□р□ м; 2^3 -два в кубе; 2^8 -два в ос ́мох степени; $2^н$ – два степени ен; 9 – корен ̏квадратн□х из дев□ ти; 3/64 – корен ̏кубическихиз шестидес□ ти чет□рех.

ГЛАГОЛИ

Глаголски придеви – систематизација и промена. Преглед најтипичнијих суфукса и префикса за грађење глагола. Систематизација усвојених глагола који се рекцијски разликују од еквивалентних глагола у матерњем језику.

ПРЕДЛОЗИ

Систематизација предлошко-падежних конструкција по семантичком принципу – за исказивање објекатских, просторних, временских, узрочних, циљних, начинских и атрибутивних односа (у обиму датих реченичних модела).

ВЕЗНИЦИ

Сложени везници.

РЕЧЕНИЧНИ МОДЕЛИ

Реченични модели уведени у наставу током претходних разреда обнављати тако да ученици постану свесни:

а) да се један исти смисао (значење, однос) у руском језику може исказати средствима различитог нивоа;

б) да се један те исти смисао често на различите начине исказује у руском језику и матерњем језику ученика. У IV разреду посебну пажњу посветити следећим моделима и њиховом стилском диференцирању;

СУБЈЕКАТСКО-ПРЕДИКАТСКИ ОДНОСИ

а) реченица са глаголом представл□ т ̏собох у предикату
Геометрическа□ фигура представл□ ет собох част ̏плоскости
б) Реченице са глаголима имет ̏, име ́тс□ у предикату
М□ имеем фотографии нашех планет□, сделанн□е из космоса.
б) Реченице са аналитичким глаголским предикатом
Данн□е подверга□ тс□ обработке в ̀ВМ.

ОБЈЕКАТСКИ ОДНОСИ

Објекат уз негиране глаголе
Он не емеет права так говорит ̏
Разве т□ не знаеш ̏□ту девушку?

ПРОСТОРНИ ОДНОСИ

а) Реченице са прилошким одредбама за место, правац, одвајање од места и трасу (систематизација)
Идите вниз. М□ б□ли внизу. Они пришли снизу.
Много таквих пам□ тников вокруг нас. ́ теб□ буду ждат ̏ около пам□ тника.
М□ повесили зеркало над ум□вал ́ником.
Зеркало висит над ум□вал ́ником.
Солнечн□е лучи проход□ т сквоз ̏/ через стекло.
Они долго жили за границех. Они приехали из-за границ□.
К реке нужно б□ло иди по лесу / лесом.

ВРЕМЕНСКИ ОДНОСИ

а) Реченице са прилошком одредбом за време (систематизација)
Он родилс□ 15 ма□ 1971 года. Он родилс□ в 1971 году.
За несколбко дне ̏до начала вохн□ он приехал домох.
б) Сложена реченица
Прежде чем т□ будеш ̏отвечат ̏, хорошо подумах.

ЦИЉНИ ОДНОСИ

а) Реченице с прилошком одредбом за циљ и намену (систематизација)
́ иду в апотеку за лекарством.
́ иду в апотеку купит ̏лекарство.
С цел ̏□ измерени□ сил□ примен□ □т динамометр.
б) Сложена реченица
Чтоб□ определит ̏направление, нужен компас.

УЗРОЧНИ ОДНОСИ

а) Реченице са прилошком одредбом за узрок (систематизација)
Товари ̈ и почему-то не пришли.
Благодар□ помо ̈ и друга, □ в□полнил задание.
Б) Сложена реченица
Так как б□ло шумно, м□ ничего не могли пон□ т ̏.

УСЛОВНИ ОДНОСИ

Сложена реченица
Если нагреват ̏тела, то они расшир□ □тс□ .

АТРИБУТИВНИ ОДНОСИ

Реченице са конгруираним и неконгруираним атрибутом (систематизација)
Учител ̏провер□ л ученические тетради.
Учител ̏провер□ л тетради учеников.
̀то чемпион мира по шахматам.

ПРАВОПИС И ИНТЕРПУНКЦИЈА

Писање -и и -ин. Употреба зареза код издвојених обрта, уводних и уметнутих речи и реченица, зависно сложених реченица, сложених везничких израза. Транслитерација руских речи латиницом (при телеграфском општењу).

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Међујезички хомоними и пароними. Стручни термини. Идоими и фразеологизми.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Коришћење енциклопедијских речника и енциклопедија.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ПРВОГ СТРАНОГ ЈЕЗИКА (УПУТСТВО)

ОБЈАШЊЕЊЕ ПРОГРАМА

Предложени програм првог страног језика представља наставак програма основне школе и са њиме чини заокружену целину.

Програм је намењен ученицима стручних школа у четворогодишњем трајању и обезбеђује континуитет учења оног страног језика који је ученик започео у основној школи.

Структуру програма чине:

а) захтеви и садржаји који су заједнички за сва четири страна језика;

б) захтеви и садржаји који су диференцирани по језицима и према захтевима у образовном профилу школе.

У односу на остваривање циља и задатака, настава страних језика у стручним школама треба да обезбеди да се у току четворогодишњег учења настави са даљим усвајањем општег језика, да ученици упознају основне карактеристике стручног језика и да се на текстовима стручне садржине упућују у коришћење стручних речника и начин изражавања специфичан за ту врсту текстова.

Имајући ово у виду, за сваки разред је утврђен однос између опште и стручне тематике и он варира у зависности од разреда. Оквирни тематски садржаји за стручну тематику утврђени су у заједничком делу програма, за сваки разред посебно. Стручна тематика у сваком разреду треба да буде усклађена са садржајима општестручних и ужестручних предмета.

Језички програми надовезују се на програме основног образовања и васпитања и имају линеарно-спиралну структуру. Програми се заснивају на синтаксичкој прогресији, а језички захтеви су формулисани у категоријама дескриптивне граматике са елементима комуникативног приступа. Неки захтеви су означени са (Р) што значи да се у датом разреду очекује савладавање само на рецептивном нивоу.

Комуникативне функције су у овом програму добиле посебно место. Наведене су на крају заједничког дела програма и предвиђене су за обраду од I до IV разреда.

Предвиђена су два школска писмена задатка у сваком разреду (I-IV разред). Један од њих се може заменити писменом провером објективног типа. Провера објективног типа треба да обухвати више аспеката знања ученика (разумевање слушањем, разумевање читањем, примену стеченог знања из граматике и сл.).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Ефикасност остваривања задатака наставе страних језика условљена је активним учешћем сваког ученика у васпитно-образовном процесу и његовом пуном мотивисаношћу за рад. Ово се може постићи коришћењем одговарајућих наставних средстава и облика рада (АВ средства, најразноврснији аутентични материјали који су у складу са програмом и интересовањем ученика, лакши стручни текстови, низови слика, шеме, тонске и видео касете; групни или индивидуални облици рада, рад у паровима и сл.).

Слушање и говор представљају наизменичне активности у споразумевању, стога је веома важно да сваки ученик подједнако добро савлада оба ова умења. То се постиже разгранатим системом вежби, почев од вежби постављања питања и давања одговора, припремања дијалога, дијалошких облика усмереног и слободног разговора, вођења интервјуа, репродуковања и резимирања било одслушаног или прочитаног текста, оспособљавања за преношење и тумачење примљене поруке до вежби из примењене граматике ради систематизације усвојене граматичке грађе. При овако организованом раду, наставник је водитељ, организатор и координатор.

Поред наведених усмених облика рада препоручују се и различити облици писмених вежби: диктат познатог и непознатог текста, вежбе трансформације и допуњавања, проширивање и сажимање реченица или текста, оспособљавање за писање белешки и њихову интерпретацију, писање вођених састава, попуњавање различитих формулара, писање писама, молби, биографија и сл. Оспособљавању за рад са речником и другим изворима информација треба посветити посебну пажњу.

Граматика је неопходно средство у учењу језика. Тумачи се у мери која је потребна за схватање законитости језика, а увежбава се применом различитих врста манипулативних и комуникативних вежби: супституција, допуњавање, сажимање, престилизација према датом захтеву и сл.

Читање (информативно читање, читање у себи) по својој важности и употребљивости у наставне сврхе има једно од централних места. Пошто су ученици у основној школи већ савладали основне навике и технике информативног читања, у средњој школи се ово умење даље развија и негује. Важно је да се ученици прикладним задацима (нпр. питања типа „тачно/нетачно", питања са вишеструким избором одговора, унапред постављена питања, и сл.) упућују да сами себе проверавају у којој мери су разумели то што су прочитали. Језичко погађање на основу контекста при томе игра важну улогу, али никако се не може занемарити и улога речника (двојезичних и једнојезичних), јер читање и коришћење речника имају посебан значај за даље образовање и самообразовање и за коришћење страног језика у струци.

Што се тиче рада на стручним текстовима, сам карактер текста и језик којим је писан одредиће начин обраде и даљу експлоатацију тог текста. Сигурно је да ће схватање садржине стручног текста бити олакшано коришћењем цртежа, фотографија и филма. Уз ово, уколико ученик дубље улази у саму струку, утолико му је лакше да схвати стручни текст на страном језику. Стручни речник, добрим делом међународни, по правилу не чини веће тешкоће. Приликом објашњавања стручне лексике не треба се задржавати само на тумачењу значења непознате речи, већ треба упућивати ученике да уочавају и њене морфолошке ознаке, положај у реченици, састав речи, и сл. Најпрецизнији начин проверавања да ли је текст схваћен (овде се пре свега мисли на стручни текст) је превод. Превод не треба дати преурањено; он треба да буде резултат усмераваног рада ученика и његовог напора да на основу свог језичког знања и искуства разуме текст.

Да би стручни текст што више приближио ученику, наставник треба да ученика упозна са одређеним бројем језичких сигнала карактеристичних за стил стручних текстова и оспособи га да те сигнале и користи.

По правилу, већи део расположивог времена треба посветити увежбавању језичких садржаја и развијању умења, тј. активном раду ученика на часу. Међутим, савладавање страног језика не сме да буде само стицање умења; оно има ширу образовну и васпитну функцију. Стална интелектуална активност захтева од ученика пажњу, запажање појединости, памћење и примену мисаоних активности као што су анализа, синтеза, индукција и дедукција.

Теме дате у програму не треба поистовећивати са текстовима у уџбенику. Наставник зато селективно прилази тим текстовима и бира оне који највише доприносе реализацији циљева и задатака наставе. Неке теме се, на пример, могу остварити преко усмерених говорних вежби. Исто тако ученицима треба препоручити да прате одабране филмове и емисије на телевизији и радију, као својеврстан и сталан домаћи задатак. На часу, садржај ових емисија представљаће тему за разговор, тумачење лексике, појединих фраза и израза, увежбавање и примену комуникативних говорних модела.

Настава страног језика, поред предмета струке, има додирних тачака и са другим наставним предметима, као што су: матерњи језик ученика, историја, географија, музичка и ликовна уметност и сл. Корелација међу њима је неопходна јер омогућује ефикасније резултате у настави.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ОД I ДО IV РАЗРЕДА

У I разреду ученик треба да:

– усвоји предвиђене морфосинтаксичке структуре и око 250 нових речи и израза укључујући и терминологију везану за дату струку;

– развија усмено изражавање уз коректан изговор и интонацију и оспособи се за двосмерну комуникацију;

– развија способност разумевања саговорника (непосредно и путем медија) о темама из свакодневног живота;

– оспособи се за давање основних информација о себи, нашој земљи и стеченим сазнањима у оквиру обрађене тематике;

– оспособи се за читање у себи и разумевање различитих врста писаних текстова уз помоћ речника;

– коректно се писмено изражава у оквиру усвојене лексике и раније обрађене тематике.

У II разреду ученик треба да:

– усвоји предвиђене морфосинтаксичке структуре и око 250 нових речи и израза укључујући и терминологију везану за дату струку;

– се оспособи за учешће у разговору о актуелним темама у оквиру предвиђене и раније обрађене тематике;

– се оспособи за давање усмених и писмених резимеа оних садржаја са којима се упознао непосредно, путем читања и преко средстава јавног информисања;

– стекне способности читања у себи са ширим обимом језичке грађе од оне која је продуктивно усвојена;

– препознаје значења непознатих речи у контексту;

– развије способности за писмено изражавање, пише краће саставе у вези са обрађеним темама и датим тезама.

У III разреду ученик треба да:

– усвоји предвиђене морфосинтаксичке структуре и око 250 нових речи и израза укључујући и терминологију везану за дату струку;

– усаврши спонтано усмено изражавање;

– разуме усмено излагање саговорника и саопштава мишљење и ставове;

– оспособи се за самостално излагање одређених тематских целина и писање резимеа, извештаја, налаза и сл;

– користи разне изворе информација (усмене и писане) и да их интерпретира;

– оспособни се за читање сложенијих текстова на језику струке и општем језику, уз коришћење речника;

– оспособи се за усмено и писмено превођење краћих саопштења са страног на матерњи језик.

У IV разреду ученик треба да:

– усвоји предвиђене морфосинтаксичке структуре и око 250 нових речи и израза, укључујући и терминологију везану за дату

струку;

– оспособи се за преношење, превођење и тумачење порука;

– развија способност читања сложенијих текстова на језику струке и општем језику, уз коришћење речника;

– оспособи се за разумевање писаног стручног текста, писање резимеа, налаза, извештаја и сл. и да их усмено интерпретира;

– оспособи се за давање података о себи, досадашњем школовању и интересовањима, као и за усмено и писмено превођење краћих саопштења и разговора са страног на матерњи језик и обратно.

Да би се програм успешно остварио наставу треба организовати у групама до 20 ученика.

ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

(прва, друга, трећа и четврта година учења)

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ ове наставе је усвајање другог страног језика, стицање нових знања и овладавање новим језичким системом што доприноси проширивању и богаћењу изражајних и интелектуалних способности ученика, подизању општег образовног и културног нивоа, развијању естетских и моралних вредности и изграђивању свести о потреби сарадње и толеранције међу народима.

Задаци учења другог страног језика су:

– упознавање основних карактеристика система језика и језичких структура и усвајање око 1.500 најфреквентнијих речи и израза укључујући и терминологију значајну за дати образовни профил;

– усвајање правилног изговора и интонације;

– разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневног живота;

– овладавање техником гласног читања и читања у себи и оспособљавање за разумевање једноставних текстова са темама из свакодневног живота, као и упознавање особености језика читањем лакших текстова везаних за теме из области струке;

– савладавање основа ортографије ради коректног писменог изражавања у оквиру усвојене лексике и језичких структура;

– оспособљавање за давање информација о себи, нашој земљи, њеним природним лепотама и културно-историјским тековинама;

– упознавање тековина културе и цивилизације народа чији се језик учи;

– оспособљавање за извршавање радних задатака у струци;

– изграђивање свести о потреби сарадње и толеранције међу народима;

– овладавање методама за даљи самосталан рад на богаћењу и усавршавању стеченог језичког знања.

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРОГРАМА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Теме из области школског, породичног и друштвеног живота.

Из живота младих: распоред часова; ситуације у разреду; свечаности; спортске активности; одлазак на излете – екскурзију; дружење.

Породица и друштво: представљање чланова породице, њихове особине и интересовања; дневни послови чланова породице у кући и ван ње; куповина (у самоуслузи, робној кући и сл.); оброци и јела; одлазак у госте, пријем гостију; празници; саобраћајна средства; тражење и давање информација.

У оквиру ове тематике обрадити: дане у недељи, месеце, годишња доба, време на часовнику, временске прилике.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА (I – IV разред) обрађује се у оном страном језику који је релевантан за одређени образовни профил.

Увод у основну терминологију везану са струку.

Само за ученике соло певања:

Органи за емитовање гласа; научно-техничко постављање певаних гласова; техника дисања – удисај, издисај, „mezzo respiro", обустављање дисања; интонација; четири основне категорије људског гласа; означавање динамике и темпа; варијације темпа.

За стручну тематику се предвиђа до 10% од укупног годишњег фонда часова (са увођењем стручне тематике почиње се у другом полугодишту).

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

II РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Теме из претходне године које се тичу свакодневног живота и рада у породици, школи и месту у коме ученик живи интегришу се у нове шире теме: крађа путовања, посете позоришту, музеју, обилазак знаменитих места и сл.

Основни подаци из историје и културе земаља чији се језик учи.

Збивања у свету и нашој земљи.

Главни град. Природне лепоте и културни центри земаља чији се језик учи и наше земље.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА

Опште теме везане за струку и практичан рад у струци.

Само за ученике соло певања:

Терминологија вокалне технике; музички изрази и симболи; јавни наступи; фестивали; такмичења; дур, мол, повисилице, снизилице, квинтни круг навише, интервали, обртаји интервала.

За стручну тематику предвиђа се до 15% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Теме из савременог живота и збивања у земљама чији се језик учи и у нашој земљи.

Културно-историјски споменици и друге знаменитости карактеристичне за разумевање културе и обичаја народа чији се језик учи. Примери људске солидарности. Заштита човекове средине.

Национални празници. Путовања (информације на станици, аеродорому, у туристичкој агенцији, хотелу, ресторану итд.).

СТРУЧНА ТЕМАТИКА

Опште теме везане за струку и практичан рад у струци.

Само за ученике соло певања:

Опера; концерти; гостовања; конкурси; из историје музике: подаци и лакши текстови везани за значајне личности у музичком животу.

За стручну тематику се предвиђа до 20% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ОПШТА ТЕМАТИКА

Живот и рад ученика у школи и ван ње. Школовање. Међународна сарадња омладине. Актуелне теме из свакодневног живота. Средства јавног информисања. Достигнућа савремене науке. Из живота и рада знаменитих људи. Културно-историјско благо земаља чији се језик учи и наше земље.

СТРУЧНА ТЕМАТИКА

Теме везане за струку и практичан рад у струци. Значајна достигнућа у струци.

Само за ученике соло певања:

Терминологија вокалне технике – проширивање знања стеченог у претходним разредима. Одломци хорских деоница и познатих арија из дела италијанских композитора. Анегдоте из живота музичара. Данашњи музички живот у нашој земљи и Италији. Најосновнија знања из музичке критике.

За стручну тематику се предвиђа до 25% од укупног годишњег фонда часова.

Школски писмени задаци: по један писмени задатак у сваком полугодишту.

Комуникативне функције (I – IV разред)

Говорне моделе који се употребљавају у комуникацији у реалним животним ситуацијама у зависности од контекста и знања језика проширивати, обогаћивати и нијансирати из разреда у разред: привлачење пажње; ословљавање познате и непознате особе; представљање себе и трећег лица; исказивање допадања и недопадања; слагање односно неслагање са саговорником; тражење и давање дозволе; честитање и исказивање лепих жеља; позивање у госте; прихватање односно неприхватање позива; изражавање могућности и немогућности да се нешто уради; обавештење и упозорење; одобравање или неодобравање нечијих поступака; предлагање да се нешто уради; изрицање забране и наредбе; изражавање чуђења, изненађења, уверености, претпоставке и сумње; исказивање физичких тегоба, расположења, нерасположења, радости, забринутости, упозорења; давање савета.

НАПОМЕНА:

Овај програм реализују ученици који су у претходном школовању изучавали само један страни језик.

Ученици који су у претходном школовању изучавали два страна језика настављају са учењем та два језика и у средњој школи, изузев ако одређени образовни профил не захтева другачије.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

(прва, друга, трећа и четврта година учења)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

– Проста реченица: потврдна, упитна, одричана.
Tu sei Italiano. Tu sei Italiano? Sei tu Italiano?
No, io non sono Italiano, ma Jogoslavo.
– Сложена реченица:
Suo figlio scrive e legge e non ha che cinque anni di età.
– Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
Nel libretto ci sono nomi dei professori e altre informazioni utili. Ci sono posti liberi in loggione.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
– Одређени и неодређени члан
– Основна употреба одређеног и неодређеног члана
– Предлози с чланом (падежни предлози)
– Члан уз имена дана у недељи, месеци и годишњих доба
– Одређени члан уз главне и редне бројеве.

2. Именице
– Род именица
– Правилна множина именица
– Множина именица на: -io, -co, -go, -ca, -ga
– Најчешћи примери неправилне множине:
а) именице које завршавају на наглашени вокал:
la città-le città
б) именице које се завршавају на -i, la tesi-le tesi ....
в) именице које се завршавају на консонант:
il bar – i bar, ...
г) скраћене именице: la foto – le foto, ...
д) једносложне именице: il re – i re, ...

3. Заменице
– Ненаглашене личне заменице. Облици учтивог говора:
„Lei”, „Loro”.
– Упитне заменице
– Присвојне заменице. Посебни случајеви употребе присвојних заменица. Присвојни облици у учтивом говору.
– Показне заменице у једнини и множини.

4. Придеви
– Најфреквентнији описни придеви
– Грађење женског рода и множине
– Придеви на: -co (bianco), -go (largo), -ca и -ga.
– Присвојни придеви
– Придеви на – issimo (fortissimo, pianissimo ....)

5. Бројеви
– Главни бројеви
– Редни бројеви
– Употреба главних и редних бројева при означавању датума и сати.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Индикатив презента помоћних глагола, правилних глагола I, II и III коњугације. Глаголи: andare, dare, stare, fare, dire, uscire, venire, tenere. Начински глаголи.
– Прошло време „passato prossimo”; најчешће направилни партиципи прошли:
– Будуће време
Сажети наставци за грађење будућег времена: andrò, vedrò, ...
Облици будућег времена са гласовним посебностима: rimarrò, ...
– Предбудуће време (il futuro anteriore)

2. Прилози
– Врсте прилога (за начин, место и време)
Mario la sera esce raramente. Abito lontano dal centro. Egli deve partire subito.
– Прилошке реченице: ci, vi

3. Предлози
Најчешћи предлози у функцији изражавања односа:
di, a, da, in con su, per (без члана и са чланом)

4. Везници
Најчешћи везници за поједине врсте независно сложених реченица.

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најједноставнији идиоми и фразе.

V. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење двојезичних речника.

II РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Зависне реченице (субординација)
– Временске са quando, mentre, mentre che, dopo che (основна синтакса). (Io mi lavo quando sorge il sole. Mentre ti aspettavo, ho capito che eri partito).
– Узрочне са perché. (Vado a pesseggio perché è bel tempo).
– Намерне. (Siamo in Italia per imparare la lingua italiana).
Узвичне. Che vergogna! Abbiamo lavorato tanto!)
Независне сложене реченице.
(I due amici sono al bar e parlano di come hanno passato il fine settimana).
Неуправни говор:
а) изјаве (Tuo zio dice che Belgrado è una bella città).
б) молбе, захтеви, наредбе (Ti ha chiesto di avere pazienza e di aspettare ancora dieci minuti).
в) питања (Roberto domanda a Paolo se Maria è italiana).

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
– Проширивање знања о употреби одређеног и неодређеног члана.
– Главна правила о употреби именица без члана.
– Партитивни члан.
– Употреба члана уз географска имена.

2. Именице
– Именице с два облика (nomi mobili):
а) il ragazzo – la ragazza ....
б) il professore – la professoressa ....
в) l’uomo – la donna ....
г) именице на -tore: l’attore – l’attrice;
il direttore – la direttrice; ....
д) именице на -sore: l’uccisore – l’uccidirice; ....
ђ) именице на -ista: il pianista – la pianista,
pianisti – le pianiste
е) именице на -ida: il suicida – la suicida
– имена животиња
– имена воћака

3. Заменице
– Личне заменице – преглед ненаглашених и наглашених облика (облици за субјекат, прави објекат и неправи објекат)
– Слагање партиципа са објектом
– Употреба речице „ne” и речица „ci”, „vi”

– Личне заменице уз come и придев povero (Un giovanotto come te. Povero me!)
– Посебно значење заменице lo (Lo chiamavano maestro, ma non lo era.)
– Повратно – присвојне заменице

4. Придеви
– Поређење придева – компаратив, релатив и апсолутни суперлатив
– Место придева у облику суперлатива
(Il più diligente scolaro – Lo scolaro più diligente; Il meno ricco paese d'Europa – Il paese meno ricco d'Europa)
– Troppo, molto, parecchio, tanto, poco у функцији придева (Ha parecchi soldi. Legge troppi romanzi gialli).
– Придеви „bello" и „quello"

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Прошло несвршено време – имперфекат
– Претпрошло време „trapassato prossimo"
– Употреба прошлих времена
– Погодбени начин „condizionale semplice" и „condizionale composto"
– Употреба погодбеног начина

2. Прилози
– Поређење прилога
– Начински прилози на -mente
а) allegramente; ....
б) diligentemente; ....
в) gentilmente; ....
г) particolarmente; ....
– Troppo, molto, parecchino, tanto, poco у функцији прилога (Abbiamo bevuto parecchio. Avete mangiato tanto).

3. Предлози
Проширивање знања о употреби предлога:
di, a, da, in, con, su, per

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Праве изведенице типа: libro – libraio; giornale – giornalaio ....
Неправе изведенице као: cacciare – caccia; foglia – foglio; ....

V. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење двојезичних речника

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

– Релативне (основна правила): Questo è il libro che mi piace di più).
– Компаративне (Portarono meno di quello che avevo aspettato). (рецептивно).
– Последичне (Sono talmente stanco che non riesco di stare in piedi).
– Дубитативне (Che farei senza di te?) (рецептивно).
– Лимитативне (Carlo, per quanto ne so io, è un ottimo ragazzo). (рецептивно)

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
Употреба члана уз:
а) властита лична имена (Il buon Carlo; la buona Silvia; la Deledda; ....)
б) имена градова (Roma è antica; L'antica Roma....: Telefono a Roma le ultime notizie da Belgrado; Telefono all Avana le ultime notizie dal Cairo.).

2. Именице
– Неке неправилности именица мушког рода: il sistema – i sistemi; il problema – i problemi; il poema – i poemi; il poeta – i poeti; ....
– Именице женског рода типа „la guardia"
– Дефектне именице које имају само једнину и дефектне именице које имају само множину (gli occhiali: ....).

3. Заменице
– Здружени облици личних заменица (преглед)
– Ненаглашене и личне повратне заменице као додаци уз инфинитив, императив, герундиј, апсолутни партицип и реч „ecco".
– Лично повратне заменице
– Односне заменице (непромењив и промењив облик)
– Значење заменице cui (La regazza il cui fratello suona il violino, la cui madre canta molto bene ....)
– Значење заменице chi (Per chi mi prendi)
– Значење релативне заменице il che (.... caratterizzati da un inizio lento e solenne .... il che era in contrasto con ....).

4. Придеви
– Придев santo;
– Поређење придева: buono, cattivo, grande, piccolo, alto, basso, celebre, misero
– Посебност компарације: maggiore, minore, migliore, peggiore.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Заповедни начин. Одрични облици заповедног начина. Скраћени облици заповедног начина: va, da, sta, fa, di.
– Глаголски прилог садашњи. Употреба герундија. Значење структуре stare = gerundij (Sto leggendo un libro interessante).
– Трпно стање – пасив
– „Passato remoto". Посебни облици
– Употреба и слагање времена у индикативу.

2. Прилози
Поређење прилога: bene, male, molto, poco (преглед).

3. Предлози
Употреба предлога у разним врстама реченица. Предложни изрази.

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

а) Грађење именица суфиксима -ante, -ente, -enza, -ezza, -eria .... (cantare – cantante; partire – partenza; dolce – dolcezza;)
б) Неколико најважнијих хомонимских серија

V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Структура и коришћење двојезичних речника.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

-Допусне реченице уз: anche se, sebbene i benché (Anche se io non metterei mai piede in un ospedale sono andata .... Sebbene fuori deluviasse, essi decisero di partire).
– Узрочне уз: non perché (Quei due si vedono spesso perché stanno bene assieme e non perché di sposarsi).
– Начинске реченице уз: come se (Canta come se fosse rauco).
– Погодбене реченице:
а) реалне (Se dico, faccio).
б) потенцијалне (Se avessi tempo, andrei in Italia).
в) иреалне (Se avessi avuto tempo, sarei andata in Italia).
– Намерне уз коњунктив (Ti dico questo perché tu sappia regolarti).

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан
Проширивање знања о изостављању члана.

2. Именице
– Именице с два облика множине (il labbro – le labbra – i labbri; ....)
– Род неких именица: il carcere – la carcere; il grege – la grege (исто значење); il fronte – la fronte; il fine – la fine (различито значење).

3. Заменице
– Понављање и проширивање знања с тежиштем на: pronomi affissi, due pronomi, due pronomi affissi
– Лично-повратне заменице уз инфинитив (Prima di andarmene ....)
– Неодређене заменице: ognuno, qualcuno, alcuni, niente
– Неодређена корелативна заменица chi .... chi (I bambini adesso scappavano, chi di qua chi di là).

4. Придеви
– Показни придеви
– Неодређени придеви: ogni, qualche, qualunque, qualsiasi
– Присвојни придев altrui (Un gatto altrui – dei gatti altrui ....)

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
– Коњуктив садашњег времена
– Употреба коњунктива у зависним реченицама
– Коњуктив прошлих времена
– Правила о употреби појединих времена коњуктива
– Коњунктив у главним реченицама
– Слагање времена
– Неодређени глаголски облици:
а) Инфинитив. Употреба и значење инфинитива. Сложени инфинитив (Pareva essere stata una bella ragazza. Secondo alcuni doveva aver avuto un grande amore).
б) Партицип презента и партицип прошли.

2. Прилози
– Преглед прилошких група
– Измењени облици прилога: benino, prestino, maliccio ....

3. Предлози
Проширивање знања о употреби предлога у реченици.
Глагол + предлог + инфинитив (најчешћи примери).

4. Везници
– Допусни: quantunque, sebbene, benchè, ancorché, per quanto, nonostante che, malgrado che
– Намерни: affinché, acciocché
– Погодбени: se, purché, a patto che, a condizione che, qualora, nel caso che

IV. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

а) Грађење придева суфиксима: -abile, -evole, -ibile
desiderare – desiderabile; pagare – paghevole; correggere – correggibile; ....)
б) Грађење глагола суфиксима: -ecchiare; -icchiare, -ucchiare
(sonno – sonnecchiare) ....
– Префикс -ri (значење и употреба)
в) Грађење деминутива, аугментатива, пејоратива и речи од мила суфиксима: -ino (carino), -etto (poveretto), -ello (poverello), -olino (magrolino), -icello (grandicello), -uccio (caruccio), -one (allegrone ....), -otto (grassotto ....), -accio (poveraccio...), -astro (verdastro ....)

V. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење двојезичних и стручних речника.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Искази, питања и одговори у простим, простопроширеним, потврдним и одречним реченицама – у следећим говорним моделима:
C'est / ce n'est pas.
а) déterminant + nom
C'est la salle. C'est un beau restaurant. C'est ma place. C'est notre professeur.
б) déterminant + nom + de ....
C'est l'hôtel de mon père. C'est un café-bar.
в) adjectif + adverbe:
C'est bon, ce n'est pas occupé.
g) présentations:
C'est Paul. C'est le pčre de Marie. C'est Monsieur .... (Madame). C'est mon frère (na soeur).
C'est ....? Qui, c'est.
Non, ce n'est pas ....
Est-ce que c'est ....? Oui,..... Non, ...
Qu'est-ce que c'est?
Qui est-ce? C'est ....
Ce sont .... Ce ne sont pas ....
Ce sont ....? Est-ce que ce sont ....
Sujet + Verbe ê'tre + Attribut
а) déterminant + nom
Paris est une grande ville. Michel est un bon élève.
б) adjectif qualificatif
Notre école est moderne. Sa classe est grande.
в) nom (profession, nationalité):
Son père est réceptionnaire. Sa mère est cuisinière.
Nous sommes Yougoslaves. Ils sont Français.
Питања: Est-ce que .... и позитиван и негативан одговор:
Est-ce que son père est garçon au restaurant? Oui .... Non ....
Sujet + Verbe + Compl–ment d'objet direct – углавном avoir, prendre, vouloir, regarder, voir, acheter, manger, boire, lire, écrire и са употребом партитивног „de".
Je prends du thé. Je ne veux pas de café. Je mange beaucoup de pain.
Je lis un roman intéressant.
Sujet + Verbe + Complément d'objet indirect – углавном са глаголима donner, montrer, parler, dire, apporter, servir, réserver, désirer, télèphoner ....
Je vais téléphoner à ta chambre. Le client désire un café.
Питања: A qui ....?
A qui vas-tu montrer la chambre? A un client.
Sujet + Verbe + Comnplément ciroconstanciel
а) de lieu:
aller - .... venir de .... se trouver .... habiter .... са предлозима и прилозима као: dans, sur, devant, derrière, chez, en, à gauche, à droite, ici, loin,; à (en), au – за градове и земље;
б) de temps:
са најчешћим одредбама за време, као: aujourd'hui, maintenant, ce matin, demain, hier; lundi, mardi (jours de la semaine); janvier, novembre .... (mois de l'année) et les saisons ....
Питања: Quand ....? Quelle heure est-il?
Il part à trois heures? Il arrive demain. Il est quatre heures.
Quel jour .... Quelle date ....
Aujourd'hui, c'est lundi, le ....
Comment ....?
Comment allez-vous?
Il y a / Il n'y a pas
Питања: est-ce qu'il y a, y a-t-il de ....?
Il y a du .... de la .... des .... un, une, beaucoup de .... assez de ....; il n'y a pas de ....
Qu'est-ce qu'il y a - (dans, sur, chez, etc)
Qu'est-ce qu'il y a dans notre hôtel?
Dans ce super-marhé il y a ....
Изражавање жеље, молбе, заповести
Viens ici! Ecoutez attentivement!
Parlez bas, s'il vous pla t! Ne fumez pas dans cette salle. Veuillez me suivre, suivez-moi ....
Impératif + Complément
Dites – lui de venir ....
Impératif + Complément d'objet (direct, indirect)
Montrez-moi votre passeport.
Il faut + infinitif
Il faut mettre la table .... servir des clients ....
Најчешћи облици описног казивања, без тумачења граматичких облика:
Je vous prie de .... J'aimerais .... Je voudrais ....
Да би се ови модели користили у говорној комуникацији, увежбава се на разним примерима следеће граматичко градиво:

GROUPE DU NOM

Les substantifs et les adjectifs qualificatifs – разликовање рода и броја у говору и у писању.
Les pronoms: personnels, atones et toniques (sujet, objet); interrogatifs (qui, que).
Les déterminants possessifs, demonstratifs, interrogatifs (quel) numéraux; les articles / défini, indéfini, contracte).
Слагање детерминаната са именицом у роду и броју уз уочавање разлика у изговору и наставака у тексту.

GROUPE DU VERBE

Présent et Futur prochain, Passé récent.
Compléments: direct, indirect, circonstanciels – са именицама и детерминантама у оквирима наведених модела, са заменицама углавном само у датим примерима са императивом (montrez-moi .... dites-moi .... donnez-moi .... apportez-moi).

НАЈЧЕШЋИ ГЛАГОЛСКИ ИЗРАЗИ

Il fait .... chaud, froid, beau, mauvais; il pleut, il neige; quel temps fait-il? Avoir .... chaud, froid, faim, soif.

НАЈЧЕШЋИ ИЗРАЗИ И ФРАЗЕ (при поздрављању, захваљивању из вокабулара са радног места):

Bonjour, bonsoir, au revoir, à bient t, bon voyage, s'il vous plait, je vous en prie, suivez-moi (Monsieur, Madame, Messieurs, Medames, Messieurs_Dames); plait'il ....? comment? Pardon .... vous dites?

Aller .... Comment allez-vous? Comment vas-tu? Tu vas bien? Très bien, merci .... a va .... voilà la carte .... voilà tre présent (absent, assis, debout).

Prendre un café (le petit déjeuner, le diner, l'autobus, le train, l'avion) и сл.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење двојезичних речника.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Градиво из прве године интегрише се у нове облике и користи у различитим говорним ситуацијама са већ усвојеном и новом лексиком.

Изрази:

Il faut + инфинитиф,

Il faut travailler.

On doit + инфинитиф,

On doit servir ....

Како поставити питања:

а) par l'intonation seule:

Tu viens chez moi? Oui, ... Non, ...

б) est-ce que ....

Est-ce que c'est fini?

qu'est-ce que

Qu'est-ce que vous faites?

в) par l'inversion

Vient-il ce soir? Descendez-vous dans notre hôtel?

г) pronoms interrogatifs (qui-sujet et objet) à qui, de qui, à quoi, avec qui, pour qui ....

Qui est venu? Que fait-il? De quoi s'agit-il? A quoi pensez-vous? Pour qui est cette lettre?

д) adjectifs interrogatifs

Quelle est son adresse? Quel pays allez-vous visiter?

ђ) adverbes interrogatifs

Où va-t-il? D'où vient-il?

Depuis quand attendez-vous ici?

Comment est-il venu? (En voiture, par le train, à pied, à bicyclette, ...)

Pourquoi va-t-elle à Belgrade? Parce qu'elle veut voir la ville.

Les questions indirectes:

Dites-moi combien de gar ons travaillent ici. Je vous demande pourquoi il part.

У оквиру ових структура обрађују се следећи граматички облици.

GROUPE DU NOM

Слагање детерминаната са именицом у роду и броју уз уочавање разлика у изговору и препознавање наставака у тексту. Употреба одређеног или неодређеног члана у најтипичнијим случајевима и главна правила о употреби именица без члана. Преглед детерминаната (из прошле године) допунити: tous les déterminants possessifs; les déterminants indéfinis: chaque, autre, certain, quelques; tout (у различитим значењима као: tout pays, tout pays indépendant, tous les pays ....). Могућност казивања посесивности (поред adjectifs possessifs и помоћу à moi, à toi .... итд.).

GROUPE DU VERBE

Passé composé – avec avoir et avec être – уз указивање на слагање са партиципом када се такви случајеви појаве у тексту.

Imparfait, Futur, Conditionnel présent. Употреба имперфекта за несвршену (трајну) радњу у прошлости; прошлог времена за свршену радњу – у говорном језику. Кондиционал само у фразама, као: je voudrais une tasse de thé. Elle aimerait une chambre. Pourriez-vous donner votre passeport?

ГОВОРНИ МОДЕЛИ СА ПРИМЕРИМА

Sujet + Verbe + Complément d'objet (direct, indirect):

Je montre cette salle à mes clients. Je leur montre cette salle. Tu me montreras la piscine. Oui, je te montrerai.

Sujet + Verbe + Adverbe:

Il conduit attentivement.

Sujet + Verbe + Complément ciroconstanciel de lieu en (au) aux – pour les pays, les continents, les régions (en Yougoslavie, au Monténégro, aux Etats-Unis, en Afrique, au Japon, en Egypte, en Provence .... etc).

Comparaison des adjectifs qualificatifs et des adverbes (plus – aussi – moins ....); (meilleur, mieux); као:

Elle est plus jeune que lui. Il parle fran ais aussi bien que toi, mieux que son frère. Cette robe est plus élégante mais moins chère que celle-là. C'est mon meilleur ami.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Употреба двојезичних речника.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СИНТАКСА РЕЧЕНИЦЕ

Зависне реченице (субординација)

а) везничке реченице:

Временске са quand (основна синтакса) dès que, avant que, pendant que.

Узрочне са parce que, puisque.

Погодбене са si (Si je vien, si j'avais ....)

б) објекатске реченице са que: најважнији глаголи који захтевају индикатив, односно субјунктив.

Слагање времена. Само у случајевима када је у објекатској реченици са que индикатив, а у главној неко прошло време.

б) зависно-упитне реченице; најважнији обрти.

г) релативне реченице са qui, que – основна правила.

Употреба инфинитива: неколико најважнијих глагола који инфинитивну допуну везују:

1. без предлога,

2. помоћу de,

3. помоћу à.

Конструкција pour + инфинитив презента.

Партицип презента и герундив у функцији зависне реченице.

Морфологија са синтаксом реченичких делова.

А) ИМЕНИЧКА ГРУПА

Именице

Проширивање знања о грађењу женског рода и множине.

Чланови

Одређени, неодређени и партитивни – основна правила употребе. Партитивно de после израза за количину.

Демонстративи као детерминанти.

Посесиви као детерминанти.

Бројеви

Систем простих и редних бројева и разломачки бројеви.

Придеви

Проширивање знања о грађењу женског рода и множине. Поређење придева. Придеви са два облика у мушком роду.

Предлози

Употреба à, de, en, par, dans.

Б) ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Заменице

Личне заменице. Систематизација ненаглашених и наглашених облика.

Заменица on.

Прилошке заменице: en, y (основна правила употребе).

2. Глаголи

Времена индикатива: футур, имперфект, плусквамперфект.

Времена субјунктива: презент: кодиционал презента. Партицип перфекта.

Прономинални глаголи (у горе наведеним облицима). Слагање партиципа перфекта – основна правила.

3. Прилози

Преглед прилошких група.

ФОНЕТИКА

Вежбе из фонетике:

1. Основне самогласничке опозиције:

– образац lit (eu) loup

– обрасци peur / père, le / les, mener / mené, je dis / j'ai dit

2. Изговор полувокала.

3. Везивање у групи детерминант + именица и у групи лична заменица + глагол.

4. Иновација просте и простопроширене потврдне и упитне реченице.

ПРАВОПИС

Правопис облика предвиђених за овај разред. Дијактрички знаци.

ЛЕКСИКА

Неколико најважнијих хомонимских серија.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење једнојезичних речника.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

СИНТАКСА РЕЧЕНИЦЕ

Зависне реченице (субординација).
а) везничке реченице:
Погодбене са si (si j'avais eu)
Финалне са pour que, afin que
б) објекатске реченице са que; најважнији глаголи који захтевају индикатив, односно субјунктив.
в) релативне реченице са dont, où – основна правила.
Употреба инфинитива. Конструкције avant de + инфинитив, sans + инфинитив, après + инфинитив.
Партицип презента у придевској функцији.

МОРФОЛОГИЈА СА СИНТАКСОМ РЕЧЕНИЧКИХ ДЕЛОВА

А) ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Именице
Именице са два рода.
2. Члан
Одређени члан. Главни случајеви одсуства члана.
Демонстративи у функцији прономена. Појачање са ci и là.
Посесиви у функцији прономена.
3. Придеви
Место придева уз именицу
4. Прилози
Употреба à, de, en, par, dans – шира синтакса.

Б) ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи
Времена индикатива: антериорни футур, прости перфект (у писаном језику).
Времена субјунктива: перфект. Кондиционал перфекта. Инфинитив перфекта. Партицип перфекта и герундив.
Прономинални глаголи (у горе наведеним облицима). Пасив. Најважнији аспекатски глаголи.
2. Прилози. Прилошки изрази.

ФОНЕТИКА

Вежбе из фонетике:
1. Основне самогласничке опозиције:
– образац vent / vont, vin
– обрасци chien / chienne, bon / bonne, paysan / paysanne.
2. Фонетске последице аспированог h.
3. Назални вокали у везивању (mon ami, un ami, en allant nasuprot ancien appartement).
4. Место акцента у француском.

ПРАВОПИС

Правопис облика предвиђених за овај разред.

ЛЕКСИКА

Неколико хомонимских серија.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење стручног речника.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДРУГОГ СТРАНОГ ЈЕЗИКА (УПУТСТВО)

ОБЈАШЊЕЊЕ ПРОГРАМА

Структуру програма чине:
а) захтеви и садржаји који су заједнички за дате језике;
б) захтеви и садржаји који су диференцирани по језицима и према захтевима образовног профила.

У изради овог програма примењени су исти принципи као и у изради програма првог страног језика, тј. принцип спиралног програмирања. Приликом усвајања градива инсистира се на комуникативном приступу, а граматика се учи когнитивно. Програм пружа целину и даје солидну основу за даље усвајање језика и образовање у струци.

Настава другог страног језика има одлике почетне наставе.

Имајући у виду узраст ученика који започињу учење другог страног језика, програмски захтеви су дати „згуснутије" него што је то случај у програмима првог страног језика.

У почетку наставе потребно је одвојити орално од писаног, ради ефикаснијег усвајања изговора и карактеристичне интонације. Орална настава треба да траје до две недеље. У почетној фази, директна метода коришћењем аудиовизуелних средстава олакшава стварање говорних навика страног језика и умањује тешкоће које настају као последица интерференције матерњег језика и првог страног језика.

Ефикасност остваривања задатака наставе страних језика условљена је активним учешћем сваког ученика у васпитно-образовном процесу и његовом пуном мотивисаношћу за рад. То се може постићи извођењем наставе у групи до 20 ученика и коришћењем одговарајућих наставних средстава и облика рада.

Писмено изражавање се негује одговорима на питања, писањем теза за опис, резимеа, писама, краћих састава, попуњавањем формулара и сл.

Граматика се тумачи у мери која је неопходна за схватање законитости језика, а усваја применом различитих типова манипулативних и комуникативних вежби.

По правилу, већи део расположивог времена (2/3 од укупног фонда часова) треба посветити увежбавању језичких садржаја и развијању умења, тј. активном раду ученика на часу. Ученик је у центру наставног процеса, а наставник организатор и координатор ученичких активности.

Предложена тематика је одабрана тако да не ремети нормално усвајање језика. Заснива се на задацима наставе и треба да допринесе успешној реализацији тих задатака. Теме су дате оквирно и не треба их поистовећивати са одређеним наративним текстом у уџбенику. Због тога је избор текстова селективан.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА (УПУТСТВО)

Овај програм је намењен ученицима соло певања првог, другог, трећег и четвртог разреда средње музичке школе и онима који почињу да уче италијански као други страни језик. Језички садржаји нису исти у свим сегментима за ученике соло певања и за ученике који италијански уче као други страни језик. Зато фонд часова предвиђен за савладавање градива неопходног ученицима соло певања, треба код ученика којима је италијански језик други страни језик и није у функцији струке, попунити креативним радом, продубљивањем пређеног градива, разноврсним вежбама и сл.

У истом разреду соло певачког одсека најчешће су ученици различитог узраста и образовања. Већина упоредо похађа завршне разреде других средњих школа или факултете. Зато треба ускладити приступ материји и бити еластичан у примени овог програма. У свим разредима стално усавршавати елементе изговора – ритам и мелодију реченице, интонацију, акцентуацију. Посебно обратити пажњу на правилан изговор италијанских вокала, удвостручених сугласника и гласова „gli" и „gn". У ту сврху је препоручљиво користити савремена аудиовизуелна средства. Упорно увежбавати изражајно читање. Ниво стеченог знања, нарочито у првим годинама учења је у великом раскораку са тежином текстова са којима се ученици суочавају већ у првом разреду на часовима соло певања у циљу савладавања вокалне технике, а правилан изговор и разумевање текста су један од услова бржег напредовања ученика у струци. Зато се препоручује наставнику италијанског језика стална сарадња са наставницима соло певања и обрада соло певачке литературе на додатним часовима, као и повремено праћење интерних и јавних наступа ученика.

Програмом нису предвиђени испити на крају школске године већ се оцена закључује на основу постигнутих резултата у току школске године.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ОД I ДО IV РАЗРЕДА

У току I разреда ученик треба да:
– упозна и усвоји фонолошки састав језика и оне прозодиј-

ске елементе који су битни за усмено изражавање и комуникацију;

– активно усвоји око 350 речи и израза укључујући и терминологију везану за струку и овлада предвиђеним морфосинтаксичким структурама;

– оспособи се за једноставну усмену комуникацију усвајањем реченичких структура;

– упозна и усвоји основна правила читања, оспособи се за читање у себи и разумевање прочитаног текста;

– упозна основна правила графије и ортографије у оквиру стечених знања.

У току II разреда ученик треба да:

– усвоји, коректно репродукује и користи у говору око 400 нових речи и израза, укључујући и терминологију везану за струку и овлада предвиђеним морфосинтаксичким структурама;

– усаврши изговор и интонацију;

– развије говорно споразумевање, разуме саговорника и учествује у разговору; самостално монолошки излаже краће целине;

– препознаје научене структуре у писаном језику и чита текстове познате садржине са разумевањем смисла целине и значења познатих речи у новом контексту;

– даље упознаје правила ортографије;

– пише кратке саставе на основу питања, слике или тезе.

У току III разреда ученик треба да:

– усвоји око 400 нових речи и израза, укључујући и терминологију везану за струку, овлада предвиђеним морфосинтаксичким структурама у усменом излагању, описивању и дијалогу у оквиру обрађених тема;

– оспособи се за разумевање усмених излагања саговорника (непосредно или путем медија);

– даље се оспособи за разумевање непознатог текста уз коришћење речника и за писмену репродукцију савладаних реченичких структура и лексике и писање краћих састава, писама и сл;

– оспособи се за коришћење речника и развијање самосталног рада.

У току IV разреда ученик треба да:

– усвоји око 350 нових речи и израза, укључујући и терминологију везану за струку, предвиђене морфосинтаксичке структуре у спонтаном изражавању и разговору о обрађеним темама;

– разуме различите реченичне структуре и лексику у усменим излагањима саговорника (непосредно или путем медија) и у текстовима, шире од обима усвојене језичке грађе;

– оспособи се за давање основних информација о нашој земљи у оквиру обрађене тематике и послова везаних за струку;

– развије глобално разумевање лакших текстова без коришћења речника и препознаје значење речи у контексту.

ИНФОРМАТИКА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставног предмета ИНФОРМАТИКА је стицање основне рачунарске писмености и оспособљавање ученика за коришћење рачунара у даљем школовању и будућем раду.

Задаци наставе информатике су:

– упознавање ученика са уређајима и карактеристикама персоналних рачунара;

– упознавање ученика са елементима оперативних система персоналних рачунара;

– упознавање ученика са карактеристикама програмских производа и коришћењем готових програма;

– оспособљавање ученика за обраду текста на рачунару;

– упознавање ученика са основним елементима програмирања;

– оспособљавање ученика за рад са нотним записима на рачунару;

– упознавање ученика са графичким и мултимедијским могућностима рачунара;

– упознавање ученика са могућностима експериментисања са звуком на рачунарима и подстицање за креативну примену рачунара у музици и игри;

– упознавање ученика са рачунарским комуникацијама.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње + 30 часова у блоку)

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА ИНФОРМАТИКЕ (2)

Податак и информација. Шта је информатика? Шта је рачунарство? Однос информатике и рачунарства. Значај информатике и рачунарства у савременом друштву.

РАЧУНАРСКИ СИСТЕМ (13)

Састав рачунарског система. Микрорачунар (микропроцесор и оперативна меморија). Како ради рачунар. Улазни уређаји (тастатура и миш). Излазни уређаји (монитор и штампач). Улазно-излазни уређаји (модем и звучна картица). Спољне меморије (дискета, диск, компакт диск и магнетна трака). Повезивање микрорачунарског система (укључивање и искључивање система).

ОПЕРАТИВНИ СИСТЕМ MS-DOS (20)

Улога оперативног система. Команде DOS-а. Концепт тека и каталога. Рад с каталозима. Рад с текама. Копирање тека и каталога. Издавање структуре каталога. Копирање са форматирањем. Безбедност тека. Едитор текста. Командни програми. Конфигурисање DOS-а. Почетне активности DOS-а.

ОПЕРАТИВНА СРЕДИНА WINDOWS (15)

Елементи графичке комуникације. Концепт Windowsa (прозор, мени, икона, курсор, информативни бокс и дијалошки бокс). Како ради Windows? Помоћ кориснику. Стандардне програмске групе. Рад с апликативним програмима. Подешавање параметара система.

ГОТОВИ ПРОГРАМИ (15)

Програм као производ. Продаја и куповина програма. Коришћење готових програма (инсталирање програма, извршавање програма и комуникација корисника са програмом). Примери готових програма: процесор текста, графички програми, музички програми и игре.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње + 30 часова у блоку)

ОБРАДА ТЕКСТА НА РАЧУНАРУ (25)

Врсте обраде текста. Структура текста. Форма текстуалних докумената. Уношење и исправке текста. Чување и штампање текста. Претраживање и замена текста. Рад са блоковима текста. Форматирање реда и параграфа. Рад са фонтовима. Наслови, заглавља и поглавља. Обележавање страница. Рад са табелама и цртежима.

ОД ИДЕЈЕ ДО ПРОГРАМА (5)

Поставка проблема. Пројектовање програма (решавање проблема, запис алгоритма, комуникација корисника с програмом), развој програма (писање програма, провера исправности програма), испитивање перформанси програма и завршно уобличавање производа.

ПРВИ КОРАК У ПРОГРАМИРАЊУ (5)

Програмски језик BASIC. Први програм. Од изворног до извршног програма. Интегрисана радна средина. Уношење и едитовање програма. Извршавање програма. Тестирање програма. Штампање програма.

ТИПОВИ ПОДАТАКА, ПРОМЕНЉИВЕ И СТРУКТУРЕ (15)

Рад са бројевима (нумеричка константа и променљива, уношење и издавање бројева, програмске структуре). Рад са текстом (знаковна константа и променљива, уношење и издавање знаковних података, знаковни релацијски израз).

СТРУКТУРЕ ПОДАТАКА, ГРАФИКА И ЗВУК (15)

Структуре података. Рачунарска графика. Звук (музички тон, програмирање мелодија). Датотека. Потпрограми.

III РАЗРЕД
(60 часова у блоку)

ПРОГРАМИ ЗА РАД У МУЗИЦИ (30)

Потребан хардвер: звучна картица, појачавач, звучници и MIDI клавијатура. Инсталирање хардвера. Потребан софтвер: програмски пакет за рад у музици. Инсталирање софтвера. Уношење

нотног записа са тастатуре, мишем или преко MIDI клавијатуре. Едитовање нотног записа. Уношење текста у нотни запис. Подешавање темпа и извођење композиције. Чување и штампање нотног записа.

ПРОГРАМИ ЗА ЦРТАЊЕ (20)

Рачунарске графичке апликације (презентациона графика, цртежи у издаваштву, цртежи у пројектовању – CAD, рачунарске игре). Основни графички елементи: дуж, изломљена линија, правоугаоник, елипса и крива линија. Рад са објектима: селекција, премештање, брисање, копирање. Трансформације објеката: ширење и сажимање. Коришћење текста у графичком окружењу. Повезивање цртежа са другим апликацијама.

МУЛТИМЕДИЈСКЕ АПЛИКАЦИЈЕ (10)

Потребан хардвер: CD-ROM. Интеграција текста, звука и слике. Хипер-текст (чворови и везе). Објекти у хипертекст систему: текст, графика, слика, звук и филм. Примери мултимедијских апликација.

IV РАЗРЕД
(60 часова у блоку)

ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ (45)

Физички елементи звука. Синтеза звука у рачунарима. Музички тонови у рачунару. Формати за чување звучних записа (CMF, MOD, MID, VOC и WAV). MIDI језик и MIDI формат. Софтвер за рад са звуком. Снимање звука и обрада дигитализованог сигнала. Појам дигитализације звука. Одређивање најповољније фреквенције и резолуције дигитализовања према карактеристикама звука који се уноси у рачунар. Едитовање звука. Појам и примена ефеката. Самостално примењивање дигиталних ефеката на снимљени сигнал у циљу експериментисања. Обрада звука у музичком контексту.

РАЧУНАРСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ (15)

Значај рачунарских комуникација. Рачунарске мреже (мрежна картица, комуникационе линије, комуникациони софтвер). Организација рачунарских мрежа (топологија мреже, мрежни протоколи, модел клијент-сервер). Коришћење мрежа (пријава и одјава корисника, непосредна комуникација, пренос тека, претраживање база података и комерцијални сервиси). Примери неких мрежа (повезивање два рачунара, локална мрежа, ББС, Интернет).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Задатак наставе информатике у I разреду јесте упознавање ученика са уређајима рачунарског система и функцијама оперативног система. Настава треба што више да се ослања на практичан рад ученика. Ученици треба да се упознају са карактеристикама програмских производа и да практично раде са неким готовим програмима. Циљ овог рада није потпуно упознавање неких апликација, већ овладавање коришћењем рачунара.

У II разреду ученици треба да овладају обрадом текста, при чему не треба инсистирати на свим функцијама сложених програма за рад са текстом, већ само оних које су предвиђене програмом. Други део наставе односи се на упознавање програмирања. Ову наставу треба схватити као циљ да ученици упознају процес израде програма и боље разумевање рада програмираних машина. Нарочито не треба инсистирати на сложеним задацима који обесхрабрују ученике.

У III разреду ученици се упознају са звуком, графиком и интеграцијом ових елемената у мултимедијским применама. У овој настави се издваја овладавање коришћењем програма за уношење нотних записа и извођење композиција на рачунару. На овоме треба да је тежиште наставе за разлику од графике која треба да има информативан карактер. Мултимедијске примене треба илустровати добрим садржајима музичког карактера са CD-ROM-ова. Овде се мисли на историју музике, музичке инструменте и сл.

Настава у IV разреду обухвата две различите теме. У првој теми се упознају услови експериментисања са звуком на рачунарима. Ова тема треба да пружи могућности ученицима да осете све предности примене рачунара у раду са звуком. Код ученика треба подстицати размишљање о креативној примени рачунара у музици. Друга тема се односи на рачунарску комуникацију. То је актуелна тема савременог света и треба показати предности овог вида комуникација у односу на класичну комуникацију.

Теме које захтевају одговарајући софтвер, као што су текст процесори, рад у музици и сл. треба освежавати новим верзијама ових програма. Ово треба да је стална обавеза наставника да прати нове програмске производе и да их уводи у наставу.

Настава информатике треба да се одржава у кабинету који је опремљен рачунарском опремом и изводи се у групама до 16 ученика на часу. Рачунари морају бити одговарајуће конфигурације и брзине како би се настава нормално одвијала. За једну групу ученика требало би обезбедити по штампач.

У I, II и III разреду један рачунар могу да користе по два ученика, а у IV разреду би требало да сваки ученик има своје место уз рачунар. Сваки ученик би требало да има минимум две дискете да би на њима сачувао свој рад.

Кроз овај програм сваки ученик, који заврши средњу музичку или балетску школу, треба да буде оспособљен да рукује PC рачунаром под DOS и WINDOWS оперативним системом.

Обавеза наставника је да систематски прате све новине у примени рачунара у обради звука и слике, односно материје која је специфична за ове две врсте школа.

ИСТОРИЈА СА ИСТОРИЈОМ КУЛТУРЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе историје је да ученици стекну основна знања о прошлости, о настанку и развоју различитих цивилизација, њихових религија, култура и уметности.

Изучавањем овог предмета, на основу различитих извора, посебно остатака материјалне културе и уметности, стиче се представа о целокупном развоју људског друштва и духовним и материјалним тековинама које је оно створило током неколико миленијума свога постојања. Познавање историје, историје цивилизације и културе различитих народа и њихово међусобно упоређивање омогућавају схватање историјских и уметничких токова у прошлости и садашњости.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ (1)

Појмови цивилизације, културе, уметности, периодизације.

ПРАИСТОРИЈА (7+2)

Периодизација праисторијског доба.

ПАЛЕОЛИТ (2)

Начин живота, остаци материјалне културе, најстарији уметнички предмети: скулптуре Венера, сликарство из пећина Европе, Азије и Африке.

МЕЗОЛИТ (1)

Лепенски вир.

НЕОЛИТ (2+1)

Промене у начину живота, земљорадња, нагли економски развој, остаци материјалне културе (грађевине, тканине) и уметничких дела (грнчарија, скулптуре), налазишта у нашој земљи (Винча, Старчево).

ДОБА МЕТАЛА (2+1)

Значај открића и обраде метала, главне одлике доба и подела; бакарно доба, особености;

– доба бронзе (појава историјских цивилизција);

– гвоздено доба, остаци материјалне културе (керамика, предмети од метала, симболични знакови, пећинско сликарство, мегалити, Халштат, Латен, историјске цивилизације, налазишта у нашој земљи).

СТАРИ ВЕК (18)

МЕСОПОТАМИЈА (2+1)

Историја Сумера, Асираца, Персијанаца, Хета, Феничана, Јевреја, организација друштва, научна и техничка достигнућа, особености њихових религија, цивилизација, уметност (архитектура, скулптура, сликарство, примењена уметност).

ЕГИПАТ (2+1)

Историја египатске цивилизације, организација привреде и друштва, религија, уметност (архитектура, скулптура, сликарство, примењена уметност).

ИНДИЈА И КИНА (1)

Основне особености индијске и кинеске цивилизације, религије и уметности.

ЕГЕЈСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА (2)

Основне особености културе на Кикладима, уметност (грађевине, керамика, идоли).

Историја критске културе, религија, митологија, уметност (архитектура, скулптура, сликарство).

Историја Микене, митологија, уметност.

ГРЧКА (3+1)

Историја грчке цивилизације: култура, религија и митологија. Подела на: Архајски период (култура и уметност), Класични период (филозофија, развој наука, позоришна и ликовна уметност, познати уметници: Поликлет, Мирон, Фидија), IV век и Хеленизам (појам хеленизма, значај Александра Великог, филозофија, уметност, познати уметници Скопас, Праксител и Лисип).

ЕТРУРЦИ (1)

Порекло и опште особености етрурске цивилизације, уметност (архитектура, скулптура, сликарство).

РИМ (3+1)

Историја освајања, друштвене организације, религија, подела на: Време републике (филозофија, беседништво, право, историја, уметност), Време царства (појава хришћанства, филозофија, историја, римска уметност и ранохришћанска уметност, локалитети у нашој земљи: Сирмијум, Гамзиград и др.), пад Рима.

СРЕДЊИ ВЕК (20)

ВИЗАНТИЈА (5+2)

Настанак и историја Византије, доба Јустинијана (освајања, религија, филозофија, право, историја, уметност), долазак Словена на Балкан. Иконоборство, доба највећег успона (филозофија, право, уметност), династија Комнина, први пад Цариграда, Латинско царство (култура и уметност), обнова Царства и династија Палеолога (култура, уметност), пропаст Царства.

СРБИ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ (4+1)

Покрштавање, писменост, настанак државе, време краљевства, (црква, култура и уметност), време царства (уметност), распад царства, деспотовина (култура и уметност), турска освајања.

Специфичност босанске културе, уметност.

ИСЛАМ (1)

Појава и ширење ислама, основна обележја културе и уметности и ширење утицаја на друге народе.

ЗАПАДНА ЕВРОПА (5+1)

Сеоба народа, значај Карла Великог (култура и каролиншка уметност), владавина Отона (култура и отонска уметност), крсташки ратови и њихов значај за културу и уметност, развитак градова, настанак универзитета, развој трговине. Уметнички стилови: романика – појам, опште особености, архитектура, скулптура и сликарство (у Француској, Немачкој, Италији, Шпанији), готика – назив и опште одлике, архитектура, скулптура и сликарство (у Француској, Енглеској, Немачкој, Италији, Фландрији).

ОДЈЕЦИ РОМАНИКЕ И ГОТИКЕ
У НАШИМ ЗЕМЉАМА (1)

РЕНЕСАНСА (20)

ВЕЛИКА ОТКРИЋА, РАЗВОЈ НАУКЕ, УЗРОЦИ И ПОЈАВА РЕНЕСАНСЕ (9+3)

Италија, градови-државе: култура и уметност Фиренце, северне Италије (Милано, Венеција). Значај Микеланђела и Леонарда да Винчија. Ренесанса у Фландрији, реформација (Лутер) и ренесанса у Немачкој (Дирер, Кранах), ренесанса у Француској и појава маниризма (Венеција, Ел Греко).

ПОСЛЕДИЦЕ ОТКРИЋА АМЕРИКЕ (2)

Колонизација, културе Маја, Инка и Ацтека.

ПРОТИВРЕФОРМАЦИЈА (2+1)

ПРИЛИКЕ И КУЛТУРА У НАШИМ ЗЕМЉАМА (3+1)

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СВЕТ У ЕКСПАНЗИЈИ (24)

РАЗВОЈ НАУКЕ И ФИЛОЗОФИЈЕ, ПОЈАВА И ЗНАЧЕЊЕ НОВОГ СТИЛА У УМЕТНОСТИ (7+1)

Барок. Барок у Италији (Боромини, Бернини, Караваџо, Тијеполо), у Француској (Версај, Пусен), Енглеској, Шпанији (Зурбаран, Веласкез), Фландрији (Рубенс, Ван Дајк), Холандији (Рембрант, Халс, Вермер).

ПОЈАВА РОКОКОА (2)

Опште одлике (Вато, Буше, Фрагонар).

НАШИ НАРОДИ У XVII И XVIII ВЕКУ (3+1)

Живот под страном влашћу, појава барока (фрушкогорски манастири, Крачун, Коколља).

ДРУГА ПОЛОВИНА XVIII ВЕКА (8+2)

Доба апсолутизма, просвећености, француска револуција, појава историјских стилова у уметности: класицизам у Француској (Суфло, Давид, Енгр) и Италији (Канова), код Срба (А. Теодоровић), бидермајер (К. Данил код Срба).

XIX ВЕК (24)

НАУЧНА И ТЕХНИЧКА ДОСТИГНУЋА (3+1)

Убрзани развој науке, филозофија, време великих империја, обнова стилова у уметности, романтизам у Француској (Жерико, Делакроа, Коро), Енглеској (Блејк, Констејбл), Шпанији (Гоја), код Срба (балкански стил у архитектури, Ђ. Јакшић).

РЕАЛИЗАМ У УМЕТНОСТИ (3+1)

Француска (Курбе, Мане, Домије), Русија (передвижници, Рјепин), Србија (Ђ. Крстић, Убавкић).

У ПОСЛЕДЊОЈ ЧЕТВРТИНИ ВЕКА ПОЈАВА ИМПРЕСИОНИЗМА (3+1)

Француска (Моне, Реноар, Дега, Роден).

НЕОИМПРЕСИОНИЗАМ (3+1)

Писаро, Сера; постимпресионизам – Ван Гог, Гоген, Тулуз-Лотрек

КУБИЗАМ (3+1)

Сезан, Пикасо, Брак. Сецесије (Климт). Нови правци у архитектури (Ајфел, Гауди).

ПРИЛИКЕ У СРПСКИМ КРАЈЕВИМА И УМЕТНОСТ (3+1)

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

XX ВЕК (35)

РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ НАУКА И ТЕХНИКЕ (9+3)

Филозофија. Убрзано јављање стилова у уметности: експресионизам (фовизам у Француској: Матис, Руо, Сутин; у Немачкој: група Мост, Кокошка, Бекман, Кандински), апстрактна уметност (Пикасо, Мондријан, Делоне), футуризам (Кара, Бочони), супрематизам (Маљевич), метафизичко сликарство (Де Кирико), уметност код нас.

ИЗМЕЂУ ДВА РАТА (9+3)

Развој науке и технике, кризе, појава дадаизма (Арп, Дишан, Ернст, Пикабиа), надреализма (Дали, Танги, Магир), нових тенденција у архитектури (Рајт, Гропијус, Ле Корбизије), апстракције у скулптури (Бранкуси, Мур, Ђакомети)

ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (8+3)

Поновни напредак науке и технике, у уметности се истражују нове могућности и смењују се, често апстрактни, правци: енформел, поп-арт, али и фигурални: хиперреализам.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет обухвата интердисциплинарни преглед историјских података, а нарочито основна објашњења о развоју науке и технике, о религији, филозофији, о различитим гранама уметности. Историјске чињенице и подаци треба да послуже као основа за објашњавање настанка културе, цивилизације и уметности и њиховог развоја. Предавања морају да прате репродукције уметничких дела, видео и филмске пројекције о споменицима, уметницима, епохама. Неопходно је повезивање уметничких стилова са стиловима у књижевности, музици, да би се стекла целовита слика о култури одређених епоха.

БИОЛОГИЈА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе биологије је да ученицима пружи општа знања која се стичу усвајањем образовно васпитних садржаја уз коришћење метода својствених научном приступу чиме се код ученика развија критичко мишљење, тежња за откривањем и провером способности разумевања савремене науке.

Изучавањем биологије ученици продубљују знања која су стекли у основној школи, оспособљавају се за стицање нових знања и самообразовање.

Изучавањем појединих садржаја из биомедицине ученици упознају разноврсне факторе који утичу на систем човек – здравље – болест, неке основне методе којима се савремена биомедицина служи у заштити здравља да би формирали позитиван став о значају здравља ради подизања здравствене културе.

Задаци наставе су:

– упознавање са основним карактеристикама живота;

– упознавање са грађом ћелије, циклусом ћелије и њеним значајем за живот на Земљи;

– упознавање са карактеристикама метаболизма и значај за живи свет;

– упознавање са функцијом и физиологијом појединих органа и органских система као и са механизмима контроле функционисања организма;

– упознавање са принципима биологије развића човека и хумане генетике;

– упознавање са основним принципима неге органа и система органа и формирање основне здравствене и еколошке културе.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

УВОД (1)

Биологија, предмет и задаци. Основне карактеристике живих бића. Нивои организације биолошких система.

БИОЛОГИЈА ЋЕЛИЈЕ И ТКИВА (5+2)

Грађа и структура ћелије и ћелијских органела.
Ћелијске деобе и значај ћелијских деоба.
Грађа и карактеристике животињских ткива.

РАЗВИЋЕ ЧОВЕКА (6+2)

Стварање и сазревање полних ћелија, оплођење. Интраутерино развиће. Контрола трудноће. Контрацепција и заштита од полних болести.

Адолесценција. Младалачко доба и проблеми везани за период сазревања (токсикоманија и болести зависности).

ОСНОВИ ХУМАНЕ ГЕНЕТИКЕ (4+2)

Генетика човека: гени, наслеђивање и варирање особина код људи.

Наследне болести и праћење особина преко родословног стабла.

Генетичка условљеност понашања људи.

Генетичко саветовалиште и значај за породицу и друштво.

ЗДРАВСТВЕНА И ЕКОЛОШКА КУЛТУРА (5+2)

Појам и дефиниција здравља. Однос менталног и телесног здравља.

Здравствени и естетски значај спровођења личне хигијене.

Квалитет живота и утицај савременог начина живота на здравље човека.

Животна средина и утицај загађивача животне средина на здравље човека.

Утицај школе на формирање здравствених навика и еколошке културе.

АНАТОМИЈА И ФИЗИОЛОГИЈА

КОСТИ И МИШИЋИ ЧОВЕКА (4+2)

Грађа и врсте костију.

Везе између костију. Зглобови, зглобови и покрети који се врше у зглобовима.

Грађа и врсте мишића.

Везе мишића и костију и везе мишића и нерава. Исхрана мишића. Рад, замор и одмор мишића.

Повреде и професионална обољења костију, зглобова и мишића. Самопомоћ и прва помоћ.

КАРДИОВАСКУЛАРНИ СИСТЕМ И СИСТЕМ ОРГАНА ЗА ДИСАЊЕ (7+4)

Телесне течности. Крвне групе, трансфузија.

Аутоматизам срца. Регулација рада срца и крвоток. Крвни притисак и пулс.

Утицај фактора средине на кардиоваскуларни систем и професионална обољења срца и крвних судова.

Регулисање и значај дисања. Капацитет плућа.

Физиологија дисања. Технике дисања.

Формирање гласа и говора. Принцип говора и говорне мане.

Нега гласа и најчешћа професионална обољења органа за дисање и гласних жица и фактори који штетно делују на глас и органе за дисање.

ПРОМЕТ МАТЕРИЈА И ЕНЕРГИЈЕ И ЗНАЧАЈ ЕНЗИМА (3+2)

Храна и значај хране за организам. Ензими и њихов значај за организам.

Принципи правилне исхране и потребе организма за градивним, енергетским и заштитним материјама.

Правилна исхрана и последице неправилне исхране.

КАРАКТЕРИСТИКЕ УРОГЕНИТАЛНОГ СИСТЕМА (2+1)

Стварање штетних материја у организму и излучивање.
Рефлекс мокрења.

ЕНДОКРИНЕ ЖЛЕЗДЕ (2+1)

Врсте хормона и њихов значај у контроли функционисања организма.

ФИЗИОЛОГИЈА НЕРВНОГ СИСТЕМА (5+3)

Појам нервног центра и централна синапса.
Функција аутономног и периферног нервног система.
Рефлекси.
Виша нервна делатност.

Нервна регулација глади и жеђи, сексуалног понашања и емотивног понашања. Неурофизиолошке основе учења и памћења, центри и механизми памћења.

Физиолошки механизми формирања моторних навика. Одмор и сан.

РЕЦЕПТОРИ И РЕЦЕПЦИЈЕ (4+1)

Рецептори и подела рецептора.

Физиологија вида.

Рецепција слуха. Анализатор слуха. Јачина звука коју региструје чуло слуха човека.

Професионална оштећења слуха, равнотеже и вида.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм је тако конципиран да са програмом из биологије за основну школу чини јединствену целину.Садржаји програма имају општеобразовни карактер и тиме су у функцији формирања опште, здравствене и еколошке културе ученика; структура програма је специфична зато што је у функцији профила школе. Програм из биологије је конципиран тако да поједине наставне теме представљају логичне целине.

За реализацију програма важно је добро планирање и програмирање градива. Приликом израде плана рада (глобалног и оперативног) треба предвидети око 70% часова за обраду новог градива и око 30% за понављање, утврђивање и проверу знања. У току реализације програма потребно је водити рачуна о психофизичком узрасту ученика и о њиховом претходно стеченом знању. Реализација образовно-васпитних задатака у биологији зависи од примене одговарајућих облика и метода рада, као и коришћења савремених наставних средстава. Обраду неких наставних садржаја могу реализовати и одговарајући истакнути стручњаци за одређене области. За успешну реализацију наставног плана и програма неопходно је велико ангажовање и стручна припремљеност наставника реализатора, односно потребно је лично усавршавање кроз семинаре и савремену стручну литературу коју школа треба обавезно да обезбеђује.

Како и колико ће успешно ученици савладати градиво, зависи од правилног димензионисања васпитно-образовних захтева на нивоу обавештености, разумевања и примене стеченог знања.

ФИЗИКА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе физике – акустике је да се ученици упознају са основним физичким законима везаним за простирање звука и његово понашање у различитим срединама. Веома је важно да се физичке појаве везане за звук практично повежу са уметничким извођењем на инструментима, да би ученици схватили како се звук са њиховог инструмента генерише, мења и простире до слушалаца.

Задаци:

– стицање основних сазнањао физици звука и његовим параметрима;

– упознавање са различитим инструментима у циљу упоређивања акустичких особина одређених група инструмената;

– упознавање ученика са електронским инструментима и принципом рада истих;

– стицање основних знања о акустици простора и правилног озвучавања просторија.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОБНАВЉАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА (8 + 3)

1. Периодично, кружно и осцилаторно кретање. Амплитуда, период, фреквенција осциловања (јединице). Просто хармонијско кретање.

2. Слободне, пригушене и принудне осцилације. Механичка резонанција.

3. Таласи: настанак и врсте таласа (попречни и уздужни); преношење енергије таласним кретањем; прогресивни и стојећи таласи. Везе брзине, таласне дужине и фреквенције прогресивних таласа.

4. Интерференција и дифракција таласа.

Демонстрациони оглед:

– 1. Осциловање клатна и звучне виљушке.

ПРИРОДА И ОПСЕГ ФРЕКВЕНЦИЈЕ ЗВУКА (2 + 1)

1. Фреквенције и таласне дужине звука. Инфразвук и ултразвук.

ЗВУЧНИ ИЗВОРИ (6 + 4)

1. Извори звука. Затегнута жица, осцилације штапова, ваздушних стубова, плоче и мембране.

2. Резонанција код звука. Резонатори.

Демонстрациони огледи:

– 1. Осциловање разних тела (шипки, жица) причвршћених на једном или на два краја. Осцилације ваздушних стубова.

– 2. Звучна резонанција (звучна виљушка и мензура).

ЗВУЧНИ ТАЛАСИ (4 + 2)

1. Простирање звучних таласа (хомогена еластична средина). Врсте таласа у ваздуху, флуидима и чврстим телима. Брзина звука у различитим срединама.

2. Доплеров ефекат у акустици. Звучни зид и ударни талас.

ЕМИСИЈА ТАЛАСА СА ЗВУЧНИХ ИЗВОРА (1 + 1)

1. Начин и ефикасност зрачења звучних извора (ефекат резонатора).

ФОНОМЕТРИЈА (4 + 2)

1. Основне мерне јединице за звук. Мерење енергије звучних извора – снаге, јачине звука.

2. Људско ухо и субјективни осећај јачине звука. Вебер-Фехнеров закон.

ФИЗИЧКА И ФИЗИОЛОШКА СВОЈСТВА ЗВУКА (6 + 3)

1. Висина тона (f; праг чујности), јачина тона (акустички притисак, праг бола), боја тона.

2. Одређивање положаја извора звука. Удаљеност извора звука. Смер извора звука.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ И ТОНОВИ (8 + 4)

1. Музичка скала тонова и музички интервали (односи). Темперирана скала.

2. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената.

3. Спектралне карактеристике различитих музичких инструмената (поређење тонског опсега концертног клавира са дувачким инструментима, гудачким инструментима и људским гласом).

4. Квалитет звука. Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен звук. Спектралне карактеристике звука.

Демонстрациони огледи:

– 1. Начин рада метронома.

– 2. Побуђивање осциловања код жичаних, дувачких инструмената и удараљки.

АКУСТИКА ПРОСТОРИЈА (8 + 4)

1. Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Реверберација. Бојење звука (ЕХО). Глува соба; удари или избијања.

2. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорптивних површина).

3. Постављање звучника.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Концепт наставног програма физике, избор садржаја програма и начин његовог структуисања одређени су следећим полазним поставкама:

– појаве као што су осциловање, таласи и резонанција протежу се кроз све области физике;

– звук треба посматрати као механички талас одређеног опсега фреквенција, при чему треба уочити нове квалитете са променом фреквенције (инфразвук-звук-ултразвук);

– акустика је област физике у којој се обрађују звучне појаве;

– употреба многих музичких инструмената се заснива на ефектима резонанције;

– наставни програм физике у првом разреду средње школе надовезује се садржајно и структурно на наставни програм физике у основној школи.

Методичко извођење садржаја програма у настави, по овом концепту, треба да се ослања на основну физичку идеју да се под звуком подразумевају све појаве везане са механичким осцилацијама чија се фреквенција креће у границама осетљивости чула слуха; у физици се ове појаве посматрају са гледишта оопштих физичких закона, али се при том треба водити рачуна и о субјективном, одно-

сно физиолошком осећају чула слуха.

Иза наслова сваке од тематских целина налазе се, у загради, по две цифре. Прва цифра озвачава број часова за непосредну обраду нових садржаја, а друга број часова за утврђивање, обнављање и вредновање одређених садржаја. Аналогно томе означени су и демонстрациони огледи.

СОЦИОЛОГИЈА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе социологије је да ученици упознају основне проблеме друштва и културе.

Задаци наставе социологије су да ученици:

– схвате значај рада и поделе рада као економске категорије, основе стварања и развоја човека и друштва и да уоче однос природе и човека у технолошком друштву и савремене еколошке проблеме;

– упознају структуру и организацију друштва, друштвене групе и заједнице, друштвено раслојавање и принципе популационе политике;

– схвате значај културе и цивилизације, врсте културних значења и перспективе развоја савременог друштва.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ПРЕДМЕТ СОЦИОЛОГИЈЕ (2)

1. Одређивање предмета социологије, социологија и друге друштвене науке.
2. Развој и задаци социологије као научне дисциплине.

ПРИРОДА, ЧОВЕК И ДРУШТВО (6)

1. Рад и подела рада као основа развоја човека и друштва.
2. Друштвена производња:
– чиниоци производње;
– облици и законитости друштвене производње;
– развој облика вредности (суштина и основне функције новца).
3. Природна и друштвена средина
– еколошки проблеми
4. Друштво и становништво, популациона политика
5. Природа и човек у савременом технолошком друштву

СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЈА ДРУШТВА (12)

1. Елементи друштвене структуре
2. Друштвене групе
3. Друштвене заједнице
4. Брак и породица, народ, нација
5. Друштвено раслојавање
6. Држава глобална друштвена установа
7. Политичке организације, покрети, удружења грана и синдикати
8. Устав, права и слободе грађана
9. Демократија и механизми власти

ПРОМЕНЕ И РАЗВОЈ ДРУШТВА (3)

1. Врсте друштвених промена и друштвена покретљивост
2. Друштвени развој и његови чиниоци

КУЛТУРА И ДРУШТВО (12)

1. Култура и цивилизација
2. Језик
3. Религија
– настанак религијске свести;
– мит и митологија;
4. Обичаји и морал
5. Уметност
6. Масовна култура и подкултура
7. Култура и личност

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм обухвата неколико целина и то: одређење предмета социологије, схватање природе човека и друштва, садржаје из економије, структуре и организације друштва, културе и друштва са посебном разрадом садржаја из области религије. Посебно су обрађена питања промена и развоја друштва.

За реализацију ових садржаја и остваривање постављених задатака битно је да ученици усвоје основне појмове из ове области и да формирају критички однос према свету, разумеју противуречности које настају у развоју друштва и да одреде своје место и активан став. Карактеристике садржаја омогућавају примену различитих облика рада и наставних метода које ангажују ученике.

Будући да су општа обележја људске активности садржана у раду, рад се посматра као суштинско својство човека, његовог стваралаштва и историје као и у склопу природне и друштвене поделе рада. У овом делу програма најдиректније се повезују садржаји социологије са политичком економијом и антропологијом.

Приликом обраде теме „Структура и организација друштва” треба посебну пажњу посветити методским јединицама о држави, политичким организацијама, правима и слободама грађана, демократији и механизмима власти. Ово тим пре што ученици музичких и балетских школа немају посебан предмет „Устав и права грађана”.

При обради садржаја о култури и друштву треба применити структурални и системски приступ. Посебну пажњу треба посветити религији, почев од настанка религијске свести до појаве монотеистичких религија. При томе треба користити што више примера и резултате културолошких истраживања и нових студија из области социологије, културе и религије. Приликом обраде овог одељка треба уважавати у већој мери интересовања ученика.

Користећи одговарајуће методе у настави, ученике би требало посебно стимулисати да постављају питања и воде расправе о њима. Посебну пажњу треба поклонити расправи о кретањима савремених друштава, актуелним проблемима морала, алтернативне културе, екологији. На конкретним питањима треба објашњавати постојање различитих социолошких теорија.

ПСИХОЛОГИЈА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Усвајањем знања из психологије омогућава се:

– схватање материјалне основе и развојности психичког живота и формирање научног схватања света и односа између личности, културе и уметности;

– упознавање са основним врстама психичких процеса, особина и стања, посебно оних који се испољавају у стваралаштву у оквиру уметничких делатности, са њиховим карактеристикама и током развоја, као и основним питањима везаним за личност као целину;

– разумевање психолошких основа уметничких делатности;

– стицање знања и развијање способности неопходних за педагошку делатност и уопште комуникацију са људима;

– упознавање са основним областима и могућностима примене психолошких сазнања у конкретним условима уметничке делатности посебно у области стваралаштва;

– стицање потпунијег увида у ситуације карактеристичне за адолесцентни узраст и доба зрелости и боље разумевање сопственог понашања и понашања других;

– развијање критичког мишљења и стваралачких способности;

– упознавање са рационалним методама учења, планирања радних и слободних активности и решавање свакодневних проблема;

– превентивно деловање на настајање поремећаја у психичком животу и понашању.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОСНОВЕ ОПШТЕ ПСИХОЛОГИЈЕ

ПРЕДМЕТ, ГРАНЕ И МЕТОДЕ ПСИХОЛОГИЈЕ (2)

Предмет, теоријски и практични задаци психологије – психологија као систем научних дисциплина.

Методологија психолошког истраживања – прикупљање, обрада и интерпретација резултата.

ОРГАНСКЕ ОСНОВЕ И СОЦИЈАЛНИ ЧИНИОЦИ ПСИХИЧКОГ ЖИВОТА (2)

Чула и централни нервни систем – улога леве и десне хемисфере коре великог мозга, локализација психичких функција.

Развој психичког живота човека – филогенетски и онтогенетски развој.

ОСЕЋАЈИ И ОПАЖАЈИ (4)

Осећаји и опажаји – појам и врсте.

Принцип опажања – груписање дражи; психолошки и социјални чиниоци опажања.

Пажња – чиниоци и особине пажње.

Опажање особа – прва импресија; опажање узрока свог и понашања других; грешке у опажању особа.

УЧЕЊЕ, ПАМЋЕЊЕ И ЗАБОРАВЉАЊЕ (6)

Појам, облици и врсте учења – врсте учења према сложености и према садржају.

Учење моторних вештина – појам, карактеристике и ток напредовања у учењу.

Трансфер учења – појам и врсте, област у којима се јавља (трансфер у области способности и у области моторних активности).

Памћење и заборављање – појам и врсте.

Психолошки услови успешног учења – способности, методе и мотивација за учење.

МИШЉЕЊЕ И СПОСОБНОСТИ (5)

Појам и карактеристике мишљења – мишљење и говор.

Врсте мишљења – имагинативно и реалистичко; конвергентно и дивергентно мишљење.

Појам и врсте способности – сензорне, интелектуалне и моторне способности.

Природа и структура интелектуалних ссспособности, мерење.

ЕМОЦИЈЕ (3)

Појам емоција и емоционалног реаговања – феноменолошки, физиолошки и акциони ниво.

Развој емоција – органске промене при емоцијама.

Емоције и личност.

МОТИВАЦИЈА (3)

Појам и врсте мотива – мотивациони циклус.

Лични и социјални мотиви. Хијерархија мотива.

Сазнајни мотиви – интересовања и њихов развој; интересовање за уметност.

ЛИЧНОСТ КАО ОРГАНИЗАЦИЈА ПСИХИЧКОГ ЖИВОТА (9)

Појам и структура личности – телесна својства, способности, темперамент, карактер.

Развој личности – биолошки и социјални чиниоци развоја.

Раздобља у развитку појединца и њихове психолошке карактеристике – личност адолесцента; зрелост личности.

Динамика личности – схватање о узроцима људског понашања. Осујећења и сукоби мотива; реалистичка и нереалистичка реаговања на осујећења. Механизми одбране.

Преглед општих теорија личности – подела и опште карактеристике.

Поремећаји психичког живота и понашања – појам нормалности и проблеми прилагођавања.

Врсте поремећаја – неурозе, психозе, психопатије. Деликвенција, алкохолизам и наркоманија. Превенција поремећаја.

Психолошке основе рада у групи – комуникација (сазнајна и социјална); сарадња и такмичење, ефикасност групе.

ОСНОВЕ ПСИХОЛОГИЈЕ СТВАРАЛАШТВА

СТВАРАЛАШТВО И УМЕТНОСТ У НАУЦИ (7)

Појам стваралаштва, стваралаштво у различитим областима уметности.

Уметност и психологија – гране психологије уметности. Могућност примене психолошких сазнања у уметности.

Емоционална, сазнајна, естетска и етичка компонента уметничког дела.

Интелигенција и стваралаштво – појам, дистрибуција и врсте стваралаштва.

Развој стваралачких способности код деце – значај игре и спонтаности; стваралачка машта.

Обдареност – појам, идентификација, васпитање и образовање обдарених.

УМЕТНОСТ КАО ОБЛИК КОМУНИКАЦИЈЕ (2)

Процес уметничке комуникације – уметник, уметничко дело, публика.

Посредници у тумачењу уметности – уметник, стручна рецензија и критика, масмедији. Значај масмедија. Вредносно оцењивање и аргументација.

ОСНОВЕ ПСИХОЛОГИЈЕ МУЗИКЕ

МУЗИКА КАО ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОШКОГ ИСТРАЖИВАЊА (2)

Основни проблеми и приступи – психометријско, когнитивно и развојно становиште.

ПСИХОАКУСТИЧКЕ И ФИЗИОЛОШКЕ ОСНОВЕ МУЗИКЕ (2)

Дражи, чулни орган и физиолошка основа чувства.

Психолошки подаци о висини, гласности, боји и трајању.

ОПАЖАЊЕ МУЗИКЕ (3)

Законитости опажања појединих музичких компоненти – мелодија, ритам, хармонија.

Опажање музичког дела.

Реаговање на музику – емоционално реаговање, преференције, музички укус.

МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ (3)

Видови музичког извођења – читање с листа, експертско извођење.

Тензија у музичком извођењу – извори, ефекти, контрола.

МУЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ (3)

Проблем дефинисања; природа и структура музичких способности.

Психолошка процена музичких способности – конвергенција музичког и психолошког приступа.

МУЗИЧКИ РАЗВОЈ (2)

Видови, ток и темпо развоја.

Детерминанте музичког развоја.

УСПЕШНОСТ У УЧЕЊУ МУЗИКЕ (2)

Музички и психолошки чиниоци. Личност музичара.

Ванмузичке компоненте.

ОСНОВЕ ПСИХОЛОГИЈЕ У УМЕТНИЧКОЈ ИГРИ

ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ УМЕТНИЧКЕ ИГРЕ (2)

Појам игре – разликовање игре, плеса и балета као уметичке игре; стил и облици уметничке игре.

Структура и динамика игре – игровни процес (садржај, музика, покрет, естетски доживљај); психолошке компоненте игре (емоционална, сазнајна, естетска, етичка).

САДРЖАЈ ИГРЕ (2)

Психолошка анализа балетског дела – идеја дела и идеја извођења дела (представе); истоветност и различитост дела и његовог извођења. Карактеристике садржаја представе (савременост, актуелност, истинитост).

Психолошка анализа ликова и улога – драматургија игре (сукоби, предмет сукоба, линија разрешења).

Музика као компонента балетског дела – особеност балетске музике и њени лајт мотиви.

ПОКРЕТ (2)

Доживљај тела „схема тела”

Естетски обликован покрет – форма, израз и динамика покрета (ритам, темпо, акценти, паузе, хармонија, пропорција, снага).

ПСИХОЛОШКЕ ОСНОВЕ СТВАРАЛАШТВА УМЕТНИЧКЕ ИГРЕ (4)

Психолошки процеси играчке креације – емпатија, имитација и др.

Мотивација – потребе које покрећу на игру; структура личности и мотивација играча.

Процена играчког потенцијала – диспозиције за игру (телесне, психомоторне, стваралачке).

Говор игре – мимички језик, сликовито приказивање; комуникација игре (извођач, дело, публика).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Карактеристике програма

Програм утврђује садржаје наставе психологије који треба да омогуће ученицима да психолошке појаве упознају развојно, стекну фундаментална општа знања о њима, њихово међудејство у личности, као и да их упознају са аспекта повезаности са социјалним понашањем људи. Предмет наглашава и специфично практичне аспекте психичких појава везаних за образовни профил за који се ученик припрема, или пак за који даје основу за даљу припрему за више ступњеве образовања; припрема ученике и за самостално читање психолошке литературе.

Програм има четири области које је потребно повезати у једну целину: основе опште психологије, основе психологије стваралаштва, основе психологије музике и основе психологије у уметничкој игри.

У оквиру сваке области истакнуто је по неколико тематских целина. За сваку од њих је наведен приближан број часова. Унутар сваке тематске целине, одвојено, наведене су уже теме уз које су истакнуте главне појаве које ученици треба да упознају и кључни појмови које треба да усвоје. У већини случајева сваки пасус (понегде и ред) може се схватити као наставна јединица или количина градива коју наставник треба да обради на једном часу, уколико цео час посвећује новом градиву. Зависно од укупне организације наставе, наставних метода, уџбеника и других средстава, наставник може приликом обраде неке теме поделити садржаје на још мање целине као што их може спојити у већу целину. Значајно је при томе да при разради наставне теме и наставне јединице полази од датих задатака предмета уз добро сагледавање садржаја целе теме.

Од укупног броја часова предвиђених за једну тему наставник одређује колико ће искористити за обраду а колико за утврђивање и проверу знања.

Обрада тематских садржаја

Обрада програмских садржаја и остваривање задатака увелико зависи од дидактичко-методичке артикулације годишњег плана и програма рада на појединим тематским целинама. Програм омогућава методички приступ у реализацији којим је могуће повећавати, са протицањем наставног процеса, удео метода које активирају индивидуалну и групну пројекцију самих ученика. При том је врло битно да се учење психологије повеже са животним искуствима ученика, са њиховим сазнањима и оним што уче у другим предметима и да се, где је могуће, у обради садржаја користе примери из музичког, односно стваралаштва уметничке игре.

ПРВА ОБЛАСТ садржи више целина, односно наставних тема. Обрадом прве две треба постићи да ученици стекну слику о главним подручјима истраживања и примене савремене психологије и да уоче биолошку и друштвену условљеност психичког живота. Треба настојати да ученици разумеју и усвоје основне појмове, уоче разлику између научног и ненаучног тумачења неких психичких појава. Неки од појмова ће се користити у обради осталих тема, те треба настојати да се њихово разумевање и усвајање постепено продубљује (нпр. базична и апликативна истраживања, посматрање и самопосматрање, објективни и субјективни подаци).

Код наведених девет тема истакнути су кључни појмови па је неопходно да ученици разумеју њихов садржај, међусобну повезаност, теоријски и практични смисао. Веома је важно да ученици схвате финкционалну повезаност између психичких појава (нпр. однос између општих и специјалних способности; способности и стваралаштва; знања и мишљења; способности, мотива и учења и др.), као и практичне импликације њиховог проучавања, посебно са аспекта струке и образовног профила за који се ученик припрема.

Последња тема из првог дела „Личност" обухвата кохезионе и интеграционе елементе у разматрању психичких појава. Структуру, динамику и развој личности треба приказати као три угла гледања на целину психичких појава. Обрада садржаја овог дела пружа прилику честог коришћења појава формираних обрадом претходног градива. Садржаји посвећени теоријама личности треба да ученике суоче са отвореним проблемима психолошке науке и да их подстакну на самостално читање психолошке литературе. Обрадом основних врста промена и поремећаја психичког живота и понашања треба постићи да ученици на издиференциран начин опажају те појаве и да стекну увид у околности под којима се оне појављују (нпр. деликвенција, алкохолизам и сл.).

Ослањање на претходно обрађене садржаје и примере који се могу наћи у литератури и свакодневном животу омогућује наставнику да у овом делу наставу постави као проблемску. То значи, да ученици, у циљу припреме за обраду нових садржаја, самостално, анализом одређених поглавља из уџбеника или предложене литературе идентификују појмове које сматрају неопходним за опис и разумевање њиховог психолошког садржаја.

ДРУГА ОБЛАСТ усмерена је на ближе упознавање психологије стваралаштве. У оквиру садржаја овог дела ученик треба да схвати не само појмове који се ту објашњавају, већ да се припреми и да се бави том делатношћу; у првом реду треба упутити ученика на стваралачку машту, максималну продуктивност, вежбање, али и на развој способности за креативан рад, мишљење и понашање.

ТРЕЋА ОБЛАСТ психологија м у з и к е треба да буде илустрована код свих садржаја са конкретним примерима музичке делатности. При разматрању принципа опажања у музици, правећи аналогију са визуелним опажањем, указати на сличности и разлике и дати илустрације законитости опажања и улоге искуства у аудитивном модалитету. Када се дискутује о разлици између појединих видова реаговања на музику, ученици треба на основу излагања наставника и анализе сопствених искустава да разумеју дистинктивне одлике појединих видова реаговања. У вези са опажањем музике указати на улогу пажње у селекцији онога што ће да се прати при слушању и важности меморије, као чинилаца који помажу (уочавање контуре мелодије, груписање тонова по висини и темпоралној близини, уочавање тоналитета и сл). Повезивање са музичким примерима и сопственом праксом посебно је важно за тему музичког извођења у вези са обрадом садржаја – читања с листа, експертско извођење, као и при обради проблема тензија при извођењу. Део о способностима треба излагати непрестано имајући у виду целину (ово се односи на одељак о личности музичара). Сваки вид музичких способности треба третирати развојно а тестирање у музици као један од начина процене способности. Тестирање не треба представити само као техничко питање везано за селекцију и дијагнозу, већ као музичко-психолошки релевантан проблем, као средство истраживања чија примена даје одговоре на теоријска питања структуре способности или достизање развојних нивоа. Уопште узев, овај део градива треба да буде, што је више могуће, ослоњен на претходно обрађене теме из психологије као и на свакодневна музичка и остала искуства ученика како би ученици што потпуније схватили појединe проблеме и били у стању да у својој актуелној и будућој делатности користе знања психологије. Од наставних средстава тежиште треба да буде на аудитивним (траке, касете, музика са плоча) али се користе и визуелна средства – нотни текст, слике (нпр. Грађа уха и сл.), тестови музичких способности.

ЧЕТВРТА ОБЛАСТ омогућава, уз ослањање на претходно обрађене садржаје, продубљавање специфично практичних аспеката психолошких појава везаних за уметничке игре. У остваривању садржаја овог дела неопходно је, што је више могуће, користити аналитичке и дескриптивне методе конкретног уметничког садржаја (од репертоарске политике балета до, ако је то могуће, видео пројекције филмова са примерима из свих области уметничке игре). У ту сврху могу се користити и неке пројективне техничке личности – нпр. Слике о себи („ко сам ја" и „какав би волео да будем"), анализа алуминације себе као играча, анализа потребе (мотивације) за игру и др.

У оквиру тематске целине „Покрет" користити разне вежбе из психомоторне редукције (именовање и додиривање делова тела на себи и другима; игре памћења комбинација именованих делова тела – нпр. додирни десно раме, испружи леву руку, усправи главу, затегни мишић и др.). Ово је вежба памћења и развијања свести о свом телу у координацији покрета као целине. Могу се користити и други примери.

ФИЛОЗОФИЈА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе филозофије у музичким и балетских школама је унапређивање општег образовања упознавањем главних садржаја и развојно-историјских токова филозофског мишљења.

Задаци наставе филозофије су:

– критичко разумевање филозофских проблема и њихових решавања на примерима репрезентативних достигнућа филозофске мисли, као и оспособљавање за разумевање других теоријских

и практичних проблема;

– унапређивање и развијање општег, теоријског и хуманистичког мишљења;

– развијање и унапређивање естетичког укуса.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часова годишње)

УВОД У ФИЛОЗОФИЈУ (6)

Име, појам и одређење филозофије – извори филозофије; филозофија и мит.

Однос филозофије према посебним наукама, религији и уметности.

Основна филозофска питања и дисциплине.

Естетика као посебна филозофска дисциплина.

АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА (15)

Космолошко раздобље – Милетска школа и Хераклит.

Питагорејска школа.

Елејско учење о бићу.

Атомисти – Леукит и Демокрит.

Антрополошко раздобље – софисти и Сократ.

Платонов систем идеализма.

Платоново схватање уметности.

Аристотел – класификација наука и учење о првим принципима и начелима постојећег.

Аристотелова естетика – однос песништва и историографије, функција трагедије.

Хеленистичко раздобље – Епикурејска и Стоичка школа.

Плотин – мистицизам и одређење лепоте.

СРЕДЊОВЕКОВНА ФИЛОЗОФИЈА (5)

Филозофија и хришћанство.

Однос вере и разума; филозофије и теологије.

Проблем универзалија.

Схватање уметности у средњем веку – Августин и Аквински.

ФИЛОЗОФИЈА НОВОГ ДОБА (20)

Филозофија ренесансе и препорода – препород наука и уметности.

Френсис Бекон – нова метода истраживања и критика идола.

Рене Декарт – учење о методи и супстанцији.

Спиноза и Лајбниц – учење о монадама и проблем теодикеје – филозофија.

Емпиристичка филозофија – Хобс, Лок, Хјум и Беркли.

Филозофија француске просвећености.

Естетичка схватања француских материјалиста и просветитеља.

Кантов агностицизам; етика дужности.

Кантова естетика – учење о лепом и узвишеном.

Фихте – учење о слободи и одређење човека.

Шелингов систем објективног идеализма.

Хегелов систем спекулативног ума – историја филозофије, филозофија историје; филозофија права и филозофија религије.

Хегелова филозофија уметности и естетика.

Настанак, развој и основне теме Марксове филозофије – схватање човека, историје, слободе и отуђења.

САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА (10)

Позитивизам и прагматизам – Кант, Витгенштајн и Џјуи.

Ирационализам – Шопенхауер и Ниче.

Шопенхауерово схватање музике и Ничеово схватање уметности

Филозофија егзистенције – Крејкегорд и Јасперс.

Хајдегерова и Сартрова филозофија – схватање уметности.

ФИЛОЗОФИЈА УМЕТНОСТИ (8)

Филозофско питање о бити уметности; „о потреби уметности” и о кризи уметности.

Могућност естетике као науке.

Естетичке категорије – лепо, ружно, узвишено, трагично, комично.

Критеријуми уметничког и естетског просуђивања.

Шта је музика уопште?

Нова естетика музике.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм филозофије у музичким и балетским школама у основи је исти као и за све средње стручне школе са фондом од два часа.

Разлика је у томе што је дат нагласак на филозофију уметности и естетику, будући да се ради о овом профилу школа.

Уведено је шесто поглавље којим се програмским садржајима даје акценат на профил школе.

Структура програма филозофије иста је као и за остале школе уз извесна сажимања и нагласак на естетику.

Нарочиту пажњу треба посветити уводном делу, с обзиром на значај увода за увођење у предмет филозофију.

У обради свих раздобља филозофије треба излагати оно што је философски и цивилизацијски највећи допринос. Посебну пажњу треба обратити на раздобља и филозофе који су дали значајан допринос естетици и филозофији уметности. На пример: Платону, Аристотелу, ренесанси, што је и наглашено у садржају програма.

У вези са историјом филозофије неопходно је нагласити развој филозофских дисциплина и учења, као и уочавање трајних филозофских питања и проблема човека.

У реализацији програма наставник треба да примењује савремене и разноврсне методе рада како би се ученици оспособили за компетентну расправу о филозофским проблемима.

Нарочито је битно користити текст методу што подразумева изворни текст или ауторитативну интерпретацију.

Ученике треба уводити у филозофију примереним текстовима, самосталнијим радовима ученика и слично.

У процесу утврђивања степена овладавања наставним садржајима треба наћи оптималну меру између „знања”, способности и самосталности ученика. Никако не би било добро да се настава сведе претежно на разговор и дискусију. Због тога што је и филозофија „знање”. Ученици морају стећи поуздана знања о одређеним, за филозофски начин мишљења, битним категоријама и појмовима.

У циљу успешнијег реализовања програма потребно је да наставници сачињавају комплетне оријентационе и месечне планове рада и да користе одговарајућу литературу.

Поред уџбеника ученицима се могу препоручити и следеће књиге:

– Ернст Фишер: О потреби уметности

– Иван Фохт: Увод у естетику

– Теодор Адорно: Философија музике

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе физичког васпитања је: задовољавање основних био-психо-социјалних потреба ученика у области физичке културе; формирање правилног схватања и односа према физичкој култури; трајно подстицање ученика да ове активности уграде у свакодневни живот и културу живљења.

Задаци наставе су:

– квалитативно и квантитативно развијање физичких способности и спортско-моторичког образовања, започетих на ранијим ступњевима образовања;

– оспособљавање ученика за самосталан рад и самоконтролу у одржавању физичке кондиције, здравља и нези тела;

– стварање услова у којима ученик доживљава радост стваралачког ангажовања у спортским и рекреативним активностима;

– проширивање знања која доприносе објективном сагледавању вредности и могућности физичке културе.

СТРУКТУРА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Садржаји програма усмерени су на:

1. Развијање физичких способности;
2. Спортско-техничко образовање;
3. Повезивање физичког васпитања са животом и радом

РАЗВИЈАЊЕ ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

На свим часовима наставе физичког васпитања предвиђа се:

1. Развијање основних елемената физичкох способности карактеристичних за овај узраст и пол, као и елемената моторне умешности који служе као основа за повећање радне способности, неговање здравља и напредовање у спортско-техничком образовању;

2. Превентивно-компензацијски рад на спречавању постуралних поремећаја;

3. Оспособљавање ученика за самостално неговање и самоконтролу физичких способности и здравља.

Програмски задаци одређују се индивидуално, према полу, узрасту и физичком развоју сваког појединца, на основу оријентационих вредности, које су саставни део Упутства за вредновање и оцењивање напретка ученика, као и јединствене батерије тестова и методе за њихову проверу и праћење.

Спортско-техничко образовање реализује се у I, II и III разреду кроз заједнички програм (атлетика, ритмичко-спортска гимнастика, вежбе на справама и тлу) и кроз програм по избору ученика. У IV разреду спортско-техничко образовање реализује се кроз програм по избору ученика.

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. АТЛЕТИКА

У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању водећих моторних особина за дату дисциплину.

1. 1. Трчање

Усавршавање техике трчања на кратке и средње стазе

1. 2. Скокови

Скок удаљ рационалном техником
Скок увис једном од рационалних техника

1. 3. Бацање

Бацање кугле рационалном техником (ученици 5 кг, ученице 4 кг)
Такмичење у атлетским дисциплинама

2. ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

2. 1. Вежбе на тлу

За ученике и ученице:

Премет странце удесно, премет странце улево, вага претклоном и разножењем и сп. Постављањем руку на тло и одразом стајне ноге колут напред.

2. 2. Прескоци

За ученице: коњ у ширину, висине 110 цм, згрчка и разношка
За ученике: коњ у ширину, висине 120 цм, згрчка и разношка

2. 3. Кругови

За ученике (дохватни кругови):

Из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи, саскок

2. 4. Разбој

За ученике (паралелни разбој):

Из њиха у упору, предњихом саскок са 1/1 окретом према притки.

На почетку разбоја, из њиха у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, склек предњихом упор итд.

За ученице (двовисински разбој):

Испод в/п лицем према н/п наскок у вис, ослонцем и одразом једне ноге о н/п зањих, предњихом премах згрчено једном ногом у зис лежећи јешући; прехват на н/п; премах одножно заножном и сп. саскок са окретом за 90 степени (одношка), завршити боком према притки.

2. 5. Вратило

За ученике (двохватно вратило):

Из виса предњег потрком, наупор јашући, прехват у потхват, коврцљај унапред у упор јашући, уз помоћ, премах одножно назад до упора, одривом од притке саскок назад увито.

2. 6. Греда

За ученице:

Чеоно према десном крају греде; залетом и суножним одскоком у упор јашући; окрет за 90 степени до седа јашућег бочно-хват испред тела; предножити високо (издржај); замахом ногама уназад до упора чучећег (или ослонцем стопала иза тела прећи у упор чучећи); чучањ, предручити; усправ, одручити; ходање у успону до краја греде; вага претклоном и заножењем, усклон, одручити; саскок јелењи, завршити боком поред греде.

2. 7. Коњ са хватаљкама

За ученике:

Премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и сп. Премах левом напред, премах десном назад, замах улево, замах удесно и сп. Одножењем десне саскок са 1/2 окрета улево, леворучке, до става на тлу, леви бок уз коња.

3. РИТМИЧКО СПОРТСКА ГИМНАСТИКА

За ученице

3. 1. Вежбе без справа – просте вежбе

Замаси:
– целим телом у све три основне равни, трупом, рукама, ногама у све три основне равни
Ходање и трчање:
– гимнастичко ходање и трчање
Положаји на тлу:
– положаји у клеку и седу, у лежању, у упору на лопатицама

3. 2. Вежбе без справа – сложене вежбе

Таласи:
– целим телом бочни таласи напред, назад; чеони таласи;
– таласи једном и обема рукама.
Скокови суножним одразом:
– скок са згрченим предножењем једне или обе ноге;
– скок са заножењем обе ноге;
– скок са предножним разножењем;
– скок са бочним разножењем
Равнотеже:
Ставови на две ноге (положаји у успону на две ноге): „фиксирани" и „пролазни"
Ставови на једној нози:
– вежбе по избору у предњој, бочној и задњој равнотежи
Окрети:
– прости окрети на две или једној нози за 45, 90, 180 и 360 степени (истоимени и разноимени)
– окрети предножењем и одножењем (заножењем) замахом слободне ноге и једној равни (чеоној или бочној)
– окрети кружним замахом:
– истоимени окрет са згрченим одножењем слободне ноге
– разноимени окрет са згрченим одножењем слободне ноге
Полуакробатске вежбе – котрљања:
– колут напред и назад
– поваљка напред до става у упору на грудима
– поваљка напред преко рамена и спојено колут напред
– акробатски окрет ослонцем на лопатице
Састави без реквизите
– један састав од 16 тактова без музичке претње
– један састав од 24 такта са одговарајућом музичком пратњом

3. 3. Вежбе са справама

Вежбе са вијачом:

Суножни скок са обртањем вијаче напред покретима у зглобу шаке

Суножни скок са дуплим обртањем вијаче напред

Суножни скок са укрштеним обртањем вијаче напред

Кружење вијачом водоравно изнад главе; кружење отворене вијаче у бочној равни

Скок преко двоструке вијаче

Састав са вијачом у 4/4 такту од 16 тактова без музичке претње

4. СПОРТСКА ИГРА (ПО ИЗБОРУ)

Понављање и увежбавање претходно научених елемената. Обука нових елемената индивидуалне технике и колективне тактике у складу са изборним програмом за дату игру.

Учествовање у одељењским, школским и међушколским такмичењима

МИНИМАЛНИ ОБРАЗОВНИ ЗАХТЕВИ

Атлетика: тробој (трчање на 100 м, бацање кугле, скок увис или удаљ)

Вежбе на справама и тлу:

Ученици: наставни садржаји програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису

Ученице: наставни садржаји програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја

Ритмичко спортска гимнастика:

Ученице: један састав од 24 такта са одговарајућом музичком пратњом.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. АТЛЕТИКА

Увежбавање и усавршавање дисциплина тробоја

2. ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

2. 1. Вежбе на тлу:

Ученице:

Два повезана премета странце удесно, два повезана премета странце улево; став на шакама, колут напред.

2. 2. Прескоци:

За ученице: коњ у ширину, висине 110 цм, склонка

За ученике: коњ у ширину, висине 120 цм, склонка.

2. 3. Кругови

За ученике (доскочни кругови): њих, зањихом саскок уз помоћ.

2. 4. Разбој

За ученике (паралелни разбој):

Из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напреди дизањем склоњено став о раменима (увитно), спуст напред у упор седећи разножни, прехват рукама иза бутина сножити, зањихом саскок.

За ученице (двовисински разбој):

Испод в/п лицем према н/п наскок у вис; клим, премах згрчено једном ногом до виса јашућег; прехват на н/п; премах одножно заножном до упора сртажњег; замахом ногама унапред саскок (сасед).

2. 5. Вратило

За ученике (доскочно вратило):

Наскок у вис (назначити) климом предњих зањих, предњихом у упор јашући, прехват, колут напред, прехват, спад, зањихом саскок

2. 6. Греда

За ученице:

Чеоно према десном крају греде; залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи (уз помоћ); окрет за 90 степени улево, усправ у успон, скок суножним одскоком , трчање до краја греде; саскок згрчено, завршити леђима према крају греде (бочно)

2. 7. Коњ са хватаљкама

За ученике:

Из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном

3. РИТМИЧКО СПОРТСКА ГИМНАСТИКА

За ученице

3. 1. Вежбе са чуњем

Држање чуња, млинови, бацање и хватање чуња, ударање чуњевима, луковити и кружни замаси са чуњем, котрљања.

Састав са чуњем у 3/4 такту од 16 тактова без музичке претње

Састав са чуњем у 3/4 такту са музичком пратњом

3. 2. Вежбе са обручем

Држање обруча, котрљања и вртења обруча на тлу, бацање и хватање обруча, замаси и кружења обручем, скок преко котрљајућег обруча

Састав са обручем у 4/4 такту од 16 тактова без музичке претње

Састав са обручем у такту 4/4 од 24 такта са музичком пратњом

4. СПОРТСКА ИГРА (ПО ИЗБОРУ)

Понављање и увежбавање претходно научених елемената. Обука нових елемената индивидуалне технике и колективне тактике у складу са изборним програмом за дату игру

Учествовање у одељењским, школским и међушколским такмичењима

МИНИМАЛНИ ОБРАЗОВНИ ЗАХТЕВИ

Полигон спретности и вештине

Полигон обухвата 24 станице са елементима атлетике, вежби на справама и тлу и спортске игре (по избору ученика), као и елемената моторне умешности. Одржава се у сали. Наставник одређује садржај полигона зависно од пола, и време за извршење полигона

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. АТЛЕТИКА

У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању моторних особина за дату дисциплину

1. 1. Трчање

Трчање на 1.000 м ученици и 8оо м ученице

Штафета 4х100 м ученици и ученице

1. 2. Скокови

Скок удаљ одабраном техником

Скок увис одабраном техником

1. 3. Бацање

Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг, ученице 4 кг)

Такмичење у атлтском тробоју

2. ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

2. 1. Вежбе на тлу

За ученике и ученице:

Комбинација вежби произвољним редоследом; две вежбе из акробатике; окрет на једној нози; два повезана скока; једна равнотежа; плесни кораци

2. 2. Прескоци

За ученице: коњ у ширину, висине 110 цм, згрчка, разношка и склонка

За ученике: коњ у ширину, висине 125 цм, згрчка и разношка са заножењем.

2. 3. Кругови

За ученике (доскочни кругови):

Из виса зањих, предњихом вис стрмоглави, вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи, саскок.

2. 4. Разбој

За ученике (паралелни разбој);

У средини разбоја наскок у потпор, предњих, зањих, предњихом упор до седа јашућег (назначити), прехват склоњено до стоја о раменима (назначити), сколоњено колут напред до седа разножно, одривом кроз предњих зањихом саскок.

За ученице (двовисински разбој):

Лицем према н/п; залетом и суножним одскоком (може и са даске) наскок у упор предњи; премах одножно десном (левом) у упор јашући; прехват на вишу притку и сп. премах одножно левом (десном) вис седећи на н/п, лицем према в/п; предњих и сп. саскок у предњиху (завршити леђима према в/п).

2.5. Вратило

За ученике (дохватно вратило):

Ковртљај уназад у упору.

2. 6. Греда

За ученице:

Чеоно према десном крају греде; залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи на левој нози, десном одножити (упор чучећи одножни); окрет на 90 степени улево до упора чучећег; усправ, одручити; ходање у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, исдржај, усклон; суножним одскоком скок са проме-

ном ногу; окрет на 90 степени у успону; саскок унапред са предножним разножењем (леђима према греди).

2. 7. Коњ са хватаљкама

За ученике:
Вежба од четири претходно научена елемента.

3. РИТМИЧКО СПОРТСКА ГИМНАСТИКА

За ученице
Вежбе на справама

3. 1. Вежбе са лоптом

Котрљања лопте по тлу и телу, бацање и хватање лопте, ритмичко ударање лоптом по тлу, замаси и кружења лоптом, балансирање са лоптом – „осмоце" са лоптом, скок преко котрљајуће лопте.

Састав са лоптом у 3/4 такту од 16 тактова без музичке пратње

Састав са лоптом у 3/4 такту од 24 такта са музичком пратњом.

4. СПОРТСКА ИГРА (ПО ИЗБОРУ)

Понављање и увежбавање претходно научених елемената. Обука нових елемената индивидуалне технике и колективне тактике у складу са изборним програмом за дату игру.

Учествовање у одељенским, школским и међушколским такмичењима.

МИНИМАЛНИ ОБРАЗОВНИ ЗАХТЕВИ

Атлетика: трчање на 800 м ученици, и на 500 м ученице, бацање кугле, скок увис и скок удаљ. Такмичење у тробоју (трчање, скок, бацање).

Вежбе на справама и тлу:

Ученици: наставни садржаји програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису.

Ученице: наставни садржаји програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. Такмичење на нивоу одељења или школе.

Ритмичко спортска гимнастика;

Ученице: један састав са лоптом од 24 такта са одговарајућом музичком пратњом.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Реализује се програм физичког васпитања по избору. Учествовање на три такмичења на нивоу одељења или школе у изабраној спортској грани.

ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА

Ученици на основу својих способности и интереса опредељују се за један спорт у коме се обучавају, усавршавају и развијају своје стваралаштво током целе школске године. То могу да буду ритмичко-спортска гимнастика, пливање, рукомет, фудбал, одбојка, кошарка, рвање, а према специфичним географским климатским и другим условима веслање, кајакарење, клизање и други спортови за које ученици покажу интерес.

Да би се избор остварио свака школа је дужна да обезбеди просторне и друге услове за реализацију бар четири спорта.

На почетку сваке школске године наставничко веће, на предлог стручног актива наставника физичког васпитања, утврђује спортове за које ученици у току школске године могу да се определе.

Ученици се за изборну наставу опредељују као одељење у целини.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ

Савлађивање основних елемената: докорак, мењајући корак, галоп у свим правцима, валцер-корак, полкин корак, далеко-високи скок; скок маказе итд.

Систематска обрада естетског покрета тела у месту и кретању без справа и са справама, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо. Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. . Савладати најмање пет народних плесова.

Припрема састава за такмичење и за приредбе. Учешће на такмичењима и приредбама.

На часу ритмичко-спортске гимнастике, без обзира да ли се ради о учењу или усавршавању покрета, музика је сталну пратилац. Основни захтев је да музика буде једноставна, изражајна и доступна групи. Примена музике може се остварити на следећи начин:

– импровизацијом на сваком часу у складу са карактером планираних вежби. Овакав приступ је могућ једино у условимакада час прати пијаниста, што се може сматрати идеалним условима рада. Међутим, у школској, а и у спортској пракси, то је све ређе, а у школи је то и немогуће постићи;

– коришћењем „готове" музике, која се одабере у складу са садржајем и структуром часа. Могуће је користити музике свих жанрова (класичну, народну, савремену, дечју итд.) .

За све вежбе ритмичко-спортске гимнастике које имају карактер меких и сливених кретања, а које се изводе са великом амплитудом, користе се музике у 3/4 такту и то од умереног до лаганог темпа. Међутим, за сва наглашена кретања користи се музика у 2/4 и 4/4 такту од умереног до брзог темпа. Код избора и припреме музике за час ритмичко-спортске гимнастике потребно је да то буду мање или веће музичке целине које имају свој почетак и крај.

Значај и улога музике на часу ритмичко-спортске гимнастике је вишеструк. Пре свега, ако се јавља као важно средство е с т е т с к о г в а с п и т а њ а. На самом часу стиче се основна музичка писменост повезујући појмове р и т а м, д и н а м и к а,темпо и м е л о д и ј а.... са телесним кретањем и покретом. Музика је важан подстицај за складније и лепше извођење покрета и кретања и доприносу развоју осећаја за лепоту покрета. Коришћење музике у процесу учења вежби доприноси развијању изражајности која је у овој дисциплини и у раду са женском децом и омладином посебно значајна.

Музика на часу има одговарајући емоционални утицај. Присуство и усмереност пажње на слушање музике и усклађивање кретања са њом доприноси лакшем савлађивању физичких и психичких напрезања.

Почетак вежбе (окретања) треба увек ускладити са почетком музичке фразе (почети на непаран музички такт), а вежбу (кретање) осмислити тако да се заврши са завршетком музичке фразе. Ово је посебно важно код сукцесивног укључивања у рад да би се кретање одвијало континуирано. Важно је да се код деце благовремено створи навика да вежбају уз музику јер она не само да подстиче на вежбање већ га чини пријатнијим и ефикаснијим.

РУКОМЕТ

Техника рукомета. Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек за човека". Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре. Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима.

ФУДБАЛ

Техника фудбала. Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. Правила малог фудбала. Учестовање на разредним, школском и међушколским такмичењима.

КОШАРКА

Техника кошарке. Бацање на кош из места и из трчања, скоком са једном или обема рукама – са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном" и човек на човека. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блокова. Правила игре и суђења. Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима.

ОДБОЈКА

Техника одбојке. Игра са истуреним и повученим центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. Правила игре и суђење. Учестовање на одељењским, разредним, школским и мђушколским такмичењима.

ПЛИВАЊЕ

Усавршавање једне леђне и једне прсне технике пливања са стартним скоковима и окретима. Тренинг ради постизања што бољих индивидуалних резултата. Правила пливачких такмичења. Учествовање на школским, међушколским, клубским и другим пливачким такмичењима.

КЛИЗАЊЕ

Програмски задаци у клизању обухватају: савлађивање

основне технике клизања (вожње напред, уназад, заустављање, окрет уназад из вожње напред, преступајући корак, енац, кадетски скок и сл.), њено усавршавање, тренажни процес, упознавање правила такмичења – како би се ученици што боље припремили за такмичења и клизачке ревије које одговарају њиховим достигнућима.

МИНИМАЛНИ ОБРАЗОВНИ ЗАХТЕВИ

Нова спортско-техничког знања и спортска достигнућа ученика у изабраном спорту се вреднују разредним, школским, међушколским и другим такмичењима, с тим да свки ученик из изабраног спорта у току једне школске године учествује на најмање три такмичења.

ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ

Из фонда радних дана школа у току школске године организује:

а) два целодневна излета са пешачењем (укупно у оба правца):

I разред до 12 км

II разред до 14 км

III разред до 16 км

IV разред до 18 км

б) два кроса – јесењи и пролећни

Стручни актив наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, као и дужину стазе за кросеве, и то према узрасту ученика.

Школа организује и спроводи спортска такмичења као јединствен део процеса наставе физичког васпитања:

– у ритмичко-спортској и спортској гимнастици (у зимском периоду)

– у атлетици (у пролећном периоду)

– у три спортске игре (у току школске године).

Спортска такмичења се организују за све ученике а спроводе се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа.

Школа организује логоровање и зимовање ученика како би стечена знања у физичком васпитању и другим наставним областима применили у пракси.

Програм и садржај активности ученика на логоровању и зимовању припрема актив наставника физичког васпитања, а усваја наставничко веће.

У програм логоровања обавезно треба уврстити:

– савладавање природних препрека: војно-техничких полигона (трчање са гађањем, бацањем бомбе и пливањем)

– оспособљавање ученика за спасавање дављеника и пружање помоћи вештачким дисањем

– пружање прве помоћи и транспорт повређених и рањених

– кретање уз помоћ географске карте и бусоле (на излетима у природи)

У програм зимовања уврштена је и обука скијања.

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

Настава се у свим разредима организује у циклусима који трају приближно 10 – 12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њихових садржаја.

Садржај циклуса је:

– за проверу нивоа знања на крају школске године – један

– за атлетику – један

– за вежбе на справама и тлу – један

– за спорт по избору ученика – два

– за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један

Како у IV разреду нема програма из атлетике и вежби на справама, спорт по избору се остварује у четири циклуса.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Садржаји програма усмерени су на развијање физичке способности, спортско-техничко образовање, повезивање физичког васпитања са животом и радом.

Развијање физичких способности

Програм предвиђа да се развијање физичких способности остварује на сваком часу физичког васпитања у свим разредима од I до IV.

Програмирање врши наставник физичког васпитања према стању, могућностима и потребама сваког ученика. Да би се то остварило ученици сваког одељења се према својим могућностима деле у три хомогене групе, а наставник физичког васпитања одређује вежбе и дозира оптерећење за сваку од ових група.

На сваком часу физичког васпитања један део времена треба посветити:

– развијању основних елемената физичке кондиције – снаге (руку, ногу, трбушних и леђних мишића), брзине, равнотеже, спретности, прецизности и издржљивости.

– учвршћивању нормалног држања тела у мировању и кретању

С обзиром на то да је физичка кондиција предуслов за успешно спортско-техничко образовање, подела одељења на радне групе према способностима (моторним, кондиционим) треба да се примењује и када се остварује спортско-техничко образовање.

Спортско-техничко образовање

Реализује се у оквиру заједничког програма (атлетика и вежбе на справама и тлу) и програма по избору. Да би се обезбедили друштвени интереси заједнички програм је детаљно разрађен и треба да га усвоје сви ученици, па су у том смислу по разредима и предвиђени минимални образовни захтеви које сваки ученик треба да оствари.

Повезивање физичког васпитања са животом и радом

Садржај програма предвиђа активности којима се физичко васпитање директно повезује са животом и радом. Ове активности реализују се делом на часовима физичког васпитања, и за то је одвојен један циклус, а делом током школских радних дана.

При том треба водити рачуна о следећем:

а) Излети, кросеви, логоровање и друге активности организују се на нивоу школе уз сарадњу наставника сродних предмета и осталих наставника. Садржај ових активности треба планирати на нивоу наставничког већа, односно предвидети измене из више образовно-васпитних садржаја.

На тај начин би се реализацијом ових облика рада непосредно повезивала сва образовно-васпитна подручја.

б) Школска и међушколска такмичења школа организује се по систему који не изискује велике материјалне трошкове путовања,а стимулише учешће свих ученика.

Годишњи план, програм и реализација излета, курсева, логоровања, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује на почетку школске године наставничко веће на предлог стручног актива наставника физичког васпитања.

Актив наставника физичког васпитања самостално одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса.

Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок-часови. Настава се не може истовремено одржавати за два одељења ни на спортском терену, ни у сали за физичко вежбање (која је по својој површини и хигијенским захтевима предвиђена за једно одељење).

У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАПРЕТКА И ДОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Праћење напредовања ученика у физичком васпитању обавља се сукцесивно, у току читаве школске године на основу методологије у оквиру које се примењује јединствена батерија тестова (за целу Републику) за утврђивање телесног развоја и ;предвиђених стандарда у области спортско-техничког достигнућа ученика.

За праћење телесног развоја и физичких способности служи батерија тестова која обухвата:

– за телесни развој (телесна висина и тежина)

– за брзину (трчање на 30 м)

– за експлозивну снагу ногу (скок удаљ из места)

– за општу снагу (бацање медицинке)

– за координацију (бацање и хватање лопте у одређеној временској јединици)

– за рецептивну снагу руку (згибови)

– за издржљивост (трчање 500, 800 м)

Провера се обавља на крају сваке наставне године. Постигнути резултати се вреднују на основу Критеријума за процену физичког развоја и васпитања физичких способности деце и омладине узраста од 7 до 19 година (нормативи).

Резултати провере служе сваком појединцу да, упоређујући

утврђено стање са ранијим, оцени напредак.

За праћење спортско-техничких достигнућа служе минимални образовни захтеви на основу којих се, након провере моторног знања, вреднује постигнути резултат.

Резултати провере служе наставницима физичког васпитања као основ за програмирање рада у наредном периоду, посебно за индивидуални приступ, и одређивање радних задатака за сваког, или групу ученика.

Резултати провере се уносе у дневник рада наставника физичког васпитања који је саставни део службене документације наставника и школе.

Вредновање и оцењивање се врши на основу следећих елемената:

– физичке способности ученика
– спортско-техничких достигнућа и
– односа ученика према физичкој култури

При оцењивању физичких способности узима се у обзир ниво физичких способности сваког појединца, остварен у току школске године, према његовим индивидуалним могућностима.

Спортско-техничка достигнућа се оцењују утврђивањем обима и нивоа садржаја програма, прецизираних у другом тематском подручју ове области.

Оцењивање односа ученика у физичкој култури обавља се праћењем ученикове активности на властитом физичком усавршавању, учвршћењу здравља, нези тела, извршавању задатака у смислу неговања физичких способности, оствареном степену навика за сталним вежбањем, односу према друговима током вежбања, током спортских такмичења и излета, као и праћењем активности ученика у осталим облицима.

У области физичког васпитања примењују се бројчане оцене од 1 до 5.

Стручним упутством о начину и поступку оцењивања ученика из ове области прописани су и детаљно објашњени поступци и критеријуми за оцењивање..

Б. ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

ДРУШТВЕНЕ И СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Спортско-рекреативне активности

Основни циљ спортско-рекреативних активности је да у слободном времену организује активност ученика у овој области тако да им обезбеди здраву и културну забаву и разоноду, да задовољи њихове посебне жеље, да им помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за телесним вежбањем.

У оквиру спортско-рекреативних активности остварују се следећи конкретни задаци:

– обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања који заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;

– задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;

– откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури, у спорту, гимнастици, игри, плесу и помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за овај или онај вид физичког вежбања;

– подстицање ученика да науче како да физичко вежбање интегришу у свој свакодневни живот и да активности у овој области развију као своју трајну потребу и обавезу.

Спортско-рекреативне активности подразумевају ове активности и дисциплине које обавезна настава физичког васпитања не може да обухвати.

Садржај рада чине спортско-рекреативне активности неформалних група у спортовима за које се група самостално определи (све спортске игре, стони тенис, стрељаштво, пливање и сл.); тренинзи и такмичења у спортовима за које се ученици самостално, на основу жеља и предиспозиција, определе (атлетика, вежбе на справама, рукомет, фудбал, одбојка, кошарка, стони тенис, пливање и сл.); забавна такмичења и надметања, излети и друге активности ради забаве и разоноде, специјални течајеви за основно упознавање неких грана физичког вежбања и спортских дисциплина које ученици раније нису упознали или у њима желе да продубе своја знања (рвање, карате, џудо, клизање, шах итд.).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПЕДАГОШКИ ОРГАНИЗОВАНОГ ПРОЦЕСА УЧЕЊА

У организацији процеса учења у школи средњег образовања од значаја је познавање процеса стицања моторних вештина и то како за организацију остваровања програма практичне наставе, вежби и феријалне праксе тако и за наставу у целини.

Вештине су намерно и добро научене, стабилно организоване координисане активности које омогућавају да се у односу на неки објекат или одређену ситуацију постигне циљ уз минималну продуктивност и са минимумом утрошка енергије и/или времена. Успешно овладавање моторним вештинама укључује читав низ сензорних, централних и моторних механизама.

Моторне вештине могу бити повезане у више или мање сложен склоп моторних покрета и научене до високог степена увежбаности (говори се о „аутоматизму"). Оне се, међутим, одликују и могућношћу мењања и прилагођавања у новој ситуацији што говори о њиховој флексибилности и улози свесне контроле у току њиховог извођења. Ова својства одвајају вештине од сличних облика научених моторних радњи које се називају навике, а које карактерише крутост, сталност, непромењивост и везаност за релативно сличне ситуације.

Степен постигнуте сензомоторне и моторне координације је значајно обележје добро научене вештине. Стварање представе или слике о организацији моторне вештине је један од најважнијих задатака у процесу учења вештине. Та слика се мења, употпуњује и логички структурише за време учења моторних покрета. Управо захваљујући тим променама долази до изградње саме вештине. Добро научена вештина се изводи лако, складно, без непотребних покрета, без напетости, код сваког појединца има специфичан општи изглед усклађен са неким другим његовим карактеристикама.

Основу учења развоја и извођења моторних вештина чине перцептивне и моторне способности при чему долази најпре до спајања или садејства перцептивних и моторних фактора, а затим и до интеракције и са другим диспозицијама личности (интелигенцијом, мотивацијом и др.).

Да би се створила слика о организацији вештине, постигло оптимално трајање, координисање и повезивање покрета треба обезбедити одређене услове:

1. Обезбеђивање потребних информација је нужан услов стицања моторних вештина. Информације се користе за стварање плана, шеме, представе моторне вештине, за утврђивање спремности и доношења одлуке да се она изведе, да се провери исправност њеног извођења, итд. Важност коју треба узети у обзир јесте физиолошка и пеихолошка ограниченост човека да региструје, прима и врши контролу информација, тј. ограниченост „капацитета" и „контроле" информација. Треба се чувати прекомерног броја информација при учењу и извођењу вештина јер оне могу да доведу до повећања грешака, одлагања извођења или потпуног одустајања од учења. Стога наставник треба да поседује способност за селекцију правих и довољних информација а онај који их прима треба да има висок степен пажње и способности да их дискриминира према важности у одређеној ситуацији.

2. Формирање одговарајуће представе о структури покрета који треба научити је следећи важан захтев у поступку обучавања. То практично значи да онај који учи неку радњу извешће је онако како ју је у глави, у облику представе, уобличио. Развој и формирање представе иде од стварања визуелне, преко визуелно-моторне до моторне представе учене вештине.

Основни начин за стварање визуелне представе о некој моторној вештини је демонстрација извођења те радње. Демонстрирање радње може да се изведе на разне начине који морају да задовоље одређене педагошко-психолошке захтеве:

– демонстрација треба да буде изведена на исти начин и у истом положају у каквом се налазе ученици;

– извођење треба да омогући да сви ученици добро виде све елементе и покрете радње;

– вештину треба извести у савршеном облику и у целини;

– цела вештина не сме да буде изведена сувише брзо тако да ученици не успеју да „ухвате" све покрете, редослед, положај тела итд;

– водити рачуна да емоционални фактор не делује негативно. Ако је вежба сложена и тешка, а изведе се брзо у целини, може да има негативне емоционалне ефекте, несигурност, збуњеност, неповерење у себе итд. Да не би дошло до евентуалних негативних емоционалних ефеката наставник треба да изведе вештину лагано,

по потреби и више пута а затим да је изведе и по деловима;

– треба користити мотивационе подстицаје, храбрење, бодрење, уливање сигурности итд;

– демонстрирање вештине може да се изведе и помоћу филма, телевизије или других савремених визуелних средстава;

– поступак демонстрирања треба да прати вербални опис који допуњује и олакшава процес формирања вештина. Вербални опис, у облику различитих мисаоних процеса, изводи анализу неке вештине, даје објашњење зашто се тај покрет изводи на тај начин, какав положај тело треба да заузме, којим мишићима се започиње покрет, који су мишићи опуштени када се из једног покрета прелази у други итд. На овај начин треба саопштити оно што је васпитно и образовно најефектније и најпримењивије за ученике. Вербални опис је пут ангажовања мишљења и говора најпре у развоју визуелне представе моторне вештине, а затим и у процесу прилаза са визуелне на визуелно-моторне представе и касније само на моторне представе.

У стварање моторне представе, а затим и у извођењу вештина, одлучујућу улогу имају кинестезички или моторни осећаји. Кинестезичка осетљивост (мишићи, зглобови, тетиве) испољена у форми моторних опажаја, а затим моторних представа, омогућује извођење моторних покрета, али се истовремено у процесу вежбања ова осетљивост побољшава и развија. Стварање визуелно-моторне и моторне представе је услов извођења вештине.

3. Понављање је нужан услов успешног учења моторне вештине. Међутим, понављање ради понављања, „дриловање", није врста понављања значајна за учење моторне вештине. Овакво понављање може да има и супротне ефекте. Ефекти понављања зависе од тога које психолошке активности прате понављање моторне вештине и у каквим се условима одвија. Понављање као нужни део учења моторне вештине има повољне ефекте ако је планско, систематско, ако има јасно постављен циљ коме се свесно тежи. Такође, у процесу понављања успешно је само оно вежбање (учење) које је праћено и другим важним чиниоцима учења: подстицање, разноврсност вежбања, значење оног што се учи, способност разликовања елемената у вештини итд.

4. Знање резултата, тј. информација о резултату у извођењу (успеху или неуспеху) неке моторне вештине је не само значајно, већ је нужан услов за успешност у учењу. Да би имале позитиван ефекат на даље учење, информације о резултату треба да буду:

– што прецизније, тачније и на специфичан начин дате;

– непосредно по извршењу радњи саопштене;

– подстицајне, односно да мотивишу ученике;

– у почетку учења критике треба да буду ретке, а подстицаји и похвале чешће.

5. Већи успех учења моторних вештина постиже се ако се учи „временски распоређено", са паузама, него ако се учи концентрисано у непрекидном времену.Учење које је временски распоређено успорава јављање умора, спречава монотонију која је често присутна при извођењу репетитивних моторних покрета, а паузе између учења делују благотворно на оно што је претходно учено. За време паузе онај који је учио склон је да о томе размишља, да анализира, да доводи у везу са другим, да у „мислима вежба", што све има позитиван утицај на успешност учења.

Код моторних вештина краћи временски периоди учења дају успешније резултате. Значење појма „кратки период" у учењу моторних вештина одређен је природом и захтевима вештине, способношћу, мотивацијом и другим особинама личности значајним за учење. Време које се користи за вежбање у континуитету је ограничено, јер има ситуација када је даље практично вежбање некорисно, нпр. када се смањи интерес за даље вежбање, када се јави умор итд. Што се тиче дужине паузе, нарочито ако се ради о сложеним вештинама и на ранијем ступњу учења корисније је згуснуто учење са краћим паузама, а када се овлада „основним" („правим") покретима онда периоди вежбања могу да буду распоређени у дужем временском периоду, а то значи са већим паузама. Треба се држати правила да паузе никада не буду толико дугачке да се заборави оно што се претходно учило.

Значи, већина моторних активности најбоље се учи у кратким периодима који су распоређени кроз дужи период времена, што доказује да је распоређено учење у сваком случају у предности над сконцентрисаним. Дужина интервала између два учења у зависности је од ступња учења, тежине и сложености вештине и особине оног који учи. Зато учењу сваке вештине треба прићи уважавајући индивидуалне разлике.

У вези са методом учења целине или по деловима ваља рећи да и један и други начин имају предности и недостатака и да зависе од већег броја фактора: сложеност и дужина времена потребног за извођење моторне вештине, способности, претходно искуство, степен повезаности и координације делова у вештини итд. Претпоставља се да је најпожељније да се учење вештине почне методом целине, посебно ако та вештина захтева висок степен координације и повећан напор за њено организовање у целину. Потом је потребно извесно време посветити савлађивању основних или „нижих" јединица, тј. појединих делова, међутим, што је могуће пре треба прећи на учење вештине у целини. Комбинована метода целина-делови-целина најпогоднија је за учење.

6. Напредовање у учењу моторних вештина најбоље је пратити:

1. Мерењем времена (брзине) које је потребно да би се извела нека радња

2. Испитивањем тачности извођења вештине

3. Учинком који се постиже њеним извођењем.

За учење моторних вештина, посебно оних сложенијих, типично је да се после почетног напредовања јавља известан застој, или плато. Узроци јављања платоа су различити: смањење мотивације, потреба да се научени елементи вештине повежу у целину (успостави координација покрета), умор, дуже паузе у вежбању (понављању). Плато може указивати и на релативно крајње достигнуће у извођењу радње, посебно када се ради о једноставнијим. Међутим, код сложених вештина плато је обично један ступањ у напредовању и учењу, односно застој после кога долази до даљег напредовања. Када код ученика уочи појаву платоа у учењу наставник мора да размотри узроке и процени шта треба даље предузети: мотивисати ученика, захтевати додатно вежбање, скратити паузу у вежбању, продужити паузу (одмор), променити методологију сопственог рада са учеником и сл.

НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

НОТНО ПИСМО: ноте и паузе различитог трајања; линијски систем и помоћнице; кључеви; предзнаци; именовање тонова. (2)

ТОНСКИ СИСТЕМ И ЊЕГОВА ОКТАВНА ПОДЕЛА: читање и писање тонова у различитим кључевима и у разним октавама. (2)

РИТАМ И МЕТРИКА: основне и неправилне ритмичке поделе; сабирање и продужавање ритмичких вредности; груписање краћих вредности у оквиру ритмичке јединице и ритмичких јединица у тактове; разлози и врсте метричке поделе музичког тока; прости, сложени и мешовити тактови; нормални поредак нагласака и његови поремећаји (синкопа, ритмички, мелодијски и мотивски нагласак, вештачки акценти); променљива метрика; полиритмија и полиметрија; аметричан музички ток. (6)

ИНТЕРВАЛИ: полустепен и цели степен, дијатонски и хроматски; величине и врсте интервала; полустепенска мера интервала и њихов енхармонизам; обртаји интервала; мелодијски и хармонски интервали; консонанца и дисонанца. (4)

ЛЕСТВИЦЕ: врсте тетрахорада; дијатонске дурске и молске лествице; квинтни круг; модуси; лествице специфичне грађе – пентатонска, целостепена, умањена, оријентално-фолклорне лествице; хроматска лествица; лествични интервали. (6)

АКОРДИ: појам и врсте акорада, њихови облици– основни и обртаји; лествични акорди и њихова многостраност; акорди у новијој музици – терцни вишезвуци, акорди с додатим дисонанцама, квартни акорди, кластери. (8)

ТОНАЛИТЕТ: појам и структурална основа тоналитета, његово мелодијско и хармонско испољавање; каденца; сродност тоналитета; начини промене тоналитета (4)

Динамика; темпо; артикулација; орнаментика; помоћни знаци и скраћенице; разни изрази. (3)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Ваља увек имати на уму да је т е о р и ј а музике, у ствари, у највећој мери п р а к т и ч а н предмет и да пре свега као такав има свој смисао и вредност, чинећи основу за изучавање других, сложенијих музичко-теоријских дисциплина, за солфеђо, и за свакојако практично музицирање. Зато и настава овог предмета треба да се тек у нужној мери бави начелним тумачењима и систематизацијом – у чему ученике треба превасходно упутити на уџбеник – а да далеко највећу пажњу посвети практичним вежбама, усменим и писменим (увек и са ослонцем на реалан звук!), кроз које ће се поуздано овладати пре свега интервалима, лествицама и акордима, али такође и свим елементима музичке писмености, неопходним за сваког школованог музичара. Темељно и потпуно рашчишћавање појмова већ на овом ступњу школовања веома је важно за даљи рад на многим предметима, како у даљем току средње музичке школе, тако и на студијама. Исто тако треба инсистирати да се ученици навикну на правилно, прецизно и прегледно писање нотног текста било које врсте, као увек читког музичког „рукописа"; ово нарочито кроз домаће задатке, који се – по природи предмета и већ наглашеној потреби његовог практичног савладавања – намећу као нужни у великом броју. Ипак, и усмено вежбање на часу је сасвим неопходно, при чему ваља настојати и на брзини одговора, јер само брз одговор одражава стварно и поуздано знање, када се ради о питањима ове врсте!

Ваља напоменути да је, с обзиром на донета предзнања ученика из основне музичке школе, могуће – и пожељно, ради чвршће везе са живом музичком праксом – да се поједине области, у програму појединачно разложене (ритмика, метрика, интервали, лествице, акорди), приказују и практикују у узајамном прожимању, а не превише одвојено, што носи опасност одлажења у апстракцију! Из истог разлога врло је битно да се све разматране појаве приказују и кроз практичне примере из музичке литературе (укључујући народну музику), а нарочито оне познатије – што олакшава и добро разумевање и трајно памћење одређених појмова.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Основни појмови о звуку – дефиниција, особине, аликвотни низ, природно и темперовано штимовање, камерни тон, , рефлексија, резоненца. (1)

Подела музичких инструмената. Општа начела стварања звука на појединим њиховим врстама. (1)

Гудачки инструменти – грађа, извођачка техника, историјат, литература. (6)

Трзани жичани инструменти – харфа, гитара, историјске и фолклорне варијанте. (2)

Клавир и чембало – грађа, извођачка техника, литература. Историјске варијанте. (4)

Дрвени дувачки инструменти. Сродност и разлике. Транспозиција. (5)

Лимени дувачки инструменти. Заједничка својства технике и звука. Вентилни механизми и њихово дејство. Историјски развој. (4)

Дувачки инструменти са мехом. Грађа, функционисање, историјат и литература оргуља. Хармоника и остали инструменти овог рода. (3)

Људски глас. Разлике између вокалног и инструменталног медија. (1)

Удараљке. Основне звучне разлике зависно од материјала и начина производње звука. Улога и нотација. (3)

Електрични музички инструменти. Синтетички звук. (1)

Инструментални ансамбли. Главне врсте камерних састава и оркестара, њихова звучна својства, могућности и литература . Уобичајена поставка инструмената у оркестру и поредак у партитури. (3)

Упоредно сагледавање инструментаријума – општа звучна својства појединих врста и група инструмената, тонски распони, значај и уобичајене улоге, историјски ток развоја. (1)

Програму одговара важећи уџбеник „Музички инструменти" Дејана Деспића, издавач Завод за уџбенике и наставна средства Београд – Нови Сад и „Нота" Књажевац, (I издање 1989).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Тежиште у приказивању инструмената треба ставити на главне представнике своје врсте и оне који у савременој пракси имају најистакнутију улогу и најзначајнију литературу (виолина, виолончело, харфа, клавир, флаута, обоа, кларинет, фагот, хорна, труба, тромбон, оргуље, тимпани); остале приказати превасходно у поређењу с њима, као варијанте.

Безусловно треба инсистирати на препознавању инструмената по звуку и по изгледу, кроз што већи број добро одабраних музичких примера из најпознатије литературе, као и слика (цртежа) инструмената, а према могућностима и кроз приказ најважнијих инструмената уживо, или видео снимком. Посета јавним часовима у школи, као и евентуалним концертима, посебно оркестарским, такође треба да помогне успешније усвајање градива.

Проблеме нотације, кључева, транспозиција, као и упознавање специфичних извођачких упутстава и термина, треба обрадити (и) кроз писмене вежбе, евентуално домаће задатке, а такође анализом партитура и појединих инструменталних деоница у литератури.

ХАРМОНИЈА

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

УПОЗНАВАЊЕ МАТЕРИЈЕ И СВРХЕ ПРЕДМЕТА. СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ (3)

Појам и улога хармоније, као обликотворног, изражајног, колористичког и стилског чиниоца у музици. Строги и слободни хармонски став. Кратко обнављање појмова о акордима и њихово препознавање у слободној фактури. Општи појмови о ванакордским тоновима – кроз анализу једноставних примера. Обим, подела и улога гласова у строгом хармонском (хорском) четворогласу.

ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА (15)

Постављање квинтакорада главних ступњева (у дуру и хармонском молу) у четворогласни хармонски став. Везивање – писмено и на клавиру – квинтакорада главних ступњева. Квинтно сродство и суседни однос. Строга, слободна и полуслободна веза. Забрањена кретања и критични тонови. Промена слога и положаја.

Обнављање и утврђивање градива (3)

ТОНАЛИТЕТ И ФУНКЦИЈЕ (6)

Појам тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука. Каденца. Свирање и препознавање основних каденцирајућих обрта из сва три почетна положаја. Улога и примена каденцирајућег квартсекстакорда. Тонична, субдоминантна и доминантна функција – њихови главни представници (T, S и D) и заменици (VI, III, II и VII ступањ). Терцна сродност акорада. Усмени хармонски диктат: препознавање акордских функција, главних и споредних трозвука.

СПОРЕДНИ ТРОЗВУЦИ (15)

Квинтакорд VI ступња; варљива каденца (и на клавиру). Квинтакорд II ступња. Квинтакорди III и VII ступња. Привидни доминантни однос акорада; секвенце: V-I/VI-II/.... и I-IV/VII-III.... и I-V/VI-III/.... у дуру и молу (и на клавиру).

Обнављање и утврђивање градива. (3)

ОБРТАЈИ КВИНТАКОРАДА (18)

Секстакорди главних трозвука. Секстакорди споредних трозвука. Свирање секвенце са секстакордима: V_6-I/IV_6-VII/.... Квартсекстакорди – обртајни, задржични, скретнични и пролазни. Свирање потпуне аутентичне и проширене каденце са каденцирајућим квартсекстакордом.

Обнављање и утврђивање градива. (3)

ХАРМОНИЗАЦИЈА МОЛДУРА, ПРИРОДНОГ И МЕЛОДИЈСКОГ МОЛА (3)

Обнављање и утврђивање градива.(3)

ЧЕТВОРОЗВУЦИ (18)

Главни четворозвуци. Доминантни септакорд и његови обртаји. Септакорд II ступња и обртаји; акорд са додатом секстом. Свирање проширене каденце са употребом квинтсекстакорда II ступња. Септакорд VII ступња и обртаји.

Обнављање и утврђивање градива. (3)

ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ (6)

Задржица (једнострука). Пролазница (једнострука). Скретница (једнострука). Претходница. Слободни (ускочни) и напуштени (искочни) ванакордски тонови; тешка пролазница и скретница, пролазна и скретнична задржица. Фигурирани хармонски став.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

Обавезно радити по један писмени задатак у полугодишту.

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ (4)

Фигуративна („случајна") и секвентна појава споредних четворозвука (I, IV, III и VI ступња). Секвенца привидних доминантних односа са применом четворозвука (једног или оба) у моделу.

ПЕТОЗВУЦИ (4)

Доминантни нонакорд, његови обртаји и разрешења.

СЛОЖЕНИЈЕ И ХРОМАТСКЕ ПОЈАВЕ ВАНАКОРДСКИХ ТОНОВА (6)

Двоструке и троструке задржице, скретнице и пролазнице. Скретнично окружење акордског тона (4-2-3, 2-4-3 и сл.). Хроматски ванакордски тонови. Појам алтерације, реалтерације, унакрснице, отворене и скривене хроматике.

НАЈВАЖНИЈИ АЛТЕРОВАНИ АКОРДИ КЛАСИЧНЕ ХАРМОНИЈЕ (10)

Тонално стабилне и тонално лабилне алтерације, њихова улога у формирању алтерованих акорада. Алтеровани акорди дијатонског и хроматског типа – структуралне разлике. Принцип вантоналних акорада. Доминантина доминанта (DD), доминанта за субдоминанту(DS) и њихови заменици. Наполитански секстакорд (N). Прекомерна доминанта ($^{+}$D). Доминантина доминанта као тврдо умањени Четворозвук ($^{-}$ DD) и њен заменик као двоструко умањени ($^{-}$ VII_D).

Обнављање и утврђивање градива. (4)

ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА (2)

Мутација, тонално иступање, тонални скок, модулација. Врсте модулација и њихов значај у музичким облицима. Непосредна и посредна модулација.

ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА (20)

Средства дијатонске модулације и начини извођења. Обнављање многостраности трозвука. Модулационе групе (непосредна модулација). Модулација преко посредног тоналитета (четврта група). Свирање на клавиру непосредних дијатонских модулација.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ОСТАЛИ АЛТЕРОВАНИ АКОРДИ (10)

Вантоналне доминанте и њихови заменици за II, VI и III ступањ. Доминанта наполитанског акорда (DN). Могућне алтерације у оквиру акорада доминанте, субдоминанте и VII ступња. Свирање каденца са применом алтерованих акорада (DD, N). Свирање хроматских секвенца са моделима D_2-T_6 (хроматика у басу) и DD7-D7 (ланац доминантних септакорада). Преглед класичног фонда алтерованих акорада.

Обнављање у итврђивање градива. (2)

ПЕДАЛ (2)

Појам и видови педала (орглпункта), првенствено аналитички. Типичан хармонски ток на завршном педалу тонике (миксолидијско иступање T-DS-S-D-T, и његове варијанте

Обавезно радити по један писмени задатак у полугодишту.

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Писмени испит:

а) хармонизација задатог сопрана;

б) хармонизација обележеног баса.

Усмени испит:

а) два питања из пређеног градива;

б) свирање на клавиру једне непосредне дијатонске модулације и једноставнијег генералбаса.

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА (16)

Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација помоћу презначења акорада (дијатонског и хроматског типа). Модулација помоћу промене склопа акорада. Модулација помоћу хроматске и привидне терцне сродности. Модулација помоћу елиптичних веза. Свирање једноставнијих хроматских модулација.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА (16)

Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонска замена и енхармонско презначење. Енхармонско презначење умањеног четворозвука. Енхармонско презначење доминантног четворозвука (енхармонизам мале септиме). Енхармонско презначење тврдо умањеног четворозвука. Енхармонско презначење прекомерног трозвука. Свирање једноставнијих енхармонских модулација (помоћу умањеног и доминантног четворозвука).

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ПРЕГЛЕД РАЗВОЈА ХАРМОНСКИХ СТИЛОВА (8)

Примери из литературе за основна обележја и средства хармоније у стилу барока (Ј. С. Бах, Хендл), класике (Хајдн, Моцарт, Бетовен), раног романтизма (Шуберт, Шуман, Шопен), зрелог романтизма (Лист, Брамс) и националних школа (Григ, Мусоргски, Ст. Мокрањац). Основне информације и примери за хармонске поступке у импресионизму (Дебиси), код класика XX века (Прокофјев, Стравински, Барток, Шенберг, Хиндемит) и код југословенских композитора (Христић, Славенски).

ОБНАВЉАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ ЦЕЛОКУПНОГ ГРАДИВА ХАРМОНИЈЕ (16)

Обавезно радити по јеан писмени задатак у полугодишту.

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Писмени испит: а) хармонизација задатог сопрана;

б) хармонизација обележеног баса.

Усмени испит: а) три питања из целокупног пређеног градива хармоније;

б) свирање једне модулације на клавиру.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Изучавање овог предмета омогућава да ученик и усвоји основне законитости и логику хармонског језика, развије хармонски слух, а не само да се оспособи да коректно (или шаблонски) ради хармонске задатке.

Настава хармоније не сме да се ограничи само на теоријско упознавање ученика са садржајима програма, већ од почетка треба настојати да се ученик оспособи да свесно анализира хармонски став. При том је веома важно да свака теоријска поставка буде оживљена звуком и примерима из литературе; свака новообрађена акордска веза треба да буде одсвирана више пута и пажљиво одслушана. Ради тога су у програму заступљени и (усмени) хармонски диктати, тако да се препознавањем функција и карактеристичних веза ученик од почетка навикава да ч у ј е хармонију. У току израде задатака ученик не треба да користи клавир, али кад је задатак урађен треба га свакако одсвирати, како би резултат могао бити проверен слухом. Пожељно је да ученици отпевају задатак који је урађен на табли, јер се тако, поред звучног доживљаја хармонског тока и провере мелодијске линије сваког гласа, добија и аутентичан ефекат (боја), с обзиром да се ради о замишљеном хорском ставу.

У вези с израдом задатака ваља водити рачуна да се на задатом басу формира музикална сопранска линија и обратно – при хармонизацији сопрана добра линија баса. Тежиште треба, нараво, ставити на хармонизацију сопрана, јер ту ученик може највише да покаже колико је овладао логиком хармонског изражавања. Због тога је већ у II разреду уведена и методска јединица Ванакордски тонови (у једноставнијим видовима), јер је њихова употреба не само значајна него и неопходна у изради иоле развијеног и добро осмишљеног задатка. Из истог разлога се и известан број „случајних" квартсекстакорада обрађује раније. Остало градиво из ових области остварује се у III разреду.

У току рада постепено треба прећи и на решавање необележеног баса, пошто његова израда пружа ученику веће могућности, али захтева и више самоиницијативе, као и темељније познавање

материје. Најбоље је да после сваке савладане јединице (преко обележеног баса и хармонизације сопрана) ученици израде и неколико необележених басова, примењујући стечена знања (већ почев од саекстакорада главних ступњева!). Све израђене задатке треба и анализирати.

Осим свирања каденца, секвенса, дијатонски и (једноставнијих) хроматских и енхармонских модулација, предвиђено је и свирање генералбаса (испитни програм на крају III разреда). Ове вежбе треба започети већ у II разреду, после обраде свих квинтакорада. Постепено овладавање одговарајућим хармонским везама на клавиру допринеће потпунијем усвајању градива уопште. Разуме се да наставник врши избор најпогоднијих заратака; уз то, пожељно је задавати и краће, једноставније сопране за директно хармонизовање на клавиру.

У градиву III разреда се после градива из дијатонике (које се надовезује на претходну годину) предвиђа у редоследу и постепено увођење хроматских елемената – најпре у виду хроматских фигуративних тонова, а одмах затим и најважнијих класичних алтерованих акорада – ради приближавања реалној хармонској пракси класичара и обогаћења хармонског фонда за израду задатака још увек у оквиру једног тоналитета. Тек потом следи и могућност промене тоналитета, а за њом се проширује даље акордски фонд осталим алтерованим – у оквиру тога и вантоналним – акордима. Хроматска модулација се надовезује у IV разреду. Међутим, могућно је већ у III разреду указати на примену наполитанског акорда у тој врсти модулације, јер се та примена процедурално не разликује од начина дијатонског модулирања (презначење акорда). Педал (на крају III разреда) треба обрадити превасходно на примерима из литературе, а мањи број задатака посветити неким типичним решењима са тоничним педалом на завршетку.

Пошто се енхармонском модулацијом заокружују садржаји класичне хрмоније, требало би остатак часова организовати тако да се обнављање градива одвија упоредо са наставним јединицама из области „Преглед развоја хармонских стилова" – како се континуитет у практичном раду не би прекидао. Сам преглед хармонских стилова треба дати сажето и у најважнијим потезима, са истицањем најкарактеристичнијих обележја и средстава, јер се по новој концепцији изучавања хармоније на ФМУ тај предмет (током три године) обрађује управо као својеврстан преглед хармонских стилова, надовезујући се на (претпостављено) познавање средстава и технике традиционалне хармоније, стечено у средњој школи. Стилски карактеристични примери треба безусловно да буду приказани и звучно, а не само визуелно и аналитички.

У сваком разреду су предвиђена по два писмена задатка, односно по један у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.

ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

МУЗИЧКА КУЛТУРА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА И СТАРОГ ВЕКА (4)

Музичка култура првобитне заједнице и народа Истока.

Музика Старе Грчке и Рима.

Звучне илустрације: примери из фолклора, примери грчких химни, нотни примери музике народа на ниском развојном ступњу, инсерти музике народа Истока и Старе Грчке.

МУЗИЧКА КУЛТУРА СРЕДЊЕГ ВЕКА (9)

Грегоријански корал. Византијска музика. Вишегласје од IX до XIV века, Световна средњовековна музика. Средњовековна теорија и нотација.

Звучне и нотне ислустрације: типични примери једногласне духовне и световне музике средњег века, први облици вишегласја.

МУЗИКА РЕНЕСАНСЕ (21)

Стилске карактеристике ренесансе, Ars nova у Француској и Италији, Ренесанса у фламанским земљама. Протестантски корал. Француска музика зреле ренесансе. Римска школа. Палестрина, Ласо. Венецијанска школа. Енглески вирџиналисти.

Звучне и нотне илустрације: избор из духовних и световних композиција стваралаца Ars nove и представника франко-фламанске школе, избор из стваралаштва Палестрине и Ласа, вокална и вокално-инструментална музика XVI века. Музика вирџиналиста.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

БАРОК (35)

Стилске карактеристике барока. Настанак опере. Фирентинска камерата. Монтеверди. Опера у Венецији и Напуљу. Француска лирска трагедија и Лили. Немачка и енглеска опера XVII века. Духовна музика барока. Инструментална музика XVII и XVIII века: Фрескобалди, Букстехуде, Корели, Вивалди.

Врхунски представници барока: J. С. Бах и Г. Ф. Хендл (аналитички приказ свих жанрова и етапе ових стваралаца).

На прелазу између барока и класике: Тартини, Купрен, Д. Скарлати.

Дела за слушање: избор из стваралаштва Монтевердија, италијанских и француских оперских мајстора. Избор из дела Фрескобалдија, Букстехудеа, Корелија и Вивалдија.

Бах: избор из вокално-инструменталног стваралаштва – „Пасија по Матеју", Миса ха-мол, световне и духовне кантате, избор из музике за чембало: Француске, Енглеске свите, „Добро темперовани клавир" и др. Избор из камерног и оркестарског стваралаштва. Један виолински концерт (по избору), један концерт за чембало (по избору). Бранденбуршки концерти, оркестарске свите (ха-мол, Де-дур). Оргуљска дела.

Хендл: избор нумера из ораторијума, ораторијум „Месија", Кончерта гроса ор. 3 и ор. 6, оргуљски концерти (избор), свите „Музика на води", „Музика за ватромет", избор из оперског стваралаштва.

Избор из музике Тартинија, Купрена и Скарлатија (сонате).

ПРЕТКЛАСИКА И КЛАСИКА (35)

Стилске карактеристике преткласике. Опера сериа XVIII века у Италији, Француској – Ж. Ф. Рамо. Опера буфо и опера комик, балад опера и зингшпил. Перголези, Гретри. Глукова реформа опере.

Манхајмска, бечка и берлинска школа.

Стилске карактеристике класике. Музичка класика: J. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен (аналитички приказ свих кључних жанрова ових стваралаца).

Дела за слушање: избор из оперског стварања (Перголези, Глук: „Орфеј и Еуридика", „Алчеста"), избор из дела манхајмских мајстора и Бахових синова.

Хајдн: избор из симфонија, са акцентом на последње, „Лондонске", избор из камерног стваралаштва, избор из концерата (Ес-дур за трубу), један виолински, један клавирски, избор из клавирских соната, најзначајнији делови из ораторијума „Стварање света" или „Годишња доба".

Моцарт: избор појединих одломака из опере „Фигарова женидба", „Дон Ђовани", „Чаробна фрула" (видео снимци), избор симфонија: Ес-дур, ге-мол, Це-дур, избор из клавирских соната, из камерног стварања, Серенада. Дивертименто „Мала ноћна музика", избор из концерата за разне инструменте, Реквијем (одломци).

Бетовен: пресек кроз свих девет симфонија, пресек кроз клавирске сонате из сва три стваралачка периода, одабрани квартети из сва три стваралачка периода, једна виолинска соната („Пролећна", „Кројцерова"), избор из концертног стварања, пресек кроз клавирске концерте, Виолински концерт Де-дур, Миса солемис (одломци).

РОМАНТИЗАМ I (35)

Стилске карактеристике романтизма. Рани романтизам: Шуберт, Менделсон, Шуман, Шопен (или по жанровима: клавирска музика раних романтичара, соло песма, инструментални концерт и развој симфоније).

Дела за слушање: избор из најзначајнијих дела ранороманти чне музике за клавир (Шуберта, Менделсона, Шумана, Шопена), соло песме (Шуберта и Шумана), концерата (Менделсона, Вебера, Шопена, Шумана), симфоније (Шуберт, Шуман, Менделсон, детаљна анализа Шубертове „Недовршене" симфоније).

Програмска музика. Берлиоз, Лист.

Дела за слушање: Берлиоз, детаљна анализа „Фантастичне симфоније", Лист, соната ха-мол, Концерт за клавир и оркестар Ес-дур, симфонијске поеме (избор), избор из клавирске музике, пресек кроз све три свеске „Године ходочашћа", рапсодије и др.

Ранороманти чна опера у Италији, Француској и Немачкој.

Дела за слушање: избор из дела Росинија (нумере и сцене из „Севиљског берберина"), Белинија („Норма") и Доницетија, Ма-

јербера и Вебера („Чаробни стрелац”).

Вагнер, Верди, веристи, француска опера у другој половини XIX века.

Дела за слушање: избор сцена и пресек музичких драма од „Холанђанина луталице” до „Парсифала”. Верди: одабране сцене и нумере из опера: „Набуко”, „Риголето”, „Трубадур”,”Травијата”, „Аида”, „Отело”, „Фалстаф”. Реквијем (одломци). Избор из опера Пучинија („Тоска”, „Мадам Батерфлај”), Гуноа („Фауст”), Бизеа („Кармен”, сцене и нумере).

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

РОМАНТИЗАМ II (36)

Немачка инструментална музика друге половине XIX века: Брамс, Брукнер, Малер, Штраус, француска инструментална музика друге половине XIX века – Франк.

Дела за слушање: избор из клавирског стварања Брамса, избор из симфонија (I-IV), избор из концерата и камерног стварања. Брукнер – избор из симфонија, Te Deum. Малер: једна симфонија по избору, један циклус соло песама. Штраус: избор из симфонијских поема, „Салома”, игра велова, „Каваљер с ружом”. Франк: симфонија де-мол, Прелудијум, корал и фуга, соната за виолину и клавир А-дур (детаљна анализа).

Националне школе у XIX веку.

Руска национална школа. Глинка, Петорица и Чајковски.

Чешка национална школа – Сметана, Дворжак.

Шпанска, норвешка и финска музика – Де Фаља, Григ, Сибелијус.

Дела за слушање: Глинка, фрагменти из опере „Иван Сусањин”, „Руслан и Људмила”. Бородин – одабране сцене и арије из опере „Кнез Игор”, „Богатирска” симфонија, „Из средње Азије”. Мусоргски: сцене из опере „Борис Годунов”, „Слике са изложбе”, избор соло песама. Римски-Корсаков: сцене и арије из познатих опера, „Шехерезада”. Чајковски: избор из симфонијског стваралаштва (IV, V и VI симфонија) и из осталих оркестарских дела, избор из концерата, избор сцена из опера „Евгеније Оњегин”, „Пикова дама”, избор из музике за балете („Лабудово језеро” и др.), избор из камерног и клавирског стварања („Годишња доба”).

Сметана: избор одломака из опере „Продана невеста”, избор из циклуса симфонијских поема „Моја домовина”. Дворжак: симфонија „Из новог света”, Словенске игре, Концерт за виолончело.

Избор из дела Де Фаље, Грига и Сибелијуса.

ИМПРЕСИОНИЗАМ (8)

Дебиси, Равел, Скрјабин.

Дела за слушање: избор из клавирског, камерног, вокалног и оркестарског стваралаштва Дебисија, фрагменти из опере „Пелеас и Мелисанда”. Равел: избор из клавирског, вокалног и камерног стваралаштва, Шпанска рапсодија, „Циганин”, „Болеро”, један клавирски концерт. Скрјабин: избор из клавирске и симфонијске музике.

СТИЛСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ МУЗИКЕ XX ВЕКА (22)

Експресионизам, извори и главни представници: Шенберг, Берг и Веберн.

Националне школе у музици XX века. Стравински, Барток, Јаначек.

Неокласицизам у европској музици XX века. Шесторица у Француској. Хиндемит, Прокофјев, Шостакович.

Стилска стремљења у музици друге половине XX века (од 1945. до данас).

Дела за слушање: избор из различитих, репрезентативних жанрова Шенберга, Берга и Веберна,. Стравински: одломци из балета „Петрушка”, „Посвећење пролећа”. Барток: Музика за удараљке, жичане инструменте и челесту, Концерт за оркестар, избор из гудачких квартета, Алегро барбаро, за клавир. Сати: избор из дела за клавир. Прокофјев: Класична симфонија, „Ромео и Јулија” (одломци), избор из клавирске музике, концерата и симфонија. Шостакович: избор из симфонијске, камерне и клавирске музике.

Штокхаузен, Булез, Месијен, избор из стваралаштва.

(Савремена дела, ако је то могуће, слушати у живом извођењу, на фестивалима ове врсте музике).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет историја музике са упознавањем музичке литературе јединствен је предмет који се изучава током три године. Предмет се не полаже на крају, већ се из градива и слушања изводи једна заједничка оцена.

Наставна грађа систематизована је по историјско-стилским целинама у циљу стицања што ширег општемузичког образовања ученика као и повезивања овог предмета са осталим стручним (музички облици, хармонија, контрапункт) као и шире стручним предметима (историја књижевности, историја, историја уметности). Свака већа јединица из градива мора бити пропраћена звучним, тј. Слушним примерима, док највећи стваралоци морају бити и слушно и аналитички обрађени. У ту сврху треба увек бирати најпопуларнија дела, деци доступна и једноставна за памћење. Неопходно је што више ученике ангажовати приликом слушања музике, користећи партитуре, ноте, ликовне или филмске, видео прилоге. Изучавајући најзначајније појаве и стваралоце ученици треба да се служе свом расположивом литературом: J. Андрејс: Хисторија музике I, II и III, Роксанда Пејовић: Историја музике I, II, Соња Маринковић: Историја музике, Б. Радовић: Мала историја музике, па, самим тим метода рада не треба да буде искључиво вербална и наративна, већ дијалошка, на основу прочитаног а и слушаног. Такође је пожељно да се користе различити тестови, за одређене стваралачке области или ликове, за упоређивање различитих области, стилова или жанрова. Овим предметом потребно је развити љубав према музици, интересовање за посету концерата, активно слушање музике преко различитих средстава. За поједине области могуће је урадити семинарске радове, читати их јавно и тиме развијати процес мишљења, повезивања, закључивања и развијати елементе писмености и изражавања.

МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА (8)

Реченица и период правилне конструкције. Структурални и тематски елементи реченице и периода – двотакт, мотив и рад са мотивом; фигура и пасаж. Одступање од правилне грађе реченице и периода. Низ и ланац реченица.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ОБЛИК ПЕСМЕ (12)

Дводелна песма (типови a b и a a b a). Троделна песма (типови a b a и a b c). Сложена троделна песма.

ПРИМЕНА ОБЛИКА ПЕСМЕ (4)

Мали инструментални комади, менует, скерцо, марш, стилизоване игре.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

АНАЛИЗА ОДГОВАРАЈУЋИХ ДЕЛА ИЗ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ (4)

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

РОНДО (6)

Преткласични и класични I, II и III врсте.

ВАРИЈАЦИЈЕ (6)

Орнаменталне, карактерне, контрапунктске (чакона и пасакаља).

Обнављање и утврђивање градива. (2)

СВИТА (4)

Барокна свита, новија свита (у главним цртама).

Обнављање и утврђивање градива. (2)

СОНАТА (10)

Историјски развој сонате (у основним цртама) – барокна соната, Скарлатијев сонатни облик. Класичан сонатни став – у једноставним, мање-више правилним примерима.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

СОНАТНИ РОНДО (4)

СОНАТНИ ЦИКЛУС КЛАСИЧАРА (6)

Поредак и број ставова, међусобни контрасти, типични облици појединих ставова у циклусу.

СЛОЖЕНИЈИ ОБЛИЦИ СОНАТНОГ СТАВА ПОСЛЕ КЛАСИЦИЗМА. Могућна одступања од правилног облика (6)

РАЗВОЈ СОНАТНОГ ЦИКЛУСА У РОМАНТИЗМУ, почев од Бетовенових каснијих опуса (6)

ПРИМЕНА СОНАТНОГ ЦИКЛУСА У КАМЕРНИМ И ОРКЕСТАРСКИМ КОМПОЗИЦИЈАМА (4)

ОБЛИК КОНЦЕРТА и његов историјски развој (6)

Обнављање и утврђивање градива. (4)

ОСТАЛИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ (8)

Увертира, слободни облици (фантазија, рапсодија, балада и сл.); програмска музика – симфонијска поема.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО-СЦЕНСКИ ОБЛИЦИ (2)

Специфичности вокалних облика; однос текста и музике (у главним цртама). Соло песма. Хорска песма: мадригал, новија хорска песма, облик руковети у нашој музици. Речитатив и арија. Опера и музичка драма. Балет (у основним цртама). Ораторијум, кантата, пасија. Миса и реквијем, литургија и опело.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Да би ученици усвојили одређене појмове и схватили њихову узајамну повезаност, да би им се олакшао приступ у анализи мањих и већих целина, као и сложенијих облика, неопходно је обратити пажњу на редослед и флексибилност у излагању градива појединих методских јединица.

Полазак од реченице и периода, као елемента музичког облика, а тек потом изучавање њихових структуралних односно тематских елемената – двотакта и мотива, предлаже се зато што су ученицима реченица и период најближе и најлакше обухватне формалне целине, познате било кроз свирање музичке литературе, или кроз рад на хармонији, чији се задаци углавном и постављају као реченице и периодичне целине, почев од учења каденце и полукаденце. Пожељно је, међутим, да се посебна пажња посвети управо микроструктури облика, јер њено темељно разумевање и аналитичко упознавање има пресудан значај за даље успешно сналажење и у сложенијим формалним целинама. У првој години учења предмета за то је остављено довољно времена.

Највише часова је предвиђено за добро савладавање облика песме и сонате, као кључних, које чине основу многих музичких дела различитих жанрова, назива и намена. Разуме се да и аналитички рад , из тих разлога, треба да се на тим облицима највише задржи. У вези с анализом – не само ових облика – посебно ваља нагласити потребу звучног приказа сваког анализираног примера, а никако не само његове визуелне, апстрактне анализе.

Приликом обраде појединих методских јединица биће потребно да се ученицима објасне и неки појмове из области контрапункта (нпр. Кантус фирмус у вези са пасакаљом, имитација и инверзија код жиге у свити, фугато код барокне сонате и сл.), може пре но што су они обрађени на часовима предмета контрапункт. Такво повезивање, као и оно са обликотворним чиниоцима хармоније (каденце, секвенце, тонални односи и преокрети итд.), управо треба да увек указује на тесну узајамну повезаност и интеракцију трију музичких „дисциплина” које су методски раздвојене у склопу музичког школовања.

КОНТРАПУНКТ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА (4)

Историјски развој контрапункта. Модуси – врсте и карактеристике. Контрапунктска мелодија. Кантус фирмус.

ДВОГЛАСНИ КОНТРАПУНКТ ВОКАЛНОГ СТИЛА (10)

Дисонанце и консонанце у двогласу. Каденце двогласног става. Мешовити контрапункт (флоридус) – обликовање мелодије у флоридусу и њене ритмичко-метричке особености; третман дисонанце у флоридусу. Слободан двогласни став. Комплементарни ритам.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ИМИТАЦИЈА (6)

Појам и врсте имитације. Интервал имитације. Преображај одговора у имитацији – инверзија, аугментација, диминуција, ретроградни одговор.

ТРЕТМАН ТЕКСТА У ВОКАЛНОМ КОНТРАПУНКТУ (8)

Израда двогласног полифоног става са текстом.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ (15)

Карактеристике трогласног става. Сазвучја и каденце у трогласу. Флоридус у трогласу. Примена дисонанце (консонантна кварта, паразитска дисонанца). Трогласни став са два флоридуса на кантус фирмус. Имитациони трогласни став, са текстом.

Обнављање и утврђивање градива. (4)

ВОКАЛНИ ПОЛИФОНИ ОБЛИЦИ (10)

Канон (појам и врсте). Техника израде канона; израда једноставнијих примера. Мотет – аналитички, а практично по један одсек мотета на дати текст, у двогласу и у трогласу.

Обнављање и утврђивање градива. (4)

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Писмени испит: израда једног одсека трогласног мотета на дати текст.

Усмени испит:

а) два питања из пређеног градива;

б) анализа једног мотета – у основним потезима.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ОСНОВИ ИНСТРУМЕНТАЛНОГ КОНТРАПУНКТА (6)

Стилско-историјске разлике између вокалног (строгог) и инструменталног (слободног) стила полифоније. Мелодика, ритмика и метрика инструменталног контрапункта. Хармонска основа и стил барокне полифоније. Третман дисонанце у барокној полифонији. Израда стилске мелодије барокно-полифоног типа, различитих ритмичких профила.

ДВОГЛАСНИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ ПОЛИФОНИ СТАВ (12)

Представљање хармонске основе двозвуцима. Израда слободног двогласног става. Врста имитације у барокној полифонији – аналитички и практично (у октави, у квинти, у тоналној инверзији). Канон – врсте и технике; практична израда у октави. Обртајни контрапункт – практично у октави, остали информативно; смисао и примена обртајног контрапункта. Секвенца у контрапунктским облицима – аналитички и практично.

Обнављање и утврђивање градива (2)

ИНВЕНЦИЈА (8)

Облик и тонални план инвенције. Двогласна инвенција – практично једна до две целе инвенције. Трогласна инвенција – аналитички.

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ВИШЕГЛАСНИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ СТАВ (8)

Хармонске, мелодијске и ритмичке карактеристике вишегласног полифоног става. Практична израда трогласног става, без примене имитације. Троструки обртајни контрапункт – аналитички.

ФУГА (20)

Облик и тонални план фуге. Одговор – реалан, тоналан, модулирајући. Контрасубјект – све и практично. Експозиција фуге –

практично, трогласна. Проширена експозиција и контра-експозиција. Међуставови у фуги. Спроводни и завршни део фуге. Стрета и орглпункт (педал). Фуга са две или више тема (типови фуге – без улажења у појединости). Примена фуге. Фугато (аналитички).

Обнављање и утврђивање градива. (2)

ОБЛИЦИ БАРОКНЕ ИНСТРУМЕНТАЛНЕ ПОЛИФОНИЈЕ – ИНФОРМАТИВНО (2)

Прелудијум, корална предигра, токата, фантазија, ричеркар.

Обнављање и утврђивање градива. (4)

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Писмени испит: израда експозиције трогласне фуге на задату тему, са тоналним одговором, без великог међустава;

Усмени испит:

а) два питања из пређеног градива;

б) анализа једноставније трогласне или четворогласне фуге Ј. С. Баха.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Да би се карактер ренесансне полифоније приближио ученицима, неопходно је на почетку (уз методску јединицу „основи вокалног контрапункта”) користити звучне илустрације – преслушати одломак мисе и бар један мотет Палестрине. Преслушавање одговарајуће литературе ваља спроводити и касније, нарочито приликом обраде третмана текста, вишегласног става и вокалних полифоних облика (мотет). Истом циљу допринеће и певање задатака израђених на часу, што је необично важно и за развој полифоног слуха.

Барокна полифонија је ученицима ближа, с обзиром да је слушају и свирају од почетка свога музичког образовања. Ипак, и овде ће звучне илустрације допринети бољем увиду у стилске особености барокне музике и пружити поузданију основу за практичан рад, а и за аналитичко сагледавање.

Обрада градива барокне полифоније захтева доста еластичности. И овде практичан рад започиње од израде другог гласа на задати (својеврстан) кантус фирмус, за чиме следи самостално писање двогласа, потом и трогласа – преко задатог хармонског плана и хармонског ритма, са задатим почецима гласова или без њих, па све до израде одговарајућих полифоних облика.

Обрада полифоних секвенца захтева посебну пажњу и континуирану праксу, паралелно са савладавањем осталог градива, јер секвенце у полифонији чине важно „везивно ткиво”, чија добра израда значајно утиче на квалитет целине. Посебну пажњу ваља посветити доброј изради модулирајућих секвенца, најпре према задатом моделу, а потом по сопственом, са датим тоналним циљем типичних усмерења. Нужно је радити и двогласне и трогласне секвенце.

Тематска област „фуга” заступљена је са 20 часова, од којих најмање 6 треба посветити изради трогласне експозиције, на дату или сопствену тему која захтева реалан, или тоналан, или модулирајући одговор. Даровитији ученици могу покушати да компонују и фугу у целини, код осталих се захтева израда трогласне експозиције са великим, модулирајућим, секвентним међуставом (у испитном задатку – без њега).

У оба разреда треба предвидети израду по једног писменог задатка у сваком полугодишту, у трајању од два школска часа.

НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ИЗВОРИ И КОРЕНИ СРПСКЕ МУЗИКЕ (1)

Почеци музике код Словена. Српска средњовековна музика, световна и духовна. Турски период (XV – XVIII век).

ПОЧЕЦИ ГРАЂАНСКЕ МУЗИКЕ – XVIII ВЕК (1)

РОМАНТИЗАМ У СРПСКИМ ЗЕМЉАМА (4)

Музика у Милошевој Србији. Претходници Корнелија Станковића.

Корнелије Станковић и почеци романтизма.

Даворин Јенко и чешки музичари у Србији XIX века.

ЈОСИФ МАРИНКОВИЋ (2)

СТЕВАН МОКРАЊАЦ (4)

ВОЈВОЂАНСКИ МУЗИЧАРИ ПЕРИОДА РОМАНТИКЕ (2)

Исидор Бајић

СРПСКА МУЗИКА НА ПРЕЛАЗУ У XX ВЕК (1)

Бинички, Крстић, Јоксимовић.

МУЗИКА XX ВЕКА (21)

Први модерни правци XX века. Коњовић, Милојевић, Христић, Славенски.

Стојановић, Пауновић, Манојловић.

Настављачи националног смера: Тајчевић, Живковић, Настасијевић, Бандур, Вукдраговић.

Представници европске модерне у међуратном периоду (прашка група): Логар, Милошевић, Чолић, Ристић, Марић, Вучковић, Рајичић.

Тенденције у српској музици после II светског рата. Јосиф, Радић, В. Мокрањац, Обрадовић, Радовановић, Максимовић, Деспић, Озгијан, З. Христић, М. Михајловић, Јевтић, Куленовић, Трајковић, Ерић, Хофман.

Дела за слушање: избор из записа срењевековне музике. Шлезингер: Игре за оркестар. Станковић: избор дела за клавир, („Што се боре мисли моје”), обраде народних мелодија за хор, избор из духовне музике (Литургија). Јенко: Увертира „Косово”, избор из хорске музике. Толингер: „Листићи” за клавир, „Косовка” за хор и оркестар (одломци). Маринковић: избор из соло песама, хорова и Кола, избор из духовне музике. Мокрањац: анализа Руковети, Козара и Приморских напјева, избор из духовне музике (Литургија, Опело) и др. И. Бајић: избор из клавирске музике, соло песама и хорова. Бинички: одломци из опере „На уранку”, избор из хорске музике.

Коњовић: преглед опера (од „Кнеза од Зете” до „Отаџбине”), сцене и одломци из „Коштане”, избор из соло песама, хорске музике („Враголан”), избор из камерне музике. Симфонија це-мол.

Милојевић: избор из соло песама, клавирске музике и хорске музике („Муха и комарац”), Интима за гудачки оркестар, балет „Собарева метла”, одломци.

Христић: одломци из балета „Охридска легенда”, избор из соло песама, хорова. Опело у бе-молу, ораторијум Васкресење (одломци).

Славенски: Балканофонија, Соната релиђоза, избор из хорова („Вода звира”), квартети („Песме моје мајке”), Симфонија оријента (одломци).

Стојановић: минијатуре за виолину и клавир, избор из виолинских концерата.

Тајчевић: избор из соло песама и хорова („Четири духовна стиха”), избор из клавирске музике (Балканске игре). Живковић: избор из хорске музике. Настасијевић: одломци из опере „Ђурађ Бранковић”. Вукдраговић: кантате („Светли гробови”), вокална лирика (избор).

Логар: нумера из опере „Покондирена тиква” и балета „Златна рибица”. Милошевић: избор из дела. Ристић: избор из симфонија (II и VIII). Марић: одломци из „Песама простора”и Византијског концерта. Рајичић: 3. Клавирски концерт, одломци из опере „Симонида”, избор из минијатура за клавир.

Јосиф: Сновиђења. Радић: Списак, одломак из кантате „Ђеле кула”. В. Мокрањац: одломци из симфонија, избор из клавирске музике („Одјеци”). Обрадовић: Микросимфонија, одломак из Концерта за виолончело. Деспић: избор из клавирске музике. Радовановић: одломак из Аудиоспацијала. Максимовић: избор из вокалне музике. Михајловић: Ноктурни, „Шта сањам”. Трајковић: Арион за гитару и гудаче. Куленовић: Буги за клавир и оркестар. Јевтић: избор из концертантне музике. Ерић: Cartoon.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Обиман програм неопходно је реализовати уз звучне примере, којих је намерно већи број како би наставник могао да изврши додатни, сопствени избор. Сва расположива литература (Андреис, Цветко, Ђурић-Клајн: Хисторијски развој музичке културе у Југославији, Р. Пејовић: Југословенска историја музике, Властимир Перичић: Музички ствараоци у Србији) треба да послужи и да се користи, како би мањи део часа представљао изношење биографских и др. информација, а већи „озвучење” материје. Дела за слушање у XX веку бирана су тако да представљају не само типична остварења одређеног аутора, већ су значајна као међаши различитих стилских усмерења. Потребно је студиозније и дуже задржавање на дељима највећих стваралаца која треба обрадити кроз анализу и

приказ целокупног рада; нпр Мокрањац: Руковети или Коњовић: музичке драме. Подразумева се корелација са општом историјом музике, историјом уметности и историјом књижевности. У колико је могуће, користити видео снимке и друге врсте презентације савремене музике (телевизијске емисије), посете фестивалима савремене музике, концертима. Начин проверавања градива треба да буде разноврстан – поред наративног, до дијалошке методе, система тестирања, до семинарских радова који би поједину материју продубили са више аспеката – аналитичког, историјског и сл.

СОЛФЕЂО ЗА СВЕ ОДСЕКЕ СЕМ ТЕОРЕТСКОГ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

МЕЛОДИКА

– Обнављање тоналитета до четири предзнака– дијатоника, мутације и модулације;
– дијатонске модулације на доминанту или паралелу – почетни тоналитет до два предзнака;
– двогласно певање – дијатоника;
– певање српских народних песама.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање основних тонова, групе тонова и двозвука у тоналитету;
– опажање хроматских тонова – обим кварте: a^1 – $де^2$ и $е^1$ – $а^1$ – и њихово именовање абецедом, без певања;
– хармонске везе: главни ступњеви, строго везивање акорада;
– опажање и интонирање штимова до четири предзнака.

РИТАМ

1. Ритмичко и равномерно читање – инсерти из литературе.
2. Ритмичке фигуре и врсте такта:
– утврђивање фигура четвороделне поделе са паузама и лигатурама и супротстављање пунктираног ритма и триоле;
– деоба тродела у ритмовима троделне поделе јединице;
– обнављање народних ритмова.

ДИКТАТИ

– Мелодијски и ритмички диктати у оквиру градива из мелодике и ритма – усмени и писмени.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Усмени диктат – према мелодијској етиди;
2. Мелодијска етида;
3. Ритмичка етида.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

МЕЛОДИКА

– Дијатоника: преглед тоналитета до седам предзнака;
– поставка алтерација – тоналитети до два предзнака;
– дијатонске модулације првог квинтног сродства и мутације;
– певање српских народних песама;
– упознавање модуса информативно – певање лествице и каденце.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање и интонирање штимова и двозвука у тоналитету;
– опажање дијатонских и хроматских тонова – $де^1$ – $де^2$;
– хармонске везе: троглас, строге хармонске везе, главни ступњеви и акорди на II и VII
– тоналитети до четири предзнака;

РИТАМ

– Равномерно и ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних вежби;
– утврђивање деобе тродела, обрада дуоле и осмоделна подела ритмичке јединице;
– промене врсте такта – према примерима из литературе.

ДИКТАТИ

– Записивање појединачних и групе тонова и двозвука у тоналитету;
– једногласни мелодијско-ритмички диктати из градива мелодике;
– записивање српских народних песама.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Усмени диктат – према мелодијској етиди;
2. Мелодијска етида;
3. Ритмичка етида.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

МЕЛОДИКА

– Алтерације: скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком;
– поставка алт-кључа и примери из литературе у алт-кључу;
– модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности са већим мелодијско-ритмичким захтевима, као и у удаљене тоналитете;
– једногласне и двогласне српске народне песме;
– вишегласни примери из литературе.

ОПАЖАЊЕ И ИНТОНИРАЊЕ

– Опажање модуса;
– систематизација штимова;
– хармонске везе: дијатонске модулације.

РИТАМ

– Равномерно читање у алт-кључу;
– ритмичко читање – промене метра и ритмичких врста;
– полиметрија: 3:2, 2:3, 4:3 и 3:4.

ДИКТАТИ

– Ритмички диктати у оквиру градива из ритма;
– мелодијски диктати: алтерације и модулације.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Једногласни писмени диктат – модулације или алтерације;
2. Двогласни писмени диктат – хомофони двоглас, дијатоника;
3. Ритмичко читање са листа – из годишњег градива;
4. Певање мелодијског примера са листа.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

МЕЛОДИКА

– Лабилне алтерације – елипсе и вантоналне доминанте;
– модулације – двогласно и трогласно певање;
– једногласне и двогласне народне песме са променом метра или са хармонским променама.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање модуса и мотива са модалним елементима;
– опажање и интонирање хармонских веза – мутације и модулације.

РИТАМ

– Тенор-кључ – равномерно и ритмичко читање;
– неправилне ритмичке групе – утврђивање градива III разреда и обрада квинтоле и септоле;
– ритмичко читање инструктивних примера и инсерата из литературе.

ДИКТАТИ

– Једогласни диктати – према градиву из мелодике;
– двогласни диктати – дијатоника и модулације;
– ритмички диктати – према градиву из ритма;
– записивање народних песама са текстом.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Једногласни диктат – модулативни пример или пример са алтерацијом;
2. Записивање двогласног хомофоног примера, дијатоника и хроматске промене;

3. Записивање српске народне песме са текстом;
4. Ритмичко читање са листа;
5. Певање примера са листа из градива мелодике.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструменту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.

Постојећи образовни смерови имају веома сличне садржаје програма. Разлика се највише огледа у томе што се код инструменталиста више форсира инструментално ритмичко читање и опажање интервала и акорада, а код теоретичара рад и на опажању и на репродукцији. Хармонски слух, певање са листа, чисте интонације и инструментално ритмичко читање поступно се развијају током четворогодишњег школовања. Захтев који се поставља вокално-инструменталним извођачима конципиран је тако да омогућава ученицима продужавање школовања на свим одсецима факултетске наставе, што, уосталом, потврђују и испитни захтеви у ИВ разреду и захтеви за проверу испуњености услова на факултетима у нашој земљи (па и у иностранству).

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем).

Предметни наставници могу добити основну оријентацију за савлађивање појединих наставних области у датим упутствима:

МЕЛОДИКА

Функционална поставка тонова у тоналитету и тонално постављање модулација, алтерација и осталих тоналних проблема. Предлаже се рад на транспоновању мотива, нарочито за утврђивање ступњева у оквиру хармонских функција и у припремном раду за певање модулација (алтерација и модуса). Именовање тонова: солмизацијом – у певању са листа и ритмичком читању, а абецедом – у опажању и интонирању акорада, као и усменој анализи интервала пре певања.

Припрема за певање једног мелодијског примера изводи се опажањем тонова и мелодијских мотива (са проблематиком у мелодијском примеру), дакле – интонирање тонова и мотива, ритмичко читање солмизацијом, узимање интонације (штим) од камертона и – певање примера. Препоручује се наставницима да етиде са модулацијама хармонизују на клавиру, без свирања мелодијске деонице. Наравно, хармонизација је пожељна и код савлађивања других мелодијских области, али је код модулација најпотребнија.

Инструктивни примери служе за припремање певања (или ритмичког читања) вокално-инструменталне литературе, дакле, не смеју бити доминантни у односу на уметничку музику.

Двогласно и трогласно певање подразумева рад на чистој интонацији, а то ће бити припремљено стабилном фиксацијом лествичних ступњева преко њихове улоге у главним хармонским функцијама. Двогласно и трогласно певање почиње се у основној школи, али је и сада потребно прво радити на кратким мотивима и на једновременом певању свих деоница. За двогласе се препоручује следећи начин рада:

– групно или појединачно певање (по двоје) оба гласа;

– певање једне деонице док наставник другу изводи на клавиру (или гласом);

– певање једне деонице, а свирање друге на клавиру (појединачно).

За обраду трогласа користити исте садржаје рада који се обрађују у хармонским везама. Тако ће се олакшати и трогласно певање и опажање хармонских веза (литература А. Олујић: Развој хармонског слуха).

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

У овој области се напушта застарела пракса опажања и интонирања без именовања, без ослањања на тоналитет и на апсолутну интонацију од камертона. До појаве одговарајуће литературе, за ову област помоћиће сугестије наставника који су одавно прешли на свесно опажање тонова, интервала и акорада.

Рад на опажању основних тонова са поступним увођењем хроматских одвија се свирањем појединих тонова у дужем трајању, а са асоцијацијом на Це-дур. Дакле, тонови се могу именовати солмизацијом. Пожељно је да се опажени тонови током година и записују у линијском систему. За опажање апсолутних висина (абецедом) користи се супротан начин рада: свирање тонова у кратком трајању са дужом паузом између два тона, с тим да се у почетку највише појављује сам камертон, а касније се хроматски тонови јављају потпуно слободно, са и без реалтеровања истих. Да не би дошло до забуне око енхармонских тонова, најбоље је утврдити тонске низове: е-еф-фис-ге-гис-а-бе-ха-це-цис-де с тим да се у I разреду вежбања одвијају у оквиру једне чисте кварте, па посебно друге(е-а, а-де), без повезивања свих тонова у оквиру једног диктата. Опажањем основних тонова (на целој клавијатури) развија се тонални начин мишљења и опажања оним истим редоследом увођења хроматских тонова којим су се појављивали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Опажање у малом обиму, са честим хроматским променама тонова, не решава се интервалски већ памћењем тонских висина са оријентацијом према тону који се први урезује у свест честим понављањем. Спајањем ова два начина рада знатно се убрзава рад на мелодијским диктатима и на певању са листа. И у овом програму уместо слободних двозвука тражи се опажање појединачних тонова.

Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе. Свесно опажање и свесно именовање штимова и хармонских веза знатно ће допринети развоју слуха, а самим тим и развоју музикалности наших ученика. Не треба заборавити да је у нашим крајевима евидентна неразвијеност хармонског слуха, с обзиром на нашу једногласну фолклорну музичку традицију (литература А. Олујић, наведено дело).

РИТАМ

Иновације ритмичне наставе омогућавају одвајање данашње наставе солфеђа од једног већ заборављеног предмета, нотна певања које је оставило трага у схватању и реализацији солфеђа. Дакле, појављује се инструментални солфеђо, окретање наставе према потребама лаког читања инструменталног текста „у три димензије", како кажу инструменталисти: ритмичке фигуре и врсте – артикулације и фразирање – темпо. Наравно поступност у раду и одговарајућа литература са методским упутствима за рад учиниће ову дисциплину изводљином. Једино тако солфеђо може у потпуности да задовољи потребе корелације и координације са инструменталном наставом.

У настави ритма опредељује се за смер: од звука ка нотној слици и тумачењу, и то преко мелодијских примера из литературе, а не преко посебно писаних вежби. Оне служе у току рада за усавршавање неких ритмичких проблема, али само као мост од првих звучних импресија до читања инструменталног текста!

За ритам и за обраду мелодике треба што више користити оригиналне композиције, са евентуалним незнатним адаптацијама за солфеђо (без мењања темпа и без транспоновања). У циљу приближавања потребама неких смерова музичких струка на студијама, уводи се читање алт и тенор кључа, али тек од III разреда и према могућностима појединих класа.

Ритмичке врсте и фигура прате од I до IV разреда развој наставе на ритмовима супротних врста: ритмовима парне дистрибуције (дводелним поделама ритмичке јединице), троделним ритмовима и ритмовима наше народне музике. Треба посебно обратити пажњу на разлике у акцентовању супротних врста и фигура, а према упутствима датим у уџбеницима аутора З. Васиљевић, Солфеђо-ритам, I – III.

У области ритмичког читања предвиђа се обрада две врсте етида, једних са лакшим фигурама и основним врстама тактова – да би се преко њих уводили тежи захтеви из фразирања. Артикулације и акцентовања, и, са градивом те године, али са мањим захтевима у погледу темпа и свих оних ознака које прате инструменталну литературу.

За време ритмичког читања, опажање врсте такта, певања мелодијских примера, неопходно је користити прецизно тактирање са јасно назначеним почетком сваке јединице бројања. Код ритмичких и мелодијских диктата такође се предлаже тактирање – све до оног момента када већина ученика у разреду не овлада унутарњим осећајем о протицању времена и ритмичком покрету у такту,

односно двотакту.

ДИКТАТИ

Вежбе диктата треба спроводити на сваком часу. Не може се једноставно рећи „усмени диктат претходи писменом" јер се писмени не припрема само усменим диктатом. Наиме, опажање појединачних тонова и фиксација ступњева у дијатоници даје могућност да се приђе мелодијском диктату без неких других припрема, с тим да се тонске висине записују у једнаком трајању. Ритмички диктати и опажање појединачних тонова спаја се постепено са градуирањем захтева наизменично из мелодике и ритма. Опажање мотива, као вид усмених диктата, користи се нарочито код опажања модулационих прелаза, тако да ова врста опажања претходи једногласном диктату са модулацијама. Дакле, спајање ритмичког диктата и опажања тонова – заједно са поставком штима, слушањем дијатонских кретања у хармонским везама (чиме се учвршћује у свести тоналитет) дају снажну основу за писмени диктат. Опажање интервала (или слободних дијатонских двозвука) у тоналитету припрема рад на двогласном диктату. Паралелно са тим, могуће је обрадити и полифоно кретање двогласа посебно праћењем доњег гласа који се теже чује из физиолошких разлога (теже се примају ниски тонови од виших).

У оквиру организације часа, треба планирати 2/3 времена за разне видове опажања, а само 1/3 за певање мелодијских примера. Једино се на тај начин солфеђу омогућује успешно остваривање програмских захтева и циљева саме наставе.

УПОРЕДНИ КЛАВИР
за ученике СВИХ ОДСЕКА сем ТЕОРЕТСКОГ и КЛАВИРИСТА, ОРГУЉАША и СОЛО ПЕВАЧА на ВОКАЛНОИНСТРУМЕНТАЛНОМ ОДСЕКУ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).

Трозвуци (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно,, кроз две октаве паралелно.

ШКОЛА ЗА КЛАВИР

У недостатку почетне школе за старији узраст може се користити:

Ј. Кршић: Почетна школа
Николајев: Почетна школа
Бајер: Почетна школа и друге

ЕТИДЕ

Ј. Кршић: Клавирска читанка за II разред
Диверноа оп. 176 – избор тежих
Лемоан оп. 37 – лакше.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 40 вежби из неке почетне школе;
б) три етиде;
в) четири композиције по слободном избору, различитих стилова и карактера;
г) две клавирске пратње малих комада за соло инструмент (виолина, гитара....) или композиције за четири руке (Јела Кршић: „Засвирајмо заједно" I свеска).

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно.

Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог).

Сви дурски и молски трозвуци наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Диверноа оп. 176 – теже
Лемоан оп. 37
Хелер – избор
Бертини оп. 100 – избор
И остале етиде исте тежине

СОНАТИНЕ

Ванхал, Андре, Бетовен, Клементи, Хаслингер и др....

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Обухватити најмање композиторе из три епохе; једна композиција треба да буде клавирска пратња за соло инструмент, или композиција за четири руке.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) шест етида са различитим техничким захтевима;
б) једна сонатина или више ставова различитог карактера из разних сонатина;
в) пет композиција по слободном избору различитог карактера и стила од старих мајстора до савременог стваралаштва.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Једна скала;
2. Једна етида;
3. Један став сонатине;
4. Један комад.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале кроз четири октаве паралелно у лаганим шеснаестинама.

Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве.

Трозвуци дурски и молски симултано и разложено четворогласно кроз четири октаве.

Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве.

Доминантни и умањени септакорди симултано и разложено четворогласно кроз две октаве.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – избор
Бертини оп. 100 – избор
Беренс оп. 88 – избор
Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска – избор
И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПОЛИФОНОГ СТИЛА

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир
Полифоне компиозиције из разних епоха одговарајуће тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Обухватити композиције различитог карактера и стила – бар једна да буде за четири руке (Ј. С. Бах: Композиције за четири руке) и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокално инструменталном одсеку

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) шест етида са различитим техничким захтевима;
б) две композиције полифоног стила;
в) четири композиције по слободном избору.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.

Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно.

Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – теже
Черни оп. 299 I свеска – лакше
Беренс оп. 88 и оп. 61 – избор
Кршић-Ранковић: Избор етида
Хелер оп. 100 – избор етида
И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПОЛИФОНОГ СТИЛА

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир
Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума
Ј. С. Бах: 6 малих прелудијума
Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Хајдн, Чимароза, Скарлати, Моцарт, Бетовен и други.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Ј. Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред
Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) четири етиде различитих техничких захтева;
б) три полифоне композиције различитог карактера;
в) једна цела сонатина;
г) три слободне композиције различитог карактера.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Један став из сонатине;
4. Један комад по слободном избору.

УПОРЕДНИ КЛАВИР
за СОЛО ПЕВАЧЕ на ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНОМ ОДСЕКУ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске скале у осминама паралелно у обиму две октаве.
Молске скале у осминама у обиму две октаве паралелно.
Дурски и молски трозвуци симултано и разложено у обиму две октаве трогласно.
Каденца I, IV, V, I.

ЕТИДЕ

Лемоан оп. 37 – избор
Черни оп. 849 – лакше
Хелер – избор лакших етида
И други аутори дечјих етида и малих комада одгиоварајуће тежине.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир

СОНАТИНЕ

Ј. Кршић-Д. Шишмановић: Избор сонатина
Клементи – избор
Дијабели – избор
Кулау – избор.

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Дела различитог карактера из различитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 12 етида различитог карактера;
б) три полифоне композиције;
в) две сонатине;
г) три композиције по слободном избору.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске лествице у паралелном кретању у осминама у обиму две октаве.
Дурски и молски трозвуци четворогласно симултано и разложено у обиму две октаве.
Каденца I, IV, V, I.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – избор тежих
Черни оп. 299 I и II свеска – избор
Бертини оп. 100 – избор
Беренс оп. 88 – избор
Хелер – избор.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир
Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума – лакши
Полифоне композиције других аутора различитих епоха одговарајуће тежине.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Дусек, Дијабели, Хајдн, Моцарт

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Дела различитог карактера из различитих епоха на одговарајућем техничком, нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) осам етида са различитим техничким захтевима;
б) три полифоне композиције;
в) једна цела сонатина или три става из различитих сонатина различитог карактера;
г) три композиције по слободном избору различитог карактера.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Једна скала;
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Два става сонатине;
5. Једна композиција по слободном избору.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале у триолама кроз три октаве паралелно.
Дурски и молски трозвуци у малом разлагању кроз три октаве четворогласно.
Доминантни и умањени четворозвуци у осминама у малом разлагању кроз две октаве.

ЕТИДЕ

Черни оп. 849 – теже
Черни оп. 299 I и II свеска – теже
Бертини оп. 100 – избор
Беренс оп. 61 – избор
Хелер – избор
Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума
Ј. С. Бах: 6 малих прелудијума – лакши
Полифоне композиције разних аутора из различитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Дијабели, Дусек, Хајдн, Моцарт и други аутори

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Мали комади слободног облика разних аутора из различитих

епоха (менуети, скерца, гавоте, игре и други облици одговарајуће тежине).

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) осам етида различитих техничких захтева;
б) четири композиције полифоног карактера;
в) једна цела сонатина;
г) четири композиције слободног облика од којих једна треба да буде клавирска пратња вокалне деонице, соло весме или вокализе.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дурске и молске скале у шеснаестинама кроз четири октаве паралелно.
Дурски и молски трозвуци у великом разлагању кроз две октаве паралелно.

ЕТИДЕ

Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска
Беренс оп. 61 I свеска
Черни оп. 299 I и II свеска
Хелер – избор тежих етида.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума – тежи
Ј. С. Бах: 6 малих прелудијума – лакших
Хендл: Мале композиције
Полифоне композиције разних аутора из различитих епоха на одговарајућем техничком нивоу.

СОНАТИНЕ

Хајдн, Моцарт, Бетовен

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

П. И. Чајковски: Албум за младе оп. 39
Р. Шуман: Албум за младе оп. 68
Кабалевски: Композиције за клавир оп. 27
Б. Барток: За децу, I свеска
Композиције других аутора из различитих епоха и различитих стилова на одговарајућем техничком нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) шест етида;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонатине;
г) четири композиције по слободном избору од чега једна треба да буде лака клавирска пратња вокалне деонице, соло песме или вокализе.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Једна скала;
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна цела сонатина;
5. Једна композиција по слободном избору.

КОРЕПЕТИЦИЈА
за КЛАВИРИСТЕ и ОРГУЉАШЕ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ПОЧЕТНЕ ШКОЛЕ ЗА ВИОЛИНУ

Дејан Марковић: I, II и III свеска
Родионов: Мали комади за виолину

КОМАДИ ЗА ВИОЛИНУ

Дејан Марковић: Нека увек буде песма, I и II свеска
Хрестоматија I и II свеска
Златне степенице I и II свеска
Миранов: Песме и плесови старих мајстора

КОНЧЕРТИНА ЗА ВИОЛИНУ

Ј. С. Бах: Лаки кончертино
Кохлер: Кончертино Ге-дур
Николић: Кончертино Ге-дур
Ридинг: Кончертино ха-мол, Ге-дур и Де-дур
Комаровски: Кончертино Ге-дур
Портноф: Кончертино е-мол и а-мол
А. Вивалди: Кончертино Ге-дур
Дела за виолу по избору наставника

КОМАДИ ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

Хрестоматија I и II свеска
Маги: Комади са клавиром I и II свеска
Мац: Мала свита

КОМАДИ ЗА КОНТРАБАС

Бакланова: Збирка лаких комада
Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада

КОМАДИ ЗА ТАМБУРУ

П. И. Чајковски: Наполитанска песма
Н. Бакланова: Хоровод
Ж. Ф. Рамо: Тамбурин
Л. Бокерини: Менует
Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5
Фибих: Сонатина де-мол оп. 27

КОМАДИ ЗА ФЛАУТУ

М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада
Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска
Разни комади за КЛАРИНЕТ, ОБОУ и ФАГОТ предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе

КОМАДИ ЗА ТРУБУ

Алојз Стрнад: Композиције за трубу и клавир

КОМАДИ ЗА ХОРНУ

Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција
Разни комади за остале ЛИМЕНЕ ДУВАЧКЕ ИНСТРУМЕНТЕ предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе

УДАРАЉКЕ

Д. Палијев: 20 комада за добош уз пратњу клавира – избор 5 комада
В. Свегирев: Комади за ксилофон и клавир _ избор 3 комада
Ц. Мекензи: Кончертино за тимпане и клавир

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Абт: Мелодијске вежбе
Панофка: Мелодијске вежбе
Вока: Мелодијске вежбе
Конконе: Мелодијске вежбе
Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора – избор из I свеске

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) за корепетицију у току године треба обрадити и увежбати најмање 30 дела различитог карактера и облика, за различите инструменте.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ЈЕДАНПУТ У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ – НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

КОМАДИ ЗА ВИОЛИНУ

Д. Марковић: Комади III и IV свеска
Ј. Скрипач: II свеска
П. Николић: Варијације А-дур

Бакланова: Сонатина
Мартину: Сонатина
Од предкласике до модерне I и II свеска
Тартини: Сарабанда
Телеман: Сарабанда и Гавота
Л. Бокерини: Менует
Виоко: Алегро
Стојановић: Романса
Марчело: Граве и Алегро
Корели: Алегро Де-дур
Рубинштајн: Преслица

КОНЧЕРТИНА И КОНЦЕРТИ ЗА ВИОЛИНУ

Бакланова: Кончертино
Јаншинова: Кончертино
Зајц: Кончертино Ге-дур
Хуберт: Кончертино у стилу Вивалдија
А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други
Комаровски: Концерт А-дур
Виоти: Концерт Це-дур оп. 23
В. А. Моцарт: Мали концерт
Телеман: Сонатине
Дела за виолу по избору наставника

СОНАТЕ И КОМАДИ ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

Мац: Свита Це-дур
Мац: Соната да камера
Мати: Комади II и III свеска
Бревал: Кончертино
Бодио: Кончертино Це-дур
А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол
Штамиц: Концер Це-дур
В. А. Моцарт: Песме
Л. ван Бетовен: Песме
Дела за контрабас по избору наставника

КОМАДИ ЗА ТАМБУРУ

В. А. Моцарт: Турски марш
Б. Фиготин: Романса
Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35
Корумарез: Шпански плес
Дакен: Кукавица
А. Вивалди: Концерт а-мол

ФЛАУТА

Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска
Глук: Песма Орфеја
В. А. Моцарт: Анданте Це-дур
А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур
Телеман: Соната
Разни комади и лакши сонатни облици за СВЕ ДУВАЧКЕ ИНСТРУМЕНТЕ

УДАРАЉКЕ

Д. Палијев: 19 комада за тимпане и клавир – избор 5 комада
Ж. К. Таверније: „Веса 2" за вибрафон и клавир
М. Птажински: Скерцо за ксилофон и клавир
Ц. Квик: Солистичке збирке за маримбу и ксилофон уз пратњу клавира – избор 5 комада

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Б. Цвејић: За младе певаче
Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други)
Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте)
В. А. Моцарт: Арија Сузане из „Фигарове женидбе"
Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севиљског берберина"
П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе"
Ђ. Верди: Арија Ацучене из „Трубадура"
Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско" и слично

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) за корепетицију у току године треба обрадити и увежбати најмање 25 дела различитог карактера и облика, за различите инструменте.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ПО ЈЕДАНПУТ У ПОЛУГОЂУ – НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ДЕЛА ЗА ВИОЛИНУ

Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
Раков: Кончертино
Кабалевски: Концерт
Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол
А. Вивалди: Концерт Це-дур
Брух: Адађо оп. 56
Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур
Л. ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур
Берио: Фантазија оп. 100; Валцер оп. 58; Ариље пр. 1; 12 италијанских мелодија

ДЕЛА ЗА ВИОЛУ

М. Глинка: Мазурка
Тањејев: Лист са албума оп. 33
И. Стравински: Пасторала
Љадов: Прелудиј оп. 11 бр. 1
Живорад Грбић: Албум за младе виолисте

ДЕЛА ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

Форе: „После сна"
Станојло Рајичић: Елегија
Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
Л. Бокерини: Концерт Бе-дур
А. Бородин: Серенада
П. И. Чајковски: Романса оп. 5
Л. Бокерини: Ларго и Алегро
Дела за контрабас по избору наставника

ДЕЛА ЗА ТАМБУРУ

Ф. Шуберт: Пчелица
А. Хачатурјан: Ноктурно
П. И. Чајковски: Баркарола
Раков: Кончертино
Кабалевски: Омладински концерт
Ј. С. Бах: Концерт Е-дур

ДЕЛА ЗА ФЛАУТУ

Телеман: Соната Еф-дур
Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7
Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6
А. Вивалди: Концерт бр. 1 и 2
Леклер: Соната ха-мол

ДЕЛА ЗА ОБОУ

Р. Шуман: Романса
Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол; Соната бр. 2

ДЕЛА ЗА КЛАРИНЕТ

Стамиц: Концерт Ес-дур
Перминов: Балада
Бруно Барун: Минијатуре

ДЕЛА ЗА ФАГОТ

В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур I став
Станојло Рајичић: Песма и игра

ДЕЛА ЗА ТРУБУ

Калиновски: Збирка игара и мелодија
Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур II став

ДЕЛА ЗА ХОРНУ

К. Сен-Санс: Романса оп. 36
Младен Позајић: Стара мелодија
Борис Папандопуло: Стара љубавна песма

Дела за остале лиимене дувачке инструменте по избору наставника

УДАРАЉКЕ

К. Х. Кепер: „Дивертименто” за тимпане и клавир
Н. Ј. Живковић: „Српски валцер” за ксилофон или маримбу уз пратњу клавира
М. Птажинска: 4 прелида за вибрафон и клавир

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Скарлати: Песме и Арије
Чимароза: Пасме и Арије
Ј. Хајдн: Песме
Г. Ф. Хендл: Арије
Миховил Логар: Успаванка
Станојло Рајичић: Песме
З. М. Шкерјанц: Песме
Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска

БАЛЕТСКА ЛИТЕРАТУРА

Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе – свеска 3
П. И. Чајковски: „Лабудово језеро” II чин – „Валс невеста”; бр. 17 Општи валс

ХОРСКА ЛИТЕРАТУРА

М. Тајчевић: Народне песме за двогласни дечји или женски хор
С. Мокрањац: Руковети – по избору

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) за корепетицију у току године треба обрадити и увежбати најмање 15 дела различитог карактера и облика, за различите инструменте.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ПО ЈЕДАН ПУТ У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ – НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ДЕЛА ЗА ВИОЛИНУ

Ф. Менделсон: Концерт е-мол
Вијетан: Концерт бе. 2 и 4
Л. ван Бетовен: Романса Ге-дур и Еф-дур
Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; Валцер оп. 39 и оп. 15
Бравничар: Млади концертант II
Брух: Концерт ге-мол
Б. Барток: Пет словачких народних песама
П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; Баркарола оп. 37 бр. 6; Романса оп. 5; Меланхолична серенада оп. 26; Три комада оп. 42
А. Дворжак: Албум за виолину и клавир
Е. Григ: Лирски комади оп. 38
Ј. Хајдн: Серенада
Г. Ф. Хендл: 25 комада
Миливоје Ивановић: Од преткласике до модерне III свеска
Југословенски аутори за виолину и клавир
Кабалевски: Албум комада
Милоје Милојевић: Елегија
Мартину: Сонатина
Д. Шостаковичш Три игре; Четири прелудијума
В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур

ДЕЛА ЗА ВИОЛУ

В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
А. Вивалди: Концерт Еф-дур
Ј. С. Бах: II концерт Е-дур
Дејан Деспић: Балада
Боздуганов: Комади за виолу

ДЕЛА ЗА ВИОЛОНЧЕЛО

П. И. Чајковски: Песма јесени; Анданте кантабиле оп. 11
Форе: Елегија
Гранадос: Шпанска игра
Г. Ф. Хендл: Адађо и Алегрето
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
Л. Бокерини: Менует; Рондо
Дела за контрабас по избору наставника

ДЕЛА ЗА ТАМБУРУ

Д. Радић: Песма и игра
К. Бабић: Алегро за тамбуру
Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет
Леклер: Тамбурин
Ф. Менделсон: Концерт е-мол
В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур

ДЕЛА ЗА ФЛАУТУ

Ј. С. Бах: Соната бр. 7
Леклер: Концерт Це-дур
Форе: Фантазија
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де-дур
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур

ДЕЛА ЗА ОБОУ

Д. Чимароза: Концерт
Албинони: Концерт Бе-дур и Де-дур
Б. Барток: Три народне песме за обоу
Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур

ДЕЛА ЗА КЛАРИНЕТ

К. М. в Вебер: Кончертино
Крамарж: Концерт Ес-дур
Шчедрин: Комади
Б. Барток: Комади

ДЕЛА ЗА ФАГОТ

Давид: Кончертино
А. Вивалди: Концерт за фагот а-мол

ДЕЛА ЗА ТРУБУ

Л. ван Бетовен: Романса
Глиер: Анданте и Варијације

ДЕЛА ЗА ТРОМБОН

Лами: Комад са варијацијама
Клерис: Молитва
Бара: Интродукција и Серенада
Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол

ДЕЛА ЗА ХОРНУ

В. А. Моцарт: Концерт Де-дур; Концерт Ес-дур
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
Крешимир Барановић: Елегија
Петар Стојановић: Адађо и Рондо
Дамаз: Успаванка
Р. Шуман: Адађо и Алегро оп. 70
К. М. в Вебер: Кончертино е-мол оп. 45
Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника

УДАРАЉКЕ

К. Х. Кепер: „Митологија” – 3 скице за тимпане и оркестар (клавир)
В. Шинстајн: Соната бр. 1 за тимпане и клавир
С. Рафлинг: Концерт за маримбу, ксилофон, вибрафон и оркестар (клавир)

ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА

Петар Коњовић: Лирика; Моја земља
Борис Папандолупо: Песме
Јосиф Маринковић: Песме
А. Хачатуријан: Песме
Милоје Милојевић: Песме
С. Прокофјев: Песме
Рахмањинов: Песме
Ф. Шуберт: Песме
Р. Шуман: Песме; Дуети

Ф. Менделсон: Дуети
Перизоти: Старе арије
Иа албума „Југословенских соло песама" – I, II и III свеска

БАЛЕТСКА ЛИТЕРАТУРА

Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре" за балетске и музичке школе IV свеска
Л. Делиб: „Копелија" – I чин – Славенске теме са варијацијама

ХОРСКА ЛИТЕРАТУРА

М. Тајчевић: Народне песме за дечји и женски трогласни хор
Ст. Мокрањац: Руковети – по избору

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) у току године ученик треба да увежба најмање 10 дела различитог карактера и за различите инструменте

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ – ИЛИ ПО ЈЕДАНПУТ У ТОКУ СВАКОГ ПОЛУГОДИШТА – НАСТУПИ НА ИНТЕРНОМ ИЛИ ЈАВНОМ ЧАСУ КАО КОРЕПЕТИТОР

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Оргуљаши предмет корепетицију изводе као и клавиристи – свирајући клавир.

Предмет корепетиција је веома повезан са предметом камерна музика и то би требало имати у виду приликом остваривања плана и програма. Требало би имати стални увид у остале предмете који са овим предметом чине заједништво, оно што се назива – музика. Ту се пре свега мисли на главни предмет – клавир, а затим на хармонију, солфеђо, музичке облике и историју музике.

Корепетиција је показивање знања и умења па је неопходно да се стечено знање на часу примењује и у пракси.

Обука на часовима подразумева упутства за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено решавање, док пракса треба да омогући проверавање знања. Како су могућности и вежбање и свирање индивидуална ствар, треба и корепетицију посматрати на тај начин. Нормално је да се програм овог предмета за једног ученика прилагођава, пре свега, његовом инструменталном нивоу, а затим његовој спретности, знању, брзини савлађивања задатака.

Имајући све то у виду произилази да наставник мора бити велики познавалац свих проблема и особености литературе како би сваког ученика могао довести до комплетног знања и умења у корепетицији. Остваривање овог програма треба да буде прилагођено индивидуалном раду много више него осталим музичким предметима, између осталог и зато што у пракси треба објединити целокупно знање из области музике.

КАМЕРНА МУЗИКА

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Дела аутора раног барока – високе ренесансе – типа ричеркара, канона, инвенција и других полифоних облика у којима је могуће ad hoc организовати ансамбле, према могућем потенцијалу, најразличитијих инструмената.

Калвирска трија Кленгела, Роулија, Шугара ....

Најлакше старокласичне дуо и трио сонате – аутори: Корели, Леклер, Тартини, Вивалди, Локатели, Хендл, Самартини, Марчело, Верачини, Телеман, Албинони и др.

Мазас: Дуети за две виолине
Плејел: Дуети за две виолине
Попор: Дуети за два чела

Гудачки квартети за две виолине, виолу и виолончело аутора: Станић, Чајковски, Шкерјанц, Менделсон, Григ, Мац ....

Шуберт: Розамунда
Гудачки квартети за соло виолину и гудачки квартет:
Станић: Анданте
Г. Ф. Хендл: Мелодија
Ж. Ф. Рамо: Гавота
Верачини: Ларго
Корели: Анданте
Ценкинсон: Игра вила
Штамиц, Сен-Санс

ГИТАРА

Код избора литературе упоредо изводити комаде у којима гитара има солистичку, а затим и корепетативну улогу.

Почети са композицијама ренесансно-барокног периода, затим класицизма, а упознати ученике и са делима савремених музичких жанрова.

Вјекослав Андре: Гитара у камерној музици
Урош Дојчиновић: Антологија музике за гитеру у Србији (Ед. Прометеј)
Јован Јовичић: 24 дуета Ф. Каруља за две гитаре (Ед. Нота)
Фердинандо Каруљи: Дуети за две гитаре оп. 333/II
Антон Дијабели: Лаки дуети за гитару и клавир (Ед. Сцхотт, ГА. 22, 23, 24, 25.)
Јизеф Кофнер: оп. 168
И друга дела по избору наставника, а могу и транскрипције композиција Баха, Бетовена, Купрена, Моцарта, Персла, Рамоа....

ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

С. Вукосављев: Збирка дуета
Ивановић: Збирка композиција за две виолине и клавир – прилагодити за тамбуре у разним комбинацијама
В. Андре: Гитара у камерној музици – композиције за три гитаре
Ј. С. Бах: Буре
В. Крајмчар: Пасторала
Шнајдер: Менует
Ж. Ф. Рамо: Тамбурин
И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Бланго: Кончерто за харфу и клавир
Ф. Шуберт: Аве Марија – виолина, харфа
Овенс: Greensleeves варијације флаута, харфа
М. Равел: Хабанера – флаута, харфа
К. Дебиси: Девојка са ланеном косом – флаута, харфа
Ирске народне мелодије за две харфе
Друга дела сличне тежине

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

КЛАВИРСКИ ДУО – КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ И ЗА СВИРАЊЕ НА ДВА КЛАВИРА

В. А. Моцарт: Соната Це-дур за клавир 19 четвороручно
В. А. Моцарт: Соната Де-дур
Л. ван Бетовен: Варијације на тему „Ich denke Dein"
Ј. Маринковић: Сонатина
Ј. Кр. Бах: Соната Еф-дур
Ј. Кршић: Избор из збирке „Засвирајмо заједно"
Д. Шостакович: Прелид и Тарантела

Композиције за клавир четвороручно и за два клавира из домаћих и страних збирки одговарајуће тежине, а по избору наставника

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

В. Н. Мотов: Лирска песма
В. Н. Мотов: Интермецо
В. Н. Мотов: Естонска полка
В. А. Моцарт: Менует – транскрипција Л. В. Гаврилова
П. И. Чајковски: Прелудијум оп. 21 бр. 1 – транскрипција Л. В. Гаврилова
М. Балакирев: Песма без речи – из свите за клавир – транскрипција Л. В. Гаврилова
М. Чурлонис: 4 прелудијума – транскрипција Л. В. Гаврилова
Д. Шостакович: Прелудијум Це-дур
Ј. Брамс: Менуст Ге-дур

ТРИО ХАРМОНИКА

Л. ван Бетовен: Каватина (из квартета) оп. 130 – транскрипција Л. В. Гаврилова
А. Новиков: Путеви – транскрипција Л. В. Гаврилова
К. Сен-Санс: Корњача – из свите „Карневал животиња"

СЕКСТЕТ ХАРМОНИКА

Ф. Шуберт: Музички моменат
И друга дела одговарајућа по обиму и захтевима

ФЛАУТА

Р. Савник: Фугета за флауту, обоу и фагот

ДВЕ ФЛАУТЕ

Ф. Девијен: 18 лаких дуета
К. Ф. Е. Бах: 10 лаких дуета
З. Б. Де Бомортје: Шест свита
Л. ван Бетовен: Соната Ге-дур

ТРИ ФЛАУТЕ

Ј. Ј. Кванц: Три трија QV 3 30-32
К. Ј. Пец: Симфонија Де-дур
Ј. Хан: Трио флаута или кларинета

ОБОА

К. М. в Вебер: Соната за две обое и клавир
К. Хофер: Тема са варијацијама за обоу, кларинет и фагот

КЛАРИНЕТ

Ф. Девине: 6 дуета за два кларинета
К. Ласло: Мађарске мелодије за два кларинета
М. Елиезер: Мала свита за кларинет, флауту и клавир
Ј. Хан: Трио флаута или кларинета
Ф. Менделсон: Дуо концертантни оп. 114 – два кларинета
Габучи: 50 дуета за два кларинета

ФАГОТ

Л. ван Батовен: Дуо бр. 1 за кларинет и фагот
Л. ван Бетовен: Дуо бр. 2 за кларинет и фагот
Л. ван Бетовен: Дуо бр. 3 за кларинет и фагот

САКСОФОН

Најлакше старокласичне дуо и трио сонате – Ј. С. Бах, Г. Ф. Хендл, В. А. Моцарт, Фискер, Г. Ф. Телеман, К. В. Глук и сличне композиције и транскрипције одговарајуће тежине

ТРУБА

Ђ. Тошић: Дуети за две трубе
П. Сикеира: Дуети за лимене дувачке инструменте

ТРОМБОН

Б. Слокар: Школа за тенор тромбон – избор дуа
Р. Милер: Школа за тромбон II део, – избор дуа

ХОРНА

В. А. Моцарт: Дуети – по избору
Х. Воксман-Д. М. Говер: Школа за хорну I и II свеска – дуети по избору
За остале дувачке инструменте одговарајућа дела по избору наставника

УДАРАЉКЕ

Инструменти на којима се изводи настава у сва четири разреда су: добош, тимпани, скилофон, маримба, вибрафон, звончићи, све врсте ситних Латиноамеричких удараљки, там-тамови (1 – 4 комада) дрвена кутија (wood-blocks 1 – 5 комада) и остали ритмички мембранофони инаструменти.

Техничке вежбе – извођење разних комбинација сложених ритмичких образаца.

Напомена: Настава за удараљке се изводи на тај начин што се ученици поставе за један од инструмената – свако за један инструмент који припада групи ритмичких удараљки – и изводе задате обрасце у свим комбинацијама. Једни свирају једноставне, док други, на те исте свирају сола у оквиру такта. Ученици се смењују тако што у сваком понављању целе вежбе ученик свира увек различиту деоницу.

Избор дуета за добош немачких, француских, руских, пољских и бугарских аутора – Х. Кнауер, В. Снегирев и др.

Ч. Мемфис: Дуети за добош из књиге „Етиде за развој тачности и прецизности у свирању и за развој брзине у читању с листа”

В. Сковера: Вежбе за ударачке ансамбле
Ј. Стојко: „Етида”, „Скице” и „Ритам” са ансамбле удараљки
А. Л. Скармолин: 12 дуета за мелодијске инструменте
Д. Палиев: Ансамбли за различите ударачке инструменте
З. Металиди: Комади и ансамбли за удараљкр

ЦИМБАЛО и ЦИТРА по избору наставника

СОЛО ПЕВАЊЕ

Композиције старих италијанских мајстора за два гласа уз пратњу клавира – Леонардо Лео, Бенедето Марчело и др.

Композиције старих италијанских мајстора за глас и гитару – Качини

Композиције за два гласа из циклуса „Дивљуше” Исидора Бајића

Композиције за два гласа Милоја Милојевића, Титова, Варламова, Глинке и др.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;
б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ САСТАВУ, БАР НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Старокласичне дуо и трио сонате: Корели, Леклер, Тартини, Вивалди, Локатели, Хендл, Самартини, Марчело, Верачини, Телеман, Албинони, Ђеминијани, Фукс ....

Гудачки квинтети – соло виолина и гудачки квартет:
Г. Ф. Телеман: Менует
Штамиц: Граве
Ј. Сибелијус: Тужни валцер
Мартину: Арабеска бр. 5
Д. Скарлати: Пасторала
П. И. Чајковски: Тужна песма

Лакша дела за клавирски трио аутора Вере Миланковић, Кленгела, Бема .....

Х. Сит: Комади за гидачки квартет
Х. Персл: Квартети
Ф. А. Миче: Квартет Це-дур

ГИТАРА

Поред дуа свирати и литературу намењену саставима за три, четири и пет инструмената.

Вјекослав Андре: Гитара у камерној музици
Урош Дојчиновић: Антологијас музике за гитару у Србији
Јован Јовичић: 24 дуета Ф. Кариља за две гитаре

ГИТАРА И КЛАВИР

А. Дијабели: Дуети оп. 68
М. Гуиљани: оп. 65; оп. 68; оп. 93; оп. 104.

ДВЕ ГИТАРЕ

Ф. Каруљи: оп. 333/III; оп. 34; оп. 120; оп. 146.
М. Гуиљани: оп. 16а; оп. 55; оп. 75; оп. 80; оп. 92; оп. 94.
Ј. Кофнер: оп. 80; оп. 87; оп. 40.
Ф. Сор: оп. 34; оп. 38; оп. 39; оп. 61; оп. 62.
Л. Вон Кал: оп. 24; оп. 39

ТРИ ГИТАРЕ

А. Дијабели: оп. 62
Ф. Грањани: оп. 12
Ј. Кофнер: оп. 168

ГИТАРА И ФЛАУТА ИЛИ ВИОЛИНА

М. Гуиљани: оп. 25; оп. 52; оп. 74; оп. 75; оп. 77; оп. 81
Ф. Грањани: оп.8
Ф. Коруљи: оп. 109
Триа, квартети и квинтети Л. Бокеринија, М. Гуиљанија, Л. Вон Кала, Ф. Каруља, Ф. Молиноа и др.

ТАМБУРА

Е. Кираљ: Нарцис – гудачки квартет
Шуљагин: Муха
С. Вукосављев: Збирка терцета
В. Андре: Композиције за три гитаре – прилагодити тамбурама
Г. Ф. Телеман: Менует
Л. Бокерини: Менует
Л. Кал: Лагани трио – I и II став
И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Бокса: Ноктурно бр. 1 – кларинет, харфа
Ш. Гуно: Аве Марија – флаута (виолончело), харфа
Андрејсен: Интермецо за флауту и харфу
Ж. Бизе: Манует за флауту и харфу
Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему за флауту и харфу
Молнар: Пролеће у мору – флаута, харфа
Друга дела одговарајуће тежине

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА КЛАВИР ЧЕТВОРОРУЧНО

В. А. Моцарт: Сонате Бе-дур
Л. ван Бетовен: Соната Де-дур оп. 6
Ј. Кр. Бах: Соната А-дур
Ф. Пуланк: Соната
Е. Григ: Норвешке игре
М. Живановић: Ала цез
М. Живановић: Цез фолк
Ернст Бах: Анданте

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ДВА КЛАВИРА

Ј. Кр. Бах: Соната Ге-дур
Ф. Пуланк: Валс – Мизет
Р. Шуман – К. Дебиси: Студије за два клавира
Ј. Кршић: Засвирајмо заједно I и II – избор
В. Кршић – С. Николајевић: I, II и III део – избор

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

А. Хачатурјан: Игра Егине из балета „Спартак” – транскрипција А. Суркова
М. Огински: Полонеза – транскрипција Н. И. Ризоља
Ј. Бенда: Арија
М. Колеса: Скерцино
Р. Бојко: Јесењи пејзаж
В. Тројан: Тарантела
А. Љадов: Валцер – транскрипција А. Толмачова
Е. Григ: Елегија – транскрипција Ф. Бушева
А. Салин: Интермецо

ТРИО ХАРМОНИКА

Ј. Дрбенко: Сеоски хармоникаши
А. Љадов: Музичка табакера – транскрипција А. Толмачова
А. Петров: Хумореска – транскрипција А. Макарова
В. Золотарјов: Марш војника из „Д. свите бр. 1” – транскрипција Ј. Ишањина

КВАРТЕТ ХАРМОНИКА

Л. Љубовски: Прелудијум и фуга
Блох: Сонатина за виолину и хармонику
И друга дела одговарајућих захтева и обима

ФЛАУТА

ДВЕ ФЛАУТЕ

Р. Валентн: Шест соната
Г. Ф. Телеман: Сонага Ге-дур
Г. Ф. Хендл: Соната е-мол
Ж. К. Нодо: Соната ха-мол
А. Реих: Варијације за две флауте

ТРИ ФЛАУТЕ

Ј. Хајдн: Три трија
Ф. Девијен: Соната ге-мол
З. Вауда: Трио флаута

ОБОА

Ф. Беркас: Дуети за две обое

КЛАРИНЕТ

Ж. Лефевр: 12 соната за два кларинета
М. Кројцер: Трио за кларинет, фагот и клавир
В. Емануел: Соната за кларинет, флауту и клавир
Видеман: 30 leochte Duette за два кларинета
Л. ван Бетовен: Дуо бр. 1 – кларинет, фагот и клавир
Л. ван Бетовен: Дуо бр. 2 – кларинет, фагот и клавир
Л. ван Бетовен: Дуо бр. 3 – кларинет, фагот и клавир
Л. ван Бетовен: Трио Бе-дур оп. 11 – кларинет, виолончело и клавир

ФАГОТ

П. Сикеира: Дуети за два фагота, два тромбона

САКСОФОН

Дела Ј. С. Баха, Г. Ф. Хендла, Н. Федорова, С. Критичка I књига, Х. Клозе, М. Шопоникова и друга оригинална дела или транскрипције одговарајуће тежине

ТРУБА

Н. Веиклер: Дуети за две трубе
Ђ. Тошић: 4 триа за три трубе

ТРОМБОН

О. ди Ласо: 2 мотета – 2 тромбона
А. Бертолоти: Canone Alla Quinta – 2 тромбона
Р. Шуман: Wilder Reiter – секстет лимених дувача
Р. Шуман: Војнички марш – секстет лимених дувача
Д. Убер: Карневал – 3 тромбона
П. М. Дибоа: A Petits Pas, 12 триа – 3 тромбона
Alte Tanze aus dem Vietorius-Kodex, 17. Jh – секстет лимених дувача

ХОРНА

П. Коњовић: Свита „Сан летње ноћи” – квинтет
Ж. Ибер: Trois pieces brevis – квинтет
Р. Шуман: Wilder Reiter – секстет лимених дувача
Р. Шуман: Војнички марш – секстет лимених дувача
В. А. Моцарт: Музичке шале – 2 хорне, гудачки квартет
Е. Боза: Сонатина – квартет
Ј. Славенски: Квинтет
М. Хајдн: Дивертименто – квартет
В. А. Моцарт: 12 комада за две хорне
В. Диверноа: 4 трија за три хорне
Дела за остале лимене дуваче по избору наставника

УДАРАЉКЕ

Инструменти на којима се изводи настава наведени су у програму I разреда

Избор дуета за добош немачких, француских, руских, пољских и бугарских аутора – Х. Кнауер, В. Снегирев и др

Ч. Мемфис: Дуети за добош из књиге „Етиде за развој тачности и прецизности у свирању и за развој брзине у читању с листа”.

О. Балаж: 8 триа за тимпане, добош и том-томове

В. Знаменски: Обрада познатих композиција за ансамбле удараљки

М. И. Пекарски: Музика за ударачке инструменте

Г. Рojтер: Фуга – за ксилофон, вибрафон и маримбу

К. Дебиси: Мали Црнац – за две маримбе или ксилофон и маримбу

ЦИМБАЛО и ЦИТРА по избору наставника

СОЛО ПЕВАЊЕ

Композиције за два гласа уз пратњу клавира, или другог инструмента – гитара, харфа, чембало – из збирки: Монтеверди, Шуман, Хендл, Брамс, Менделсон, Рубинштајн и др.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;
б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ САСТАВУ, БАР НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Сонате за два инструмента из епохе барока, предкласицизма и класицизма или лакше сонате и сонатине романтичара: Вивалди, Корели, Перголези, Дел-Абако, Хендл, Телеман, Марчело, Локатрели, Албинони, Глук, К. Ф. Е. Бах, Штамиц, Шпор, Менда, Шуберт, Менделсон ....

А. Вивалди: Сонате за виолину и басо-континуо; Сонате за чело и басо-континуо
Г. Ф. Телеман: Сонате и Сонатине за виолину и басо-континуо
Г. Ф. Хендл: Сонате за виолину и басо-континуо
Палестрина: Осам ричеркара за четири инструмента
Ф. Купрен: Мала свита за две виолине и чело
Верачини: Сонате за две виолине и басо-континуо
Самартини: Соната Е-дур оп. I за две виолине и басо-континуо
Г. Ф. Телеман: Концерт за четири виолине; Соната за четири виолине
Корели: Камерна музика за две виолине и клавир
Калмар: Дивертименте за две виолине и чело
Г. Ф. Телеман: Мали комади за две виолине
Плејел: Дуети за две виолине
Попор: Дуети за два чела
Доницети: Соната за виолину (или флауту) и харфу – I став
Фибих: „С цвећем у руци” за флауту, виолину и клавир
Енрико Јосиф: Комад за обоу, виолину, клавир и контрабас
Пилни: Менует за виолину, чело и харфу
Пилни: Ноктурно за виолину, чело и харфу
Фромер: Серенада за виолину, чело и харфу
Ј. Хајдн: Соната за две виолине, чело и клавир оп. 8 број 4, 5. и 6.
Ј. С. Бах: Трио соната за две виолине, чело и клавир
Ј. Брамс: Секстет Бе-дур бр. 8 за две виолине, две виоле и два чела

ГИТАРА

Вјекослав Андре: Гитара у камерној музици – поглавље посвећено концертима за гитару и оркестар
А. Вивалди: Концерт за гитару и гудачко оркестар
Ф. Каруљи: Концерти оп. 140; оп. 127
Ф. Молино: оп. 56
М. Гуиљани: оп. 30; оп. 36; оп. 70

ДВЕ ГИТАРЕ

Ф. Сор: оп. 41; оп. 44 bis; оп. 53; оп. 55
М. Гуиљани: оп. 35; оп. 66; оп. 67; оп. 69; оп. 116
М. К. Тедеско: оп. 196
Л. Броувер: Микро комади за две гитаре
По избору наставника транскрипције Баха, Скарлатија, Де Фаље, Гранадоса, Албениза (сугеришу се радови Е. Пујола, М. Лобета, Ф. Тареге....)

ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

М. Орешковић: Женидба – квартет; Чуј, дико
В. А. Моцарт: Мала ноћна музика
Ј. Штраус: Пицикато полка
Ј. Хајдн: Квартет бр. 36
Ф. К : Мала свита за две виолине и чело
Л. Кал: Лагани трио I, II, III и IV став
В. Андре: Композиције за три гитаре
И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Г. Доницети: Соната – виолина (флаута), харфа
Бокса: Ноктурно бр. 2 и бр. 3 – кларинет, харфа
Дамас: Соната – кларинет, харфа
Турније: Два романтична прелида – виолина, харфа
Ибер: Entr'acte – виолина (флаута), харфа
Тедески: Елегија – виолончело, харфа
Друга дела одговарајуће тежине

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Ф. Шопен: Варијације
А. Дворжак: Словенске игре – избор
Ј. Брамс: Мађарске игре – избор
Ј. Брамс: Валцери
К. Дебиси: Балада
Обраде композиција Бења, Џоплина, Вилијемса
З. Димитријевић: Pas de quatre
И. Стравински: Пећа и вук – свита
Појединачне композиције Шуберта, Менделсона, Брамса, Сатиа, Пуланка и других аутора
Ј. Кршић: Засвирајмо заједно I и II свеска
В. Кршић – С. Николајевић: Клавирски дуо I, II, III део – избор

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

А. Шалајев: Валцер – елегија
А. Тимошенко: Марш из свите Руске слике
З. Ткач: Празник
Л. Вилчик: Валцер табакере
Ј. Јуцевич: Свита у старом стилу – прелудијум и фуга
А. Рибалкин: Концертни комад

ТРИО ХАРМОНИКА

Ј. Дербенко: Скомрашина
Н. Чајкин: Украјинска рапсодија
Л. Белман: Готска свита – транскрипција Н. Худакова
Интродукција и корал
Менует
Молитва
Токата
П. И. Чајковски: Минијатурни марш иа свите бр. 1 оп. 43
А. Штогаренко: Гопак из симфонијске свите – транскрипција В. Стеченка
Г. Шендерјов: Пролећна шетња
А. Голубјатњиков: Елегија
Б. Бритн: Сентиментална сарабанда – транскрипција В. Зиновјева

КВАРТЕТ ХАРМОНИКА

С. Рахмањинов: Хумореска – транскрипција В. Зиновјева
А. Филипенко: Пролећни валцер
Ф. Фугаца: Скерцо
В. Тројан: Царев славуј – свита за виолину, гитару и хармонику
И друга одговарајућа литература по обиму и захтевима

ФЛАУТА

Ј. Ј. Кванц: Три дуета оп. 2
В. Ф. Бах: Шест дуа
В. А. Моцарт: Дуо Де-дур
А. Штадлер: Дивертименто Де-дур

ТРИ ФЛАУТЕ

Ф. Валтер: Четири скице

ЧЕТИРИ ФЛАУТЕ

А. Рејха: Квартет Де-дур оп. 12
А. Черепњин: Квартет оп. 60

ОБОА

Ј. Д. Зеленка: 6 соната за две обое и фагот
Ј. Хофмајстер: Терцет за три флауте/обое
К. Лоилет: Трио соната за обоу, флауту и клавир

КЛАРИНЕТ

А. Вилдган: Мали трио за кларинет, флауту и фагот
П. Крејн: Трио за кларинет, фагот и клавир
Л. ван Бетовен: Трио оп. 38 – кларинет, фагот, клавир
Глинка: Патетични трио – кларинет, фагот, клавир
Ф. Менделсон: Концерт за два кларинета
В. А. Моцарт: Дивертименто бр. 8 – флаута, обоа, кларинет,

хорна, фагот

ФАГОТ

Ж. Ф. Рамо: Свита за два фагота
Ј. Хајдн: Дивертименто за два фагота
Л. ван Бетовен: Дуо за кларинет и фагот
В. А. Моцарт: Соната за фагот и виолончело (фагот)

САКСОФОН

Дуа, триа, квартети и квинтети – стандардни састави – по избору

Дела Л. ван Бетовена, Р. Шумана, Е. Грига, Ф. Шопен, С. Кртичка II књига, М. Шопрникова и сличне композиције или транскрипције одговарајуће тежине.

ТРУБА

Ђ. Тошић: 5 квартета за четири трубе

ТРОМБОН

Ј. С. Бах: Сарабанде – секстет лимених дувача
Ј. С. Бах: Фуге – секстет лимених дувача
А. Фаркаш: Песме и Игре – секстет лимених дувача
С. Борис: Две канцоне – 3 тромбона
Г. Ф. Телеман: Соната каноника – 2 тромбона

ХОРНА

Љ. Марић: Дувачки квинтет
Д. Деспић: Виђете – квинтет
К. Д. Дитерсдорф: Partita in A, in F, in D – квинтет
Ф. Данци: Квинтет бр. I, II
Ј. С. Бах: Сарабанде – секстет лимених дувача
Ј. С. Бах: Фуге – секстет лимених дувача
С. Барбер: Летња музика – квинтет
Н. Р. Корсаков: Ноктурно за 4 хорне

Одговарајућа дела, за остале лимене дувачке инструменте, по избору наставника

УДАРАЉКЕ

Ј. Кент-Вилијемс: Афрички скечеви – за ритмичке удараљке
А. Вивалди: Концерт за две виолине а-мол – обрада
Ј. С. Бах: 15 двогласних инвенција – обрада
Г. Приор: Clapping hands – комад за три извођача (тапшача)
И. Албениз: Иберија – циклус песама за ансамбл удараљки
А. Вивалди: Концерт за два виолончела ге-мол – обрада

ЦИМБАЛО и ЦИТРА по избору наставника

СОЛО ПЕВАЊЕ

Д. Деспић: Трио за глас, кларинет и клавир

Лакши дуети и терцети старих мајстора и из опера В. А. Моцарта

Ј. Хајдн: Терцети
Ј. Брамс: I свеска оп. 66 – дуети
Ј. Брамс: I свеска оп. 75 – дуети
Л. ван Бетовен: Терцети, квартети
Р. Шуман: Два гласа за клавир

Композиције за два гласа уз пратњу клавира-Чајковски, Глинка, Мусоргски и др

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;
б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ САСТАВУ, БАР НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИЛОНЧЕЛО, КОНТРАБАС

Неговати што више стандардних типова камерних састава – дуа, трија, квартета, квинтета.

Ф. Купрен: Трио соната II (La visionarie) за два висока гласа и басо-континуо

Фукс: Концерт за гитару, виолину, виолу и чело
Д. Скарлати: Квартет за флауту, две виолине и басо-континуо
Г. Ф. Телеман: „Пољска” соната за виолину, виолу и басо-континуо
А. Вивалди: Трио у Це-дуру за гитару, виолину и чело
Ђ. Тартини: Трио сонате
Локатели: Трио сонате
Мича: Гудачки квартети
Нардини: Гудачки квартети
Ј. Хајдн: Соната за две виолионе и басо-контонуо; Сонате за две виолине; Сонате за виолину и виолу; „Лондонска” триа за две флауте и чело; Квинтет Ес-дур за клавир, виолину, виолончело и две хорне
Ф. Е. Бах: Квинтет за виолину, виолу, клавир и контрабас
Шајдлер: Соната Де-дур за гитару и виолину (или две гитаре)
В. А. Моцарт: Трио Ес-дур за виолину, виолу и клавир
Албрехтсбергер: Соната за гидачки трио; Партита за флауту, харфу и бас
Л. ван Бетовен: Трио Бе-дур оп. 18 за кларинет, виолончело и клавир
Вањхал: Трија оп. 20 за кларинет, виолину и чело или фагот
А. Дворжак: Терцет за две виолине и виолончело
З. Кодаљ: Интермецо за гудачки трио
Г. Доницети: Соната за виолину и харфу
Ф. Шуберт: Квинтет оп. 114 за клавир и гудачки квартет
Л. Бокерини: Квинтет за две виолине, виолу и два виолончела
В. А. Моцарт: Три квартета Це-дур, Е-дур и А-дур за флауту (виолину), виолину, виолу и чело
Б. Широла: Трио Де-дур за клавир, виолину и чело
Гнесин: Трио за клавир, виолину и чело оп. 63
Л. ван Бетовен: Триа оп. 3; оп. 9 бр. 1; оп. 9 бр. 2; оп. 9 бр. 3; оп. 8 – серенада; оп. 25
К. М. в Вебер: Клавирски трио ге-мол оп. 63 за виолину, виолончело и клавир

ГИТАРА

Акценат дати на литературу камерне музике XX века и класике.

Ф. Сор: оп. 41; оп. 54 бис; оп. 63
М. Гуиљани: оп. 130; оп. 137; оп. 116; оп. 65; оп. 101; оп. 102; оп. 103
Ј. К. Мерц: Дуети за две гитаре
Ф. Ферандиере: Концерти
А. И. Крамској: Концерти бр. 1 и бр. 2
М. М. Понце: Јужни концерт
Ј. Родриго: Концерт Aranhuez, Фантазија за једног џентлмена
Х. Вила Лобос: Концерт за гитару и мали оркестар
М. К. Тедеско: Концерти оп. 99 и оп. 160

ТАМБУРА

С. Прокофјев: Сцена из балета Ромео и Јулија
В. А. Моцарт: Квартет де-мол
А. Вивалди: Трио Це-дур за гитару, виолину и чело – прилагодити тамбури
П. Чекалов: Фуга бр. 5
Грандјани: Соната оп. 2
И друга дела по избору наставника

ХАРФА

Г. Ф. Хендл: Ларго за две харфе
Мануел де Фаља/Шуберт: Шпанска игра бр. 2 за две харфе
Крумпхолц: Соната Еф-дур – виолина (флаута), харфа
М. Равел: Павана – виолина, харфа
Боалдје: Соло за хорну и харфу
Бокса: Тема с варијацијама – кларинет, харфа
Албрестбергер: Партита ин Це – флаута, харфа, виолончело
Ибер: Трио – флаута, виолина, харфа
Турније: Четири прелида за две харфе

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ И СВИРАЊЕ НА ДВА КЛАВИРА

А. Перцијан: Атмосфера – избор

З. Христић: Катерплет
М. Гулд: Павана
Б. Барток: Микрокосмос – избор
А. Дворжак: Словенске игре
Шуман и Дебиси: Студије за два клавира
Ј. Кршић: Засвирајмо заједно I, II – избор
В. Кршић – С. Николајевић: Клавирски дуо I, II, III део – избор

ХАРМОНИКА

ДУО ХАРМОНИКА

Н. Римски Корсаков: Пољски из опере „Пан војвода" – транскрипција П. Гвоздјева
Н. Лисенко: Рапсодија бр. 2 – транскрипција П. Гвоздјева
И. Шамо: Летње вече из циклуса „Слике руских живописаца"
К. Мјасков: Концертна песма
Ж. Матис: Концертни комад
Ф. Менделсон: Рондо капричиозо – транскрипција Б. Ларионова и В. Савина
И. Албениз: Танго оп. 165 бр. 2 – транскрипција В. Розанова и П. Шашкина
К. Хеист: Фантазија

ТРИО ХАРМОНИКА

А. Глазунов: Концертни валцер – транскрипција А. Толмачова
Е. Лекуона: Малагенија – транскрипција Н. Худакова
А. Тимошенко: Свита за три хармоникр – Марш, Серенада и Финале
В. Золотарјов: Рондо капричиозо
В. А. Моцарт: Мала ноћна музика – транскрипција И. А. Јашкевича
Ј. Дербенко: Ливењски перебори
Ј. Дербенко: Орловска мотања
Ј. Дербенко: Кадриљ
В. Пикуљ: Болховске хумореске
Ј. Ходоско: Изложба
С. Прокофјев: Навођење оп. 4 бр. 4
А. Репњиков: Два комада
В. Љутославски: Весела полка
Шелб: Квартет за виолину, хармонику, клавир и виолончело
И друга одговарајућа литература по обиму и захтевима

ФЛАУТА

ДВЕ ФЛАУТЕ

Ф. Кулау: Три дуа оп. 10; Три дуа оп. 80; Три дуа оп. 81; Три дуа оп. 87
К. Фирстено: Шест дуета оп. 137
Х. Берлиоз: Трио за две флауте и харфу
П. Кихлер: Три комада за флауту, хармонику и клавир

ЧЕТИРИ ФЛАУТЕ

Ф. Кулау: Квартет е-мол оп. 103
Е. Бока: Три комада

ОБОА

Ј. Хајдн: Дувачки квинтет – обоа, флаута, кларинет, фагот, хорна
В. А. Моцарт: Дивертименто бр. 9 – флаута, обоа, кларинет, фагот, хорна
Л. Ван Бетовен: Квинтет оп. 71 – флаута, обоа, кларинет, хорна, фагот
Ибер: Три брза комада – флаута, обоа, кларинет, хорна, фагот
Ј. К. Бах: Септет – обоа, два кларинета, две хорне, два фагота
В. А. Моцарт: Серенада – две обое, два кларинета, две хорне, два фагота

КЛАРИНЕТ

Л. ван Бетовен: Два дуа за кларинет и фагот
А. Рене: 6 концертних дуета за два кларинета
М. Д. Левин: Шпанска носталгија за кларинет и флауту
Ј. Хунт: Квартет за четири кларинета
В. А. Моцарт: 5 дивертимента за дрвене дуваче

ФАГОТ

Ж. Ибер: Трио за обоу, кларинет, фагот
М. Глинка: Трио за кларинет, фагот и клавир
Г. Ф. Телеман: Квартет за флауту, обоу, фагот и клавир
Ј. Хајдн: Квинтет за флауту, обоу, кларинет, фагот и хорну

САКСОФОН

Дела Ј. С. Баха, В. А. Моцарта, Л. ван Бетовена, М. Равела, Ј. Сибелијуса, Б. Бартока, Н. Римског-Корсакова и друга оригинална дела или транскрипције одговарајуће тежине
С. Кртичка: II свеска
Х. Клозе: II свеска
М. Шопорникова: Хрестоматија
А. Ривчуни: Школа игре за саксофон

ТРУБА

Ђ. Тошић: Три квартета за дувачке инструменте

ТРОМБОН

Д. Ибер: Modern Trois – 3 тромбона
Д. Спер: Два сонате – 3 тромбона
Ј. Хоровиц: Music Hall Suite (Brass Quintet)
В. А. Моцарт: 2 дуа (издање Musica Budapest)
Г. Ф. Телеман: Сонате а 4. – 4 тромбона

ХОРНА

З. Вауда: Пастели – квинтет
Е. Јосиф: Дивертименто – квинтет
В. А. Моцарт: Квинтет – хорна, гудачки квартет
Л. ван Бетовен: Квинтет
А. Раих: Квинтет Бе-дур
Ј. Брамс: Трио – виолина, хорна, клавир
О. Николаи: Дуети за две хорне
Б. Мариаси: Ренесансни комади за лимене дувачке инструменте
Дела за лимене дувачке инструменте одговарајуће тежине, по избору наставника

УДАРАЉКЕ

А. Вивалди: Концерт за три мандолине Ге-дур – обрада
Ј. С. Бах: Концерт за две виолине де-мол – обрада
С. Прокофјев: Египатске ноћи – кратки комад за ансамбл удараљки (обрада)
Д. Мио: Смрт тирана – за ансамбл удараљки (обрада)
М. Равел: Шпански сат – кратки комад за ансамбл удараљки (обрада)

ЦИМБАЛО и ЦИТРА по избору наставника

СОЛО ПЕВАЊЕ

Композиције старих мајстора за глас, виолину и клавир – М. Чести, Б. Пасквини, Ф. Провернале и др.
Композиције за глас, чело и клавир – Г. Ф. Хендл, Б. Гафи и др.
Д. Деспић: Композиција за глас, кларинет и клавир или виолину и клавир
Ф. Шуберт: „Пастир на стени" за глас, кларинет и клавир
Дуети и терцети из опера В. А. Моцарта
Ј. Брамс: II свеска оп. 28 и др.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дуета;
б) два циклична дела.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, У КАМЕРНОМ САСТАВУ, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет камерна музика је у тесној вези са предметима корепетиција и читање с листа па све то треба имати у виду приликом планирања програма како би се остварила корелација са наведеним дисциплинама које са овим предметима чине заједништво.

Обука на часовима подразумева упутсство за вежбање, указивање на одређену проблематику и њено разрешавање, док пракса треба да пружи могућност провере колико, шта и како је урађено, као и докле се стигло.

Како су и могућности свирања и вежбања индивидуална ствар и камерну музику треба посматрати на тај начин, без обзира колико је ученика у групи на часу.

Нормално је да се програм за једног ученика – док се ученик води кроз предмет камерна музика – прилагођава његовом инструменталном нивоу, његовој спретности, знању и брзини савладавања задатака.

ХОР

I РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), II РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Хор се формира од ученика сва четири разреда па је и програм јединствен, али се само разликује годишњи фонд часова.

Вежбама правилног дисања и импостације ученике упознавати са основним елементима хорске вокалне трехнике.

Смисао за чистоту интонације, прецизан ритам, музичку фразу, хармонију, полифонију, агогичко и динамичко нијансирање развијати не само интерпретацијом појединих дела већ и техничким вежбама.

Зајдничким слушањем и колективним музицирањем инсистирати на тимском раду и јединству ансамбла.

Упознавати ученике са домаћом и страном хорском литературом и оспособљавати их за наступе, као професионалне певаче, на концертима.

ЛИТЕРАТУРА

Стеван Мокрањац: Руковет II, VI, VII, VIII, IX – лакше
Стеван Мокрањац: Руковети III, V, X, XI, XV – теже
Стеван Мокрањац: Приморски напјеви – женски и мешовити
Стеван Мокрањац: Литургија – ставови: Свјати Боже, Тебе појем, Свјат, Буди имја господње.....
М. Милојевић: Муха и комарац
Ј. Маринковић: Задовољна река – са клавиром
М. Тајчевић: Магдо – песма из старе Србије
К. Манојловић: Север дува
С. Христић: Ставови из Опела бе-мол: Свјати Боже, Амин, Вјечнаја памјат
К. Бабић: Соса са сатом – женски и мешовити хор
К. Бабић: Жабља идила – мешовити хор
Поред наведених дела репертоар хора треба да садржи и Химну Св. Сави (обрада К. Бабић или З. Вауда)
У хорске композиције сличне тежине спадају дела следећих композитора: К. Станковића, И. Бајића, М. Тајчевића, М. Логара, В. Илића, Р. Петровића, Д. Радића, Д. Костића и др

СТРАНА ЛИТЕРАТУРА

Палестрина, Ласо, Веки, Гастолди, Хаслер, Монтеверди и остали композитори ренесансе ради савладавања контрапунктног хорског става
Јакобус Галус: Мотети
Ј. С. Бах: Корали и Кантате
Г. Ф. Хендл: Ораторијуми
Перголези: Stabat mater
В. А. Моцарт: Ave verum, Missa brevis, Credo missa
Ј. Хајдн: Ораторијуми, Мисе
П. Чеснаков: Свјати Боже људи твоја – женски и мешовити хор
П. И. Чајковски: Богородице Дјево
Ф. Пуланк: Prtites viozes – женски хор
Транскрипције хорова из опера класичара и романтичара

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

У зависности од састава ученика, година старости и других услова школа може организовати хорове: женски, мушки и мешовити. Известан број ученика се управо у овом периоду налази у фази мутирања па професор треба да буде веома пажљив у третману оваквих гласова. Немарност према овом проблему може проузроковати касније трајно оштећење гласница.

Према броју ученика хорови могу бити великог састава или камерни и певати двогласна, трогласна, четворогласна или вишегласна дела.

НАПОМЕНА: Почетком школске године неколико часова посветити искључиво вежбама за кост-абдоминално дисање, јачање дијафрагме и мишића, нарочито са леђне стране. Ови мишићи су од есенцијалног значаја за правилан апоџо а потпуно неразвијени, па их вежбама треба активирати. Такође радити вежбе за спуштање ларингса и слободан рад резонантног апарата: језика, непца, усана и доње вилице. Ове вежбе су апсолутно занемарене а без њих је немогуће добити правилан, слободан и леп тон. У току школске године овако третирану технику обнављати и тренирати.

ЛИТЕРАТУРА

Б. Шпилер: Уметност соло певања
Час треба да садржи: почетни, централни и завршни део.

Почетни део часа – десет до петнаест минута – намењен је техничким вежбама и упевавању. Кроз вокализе и друге вежбе третирати проблеме постављања вокала, неких компликованијих сугласника (л, р, т), вежбе за кратки и дуги дах, за легато, стакато, дикцију и др.

Централни део часа – посветити делу које је предвиђено за одређени час. Ученици треба да увежбавају правилан ритам, агогику и дикцију парлато певањем након чега се прелази на остале извођачке елементе. Увежбавањем нотног текста уобличава се фраза, разрађује динамика.

Професор траба да направи селекцију делова композиције који захтевају посебно увежбавање. Најчешће су то интонативни, али могу бити и остали проблеми извођачке технике, горе наведени.

Употреба клавира је минимална, али професор мора бити спреман да композицију течно одсвира ради уобличавања тонске слике. Његова спремност за час не сме бити доведена у питање јер је тиме омогућена динамичност часа и ангажман ученика. У овој фази рада композицију обрађивати по деоницама.

Завршни део часа – посветити спајању гласова у разним комбинацијама: сопран-алт, тенор-бас, сопран-бас, алт-тенор итд. На крају спајати све гласове коришћењем елемената који су обрађени у прва два дела часа.

Сценски наступи представљају нарочити стимуланс за ученике. Овај врло важав сегмент хорског певања не треба занемаривати. Професор би требало да заједно са хором проанализира квалитет и евентуалне недостатке након сваког наступа. Њихов ангажман у наредним наступима биће лако уочљив.

Начин оцењивања: Као што је наведено, сценским наступима овај предмет добија свој потпуни смисао. Зато је учествовање на приредбама услов за добијање оцена. У току школске године требало би приредити најмање два концерта на којима би се хор представио публици. Заједно са наступима у оцену хора треба подједнако уврстити присуство и ангажман ученика на пробама. Изостанци са редовних часова и присуство ученика само на концертима губе смисао и нарушавају не само интерпретациону концепцију већ и принцип тимског рада и колективног ангажмана на изради дела.

Диригент може да оцењује и квалитет певања и ниво научене композиције у току школске године. За овакву врсту провере је најзгодније певање у квартету, квинтету.... у зависности од састава хора и композиције.

Ученик не може бити оцењен ако не присуствује наступима и изостане са 2/3 часова у току школске године. Разредне, и друге ванредне испите овог предмета треба избегавати јер они немају апсолутни никакав смисао пошто се овде ради о колективном музицирању.

ОРКЕСТАР

I РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), II РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Пошто се оркестар формира од ученика сва четири разреда програм је јединствен, али се по разреду остварује различит фонд часова.

Ученике упознати са основним принципима колективног музицирања.

Оспособљавати младе музичаре усавршавањем свих елемената да активно учествују у уобличавању уметничког дела – интонација, ритам, динамика, артикулација и др.

Упознавати ученике са оркестарском литературом и различитим стиловима и за сарадњу са солистом, односно хором.

Просвиравањем већег броја музичких дела стицати оркестарску праксу ради припремања за улазак у професионалне оркестре, и јавне наступе на концертима.

ЛИТЕРАТУРА

ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР

Лакша дела

В. Ђорђевић: Српске игре за гудачки оркестар
Ј. Славенски: Свита за гудачки оркестар
М. Логар: Це -дурска симфонијета
В. Перичић: Песма и игра за виолину или кларинет и оркестар
Г. Ф. Хендл: Ринaлдо – увертира
Пахелбел: Канон и жига
Албинони: Адађо
Рамо: Тамбурин А-дур
П. Хиндемит: Пет комада за гудаче
М. Тајчевић: Дивертимента бр. 2 и 3

Тежа дела

А. Вивалди: Концерти; Четири годишња доба
Корели: Кончерта гроса
В. А. Моцарт: Мала ноћна музика
П. Маскањи: Кавалерија рустикана – увертира
Е. Григ: Холберг свита
С. Божић: Подибарски жал
К. Бабић: Свира ђокоза

СИМФОНИЈСКИ ОРКЕСТАР

Лакша дела

Ј. К. Бах: Симфонија Бе-дур; Симфонија Ес-дур
Г. Ф. Хендл: Музика на води; Музика за ватромет
Ј. Хајдн: Концерт за клавир и оркестар Де-дур и Ге-дур
В. Миланковић: Водич кроз оркестар – Оркестарска свита „Из дечјих прича"

Тежа дела

К. В. Глук: Ифигенија на Аулиди – увертира
Ј. Хајдн: Симфонија Ес-дур бр. 85; Ге-дур бр. 94; бр. 103; Де-дур бр. 104
В. А. Моцарт: Отмица из Сараја – увертира
Л. ван Бетовен: Егмонт – увертира
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 3 и бр. 8
Ј. Брамс: Мађарске игре
А. Дворжак: Словенске игре

ДУВАЧКИ ОРКЕСТАР

Ј. Готовац: Еро с онога света
Хуберт Мотај: Europarty
З. Бозоти: Тамо далеко
А. Дворжак: Славенска игра бр. 8
П. И. Чајковски: Словенски марш – доста тешко
С. Прокофјев: Марш из опере „Заљубљен у 3 наранџе"
Ј. Штраус: На лепом плавом Дунаву
Ј. Штраус: Пролећно доба
Ј. Штраус: Живот уметника
Валдтемпсл: Estupiantina
Винко Савник: Мотив из Оспа – потпури
Ж. Бизе: Кармен – потпури
Ј. Штраус: Циганин барон – потпури
Б. Сметана: Продана невеста – потпури
Ђ. Верди: Травијата – потпури
Ф. Супе: Фест – увертира
Ђ. Верди: Набуко – увертира
Ђ. Верди: Трубадур – увертира
Ђ. Росини: Регина – увертира
Ф. Супе: Лака коњица – увертира
Ф. Супе: Песник и сељак – увертира
Д. Јенко: Ђидо – увертира
Ж. Офенбах: Орфеј у паклу – увертира
Р. Вагнер: Танхојзер – увертира
Винко Савник: Свечана корачница
К. Фридман: Поздрав Берну
Ф. Линке: Folies Bergeere
Ј. Фучик: Florentiner – марш
В. Савник: Београд
В. Мустајбашић: Стазама хероја
Влада Мустајбашић: Свети Сава
В. Мустајбашић: Карађорђе
Шофлер: Film star
Родионов: Поема
Луј Андерсон: Празник трубача
Вили Лефлер: Дикси парада
К. Бортнер: Екстра пост марш
К. Бортнер: Дунав дикси
Хилгар: Манеген дикси
Н. Допшински: Обала Мисисипи дикси
Путарек: Поздрав Београду – марш

ОРКЕСТАР ХАРМОНИКА

Р. Бручи: Симфонијета; Прелудијум; Арија и Финале; Имагинација
П. Озгијан: Метаморфозе
Б. Бјелински: Фестивалска симфонијета; Орфеј XX века; Дивертименто; Gaudeamus
В. Иванов: Музички моменат, Мазурка, Поход
Б. Р. Нешић: Три епизоде
С. Пашћан: Српска свита
Л. Мађери: Прелудијум и скерцо; Интермецо
А. Говедник: Токата
Х. Бреме: Пасторала и фуга на Хендлову тему; Симфонијска предигра
В. Јакоби: Симфонијска свита; Шпанске импресије
Р. Виртнер: Варијације за оркестар хармоника
Х. Херман: Руска фантазија

Оригиналне композиције за соло хармонику и оркестар – Херман, Мар, Фелд, Милер, Рубков, Ризоњ и др разне транскрибоване композиције за оркестар хармоника – Ј. С. Бах, Ј. Брамс, Ђ. Росини, А. Бородин, А. Хачатуријан, А. Дворжак и др.

ОРКЕСТАР ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

С. Вукосављев: Свита из албума Исидор Бајић
М. Нешић: Невен коло
И. Хаднађев: Тамбурашко коло
М. Попов: Војвођанска игра бр. 1
М. Вукдраговић: Анданте Кантабиле и Алегро
Б. Јоксимовић: Светозарево коло
С. Христић: Грлица
Р. Бручи: Триптих
Т. Остојић: Српско новосадско коло
С. Радосављевић: Војводино моја
К. Бабић: Две игре
Б. Бритн: II став Једноставне симфоније
С. Прокофјев: Сцена из балета „Ромео и Јулија"
А. Дормажињски: Лихорадушка
П. Чекалов: Фуга бр. 5
Л. Прис: Интермецо
И друга дела по избору наставника

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Часови оркестра би требало да ученицима расветле основне законитости које владају професионалним оркестрима. У зависности од афинитета и ангажмана професора – диригента ови оркестри могу постати бисери младалачког музицирања.

Уколико ученици, из објективних разлога, нису похађали овај предмет у основној музичкој школи диригент им на часовима оркестра мора разјаснити основне задатке. Ученици овог узраста треба да су у стању да се самостално правилно наштимују у чему им за почетак помажу диригент и старији ученици – искуснији чланови оркестра. Осим тога морају им бити објашњена значења појмова у партитури као што су divisi, detatche, pizz, arco, stacc, регистри у оркестру хармоника, савладати бас, контру, чело у оркестру тамбура и др. Гудачима треба неговати смисао за уједначене потезе гудала у погледу кретања и начина употребе. Важно је научити чланове оркестра да разумеју и реагују на покрете диригента. За овако младе ансамбле прецизност диригента је неопходна.

Четворогодишње похађање наставе оркестра у средњој школи требало би да сваком ученику обезбеди упознавање са различитим стиловима музике и начином и смислом разноврсног музицирања.

За гудачки, дувачки и тамбурашки оркестар од примарног значаја је тачна интонација. Пажљиво контролисана интонативна прецизност негована у ансамблу оцртаће се и у солистичком свирању ових ученика. Ученици се морају навикавати да слушају своју и остале деонице да би логично уобличили целокупну тонску слику. Посебну пажњу треба посветити фразирунгу, артикулацији, ритму и динамици. У погледу финог заједничког музицирања, компактног звука неопходно је ускладити различите инструменте разнородних група (гудачи са дувачима). Читање с листа не сме бити занемарено.

Некада су одвојене пробе неопходне. Оне не треба да трају дуго да се не би изгубила динамика и смисао рада.

Улога концерт-мајстора и вође деоница мора се не само разјаснити већ и неговати. Овим се ангажман ученика и инспиративна атмосфера подижу на висок ниво. Сваки ученик мора знати зашто седи на одређеном месту у оркестру, а онај који напредује може да се награди преласком за пулт ближе концерт-мајстору. Ако диригент инсистира на правилном свирачком ставу и начину седења на проби ту ће навику ученик пренети и у професионалан оркестар.

Почетком школске године међу члановима оркестра може се организовати аудиција за концерт мајстора на којој би присуствовали и други професори у школи, као што је, нпр. шеф оркестра. Програм за аудицију може да сачињава актуелна композиција коју изводи оркестар и дело које се чита с листа. Ученици воле изазове; за овај ће уложити сав свој труд и знање, а без сумње ће им овај предмет постати један од најомиљенијих.

Транскрипције дела су некада неопходне. Тиме диригент прилагођава дело свом ансамблу уз услов да су интервенције незнатне и стручно урађене.

Од огромне важности су наступи и треба их што чешће организовати током школске године. Овде треба неговати и сценски наступ јер он увек делује како на публику тако и на извођаче.

Највећи број ученика који се из редова средње школе определи за професионално бављење музиком свира у оркестрима, стога значај часова оркестра мора бити јасан не само диригенту и ученицима већ и њиховим професорима главног предмета.

Начин оцењивања: Услов за оцењивање је учешће на концертима. У школској години треба приредити најмање два концерта. У критеријум за оцењивање треба уврстити и присуство и ангажман ученика на пробама. Ученик не може бити оцењен ако не присуствује наступима и изостане са 2/3 часова у току школске године. Разредне и друге ванредне испите из овог предмета треба избегавати јер они немају апсолутно никакав смисао пошто се овде ради о колективном музицирању.

Професор може да оцењује и квалитет свирања у току године. За овакву врсту провере је најпрецизније свирање композиције у квартету, квинтету итд. у зависности од састава оркестра.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Настава предмета читање с листа обухвата и упознавање оркестарске-хорске литературе.

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВИОЛИНА

А. Корели: Кончерто гросо оп. 6 бр. 7
Г. Торели: Симфонија це-мол оп. 6
А. Вивалди: Кончерто гросо оп. 3
А. Вивалди: Симфонија
Л. Соркочевић: Симфонија бр. 6 Де-дур
Л. Соркочевић: Симфонија бр. 4 Еф-дур
Л. Соркочевић: Симфонија бр. 3 Де-дур
К. Стамиц: Оркестарски квартет оп. 4
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 5 Де-дур
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 1 Еф-дур
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 31 Де-дур

Наведена дела се налазе у свесци Милорада Ђурића: Оркестарске студије за виолину, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

ВИОЛА

Ј. С. Бах: Симфонија Еф-дур, I став
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 1; бр. 2 – I став; бр. 3 Ге-дур; бр. 4 Ге-дур; бр. 5 Де-дур; бр. 6 Бе-дур
Ј. С. Бах: Концерт за виолину а-мол
Ј. С. Бах: Концерт за виолу Е-дур
Ј. С. Бах: Концерт за флауту, виолину и клавир а-мол
Ј. С. Бах: Концерт за клавир де-мол
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 12; Симфонија бр. 16; Симфонија бр. 99
В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира
В. А. Моцарт: Фигарова женидба – увертира

Наведена дела се налазе у свесци Петра Ивановића: Оркестарске студије за виолу, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

ВИОЛОНЧЕЛО

Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88; Симфонија бр. 94 Ге-дур; Симфонија бр. 101 Де-дур – Часовник; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – Лондонска
В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира; Дон Жуан – увертира; Фигарова женидба – увертира
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 30 Де-дур – Хафнерт; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 Це-дур – Јупитер
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – Еројка; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – Пасторална; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
Л. ван Бетовен: Увертира „Леонора” бр. 3 оп. 72а

Наведена дела се налазе у свесци Реље Ћетковића: Оркестарске студије за виолончело, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

КОНТРАБАС

Музика барока и преткласике
Г. Ф. Хендл: Оркестарска свита „Музика на води”
Ј. С. Бах: Пасија по Матеју – хор и речитатив
Ј. С. Бах: Концерт за виолину Е-дур
Ј. С. Бах: Концерт за клавир и оркестар еф-мол
Ј. С. Бах: Чакона де-мол
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт Бе-дур, Еф-дур, Ге-дур
К. В. Глук: Ифигенија на Тауриди – увертира
Израдити све лежеће потезе гудала.

Сва наведена дела могу се наћи у збирци Војина Драшкоцијa и Јурија Почевског: „Оркестарске студије за контрабас” I део

ГИТАРА

Јован Јовичић: Школа гитаре за младе почетнике
Јован Јовичић: Школа за гитару I и II део
С. Прек: Албум I, II, III
В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару
Деонице камерне музике
И друга дела по избору наставника

СВЕ ВРСТЕ ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

С. Вукосављев: Тамбурашки оркестри I
С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 2
Ј. Њикош: Тамбурашки оркестри – изабрана дела X
С. Вукосављев: Варошке песме бр. 1
М. Попов: Неготин марш
М. Попов: Српска зора марш
М. Попов: Сплет српских народних игара

ХАРФА

К. В. Глук: Орфеј и Еуридика
Г. Доницети: Љубавни напитак – арија Неманса Неморина
М. Глинка: Иван Сусањин – арија
О. Респиги: Старе игре и арије
Д. Радић: Три грама времена
I Сопођани
II Каленић
III Манасија
Б. Сметана: Влтава – симфонијска поема
Ц. Франк: Симфонија у де-молу II став
М. Мусоргски: Ноћ на голом брду
Ђ. Пучини: Боеми – предигра за III чин
Ђ. Пучини: Тоска – Молитва из II чина
Ж. Бизе: Арлезијанка – друга оркестарска свита
I Пасторала
II Интермецо
III Менует
Ј. Славенски: Симфонија Оријента

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Почета школе за клавир: Николајев, Кршић
Гњесина: Клавирска абецеда
Диверноа: Етиде оп. 76
Лешхорн: Етиде оп. 192
Лемоан: етиде
Беренс: Етиде оп. 70
Избор сонатина за II разред основне школе

Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2
Кунц: 200 кратких канона
Бах: Мале композиције
Лахивицкаја: Редакција зборника полифоних композиција
„Наши композитори за мале пијанисте" – збирка
Албум југословенских клавирских композиција
Први кораци, I и II свеска
Први успеси, I и II свеска
Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска
Р. Шуман: оп. 68
Мајкапар: оп. 16
Кабалевски: 24 лаке композиције оп. 30
Д. Скарлати: Мале игре и комади
К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир
Збирке ренесансних композиција
Р. Шуман: Албум за младе
Ф. Шуберт: Збирка игара
П. И. Чајковски: Албум за младе
С. Прокофјев: „Музика за децу" оп. 65
Ц. Франк: 18 мањих комада
А. Хачатурјан: 10 комада

Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоновање једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже.

ХАРМОНИКА

В. Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику I и II разред
А. Факин: Школа за клавирску хармонику I и II разред
М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора I свеска
С. Марковић: Школа за основно музичко образовање класичне хармонике I разред
Л. Мађери: Избор композиција за хармонику
И друга одговарајућа литература

ФЛАУТА

Ј. С. Бах: Миса у ха-молу; Пасија по Матеју; Магнификат; Божићни ораторијум; Пасијапо Јовану; Кантата бр. 46
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1; бр. 2; бр. 3; бр. 4; бр. 5
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3; бр. 4
А. Дворжак: Карневал увертира бр. 92; Симфонија бр. 2
Ф. Лист: Прелиди; Клавирски концерт бр. 1
Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 5; бр. 7
Ц. Франк: Симфонија де-мол
Ж. Бизе: Арлезијанка свита бр. 1; Арлезијанка свита бр. 2
Х. Берзлиоз: Увертира „Бенвенуто Челини"; Увертира „Циганског карневал"; Менует из „Фаустовог проклетства"
Ђ. Росини: Увертира „Семирамида"
М. Равел: „Моја мајка гуска"
М. Мусоргски: „Хованшчина"
К. Дебиси: Ноктурна
П. Хиндемит: Камерна музика бр. 1

ОБОА

Ј. Хајдн: Симфонија бр. 100 Ге-дур – Војничка; Симфонија бр. 101 Де-дур – Часовник; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – Лондонска
В. А. Моцарт: Концерт за виолину Ге-дур (KV 216)
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 34 Це-дур (KV 338); Симфонија бр. 35 Де-дур (KV 385); Симфонија бр. 36 Це-дур (KV 425); Симфонија бр. 38 Де-дур – Прашка (KV 504); Симфонија бр. 40 ге-мол (KV 550); Симфонија бр. 41 Це-дур – Јупитер (KV 551)
В. А. Моцарт: Концерт за клавир Де-дур (KV 416); Концерт за клавир Бе-дур (KV 595)
В. А. Моцарт: Концерт за виолину А-дур (KV 219)
В. А. Моцарт: Концерт за обоу Це-дур (KV 314)
В. А. Моцарт: Отмица из Сараја – Увертира (KV 384); Фигарова женидба – Увертира (KV 492); Дон Жуан – Увертира (KV 527); Тако чине све (Cozi fan tutte) – Увертира (KV 588)
Л. ван Батовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – Ероика; Симфонија бр. 4 Бе-дур оп. 60; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – Пасторална; Симфонија бр 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр 8 Еф-дур оп. 93; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
Л. ван Бетовен: Концерт за клавир бр. 1 Це-дур оп. 15
Л. ван Бетовен: Концерт за виолину Де-дур оп. 61
Л. ван Бетовен: Увертира „Леонора" бр. 3 оп. 72а; Увертира „Егмонт" оп. 84
Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира; Италијанка у Алжиру – увертира; Сврака крадљивица – увертира
Г. Доницети: Дон Пасквале – увертира

Наведена дела се налазе у свесци Љубише Петрушевског: Оркестарске студије за обоу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

КЛАРИНЕТ

В. А. Моцарт: Фигарова женидба; Дон Жуан; Чаробна фрула – увертира; Симфонија Ес-дур бр. 39; Симфонија ге-мол бр. 40
Л. ван Бетовен: Концерт за виолину Де-дур; Увертира Леонора I; Увертира Леонора II; Увертира Леонора III; Увертира Кориолан; Увертира Егмонт; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур; Симфонија бр. 5 ц-мол; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур (I став)
Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол
Ф. Менделсон: увертира Фингалова пећина; Бајка о лепој Мелузини
Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур
Ф. Лист: Прелиди
М. И. Глинка: Иван Сусањин
П. И. Чајковски: Шчелкуншчик
М. П. Мусоргски: Ноћ на голом брду
С. Христић: Охридска легенда
О. Респиги: Римске фонтане (симфонијска поема)
А. Дворжак: Словенска игра бр. 8

ФАГОТ

В. А. Моцарт: Клавирски концерт де-мол бр. 20
Л. в Бетовен: Прве симфонија – allegro con brio
Л. в Бетовен:Трећа симфонија – I став
Ж. Бизе: Кармен
Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру
Ђ. Верди: Сицилијанске вечери
П. И. Чајковски: Италијански капричо
Ј. Хајдн: Симфонија Ге-дур
Л. ван Бетовен: Ериока
Ф. Шуберт: Недовршена симфонија

САКСОФОН

Транскрипције одговарајућих дела по избору наставниика

ТРУБА

Л. ван Бетовен: Фиделио
Р. Вагнер: Мајстори певачи
В. А. Моцарт: Чаробна фрула
Г. Доницети: Кћи пука
Г. Мајербер: Хугеноти
Ј. Хајдн: Годишња доба
В. А. Моцарт: Фигарова женидба
В. А. Моцарт: Симфонија Ес-дур
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол
К. М. в Вебер: Јубел – увертира
Х. Марше: Темплар и Јеврејка
К. М. в Вебер: Оберон
Р. Вагнер: Мајстори певачи
Х. Берлиоз: Фаустово проклетство
Ђ. Верди: Трубадур; Бал под маскама
Р. Вагнер: Лоенгрин
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур
Р. Вагнер: Танхојзер
Б. Ф. Обе: Нема из Портичија
Ј. Лахнер: Pesthner – walzer
Х. Берлиоз: Ослобођење од ропства
К. Голдмарк: Симфонија Ес-дур
Р. Вагнер: Парсифал
Л. Спор: Симфонија
Ф. Менделсон: Хебриди
Г. Мајербер: Хугеноти
К. Кројцер: Расипник
Р. Вагнер: Валкире
Ј. Халеви: Јеврејин

Наведена дела се налазе у свесци Марка Крањчевића: Оркестарске студије за трубу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ТРОМБОН

Л. Керубини: Водоноша – увертира
Ђ. Росини: Сврака крадљивица – увертира
Ж. Офенбах: Орфеј у подземљу – увертита
Келер-Бела: Комична увертира
Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира; Вељем Тел – увертира
В. А. Моцарт: Реквијем – Tuba mirum
Г. Доницети: Лучија од Ламермура – бинска музика
Ж. Бизе: Кармен – бинска музика
В. А. Моцарт: Дон Жуан; Чаробна фрула
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол („Недовршена")
Ђ. Верди: Бал под маскама; Травијата; Трубадур, Аида
С. Прокофјев: Пећа и вук оп. 67
Р. Вагнер: Риенци – увертира
А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95 („Из новог света")
Л. Делиб: Копелија (Мазурка из балета)
Г. Мајербер: Игра бакљама бр. 1 (Fackeltanz)
Наведена дела се налазе у свесци Винка Валечића: Оркестарске студије за тромбон, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ХОРНА

Ј. Хајдн: Симфонија бр. 2 Де-дур („Лондонска симфонија")
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 18 фис-мол
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 16 Ге-дур („Оксфордска симфонија")
Ј. Хајдн: Allegro vivace Де-дур
Ј. Хајдн: Годишња доба – ораторијум
Ј. Хајдн: Концерт за виолончело Де-дур
В. А. Моцарт: Идоменео; Чаробна фрула; Дон Жуан

ТУБА

По избору наставниика

ТЕНОРХОРН

По избору наставника

БАРИТОНХОРН

По избору наставника

УДАРАЉКЕ

Добош –
Ч. Мемфис: Етиде за развој брзине у читању с листа
Тимпани –
Е. Кене: „тимпани" Етиде – избор за 2, 3 и 4 тимпана
Ксилофон-вибрафон –
М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – избор етида које одговарају захтевима овог предмета
В. Веигл: Етиде за ксилофон

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош –
Ј. Готовац: Симфонијско коло
Д. Обер: Fra Diavolo; Нијема из портичија
Ђ. Росини: Сврака крадљивица – увертира
Ђ. Верди: Сицилијанске вечери – увертира; Набуко – увертира
Тимпани –
Ј. С. Бах: Свите за оркестар – један пример – III свита
В. А. Моцарт: Симфонија у Ес-дуру; Чаробна фрула – увертира
Ј. Хајдн: Оксфорд – Симфонија
Л. ван Бетовен: Missa solemnis у Де-дуру – Gloria, Agnus Деи; Прометеј – увертира; Фиделио – увертира; Егмонт – увертира; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур
Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 3 Еф-дур
Ксилофон –
Б. Бритн: Водич кроз оркестар
С. Рахмањинов: Симфонијске игре
М. Равел: Гуска – моја мама (свита)
Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану
А. Хачатуријан: Симфонија бр. 1
И. Стравински: Свадба – све четири слике
С. Прокофјев: Скитска свита
Б. Барток: Соната за два клавира и удараљке
Велики бубањ и чинеле –
П. И. Чајковски: Лабудово језеро – валцер из балетске свите
Ж. Бизе: Кармен – увертира
И. Стравински: Петрушка
Тамбурина –
П. И. Чајковски: Италијански каприччо
Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком) -
С. Прокофјев: Клавирски концерт бр. 3
П. И. Чајковски: Лабудово језеро – шпанска игра
Триангл –
Н. Р. Корсаков: Шехерезада
Маракас –
С. Прокофјев: Ромео и Јулија – игра девојака из балет
Звончићи (glockenspiel, campanelli) –
Ј. С. Бах: Пасакаља
В. А. Моцарт: Чаробна фрула
П. И. Чајковски: Лабудово језеро; Успавана лепотица – варијације
Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану
С. Рахмањинов: Симфонијске игре
А. Глазунов: Концерт за виолину и оркестар

СОЛО ПЕВАЊЕ

Абт: Вежбе за глас и клавир од бр. 1 – 10
Вокаи: Вежбе са текстом
Збирка за младе певаче – лакше композиције старих мајстора (Калдара, Качини, Банчини и др.)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;
б) 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера;
в) две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање;
г) две композиције за оркестар – хор.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција „prima vista";
2. Једна композиција после одговарајуће припреме (10 – 15 минута)

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВИОЛИНА

Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 94
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 31 Де-дур
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 101 Де-дур
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 104 Де-дур
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 94 Ге-дур
Ј. Хајдн: Симфонија бр. 103 Ес-дур
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 35 Де-дур
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 41 Це-дур
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 39 Ес-дур
В. А. Моцарт: Фигарова женидба – увертира
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол
Наведена дела се налазе у Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину I свеска („Нота", Књажевац, 1979)
И друга дела одговарајуће тежине и обима

ВИОЛА

В. А. Моцарт: Идоменео – увертира; Cosi fan tutte – увертира
В. А. Моцарт: Симфонија бр. 35 Де-дур – Хафнер; Симфонија бр. 36 – Линцер; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 Це-дур – Јупитер
Л. Керубини: Водоноша – увертира
Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира; Сврака крадљивица – увертира
Л. ван Бетовен: Увертире „Кориолан" оп. 67; „Леонора" бр. 1 оп. 72а; „Леонора" бр. 2 оп. 72а; „Леонора" бр. 3 оп. 72а
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур – Ероика – оп. 55; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур – Пастирална – оп. 68
Наведена дела се налазе у свесци Петра Ивановића: Оркестарске студије за виолу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ВИОЛОНЧЕЛО

Л. ван Бетовен: Увертира „Кориолан” оп. 62

Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол – Трагична; Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол – Недовршена

Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120

Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 е-мол оп. 56 – Шкотска; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – Италијанска; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 107 – Реформацијска

Ф. Менделсон: Увертира „Фингалова пећина” оп. 26

К. М. в Вебер: Оберон – увертира; Чаробни стрелац – увертира; Еуријанте – увертира

Вебер-Берлиоз: Позив на игру оп. 65

Х, Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14

Х. Берлиоз: Харолд у Италији оп. 16 – Симфонија са виолом облигато

Х. Берлиоз: Римски карневал оп. 17

Наведена дела се налазе у свесци Реље Ћетковића: Оркестарске студије за виолончело, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

КОНТРАБАС

Класицизм

Ј. Хајдн: Симфоније бр. 99 Ес-дур; бр. 94 Ге-дур; бр. 101 Де-дур; бр. 104 Де-дур

В. А. Моцарт: увертире из опра „Дон Жуан”, „Фигарова женидба”, „Чаробна фрула”, „Отмица из Сераја”

В. А. Моцарт: симфоније Ес-дур KV 543; бр. 40 ге-мол; бр. 41 – Јупитер; бр. 35 Де-дур – Хафнер; бр. 36 Це-дур – Линцер

Л. ван Бетовен: Симфоније бр I, II, III, IV и V

Посветити пажњу скачућим потезима гудала.

Сва наведена дела могу се наћи у збирци Војина Драшкоција и Јурија Почевског: „Оркестарске студије за контрабас” I део

ГИТАРА

Јован Јовичић: Школа за гитару II и III део

В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару

Ф. Ноад: Ренесансна гитара (The Renaissance Guitar)

Ф. Ноад: Барокна гитара (The Baroque Guitar)

Ф. Ноад: Класична гитара (The Classical Guitar)

И друга литература по избору наставника

СВЕ ВРСТЕ ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 3 и бр. 4

Ј. Њикош: Тамбурашки оркестри – изабрана дела XI

С. Вукосављев: Народне игре из Војводине

Југословенска едиција: Тамбурашки оркестри – Звуци тамбуре бр. 1

ХАРФА

Тома: Миньон

Ђ. Верди: Аида – интродукција, хор, сцена I дует из II чина

Ж. Бизе: Кармен – арија из II и III чина

К. Сен-Санс: Самсон и Далила – арија Далиле из II чина

Адам: Жизела – балет II чин

Ш. Гуно: Фауст

А. Бородин: Кнез Игор – каватина Кончаковне

М. Мусоргски: Сорочински сајам

Ђордано: Андре Шеније

Скрјабин: I симфонија

М. Вукдраговић: Везиља слободе

Д. Радић: Усправна земља

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Бертини оп. 100: Етиде

Ј. Кршић: Клавирска вежбанка

Ј. С. Бах: Мале композиције

Ј. С. Бах: Мали прелудијуми

Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете

Разне лакше полифоне композиције – само два гласа

Кабалевски оп. 51: Варијације Еф-дур

Кулау: Варијације Ге-дур

Први успеси: II свеска Ј. Хајдн: Мале игре

Ј. Хајдн: 10 немачких игара

Ј. Хајдн: 12 менуета

Ј. Хајдн: Лакше сонатине – избор из Збирке Шишмановић-Кршић

В. А. Моцарт: 14 лакших композиција

В. А. Моцарт: Бечке сонатине

Гречанинов: Дечја књига

Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре

Л. ван Бетовен: Варијације – избор лакших

Б. Барток: Микрокосмос II свеска

Б. Барток: Микрокосмос III свеска

Лутославски: 12 малих комада

П. И. Чајковски: Албум за младеж

П. И. Чајковски: Годишња доба – избор лакших

Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска

Ф. Шуберт: 6 лаких комада

Р. Шуман: оп. 124 Albumblätter

Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре

Е. Григ: Лирски комади – избор

ХАРМОНИКА

Ученика упознати с основним принципима транспоновања на лакшим композицијама примереним II разреду.

В. Вуковић-Терзић: Школа за клавирску хармонику III разред

А. Факин: Школа за клавирску хармонику IIа свеска

М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора II свеска

Ф. Криг: Мале композиције заборављених мајстора XVIII века

З. Вукосављев: Композиције за хармонику III и IV разред

Л. Мађери: Избор композиција за хармонику

Х. П. Хесе: Полифони комади I свеска

Љ. Мицић: Збирка етида и одабраних композиција III и IV разред

И друга одговарајућа литература

ФЛАУТА

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 6; бр. 7; Коралнa фантазија оп. 80; Увертира „Леонора” бр. 3

К. Сен Санс: Симфонија бр. 3

Р. Шуман: Симфонија бр. 1

С. Прокофјев: „Ромео и Јулија” Свита бр. 1; „Ромео и Јулија” Свита бр. 2

А. Бородин: „Кнез Игор” – Половецке игре

А. Русел: „Паукова шума”

А. Брукнер: Симфонија бр. 4; бр. 6; бр. 7; бр. 8; бр. 9

П. И. Чајковски: „Моцартијана” Свита бр. 4; Симфонија бр. 5; „Ромео и Јулија”

Б. Блахер: Варијације за оркестар

З. Кодаљ: „Игре из Галанте”

Л. Делиб: Копелија

Р. Вагнер: Прелудијум из „Парсифала”

Ђ. Верди: Реквијем

Ј. Брамс: Варијације на Хајднову тему

Х. Берлиоз: Фантастична симфонија

Е. Елгар: „Загонетне варијације”

Д. Мијо: Сомфонијска свита бр. 2

Д. Кабалевски: Свита „Кола Бреањон”

М. Равел: Свита „Купренов гроб”

ОБОА

Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол – Недовршена

Ф. Шуберт: Розамунда – увертира

Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14

Х. Берлиоз: Увертира „Римски карневал” оп. 9

Ж. Бизе: Симфонија Це-дур

Ж. Бизе: Арлезијанка – свита бр. 1; Арлезијанка – свита бр. 2

Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98

Ј. Брамс: Варијације на Хајднову тему оп. 56а

Ј. Брамс: Концерт за клавир бр. 1 де-мол оп. 15; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83

Ј. Брамс: Концерт за виолину Де-дур оп. 77

Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 97;

Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120

Р. Шуман: Концерт за клавир а-мол оп. 54

Б. Сметана: Продана невеста – Увертира

Ј. Штраус: Слепи миш – Увертира; Циганин барон – Увертира
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 бе-мол оп. 74
П. И. Чајковски: Концерт за клавир бр. 1 бе-мол оп. 23
П. И. Чајковски: Концерт за виолину Де-дур оп. 35
П. И. Чајковски: Шћелкуншчик; Лабудово језеро – балетска свита; Ромео и Јулија (Увертира-фантазија)
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 – Шкотска; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – Италијанска
Ф. Менделсон: Концерт за виолину е-мол оп. 64
Ф. Менделсон: Сан летње ноћи оп. 21 – Увертира; Увертира „Фингалова пећина" оп. 26
Ф. Менделсон: Сан летње ноћи – Скерцо
Ђ. Верди: Травијата; Набуко
Р. Леонкавало: Бајацо
Наведена дела се налазе у свесци Љубише Петрушевског: Оркестарске студије за обоу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

КЛАРИНЕТ

Л. ван Бетовен: Фиделио; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 6 Еф-дур
Г. Доницети: Љубавни напитак
К. М. В Вебер: Позив на игру
Ф. Шуберт: Розамунда
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол; Симфонија бр. 4 А-дур
Р. Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур; Симфонија бр. 4 д-мол; Концерт за клавир а-мол
Ф. В Супе: Лепа Галатеја
Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру – увертира
К. М. в Вебер: Чаробни стрелац
Ф. Лист: Мазепа; Мађарска рапсодија бр. 2 – каденца
Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; Академска увертира; Трагична увертира
Ц. Франк: Симфонијске варијације
В. Белини: Норма; Месечарка
Б. Сметана: Продана невеста I чин
Ж. Бизе: Кармен – увертира
Ђ. Пучини: Мадам Батерфлај II чин
В. Белини: Пуританци
Ц. Гершвин: Американац у Паризу
М. Равел: Болеро

ФАГОТ

Л. ван Бетовен: Леонора
Ф. Менделсон: Италијанска симфонија
В. А. Моцарт: Дон Жуан – увертира
Л. ван Бетовен: Клавирски концерт бр. 2
Ј. Брамс: Друга симфонија
Ј. Брамс: Трећа симфонија
П. И. Чајковски: Шеста симфонија
Л. ван Бетовен: Клавирски концерт бр. 5
Л. ван Бетовен: Пета симфонија – II став
Х. Берлиоз: Фантастична симфонија

САКСОФОН

Транскрипције одговарајућих дела по избору наставника

ТРУБА

Р. Вагнер: Прстен Нибелунга
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур
Р. Вагнер: Лоенгрин; Тристан и Изолда; Сумрак богова
Ф. Менделсон: Мирно море; Срећан пут
Ђ. Верди: Аида
Ф. Супе: Песник и сељак
Ж. Бизе: Кармен
Е. Хампердинк: Ивица и Марица
Ј. С. Бах: Божићни ораторијум – Арија
Г. Ф. Хендл: Арија
Ј. С. Бах: Арија
Ј. С. Бах: Кантата за сва времена
Г. Ф. Хендл: Dettinger te Deum
Анонимус: Концерт за 7 труба и тимпане
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт Еф-дур
К. Монтеверди: Орфеј; Favola in musika
Анонимус: Две фанфаре
Л. Моцарт: Концерт за трубу

Наведена дела се налазе у свесци Марка Крањчевића: Оркестарске студије за трубу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ТРОМБОН

Ђ. Росини: Сврака крадљивица – увертира
К. Орф: Кармина бурана
Ф. Лист: Прелиди
Л. Делиб: Копелија – музика из балета
Р. Вагнер: Танхојзер – предигра за оперу
Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5
В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира; Дон Жуан – II чин
П. И. Чајковски: Клавирски концерт бр. 1 бе-мол
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол – Недовршена
Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61
А. Брукнер: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 це-мол
Ђ. Верди: Риголето
А. Бородин: Половецке игре из опере „Кнез Игор"
П. И. Чајковски: Увертира 1812
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74
Р. Вагнер: Тристан и Изолда
Ж. Бизе: Кармен
Ј. Брамс: Трагична симфонија
Х. Берлиоз: Мађарски марш из „Фаустовог проклетства" оп. 24
М. П. Мусоргски: Нађ на голом брду
П. Маскањи: Кавалерија рустикана
Р. Леонкавало: Бајацо
М. П. Мусоргски: Слике са изложбе
Б. Барток: Концерт за оркестар
Наведена дела се налазе у свесци Винка Валечића: Оркестарске студије за тромбон, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ХОРНА

В. А. Моцарт: Клавирски концерт це-мол (KV 491)
В. А. Моцарт: Клавирски квинтет Ес-дур (KV 542)
В. А. Моцарт: Серенада Ес-дур (KV 375); Серенада це-мол (KV 388)
В. А. Моцарт: Дивертименто Де-дур (KV 334)
В. А. Моцарт: Квинтет Ес-дур (KV 407)
В. А. Моцарт: Концертантна симфонија (KV 297б); Симфонија ге-мол (KV 550)
В. А. Моцарт: Адађо Ес-дур

ТУБА

По иабору наставника

ТЕНОРХОРН

По избору наставника

БАРИТОНХОРН

По избору наставника

УДАРАЉКЕ

Добош –
Ч. Мемфис: Етиде за развој брзине у читању с листа
Тимпани –
Е. Кене: Тимпани етиде – избор за 2, 3 и 4 тимпана
Ксилофон-вибрафон –
М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – избор етида које одговарају захтевима овог предмета
В. Веигл: Етиде за ксилофон

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош –
А. Бородин: Кнез Игор – Половецке игре
А. Хачатуријан: Спартак, II чин балета
П. И. Чајковски: „1812" – увертира
М. Равел: Болеро
Ј. Штраус-отац: Радецки марш – са уводом на добошу соло
Тимпани –
Г. Ф. Хендл: Алелуја
В. А. Моцарт: Реквијем
Ј. Хајдн: Лондонске симфоније – симфонија с ударцем тимпана; Симфонија с вирблом на тимпанима

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 6 Еф-дур; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур; Симфонија бр. 9 де-мол; Концерт за виолину Де-дур; Концерт за клавир Ге-дур бр. 4; Концерт за клавир Ес-дур бр. 5

Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 це-мол; Концерт за виолину Де-дур

Ксилофон –

С. Рахмањинов: Симфонија бр. 3

А. Хачатуријан: Гајана II чин – игра девојака и IV чин – игра сабљи

И. Стравински: Жар птица – балет; Петрушка

С. Прокофјев: Александар Невски – кантата

Б. Барток: Музика за гудаче, челесту и удараљке

Велики бубањ и чинеле –

П. И. Чајковски: Лабудово језеро – чардаш из балетске свите

Н. Р. Корсаков: Шехерезада – а2 и висећа чинела

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол – IV став

Тамбурина (даире, деф) –

Ж. Бизе: Кармен – увертира за IV чин опере

К. Дебиси: Игра

Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком) –

С. Прокофјев: Други концерт за виолину и оркестар

П. И. Чајковски: Шчелкуншчик – балет

Ж. Бизе: Кармен II чин

Триангл –

Ф. Лист: Клавирски концерт бр. 1 Ес-дур

Wood block -

С. Прокофјев: Александар Невски – кантата

Звончићи (glockenspiel, campanelli) –

П. И. Чајковски: Успавана лепотица – валцер

С. Рахмањинов: Симфонија бр. 3; Варијације на Паганинијеву тему

А. Глазунов: Концертни валцер

И. Стравински: Петрушка

О. Респиги: Римске пиније

СОЛО ПЕВАЊЕ

Абт: Вежбе за глас и клавир – од броја 10

Конконе: оп. 9 Вежбе за глас и клавир од 1 – 8

Лакше композиције италијанских мајстора (Карисими, Качини, Бонанчини, Фалкониери, Перголези, Шуберт, Гречанинов и др.)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;

б) 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера;

в) две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање;

г) две композиције за оркестар – хор.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција „prima vista”;

2. Једна композиција после одговарајуће припреме (10 – 15 минута)

III РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВИОЛИНА

В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира, Арија Морена

В. А. Моцарт: Отмица из Сараја – увертира

В. А. Моцарт: Симфонија бр. 38 Де-дур

В. А. Моцарт: Симфонија бр. 41 Це-дур

В. А. Моцарт: Симфонија бр. 40 ге-мол

В. А. Моцарт: Симфонија бр. 41 Це-дур

В. А. Моцарт: Симфонија бр. 40 ге-мол

Б. Сметана: Продана невеста – увертира

Ј. Мајседер: Сцена из балета

Ђ. Росини: Виљем Тел – увертира

Л. Делиб: Копелија – свита из балета

Б. Бритн: Једноставна симфонија II став

Б. Бритн: Једноставна симфонија IV став

В. Мокрањац: Дивертименто за гудаче

Наведена литература се налази у двема свескама Милорада Ђуричића: Оркестарске студије за виолину свеска I и II („Нота”, Књажевац, 1979)

И друга литература која одговара захтевима

ВИОЛА

Л. ван Бетовен: Концерт за клавир бр. 4 оп. 58

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92

Л. ван Бетовен: Концерт за клавир бр. 5 оп. 73

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125

Л. ван Бетовен: Missa solemnis оп. 123

Л. ван Бетовен: Концерт за виолину Де-дур

К. М. в Вебер: Чаробни стрелац – увертира; Еуријенте – увертира; Precioza – увертира; Оберон – увертира; Јубиларна увертира

Ф. Шуберт: Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 4 це-мол – Трагична; Симфонија бр. 7 Це-дур

Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38

Р. Шуман: Увертира „Манфред”

Р. Шуман: Концерт за клавир а-мол оп. 54

Наведена дела се налазе у свесци Петра Ивановића: Оркестарске студије за виолу, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

ВИОЛОНЧЕЛО

А. Понкиели: Ђоконда – Игра сатова

Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира; Виљем Тел – увертира

М. И. Глинка: Руслан и Људмила – увертира

Ж. Бизе: Арлезијанка – Свита бр. 1

Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90

Ј. Брамс: Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83

Б. Сметана: Продана невеста – увертира

П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31

П. И. Чајковски: Серенада за гудаче Це-дур оп. 48

П. И. Чајковски: Лабудово језеро – Свита из балета – оп. 20

П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4 Ес-дур оп. 36; Симфонија бе. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74 – Патетична

П. И. Чајковски: Концерт за клавир бр. 1 оп. 23

П. И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира-фантазија

Наведена дела се налазе у свесци Реље Ћетковића: Оркестарске студије за виолончело, I свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

КОНТРАБАС

Л. ван Бетовен: Симфонија VI, VII, VIII и IX

Л. ван Бетовен: увертире Кориолан; Леонора бр. 3; Освећење дома

К. М. ф Вебер: увертире Оберон; Прециоза; Еуријанте; Чаробни стрелац

Ф. Шуберт: Симфоније бр. 7 Це-дур; бр. 8 ха-мол – Недовршена

Ф. Менделсон: Симфоније бр. 3 а-мол; бр. 4 А-дур

Ф. Менделсон: Увертира „Фингалова пећина”

Р. Шуман: Симфоније бр. 1 Бе-дур; бр. 1 Це-дур; бр. 4 де-мол

Ф. Лист: Мазепа – симфонијска поема

Ј. Брамс: Симфоније бр. 1 це-мол; бр. 2 Де-дур; бр. 3 Еф-дур; бр. 4 е-мол

Сва наведена дела могу се наћи узбирци Војина Драшкоција и Јурија Почевског: „Оркестарске студије за контрабас” I део

ГИТАРА

Ф. Ноад: Ренесансна гитара (The Renaissance Guitar)

Ф. Ноад: Барокна гитара (The Baroque Guitar)

Ф. Ноад: Класична гитара (The Classical Guitar)

У. Петерс: Класици гитаре I – V (Classikov der Gittarre)

Лаки примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, по избору наставника

И друга литература по избору наставника

СВЕ ВРСТЕ ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5

М. Попов: Војвођанска игра бр. 2

М. Попов: Српска игра бр. 2

С. Вукосављев: Кончертино за басприм и тамбурашки оркестар

А. Раду: Плес пахуљица, валцер

Ј. Штраус: На лепом, плавом Дунаву

В. А. Моцарт: Мала ноћна музика

З. Мулић: Врањанска рапсодија

Ј. Њикош: Војвођанска рапсодија

А. Буци-Печа-З. Мулић: Лолита

ХАРФА

Р. Вагнер: Танхојзер – Волфрамова романса о ноћној звезди, III чин
Ђ. Верди: Трубадур
Ђ. Верди: Моћ судбине – Увертира; Арија Елеоноре IV чин
Ж. Масне: Дон Кихот
М. Равел: Павана за преминулу инфанткињу
Асафјев: Бахчисарајска фонтана – балет по Пушкину
Б. Бритн: Оркестарски приручник за младе
С. Христић: Охридска легенда
Ј. Готовац: Еро с онога свијета
П. И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира, фантазија
П. И. Чајковски: Италијански каприччо
Д. Обрадовић: Скерцо – Увертира

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Д. Скарлати: Сонате – лакше
Ј. С. Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира
Ј. Хајдн: Сонате – избор
В. А. Моцарт: Сонате – избор
Ф. Шопен: Валцери
Ф. Шопен: Мазурке
Р. Шуман: Bunter blätter
Ф. Шуберт: Валцери
П. И. Чајковски: Годишња доба – избор
Ј. Брамс: оп. 39 16 валцера
Е. Григ: Лирски комади
К. Дебиси: Дечји кутак
С. Прокофјев: Пролазне визије – избор
Специмен-Сигхл: Reading Test for Pianoforte IV, VII, VIII
И друга дела сличне тежине по избору наставника

ХАРМОНИКА

Транспоновање сложенијих композиција. Ученика упознати с основним принципима израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе.
В. Вуковић-Терзић: Избор етида и композиција I свеска
В. Вуковић-Терзић: Избор етида за клавирску хармонику II свеска
В. Вуковић-Терзић: Избор композиција за клавирску хармонику III свеска
Љ. Мицић: Збирке етида и одабраних композиција IV и V разред
А. Факин: Школа III свеска
З. Вукосављев: Композиције за хармонику IV и V разред
Х. П. Хесе: Полифони комади II свеска
Л. Мађери: Избор композиција за хармонику
И друга одговарајућа литература

ФЛАУТА

Ј. Брамс: Симфонија бр. 1; бр. 2; бр. 3; бр. 4
М. Мусоргски: „Ноћ на голом брду”
Ђ. Росини: Увертира „Сврака крадљивица”
Р. Шуман: Симфонија бр. 1
М. Равел: Валцер; Концерт за леву руку; Болеро
Г. Малер: Симфонија бр. 1; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6; бр. 8; бр. 9
С. Прокофјев: Класична симфонија оп. 25
П. Хиндемит: „Сликар Матис”; Симфонијета ин Е
Ф. Менделсон: „Сан летње ноћи” Скерцо и Ноктурно
Н. Римски-Корсаков: Симфонија бр. 2 „Антар”
И. Стравински: Симфонија у 3 става
Д. Шостакович: Симфонија бр. 1
Чајковски: Симфонија бр. 2 оп. 17
М. Шосон: Симфонија оп. 20
Р. В. Вилијемс: „Лондонска симфонија”

ОБОА

Д. Чимароза: Тајни брак – Увертира
Ђ. Росини: Свилене лествице – Увертира
В. Белини: Норма
Р. Вагнер: Зигфрид – Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила
Р. Вагнер: Увертира „Фауст”
Ђ. Верди: Риголето (I, II, III чин); Трубадур (I, II, III, IV чина); Сицилијанске вечери – Увертира; Моћ судбине – (Увертира и I, II, III чин); Бал под маскама (прелудијум, I и III чин); Дон Карлос (I, II, III, IV чин); Аида (I, II, III, IV чин); Фалстаф (I, II, III чин);
Ђ. Пучини: Тоска (I, II, III чин); Боеми (I, II, III, IV чин); Мадам Батерфлај (I, II чин); Турандот (I, II, III чин)
Наведена дела се налазе у свесци Љубише Петрушевског: Оркестарске студије за обоу, II свеска („Нота”, Књажевац, 1979)

КЛАРИНЕТ

Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур;
Ђ. Росини: Италијанка у Алжиру; Семирамида; Севиљски берберин – I чин
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Це-дур
Ф. Менделсон: Музика за Сан летње ноћи
Х. Берлиоз: Фаустово проклетство; Бенвенуто Челини
Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 1; Мађарска рапсодија бр. 2; Мађарска рапсодија бр. 3
Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур
Ц. Франк: Симфонија у де-молу
М. И. Глинка: Камаринскаја
П. И. Чајковски: Ромео и Јулија; Моцартијана; Симфонија бр. 5 е-мол
В. Белини: Капулети и Монтеки
Ж. Бизе: Кармен
Ђ. Верди: Трубадур; Моћ судбине – увертира; Фалстаф; Аида
Р. Вагнер: Танхојзер; Лоенгрин; Холанђанин луталица; Зигфридова идила
О. Респиги: Римске пиније
Ц. Гершвин: Рапсодија у плавом

ФАГОТ

Л. ван Бетовен: Виолински концерт
Д. Шостакович: Пета симфонија
П. И. Чајковски: Виолински концерт
П. И. Чајковски: Шеста симфонија
Н. Р. Корсаков: Шпански каприччо
В. А. Моцарт: Тако чине сви – увертира
Ђ. Верди: Моћ судбине
Ф. Менделсон: Виолински концерт е-мол
В. А. Моцарт: Јупитер симфонија
М. Равел: Шпанска рапсодија

САКСОФОН

С. Кртичка: I књига
Х. Клозе: I свеска
Б. Прозвић: Хрестоматија
М. Шапаникова: Хрестоматија
А. Ривчун: Школа – Игра за саксофон
А. Еберст: Оркестарски албум за кларинет I свеска – транскрипција
Транскрипције у Ес и Бе саксофон

ТРУБА

Л. ван Бетовен: Увертира „Леонора” бр. 3 оп. 72а
Ђ. Росини: Виљем Тел – увертира'; Семирамида – увертира
Н. Римски-Корсаков: Цар Салтан – свита из опере
Х. Берлиоз: Римски карневал – увертира оп. 9
Х. Берлиоз: Беатриса и Бенедикт – увертира
Ж. Бизе: Арлезијанка – Свита бр. 2
Ј. Брамс: Трагична увертира
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Е-дур
П. И. Чајковски: Италијански каприччо оп. 45
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4 оп. 36
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95
А. Дворжак: Концерт за виолончело ха-мол оп. 104
Н. Римски-Корсаков: Шпански каприччо оп. 34
Н. Римски-Корсаков: У степи
С. Рахмањинов: Рапсодија на Паганинијеву тему оп. 43
Н. Римски-Корсаков: Шехерезада оп. 35
Р. Штраус: Тил Ојленшпигел – симфонијска поема оп. 28
М. Равел: Alborada del gracioso
Г. Ф. Хендл: Израел у Египту
Ж. Ибер: Escales

А. Тома: Мињон – увертира
Ђ. Верди: Реквијем
Р. Вагнер: Фауст – увертира
М. Де Фаља: Тророги шешир
З. Кодаљ: Мађарски псалм
Г. Шарпантије: Импресије из Италије
К. Дебиси: Море
Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36
А. Брукнер: Симфонија бр. 4
И. Стравински: Ватромет оп. 4
Ф. в Супе: Песник и сељак – увертира
П. И. Чајковски: Словенски марш оп. 31
Е. Алтонен: Хирошима – симфонија
М. Равел: Дафнис и Клое – балетска свита
Наведена дела се налазе у свесци Марка Крањчевића: Оркестарске студије за трубу, II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ТРОМБОН

Н. Римски-Корсаков: Шехерезада
М. Мусоргски: Ноћ на голом брду; Слике са изложбе
Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 е-мол; Симфонија бр. 3 Еф-дур
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
Ђ. Верди: Травијата; Трубадур; Риголето; Дон Карлос; Моћ судбине – увертира; Аида
Р. Вагнер: Лоенгрин; Валкире – Јахање валкира
Ј. Брамс: Симфонија бр..1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 73
Х. Берлиоз: Фантастична симфонија оп. 14
Н. Римски-Корсаков: Шехерезада – симфонијска свита
Г. Малер: Симфонија бр. 3 де-мол
Ф. Лист: Прелиди – симфонијска поема
Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 2
Х. Берлиоз: Римски карневал оп. 9 – увертира
П. И. Чајковски: Концерт за клавир бр. 1 бе-мол оп. 23
П. И. Чајковски: Франческа да Римини
Наведена дела се налазе у свесци Винка Валечића: Оркестарске студије за трубу, II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ХОРНА

В. А. Моцарт: Симфонија де-мол
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес– дур оп. 55; Симфонија бр 6 Еф-дур оп. 68; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
Ф. Менделсон: Сан летње ноћи – ноктурно
Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98
Ф. Лист: Прелиди – симфонијска поема
Е. Григ: Концерт за клавир и оркестар а-мол
Ц. Франк: Симфонија де-мол
А. Дворжак: Концерт за виолончело и оркестар ха-мол
А. Дворжак: Симфонија бр. 9
Л. ван Бетовен: Квинтет бр. 16
Л. ван Бетовен: Секстет Ес-дур оп. 71; Секстет Ес-дур оп. 81b; Септет оп. 20; Октет оп. 103
Л. ван Бетовен: Рондино
Л. ван Бетовен: Виолински концерт Де-дур оп. 61
Л. ван Бетовен: Клавирски концерт бр. 5 Ес-дур оп. 73
Л. ван Бетовен: Увертира Егмонт оп. 84
Л. ван Бетовен: Фиделио оп. 72b
Л. ван Бетовен: Увертира Леонора бр. 1 оп. 138; Увертира Леонора бр. 3 оп. 72а

ТУБА

По избору наставника

ТЕНОРХОРН

По избору наставника

БАРИТОНХОРН

По избору наставника

УДАРАЉКЕ

Добош –
Д. Агостини: Припрема за читање с листа
Тимпани –
Е. Кене: Тимпани етиде – избор за 2, 3 и 4 тимпана
Ксилофон-вибрафон -
М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – избор етида које одговарају захтевима овог предмета
В. Веигл: Етиде за вибрафон
Д. Фридман: „Dampening & pedaling"

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош –
Н. Р. Корсаков: Шпански капричо; Шехерезада III и IV став свите
Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 8
С. Прокофјев: Поручник Киже
М. Равел: Дафнис и Клое
Г. Малер: Симфонија бр. 3 – добош иза бине
Тимпани -
Н. Р. Корсаков: Шехерезада
П. И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира фантазија; Симфонија бр. 5
А. Дворжак: Симфонија из Новог света бр. 9 и бр. 5
Б. Сметана: Моја домовина – Влтава
Л. Спор: Концерт за виолину бр. 7 е-мол, II став оп. 38
Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 3 Шкотска
Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 1; Финландија
Р. Штраус: Доместика – симфонијска поема; Салома – опера
Ђ. Верди: Реквијем – Миса
Г. Малер: Симфонија бр. 1 – Титан; Симфонија бр. 5
Х. Берлиоз: Фантастична симфонија; Краљ Лир – увертира; Бенвенуто Челини
С. Прокофјев: Класична симфонија
Д. Шостакович: Симфонија бр. 1
П. Коњовић: Коштана – симфонијски триптих
Ксилофон -
Д. Шостакович:Симфоније бр. 4; Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 11
Ц. Гершвин: Порги и Бес – увертира
Х. Томази: Азиатски концерт
А. Берг: Возек – опера
О. Месиен: Chronochromie – за велики оркестар
Велики бубањ и чинеле -
Ђ. Верди: Реквијем – Миса
П. И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира фантазија
Тамбурин (деф, даире) -
Ж. Бизе: Арлезијанка из опере Кармен
Н. Р. Корсаков: Шехерезада
Триангл -
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9
Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком) -
М. Равел: Alborada del gracioso
М. Глинка: Ноћ у Мадриду – Шпанска увертира бр. 1
Wood block -
С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 II став
Звончићи (glockenspiel, campanelli) -
С. Прокофјев: Александар Невски – кантата; Четврти клавирски концерт
Л. Делиб: Лакме – арија са звончићима
К. Сен-Санс: Карневал животиња – Акваријум
Ф. Лист: Тарантела
Р. Штраус: Дон Жуан

СОЛО ПЕВАЊЕ

Вежбе из вокализа: Абт, Вакаи
Вежбе са текстом: Канконе оп. 9 и др.
Композиције старих мајстора: Скарлати, Качини, Калдара, Фалкониери, Перголези и др.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 8 етида;
б) 12 композиција различитог садржаја, облика и карактера;
в) две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање;
г) две композиције за оркестар – хор.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција „prima vista";
2. Једна композиција после одговарајуће припреме (10 – 15 минута)

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ВИОЛИНА

Л. ван Бетовен: III симфонија Ес-дур оп. 55
Л. ван Бетовен: IV симфонија Бе-дур оп. 60
Л. ван Бетовен: VI симфонија Еф-дур оп. 68
Л. ван Бетовен: VII симфонија А-дур оп. 92
Л. ван Бетовен: IX симфонија де-мол оп. 125
Л. ван Бетовен: Леонора бр. 3 пр. 72а – увертира
Ј. Брамс: Концерт за клавир оп. 15
Ј. Брамс: I симфонија це-мол оп. 68
Ј. Брамс: II симфонија Де-дур оп. 73
Ф. Шуберт: Симфонија ха-мол
А. Адам: Жизела – свита из балета
А. Дворжак: IX симфонија е-мол
Б. Сметана: Влтава – симфонијска поема бр. 2
П. И. Чајковски: Лабудово језеро – балетска свита
П. И. Чајковски: IV симфонија еф-мол оп. 36
П. Коњовић: Велика чочечка игра – опера „Коштана"
С. Рајичић: Симфонија ин Е

Наведена литература се наласи у књигама Милорада Ђуричића: Оркестарске студије за виолину II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

И друга литератира која одговара по захтевима и обиму

ВИОЛА

Р. Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 97; Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 – Шкотска
Ф. Менделсон: Концерт за виолину е-мол оп. 64
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 5 де-мол оп. 107 – Реформацијска
Ф. Менделсон: Увертира „Фингалова пећина" – Хебриди – оп. 26; Сан летње ноћи – увертира оп. 21
Ф. Менделсон: Сан летње ноћи – скрцо оп. 61
Ф. Менделсон: Симфонија бр. 4 де-мол оп. 90 – Италијанска
Г. Мајербер: Хугеноти – опера у 4 чина
Ж. Бизе: Кармен – опера у 4 чина
Ђ. Верди: Трубадур – опера у 4 чина; Риголето = опера у 3 чина; Аида – опера у 4 чина; Бал под маскама – опера у 3 чина; Отело – опера у 4 чина

Наведена дела се налазе у свесци Петра Ивановића: Оркестарске студије за виолу, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ВИОЛОНЧЕЛО

Н. Р. Корсаков: Шехерезада оп. 25 – Симфонијска свита
Н. Р. Корсаков: Шпански капричо оп. 34
А. Дворжак: Симфонија бр. 8 (4) Ге-дур оп. 88; Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95 – „Из новог света"
Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36
Ц. Франк: Симфонија де-мол
А. Брукнер: Симфонија бр. 4 Ес-дур; Симфионија бр. 7 Е-дур
Г. Малер: Симфонија бр. 1 Де-дур; Симфонија бр. 4 Ге-дур
П. Дика: Чаробњаков ученик – Симфонијска поема
Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 43
С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 оп. 100
С. Прокофјев: Класична симфонија оп. 25
Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 еф-мол оп. 10; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 47

Наведена дела се налазе у свесци Реље Ћетковића: Оркестарске студије за виолончело, I свеска („Нота", Књажевац, 1979)

КОНТРАБАС

Р. Штраус: Симфонија бр. 1 еф-мол
Р. Штраус: Дон Жуан – симфонијска поема; Макбет; Смрт и преображење; Тил Ојленшпигел; „Тако је говорио Заратустра", Дон Кихот; Живот јунака; Симфонија доместика
П. И. Чајковски: Серенада за гудаче
П. И. Чајковски: Свита за оркестар бр. 3; бр. 4
П. И. Чајковски: Крцко Орашчић
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 1 ге-мол; бр. 2 це-мол; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6
П. И. Чајковски: Манфред; Италијански капричо; Увертира 1812
П. И. Чајковски: Ромео и Јулија; Франческа Римини; Успавана лепотица
П. И. Чајковски: Евгеније Оњегин; Мазепа – опера; Пикова Дама; Чаробница – опера
Ђ. Верди: опере Риголето; Трубадур; Травијата; Бал под маскама; Моћ судбине; Макбет; Дон Карлос; Аида; Отело; Фалстаф
Ђ. Верди: Реквијем

Код опера изабирати најзначајније делове за контрабас.

Сва наведена дела могу се наћи у збирци Војина Драшкоција и Јурија Почевског: „Оркестарске студије за контрабас" I део

ГИТАРА

Ф. Ноад: Ренесансна гитара (The Renaissance Guitar)
Ф. Ноад: Барокна гитара (The Baroque Guitar)
Ф. Ноад: Класична гитара (The Classical Guitar)
У. Петерс: Класици гитаре I – V (Classikov der Gittarre)

Примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, по избору наставника

И друга литература по избору наставника

СВЕ ВРСТЕ ТАМБУРА и МАНДОЛИНА

Ператумбас-Хајо: Жељезничарски марш
С. Вукосављев: Апотеоза шуне
С. Вукосављев: Банат, поема
С. Вукосављев: Кончертино за самицу соло и тамбурашки оркестар
С. Вукосављев: Мађарска рапсодија
К. Бабић: Алегро за тамбуру
Ј. Андрић: Концерт у а-молу за басприм и тамбуташки оркестар
М. Вукдраговић: Лирски интермецо
Руст-М. Попов: Мајска шетња
Винклер: Андалузијска игра
Миликер-А. Раду: Лаура валцер
А. Рајелдје-А. Раду: Багдад, увертира
А. Раду: Љубазни сан – румунска потпурија
А. Хачатиријан-З. Милер: Валцер из балета „Маске"
М. Штаткић: Шпанска рапсодија
Ђ.Росини-З. Милер: Севиљски берберин – увертира
Б. Сметана-С. Вукосављев: Игра комедијаша из „Продане невесте"

ХАРФА

Ђ. Верди: Бал под маскама
Б. Сметана: Вишеград – симфонијска поема
П. И. Чајковски: Лабудово језеро – соло каденца
А. Дворжак: Русалка – арија Русалке
П. И. Чајковски: Валцер цвећа из балета „Шчелкуншчик"
А. Дворжак: Рапсодија бр. 3
Ж. Масне: Вертер
Н. Р. Корсаков: Шпански капричо
Н. Р. Корсаков: Сњегурочка
Р. Леонкавало: Бајацо
Ђ. Пучини: Боеми
П. Маскањи: Кавалерија Рустикана

Литература: Владета Миланковић: Оркестарске студије за харфу I и II део

КЛАВИР и ОРГУЉЕ

Ј. С. Бах: Голдберг варијације – избор
Ј. С. Бах: Партите – избор
В. А. Моцарт: Сонате – избор
В. А. Моцарт: Фантазије; Рондо
Ј. Хајдн: Сонате – избор
Л. ван Бетовен: Сонате – избор лакших појединих ставова
Ф. Шопен: Ноктурна – избор
Ф. Шопен: Прелиди – избор
Р. Шуман: пр. 15 Kinder Scene
Ф. Шуберт: Музички моменти
Ф. Шуберт: Impropmptu
Ф. Лист: Consolosiou – избор
К. Дебиси: Прелиди – избор
Скрјабин: Прелиди оп. 11 – избор
Ц. Гершвин: Прелиди

Рахмањинов: Музички комади и прелиди – избор

ХАРМОНИКА

Транспоновање сложенијих композиција. Транскрипције за хармонику. Извођачка редакција.

В. Вуковић-Терзић: Избор етида II свеска
В. Вуковић-Терзић: Избор композиција III свеска
Љ. Мицић: Збирке етида и композиција VI разред
Черни-Буковски: Етиде
Ј. С. Бах: Двогласне инвенције
Л. Мађери: Избор композиција за хармонику
З. Вукосављев: Композиције за хармонику VI разред
И друга одговарајућа литература

ФЛАУТА

П. И. Чајковски: Сонфонија бр. 4; бр. 6; Симфонија „Манфред"; „Франческа да Римини"
А. Дворжак: Симфонија бр. 4
Б. Сметана: Увертира за „Продану невесту"
Н. Римски-Корсаков: „Шехерезада"; „Шпански капричо"
Ђ. Росини: Увертира „Виљем Тел"
К. Сен Санс: „Карневал животиња"
А. Тома: Увертира „Мињон"
М. Равел: „Шпанска рапсодија"
С. Прокофјев: Симфонија бр. 5; „Пећа и вук"
З. Кодаљ: „Хари Јанош„ – Свита
Л. Јаначек: Симфонијета
К. Дебиси: „Море"; „Поподне једног фауна"
П. Хиндемит: Симфонијске метаморфозе; Хармонија света
А. Шенберг: Камерна Симфонија
Р. Штраус: „Салома"
И. Стравински: „Петрушка"

ОБОА

П. Маскањи: Каваленија рустикана
У. Ђордано: Андре Шеније (I, II, III, IV чин)
Б. Барток: Концерт за оркестар
А. П. Бородин: Половецке игре из опере „Кнез Игор"
Б. Бритн: Ратни реквијем оп. 20
Б. Бритн: Питер Грајмс
Е. Елиар: Увертира „COCKAIGNE" оп. 40
М. П. Мусоргски: Слике са изложбе
С. Прокофјев: Класична симфонија оп. 25
С. Рахмањинов: Концерт за клавир бр. 2 оп. 18; Концерт за клавир бр. 2 оп. 30
Н. Р. Корсаков: Шехерезада оп. 35
Н. Р. Корсаков: Шпански капричо оп. 34
Р. Штраус: Каваљер с ружом оп. 59 (I, II, III чин)
Р. Штраус: Игра Саломе оп. 54
И. Стравински: Петрушка
И. Стравински: Полчинела
И. Стравински: Орфеј
И. Стравински: Посвећење пролећа
Наведена дела се налазе у свесци Љубише Петрушевског: Оркестарске студије за обоу, II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

КАЛАРИНЕТ

Г. Доницети: Дон Пасквале
Ђ. Росини: Виљем Тел; Сврака крадљивица – увертира; Севиљски берберин
К. М. Вебер: Оберон
Х. Берлиоз: Фантастична симфонија
Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 е-мол
П. И. Чајковски: Италијански капричо; Симфонија бр. 4 еф-мол; Симфонија бр. 6 ха-мол
А. П. Бородин: Половецке игре из опере Кнез Игор
Н. Римски-Корсаков: Шехерезада
Б. Сметана: Продана невеста
М. П. Мусоргски: Борис Годунов
Ђ. Верди: Риголето; Травијата; Моћ судбине; Бал под маскама; Дон Карлос; Отело
Р. Вагнер: Тристан и Изолда; Мајстори певачи
Ђ. Пучини: Боеми; Тоска; Мадам Батерфлај; Девојка са запада
О. Респиги: Римске фонтане
Р. Штраус: Тил Ојленшпигел
М. Равел: Дафнес и Клое
И. Стравински: Прича о војнику; Жар птица
С. Прокофјев: Класична симфонија

ФАГОТ

Ђ. Росини: Севиљски берберин – увертира
Ђ. Верди ; Реквијем
Н. Р. Корсаков: Шехерезада
М. Равел: Болеро
Ђ. Верди: Аида
Д. Шостакович: IX симфонија
В. А. Моцарт: Фигарова женидба
Л. ван Бетовен: IV симфонија
П. И. Чајковски: V симфонија
В. А. Моцарт: Чаробна фрула

САКСОФОН

С. Кртичка: II књига
Х. Клозе: II свеска
Б. Прозвић: Хрестоматија
М. Шапоникова: Хрестоматија
А. Ривчун: Школа игара саксофон
А. Еберст: II свеска за кларинет – транскрипција
И друга дела одговарајуће тежине – транскрипције, по избору наставника

ТРУБА

М. Равел: Болеро
М. Равел: Концерт за клавир Ге-дур
М. Равел: Шпанска рапсодија
С. Прокофјев: Заљубљен у три наранџе – марш
С. Прокофјев: Руска увертира
Ф. Лист: Рапсодија бр. 2
М. П. Мусоргски: Слике са изложбе
И. Стравински: Жар птица – свита
О. Респиги: Римске свечаности – симфонијска поема; Римске пиније – симфонијска поема
Л. Розицки: Пан Твардовки – балет
З. Кодаљ: Хари Јанош – свита
Д. Скарлати-А. Касела: Токата
И. Стравински: Петрушка – балет
И. Стравински: Пулчинела – свита
С. Прокофјев: Александар Невски – кантата
С. Прокофјев: Скитска свита
Џ. Гершвин: Американац у Паризу
Џ. Гершвин: Концерт за клавир Еф-дур
Б. Бритн: Варијације и фуга на Перслову тему
Д. Шостакович: Концерт за трубу оп. 35
Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 9
Е. Лало: Шпанска симфонија – за виолину и оркестар
С. Прокофјев: Поручник Киже оп. 60
С. Прокофјев: Ромео и Јулија – Балетска свита бр. 1 оп. 64 бис
Ј. Сибелијус: Концерт за виолину оп. 47
А. Скрјабин: Поема екстазе оп. 54
К. Дебиси: Празник
С. Прокофјев: Пећа и вук
Б. Барток: Концерт за виолу
Б. Барток: Концер за клавир бр. 2
Наведена дела се налазе у свесци Марка Крањчевића – Ђорђа Тошића: Оркестарске студије за трубу, II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ТРОМБОН

Ђ. Росини: Виљем Тел – увертира
А. Бородин: Половецке игре – из опере „Кнез Игор"
П. И. Чајковски: Увертира 1812; Франческа да Римини
А. Дворжак: Симфонија бр. 9 е-мол – Из новог света
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4 еф-мол; Симфонија бр. 5 це-мол; Симфонија бр. 6 ха-мол
Г. Малер: Симфонија бр. 3 де-мол
Б. Сметана: Продана невеста – увертира
Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98
А. Брукнер: Симфонија бр. 9 де-мол
А. Тома: Хамлет
Р. Вагнер: Лоенгрин – уводна музика за II чин; Холанђанин луталица – увертира
К. Орф: Кармина бурана – ораторијум

М. Равел: – La vals – кореографска поема
М. Равел: Дафнес и Клое – балет
М. Равел: Болеро
И. Стравински: Пулчинела – балет
И. Стравински: Симфонија псалама
И. Стравински: Жар птица – балетска свита
П. Хиндемит: Концертна музика – за гудаче и лимене дуваче
И. Стравински: Симфонија in C
Р. Штраус: Тил Ојленшпигел – симфонијска поема; Тако је говорио Заратустра – симфонијска поема
Наведена дела се налазе у свесци Винка Валечића: Оркестарске студије за тромбон, II свеска („Нота", Књажевац, 1979)

ХОРНА

А. Брукнер: Симфонија бр. 4; Симфонија бр. 7
Р. Штраус: Симфонијске поеме „Тил Ојленшпигел" оп. 28; „Из Италије" оп. 16; „Дон Жуан" оп. 20; „Тако је говорио Заратустра" оп. 30; „Живот јунака" оп. 40
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4; Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6
К. Дебиси: Поподне једног фауна
М. Равел: Павана; Болеро
Г. Малер: Симфонија бр. 1; Симфонија бр. 5
Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 („Ероика"); Симфонија бр. 4 Бе-дур оп. 60; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 („Пасторална"); Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 8 Еф-дур оп. 93; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125
Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол („Трагична"); Симфонија бр. 5 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр 8 ха-мол („Недовршена")
Ф. Шуберт: Октет Еф-дур оп. 166

ТУБА

По избору наставника

ТЕНОРХОРН и БАРИТОНХОРН

По избору наставника

УДАРАЉКЕ

Добош –
Д. Агостини: Припрема за читање с листа
Тимпани –
Е. Кене: Тимпани етиде – избор за 2, 3 и 4 тимпана
Ксилофон-вибрафон -
М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – избор етида које одговарају захтевима овог предмета
В. Веигл: Етиде за вибрафон
Д. Фридман: „Dampening & pedaling"

ПРИМЕРИ ЗА УПОЗНАВАЊЕ ОРКЕСТАРСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Добош -
Н. Р. Корсаков: Прича о цару Салтану – I свита
Д. Шостакович: Симфонија бр. 9; Симфонија бр. 10; Симфонија бр. 11
С. Прокофјев: Ромео и Јулија – Маске и Тибалтова смрт
М. Равел: Alborada del gracioso
Тимпани -
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 6
А. Дворжак: Симфонија бр. 4 (бр. 8)
Б. Сметана: Продана невеста – увертира
Е. Елгар: Варијације бр. 7
Ф. Б. Менделсон: Симфонија бр. 4 – Италијанска; Симфонија бр. 5 – Реформаторска
Ј. Сибелијус: Концерт за виолину
Р. Штраус: Дон Жуан – симфонијска поема; Електра – опера
Г. Малер: Симфонија бр. 6; Симфонија бр. 7; Симфонија бр. 9
Х. Берлиоз: Карневал – увертира; Харолд у Италији
Д. Шостакович: Симфонија бр. 5; Симфонија бр, 8; Симфонија бр. 9
Р. Вагнер: Риенци – опера; Холанђанин луталица – увертире I, II, III чина
Ксилофон -
Д. Шостакович: Симфонија бр. 14; Симфонија бр. 15; Златно доба – полка из балетске свите; Концерт за виолину бр. 1; Концерт за чело бр. 2
Џ. Гершвин: Американац у Паризу
Х. Томази: Recurrods de los Balearas
П. Коњовић: Коштана – симфонијски триптихон
Велики бубањ и чинели -
М. Мусоргски: Ноћ на голом брду
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4
М. Равел: Alborada del gracioso
Тамбурина (даире, деф) -
П. Коњовић: Коштана – симфонијски триптихон
А. Дворжак: Карневал – увертира
Триангл -
С. Прокофјев: Ромео и Јулија – Маске из свите
Кастањете (концертне, ручне и ручне са дршком) -
М. Глинка: Hota Aragoneza – Шпанска увертира бр. 2
Р. Вагнер: Танхојзер – део из опере
Прапорци -
К. Орф: Кармина бурана – бр. 8
Звончићи (glockenspiel, campanelli) -
С. Прокофјев: Скитска свита
Л. Делиб: Копелија – игра из балета
К. Сен-Санс: Самсон и Далила – свита из опере
Р. Вагнер: Зигфрид – III чин
Ф. Лист: Мађарска рапсодија бр. 2
П. Дика: Чаробњаков ученик

ЦИМБАЛО и ЦИТРА

По избору наставника

СОЛО ПЕВАЊЕ

Вежбе из вокализа: Канконе оп. 9, Абт, Литген, Априле, Мирзојева, Росини и др
Композиције старих мајстора, романтичара, југословенских композитора, словенских композитора (Хендл, Мартини, Скарлати, Марчело, Шуберт, Менделсон, Лист, Бинички, Маринковић, Милојевић, Рахмањинов, Чајковски и др.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 8 етида;
б) 12 композиција различитог садржаја, облика и карактера;
в) две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање;
г) две композиције за оркестар – хор.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција „prima vista";
2. Једна композиција после одговарајуће припреме (10 – 15 минута)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет читање с листа повезан је са главним предметом, предметом камерна музика и предметом оркестар шта и треба имати у виду приликом остваривања плана и програма. Несумњиво је да је овај предмет повезан и са другим музичким дисциплинама: солфеђо, теорија музике, хармонија, контрапункт, музички облици и историје музике.

Наставу изводити индивидуално или у паровима како би ефекат обуке био што је могуће већи. Знања стечена на часовима овог предмета треба да омогуће ученику њихову најширу примену у пракси.

Наставу читања с листа треба започети најједноставнијим вежбама, етидама или композицијама (чак једногласним!), које се раде у нижим разредима основне мкузичке школе. Најважније је инсистирати на континуираном кретању кроз текст – без прекида или задржавања. Ритам мора бити изведен без грешке, пулс уједначен – у оном темпу у коме се могу извести претходни захтеви. Погрешно одсвиране ноте могу се толерисати и због њих не треба прекидати читање; пре свирања треба прегледати текст (предзнаци ....). Када се код ученика учврсти способност непрекидног кретања кроз композицију и потпуно правилног ритмизирања, могу му се постављати детаљнији захтеви у вези са темпом, и са комплетним музичким изражавањем – фразирање, динамика, артикулација, боја....

Постепено ширити опсег читаног текста. Настава подразумева упутства за вежбање, указивање на одређену проблематику са којом се срећемо у музичкој литератури и, свакако, како је решити и превазићи. Пракса треба да омогући ученику његов несметан рад

над композицијама код куће, на часу, на репетицијама оркестра и камерних ансамбала. Кроз четири године обуке на овом предмету техника „прима виста” треба да буде рутинска и уобичајена ствар као саставни и неодвојиви део културе ученика са средњим образовањем.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

УВОД

Етномузикологија као наука о музичком фолклору – развој у свету и код нас, први фонограф, центсистем; институције где се проучава народна музика; публикације, дискографија, архиви.

ФОЛКЛОР

Појам, дефиниција. Сродне науке – фолклористика, етнологија. Музички фолклор – подела према акустичким изворима: вокална, вокално-инструментална и инструментална музика. Остале научне дисциплине: органологија, етнокореологија.

ВОКАЛНА МУЗИКА

Народна песма – појам, настанак, варијанте. Класификације народних песама по разним критеријумима – намена, књижевне врсте, календар. Синкретизам као важна особеност вокалне традиције.

Појам „глас” у српском народном певању и црквеном појању.

Вокална традиција у Србији: једноглас, вишеглас.

Старије сеоско двогласно певање.

Новије сеоско двогласно певање.

ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА

Народни инструмент као човекова „продужена рука”. Општа класификација народних музичких инструмената. Аерофони инструменти.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I – III, Београд 1977.

Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из етномузикологије

Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Усмени испит са три питања из пређеног градива

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

Народно певање у Црној Гори.

Народно певање у Хрватској.

Народно певање у Босни и Херцеговини.

Народно певање у Македонији.

Народно певање на Балкану – Бугарска, Грчка, Албанија.

Градска фолклорна музика.

Новокомпонована народна музика.

Народни музички инструменти: идиофони, мамбранофони и кордофони.

Инструментални ансамбли.

Вокално-инструментална традиција: певање уз гусле.

Анализа мелопоетских облика – стих, облик, каденце, ритам, тонски низови.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипта I – III, Београд 1977.

Низ музичкофолклорних монографија и етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије

Дискографија наше народне музике и музике балканских народа, аудио и видео материјал из исте области

ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊЕМ ИСПИТУ

Усмени испит са два питања из пређеног градива и једном мелопоетском анализом народне песме.

ВИОЛИНА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Шрадик: Вежбе за десну руку
Шевчик: оп. 1, 2, 8 и 9
Григоријан: Скале и арпеђа
К. Флеш: Систем скала
М. Ивановић: Систематске студије скала
Студије промене позиција и двогласа.

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде
Мазас: Етиде оп. 36
Фиорило: 36 етида
Донт: оп. 37
Збирке руских аутора и друге збирке по избору наставника које одговарају могућностима ученика

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерти ге-мол, Ге-дур, А-дур, Де-дур II и III став
Албинони: Концерт А-дур
Нардини: Концерт а-мол
Ј. С. Бах: Концерт а-мол
Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
Виоти: Концерт бр. 20 и 22
Г. Ф. Хендл: Сонате
Корели: Сонате
Кројцер: Концерти бр. 13 и 19
В. А. Моцарт: Концерт Де-дур (Adelaide)
Роде: Концерт бр. 6, 7, 8 и други

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

М. Ивановић: Фестивал мелодија I и III свеска
М. Ивановић: Југословенски репертоар
М. Ивановић: Од преткласике до модерне, II свеска
Н. Римски-Корсаков: Песма индијског госта
Д. Шостакович: Романса
Л. ван Бетовен: Контраданса и Менует
Верачини: Ларго
К. В. Глук: Мелодија
А. Вивалди: Интермецо
Ј. Хајдн: Менует Де-дур
Дакен: Кукавица
А. Корели: Алегро
Матесон: Арија
Ж. Ф. Рамо: Гавота са варијацијама
Фиоко: Алегро
Ф. Шуберт: Пчелица и друга дела по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) Студије промене позиција и двогласа;

б) пет дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима;

в) 10 етида;

г) два дела велике форме: један концерт и једна предкласична или класична соната;

д) четири мале форме – комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма – са разложеним акордима и двогласима, терце, сексте, октаве (скале треба свирати са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих);

2. Две етиде од којих једна Кројцерова (од броја 5);

3. Концерт I или II и III став, или цела соната;

4. Једно дело мале форме (бира се према учениковим склоностима) – техничке тешкоће нису одлучујуће.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Шрадик: Вежбе за десну руку
Шевчик: оп. 1 (I и II свеска), оп. 8 и оп. 9
Гросман: Вежбе за леву руку
Григоријан: Скале и арпеђа
М. Ивановић: Систематске студије скала
Студије промена позиција и двогласа

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде
Роде: 24 каприса оп. 22
Кампоњели: Етиде
Фиорило: 36 етида
Збирке руских аутора и друге збирке по избору

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерт а-мол и ге-мол
Ј. С. Бах: Четири инвенције
А. Вивалди: Соната Де-дур
Виоти: Концерти бр. 22 и 24
Витали: Шакона
Г. Ф. Хендл: Сонате
Корели: Ла Фолиа
В. А. Моцарт: Концерти Де-дур и Ге-дур
Кабалевски: Омладински концерт
Г. Ф. Телеман: Дванаест фантазија за виолину соло – избор
Роде: Концерти
Ј. Хајдн: Сонате
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

М. Ивановић: Југословенски репертоар
М. Ивановић: Фестивал мелодија
М. Ивановић: Од преткласике до модерне, II и III свеска
Златне степенице, III свеска
П. И. Чајковски: Баркарола, Јесења пема, Песма без речи
А. Хачатурјан: Ноктурно
Вјењавски: Легенда, Мазурка, Пољска песма
Верачини: Ларго
Ј. Хајдн: Капричо
Дакен: Кукавица
А. Дворжак-Вилхелм: Хумореска
Деплан: Интрада
Ф. Менделсон-Крајслер: Песма без речи
В. А. Моцарт: Менует Де-дур
Парадиз: Сицилијана
Фиоко: Алегро
Франкер-Крајслер: Сичилијана и Ригодон
Друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Студије промена позиција и двогласа;
б) осам дурски, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима које нису обрађиване у I разреду;
в) 10 етида;
г) два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло);
ђ) четири дела мале форме – комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од компиозиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве – скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих;
2. Две етиде од којих једна Кројцерова (од броја 10);
3. Концерт I или II и III став или цела соната;
4. Једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика – техничке тешкоће нису одлучујуће.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Шрадик: Вежбе за десну руку
Гросман: Вежбе за леву руку
О. Шевчик: оп. 1 III и IV свеска
Гриегоријан: Скале и арпеђа
К. Флеш: Систем скала
Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе виолиниста (24 скале)
Студија промене позиција и двохвата
Припремне вежбе за прсторедне октаве и дециме

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде
Данкла: Етиде оп. 73
Ровели: Етиде
Роде: 24 каприса оп. 22
Друге збирке етида по избору

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерти Е-дур и де-мол
А. Вивалди: тежи концерти
Леклер: Концерт де-мол
Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур, А-дур, Бе-дур
Перголези: Концерт Бе-дур
Шпор: Концерт бр. 7, 8, 9 и 11
Виоти: Концерт бр. 22
Раков: Кончертино
Кабалевски: Омладински концерт
Ј. С. Бах: ставови из соната и партита за виолину соло
Г. Ф. Хендл: Соната
Локатели: Соната ге-мол
Леклер: Соната Де-дур
Ф. Шуберт: Сонатина Де-дур

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур
В. А. Моцарт: Менует
П. Сарасате: Романса Андалуза
П. Сарасате: Шпанска игра
Рис: Перпетум мобиле
Н. Римски Корсаков: Бумбаров лет
Гранадос-Крајслер: Шпанска игра
Вјењавски: Легенда
Вјењавски: Мазурка
Душан Радић: Песма и игра
Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
Коста Манојловић: Игра удовица
Василије Мокрањац: Стара песма и игра
Друга дела по избору наставника која одговарају могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Студије промене позиција и двохвата;
б) припремне вежбе за прсторедне октаве и дециме;
в) осам дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима, које нису обрађиване у претходним разредима – до четири повисилице и четири снизилице, које се чешће појављују у литератури, треба стално усавршавати;
г) 10 етида;
д) два дела велике форме: један концерт и једна соната;
ђ) два лакша ставова из партита Ј. С. Баха;
е) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма – са разложеним акордима и двогласима; скалу треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих;
2. Две етиде од којих једна Кројцерова у двозвуцима;
3. Један став ис партита Ј. С. Баха за соло виолину;
4. Концерт I или II и III став;
5. Дело мале форме одабрано према склоностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Шрадик: Вежбе за десну руку
О. Шевчик: оп. 1 III и IV свеска, оп. 3
Гросман: Вежбе за леву руку
Григоријан: Скале и арпеђа
К. Флеш: Систем скала
Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе за виолинисте
Студије промене позиција и двохвати
Прсторедне октаве и дециме

ЕТИДЕ

Кројцер: 42 етиде
Данкла: Етиде оп. 73
Роде: 24 каприса оп. 22
Донт оп. 35

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерт Е-дур
Леклер: Концерт де-мол
Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур, А-дур, Де-дур, Бе-дур
Брух: Концерт ге-мол
Ф. Менделсон: Концерт е-мол
Вјењавски: Концерт де-мол
Лало: Шпанска симфонија
А. Хачатурјан: Концерт
Иво Мане Јарновић: Концерт Де-дур
Петар Стојановић: Концерти
Стеван Христић: Фантазија за виолину и оркестар
Ј. С. Бах: Сонате и партите за виолину соло
Корели-Леонар: Ла фолија
Витали: Чакона
Верачини: Сонате е-мол и ха-мол
Ф. Шуберт: Сонатине
А. Дворжак: Сонатине
Василије Мокрањац: Соната
Јосип Славенски: Славенска соната

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Арија на ге жици – из Свите бр. 3
В. А. Моцарт: Рондо Ге-дур, Бе-дур, Це-дур
Леклер: Тамбурен
Тартини-Крајслер: Варијације на тему Корелија
Пуњани-Крајслер: Прелудијум и Алегро
Франкен-Крајслер: Сицилијана и Ригодон
Рис: Перпетум мобиле
П. И. Чајковски: Мелодија
П. И. Чајковски: Размишљање
С. Прокофјев: Пет мелодија
Б. Барток: Мађарски напеви
Фран Лотка: Жетелачка и Слепачка
Луцијан Марија Шкерјанц: Романтични интермецо
Душан Радић: Песма и игра
Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
Милоје Милојевић: Српска игра
Василије Мокрањац: Стара песма и игра
Живорад Грбић: Невестина песма и коло
Друга дела по избору наставника а која одговарају ученику

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) Студије промена позиција и двохвата;
б) прсторедне октаве и дециме;
в) дурске и молске скале кроз четири октаве – Ге, А, Бе – у тоналитетима који се чешће појављују до четири повисилице и четири снизилице и даље усавршавати;
г) осам етида;
д) два дела велике форме: концерт и соната;
ђ) два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло;
е) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде са различитом проблематиком;
2. Два става из партите или сонате Ј. С. Баха за виолину соло;
3. Концерт – цео;
4. Виртуозни комад;
5. Једно дело домаћег аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

Скале се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току школске године.

ВИОЛА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Најједноставније дурске и молске скале са квинтакордима у свим обртајима са употребом потеза: деташе, легато, мартеле и спикато. Исте скале свирати и у двојним нотама: терце, сексте, октаве.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

О. Шевчик: оп.1. свеска I и II
О. Шевчик: оп. 8 и 9
Шрадик: Школа виолске технике, свеска I (Pagels, New York Citi, International music company)
А. Неински: Вежбе у двојним нотама за виолу, свеска I (Софија, Наука и искуство, 1956)
А. Неински: Вежбе у двојним нотама за виолу, свеска II (Софија, Наука и искуство, 1960)
А. Ваксман: Вежбе и скале у двојним нотама за виолу (Москва, „Музика”, 1957)
К. Флеш: Систем скала

ЕТИДЕ

Хрестоматија за виолу (Москва, „Музика”, 1990)
Изабране етиде за виолу (М. Рејтих, издавач Москва, „Музика”, 1962)
Т. Орсаг: Школа за виолу (сарадници: Темешвари и П. Лукач, Будимпешта)
Е. Кајзер: оп. 55.
Ф. Мазас: оп. 36. Свеска I
Р. Кројцер: Свеска I
К. Моравец: Изабране етиде и студије (Праг)
Етиде за основно учење виоле (Москва, „Музика”, 1965)
Бруни: Школа за виолу

СОНАТЕ

Г. Ф. Телеман: Сонате а-мол
Х. Екле: Соната Ге-мол (обрада П. Кленгел, „Петерс”, Лајпциг)

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Телеман: Концерт Ге-дур (ПВМ, Краков)
Хандошкин: Концерт (Москва, „Музика”)
Ванхал: Концерт (С. Сигарев, Софија, „Наука и искуство”, 1957)

КОМАДИ

Класични комади I, II и III свеска (Петерс, Лајпциг)
Комади за виолу (Д. Буздуганов, Софија, „Наука и искуство”, 1963)
Комади композитора XIX века (Е. Страхов, Москва, „Музика”, 1967)
Збирка педагошког репертоара за виолу и клавир за више разреде, свеска II (М. Рејтих, Москва, „Музика”, 1967)
Комади (Борисовски, Москва, „Музика”, 1965)
Минијатуре за виолу (Т. Гонет, ПВМ, Краков)
Х. Персл: Арије и плесови (ПВМ, Краков)
Ј. Витолс: Комади за виолу и клавир (Рига, 1964)
Е. Л. Ураи: Арија антика (Грац)
Ж. Ф. Рамо: Тамбурин (М. Рејтих-Ф. Крајслер)
А. Корели: Алегро (М. Рејтих-Ф. Крајслер)
П. Локатели: Арија (М. Рејтих-Ф. Крајслер)
О. Зих: Елегија за виолу и клавир (Праг, „Stalni hudebni vydavetelstvi”, 1965)
М. Милетић: Монолог (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора, 1970)
Р. Кошић: Анданте (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора, 1970)

Р. Камбасковић: Багатела (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора, 1970)
В. Баронијан: Прелид (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора, 1970)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела „Хрестоматије";
б) три комада;
в) два концерта или две сонате.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и истоимене молске скале у свим обртајима квинтакорда и септакордима у тоналитетима испитног програма – дурске скале изводити још у терцама, секстама и октавама – разложено и заједно;
2. Две етиде различитог карактера, од којих једна Кројцерова;
3. Концерт I или II или III став;
4. Комад уз пратњу клавира – првенствено југословенских композитора.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Трооктавне дурске и молске скале са различитим ритмичким покретима и потезима по редоследу у лаганом темпу у двојним нотама – терце, сексте, октаве.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Шрадик: Школа виолске технике (Пагелс, New York City, International music company)
А. Неински: Вежбе у двојним нотама за виолу, свеска I (Софија, „Наука и искуство", 1958)
А. Неински: Вежбе у двојним нотама за виолу, свеска II (Софија, „Наука и искуство", 1960)
А. Ваксман: Вежбе и скале у двојним нотама за виолу (Москва, „Музика", 1957)
О. Шевчик: оп. 8 и 9
К. Флеш: Систем скала

ЕТИДЕ

Хрестоматија (Москва, „Музика", 1990)
Кројцер: II свеска
Роде:
К. Моравец: Изабране етиде (Праг)
Бруни: Школа за виолу
Компањоли: оп. 22 (Милано, Рикорди)
Фиорило: Етиде

СОНАТЕ

Трекслер: Сонатине (Брајткоф No. 5815)
Г. Ф. Телеман: Соната а-мол (Петерс, Лајпциг)
Г. Ф. Телеман: Шест соната – Канон (транскрипција за две виоле проф. Корнелиј Мерес, Букурешт, „Editura muzikale", 1967)
Х. Екле: Соната ге-мол (Паул Кленгел, Петерс, Лајпциг)
Флектон: Соната ин Ге (Шот, Лондон)
Г. Ф. Хендл: Изабране сонате (М. Рејтих, Москва, „Музика", 1963)
А. Гедике: Соната бр. 1 (Москва, „Музика", 1959)

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Телеман: Концерт Ге-дур (ВПМ, Пољска)
Ф. А. Хофмајстер: Концерт Де-дур
Л. Фиркет: Концерт
Хандошкин: Концерт

КОМАДИ

Класични комади I, II и III свеска (Петерс, Лајпциг)
Комади за виолу (Д. Боздуганов, Софија, „Наука и искуство", 1963)
Збирка педагошког репертоара (М. Рејтих, Москва, „Музика", 1966)
Комади композитора XIX века (Е. Страхов, Москва, „Музика", 1962)
Комади композитора XIX века (Е. Страхов, Москва, „Музика", 1966)
Грудзински: Минијатуре (ВПМ 2523)
И. Витолс: Комади за виолу и клавир (Рига, 1964)
И. Лотка-Калински: Мала свита (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора за виолу и клавир, 1970)
Т. Видошић: Емпромпти (С. Гргић, Београд, Албум југословенскух композитора за виолу и клавир, 1970)
Ж. Грбић: Невестина песма (С. Гргић, Београд, Албум југословенских композитора)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела хрестоматије;
б) два концерта или две сонате;
в) четири комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурске скале у двозвуцима – терце, сексте, октаве-, а молске на начин на који су се у I разреду изводиле дурске скале, односно прво разложено, а затим заједно;
2. Две етиде различитог карактера, од којих једна, по могућству, Кројцерова;
3. Концерт, сва три става;
4. Комад уз пратњу клавира, првенствено југословенских композитора.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова госдишње)

Дурске и молске скале кроз три октаве са разложеним трозвуцима и двозвуцима – терце, сексте, октаве.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Примроз: Техника памћења (Tehnique de memorie)
К. М. в Вебер: Студије двохвата, лествица и арпеђа, I и II свеска
Шрадик: Школа за технику виоле
А. Неински: Вежбе у двозвуцима, I и II свеска
К. Флеш: Систем лествица
О. Шевчик: оп. 3, 40 варијација
О. Шевчик: оп. 1, свеска III и IV
Штајнер: Техника виоле, I свеска

ЕТИДЕ

Хрестоматија (Москва, „Музика", 1990)
Кампањоли: оп. 22, 41 каприс (Рикорди – Милано)
Роде: 24 каприча оп. 22
Данкла: Етиде оп. 73
Кројцер: 60 студија за виолу
Хофмајстер: 12 етида бр. 329 (Хамбург)

СОНАТЕ

К. Стамиц: Соната у Бе-дуру
Ф. Менделсон: Соната у Це-дуру
Хамер: Соната бр. 2, 3 и 4
Марчело: Сонате у Ге-дуру
Давид: Сонатина
Граун: Соната у Це-дуру
А. Корели: Соната XII де-мол
Нардини: Соната де-мол
Фукс: Соната де-мол
Бунин: Соната за виолу и клавир
Г. Ф. Хендл: Изабране сонате
Гедике: Соната бе. 1

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Хендл: Концерт ха-мол
К. Стамиц: Концерт Де-дур
М. Хајдн: Концерт за виолу
Ј. Шуберт: Концерт
Герстер: Кончертино оп. 16
Бек: Концерт
Г. Бенда: Концерт Еф-дур
Хофштетнер: Концерт Це-дур

КОМАДИ

Г. Ф. Телеман: Свита у Де-дуру
П. Хиндемит: Медитација
Каливода: Ноктурна оп. 186
Ф. Лист: Заборављена романса

М. Глинка: Мазурка
Тањејев: Лист из албума оп. 33
А. Љадов: Прелид оп. 11 бр. 1.
И. Стравински: Пасторала
Д. Шостакович: Адађо
Шпик: 5 слика за виолу и клавир
Н. Девчић: Микромелодија
Алберто Марковић: Музика за виолу
Чекини-М. Милетић: Мадригал за виолу и гитару
С. Гргић: Композиције југословенских аутора за виолу и клавир, свеска I и II
А. Лвов: 24 каприса (Москва, „Музика", 1990)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела хрестоматије;
б) два концерта или две сонате;
в) четири комада различита по карактеру.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и истоимене молске скале кроз три октаве са разложеним акордима (по Флешу); свиратих у двојним нотама: терце, сексте, октаве;
2. Две етиде различитог карактера, једна обавезно Кројцерова;
3. Концерт, сва три става;
4. Комад, првенствено југословенских аутора, уз пратњу клавира.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Познавање свих скала у свим видовима њихових извођења.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Примроз: Техника памћења (Tehnique de memorie)
Бербер: Студије двохвата, лествица и арпеђа, I и II свеска
Шрадик: Школа за технику виоле
А. Неински: Вежбе у двозвуцима, I и II свеска
К. Флеш: Систем лествица
О. Шевчик: оп. 3, 40 варијација
О. Шевчик: оп. 1, свеска III и IV
Штајнер: Техника виоле, I свеска

ЕТИДЕ

Хрестоматија (Москва, „Музика", 1990)
Данкла: Етиде оп. 73
Роде: 24 каприса оп. 22
Палашко:
Роде: Концертна етида
Кројцер: 60 студија за виолу (наставак)
Анколети: 12 студија оп. 125
Хофмајстер: 12 етида бр 329 (Хамбург)

СОНАТЕ

Ј. Брамс: Соната оп. 120/1
П. Хиндемит: Соната за виолу соло, оп. 25/1
П. Хиндемит: Соната оп. 11/4
Хонегер: Соната
Ф. Менделсон: Соната у Це-дуру
К. Штамиц: Соната у Бе-дуру
Л. Бокерини: Соната де-мол
Валентини: Соната Е-дур
Ристић: Соната за виолу
Владо Милошевић: Соната за виолу
Борис Папандопуло: Соната за виолу
Крејчи: Соната цис-мол, оп. 57
Д. Шостакович: Соната за виолу и клавир оп. 147

КОНЦЕРТИ

Давид: Концерт за виолу
Глазунов: Концерт
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур (транскрипција)
Ј. Кр. Бах: Конверт це-мол
Ј. С. Бах: Концерт Е-дур (транскрипција)
Домжалицки: Концерт за виолу и клавир
Милетић: Концерт за виолу и оркестар
Стојановић: Концерт за виолу
Шулек: Концерт за виолу

КОМАДИ

К. М. Вебер: Анданте и Рондо унгарезе
П. Хондемит: Жалобна музика
Брух: Романса у Еф, оп. 85
Давид: Комад за виолу
Бах-Кодаљ: Фантазиа хроматика
Ј. Хајдн: Менует
Домжалицки: Пет багатела за виолу и клавир оп. 41
Мирослав Милетић: Рапсодија за виолу и клавир
Примож Рамовш: Скице за виолу и клавир
Примож Рамовш: Ноктурно за виолу и клавир
Ф. Лотка-Калински: Сљепачка (Ред. Л. Миранов)
С. Гргић: Композиције југословенских аутора за виолу и клавир, I и II свеска
А. Лвов: 24 каприса (Москва, „Музика", 1990)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна етида из сваког дела хрестоматије;
б) глисанда и флажолети;
в) читање са листа камерних и оркестарских дела, као и сола из истих;
г) два става из свита или соната Ј. С. Баха;
д) два концерта;
ђ) четири комада различита по карактеру.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде различитог карактера – једна, по могућству, у двозвуцима;
2. Бах – два става из сонате или партите;
3. Концерт – сва три става;
4. Два примера из оркастарске литературе;
5. Комад уз пратњу клавира – првенствено југословенских аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

ВИОЛОНЧЕЛО

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

С. Каљанов: Техника виолончела
М. Симић: Скале са помоћним тоновима и трозвуцима

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Р. Мац: Увод у свирање на палчанику
Р. Мац: Положај и прелази
Косман: Трилер вежбе
Фејар: Техничке вежбе, II свеска

ЕТИДЕ

Ли: 40 етида оп. 31
Кумер: Етиде
Доцауер: Етиде II
Дипор: Етиде
Мерк: Етиде
Р. Мац: 30 етида
И. Попарић: Етиде

КОМАДИ

Ј. С. Бах: Ариозо
Д. Попер: Гавота 2.
Василије Мокрањац: Стара песма
П. И. Чајковски: Ноктурно
Гопар: Успаванка

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. Кленгел: Кончерто Це-дур
Г. Голтерман: Кончерто бр. 1
А. Вивалди: Концерт Де-дур оп. 3 бр. 9
Ј. Б. Бревал: Кончертино Еф-дур

Ђ. Тартини: Концерт Де-дур
П. Бони: Ларго
Ј. С. Бах: I свита Ге-дур – 3 става
Ј. Б. Самартини: Соната Ге-дур
Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол
А. Вивалди: Соната за виолончело
Б. Марчело: Соната Це-дур
Друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Осам дурских и молских скала са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, преко четири октаве;
б) осам етида;
в) три комада;
г) два дела велике форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала са потезима и трозвуком – по избору комисије;
2. Једна етида различитог типа технике;
3. Ј. С. Бах: један став из I свите
4. Први став из једног од наведених концерата
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

С. Каљанов: Техника виолончела

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Р. Мац: Увод у свирање на палчанику
Р. Мац: Положаји и прелази
Косман: Трилер вежбе
Фејар: Техничке вежбе III свеска

ЕТИДЕ

Ли: 40 етида
Мерк: Етиде
Дипор: Етиде
И. Попарић: Етиде
Р. Мац: 30 етида
Грицмахер: Етиде, I свеска
М. Симић: 40 етида
Доцауер: Етиде III свеска

КОМАДИ

Сен Санс: Лабуд
М. Папалис: Сицилијана
Рахмањинов: Серенада
М. Милојевић: Легенда о Јефимији
Ф. Купрен: Пасторала
Л. Бокерини: Менует

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ромберг: Концерт Де-дур
В. А. Моцарт: Концерт за фагот – прерада за виолончело
А. Вивалди: Концерт а-мол
Ј. Кр. Бах: Концерт це-мол
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур – мали
Ј. С. Бах: Свита
А. Вивалди: Сонате
А. Корели: Сонате
Ђ. Чевето: Сонате
Л. Бокерини: Соната Це-дур
Друга дела светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) осам дурских и молских скала са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама преко четири октаве;
б) осам етида;
в) четири комада;
г) три дела велике форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала са потезима и трозвуком – по избору;
2. Једна етида различитог типа технике – по избору;
3. Ј. С. Бах: два става из I свите;
4. Први став из једног од наведених концерата;
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз четири октаве, терце, сексте и октаве; кроз три октаве са различитим потезима.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Косман: Трилер вежбе
Фејар: Техничке вежбе

ЕТИДЕ

Гроцмахер: I свеска
Мерк: Етиде
Дипор: Етиде
Доцауер: Етиде
И. Попарић: Етиде

КОМАДИ

Гранадос: Интермецо
Глазунов: Песма трубадура
Петар Коњовић: Хајдучка
Дејан Деспић: Сицилијана
Давид Попер: Мазурка
И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)

СОНАТЕ

Л. Бокерини: Соната Ге-дур
Ариости: Соната е-мол
Ке д'Ервелоа: Свита
Еклер: Соната ге-мол

КОНЦЕРТИ

Голтерман: Концерт а-мол и ха-мол
Давидов: Концерт бр. 1
Ромберт: Концерт е-мол бр. 4
А. Вивалди: Концерт а-мол
Лео: Концерт

СВИТЕ

Ј. С. Бах: Свита бр. 2
Користити и друга дела одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Три дурске и три молске скале у терцама, секстама и октавама превезано без штрихова;
б) шест етида;
в) четири комада;
г) Бахова свита;
д) соната и концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала са терцама, секстама и октавама;
2. Једна етида;
3. Два става из свите – обавезно Прелудијум;
4. Цела соната или I или II и III став концерта.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима, терце, сексте и октаве кроз три октаве.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Косман: Трилер вежбе
Фејар: Техничке вежбе

ЕТИДЕ

Дипор: Етиде
Попер: Етиде
Доцауер: Етиде
Франшом: Каприча
Пјати: Каприча – први капричо
Грецмахер: I свеска
И. Попарић: Етиде

КОМАДИ

П. И. Чајковски: Песма
Форе: Елегија
Албениз: Малагенија
К. Сен Санс: Алегро апасионато
Попер: Тарантела
И. Попарић: Композиције за ансамбке виолончела (број 4, 5, 6 и 8)

СОНАТЕ

Л. ван Бетовен: Соната бр. 1
Бревал: Соната Ге-дур
Франкер: Соната Е-дур
Л. Бокерини: Соната А-дур

КОНЦЕРТИ

Кленгел: Концерт де-мол
Л. Бокерини: Концерт Бе-дур
К. Сен Санс: Концерт а-мол
А. Вивалди: Концерт а-мол, ПВ 35
Ф. Е. Бах: Концерт а-мол

СВИТЕ

Ј. С. Бах: Свита бр. 3
Друга дела одговарајућег техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Три дурске и три молске скале у терцама, секстама и октавама;
б) шест етида;
в) пет комада;
г) Бахова свита;
д) концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде;
2. Виртуозни комад;
3. Композиција из XX века– по могућству домаћег композитора;
4. Два става из Бахове свите бр. 3 – обавезно Прелудијум;
5. Цео концерт;
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

КОНТРАБАС

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз две октаве, рзложени трозвуци – основни и комбиновани потези.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: I део
Маденски: I свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: IV свеска – мелизми, форшлаг, нахшлаг, групето, мордент, трилери
Ф. Симандл: V свеска – палчева позиција
Лудвиг Штрајхер: Палчева позиција
Монтаг: IV свеска
(Петраки): Палчева позиција

ЕТИДЕ

Храбе: I свеска
I свеска Шторх – Храбе: I део (16 етида)
Либон: 12 етида

СОНАТЕ

И. Гајар: а-мол
И. Гајар: е-мол
Б. Марчело: Еф-дур
А. Корели: е-мол

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет скала;
б) Симандл – обе свеске или вежбе другог аутора за одговарајуће техничке проблеме;
в) Л. Штрајхер првех десет страна – или од другог аутора вежбе сличне проблематике и обима;
г) 25 етида;
д) два комада;
ђ) једна сонате.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска или молска скала кроз две октаве, разложене терце и трозвуци;
2. Једна техничка вежба;
3. Једна етида;
4. Два става синате (лагани и брзи) или комад са клавиром.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз две и три октаве, разложене терце, трозвуци, основни и комбиновани потези.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: II део
Маденски: II свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: VI и VII свеска
Лудвиг Штрајхер: Палчева позиција
Монтаг: IV и V свеска
(Петраки): Палчева позиција

ЕТИДЕ

Храбе: I и II свеска
I свеска Шторх – Храбе: II део
Черни, Кројцер – избор

СОНАТЕ

Флеш, Телеман, Гајар и друге одговарајуће композиције.

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет скала;
б) Симандл – VI свеска цела и половина VII свеске или вежбе другог аутпра одговарајућух техничких проблема;
в) 25 етида;
г) два комада;
д) једна сонате.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска или молска скала кроз три октаве, разложене терце и трозвуци;
2. Једна техничка вежба;
3. Једна етида;

4. Цела соната или два става сонате и комад са клавиром.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз три октаве, терце, двохвати, арпеђа.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: III део
Маденски: II свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: VII и VIII свеска
Штрајхер, Монтаг, (Петраки): Наставак палчеве позиције

ЕТИДЕ

Храбе: II свеска
Ф. Симандл – Градус: I део
Черни, Кројцер, Нани – избор

СОНАТЕ

Флеш, Телеман, Еклер и друге одговарајуће композиције.

КОНЦЕРТИ

Шпергер, Порпора, Хофмајстер, Пихл, Капучи

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет скала;
б) Симандл – VII до краја и VIII свеске – флажолети или вежбе другог аутпра одговарајућух техничких проблема;
в) 25 етида;
г) два комада;
д) једна сонате;
ђ) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска или молска скала, разложене терце, трозвуци;
2. Једна етида;
3. Један комад са клавиром;
4. Један концерт – цео.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале, терце, двохвати, арпеђа.

ЛИТЕРАТУРА

Тошев: IV део
Маденски: II свеска

ШКОЛЕ

Ф. Симандл: VIII свеска
Штрајхер, Монтаг, (Петраки): Наставак палчеве позиције

ЕТИДЕ

Ф. Симандл – Градус: II део
Шторх – Храбе: II свеска
(концертне етиде)
J. Новосел: 6 каприса за контрабас
Черни, Кројцер, Нани – избор

СОНАТЕ

А. Вивалди: е-мол
Г. Ф. Хендл: ге-мол
Фаркаш

СВИТЕ

Бах, Фриба

КОНЦЕРТИ

Ванхал, Драгонети, Дитерсдорф

КОМАДИ

По избору наставника а да су одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет скала;
б) Симандл – VIII до краја или вежбе другог аутпра одговарајућух техничких проблема;
в) 10 етида;
г) један каприс;
д) два комада;
ђ) једна сонате;
е) два става свите;
ж) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна концертна етида;
2. Два става свите;
3. Један комад са клавиром;
4. Један концерт – цео.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА У НАСТАВИ ГУДАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА (УПУТСТВО)

Садржај програма у настави гудачких инструмената обезбеђује наставак и надградњу едукације ученика у његовом оспособљавању за укључење у професионалну делатност а такође и за даљи наставак образовања и школовања.

Програми обухватају различита стилска раздобља и обезбеђују могућност систематичног и поступног савладавања инструментално-извођачких и креативних захтева, у складу са приципом јединства развоја музичких и техничких компоненти код ученика.

У првој години школовања, наставник треба да провери квалитет и врсту претходног професионалног развоја ученика, односно присутност органског споја креативних и техничко-извођачких компоненти. У том смислу треба пре свега проверити ниво школованости музичког слуха (способност перцепције и аперцепције звука) који мора да води и организује извођачке покрете. После прве и друге године ученик треба да поседује висок ниво способности формирања јасних звучних претстава како би у самосталном раду могао да развија и усавршава психомоторну релацију која иде од доживљаја звука према покрету, односно од претставе према њеној реализацији. Оваква типологија психомоторне активности треба да буде присутна како у формирању техничко-извођачких навика тако и у савладавању уметничке литературе.

ГИТАРА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, децими, разлагање трозвука и четворозвука; каденце у сва три полжаја.

Скале и одговарајуће интервале и вежбе вежбати почев од врло спорих темпа у легату и стакату, користећи различите прстореде десне руке и ритмичке варијанте (
).

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

J. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део
Е. Пухол: Escuela ratonada
А. Карлеваро: Cuadernos но. 1, 2, 3, 4
М. Каркаси: Етиде оп. 60 – број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19
Ф. Сор-А. Сеговиа: 20 етида – број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15
Н. Косте: Етиде оп. 38
М. Ђулијани: Етиде оп. 48
Д. Агуадо: Етиде
Л. Лењани: Каприча
Е. Пухол: Grado Superior – број 1, 2

Друге етиде по избору наставника

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 – број 1, 2, 3
Ф. Карули: Сонате
Ф. Молино: Сонате
А. Диабели: Соната Це-дур, А-дур
Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације
М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур
J. А. Логи: Партите а-мол, Це-дур
С. Л. Вајс: Свита „L'Infidelle"
Друга дела по избору наставника

КОМАДИ

Избор комада од епохе ренесансе до XX века – Дауленд, Санс, Лероа, Нагелес, Агуадо, Сор, Ђулијани, Тарега, Вила-Лобос, Броувер и др – пожељно је да избор комада обухвати неку тремоло композицију.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Осам етида;
б) осам комада;
в) два циклична дела.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала са вежбама и каденцом;
2. Две етиде;
3. Циклично дело;
4. Комад.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, децима, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја.

Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу – м. м. = 100-112.

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

J. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска
Е. Пухол: Escuela ratonada
А. Карлеваро: Cuadernos но. 1, 2, 3, 4
М. Каркаси: Етиде оп. 60
Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида
Н. Косте: Етиде оп. 38
М. Ђулијани: Етиде оп. 48 и оп. 100
Д. Агуадо: Етиде
Л. Лењани: Каприча
Е. Пухол: Grado Superior
Друге етиде по избору наставника.

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате, сонатине, свите или варијације из литературе а по избору наставника

КОМАДИ

Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века – избор може да садржи и транскрипције (нпр дела Албениза, Гранадоса и др.).

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Осам етида;
б) осам комада;
в) два циклична дела.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу;
2. Две етиде;
3. Циклично дело;
4. Комад.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децима, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја.

Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120)

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

J. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V део
Е. Пухол: Escuela ratonada
А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4
Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида
Н. Косте: Етиде оп. 38
Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе
Х. Вила-Лобос: Етиде
Х. Сагрерас: Етиде
Д. Агуадо: Етиде
Друге етиоде из литературе по избору наставника

J. С. БАХ

У III разреду у програм улази и музика J. С. Баха те је, сходно томе, током године потребно урадити бар два става из неке свите – уколико професор не оцени да је могуће може се урадити и нека већа и сложенија композиција, нпр. фуга.

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате, варијације, свите из литературе а по избору наставника

КОМАДИ

Избор комада из литературе од ренесансе до XX века.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Осам етида;
б) осам комада;
в) два циклична дела.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скала са вежбама и каденцама изведена на више различитих начина и у потребном темпу;
2. Две етиде;
3. Два става Баха;
4. Циклично дело;
5. Комад.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децима, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја.

ШКОЛЕ И ЕТИДЕ

J. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска
Е. Пухол: Escuela rartonada
А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4
Х. Вила-Лобос: Етиде
Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида
Н. Косте: Етиде оп. 38
Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе
Д. Агуадо: Етиде
Х. Сагрерас: Етиде
Друге етиде из литературе

J. С. БАХ

Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл)

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате из шире литературе нпр:
Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15
М Ђулијани: Соната оп. 15
А. Диабели: Соната Еф-дур
М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика
Ф. М. Тороба: Сонатина
Х. Турина: Соната
У обзир долазе и развијене једноставачне сонатне форме као што су:
Ф. Сор: Grand solo
М. Ђулијани: Grande Ouverture, Grand sonata Eroika

КОМАДИ

Избор комада од епохе ренесансе до XX века – потребно је у избор укључити бар једну композицију домаћег аутора: Д. Богдановића, В. Трајковића, Ј. Јовичића, В. Ивановића и др.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Завршни испит може се, зависно од програма, конципирати на два начина:
1. Једна концертна етида или 1. Једна концертна етида
2. Соната 2. Први став сонате
3. Два става Баха 3. Цела Бахова свита или композиција која по дужини може бити еквивалент свити
4. Композиција домаћег аутора 4. Композиција домаћег аутора
5. Комад 5. Комад
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

При избору композиција, нарочито у I разреду који је у извесном смислу спона основне и средње школе, треба се руководити идејом афирмисања правилног функционисања свирачког апарата, тј. Стварањем чврсте психофизичке везе између ученика, инструмента и музике. Програм дакле, поготово у почетку I разреда, не мора да садржи тешке композиције већ тежина мора бити у захтевима који се ученику постављају – нпр.: тонска лепота и изражајност, фразирање, темпо, динамика, нијансирање боја, агогика.... Оваквим континуираним приступом учврстиће се код ученика критички однос према захтевима музичког текста, а то је важан корак у правцу његовог осамостаљења.

При постављању, или обради композиција из програма професор је дужан да, бар у неколико реченица, упозна ученика са композитором и са временом и стилом у којем је дело настало. Различити видови анимације ученика учиниће интерпретацију маштовитијом, убедљивијом и разноврснијом.

Композиције из програма многобројне су и разноврсне. О њиховом избору одлучује наставник не заборављајући да етиде и техничке вежбе морају покрити све аспекте технике , а да остале композиције треба да су што различитије и по времену настанка (стил) и по карактеру.

Изузетно је важно да се наведени поступци почну доследно мењати од самог почетка I разреда средње музичке школе јер представљају образац по коме се одвија професионално музичко школовање и дају чврсту и здраву основу за развој музичке личности.

ТАМБУРА Е ПРИМ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током I разреда оспособити ученика да свира, поред ТАМБУРЕ Е ПРИМ и ТАМБУРУ Е БАСПРИМ и КОНТРУ.

Е ПРИМ

СКАЛЕ

Обрада четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима, кроз две октаве.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Флеш: Систем скала
Бакланова: Етиде – средње тежине
О. Шевчик: оп. 7
Шрадик: Вежбе
Григоријан: Скале и арпеђа

Користити виолинску и осталу литературу која је у опсегу тамбуре Е ПРИМ и одговара тежини програма за I разред. Наставнику се препушта слобода да тамо где то лепота мелодије захтева транспонује композицију за октаву више или ниже. Исто се препоручује и код савладавања позиција и извесних техничких проблема.

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур I став
В. А. Моцарт: Концерт Де-дур
Р. Бручи: Старе игре и арије
Корели: Сонате
Г. Ф. Хендл: Сонате

КОМАДИ

М. Ивановић: Фестивал мелодије I и II свеска
К. Дакен: Кукавица
Фибих: Поема
К. Бабић: Две игре
В. Лабов: Обрада руске народне песме
И. Бајић: Две минијатуре – Чекање, Сање
Верачини: Ларго
Ф. Шуберт: Пчелица
Ј. С. Бах: Арија

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

И. Бајић: Сарајевка
С. Вукосављев: Велико буњевачко коло
С. Вукосављев: Варошке песме бр. 1 – избор
С. Вукосављев: Народне игре из Војводине – избор
Вл. Петровић Царевац: Свилен конац, Коло бр. 1
Друга дела по избору наставника која одговарају техничким могућностима ученика.

Е БАСПРИМ

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима.

ЛИТЕРАТУРА

С. Вукосављев: Жице тамбурице бр 1 и 2

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ прилагодити за Е БАСПРИМ (четири етиде, два комада и две народне песме-игре по избору наставника)

КОНТРА

Правилно држање инструмента. Постављање леве и десне руке. Учење свих дурских и молских акорада и њихових обртаја.

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских и молских скала.

ЛИТЕРАТУРА

С. Вукосављев: Војвођанска тамбура
С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 1 и 2
Друга дела, где је контра у улози корепетиције, по избору наставника.

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ и Е БАСПРИМ прилагодити за КОНТРУ у улози корепетитора (четири комада и шест народних песама-игара по избору наставника)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

Е ПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) осам етида – вежби;
в) једно дело велике форме;
г) четири комада;
д) три народне песме;

ђ) три народне игре.

Е БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

КОНТРА

а) сви дурски и молски акорди;
б) два комада у улози корепетитора;
в) четири народне песме или игре у улози корепетитора;
г) четири оркестарске композиције – деоница контре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Е ПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра
4. Кончертино или један став из веће форме.

Е БАСПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна народна песма или игра;
3. Један комад.

КОНТРА

1. Једна дурска и једна молска скала са разложеним акордима;
2. Једна народна песма или игра у улози корепетитора;
3. Једна оркестарска деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА Е ПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ (уз пратњу клавира или тамбурашке контре) а за Е БАСПРИМ и КОНТРУ ИЗ НОТА

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током школске године наставља се оспособљавање ученика за свирање инструментата које су учили претходне године.

Е ПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских, истоимених молских и хроматских скала које носу обрађиване у I разреду, са разложеним акордима и двохватима, кроз две октаве.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Бакланова: Збирка етида
Шрадик: Вежбе
О. Шевчик: оп. 7
М. Ивановић: Системска студија скала
Григоријан: Скале и арпеђа
Друга виолинска литература по избору наставника

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерт а-мол, Де-дур
Кабалевски: Омладински концерт
М. Молцер: Кончертино за прим
Роде: Концерти
Ј. Хајдн: Сонате
Ј. Будашкин: Концерт

КОМАДИ

К. Дакен: Кукавица
А. Хачатурјан: Ноктурно
П. И. Чајковски: Баркарола
С. Вукосављев: Адађо
С. Вукосављев: Варошке песме бр. 1 – избор
С. Вукосављев: Народне игре из Војводине – избор
Златне степенице: III свеска
Ф. Шуберт: Пчелица
Југословенско народно стваралаштво
М. Нешић: Кокица
М. Нешић: Војничко коло
Вл. Петровић Царевац: Ресавка коло
Вл. Петровић Царевац: Ацино коло
С. Вукосављев: Арделана
С. Вукосављев: Мађарац
С. Вукосављев: Коло из Баната бр. 1

Е БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним акордима, које нису обрађиване у I разреду.

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ прилагодити за Е БАСПРИМ (четири етиде, два комада и четири народне песме-игре по избору наставника)

КОНТРА

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских и молских скала и д оминантни септакорди са обртајима и остали акорди – прекомерни, умањени – и њихова примена.

Упознавање са улогом КОНТРЕ у оркестру. Упознавање са инструментом А КОНТРА кроз оркестарску литературу.

ЛИТЕРАТУРА

С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 1 и 2 – избор
Југословенска едиција: Тамбурашки оркестру – Звуци тамбуре бр. 1
П. И. Чајковски: Валцер цвећа – транскрипција за тамбурашки оркестар З. Мулића
Ђ. Росини: Севиљски берберин – транскрипција З. Мулића
Ж. Бизе: Увертира за оперу Кармен – транскрипција З. Мулића
Народно стваралаштво за тамбуру као инструмент корепетиције, по избпру наставника.

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ и Е БАСПРИМ прилагодити за КОНТРУ у улози корепетитора (четири комада и шест народних песама-игара по избору наставника)

Обрадити шест оркестарских композиција – деоница за контру

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

Е ПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) осам етида;
в) две велике форме;
г) четири комада;
д) три народне песме;
ђ) три народне игре.

Е БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) једна народна песма;
д) једна народна игра.

КОНТРА

а) све предвиђене скале;
б) пет народних песама и игара у улози корепетитора;
в) четири деонице за контру из оркестарске литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Е ПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра;

4. Концерт I или II и III став.

Е БАСПРИМ

1. Једнс дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна народна песма и игра;
3. Један комад.

КОНТРА

1. Једна дурска и једна молска скала са разложеним акордима;
2. Једна народна песма или игра у улози корепетитора;
3. Једна оркестарска деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА Е ПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ (уз пратњу клавира или тамбурашке контре) а за Е БАСПРИМ и КОНТРУ ИЗ НОТА

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током III разреда оспособити ученика да свира, поред ТАМБУРЕ Е ПРИМ и ТАМБУРУ А БАСПРИМ и ЧЕЛО.

Е ПРИМ

СКАЛЕ

Обрада шест дурских и шест молских скала кроз две и три октаве са разложеним трозвуцима и четворозвуцима, као и са двозвуцима – терце и секате.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Кајзер: Етиде
Кројцер: Етиде
Шрадик: Вежбе
Флеш: Систем скала
Григоријан: Скале и арпеђа

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Концерт Е-дур
А. Вивалди: тежи концерти
Ј. Хајдн: Сонате – по избору
Кабалевски: Омладински концерт
Раков: Кончертино

КОМАДИ

Н. Римски Корсаков: Бумбаров лет
Душан Радић: Песма и игра
Василије Мокрањац: Стара песма и игра
К. Бабић: Алегро за тамбуре
Вјењавски: Легенда; Мазурка
В. А. Моцарт: Менует
Ф. Шуберт: Пчелица

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

В. Јовановић: Милчево коло
В. Јовановић: Данчица – коло
С. Вукосављев: Сремачко коло
С. Томић: Тамбурашко коло
М. Нешић: Радничко коло
М. Нешић: Невен коло
Ј. Млинко: Прид прозором

А БАСПРИМ

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Позиције. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима кроз две октаве.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Бакланова: Етиде – избор етида средње тежине
Шрадик: Вежбе
Флеш: Систем скала

КОМАДИ

К. Сен-Санс: Лабуд
В. Мокрањац: Стара песма
И друга дела сличне тежине по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Банатски заплет
С. Вукосављев: Ситно банатско
Вл. Павловић Царевац: Низамски растанак
И друга дела сличне тежине по избору наставника

ЧЕЛО

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Позиције. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске и истоимене молске и хроматске скала са разложеним акордима.

ЕТИДЕ

М. Симић: 42 етиде за виолончело – избор
Сомло Клара: Студије за виолончело

КОМАДИ

И Волчков: Педагошки репертоар за виолончело
Сапошников: Лаки комади
Друга одговарајућа дела по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

Вл. Павловић Царевац: Свилен конац
М. Нешић: Кокица
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

Е ПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) шест етида – вежби;
в) једно дело велике форме;
г) два комада;
д) три народне песме;
ђ) три народне игре.

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

ЧЕЛО

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
в) две народне песме или игре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Е ПРИМ

1. Једна дурска и паралелна молска скала са разложеним акордима;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра;
4. Једно дело велике форме.

А БАСПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима;
2. Један комад;
3. Једна народна песма или игра.

ЧЕЛО

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима;
2. Један комад;
3. Једна народна песма – игра.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА Е ПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ, а за А БАСПРИМ и ЧЕЛО ИЗ НОТА уз пратњу клавира

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Током IV разреда наставити са оспособљавањем ученика да свира, поред ТАМБУРЕ Е ПРИМ и ТАМБУРУ А БАСПРИМ и ЧЕЛО, а оспособити ученика да свира и ТАМБУРАШКИ БАС.

Е ПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале са четири, пет и шест предзнака у свим видовима технике; двозвуци – терце и секате.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Шрадик: Вежбе
Кројцер: Етиде
Донт: Етиде
Род: 24 каприча
Григоријан: Скале и арпеђа

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ф. Менделсон: Концерт е-мол
Ј. С. Бах: Концерт Е-дур
Ф. Шуберт: Сонатине
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур; Концерт Бе-дур
В. Мокрањац: Сонате
П. Стојановић: Концерти

КОМАДИ

П. И. Чајковски: Мелодија
Леклер: Тамбурин
М. Милојевић: Српска игра
Ф. Лист: Као дух Лауре
Б. Барток: Мађарски напеви

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

М. Попов: Журка, циганска игра
С. Вукосављев: Велико бачко коло
С. Вукосављев: Влашко коло
С. Вукосављев: Свиштовка
И друга дела сличне тежине по избопру наставника

А БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима кроз две октаве.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Н. Бакланова: Етиде – избор
Кајзер: Етиде
Шрадик: Вежбе
Флеш: Систем скала

КОМАДИ

Л. Бокерини: Менует
В. А. Моцарт: Менует
Д. Радић: Песма и игра
И. Бајић: Ђаволи
М. Нешић: Кокица, игра
И друга дела сличне тежине по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Суботичко коло
С. Вукосављев: Крецави кетуш
Вл. Павловић Царевац: Нишко коло
Вл. Павловић Царевац: Ресавско коло
Вл. Павловић Царевац: Ссвилен конац
И друга дела сличне тежине по избору наставника

ЧЕЛО

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске и истоимене молске и хроматске скала са разложеним акордима.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

М. Симић: 42 етиде за виолончело – избор

КОМАДИ

Д. Кристиник: Дробности за виолончело
Ф. Грицмахер: оп. 67
Ф. Антал: Школа за виолончело
Друга одговарајућа дела по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

Вл. Павловић Царевац: Ресавка коло
Вл. Павловић Царевац: Дуј, дуј
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

БАС

Правилан став при свирању и држање инструмента. Поставка леве и десне руке у основном положају. Правилно држање и употреба кожне трзалице откуцавањем и тремолом.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале кроз једну и две октаве са трозвуцима и на начине.

Усавршавање технике леве и десне руке од I до VI позиције кроз тамбурашку и осталу оркестарску литературу.

ЛИТЕРАТУРА

Л. Монтаг: Школа за контрабас I и II

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

Е ПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) шест етида;
в) једно дело велике форме;
г) два комада;
д) три народне песме;
ђ) три народне игре.

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

ЧЕЛО

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
в) две народне песме или игре.

БАС

а) све предвиђене скале са начинима;
б) све позиције;
в) пет оркестарских деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Е ПРИМ

1. Једна концертна етида;
2. Један комад или народна песма-игра;
3. Једно дело велике форме – концерт

Е БАСПРИМ

1. Један комад или песма-игра

А БАСПРИМ

1. Један комад или песма-игра

КОНТРА

1. Један комад или песма-игра – у улози корепетитора

ЧЕЛО

1. Један комад или песна-игра

БАС

1. Две оркестарске деонице – карактеристична места.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА Е ПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ И УЗ КЛАВИРСКУ ПРАТЊУ, А ЗА ОСТАЛЕ ИНСТРУМЕНТЕ ИЗ НОТА и клавирска пратња је пожељна али није обавезна.

ТАМБУРА А БАСПРИМ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током школске године оспособити ученика да свира, поред А БАСПРИМА ЧЕЛО и Е КОНТРУ.

А БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима, кроз две октаве.

ЕТИДЕ – ВЕЖБЕ

Бакланова: Етиде – средње тежине
Шрадик: Вежбе
Флеш: Систем скала
Виолинске етиде средње тежине по избору наставника
Друга дела по избору наставника.

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Свита Ге-дур
А. Вивалди: Концерт Де-дур
С. Вукосављев: Кончертино за басприм и тамбурашки оркестар
Р. Бручи: Старе игре и арије
Г. Ф. Хендл: Сонате

КОМАДИ

Л. Бокерини: Менует
К. Сен Санс: Лабуд
В. А. Моцарт: Турски марш
П. И. Чајковски: Марш из балета „Шчелкуншчик”
В. Мокрањац: Стара песма
Ж. Дакен: Кукавица

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

М. Нешић: Радничко коло
М. Нешић: Невен коло
С. Вукосављев: Банатски заплет
С. Вукосављев: Коло из Баната бр. 2
С. Вукосављев: Народне игре из Војводине
С. Вукосављев: Варошке песме бр. 1
Вл. Павловић Царевац: Низамски растанак
Друга дела одговарајуће тежине по избору наставника.

ЧЕЛО

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним акордима.

ЕТИДЕ

М. Симић: 42 етиде за виолончело – избор

КОМАДИ

И. Волчков: Педагошки репертоар за виолончело – избор
Р. Сапошњиков: Лаки ком,ади за виолончело – избор
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Велико бачко коло
Вл. Павловић Царевац: Свилен конац
Други одговарајући комади и народно стваралаштво по избору наставника

КОНТРА

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке.

СКАЛЕ

Учење свих дурских и молских акорада и њихових обртаја.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Војвођанска тамбура
Друга дела за тамбуру у улози корепетитора по избору наставника.

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ и А БАСПРИМ прилагодити за КОНТРУ у улози корепетитора (четири комада и шест народних песама-игара по избору наставника)

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) пет етида-вежби;
в) два комада;
г) три народне песме;
д) три народне игре;
ђ) једно дело велике форме.

ЧЕЛО

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

КОНТРА

а) сви дурски и молски трозвуци;
б) два комада у улози корепетитора;
в) четири народне песме или игре у улози корепетитора;
г) четири оркестарске композиције – деонице контре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

А БАСПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра;
4. Један од ставова из веће форме.

ЧЕЛО

1. Једна скала са разложеним акордима;
2. Један комад;
3. Једна народна песма или игра.

КОНТРА

1. Једна дурска и једна молска скала са разложеним акордима;
2. Један комад, или народна песма или игра у улози корепетитора;
3. Једна оркестарска деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА А БАСПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ и уз инструменталну пратњу док се програм за ЧЕЛО И КОНТРУ СВИРА ИЗ НОТА

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током школске године наставити са оспособљавањем ученика да свира, поред А БАСПРИМА ЧЕЛО и Е КОНТРУ.

А БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним акордима и двохватима, које нису обрађиване у I разреду, са начинима и разним ритмичким комбинацијама – стакато, легато.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Кајзер: Етиде
Бакланова: Збирка етида
Гросман: Вежбе
М. Ивановић: Системска студија скала
Друга литература по избору наставника а која одговара захтевима програма
Наведена литература је за виолину али одговара и басприму с тим што се, приликом избора етида, мора водити рачуна о опсегу инструмента.

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Свита
А. Корели: Сонате
В. А. Моцарт: Концерт Де-дур
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур
А. Вивалди: Концерт а-мол
А. Вивалди: Концерт Ге-дур
Друга дела по избору наставника.

КОМАДИ

Г. Ф. Телеман: Менует
Рахмањинов: Серенада
М. Ивановић: Фестивал мелодија
А.Хачатурјан: Ноктурно
П. И. Чајковски: Баркарола
П. И. Чајковски: Јесења песма
К. Корумарјов: Шпанска игра
Друга одговарајућа дела по избору наставника.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Народне игре из Војводине – избор
С. Вукосављев: Варошке песме бр. 1 – избор
С. Вукосављев: Ситно банатско коло, Ардељана, Мађарац, Суботичко коло
Вл. Павловић Царевац: Ресавка коло, Ацино коло
Друга одговарајућа дела по избору наставника.

ЧЕЛО

СКАЛЕ

Обрадити пет дурских и истоимених молских и хроматских скала са разложеним акордима.

ЕТИДЕ-ВЕЖБЕ

М. Симић: 42 етиде за виолончело – избор

КОМАДИ

Д. Кристиник: Дробности; Пре виолончела
Сомло Клара: Студије за виолончело
И друга дела исте тежине по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

Вл. Павловић Царевац: Ресавка, Дуј, дуј
И друга дела исте тежине по избору наставника

КОНТРА

Упознавање са улогом контре у оркестру кроз оркестарску литературу. Улога контре као инструмента за корепетицију.

СКАЛЕ

Доминантни септакорди са обртајима и остали акорди – прекомерни, умањени – и њихова примена

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 1 и 2 – избор
Југословенска едиција: Тамбурашки оркестри – Звуци тамбуре бр. 1
П. И. Чајковски: Валцер цвећа – транскрипција за тамбурашки оркестар З. Мулића
Ђ. Росини: Севиљски берберин – транскрипција З. Мулића
Ж. Бизе: Увертира за оперу „Кармен" – транскрипција З. Мулић

ЕТИДЕ, КОМАДЕ И ДЕЛА ИЗ ЛИТЕРАТУРЕ НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА из литературе за Е ПРИМ и А БАСПРИМ прилагодити за КОНТРУ у улози корепетитора (четири комада и шест народних песама-игара по избору наставника)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) пет етида;
в) два комада;
г) три народне песме;
д) три народне игре;
ђ) једно дело велике форме.

ЧЕЛО

а) све предиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

КОНТРА

а) сви планом предвиђени акорди;
б) два комада у улози корепетитора;
в) четири народне песме или игре у улози корепетитора;
г) четири деонице за контру из оркестарске литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

А БАСПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра;
4. Концерт I или II и III став.

ЧЕЛО

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима кроз две октаве;
2. Један комад;
3. Једна народна песма или игра.

КОНТРА

1. Једна народна песма или игра у улози корепетиције;
2. Једна оркестарска деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА А БАСПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ и уз инструменталну пратњу док се програм за ЧЕЛО И КОНТРУ СВИРА ИЗ НОТА

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Током школске године оспособити ученика да свира, поред А БАСПРИМА и Е ПРИМ и Е БАСПРИМ.

А БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити шест дурских и молских скала кроз две октаве са разложеним трозвуцима и четворозвуцима , као и двозвуке – терце и сексте.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Н. Бакланова: Етиде – избор

Шрадик: Вежбе
Кајзер: Етиде – избор
Григоријан: Скале и арпеђа

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерти – тежи
Ј. Хајдн: Сонате – по избору
Раков: Кончертино
В. А. Моцарт: Концерт А-дур
Леклер: Соната Де-дур
Друга дела по избору наставника

КОМАДИ

В. А. Моцарт: Менует
К. Бабић: Алегро за тамбуре
Д. Радић: Песма и игра
С. Вукосављев: Диптих
И. Бајић: Ђаволан
Н. Раков: Комади у 24 тоналитета
Вјењавски: Мазурка
Друга одговарајућа дела по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Коло иа Баната бр. 2
С. Вукосављев: Галоп коло
И. Попов: Дунда коло
И. Попов: Коло из Србије
Друга одговарајућа дела по избору наставника

Е ПРИМ

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Позиције. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима кроз две октаве.

ЕТИДЕ-ВЕЖБЕ

Н. Бакланова: Етиде – избор етида средње тежине
Шрадик: Вежбе
Флеш: Систем скала

КОМАДИ

Ивановић: Фестивал мелодија I и II свеска – избор
Ж Дакен: Кукавица
И друга дела исте тежине по избору наставника

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

И. Бајић: Сарајевка
М. Нешић: Кокица
Вл. Павловић Царевац: Свилен конац
И друга дела исте тежине по избору наставника

Е БАСПРИМ

Правилно држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Позиције. Тремоло.

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима

ЕТИДЕ

Н. Бакланова: Етиде – избор етида средње тежине
И друга дела предложена за Е ПРИМ и А БАСПРИМ прилагођена техничким могућностима Е БАСПРИМА

КОМАДИ

Користити комаде предложене за Е ПРИМ и А БАСПРИМ а прилагођена техничким могућностима Е БАСПРИМА

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Суботичко коло
Вл. Петровић Царевац: Свилен конац
М. Нешић: Невен коло
И друга дела сличне тежине по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) шест етида;
в) два комада;
г) једно дело велике форме;
д) три народне песме;
ђ) три народне игре.

Е ПРИМ

а) све предиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

Е БАСПРИМ

а) сви предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

А БАСПРИМ

1. Једна дурска и паралелна молска скала са разложеним акордима;
2. Једна етида;
3. Један комад или народна песма-игра;
4. Једно дело велике форме.

Е ПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима;
2. Један комад;
3. Једна народна песма или игра.

Е БАСПРИМ

1. Једна дурска или молска скала са разложеним акордима;
2. Један комад;
3. Једна народна песма или игра.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА А БАСПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ и уз инструменталну пратњу док се програм за Е ПРИМ и Е БАСПРИМ СВИРА ИЗ НОТА и уз клавирску пратњу.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Током школске године наставити са оспособљавањем ученика да свира, поред А БАСПРИМА и Е ПРИМ и Е БАСПРИМ, а додаје се и ТАМБУРАШКИ БАС.

А БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале са четири, пет и шест предзнака у свим видовима технике. Двозвуци – терце и сексте.

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

Шрадик: Вежбе
Кријцер: Етиде – избор
Роде: 24 каприча – избор
Григоријан: Скале и арпеђа

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

В. А. Моцарт: Концерт А-дур
Ф. Шуберт: Сонатине – избор
Ј. Андрић: Концерт за басприм и тамбурашки оркестар
М. Молцер: Свита за басприм и тамбурашки оркестар

КОМАДИ

П. И. Чајковски: Мелодија
Б. Барток: Мађарски напеви – избор
И. Бајић: Ђаволан; Скерцо
И. Попов: Војвођанска игра бр. 1
И. Попов: Војвођанска игра бр. 2
Друга одговарајућа дела по избору наставника.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

Д. Исаков: Игра из Врања
М. Попов: Журка; Циганска игра
Вл. Павловић Царевац: Пашона коло
Вл. Павловић Царевац: Сдвилен конац
Друга одговарајућа дела по избору наставника.

Е ПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима кроз две октаве.

ЕТИДЕ-ВЕЖБЕ

Кајзер: Етиде – избор
Шрадик: Вежбе
Григоријан: Скале и арпеђа

КОМАДИ

Рубинштајн: Мелодија
М. Милојевић: Српска игра
Леклер: Тамбурин
И друга дела исте тежине по избору наставника.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Банатски заплет
С. Вукосављев: Ситно банатско
М. Нешић: Војничко коло
М. Нешић: Гајдашко коло
И друга дела исте тежине по избору наставника.

Е БАСПРИМ

СКАЛЕ

Обрадити четири дурске, истоимене молске и хроматске скале са разложеним акордима, а које нису обрађене у претходној години.

ЕТИДЕ

Н. Бакланова: Етиде – избор етида средње тежине
Кајзер: Етиде – избор
Григоријан: Скале и арпеђа
И друга дела предложена за Е ПРИМ и А БАСПРИМ прилагођена техничким могућностима Е БАСПРИМА

КОМАДИ

С. Вукосављев: Успаванка
М. Ивановић: Фестивал мелодија I и II свеска
Користити комаде предложене за Е ПРИМ и А БАСПРИМ а прилагођена техничким могућностима Е БАСПРИМА.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

С. Вукосављев: Велико буњевачко коло
С. Вукосављев: Коло из Баната бр. 2
С. Вукосављев: Ситно банатско
И друга дела сличне тежине по избору наставника.

БАС

Правилан став при свирању и држање инструмента. Поставка леве и десне руке у основном положају. Правилно држање и употреба кожне трзалице откуцавањем и тремолом.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале кроз једну и две октаве са трозвуцима и на начине.

Усавршавање технике леве и десне руке од I до VI позиције кроз тамбурашку и осталу оркестарску литературу.

ЛИТЕРАТУРА

Л. Монтаг: Школа за контрабас I и II
С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 1, 2, 3 и 4

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

А БАСПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) шест етида;
в) два комада;
г) једно дело велике форме;
д) три народне песме;
ђ) три народне игре.

Е ПРИМ

а) све предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

Е БАСПРИМ

а) сви предвиђене скале;
б) две етиде;
в) два комада;
г) две народне песме или игре.

БАС

а) све предвиђене скале;
б) све позиције;
в) пет оркестарских деоница.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

А БАСПРИМ

1. Једна концертна етида;
2. Један комад или народна песма-игра;
3. Једно дело велике форме – концерт.

Е ПРИМ

1. Један комад или песма-игра

Е БАСПРИМ

1. Један комад или песма-игра

КОНТРА

1. Један комад или песма-игра.

ЧЕЛО

1. Један комад или песма-игра

БАС

1. Две оркестарске деонице – карактеристична места.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ ЗА А БАСПРИМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ и уз инструменталну пратњу , А ЗА ОСТАЛЕ ИНСТРУМЕНТЕ ИЗ НОТА и клавирска пратња је пожељна али није обавезна

МАНДОЛИНА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Григоријан: Скале и арпеђа

ЕТИДЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину
Едвард Циукза: Читанка за мандолину (Варшава 1963)
Кројцер: 42 етиде
Мазас: Етиде op. 36
Фиорило: 36 етида
Донт: op. 37
Збирке руских аутора и друге збирке по избору наставника које одговарају могућностима ученика

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерти ге-мол, Ге-дур, А-дур, Де-дур II и III став
Албинони: Концерт А-дур
Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
Г. Ф. Хендл: Сонате
Корели: Сонате

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

М. Ивановић: Фестивал мелодије I и III свеска
М. Ивановић: Југословенски репертоар
М. Ивановић: Од преткласике до модерне, II свеска
Н. Римски-Корсаков: Песма индијског госта
Л. ван Бетовен: Контраданса и Менует
Верачини: Ларго
К. В. Глук: Мелодија
А. Вивалди: Интермецо
Ј. Хајдн: Менует Де-дур
Ненад Секулић: Избор комада за мандолину
Лудвик Чех: Популарне мелодије за мандолину (Варшава 1963)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) Студије промене позиција и двогласа;
б) пет дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима;
в) 10 етида;
г) два дела велике форме: један концерт и једна предкласична или класична соната;
д) четири мале форме – комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма – са разложеним акордима и двогласима, терце, сексте, октаве
2. Две етиде;
3. Концерт I или II и III став, или цела соната;
4. Једно дело мале форме (бира се према учениковим склоностима) – техничке тешкоће нису одлучујуће.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Шевчик: op. 1 (I и II свеска), op. 8 и op. 9
Григоријан: Скале и арпеђа
М. Ивановић: Систематске студије скала
Студије промена позиција и двогласа

ЕТИДЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину
Едвард Циукза: Читанка за мандолину (Варшава 1963)
Кројцер: 42 етиде
Роде: 24 каприса op. 22
Збирке руских аутора и друге збирке по избору

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Соната Де-дур
Витали: Шакона
Г. Ф. Хендл: Сонате
Корели: Ла Фолиа
Ј. Хајдн: Сонате
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

М. Ивановић: Југословенски репертоар
М. Ивановић: Фестивал мелодија
М. Ивановић: Од преткласике до модерне, II и III свеска
Вјењавски: Легенда, Мазурка, Пољска песма
Верачини: Ларго
Ненад Секулић: Избор комада за мандолину
Лудвик Чех: Популарне мелодије за мандолину (Варшава 1963)
Дакен: Кукавица
А. Дворжак-Вилхелм: Хумореска
Ф. Менделсон-Крајслер: Песма без речи
Парадиз: Сицилијана
Фиоко: Алегро
Франкер-Крајслер: Сичилијана и Ригодон
Друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Студије промена позиција и двогласа;
б) осам дурски, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима које нису обрађиване у I разреду;
в) 10 етида;
г) два дела велике форме: један концерт и једна класична соната;
ђ) четири дела мале форме – комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од компиозиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве;
2. Две етиде;
3. Концерт I или II и III став или цела соната;
4. Једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика – техничке тешкоће нису одлучујуће.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
Гросман: Вежбе за леву руку
О. Шевчик: op. 1 III и IV свеска
Григоријан: Скале и арпеђа
К. Флеш: Систем скала
Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе виолиниста (24 скале)
Студија промене позиција и двохвата

ЕТИДЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину
Кројцер: 42 етиде
Ровели: Етиде
Друге збирке етида по избору

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: тежи концерти
Леклер: Концерт де-мол
Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
И друге збирке по избору наставника које одговарају могућностима ученика

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур
Вјењавски: Легенда
Вјењавски: Мазурка
Душан Радић: Песма и игра
Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
Коста Манојловић: Игра удовица
Василије Мокрањац: Стара песма и игра
Ненад Секулић: Избор комада за мандолину
Друга дела по избору наставника која одговарају могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Студије промене позиција и двохвата;
б) припремне вежбе за прсторедне октаве и децИме;
в) осам дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима, које нису обрађиване у претходним разредима – до четири повисилице и четири снизилице, које се чешће појављују у литератури, треба стално усавршавати;
г) 10 етида;
д) два дела велике форме: један концерт и једна соната;
ђ) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Дурска и истоимена молска скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма – са разложеним акордима и двогласима;
2. Две етиде;
3. Концерт I или II и III став;
4. Дело мале форме одабрано према склоностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ВЕЖБЕ И СТУДИЈЕ СКАЛА

Шрадик: Вежбе за леву руку
О. Шевчик: op. 1 III и IV свеска, op. 3
Гросман: Вежбе за леву руку
Григоријан: Скале и арпеђа
К. Флеш: Систем скала
Е. Гиљемс: Свакодневне вежбе за виолинисте
Студије промене позиција и двохвати

ЕТИДЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину
Кројцер: 42 етиде
Донт op. 35
Збирке руских аутора и друге збирке одговарају могућностима ученика

ДЕЛА ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
Иво Мане Јарновић: Концерт Де-дур
Корели-Леонар: Ла фолија
И друга дела по избору наставника које одговарају могућностима ученика

ДЕЛА МАЛЕ ФОРМЕ

Ј. С. Бах: Арија на ге жици – из Свите бр. 3
В. А. Моцарт: Рондо Ге-дур, Бе-дур, Це-дур
Леклер: Тамбурен
Франкен-Крајслер: Сичилијана и Ригодон
Душан Радић: Песма и игра
Јосип Славенски: Југословенска песма и игра
Милоје Милојевић: Српска игра
Василије Мокрањац: Стара песма и игра
Живорад Грбић: Невестина песма и коло
Ненад Секулић: Избор комада за мандолину
Друга дела по избору наставника а која одговарају ученику

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) Студије промена позиција и двохвата;
б) прсторедне октаве и дециме;
в) дурске и молске скале кроз четири октаве – Це, Ха, А – у тоналитетима који се чешће појављују до четири повисилице и четири снизилице и даље усавршавати;
г) осам етида;
д) два дела велике форме: концерт и соната;
ђ) четири дела мале форме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде са различитом проблематиком;
2. Концерт – цео;
3. Виртуозни комад;
4. Једно дело домаћег аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

Скале се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току школске године.

ХАРФА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Треба обрадити дурске и молске скале у обиму од три октаве са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Фројо: Техничке вежбе – по избору
Лабаре: Комплетна метода – по избору

ЕТИДЕ

Надерман: I – Тридесет етида – по избпру
Бокса: I – Етиде – по избору
Надерман: Сонатине I и II
Сонате – Сонатине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Г. Ф. Хендл: Сарабанда
Бецик Добродински: Игре из Свите за харфу
Хеселманс: Јесење лишће; Менует; Прелудијум бр. 2
Глиер: У пољу
М. Турније: Прелудијум бр. 1 и 2
Гранђани: Јесен

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида различитог карактера;
б) две сонатине;
в) три композиције за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скале;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција старог мајстора;
4. Једна сонатина;
5. Једна композиција за извођење

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у октавама, затим у размаку сексте и дециме у кретању кроз три до четири октаве у осминама, са разложеним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Лабаре: Комплетна метода – по избору
Магистрети: Техничке студије – по избору

ЕТИДЕ

Надерман: II – 24 прелудија – по избору
Сикер: I – Етиде – по избору
Надерман: Сонатине бр. 3, 4 и 5
Верније: Први став из Сонате оп. 51 бр. 1 и оп. 51 бр. 2
Сонате – Сонатине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. С. Бах: Два комада из „Ана Магдалена"
Хаселманс: Патрола
А. Турније: Прелудијум бр. 3 и 4
Гранђани: Три прелудијума; Дубока река; Прелудијуми
Д. Гостушки: Ноктурно
Хаселманс: Меланхолична серенада

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида различитог карактера;
б) две сонатине;
в) пет комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скале;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција старог мајстора;
4. Једна сонатина или соната;
5. Једна композиција за извођење

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Поред уобичајених трозвука и четворозвука по квинтном кругу навише и наниже потребно је обратити већу пажњу на свирање арпеђа, као и на алтероване акорде, јер ће се такви појављивати у литератури за харфу.

ЕТИДЕ

Бокса: Етиде ор. 318 бр. 2 – двадесет етида (ове Етиде се могу поделити у три групе према проблематици која се у њима налази)

Група „А" – Етиде за прсте – бр. 21, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 39 и 40

Група „Б" – Етиде мелодијско-хармонског карактера – бр. 24, 27, 31 и 33

Група „В" – Етиде за свирање стаката – бр. 22, 23, 25, 26, 29 и 36

Бах-Гранђани: Етиде – по избору

СТАРИ СТИЛ

Гранђани: „Мала класична свита"

Г. Ф. Хендл: Пасакаља

Ћиполи: Гавота и жига

И друга дела у старом стилу по слободном избору.

СОНАТНИ ОБЛИК

Надерман: Сонатина бр. 6

Мајер: Соната ге-мол

Розети: Соната Це-дур бр. 6

Кардон: Сонате – по избору

И други комади XIX и XX века на сличном техничком нивоу по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Гранђани: Две народне француске песме; Јесен

Хаселманс: Прелудијум ор. 52

А. Турније: Четири прелудијума из ор. 14

Салцедо: Музичка кутија

Розати: Прелудијум

И друга дела домаћих и страних композитора по слободном избору

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) етиде из групе „А" бр. 21, 30, 32, 38 и 40;
б) етиде оз групе „Б" – бр. 24, 27, 31 и 33;
в) етиде из групе „В" – бр. 22, 25 и 26;
г) две композиције старог стила;
д) две композиције сонатног облика;
ђ) две композиције за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скале;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Композиција у старом стилу;
4. Соната;
5. Композиција по слободном избору

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Свирати скале у свим комбинацијама.

ЕТИДЕ

Бокса: ор. 62 (ове Етиде се могу поделити у четири групе ма да се у појединим њетидама појављује и прожима више врста техничких проблема)

Група „А" – Етиде за прсте – бр. 1, 4, 5, 6, 13, 16, 17, 19, 22 и 25

Група „Б" – Етиде за арпеђа – бр. 10, 12 и 24

Група „В" – Етиде за октавне и ритмичке етиде – бр. 3, 7, 15, 17, 20 и 23

Група „Г" – Етиде мелодијко-хармонског карактера – бр. 2, 8, 9, 11, 14 и 21

Бах-Гранђани: Етиде – по избору

Дусек: Соната це-мол

СТАРИ СТИЛ

Шпански мајстори (XVI – XVII век): Ревизија Кабалета

Хендл-Рениј е: Гавота са варијацијама

Одговарајућа дела по избору наставника

СОНАТНИ ОБЛИК

Крумхолц: Соната у Бе-дуру ор. 17 бр. 1; Соната у Де-дуру ор. 17

Дусик: Соната у Це-дуру

Г. Ф. Хендл: Кончерто гросо Бе-дур у оригиналу

Или друго сонатно дело на истом ступњу технике, по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ибер: Фантазија

Ибер: Скерцато

Воткинс: Свита

Хаселманс: Житана

Хаселманс: Балада

Сен-Санс: Фантазија

Дебиси: Месечина; Девојка са ланеном косом; Арабеска

Гранадос: Шпанска игра бр. 2

И друге композиције XIX и XX века сличног техничког нивоа

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) етиде из групе „А" – бр. 4, 5, 6, 19 и 25;
б) етиде из групе „Б" – бр. 14;
в) етиде из групе „В" – бр. 3 и 7;
г) етиде из групе „Г" – бр. 2, 9, 11 и 21;
д) једна композиција у цикличном облику или две обичне;
ђ) једна соната или концерт;
е) две композиције из стране литературе;
ж) једна композиција из домаће лицературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна тежа етиде;
2. Једна композиција по избору;
3. Соната или концерт по избору;
4. Једна композиција за извођење из стране литературе;
5. Једна композиција за извођење из домаће литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ

КЛАВИР

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантниг и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно (без комбинација).

ЕТИДЕ

Черни: ор. 740, ор. 299 – избор

Крамер-Билов: Етиде – избор

Ф. Лист: ор. 1 – избор

Нојперт: Етиде – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Трогласне инвенције – бар две напамет
Француске свите – избор

Г. Ф. Хендл: Свите – избор

СОНАТЕ И КОНЦЕРТИ који долазе у обзир за рад у средњој школи неће бити сврставани по појединим разредима, већ ће бити набројани на крају, као и избор КОМПОЗИЦИЈА РАЗНИХ СТИЛОВА. Овај избор је само подсетник за наставника и не значи да га се треба круто придржавати – богатство клавирске литературе даје наставнику могућност да у рад укључи и друга дела сличних захтева, водећи рачуна о психофизичким способностима ученика и зависно од његове спремности за комплетне извођачке захтеве које пред њега поставља одређено дело.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида – од којих три напамет;
б) три полифоне композиције;
в) једна цела соната и једна соната или концерт делимично;
г) три композиције разних стилова – по избору.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

1. Дурске и молске лествице по белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно;
2. Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида – пожељно да буде Черни;
2. Једна трогласна инвенција Ј. С. Баха;
3. Једна цела соната;
4. Једна композиција по избору.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Дупле терце кроз две октаве у осминама.

Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно (без комбинација).

ЕТИДЕ

Черни: оп. 740, оп. 365 – избор
Клементи: Градус ад Парнасум – избор
Мошелес: оп. 70 – избор
Мошковски: оп. 72 – избор
Ф. Лист: оп. 1 – избор
Нојперт: Етиде – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Француске свите
Енглеске свите
Прелудијуми и фуге
Добро темперовани клавир, I и II – избор
Г. Ф. Хендл: Свите – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида – од тога три напамет;
б) три полифоне композиције;
в) две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично;
г) три композиције разних стилова.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

1. Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно;
2. Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно;
3. Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде различитих техничких захтева – једна обавезно Клементи;
2. Три става – обавезни сарабанда и један брзи став – из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла;
3. Једна соната или концерт – цело дело;
4. Једна композиција по слободном избору.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама.

Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно – без комбинација.

ЕТИДЕ

Черни: оп. 740, Токата
Клементи: Gradus ad Parnasum – избор
Мошелес: оп. 70 – избор
Мошковски: оп. 72 – избор
Ф. Менделсон: оп. 104
Шуман-Паганини: Етиде оп. 3 – избор
Аренски: оп. 36
Рубинштајн: оп. 23
Кеслер: оп. 20, оп. 100 – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Енглеске свите
Партите
Италијански концерт
Прелудијуми и фуге
Г. Ф. Хендл: Свите – теже

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет етида различитих техничких захтева;
б) две полифоне композиције;
в) две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично;
г) три композиције разних стилова по слободном избору;
д) у току године ученик ОБАВЕЗНО треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

1. Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно;
2. Арпеђо доминантни и умањени септакорд у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве у шеснаестинама;
3. Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно;
4. Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна виртуозна етида;
2. Два става из Енглеске свите Ј. С. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и фуга;
3. Цела соната;
4. Једно дело из епохе романтизма.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ И АКОРДИ

Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању.

Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању.

Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама.

Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно – без комбинација.

ЕТИДЕ

Мошковски: оп. 72, оп. 48

Кеслер: op. 20, op. 100
Клементи – најтеже
Ф. Шопен: op. Posth., op. 10 и 25 – избор
Лист-Паганини: Етиде – избор, Игра патуљака, Жубор шуме, Уздах
Скрјабин: op. 8 – избор, op. 2 цис-мол
Рахмањивон: Етиде – слике op. 33
Рубинштајн: op. 23
Аренски: op. 41, op. 36
Шимановски: op. 4

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Прелудијуми и фуге (WTK I и II)
Италијански концерт
Партите
Коралне предигре
Капричо Бе-дур
Токате итд

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три концертне етиде;
б) две полифоне композиције – обавезно један прелудијум и фуга;
в) једна соната;
г) три композиције различитих стилова.

СМОТРА ТЕХНИКЕ

1. Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно;
2. Арпеђо доминантног и умањеног септакорда у основном положају кроз четири октаве у шеснаестинама;
3. Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно;
4. Једна етида из програма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна концертна етида;
2. Један прелудијум и фуга;
3. Једна соната;
4. Једно романтично дело;
5. Једно дело аутора XX века;
6. Једно дело југословенског аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАПОМЕНА: На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класи!чна соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр варијације, фантазија, рондо и сл).

ИЗБОР ЛИТЕРАТУРЕ ЗА СВЕ РАЗРЕДЕ

СОНАТЕ

В. А. Моцарт: KV 279 Це-дур, KV 280 Еф-дур, KV 281 Бе-дур, KV 309 Це-дур, KV 310 а-мол, KV 311 Де-дур, KV 330 Це-дур, KV 331 А-дур, KV 332 Еф-дур, KV 333 Бе-дур, KV 457 ц-мол, KV 570 Бе-дур, KV 576 Де-дур
Ј. Хајдн: Hob. 20 це-мол, Hob. 23 Еф-дур, Hob. 43 Ас-дур, Hob. 32 ха-мол, Hob. 44 ге-мол, Hob. 46 Ас-дур, Hob. 49 Ес-дур, Hob. 50 Це-дур, Hob. 52 Ес-дур
Л. ван Бетовен: op. 2 бр. 1 еф-мол, пр. 2 бр. 2 А-дур, пр. 2 бр. 3 Це-дур, op. 7 Ес-дур, пр. 10 бр. 1 ц-мол, op. 10 бр. 2 Еф-дур, op. 10 бр. 3 Де-дур, op. 13 ц-мол, op. 14 бр. 1 и 2, op. 22 Бе-дур, op. 27 бр. 1 и 2, op. 28 Де-дур, op. 3ж бр. 1, 2 и 3, op. 78 Фис-дур, op. 90 е-мол
Клементи: op. 47 бр. 2 Бе-дур, op. 39 бр. 2 Ге-дур, op. 34 бр. 1 Це-дур, op. 26 бр. 2 фис-мол, op. 40 бр. 2 ха-мол, op. 40 бр. 3 де-мол
Е. Григ: Соната е-мол
С. Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол
Ф. Шуберт: Сонате – избор

КОНЦЕРТИ

Г. Ф. Хендл: Еф-дур
Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур
Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур
В. А. Моцарт: KV 175 Де-дур, KV 238 Бе-дур, KV 246 Це-дур, KV 271 Ес-дур, KV 413 Еф-дур, KV 414 А-дур, KV 415 Це-дур, KV 449 Ес-дур, KV 450 Бе-дур, KV 451 Де-дур, KV 453 Ге-дур, KV 456 Бе-дур, KV 459 Еф-дур, KV 466 д-мол, KV 467 Це-дур, KV 482 Ес-дур, KV 488 А-дур, KV 491 ц-мол, KV 503 Це-дур, KV 537 Де-дур, KV 595 Бе-дур
Л. ван Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3
Е. Григ: Концерт а-мол
Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол
Кабалевски: Концерт а-мол op. 9
Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2
Концертни комади за клавир и оркестар – Вебер, Менделсон, Сен-Санс.....

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Д. Скарлати: Сонате – избор
Д. Чимароза: Сонате
Парадизи: Токата
Галупи: Сонате
Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур
В. А. Моцарт: Фантазије це-мол KV 396, KV 475, Адађо ха-мол, KV 540, Рондо а-мол, KV 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге-дур итд.
Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур op. 34, 32 варијације ц-мол, Рондо Це-дур и Ге-дур op. 51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо op. 129 итд.
Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти op. 90 и 142
Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири op. 2, Abegg варијације, Варијације на тему Кларе Вик op. 5, Фантастични комади – избор, Новелете – избор, Романсе op. 28 итд
Ф. Шопен: Валцери, ноктурна, мазурке, полонезе, тарантеле, емпромпти (сва четири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације op. 28 итд.
Ф. Лист: Петраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа – избор, Мађарске рапсодије – избор, транскрипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд
Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо капричозо
Ј. Брамс: Рапсодије, 4 баладе, избор из op. 117, op. 118, op. 119
П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур
Скрјабин: Прелиди – избор
Рахмањинов: Елегија, Полишинел, Музички моменти – избор, Прелиди – избор
К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свита „За клавир", Прелиди – избор итд
С. Прокофјев: Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади op. 4 и op. 12 итд
Б. Барток: Румунске игре, Микрокозмос – избор, Алегро барбаро итд
Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди op. 34 итд

ДЕЛА ДОМАЋИХ КОМПОЗИТОРА

М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре
Милошевић: Сонатина
В. Перичић: Сонатина
С. Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске
Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло
Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана"
В. Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Интиме
Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина
Д. Деспић: Ноктурна, Виђете, Минијатуре, Хумористичне етиде
К. Бабић: Прелиди ђокози, Токата, Фуга
М. Михаиловић: Три прелудијума
Д. Радић:Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине
М. Логар: Златна рибица, Бурлеске
К. Миљковић: Невидљиве нити
С. Божић: Ноктурно, Лирика Атоса

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предложени програм састављен је на основу претходних, уз одређене корекције које су настале на основу сагледавања резултата из педагошке праксе и сталног напредовања савремене пијанистичке педагогије.

Одређене измене начињене су, пре свега, у области свирања лествица и арпеђа. Оно је сведено, као код већине савремених пија-

нистичких школа, на основне елементе, без комбинација, супротног кретања и сл. То је учињено ради систематског решавања овог важног дела рада на техници, ради овладавања свим тоналитетима а не бесконачног задржавања на само пар лествица. Тако из године у годину може да се оствари квалитативан напредак у техничко-тонској реализацији, уједначености, брзини, кроз различите начине извођења (форте-песанте, пиано-леггиеро) итд. Наравно, уколико наставник жели, може и даље да ради са ученицима и ове комбинације, под условом да већ владају поменутим основним елементима у свим лествицама.

Такође, избор дела из литературе треба схватити само као подсетник који ни у ком случају не може бити потпун. Етиде и полифона дела сврстане су по годинама учења као обавезни део пијанистичке едукације сваког ученика; сонате, концерти и композиције разних стилова представљају подручје ширих и разноврсних музичко-техничких и уметничких задатака који тешко подлежу формалистичком сврставању у одређени разред.

Педагог мора да сагледа у потпуности личност ученика са којим ради, његове психофизичке способности, и да му помогне при професионалном опредељењу и усмеравању. Он планира и индивидуални програм за сваког ученика (највише за једно полугодиште) водећи рачуна о поступности у повећавању захтева и хармоничном развоју ученикових пијанистичких и музичких способности.

Посебан део у настави, данас веома важан, су припреме ученика за такмичења. Она могу бити веома корисна као подстицај у раду, као мотив за већи број одговорних јавних наступа и, нарочито, због изузетно концентрисано усмереног рада са талентованим ученицима. Тако ће и репертоар у појединим случајевима бити усмерен према захтевима на одређеном такмичењу. То ипак не би требало да донесе превелика одступања у погледу пређеног годишњег програма, јер је прелажење што већег репертоара у овим годинама од суштинске важности за сваког будућег младог пијанисту.

Код избора соната и концерата, треба напоменути да су сонате Хајдна биле готово сасвим занемарене, иако по својим техничким и музичким захтевима представљају веома озбиљан задатак и за ученике старијих разреда.Такође су потпуно запостављене сонате Клементија, иако високог уметничког квалитета и веома инструктивне – део су репертоара врхунских уметника: Хоровица,. Чиколинија итд. Моцартови концерти дати су овде готово сви, јер је заиста штета да се такво богатство музичких идеја сведе на увек иста два или три концерта који се код нас чују. Било би то корисно освежење и ширење видика и за наставнике и за ученике.

СМОТРА ТЕХНИКЕ обавезна је за сваког ученика кроз сва четири разреда средње школе. Без позитивне оцене на смотри НЕ МОЖЕ се приступити годишњем испиту. Ученик који није задовољио на смотри технике мора да је понови.

На свим јавним наступима, смотри и испиту цео програм ИЗВОДИ СЕ НАПАМЕТ.

Предложена литература је подсетник за професора, а путоказ за приправнике у погледу избора програма. Списак одабраних композиција не искључује из рада остала слична дела и других аутора која својим квалитетима и захтевима успешно доприносе професионалној едукацији ученика. У току четворогодишњег средњег школовања ученик је дужан да јавно изведе 2 Бетовенове сонате у целити, а сонате Хајдна, Моцарта, Клементија, Шуберта и других аутора предвиђене су за годишње изпите током целог школовања, укључив и матурски испит.

Избор и обим програма сачињен је за просечно обдарене, професионално усмерене ученике. Изузетно талентованима, по процени Наставничког већа, захтеве треба повећати, а онима испод просека, који током године не могу да савладају одређени програм за прелаз у следећи разред препоручити благовремено усмеравање ка одсецима, вишим школама и факултетима где ће моћи да наставе школовање.

ОРГУЉЕ

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА ЗА I И II РАЗРЕД

Усавршавање артикулације, легата – нон легата, „мелодијског „крешенда", употребе „жалузија" и „ваљка".

Композиције релативно сложеније хомофоне фактуре, једноставне полифоне фактуре, а „трио" са „кантус фирмусом" минимално колорисаним.

Упознавање са стиловима и националним школама кроз основне облике оргуљских композиција: коралне обраде старијих мајстора и разних варијационих облика; прелудијума и фуга једноставније полифоне фактуре. Барокни регистарски ансамбли (у складу са могућностима којима ће се располагати). Упознавање са основама регистрирања. Увежбавање свих врста промене звука кроз одговарајућу литературу.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Роман Армбруст: Педалне вежбе

Херман Келер: „Уметност свирања на оргуљама" – педалне и мануелне вежбе

Ј. Шведчук: „Педалне вежбе за оргуље"

ЛИТЕРАТУРА

Јан Подбиелски: Прелудијум

Јакуб Сова: Salve Regina

Ј. Ј. Фукс: Фуге

Ђ. Кавацони, Андреа Габриели, Винћенцо Пелегрини и др. италијански мајстори: Химне, Интонације, Токате, Канцоне

Самуел Шаит, Арнолт Шлик, Ј. Ј. Фробергер, Ј. Пакелбел и др.: Коралне обраде, Варијације и Фуге

Јан Титуз, Пјер Атењан, Луј Купрен, Андре Резон, Пјер ди Маж и др.: Магнификати, Свите, Мисе, Фуге, Дијалози итд.

Ј. С. Бах: „Мала оргуљска књига", избор једноставних прелудијума и фуга (мануалитер), корали: четворогласни са педалом и коралне обраде – двогласне и вишегласне (мануалитер).

Мали комади, фугете, прелудијуми Л. Моцарта, Ј. Н. Химела, А. Ф. Хеса, А. Ј. Рејха, коралне обраде Брамса, мали комади Ф. Листа, Т. Дибоа, Ц. Франк: Дела за хармонијум или оргуље

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Риман и Хврдчук – педалне и мануалне вежбе (око бр. 50, а Хведчук цела I свеска);

б) по три композиције италијанских, немачких и француских старих мајстора;

в) десет најлакших корала из „Мале књиге" Ј. С. Баха;

г) три прелудијума и фуге (мануалитер) старих мајстора;

д) осам краћих композиција аутора XIX и XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције старих мајстора;
2. Две коралне обраде из „Мале књиге" Ј. С. Баха (једна хомофоно-полифона, а друга са кантус фирмусим);
3. Прелудијум и фуга старих мајстора (може мануалитер);
4. Две композиције аутора XIX или XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ИЗ НОТА

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Роман: Армбруст – педалне вежбе

Херман Келер: „Уметност свирања на оргуљана" – педалне и мануелне вежбе

Х. Келер: каденце, генералбас, основе градње оргуља, грегоријански корал

Ј. Шведчук: „Педалне вежбе за оргуље"

ЛИТЕРАТУРА

Пјотр Зелековски: Фантазија

Диомедес Кабо: Фуга

Ј. К. Кухаж: Пасторала, Прелудијум

Б. Пасквини, Д. Циполи, А. Вивалди, Ђамбатиста Мартини: Варијације, Токате, Канцоне, Пасторале

Н. Ле Бег, Н. Де Грињи, Жак Бојвин, Гилен: Офторија, Мосе, Химне, Чаконе, Фуге, Дијалози, „Велике игре", „Пуне игре", Незардов речитатив, Тромпетин бас и дискант итд.

Ђереми Кларк, В. Бирд, Џон Бул, О. Гибсон, Џон Стенли, Х. Персел, Т. Талис: Прелудијуми, Коралне обраде, Серенаде, Фантазије, Мисе, Магнификати, Маршеви и др

Ј. Ј. Фробергер, Ј. Пахелбел, Г. Бем, Ц. Г. Валтер, Г. Ф. Хендл, Г. Муфат, Ј. К. Керл и тд: Прелудијуми и фуге, Чаконе, Свите, Токате, Фантазије, Коралне обраде, Партите

Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фуге (е-мол, Еф-дур, Ге-дур), Мала оргуљска књига, Коралне обраде (мануалитер)

К. Б. Копжива, Ј. Зах, Ј. К. Ванхал. Ф. К. Брикси: Прелудијуми, Фуге, Пасторале итд.

Ј. Г. Албрехтсбергер, М. Хајдн, А. Ј. Рајх: фугете, прелудијуми и фуге, мали комади за оргуље

Х. Берлиоз, Т. Дибоа, А. Грдалж: комади за оргуље, фуге, токате, офертории итд.

М. Регер: Коралне обраде ор. 135а

Х. Шредер: Прелудијум, Трио-Андантино, Дијалог

М. Дипре: Канцона ор. 62 бр. 2

Жан Лангл: Прелудијум у старом стилу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) Риман – педалне и мануелне вежбе до краја;

Келер – каденце у свим тоналитетима, десет вежби из генералбаса;

б) по три композиције старих мајстора италијанске, француске и немачке школе;

в) пет коралних обрада хомофоно-полифоне фактуре из „Мале књиге" Ј. С. Баха, три са имитацијом или сталним контрапунктом, два са колорисаним кантус фирмусим;

г) два мала прелудијума и фуге Ј. С. Баха;

д) две композиције варијационог облика – чакона, партита;

ђ) три композиције аутора XIX или XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције старих мајстора;
2. Једна композиција старих мајстора варијационог облика;
3. Три корала из „Мале књиге" Ј. С. Баха, различите фактуре;
4. Један мали прелудијум и фуга Ј. С. Баха;
5. Две композиције аутора XIX и XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ИЗ НОТА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА ЗА III И IV РАЗРЕД

Садржаји програма омогућавају упознавањеученика са основама грађе оргуља, врстама трактуре, основама интонирања, конструкцијом цеви, различитости регистра и историјским развојем оргуља; овладавање артикулацијом и осталим динамичким и агогичким могућностима које пружа модеран свираоник – подразумева се модерна или стара механичка трактура; усавршавање у пратњи: „грегоријанског", протестантског корала, пратњи мешовитог хора, солиста – вокалних и инструменталних; овладавање извођењем једноставнијих и краћих „трио" композиција; овладавање „регистрирањем" одговарајућих композиција по програму; усавршавање у педалној техници.

Скале, разлагање акорада, скокови и у брзом темпу, октаве и орнаменти у педалу обавезно у IV разреду.

Савладати интерпретирање облика старе музике, барока, класике и мањих облика музике XIX и XX века.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Келер: Уметност свирања на оргуљама

Ђермани: I свеска до 15 вежбе

Чентемери: скале и акорди

ЛИТЕРАТУРА

Ђ. Фрескобалди: Капричо, Бергамска (из Музичког цвећа), Токате И свеска, Француске песме

К. Меруло: Токате за оргуље

А. Скарлати: Сонате, Фуге

А. Де Кабезон, Ј. Б. Кабаниле, Ц. Зеисакс, А. Солер: Тиенторичеркар-токата, Diferencias – варијације, Глосадо, Батаја („Битка"), Игре

Ф. Купрен: Мисе, Свите

Л. Маршан, Ј. Ф. Дендрије, Н. Клерамбо: Свите, Фуге, Дијалози и др.

Ј. П. Свелинк: Фантазија, Варијације, Прелудијуми....

Ј. К. Керл: Капричо „Куку"

Ј. Пахелбел: Варијације, Фуге, Токате, коралне обраде

Д. Букстехуде: Фуга Це-дур

Ј. С. Бах: „Мала књига". Мали прелудијуми и фуге, коралне обраде

Ј. Хајдн: „Музичка кутија"

Л. в. Бетовен: Адађо Еф-дур, Пет комада за Flotenuhr

А. Брукнер: Фуга де-мол, Постлудијум де-мол, Комади за оргуље

Ј. Брамс: Коралне обраде

Р. Шуман: Комади за оргуље

М. Регер: Коралне обраде ор. 135а

М. Стахуљак: Коралне обраде

Само Времшак: Соната

Станко Премрл: Варијације, Прелудијуми и др.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Ђермани: Педалне вежбе до бр. 15, I свеска;

б) пет композиција старих мајстора – један варијациони облик и једна коралну обраду;

в) десет коралних обрада из „Мале књиге" Ј. С. Баха;

г) три мала прелудијума Ј. С. Баха;

д) две композиције из периода класике;

ђ) три композиције аутора XIX и XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције старих мајстора;
2. Једна коралну обраду Пахелбела или Букстехудеа;
3. Три корала из „Мале књиге" Ј. С. Баха;
4. Један Мали прелудијум и фуга Ј. С. Баха;
5. Две композиције аутора XIX и XX века.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ИЗ НОТА

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Келер: Уметност свирања на оргуљама

Ђермани: I свеска до 15 вежбе

Чентемери: скале и акорди

ЛИТЕРАТУРА

Ђ. Фрескобалди: Токата из II свеске, La Freskobalda – артија са варијацијама

М. Росини: Прелудијуми, Фуге, Комади за огруље

К. Меруло: Токате I и II свеска

Ф. Купрен: Дела за оргуље

Л. К. Дакен: Божићи Ге-дур, Де-дур

Н. Клерамбо: Свита бр. 2

Ј. П. Свелинк: Фантазије, Варијације и др.

Д. Букстехуде: Прелудијуми и фуге, Чаконе, коралне обраде

Ј. Пахелбел: Прелудијуми, фуга и чакона у де-молу, Арије са варијацијама, Токате, Ричаркари, коралне обраде

Фробергер, Керл, Муфат, Преториус, Шајт: Токате, Прелудијуми, Фуге, Чаконе, Пасакаље, коралне обраде

Ј. С. Бах: „Мала књига", Мали прелудијуми и фуге, Пасторала Еф-дур BWV 540, Прелудијум и фуга е-мол BWV 533, Прелудијум и фуга це-мол BWV 549, Прелудијум и фуга Це-дур BWV 545, Фуга це-мол BWV 575, Фуга ге-мол BWV 578.

Г. Ф. Хендл: Оргуљски концерти – оригинал

В. А. Моцарт: Адађо Еф-дур

Лист, Брукнер, Брамс: мали комади, кораклне обраде, прелудијуми и др

Л. Белман: Готска свита

М. Регер: Скерцо, Романса, Перпетум мобиле, Интермецо ор. 80 II свеска

А. Глазунов: Прелудијум и фуга соч. 93

Золтан Кодаљ: Миса де-мол

Самуел Диком: Чакона, Прелудијум са фугом, Пелудијум у Еф

Е. Аро: Пет контраста

С. Препек: Импровизата у Це-дуру

Д. Андрић: Соната за оргуље

А. Видаковић: Фантазија и фуга за оргуље

К. Бабић: Фуга

Владимир Тошић: Вариал

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Ђермани: педалне вежбе, I свеска;

б) три композиције старих мајстора;

в) пет коралних обрада из „Мале књиге";

г) два мала прелудијума и фуге и један велики – BWV 533, 549 или 545;

д) три композиције XIX и XX века;

ђ) две композиције савремених аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције старих мајстора;
2. Две коралне обраде Ј. С. Баха;
3. Прелудијум и фуга Ј. С. Баха;
4. Једна велика или две мање композиције XIX или XX века;
5. Једна композиција савременог аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ИЗ НОТА

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Током четворогодишњег школовања оспособити ученике да у потпуности овладају свирањем на инструменту. Развијати способности ученика кроз непрестано усавршавање технике свирања и неговати и продубљивати осећај за звук, боју и динамичке могућности инструмента.

Ученик треба у потпуности да упозна сложеност звукова и техничко-извођачке могућности овог сложеног инструмента и да се припреми за наставак школовања на вишем ступњу – за студије.

ХАРМОНИКА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене
и симултано.

Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању.

АРПЕЂО

Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Ученика упознати и са свирањем у супротном кретању.

Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у:

– четвртинама (једанпут кроз једну октаву);
– осминама (једанпут кроз две октаве);
– триолама (једанпут кроз три октаве или три пута кроз две октаве);
– шеснаестинама (два пута кроз две октаве);
– секстолама (два пута кроз три октаве или три пута кроз две октаве);
– тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве).

Лествице још свирати на десној клавијатури поштујући дату ритмичку структуру, а на левој у четвртинама и обрнуто. Темпо за једну четвртину 60 и више.

Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.

ЕТИДЕ

Gradus ad Parnasum, I свеска – по избору
И. Хавличек, Концертне етиде – по избору
К. Черни, op. 740 – по избору у одговарајућој транскрипцији
К. Черни, op. 299 – по избору у одговарајућој транскрипцији
Клементи, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији
Крамер-Билов, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији
Н. Чајкин, Етиде за хармонику – А-дур, еф-мол, е-мол и де-мол
Ј. Шишаков, „Три етиде за хармонику" (Москва, 1962. године)
М. Двиљански, „Етида-интермецо" (Москва, „Сов. композитор", 1975. године)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, Двогласне и трогласне инвенције
Ј. С. Бах, Мали оргуљски прелидојуми и фуге
Ј. Пахелбел, Дела за оргуље – по избору
Р. Шчедрин, Фуга (Москва, „Сов. композитор", 1981)
Н. Анајев, Фуга а-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1981)
Г. Ф. Хендл, Фугета Еф-дур (Москва, „Сов. композитор", 1981)
Г. Дмитријев, Прелудијум и фуга (Москва, „Сов. композитор ", 1988)
В. Челноков, Прелудијум и фуга це-мол (Москва, „Сов. композитор", 1989)
В. Саријев, Фуга ге-мол (Москва, „Сов. композитор", 1989)
А. Љадов, Фуга де-мол (Москва, „Сов. композитор", 1971)
М. Глинка, Фуга Ес-дур (Москва, „Музика", 1969)
Ј. Шишаков, Прелудијум и фуга де-мол (Москва, „Сов. композитор", 1978)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

В. Золотарјов, Дечје свите – по избору („Антологија", VIII свеска)
А. Јемељанов, „Скице природе" (Лењинград, „Сов. композитор", 1960)
В. Бонаков, „4 композиције на руске теме" (Москва, „Сов. композитор", 1977)
„Из дечјег живота" (Москва, „Музика", 1990)
„Пет лирских песама" (Москва, „Музика", 1990)
Ј. Дербенко, Свите и дечје свите – по избору
Г. Вдовин, „Пет тренутака" (Москва, „Сов. композитор", 1979)
В. Меркушин, „Мала свита" (Москва, „Сов. композитор", 1982)
А. Бизов, „Руски цртежи" (Москва, „Сов. композитор", 1982)
Ј. Налбадјан, Свита „Јерменске скице" (Москва, „Музика", 1988)
П. Лондонов, „Маскарада играчака" (Москва, „Сов. композитор", 1983)
А. Репњиков, Дечја свита „Сувенири"

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Н. Римски-Корсаков, „Бумбаров лет" (Москва, „Сов. композитор", 1980)
Д. Скарлати, Сонате – по избору
Д. Чимароза, Сонате – по избору
П. И. Чајковски, „Годишња доба" – по избору
Н. Чајкин, „Лирски валцер" (Москва, „Музика", 1984)
П. Лондонов, „Сеоска слика" (Москва, „Музика", 1980)
Ц. Франк, Прелудијум (Москва, „Музика", 1980)
А. Глазунов, Валцер (Москва, „Музика", 1966)
Ј. Дербенко, „Трк времена"
Ј. Шишаков, „Циркуски марш (Москва, „Сов. композитор", 1984)
А. Холминов, „Ноктурно" (Москва, „Сов. композитор", 1984)
Рибалкин, „Музички моменат"
М. Голуб, „12 прелудијума за хармонику" – по избору (Москва, „Музика", 1967)
К. Сен-Санс, „Лабуд" (Москва, „Сов. композитор", 1989)
М. Мошковски, „Тарантела" (Москва, „Сов. композитор", 1989)
Д. Шостакович, „Шпанска игра" (Москва, „Музика", 1970)

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техичким могућностима ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) осам етида различите техничке проблематике;
б) две полифоне композиције;
в) једна композиција цикличног облика;
г) две композиције, по избору, различитог карактера.

У току школске године обавити најмање једну проверу технике сваког ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде;
2. Једна полигона композиција;
3. Једна циклична композиција;
4. Једна композиција по избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано.

Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању.

АРПЕЂО

Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Ученика упознати и са свирањем у супротном кретању.

Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у:

– четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више;

– осминама (једанпут кроз две октаве);

– триолама (једанпут кроз три октаве или три пута кроз две октаве);

– шеснаестинама (два пута кроз две октаве);

– секстолама (два пута кроз три октаве или три пута кроз две октаве);

– тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве).

Лествице још свирати на десној клавијатури поштујући дату ритмичку структуру, а на левој у четвртинама и обрнуто. Темпо за једну четвртину 60 и више.

Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.

ЕТИДЕ

Gradus ad Parnasum, I и II свеска – по избору
И. Хавличек, Концертне етиде – по избору
К. Черни, op. 740 – по избору
К. Черни, op. 299 – по избору
Клементи, Етиде – по избору
Крамер-Билов, Етиде – по избору
Шендерјов, „24 концертне етиде" – по избору (Москва, „Музика", 1990)
Г. Тишкевич, Етиде Це-дур, Еф-дур (Москва, 1949)
И. Илин, Етида Еф-дур (Москва, 1961)
Н. Чајкин, Етида Де-дур (Москва, 1961)
О. Пирогов, Етида Це-дур (Москва, 1961)
А. Кобиљански, Етида Ас-дур (Москва, 1961)
И. Шмит, Етида А-дур (Москва, „Сов. композитор", 1975)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, Мали оргуљски прелудијуми и фуге – по избору
Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље
Ј. Пахелбел, избор из дела за оргуље
Стара чешка оргуљска музика – по избору („Петерс", бр. 9928а)
П. Чекалов, Фуга де-мол (Москва, „Сов. композитор", 1973)
Ф. Васиљев, Фуге за хармонику – по избору
М. Чурљонис, Фуга-корал (Москва, „Сов. композитор", 1987)
Р. Шчедрин, Фуга (Москва, „Сов. композитор", 1986)
Ф. Шопен, Фуга а-мол (Москва, „Музика", 1981)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

В. Золотарјов, Дечје свите – по избору („Антологија", VIII свеска)
Ј. Дербенко, Свите и дечје свите – по избору
А. Нагајев, „Дечја свита бр. 2" (Москва, „Сов. композитор", 1982)
В. Золотарјов, „Три комада" (Москва, „Сов. композитор", 1982)
В. Бонаков, „Камерна свита" (Москва, „Музика", 1990)
„Руска свита" (Москва, „Сов. композитор", 1977)
Р. Шчедрин, „4 композиције" из балета „Коњић Грбоњић" (Москва, „Музика", 1981)
Ф. Шуберт, „3 композиције" (Москва, „Сов. композитор", 1981)
М. Магиденко, Соната (Москва, „Музика", 1978)
Ј. Салавјов, „Лирски триптих" (Москва, „Сов. композитор", 1976)
„Балтичка свита" (Москва, „Сов. Композитор", 1976)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Д. Скарлати, Сонате – по избору
Д. Чимароза, Сонате – по избору
А. Љадов, „Експромт" (Москва, „Сов. Композитор", 1990)
„Музичка табакерка" (Москва, „Музика", 1990)
Ф. Шуберт, Скерцо (Москва, „Музика", 1967)
А. Репњиков, „Монолог" (Москва, „Сов. композитор", 1974)
„Басо остинато" (Москва, „Сов. Композитор", 1984)
Ј. Дербенко, „Експромт" (Москва, „Сов. Композитор", 1986)
„Нова кадриљ" (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
Ј. Шишаков, „Експромт у ритму тарантеле" (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
П. Сеница, „Скерцо" (Кијев, „Муз. Украина", 1980)
А. Бородин, „Ноктурно" (Москва, „Музика", 1982)
Г. Камалдинов, „Лирска фантазија (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
А. Кукубајев, „Скерцо" (Москва, „Сов. Композитор", 1982)
Н. Паганини, „Карневал у Венецији" (Москва, „Сов. Композитор", 1968)

Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара техничким могућностима и узрасту ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) осам етида различите техничке проблематике;
б) две полифоне композиције;
в) једна композиција цикличног облика;
г) две композиције, по избору, различитог карактера.

У току школске године обавити најмање једну проверу технике сваког ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде;
2. Једна полифона композиција;
3. Једна циклична композиција;
4. Једна композиција по избору

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све лествице са свим елементима из претходног разреда. Темпо за шеснаестине 144 и више, односно 72 и више за четвртине.

Лествице се могу допунити и другим техничком вежбама по избору наставника (репетиција на тону, репетиција на акордима, кратким мехом на два и на три итд.).

ЕТИДЕ

К. Черни, op.740 – по избору
К. Черни, op. 299 – по избору
Крамер– Билов, Етиде – по избору
Gradus ad Parnasum, II и III свеска – по избору
Шендерјов, „24 концертне етиде" – по избору
М. Двиљански, Етиде Це-дур, а-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
И. Лахер, Етида а-мол (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
Г. Розелен, Етида Ге-дур (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
Ф. Лекупе, Етида Це-дур (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
Е. Јуцевич, Етиде Е-дур, е-мол (Кијев, 1963)
К. Мјасков, Етида А-дур, а-мол (Кијев, 1963)
С. Чапки, Етиде Це-дур, ха-мол, а-мол, це-мол (Кијев, „Музичка Украина", 1963)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље
Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" – по избору
Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље
Ј. Пахелбел, избор из дела за оргуље
Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" – по избору
П. Ландо, Трогласна фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
Н. Римски-Корсаков, Фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1984)
Р. Кемуларија, „Полифона композиција" (Кијев, „Музичка Украина", 1985)
А. Александров, Фуга е-мол (Мослва, „Сов. Композитор", 1987)
А. Пољшина, Фуга (Москва, „Музика", 1981)
П. Чекалов, Прелудијум и фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1982)
А. Хачатурјан, „Речитатив и фуга" бр.2 (Москва, „Сов. Композитор", 1988)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

Х. Лук, „Соната бр. 1"
Ј. Матис, „5 багатела"
В. Зубицки, Дечје свите – по извору
И. Јакшевич, Соната
В. Подгорни, „Три композиције" (Кијев, „Музичка Украина", 1988)
В. Золотарјов, „Пет композиција" (Кијев, „Музичка Украина", 1981)
„Камерна свита" („Антологија" V свеска)
Б. Барток, „4 багателе" (Кијев, „Музичка Украина", 1980)
Г. Комраков, „6 лирских композиција" (Москва, „Сов. Композитор", 1981)
Ј. Шамо, „Соната бр. 3" (Москва, „Музика", 1986)
В. Бонаков, „Соната-балада" (Москва, „Сов. композитор", 1977)
В. Семјонов, „Бугарска свита" (Лењинград, „Музика", 1984)
Г. Шендерјов, „Руска свита" („Антологија" V свеска)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Д. Скарлати, Сонате – по избору
Ј. Хајдн, Сонате – по избору
В. А. Моцарт, Сонате – по избору
Ф. Брож, „Хроматске варијације"
П. Мађери, „Прелид и скерцо"
А. Репников, „Токата" („Антологија" V свеска)
Ф. Менделсон, „Фантазија-каприс" (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
А. Холминов, „Концертна композиција" (Москва, „Музика", 1962)
В. Дикусаров, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1966)
В. Золотарјов, „Ферапонтов манастир" („Антологија" V свеска)
В. Тројан, „Разрушена катедрала"
А. Журбин, „Концертна бурлеска" (Москва, „Музика", 1985)
Ф. Лист, „Заборављени валцер" (Москва, „Сов. Композитор", 1989)
В. Подгорни, „Размишљање" (Киев, „Музичка Украина", 1988)
М. Двиљански, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1982)
Поред наведене литературе може се користити и друга одговарајућа.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида различите техничке проблематике,
б) једна полифона композиција,
в) једна композиција цикличног облика,
г) две композиције, по избору, различитог карактера.
У току школске године обавити најмање једну проверу технике сваког ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде;
2. Једна полифона композиција;
3. Једна циклична композиција;
4. Једна композиција по избору.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Све лествице са свим елементима из претходних разреда. Темпо за шеснаестине 156 и више, односно 78 и више за четвртине.

ЕТИДЕ

К. Черни, ор. 740 – по избору
К. Черни, ор. 299 – по избору
Крамер-Билов, Етиде – по избору
Шенредјов, „24 концертне етиде" – по избору
Н. Паганини-Ф. Лист, „Велике етиде" – по избору (Кијев, „Музичка Украина" 1983)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље
Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир" – по избору
Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље
Д. Скарлати, Фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1968)
Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге" – по избору
Ј. Салавјов, Прелудијум, фуга и постлудија (Москва, „Сов. Композитор", 1976)
К. Сарокин, Прелудијум и фуга (Москва, „Сов. Композитор", 1985)
В. Подвала, Прелудијум и фуга (Којев, „Мизочка Украина", 1978)
Б. Черногорски, Токата и фуга (Москва, „Мусика", 1986)
Н. Гарлов, Прекудијум и фуга де-мол (Москва, „Музика", 1976)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЦИКЛИЧНОГ ОБЛИКА

В. Золотарјов, „Соната бр. 2" („Антологија" VI свеска)
А. Нагајев, „Соната бр. 1" (Москва, „Музика", 1981)
К. Волков, „Соната бр. 1" („Антологија" VIII свеска)
А. Холминов, Свита („Антологија" IV свеска)
Ј. Дербенко, „5 руских слика" („Антологија" VII свеска)
Н. Чајкин, „Украинска свита" („Антологија" VI свеска)
„Концертни триптих" (Москва, „Музика", 1988)
В. Подвалка, „Partita in Ge"
Л. Белман, „Готска свита" (Москва, „Музика", 1986)
А. Кусјаков, Сонате – по избору
М. Симански, „Концертни триптих" (Москва, „Сов. Композитор", 1976)
И. Шамо, „Три композиције" из свите „Слике руских живописаца" (Москва, „Сов. композитор", 1987)
И. Шамо, „Соната бр. 1" (Москва, „Музика", 1985)
Х. Бреме, „Дивертиченто ин Еф" (Москва, „Сов. Композитор", 1979)
Г. Шендерјов, „Карактерна свита" (Кијев, „Музичка Украина", 1985)
Ј. Шишаков, „Свита а-мол" (Москва, „Сов. Композитор", 1987)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО ИЗБОРУ

Д. Скарлати, Сонате – по избору
Ј. Хајдн, Сонате – по избору
В. А. Моцарт, Сонате – по избору
А. Говедник, „Интродукција и рондо-скерцандо"
Л. Мађери, Скерцо
А. Жук, Поема (Киев, „Музичка Украина", 1985)
Р. Шчедрин, „Басо остинато" (Москва, „Музика", 1981)
В. Пољевој, „Интермецо" (Киев, „Музичка Украина", 1981)
В. Подгорни, „Прелудијум" (Москва, „Сов. Композитор", 1982)
Ј. Најмушин, „Скерцо" (Москва, „Музика", 1990)
А. Журбин, „Токата" („Антологија" VI свеска)
Ј. Дербрнко, „Токата" (Москва, „Музика", 1990)
П. Лондонов, „Скерцо-токата" (Москва, „Музика", 1982)
Ф. Шуберт-Ф. Лист, „Шумски цар" (Москва, „Музика", 1982)
А. Хачатурјан, „Валцер" (Москва, „Музика", 1982)
К. Бом, „Перпетјум мобиле" (Москва, „Музика", 1988)
Поред наведене литературе може се користити и друга одговарајућа.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири етиде различите техничке проблематике,
б) једна полифона композиција,
в) једна композиција цикличног облика,
г) две композиције, по избору, различитог карактера.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна концертна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Једна циклична композиција;
4. Две композиције, по избору, различитог карактера.
Пожељно је да најмање две композиције буду оригинално писане за хармонику.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

УПУТСТВО ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ ХАРМОНИКЕ

Пошто настава хармонике у средњем образовању представља логичан наставак рада из основне музичке школе, а том приликом често долази и до промене наставника главног предмета, потребно је, користећи специфичности индивидуалне наставе, извршити проверу, потврђивање, евентуално кориговање и правилно усмера-

вање знања стеченог у основној музичкој школи. Усавршавање јединства музичког и техничког развоја ученика гради се на детаљном упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина, музичке и техничке спремности, као и савих осталих елемената битних за евентуалне измене у начину рада кроз сложеније и одговорније задатке.

Наставни програм за хармонику је већим делом оригинално конципиран на основу искустава стечених у раду и на основу одговарајућих резултата добијених у нашој земљи, а делимично оријентисан и према програмским захтевима за остале инструменте. Међутим, изворна литература на којој се базира програм потиче, углавном, из страних земаља: Русије, Немачке, Чешке и Пољске док се међу транскрипцијама препоручују одређене етиде и композиције које одговарају хармоници, а посебно многе оригиналне композиције писане за руски бајн. Број етида и одређених композиција по разредима дат је као минимум, уз захтев за максимум у квалитету извођења. Међутим, не треба све ученике задржати на утврђеном минимуму; напротив, треба им допустити да напредују према својим могућностима.

Поједине алтернативе, нпр. у испитном програму, наведене су ради ширег избора приликом, евентуалног, недостатка оригиналне или адекватно транскрибоване композиције, као и ради пружања могућности за планирање нових, у међувремену штампаних дела. Планирању градива треба приступити врло студиозно, не формалистички, како се не би догодило да нпр. Сви ученици једног разреда свирају исти програм, односно композиције истим редоследом, иако је сасвим разумљиво да индивидуална настава захтева и одговарајуће прилагођавање учениковим способностима. Пажљиво треба планирати и одређени извођачки програм намењен јавним наступима, за сваког ученика посебно.

Паралелно са стручним радом у оквиру индивидуалне наставе, треба неговати и стварати активног слушаоца озбиљне музике. Ово се може постићи развијањем ученикових интересовања, навика и потребе за слушањем вредних музичких остварења на свим музичким инструментима. Ово је уједно и допринос обогаћивању ученикових емоционалног живота и реално сагледавање односа међу захтевима за поједине музичке инструменте. У вези с тим треба реално сагледати и задатке које поставља овај наставни програм, посебно на бази односа квалитета према квантитету оригиналних и транскрибованих композиција. Јасно је да квалитетне оригиналне композиције представљају основ у наставном процесу, као и у извођачком домену, па се тиме треба руководити приликом планирања градива, али је присутна чињеница да се без појединих транскрибованих дела не може ни замислити комплетан развој музичке личности.

Програм музичког образовања треба да омогући паралелно развијање музичке и техничке способности ученика уз свесно мотивисање за истрајан рад ради квалитетног музичког изражавања, према томе, и жеља за овладавањем техничким елементима потиче из потребе за правилним тумачењем музичког садржаја.

Сагледавајући техничке задатке десне и леве руке, уз прилагођавање индивидуалним могућностима сваког ученика, треба правилно одабрати етиде, имајући у виду њихову намену.

Лепота тона на сваком инструменту представља вредност, па стога и посебну пажњу треба посветити и неговању тона уз помоћ технике прстију и меха. Рад на техници меха треба ускладити према одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању. Постизање одређеног темпа левом и десном руком, кроз уједначен рад прстију у техничким вежбама и етидама, такође тражи да служи квалитетнијем музичком доживљају. Употреба регистра треба да буде правилно постављена, у односу на поједине музичке и техничке захтеве. Упознавање и примена мелодијског баритон-баса доприноси квалитетнијем и адекватнијем извођењу оригиналних и транскрибованих, посебно полифоних композиција, уз обавезно теоријско и практично познавање склопова и функција акордских стандард басова. Посебну пажњу треба обратити транскрибовању композиција које се, захваљујући примени поменутог мелодијског баса, односно проширеном обиму басова стране инструмента, могу изводити читањем из оригиналне литературе, као нпр, поједине Крамерове етиде, Скарлатијеве сонате, Бахове клавирске и оргуљске композиције и друго. За извођење транскрибованих оргуљских дела потребна је посебна техника и стилска припрема.

Обавезно је да сваки ученик у току школске године, у сва четири разреда, изведе најмање две оригиналне композиције за хармонику, као и да најмање два пута наступи на интерном, односно јавном часу, или смотри, колоквијуму и сл.

Испитни програм треба да обухвати најмање две оригиналне композиције, односно етиде, а препоручује се свирање једне лествице од четири које су задате неколико дана пре испита.

Уз наведену литературу може се користити и друга, одговарајућа по захтевима и обиму.

Комплетан избор литературе (етида, полифона композиција и све композиције које се изводе) треба да буде строго постављен, прилагођен индивидуалности ученика и интересу његовог најцелисходнијег музичког школовања. Међутим, у сваком тако прилагођеном избору мора да буду заступљене све основне компоненте музичке наставе јер неговање квалитета тона, ритмичке и метричке стабилности, меморије, динамичкиг и агогичких односа и сличног, ставља пред ученика и наставника још један низ задатака у правцу формирања комплетне музичке личности ученика и даље афирмације инструмента.

У корелацији са осталим музичким предметима, а уско везано за камерно, односно оркестарско свирање настава хармонике треба да делује и на естетско, интелектуално и друго одговарајуће васпитање ученика користећи музичку традицију наших народа и народности, као и музичко наслеђе других народа. Детаљна анализа у практичном проверавању вредности појединих оригиналних композиција за хармонику, као и одговарајућих транскрипција, треба да осамостали ученика у правцу његовог будућег одабирања, или евентуалног свирања квалитетне оригиналне литературе. Упознавање са главним стиловима музичког изражавања треба да прати и развијање ученикове способности критичког запажања и формирање његове музичке културе како би се што пре оспособио за самосталан рад, самоконтролу и самокритику.

Неговање радних навика ученика, извођачких способности, музичког укуса и љубави према вредним музичким остварењима разних праваца треба ускладити паралелно са развијањем његових педагошких способности кроз извођачку активност и детаљну анализу основних музичких и техничких поставки у његовом практичном раду на бољем упознавању свих изражајних карактеристика овог инструмента.

ФЛАУТА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске лествице у разлагању, са разлиженим трозвуцима, доминантним и и умањеним четворозвуцима, кроз две октаве у свим артикулацијама, у шеснаестинама, MM = 100-120, напамет.

ТОНСКЕ И ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Моис: О звучности
Љ. Димитријевић: Тонске вежбе од 1 до 9
Ј. Ердег: Техничке вежбе, I свеска
Тафанел-Гобер: Техничке вежбе од 1 до 7
Љ. Димитријевић: Вежбе за двоструки језик

ЕТИДЕ

Е. Келер: Етиде op. 33, I свеска
Т. Бербигије: 18 етида
Е. Келер: Етиде op. 33, II свеска
И. Лучеси: Избор етида, I свеска
И друге збирке етида сличног садржаја и тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В. А. Моцарт: Анданте Це-дур
Г. Ф. Хендл: Соната Ге-дур, Соната а-мол
Ј. С. Бах: Соната Ес-дур, Соната А-дур
Л. Винчи: Соната Де-дур
Ж. К. Нодо: Соната Ге-дур
А. Вивалди: Соната ге-мол
К. Ф. Е. Бах: Соната Ге-дур
Г. Доницети: Соната Це-дур
Р. Шуман: Три роменсе op. 94
Р. Хофман: Скерцо op. 101
Ј. Андерсен: Скерцино op. 55 бр. 6
К. Сен-Санс: Романса op. 37
А. Вивалди: Концерт Ге-дур op. 10 бр. 4
Ј. А. Хасе: Концерт ха-мол
Ј. Г. Линике: Концерт Ге-дур
К. В. Глук: Концерт Ге-дур
М. Хајдн: Концерт Де-дур
А. Е. М. Гретри: Концерт Це-дур
К. Ф. Абел: Концерт Це-дур

И друга дела сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) у току сваког полугодишта, по квинтном кругу (истоимени дур и мол) најмање два пута прећи све селтвице;
б) на сваком часу практиковати по једну тонску и техничку вежбу (по избору наставника);
в) две збирке етида, односно по пет етида месечно;
г) четири комада;
д) шест соната и четири концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска лествица;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Дело за извођење уз пратњу клавира – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске лествице у разлагању, са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима, кроз две октаве у свим артикулацијама, у шеснаестинама, ММ=110-128, напамет.

ТОНСКЕ И ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Моис: О звучности
Љ. Димитријевић: Тонске вежбе од 10 до 15
Ј. Ердег: Техничке вежбе II свеска
Тафанел-Гобер: Техничке вежбе од 8 до 17
Љ. Димитријевић: Вежбе за легато
М. А. Рајхерт: Дневне вежбе ор. 5

ЕТИДЕ

Тафанел-Гобер: 24 прогресивне етиде
Е. Келер: 25 романтичних етида ор. 66
Ј. Хекер: 24 етиде ор. 6
Г. Гариболди: Велике етиде у стилу ор. 134
И друге збирке етиде сличног сарджаја и тежине

К0МПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В. А. Моцарт: Соната Це-дур, KV 14 бр. 5
Г. Ф. Хендл: Соната е-мол
Ј. С. Бах: Соната Це-дур, Соната Е-дур
Г. Ф. Телеман: Свита а-мол
Г. Ф. Телеман: XII Фантазија за флауту соло
Л. Ван Бетовен: Серенада ор. 8
А. Штамиц: VIII каприча за флауту соло
Е. Кронке: Свита за флауту соло ор. 175
В. Тобер: Берсеза ор. 46
Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему
Б. Мартину: Скерцо
А. Вивалди: Концерт Де-дур ор. 10 бр. 3
Ђ. Б. Перголези: Концерт Ге-дур
Л. Бокерини: Концерт Де-дур ор, 27
Л. Хофман: Концерт Де-дур
Ф. А. Реслер-Росети: Концерт Де-дур
З. Вауда: Ноктурно
Снови за флауту соло
Естампа за флауту соло
И друга дела сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два пута у току сваког полугодишта обрадити, по квинтном кругу (истоимени дур и мол) све лествице;
б) на сваком часу обрадити по једну тонску и техничку вежбу, по избору наставника;
в) две збирке етида, односно по пет етида месечно;
в) четири комада;
г) шест соната и четири концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска лествица;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Дело за извођење уз пратњу клавира – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске лествице у разлагању, са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима, кроз две октаве у свим артикулацијама, у шеснаестинама, ММ=120-134, напамет.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Моис: Техничке студије и вежбе
М. Моис: Скале и арпеђа
М. Моис: Школа артикулације
Ј. Ердег: Техничке вежбе III свеска

ЕТИДЕ

Т. Бем: 24 каприча ор. 26
А. Б. Фирстенау: 24 етиде ор. 125
Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије
Е. Келер: Етиде ор. 33 III свеска
И друге збирке етида сличног садржаја и тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В. А. Моцарт: Рондо Де-дур
В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
Ј. С. Бах: Соната е-мол
К. Ф. Е. Бах: Соната а-мол за флауту соло
М. Маре: „Лудости Шпаније" („Les Folies d'Espagne") за флауту соло
М. Кронке: Свита у старом стилу ор. 81
Ф. Шуберт: Интродукција, Тема и Варијације ор. 1
К. Сен-Санс: „Оделет"
М. Блаве: Концерт а-мол
Ф. Девијен: Концерт Ге-дур
К. Штамиц: Концерт Ге-дур ор. 29
В. Блодек: Концерт Де-дур
К. Дебиси: Сирингс за флауту соло
Ж. Ибер: Пиес за флауту соло
А. Хонегер: „Игра козе" за флауту соло
М. Живковић: Свита у класичном стилу ор. 4
И друга дела сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) сне лествице четири пута по квинтном кругу – истоимени дур и мол;
б) по једна тонска и техничка вежба на сваком часу, по избору наставника;
в) две збирке етида, односно пет етида месечно;
г) четири сонате или свите;
д) пет комада;
ђ) три концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска лествица;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Дело за извођење уз пратњу клавира – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске лествице у разлагању са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима, кроз две октаве у свим артикулецијама, у шеснаестинама, ММ=126-144, напамет.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Моис: Механизам – Хроматизам
М. Моис: Дневне вежбе
Ј. Ердег: Техничке вежбе IV свеска

ЕТИДЕ

В. Де Микелис: 24 етиде op. 25
Е. Келер: 30 виртуозних етида op. 75
Тафанел-Гобер: 12 великих виртуозних етида
Ј. Андерсен: 24 етиде op. 15
И друге збирке етида сличног садржаја и тежине

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. С. Бах: Соната ха-мол
Ј. С. Бах: Партита а-мол за флауту соло
А. Ф. Доплер: Фантазија op. 26
Г. Форе: Фантазија op. 79
Ж. И: Фантазија
Ж. Енеску: Кантабиле и Престо
Ф. Гобер: Ноктурно и Алегро скерцандо
А. Вебер: Скерцето
Ц. Шаминад: Кончертино op, 107
Ј. Ј. Кванц: Концерт Ге-дур
В. А. Моцарт: Концерт Де-дур KV 314
В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур KV 315
К. Рајнеке: Концерт Де-дур
Ј. Ривије: Концерт
Д. Деспић: Партита op. 60 за флауту соло
П. Озгијан: Концертантна свита
И друга дела сличне тежине и садржаја

У оквиру наставног плана и програма обухваћена је основа свирања на ПИКОЛО ФЛАУТИ, прилагођавање специфичној поставци усника на уснама, упознавање са свим тоновима из звучног обима инструмента, њихово изједначавање по боји, јачини и квалитету, као и стицање основних вештина у техници свирања пиколо флауте кроз свирање лествица, техничких вежби, етида, композиција за извођење и лакших примера из оркестарске литературе.

ЛЕСТВИЦЕ

Све дурске и молске лествице кроз једну (у II полугодишту у разлагању и кроз две октаве), са разложеним трозвуцима и четворозвуцима у различитим артикулацијама, од умерених осмина до шеснаестина у темпу: четвртина MM 100.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Тафанел-Гобер: Техничке вежбе, бр. 1 и 2

ЕТИДЕ

Љ. Димитријевић: Школа за флауту I књига, од 23. до 55. стране (вежбе у распону де^1 до це^3 – звучно од де^2 до це^4)

Љ. Димитријевић: Школа за флауту II књига (вежбе у распону од це^3 до ха^3 – звучно од це^4 до ха^4)

КОМАДИ, СОНАТЕ, КОНЦЕРТИ

М. Блаве: Гавота I из Концерта а-мол
М. Корет: Рондо
Ј. С. Бах: Рондо и Менует из Свите ха-мол
Г. Ф. Хендл: Буре и Менует из Сонате Ге-дур
Ј. Л. Дусек: Менует
Е. Кронке: op. 92 „Весели тренутак”
В. Кронке: Гавота
В. Поп: „Шпанска игра”
Г. Ф. Телеман: Менует II из Свите а-мол
Ф. Ј. Госек: Гавота и Тамбурин
Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол
Г. Ф. Хендл: Соната Еф-дур
Г. Ф. Телеман: Соната Еф-дур
А. Вивалди: op. X Концерт бр. IV Ге-дур
А. Вивалди: op. X Концерт бр. V Еф-дур
Ј. Г. Линике: Концерт Ге-дур
У друга дела сличне тежине и садржаја, по избору наставника

У току II полугодишта ученика упознати са лакшим солима за пиколо флауту из оркестарске литературе.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

ФЛАУТА

а) четири пута све лествице по квинтном кругу (истоимени дур и мол);
б) на сваком часу најмање по једна тонска и техничка вежба, по избору наставника;
в) две збирке етида, односно четири етиде месечно;
г) две сонате;
д) четири комада;
ђ) два концерта.

ПИКОЛО ФЛАУТА

а) све лествице кроз две октаве, увек у уједначеном темпу;
б) све наведене вежбе из Школе за флауту I и II књига;
в) десет комада;
г) две сонате;
д) два концерта;
ђ) осам сола из оркестарске литературе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ФЛАУТА

1. Једна етида виртуозног карактера;
2. Комад виртуозног карактера;
3. Концерт – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

ПИКОЛО ФЛАУТА

1. Два комада уз пратњу клавира;
2. Једна соната или концерт уз пратњу клавира;
3. Два сола из оркестарске литературе.

ОБОА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, према могућностима, разложени тонични трозвуци и доминантни септакорди у дурским скалама, разложени тонични трозвуци и умањени септакорди у молским скалама.

Скале треба свирати у осминском покрету и у свим артикулацијама.

Хроматске скале у осминама од бе – еф^3.

ЕТИДЕ

Вилеман: 37 (45) етиде
Х. Брод: Етиде и сонате, I део
Л. Блезе: Техника обое – први део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Р. Шуман: I романса
Г. Ф. Хендл: Соната це-мол
Г. Ф. Телеман: Соната це-мол
Ј. Левандовска: Сонатина или неко друго циклично дело
П. Мерлот: Air pastoral
Хофман: Мали комади за обоу и клавир
И остала дела на нивоу првог разреда по избору наставника – арије, романсе, серенаде, игре.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етиде;
б) шест комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, разложени технички трозвук или доминантни септакорд у дуру, разложени тонични трозвук и умањени септакорд у молу.

Скале треба свирати у шеснаестинском покрету и у свим артикулацијама.

Хроматска скала у шеснаестинама од бе до еф^3.

ЕТИДЕ

Блат: 11 етида

Блат: 25 етиде
Л. Блезе: Техника обое, други део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Г. Ф. Телеман: Соната а-мол или ге-мол
Р. Шуман: II романса
Г. Ф. Хендл: Соната II
Г. Ф. Хендл: Концерт бр. 1
Корели-Барбирпли: Концерт
Албинони: Концерт Бе-дур или Де-дур
Ф. Форе: Grave et allegro giocoso
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) један комад домаћег аутора;
г) једна соната;
д) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Телеман – једна од наведених соната ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале у обиму инструмента – од бе до ге^3 – разложени тонични трозвуци и доминантни септакорд у дуру, разложени тонични трозвук и умањени септакорд у молу. Скале свирати у шеснаестинском покрету, бржем темпу и у свим артикулацијама.

Све скале вежбати са секундама и терцама у триолском и шеснаестинском покрету, умереног темпа, легато и нон легато.

Хроматска скала у свим артикулацијама, у брзом темпу од бе до ге^3. Све скале се изводе напамет.

ЕТИДЕ

Шмит: I део
Шмит: II део
Ферлинг: 18 етида
Избор етида у редакцији Љ. Петрушевског

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Р. Шуман: Романса а-мол
А. Корели: Концерт Еф-дур
Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол
Ј. Ибер: Escales No 2
Г. Арнани: Романса
Колин Шарл: Celebres Solos de Concurs per Hautbois et Piano op. 34 или op. 40
К. Одак: Рондо
Ј. Бомартие: Соната е-мол
Ф. Беминиани: Соната I
Б. Марчело: Соната Еф-дур, Де-дур, де-мол, ге-мол
Ф. Бенда: Соната ин Еф
Ф. Гал: Соната
Ђ. Б. Перголези: Концерт за обоу
Д. Фон Дитерсдорф: Концерт Ге-дур
Ј. М. Леклер: Концерт Це-дур
Ј. Телеман: Концерт еф-мол
Албинони: Концерт Де-дур
Г. Ф. Хендл: Сонате це-мол, ге-мол
Колен: Solo de concours бр. 1

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) једно домаће дело;
г) три сонате;
д) два концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордом (нон легато);
2. Две етиде различитог карактера;
3. Композиција за извођење са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале у обиму инструмента – од бе до ге^3 – са разложеним тоничним и доминантним септакордом у дуру, разложеним тоничним трозвуцима и умањеним септакордима у молу – у шеснаестинском покрету, брзом темпу и у свим артикулацијама.

Све скале свирати са секундама и терцама у триолском и шеснаестинском покрету, у брзом темпу, легато и нон легато.

Хроматска скала у свим артикулацијама, у веома брзом темпу од бе до ге^3. Све скале се изводе напамет.

ЕТИДЕ

Луфт: Етиде за обоу
Ферлинг: 48 етида
Избор етида у редакцији Љ. Петрушевског

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Чимароза: Концерт Це-дур
А. Марчело: Концерт де-мол
А. Вивалди: Концерт а-мол
А. Вивалди: Концерт Еф-дур
П. Хиндемит: Соната
Радомир Петровић: Сонатина
Дејан Деспић: Пасторала за обоу соло op. 64
Албинони: Концерт де-мол бр. 9
Ј. Хајдн: Концерт Це-дур
Колен: Solo de concours бр. 2
В. А. Моцарт: Концерт Це-дур
Молан Влајин: Рондино
Х. Бусер: Астурна op. 84
Г. Пјерне: Piece en sol mineur
Пх. Гобер: Internade Champetre
И. Ковач: Скерцо
А. Смаиловић: Пасторала
К. Сен Санс: Соната op. 166
И. Петрић: Сонатина
Х. Бауман: Соната
В. Белини: Концерт е-мол
Д. Молик: Кончертино Це-дур
Б. Бјелински: Концерт

У оквиру наставног плана и програма обухваћена је основа свирања на ЕНГЛЕСКИ РОГ, упознавање са свим тоновима из звучног обима инструмента, њихово изједначавање по боји, јачини и квалитету, као и стицање основних вештина у техници свирања енглеског рога кроз свирање лествица, техничких вежби, етида, композиција за извођење и лакших примера из оркестарске литературе.

ЛИТЕРАТУРА

А. М. Р. Барет: 40 етида
Б. Марчело: Соната за енглески рог и клавир
Г. Доницети: Концерт за енглески рог и оркестар
П. Хиндемит: Соната за енглески рог и клавир

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) једно домаће дело;
г) три сонате;
д) два концерта.

ЕНГЛЕСКИ РОГ

а) пет етида;
б) сината или концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ОБОА

1. Једна етида;
2. Композиција виртуозног карактера;
3. Дело југословенског или словенског аутора.
4. Концерт I, II, III став ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

ЕНГЛЕСКИ РОГ

1. Једна етида;
2. Једна соната или концерт.

КЛАРИНЕТ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона ге^3 са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свирати разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следећи начин: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени септакорд.

Хроматску скалу свирати од е мало до ге^3 са малом секундом.

ЕТИДЕ

Клозе: I свеска
Лефевр: Методо I
Бруно Брун: III свеска
Л. Видеман IV свеска
Гомабо: 21 каприччо
Обавезно паралелно радити две различите школе

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Бруно Брун: Избор малих комада
Композиције са клавиром на нивоу градива I разреда по избору наставника

КОНЦЕРТ

Штамиц: Концерт Бе-дур – цео

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три комада;
б) Штамицов концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала кроз три октаве са трозвуком, доминантним и умањеним септакордом;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Један комад уз пратњу клавира.
КОМАД СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона ге3 са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свирати разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следећи начин: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени септакорд.

Хроматски скалу свирати од е мало до ге^3 са малом секундом.

ЕТИДЕ

Клозе: I и II свеска
Жан Жан: I свеска
Лефевр: III свеска
Бруно Брун: IV свеска

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Р. Вагнер: Адађо
Пјерне: Канцонета
Фибих: Селанка
К. М. в Вебер: Варијације
Друге композиције са клавиром на нивоу градива II разреда по избору наставника

КОНЦЕРТ

Хофмајстер: Концерт Бе-дур

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Три комада;
б) Хофмајстеров концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала кроз три октаве са трозвуком, доминантним и умањеним септакордом;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Комад уз пратњу клавира
КОМАД СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона а^3 са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свирати разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следећи начин: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени септакорд.

Хроматску скалу свирати од е мало до а$_3$ са малом секундом.

ЕТИДЕ

Ул: I свеска – по избору
Жан Жан: I и II свеска
Блат: 12 каприча
Крепш: 350 етида
КОМПОЗИЦИЈЕ СА КЛАВИРОМ на нивоу градива III разреда по избору наставника

КОНЦЕРТИ

К. М. Вебер: Кончертино
Штамиц: Концерт Ес-дур
Першинов: Балада
Крамерж: Концерт Ес-дур

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала кроз три октаве са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордом;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Комад уз пратњу клавира.
КОМАД СЕ СВИРА НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона а$_3$ са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима. Скале свирати разложено у лаганим осминама и шеснаестинама на следеће начине: секунде, терце, октаве, трозвук доминантни и умањени септакорд.

Хроматску скалу свирати од е мало до а^3 са малом секундом.

ЕТИДЕ

Ул: II свеска 48 етида
Кавалин: 30 каприча
Ђанијери: 12 етида
Жан Жан: II и III свеска
КОМПОЗИЦИЈЕ СА КЛАВИРОМ на нивоу градива IV разреда по избору наставника

КОНЦЕРТИ

К. М. Вебер: Кончертино
Рабо: Соло де конкур
Перминов: Балада
Бонар: Рондо
Бруно Брун: Минијатуре
К. М. в Вебер: Концерт Ес-дур, еф-мол
В. А. Моцарт: Концерт Ас-дур
К. Сен Санс: Соната
Данци: Соната
Гобер: Фантазија
У другом полугодишту IV разреда, када су ученици већ добро савладали проблеме на кларинету, упознају се са БАС КЛАРИНЕ-

ТОМ и његовим техничком могућностима. Техника дирки и усник су исти као и код кларинета, разлика је у величини и звуку – бас кларинет звучи за октаву ниже од кларинета.

Због своје гломазности није подесан да буде солистички инструмент па се искључиво употребљава као оркестарски инструмент и у камерним саставима.

Упознавање бас кларинета треба да се огледа у свирању оркестарског материјала, соло деоница и то:

Ц. Франк: Симфонија де-мол

Ђ. Верди: соло места из опера „Моћ судбине", „Аида", „Дон Карлос", „Фалстаф", „Отело"

Р. Вагнер: соло места из опера „Танхојзер", „Лоенгрин", „Тристан и Изолда"

Ђ. Пучини: соло места из опера „Боеми", „Тоска", „Мадам Батерфлај"

О. Респиги: соло места из опера „Римске фонтане", „Римске пиније"

П. И. Чајковски: соло места из балета „Ромео и Јулија", „Шчелкунчик", „Лабудово језеро"

П. И. Чајковски: соло места из опера „Пикова дама", „Евгеније Оњегин"

С. Христић: соло места из балета „Охридска легенда"

П. Коњовић: соло места из опере „Коштана"

Х. Викман: Композиције за два кларинета, алт кларинет и бас кларинет

Х. Вокнам: Композиције за 4 кларинета, алт кларинет и бас кларинет

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

БАС КЛАРИНЕТ

а) 10 оркестарских сола.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Један концерт;
3. Једно виртуозно дело – композиција југословенског или словенског аутора

ФАГОТ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Треба обрадити све дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, према могућностима инструмента, разлижени тонични трозвуци и доминантни септакорди у брзим осминама – напамет.

ЕТИДЕ

Обрадити две различите школе етида

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. Вајсенборн: Свеска I, op. 8
Старокаломски: Свита
Хара Ласло: Школа за фагот II свеска

КОМАДИ

Мали комади и транскрипције, односно композиције са клавиром на нивоу градива I разред а по избору наставника

Лигнпелтер: Кончертино
Коломиц: Скерцо
Б. Трудић: Скерцо
М. Стахуљак: Рондо за фагот и клавир op. 21 бр. 2
Ј. Вајсенборн: Романса
Ф. Менделсон: Песме без речи op. 85 бр. 14
Ј. Вајсенборн: Анданте

Темељније упознавање тенор кључа чије је учење започето у IV разреду основне музичке школе.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) један кончертино.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са разложеним тоничним трозвуцима и доминантним септакордима у брзим осминама – стакато;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Композиција са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале у обиму две октаве или дуодециме, према могућностима инструмента. Разложени тонични, доминантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама – напамет.

ЕТИДЕ

Ј. Вајсенборн: Свеска II op. 8 од 1 до 25
О. Бурдо: Grande Methode Complete – техничке вежбе

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. Вајсенборн: Каприччо
М. Глинка: Путникова песма
М. Мусоргски: Стари замак
Л. Милде: Andante или Романса
К. Дебиси: Мали Црнац
Александра Лого: Свита
Б. Бјелински: 2 инвенције

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала, са тоничним трозвуком и доминантним септакордом, разложено – стакато;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Композиција са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму три октаве: Це, Бе, Ха, Цис, Де, це, бе, цис, де.

Остале скале кроз две октаве плус квинта – према могућностима инструмента.

Разложени, тонични, доминантни, умањени четворозвуци у шеснаестинама и хроматске скале.

Вежбе у тенор кључу.

ЕТИДЕ

Копраш: Етиде II део
Милде: Етиде op. 24 од 1 до 10
Убрадуз: Техничке вежбе

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

К. Штамиц: Концерт Еф-дур
А. Вивалди: Концерт а-мол
В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур – I став
Станојло Рајичић: „Песма и игра"
Хилмера: Con Umoro
Друга одговарајућа дела домаћих аутора
Емил Косето: Концертантна свита
Бомартије: Соната ге-мол
Мишел Корет: Соната де-мол

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) један концерт;
г) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала, са трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима – non legato;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Композиција са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму три октаве: Це, Бе, Ха, Де, Цис, це, бе, ха, де, цис.

Остале скале треба изводити кроз две октаве плус квинта – према карактеристикама инструмента.

Доминантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама и хроматске скале.

Вежбе у тенор и виолинском кључу.

ЕТИДЕ

Милде: Етиде op. 24 од 11 до 25
Милде: Концертне етиде op. 25 – пет лакших по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. Кр. Бах: Концерт Бе-дур
В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур
А. Вивалди: Концерт – један тежи
К. М. Вебер: Концерт Еф-дур
А. Вивалди: Соната а-мол
Давид: Кончертино
Мирошњиков: Скерцо
П. Хиндемит: Соната
Ј. Петрић: Соната
И друга одговарајућа дела југословенских аутора

У другом полугодишту IV разреда ученици треба да упознају КОНТРА ФАГОТ и његове техничке карактеристике. По облику и начину свирања, односно по самој гриф табели, сличан је фаготу.

У оркестру углавном има пратећу улогу, односно дуплира и појачава одређене басовске деонице, али и поред тога њему су поверене кратке соло деонице карактеристичне за његову боју и врло дубок регистар.

Посебна литература не постоји и користе се школе из програма за фагот, по избору наставника, а карактеристичне соло деонице из оркестарске литературе који би требало да сваки ученик фаготиста упозна и савлада су:

Г. Малер: Симфоније бр. II и IX
Л. ван Бетовен: Симфоније бр. V и IX
Д. Шостакович: Симфонија бр. V
М. Равел: „Моја мајка гуска”
М. Мусоргски: Слике са изложбе
П. Дика: Чаробњаков ученик .....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

ФАГОТ

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) једно домаће дело;
г) један концерт;
д) једна соната.

КОНТРАФАГОТ

а) шест оркестарских сола.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Концерт I, II, III став ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ;
3. Композиција виртуозног карактера;
4. Дело југословенског или словенског аутора.

САКСОФОН

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона еф^3 (фис^3) са трозвуцима и доминантним и умањеним септакордима. Стакато у лаганим осминама и шеснаестинама, трозвуци легато у савладаном распону.

Хроматска скала.

ЕТИДЕ

Ј. Блакман: Sax. Schule I
П. Херер: Saxofon Schule I
Б. Брун: III свеска за кларинет – по избору (транскрипције)
Ј. Јетл: Saxofon Schule I

Препоручује се употреба литературе за кларинет, обоу и сличне, одговарајуће инструменте према саксофону.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Б. Брун: Избор лаких комада – транскрипција – за саксофон на нивоу градива I разреда средње школе
Клаус Петер Брухман: Романса
Герхард Мор: Очекивање
Ф. Шуберт: Серенада

Употребљавати транскрипције из литературе за виолончело, кларинет и обоу, на нивоу I разреда средње школе

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) један комад;
в) једно југословенско дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са доминантним и умањеним септакордима;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Комад са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале до висине тона еф^3 (фис^3) са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима. Стакато у лаганим шеснаестинама, шеснаестинама легато. Трозвуци, доминантни и умањени септакорди у савладаном распону.

Хроматска скала.

ЕТИДЕ

Ј. Блекман: I школа за саксофон
П. Херер: Саксофон школа II
Б. Брун: IV свеска за кларинет – етиде по избору
Ј. Јетл: Saxofon Schule
Ф. Хаук: Neue saxofon Schule

Обавезно радити две паралелне школе.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Б. Брун: Избор малих комада
К. Штамиц: Концер Ес-дур – транскрипција
М. Цири: op. 52 Капричо за саксофон и клавир
Ј. Мајер: Новелета за алт саксофон и клавир

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) једно југословенско дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима – не разложено, стакато;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Комад са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале у обиму инструмената до еф^3 (фис^3) са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима, стакато у шеснаестинама.

Легато трозвуци, доминантни четворозвуци.

Хроматске скале стакато и легато.

Паралелне дијатонске терце.

ЕТИДЕ

Ј. Јетл: 12 етида за алт саксофон
Х. Клозе: Quinze etudes chantantes pour le saxofon – најмање 6 етида
Х. Клозе: Methode Complete p. Saxofon – дневне вежбе и 3 концертне етиде
Melodie suisse
Melodie Allemende
Madrid Bolero
Густав Бумке: op. 43 II и III свеска, 36 етида и 24 џез етиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Рафел Гинтер: op. 71 Кончертино за алт саксофон или Рецитатив за алт саксофон и клавир
Перином: Балада
Фрикер: Aubade за саксофон и клавир
Бернар Куц: „Стара Русија" – фантазија
Ј. Хајдн: Фантазија
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) једно југословенско дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Две композиције са клавиром ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму инструмената до еф^3 (фис^3) са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима.
Паралелне секунде, терце и кварте.
Артикулације применити у раду са свим скалама са посебним тежиштем на фигуру две легато две стакато.
Хроматска скала стакато, легато.

ЕТИДЕ

Кавалини: Избор каприча – транскрипција кларинет
Х. Клозе: Metode complete pour tues les saxofones – дневне вежбе по избору
Х. Клозе: Quinle etudes chantantes – теже концертне етиде
Густав Бумке: IV и V свеска – техничке вежбе

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Зигфрид Карг Елерт: op. 153 25 Carien вежби и 1 соната, свеска I и II
П. Хиндемит: Соната за алт саксофон
Зигфрид Сиара: Сонатине ала џез
Душан Радић: Кончертино – транскрипција кларинета
Гобер: Фантазија – транскрипција
В. А. Моцарт: бр. 2 Ес-дур – транскрипција хорне

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) једно југословенско дело;
г) један концерт;
д) једна соната.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Концерт I, II, III став – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ
3. Композиција виртуозног карактера;
4. Композиција југословенског или словенског аутора.

ТРУБА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве – према могућностима ученика. Тонични трозвуци и доминантни септакорди у лаганим шеснаестинама – напамет.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

За ову врсту вежбања користити школе: Стамп, Колин, Карузо, Шлозберг или Калет. Свака од ових школа обрађује сличне компоненте и уз сваку вежбу стоје исцрпна објашњења. Вежбе ученик може да користи према својим могућностима. Ове школе се раде у све четири године.

ЕТИДЕ

А. Стрнад: II свеска за средњу школу – од бр. 1 – 15
Ј. Арбан: Вежбе за хроматику
Ј. Арбан: Разложени дур тоналитети
Ј. Арбан: Вежбе за легато
Ђ. Тошић: I свеска етида
Зигмунд Херинг: Књига III – прогресивни трубач
П. Клодонир: 20 малих етида
Зигмунд Херинг: 32 етиде – од 1 – 12
И друге етиде сличног карактера и тежине по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Коган: Концерт
П. И. Чајковски: Наполитанска игра
С. Болотин: Лаке мелодије – избор
Шварц: Романса
Г. Ф. Хендл: Соната у Еф-дуру (обрада Жан Тилде)
Ј. Ед. Бара: Оријентал
Ђ. Тошић: Обраде Мокрањца
И неки други комад или концерт сличног карактера и тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала;
2. Једна етида са умереним техничким захтевима;
3. Једна мелодијска етида;
4. Једна композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве – према могућностима ученика – и разложени тонични трозвук и доминантни септакорд у споријим шеснаестинама.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

Приказане у I разреду обавезно користити

ЕТИДЕ

Ђ. Тошић: II и III свеска етида
Ј. Арбан: Хроматске триоле
Ј. Арбан: Предвежбе за вежбе са украсима – страна 81 комплетне методе
Ј. Арбан: Вежбе за легата
Ј. Арбан: Вежбе за дупли и трипли језик
З. Херинг: 32 етиде – од бр. 2 – 22
З. Херинг: Четврта књига
П. Клодомир: 12 карактеристичних етида
Крпаров: Етиде – од бр. 1 – 9
И друге етиде сличне тежине и карактера по избору наставника.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Купрински: Каватина
К. Шван: Соната за трубу и клавир
Г. Бали: Анданте и Алегро
Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација
М. Силвански: Концерт за трубу и клавир
И други комад сличне тежине или лакши став неке цикличне композиције по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУ ПРОГРАМА

а) обрадити две различите школе етида;
б) четири комада;
в) једну лакшу цикличну композицију;
г) један став концерта.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала по програму;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Комад са клавиром.
КОМАД СА КЛАВИРОМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве – према могућностима ученика. Разлижени тонични, доминантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама и приступачним артикулацијама. Хроматска скала – све напамет.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

Обавезно користити дневне вежбе приказане у I разреду

ЕТИДЕ

Ђ. Тошић: IV и V свеска етида
А. Стрнад: Збирка етида за средњу школу – од бр. 50 – 75
Ј. Арбан: Интервали
Ј. Арбан: Дупли и трипли језик
Ј. Арбан: Вежбе за украсе
Бали: 15 етида
Крпаров: Етиде – од бр. 10 – 12
И друге школе етида сличних трехничких захтева по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ СА КЛАВИРОМ

Вејивановски: Соната ге-мол
Волф: „Ростокер свита”
Мартину: Сонатина
Руњон: Први соло за конкурс
Тиле: Мали концерт за трубу
Шају: Конкурски комад
Куле: Соло за конкурс
Ј. Бергманс: Ла Шенил
В. Шепелев: Скерцино
И. Бобровски: Скерцино
А. Скајо: Комад за конкурс
А. Бокам: Арлекинада
Х. Бусер: Анданте и Скерцо
П. Мендез: Хота
Е. Мартен: Концертни рондо
Е. Бозас: Бадинаж
Л. ван Бетовен: Арија
А. Гедике: Концертна етида op. 49
М. Балакирев: Грузинска песма
С. Баласањан: Концертне етиде – избор
Л. Коган: Скерцо
Б. Марчелдо: Скерцандо

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) једну сонату или сонатину;
г) један концерт;
д) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са доминантним трозвуцима и умањеним четворозвуцима;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Два оркестарска сола;
4. Композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Поновити скале из претходних разреда с тим да се свирају и у легато техници и у нешто бржим шеснаестинама.

ДНЕВНЕ ВЕЖБЕ

Обавезно користити двевне вежбе приказане у I разреду

ЕТИДЕ И ВЕЖБЕ

А. Стрнад: Етиде за средњу школу – од бр. 75 до краја
Ј. Арбан: Етиде – од бр. 1 – 8
Шарли: 30 етиде – од бр. 1 – 10
Бич: Етиде – други део
Ђ. Тошић: VI свеска
Ђ. Тошић: Нови звуци трубе

КОНЦЕРТИ И КОМАДИ

Бутри: Тромпетунија
М. Логар: Омладински концерт за Це трубу
Арутуњан: Концерт
Вигерт: Концерт Де-дур
Сен-Санс: Фантазија у ес-молу
Фиала: Кончертино ге-мол
Хумел: Концерт Ес-дур
Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур
В. А. Моцарт: Мали концерт
А. Гедике: Концерт за трубу и оркестар
Е. Порино: Кончертино
Ф. Депре: Кончертино
Г. Делеруе: Кончертино
Р. Буотри: Кончертино
Ј. Ибо: Соната
П. Хиндемит: Соната
Ј. М. Дефај: Сонатина
Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 2 (транскрипција Крпарев)
Ј. Б. Арбан: Варијације на „Норму” од Белинија
Ј. Б. Арбан: Карневал у Венецији
В. Шепелов: Скерцино
А. Аратуњан: Концертни скерцо

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) два комада;
в) један став сонате;
г) један концерт;
д) једно домаће дело или дело словенског аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида цикличног карактера;
2. Концерт – најмање троставачни;
3. Комад виртуозног карактера;
4. Композиција југословенског или словенског аутора;
5. Крањчевић-Тошић: Оркестарске студије.
ЈЕДНА КОМПОЗИЦИЈА ОД НАВЕДЕНИХ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ.

ТРОМБОН

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, према могућностима ученика. Тонични трозвуци и доминантни

септакорди напамет.

ЕТИДЕ

К. Копраш: I свеска
Р. Милер: Техничке студије 1. део
Е. Гаетке: Дневне вежбе
Ф. Подер: 24 студије
Е. Гетке: Скале
Колин: Метода 1. Део LIP FLEXIBILITY

КОМПОЗИЦИЈЕ

С. Гордон: The iceberg
Р. Клерис: Theme de concours
Р. Ботри: Choral varie
Р. Клерис: Молитва
Лами: Choral varie
Гајнебер: Сарабанда

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Гајард: Сонате – по избору

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скале предвиђене за први разред;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, према могућностима ученика. Разложени тонични, доминантни и умањени четворозвуци у шеснаестинама.

КЉУЧЕВИ

Упознати тенор кључ
К. Копраш: 1. свеска

ЕТИДЕ

К. Копраш: 1. свеска
Р. Милер: Техничке студије 1. и 2. део
Е. Гетке: Дневне вежбе
Е. Гетке: Скале
Е. Гетке: Етиде – ритам, артикулација
Ф. Подер: 24 студије
Колин: Метода 1. део LIP FLEXIBILITY

КОМПОЗИЦИЈЕ

Р. Бутри: Тромбонара
П. М. Дибоа: Два марша
J. Бергман: La famme a barbe
Е. Боза: Чакона
А. Деванжер: Хумореска

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Гајар: Сонате – по избору

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три комада извести на јавном часу;
б) једна соната изведена на јавном часу.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скале предвиђене за други разред;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму две октаве. Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци. Хроматске скале у шеснаестинама у темпу.

КЉУЧЕВИ

Обрадити алт кључ

ЕТИДЕ

К. Копраш: 2. Свеска
Р. Милер: 3. Свеска
Ф. Вобарон: Етиде
Е. Гетке: Дневне вежбе
Е. Гетке: Скале
Е. Гетке: Етиде – ритам, артикулација
Колин: Метода 1. и 2. део LIP FLEXIBILITY; LIP TRILLER

ОРКЕСТАРСКЕ СТУДИЈЕ

Винко Валечић: Оркестарске студије за тромбон, скрипте за трећи разредмузичке школе 1. део

КОМПОЗИЦИЈЕ

В. Мејер: Galliord
И. Деспорт: Фантазија
И. Е. Барат: Интродукција и серенада
Казиниер: Каприча
Мазис: Емпромпти
М. Пот: Концертне етиде

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Гајар: Сонате – по избору
J. П. Телман: Комчертино ђокозо
Е. Сашес: Кончертино
Новаковски: Кончертино
Н. Р. Корсаков: Концерт Е-дур

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима кроз две октаве – НАПАМЕТ;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ;
4. Једно циклично дело са клавиром.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити дурске и молске скале у обиму две октаве, разложене тоничне четворозвуке, доминантне и умањене четворозвуке и хроматске скале у брзим шеснаестинама.

КЉУЧЕВИ

Етиде у тенор и алт кључу

ЕТИДЕ

К. Копраш: 2. свеска
Ф. Вобарон: Етиде
Р. Милер: 3. свеска
Е. Гетке: Дневне вежбе
Е. Гетке: Скале и арпеђа
Колин: Метода 1. и 2. део

ОРКЕСТАРСКЕ СТУДИЈЕ

Винко Валечић: Оркестарске студије за тромбон – скрипта за четврти разред средње музичке школе 2. део

КОМПОЗИЦИЈЕ

А. Гилман: Morceaus simfonique
Г. Фрескобалди: Токата
Е. Боза: Homagge a bace
К. Сен-Санс: Каватина
К. Одак: Емпромпти
В. Ловец: Речитатив и Арија

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Гајар: Сонате – по избору
А. Вивалди: Сонате – по избору
Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол
Ф. Давид: Кончертино Ње-дур
Вагензал: Концерт
Н. Р. Корсаков: Концерт Бе-дур
В. Блажевић: Концерт бр. 2 Дес-дур
Ј. Бошњак: Три песме за тромбон и оркестар

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида концертног карактера;
2. Концерт сва три става – ОБАВЕЗНО НАПАМЕТ;
3. Композиција виртуозног карактера;
4. Дело југословенског или словенског композитора.

ХОРНА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске и молске скале у обиму дуодециме, или две октаве.

Тоничне трозвуке, доминантне и умањене септакорде изводити у темпу умерених осмина.

Трилере без употребе вентила вежбати у лаганом темпу.

ЕТИДЕ

Е. Кауцки: I свеска
М. Зимолуг: Етиде II свеска
Копраш: I свеска до броја 20

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

М. Влајин: 6 Багатела
Сен Санс: Кончертино ор. 94
Боца: У Ирској
Баш: Ноктурно
Сен Санс: Романса ор. 36
В. А. Моцарт: Концерт бр. 1 Де-дур
Друга дела по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) четири композиције за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ ИЗВОДИ СЕ НАПАМЕТ.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму дуодециме, или две октаве.

Тонични, доминантни и умањени четворозвуци у спорим шеснаестинама.

Транспозиције у е, Ес, Де и Це хорни.

Трилере без употребе вентила треба вежбати у бржем темпу. Интервале – квинте, сексте, сеприме и октаве – изводити, односно свирати одвојено, са нагласком (стакато) и везано (легато) нагоре, од пиано до форте, а на доле од форте до пиано у свим дурским и молским скалама. Увежбати употребу двоструког и троструког језика у свирању.

ЕТИДЕ

М. Зимолуг: Етиде II свеска
М. Алфонз: I свеска
Копраш: I свеска, до краја

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

А. Глазунов: Ревери
В. А. Моцарт: Концерт бр. 3 Ес-дур
Корели: I соната
Матис: Концерт бр. 2 ор. 24
Олкер: Lied
Р. Г. Монтерен: Балада
Друга дела по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а)две различите школе;
б) четири комада;
в) два дела југословенских аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним чеуворозвуцима;
2. Три етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму дуодециме, или две октаве. Разложени тонични, доминантни и умањени четворозвуци у бржим шеснаестинама. Хроматске скале стакато и легато.

ЕТИДЕ

Копраш: II свеска
Алфонс: II свеска
Гале: Етиде ор. 57

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Корели: Из збирке „Једанаест соната”
Присл: Скерцето
Осборц: Серенада
Моцарт: 12 дуета за хорну
Кауцки: Враснохорска свита
Моцарт: Концерт ор. 2 Ес-дур
Доменико: Варијације
Матис: Концерт бр. 1
Друга дела по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) један кончертино;
г) једна соната;
д) један концерт;
ђ) једно домаће дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала са трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима – нон легато;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција са клавиром.
КОМПОЗИЦИЈА СА КЛАВИРОМ СВИРА СЕ НАПАМЕТ.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са разложеним трозвуцима (тонични и доминантни) и четворозвуцима (умањени) и хроматске скале у легату и стакату, све у брзом темпу.

ЕТИДЕ

Гале: Етиде ор. 13
Алфонс: Етиде III свеска
Коцер: Етиде ор. 81
Бекароси: Десет каприча

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Моцарт: Концерт бр. 1 Де-дур
Моцарт: Концерт бр. 2 Ес-дур
Матис: Концерт ор. 24
Керубини: Соната бр. 2

Рајнбергер: Соната ор. 178
Корели: Из збирке „Једанаест соната”
Петар Стојановић: Адађо и Рондо
Душан Костић: Пародија и Гротеска
Депуи: Варијације
Департ: Нормандијска балада
Хенинг: Дуети за две хорне
К. Барановић: Елегија
Ј. Бегрман: Les Lutteurs
Бетовен: Соната
Кохут: Кончерто
Деспорт: Ballade Normande
Боне: Сувенир
Солобух за хорну
Ј. Штраус: Дон Жуан, Тил Ојленшпигел
П. И. Чајковски: Симфонија бр. 5
Б. Барток: Играчка свита
Ф. Лист: Прелиди
М. Равел: Павана

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите школе етида;
б) три комада;
в) једно домаће дело;
г) једна соната;
д) један концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Једна композиција виртуозног карактера;
3. Композиција југословенског или словенског аутора;
4. Концерт I, II и III став.
КОНЦЕРТ СЕ СВИРА НАПАМЕТ.

ТУБА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Упознавање ученика са основама инструмента. Држање инструмента, особине. Почетно правилно дисање и постављање усника. Вежбање са усником. Вежбање дугих тонова и интервала.

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у целим и половинским нотним вредностима, а тоничним трозвуком.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа за тубу I део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Лакши комади по избору наставника и могућностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору предметног наставника;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – комад.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у половинским нотним вредностима, тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа за тубу II део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Музички комади – транскрипције по избору наставника и могућностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – комад са клавирском пратњом.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у осминама и шеснаестинама, тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук са малим и великим разлагањем.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

К. Копраш: Етиде I део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Е. Саш: Кончертино за бас Еф-Бе
Г. Вихтл: Кончертино за бас Еф-Бе
Комади уз клавирску пратњу
Оркестарске композиције – по избору наставника.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – комад или концерт са клавирском пратњом.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у шеснаестинама, тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук са малим и великим разлагањем.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

К. Копраш: Етиде II део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Е. Саш: Кончертино за бас Еф-Бе
Г. Вихтл: Кончертино за бас Еф-Бе
Комади уз клавирску пратњу
Оркестарске композиције.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида хетерогеног значаја;
2. Једна композиција – комад са клавирском пратњом.;
3. Концерт или друга циклична композиција са клавирском или оркестарском пратњом.

ТЕНОРХОРН

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Упознавање ученика са инструментом. Особине и држање инструмента. Почетно правилно дисање и постављање усника. Вежбе са усником без инструмента. Вежбе са инструментом – свирање дугих тонова и интервала.

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, са тоничним трозвуком.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа I део
Ј. Арбан: Школа I део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Краћи комади и композиције по избору наставника и могућностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору предметног наставника;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – комад.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве.

Разложени тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук у осминама.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа II део
J. Арбан: II и III део
Шлосберг: Дневне вежбе за трубу – по избору.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Транскрипције и друге композиције уз клавирску пратњу одговарајуће тежине, а по избору наставника.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору предметног наставника;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – комад уз клавирску пратњу.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним четворозвуком у шеснаестинама.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа III део
J. Арбен: V и VI део
К. Копраш: Школа за тромбон I део – по избору
Р. Кицер: Школа за баритон II део – по избору
Шлозберг: Дневне вежбе за трубу – по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Б. Блажевић: Дуети уз пратњу клавира
Г. Лазаренс: Балада
Г. Гоце: Арија и Полонеза
Оркестарске композиције

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору предметног наставника, тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Једна композиција – концерт уз клавриску пратњу.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале кроз две октаве, тонични трозвук, доминантни и умањени четворозвук у шеснаестинама – брз темпо.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

К. Копраш: I и II део
J. Арбан: VII део – бр. 1, 2, 3, 7, 9 и 12
J. Арбан: Фантазија бр. 1, 2, 3, 4 и 5
Р. Кицер: Школа III део
Шлозберг: Дневне вежбе за трубу – по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Б. Блажевић: Концерт Дес-дур
В. Либе: Бравур полка
J. С. Бах: Пролеће се буди
Голтерман: Анданте
Е. Реих: Концерт А-дур
Оркестарске композиције

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида хетерогеног садржаја;
2. Једна композиција – комад уз клавирску пратњу.
3. Концерт или друга циклична композиција.

БАРИТОНХОРН

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Упознавање ученика са основама инструмента. Особине и држање инструмента. Почетно правилно дисање. Постављање усника, вежбање са усником без инструмента, вежбање-свирање на инструменту дугих тонова и интервала.

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму дуодециме или две октаве, са тоничним трозвуком.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа за баритон I део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Лакши комади – транскрипције по избору наставника и могућностима ученика.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору наставника;
2. Две етиде различитог садржаја;
3. Једна композиција – комад уз клавирску пратњу.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске лествице са тоничним трозвуком , доминантним и умањеним четворозвуком у осминама.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

Р. Кицер: Школа за баритон II део.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Краћи комади – транскрипције уз клавирску пратњу

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору наставника;
2. Две етиде различитог садржаја;
3. Једна композиција – комад уз клавирску пратњу.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале са тоничним трозвуком, доминантним или умањеним четворозвуком у шеснаестинама.
Хроматска скала.

ЕТИДЕ

К. Копраш: Школа за баритон I део
J. Арбан: III и IV део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Б. Тутсел: Композиције уз пратњу клавира – по избору
Е. Раих: Концерт за тенор-баритон А-дур
Б. Блажевић: Концерт за тенор-баритон Дес-дур
Композиције за тромбон или фагот одговарајуће тежине по избору наставника
Оркестарске композиције

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица по избору наставника;
2. Две етиде различитог садржаја;
3. Једна композиција – концерт уз клавриску пратњу.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале Ђ, са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним четворозвуком.
Хроматске скале.

ЕТИДЕ

Ј. Арбан: V, VI и VII део
К. Копраш: Школа за баритон II део

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Еуген Раих: Студијски концерт за баритон
Ђ. Верди: Одломак из опере „Трубадур”
Голтерман: Анданте
Е. Раих: Концерт за тенор-баритон А-дур
Б. Блажевић: Концерт за тенор-баритон Дес-дур
Оркестарске композиције

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида хетерогеног садржаја;
2. Једна композиција – комад уз клавирску пратњу.
3. Концерт или друга циклична композиција.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА НАСТАВЕ ДУВАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА (УПУТСТВО)

Током четворогодишњег основног школовања ученици се морају оспособити да савладају све елементарне музичке и техничке проблеме везане за поједине инструменте. Једино тако оспособљени могу да прате наставу у средњој школи.

Од самог почетка првог разреда мора се водити рачуна да професионално опредељени ученици морају бити вођени изузетно стручним наставницима који ће их одвести на даље школовање – студије.

Стриктно се придржавати програма тако да се ученик правилно развија у професионалном смислу. Обратити пажњу на систематски рад у току целокупног школовања, што значи да ученик мора свакодневно да вежба: неговање тона, интервалске вежбе због корекције интонације, скале, етиде, комаде.

Изузетно надареним ученицима омогућити и већи број од предвиђеног фонда часова и на тај начин им омогућити бржи професионални развој.

Ученику према способности и афинитету бирати програм кроз који ће се најбоље развијати његова музикалност, техника, спремност и начин мишљења и обликовање целокупног програма и дела које изводи кроз професионални рад.

Педагог је дужан да својом професионалном одговорношћу обучи и спреми ученика за даљи наставак школовања на вишем степену.

УДАРАЉКЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ДОБОШ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Џони Ли Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу
„П. А. С.” Интернационални рудименти за добош – првих 40 рудимената

ЕТИДЕ

Чарлс Мемфис: Етиде за развој тачности и прецизности у свирању и за развој брзине у читању са листа (рудиментални приступ)
Валентин Снегирев: Етиде за добош (рад на динамици – класичан приступ)
Избор из збирки етида немачких, руских, бугарских, чешких и пољских аутора (Х. Кнауер, Д Палиев, К Купински итд.)

КОМАДИ

Добри Палиев: 20 комада за добош соло уз клавир
Непознати аутор: „Yankee Flamadoodle” за добош и клавир
Зигфрид Финк: Соната за добош соло
Жак През: 10 лаких комада за добош и клавир базираних на класичним делима за клавир

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана
Жан Батиљ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за тимпане – избор
Х. Кнауер: Етиде за тимпане I књига – избор
Р. Хохрајнер: Етиде за тимпане – избор
К. Купински: Етиде за тимпане – избор
Е. Коине: Тимпани – избор етида за два тимпана

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир
Џ. Мекензи: „Кончертино” за тимпане и клавир

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Морис Голденберг: Модерна школа за ксилофон – техничке вежбе
Л. Х. Стивенс: „Method of Movement for Marimba” – избор вежби

ЕТИДЕ

К. Купински, Ф. Волфарт, М. Платнов: 15 етида за ксилофон
Д. Палиев: Етиде за ксилофон – избор

КОМАДИ

К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир (обрада)
В. Снегирев: Комади за ксилофон уз клавир (обрада)
Н. Мултанова: Комади за ксилофон уз клавир (обрада)
Н. Ј. Живковић: „Забавни ксилофон” књига I – соло
Н. Ј. Живковић: „Забавна маримба” књига I – избор из збирке
Ј. Мур: Бах за маримбу – избор из збирке

ВИБРАФОН

Скале – радити све скале по квинтном и квартном кругу, трозвуке и четворозвуке.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

В. Гарвуд: Техничке вежбе са 4 палице за вибрафон
Л. Торебруно: Метода за вибрафон – техничке вежбе

ЕТИДЕ

Л. Торебруно: Етиде из књиге „Метода за вибрафон” – избор
В. Ваигл: Етиде за вибрафон – избор

КОМАДИ

С. Финк: Соло књига за вибрафон – избор
Н. Ј. Живковић: Забавни вибрафон књига I соло

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале, техничке вежбе и акорде по програму;
б) по шест етиде за сваки инструмент;
в) по две композиције за извођење по инструменту.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

1. Две етиде – једна може да буде соло комад;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ТИМПАНИ

1. Једна соло етида;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ВИБРАФОН-КСИЛОФОН-МАРИМБА

1. Соло етида – избор инструмента;
2. Соло комад уз клавир – различит инструмент од соло етиде.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН, КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ДОБОШ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Ц. Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу
„П. А. С.” Интернационални рудименти за добош – првих 40 рудимената

ЕТИДЕ

Чарлс Мемфис: Етиде за развој тачности и прецизности у свирању и за развој брзине у читању са листа – рудиментални приступ
Н. Ј. Живковић: 10 етида за соло добош – класичан приступ
Избор из збирки немачких, руских, бугарских, чешких и пољских аутора (Х. Кнауер, Р. Хохрајнер, В. Снегирев, К. Купински, Д. Палиев итд.).

КОМАДИ

Д. Палиев: 20 комада за добош соло уз клавир
М. Колграс: „Six unaccompanied solos” соло
Д. Агостини: Рекапитулација за добош соло
Ч. Вилкоксон: „Modern rudimental swing solos for the advanced drummer” соло

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана
Жан Батиљ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за тимпане – избор
К. Купински: Етиде за тимпане – избор
Р. Хохрајнер: Етиде за тимпане – избор
Х. Кнауер: Етиде за тимпане – избор
Х. Коине: Тимпани – избор етида за 2 и 3 тимпана

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир – комади за 2 и 3 тимпана
Алан Ридут: Сонатине за тимпане – соло коамд
Даниел Џонс: Соната за тимпане – соло комад

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – техничке вежбе
Ј. Ксавиер: Маримба 1 – техничке вежбе

ЕТИДЕ

К. Купински, Ф. Волфарт, М. Платнов: 15 етида за ксилофон
Д. Палиев: Етиде за ксилофон – избор
М. Голденберг: 39 етида за ксилофон соло – избор

КОМАДИ

К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир (обрада)
В. Снегирев: Комади за ксилофон уз клавир (обрада)
Н. Мултанова: Комади уз ксилофон уз клавир (обрада)
Н. Ј. Живковић: Забавни ксилофон књига I – соло
Н. Ј. Жинковић: Забавна маримба књига I – соло
Ц. Мур: Бах за маримбу – избор из збирке
Ц. Квик: „Солистичка збирка за маримбу и ксилофон уз клавир”
Н. Ј. Живковић: „Македонија” за ксилофон или маримбу и клавир

ВИБРАФОН

Скале – радити све по квинтном и квартном кругу, трозвуке и четворозвуке.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

В. Гарвуд: Техничке вежбе са 4 палице за вибрафон
Л. Торебруно: Метода за вибрафон – техничке вежбе

ЕТИДЕ

Л. Торебруно: Етиде из књиге „Метода за вибрафон” – избор
В. Ваигл: Етиде за вибрафон – избор

КОМАДИ

Н. Ј. Живковић: Забавни вибрафон књига I – соло
Ј. Ц. Тавеније: „ВЕСА 2” за вибрафон и клавир
А. Цибулка: Стефани Гавите за вибрафон и клавир
С. Финк: Соло књига за вибрафон
Ц. Елбе: „MAGGIOLATA” за вибрафон и оркестар/клавир

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале, акорди и техничке вежбе по програму;
б) по шест етиде за сваки инструмент;
в) по две композиције за сваки инструмент.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

1. Две етиде – једна може да буде соло комад;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ТИМПАНИ

1. Једна соло етида;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ВИБРАФОН-КСИЛОФОН-МАРИМБА

1. Соло етида – избор инструмента;
2. Соло комад уз клавир – различит инструмент од соло етиде.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН, КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ДОБОШ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Ц. Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу
„П. А. С.” Интернационални рудименти за добош – првих 40 рудимената
Д. Агостинји: Студије за добош – фундаментална техника-виши ниво

ЕТИДЕ

Н. Ј. Живковић: 10 етида за соло добош – класичан приступ
Ч. Кериген: 12 етида за добош – рудиментални приступ
Д. Агостини: Припрема за читање са листа – класичан приступ

КОМАДИ

Д. Палиев: 20 комада за добош аоло уз клавир
В. Шинстаин: Реситал свите за добош соло
Д. Агостини: „Mexique snare” за добош соло
Ч. Вилкоксон: „Modern rudimental swing solos for the advanced drummer” соло

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана
Жан Батиљ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за тимпане – избор
К. Купински: Етиде за тимпане – избор
Р. Хохрајнер: Етиде за тимпане – избор
Х. Кнауер: Етиде за тимпане II књига – избор
Х. Коине: Тимпани – етиде за 3 и 4 тимпана
Ј. Зегалски: 30 етида за 4 тимпана – избор од првих 15 етида

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир – комади за 3 и 4 тимпана
С. Хјустон: Свите за тимпане – соло комад

И. Анастасов: Епизода за тимпане уз клавир
К. Х. Кепер: Дивертименто за тимпане и клавир (оригинал пратња за гудачки оркестар)

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – техничке вежбе
Л. Х. Стивенс: „Method of Movement for Marimba"

ЕТИДЕ

М. Голденберг: 39 етида за ксилофон соло

КОМАДИ

К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир
В. Снегирев: Комади за ксилофон уз клавир
Н. Ј. Живковић: Забавни ксилофон, књига I – соло
Н. Ј. Живковић: Забавна маримба, књига I – соло
Ц. Мор: Бах за маримбу – избор из збирке
Ц. Квик: Солистичка збирка за маримбу и ксилофон сз клавиром
А. Хачатуријан: „Игра сабљи" за ксилофон и клавир (обрада)
Ј. Брамс: Мађарска игра бр. 5 за ксилофон и клавир (обрада)
З. Абро: Тико-Тико за ксилофон уз клавир (обрада)
М. Птажинска: Скерцо за ксилофон и клавир

ВИБРАФОН

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Фридман: Техника демфовања и коришћења педала на вибрафону

ЕТИДЕ

Д. Фридман: Етиде из књиге „Техника демфовања и коришћења педала на вибрафону"
Л. Торебруно: Етиде из књиге „Метода за вибрафон" – избор

КОМАДИ

Н. Ј. Живковић: Забавни вибрафон, књига I соло
М. Птажинска: Четири прелида за вибрафон и клавир – избор
С. Рафлинг: Концерт за маримбу, вибрафон, ксилофон и оркестар – један став

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест етида за сваки инструмент;
б) по две композиције за сваки инструмент.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

1. Две етиде – једна може да буде соло комад;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ТИМПАНИ

1. Једна соло етида;
2. Један комад уз пратњу клавира.

ВИБРАФОН-КСИЛОФОН-МАРИМБА

1. Соло етида -избор инструмента;
2. Соло комад уз клавир – различит инструмент од соло етиде.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН, КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ДОБОШ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Ц. Л. Леин: Техничке вежбе за контролу палица на добошу
„П. А. С." Интернационални рудимент за добош – првих 40 рудимената
Д. Агостини: Студије за добош – фундаментална техника, виши ниво

ЕТИДЕ

Ч. Кериген: 12 етида за добош– рудименталан приступ
Ј. Делеклуз: 12 етида за добош – класичан приступ
Д. Агостини: Припреме за читање са листа – класичан приступ

КОМАДИ

Д. Палиев: 20 комада за добош соло уз клавир
Н. Ј. Живковић: „Pezzo da concerto No 1" соло
Д. Агостини: Воз за добош соло
Др. Ф-Р. Бергер: „Ra D'ac" за добош соло
Ј. Делеклуз: „Test – claire" за добош соло (ОБАВЕЗНО ДЕЛО за IV разред)

ТИМПАНИ

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Палиев: Техничке вежбе за 2, 3 и 4 тимпана
Жан Батиљ: Нова француска школа за тимпан

ЕТИДЕ

Д. Палиев: Етиде за 4 тимпана – избор етида
К. Купински: Етиде за 4 тимпана – избор етиода
Х. Коине: Тимпани – етиде за 4 и 5 тимпана
Ј. Зегалски: 30 етида за 4 тимпана

КОМАДИ

Д. Палиев: 19 комада за тимпан уз клавир – комади за 4 тимпана
Ф. Ферстил: Француска свита за 4 тимпана соло
В. Шинстаин: Соната Бр.1 за тимпан уз клавир
К. Х. Кепер: „Mytho – logica" 3 скице за тимпане и оркестар/клавир
В. Шинстаин: „Тимпани /Рото-том/ соло за мелодијско свирање – соло

КСИЛОФОН И МАРИМБА

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

М. Голденберг: Модерна школа за ксилофон – техничке вежбе
Л. Х. Стивенс: „Method of Movement for Marimba"

ЕТИДЕ

М. Голденберг: 39 етида за ксилофон соло
Ц. О. Масер: Етиде у Це-дуру ор. 6 бр. 10 за маримбу соло

КОМАДИ

К. Купински: Комади за ксилофон уз клавир
Н. Ј. Живковић: Забавни ксилофон, књига II соло
Н. Ј. Живковић: Забавна маримба, књига I соло
Н. Ј. Живковић: Српски валцер за ксилофон или маримбу уз клавир
М. Тоширо: Концерт за ксилофон и клавир
Ф. Кригер: „Бравура – Фантазија" за ксилофон уз клавир/оркестар
А. Атанасов: Рондо за ксилофон и клавир

ВИБРАФОН

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Д. Фридман: Техника демфовања и коришћење педала на вибрафону

ЕТИДЕ

Д. Фридман: Етиде из књиге „Техника демфовања и коришћење педала на вибрафону"

КОМАДИ

В. Монти: Чардаш за вибрафон и клавир (обрада)
Г. Бартон: Збирка комада за вибрафон соло (обрада)
Н. Ј. Живковић: Забавни вибрафон, књига I соло
М. Птажинска: Четири прелида за вибрафон уз клавир
М. Глентворт: „Blues for Gilbert" соло
С. Финк: Концерт за вибрафон и оркестар (клавирска пратња)

С. Рифлинг: Концерт за маримбу, вибрафон, ксилофон и оркестар – цео концерт

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест етида за сваки инструмент;
б) по две композиције за сваки инструмент.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

ДОБОШ

1. Соло композиција;
2. Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

ТИМПАНИ

1. Соло композиција;
2. Композиција уз пратњу клавира која може бити саставни део свите или концерта.

МЕЛОДИЈСКЕ УДАРАЉКЕ (ВИБРАФОН, СКИЛОФОН, МАРИМБА)

1. Две соло композиције;
2. Две композиције уз пратњу клавира (комад, свита, соната или концерт).

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ЗА ДОБОШ И ТИМПАНЕ ИЗ НОТА, А ЗА ВИБРАФОН, КСИЛОФОН И МАРИМБУ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

При изради Плана и програма за предмет УДАРАЉКЕ имајући у виду задатке и сврху наставе овог инструмента, настојало се да се избором и класификацијом методолошких јединица и литературе, што је условљено и психофизичким могућностима ученика у појединим стадијумима њиховог музичког школовања, развије њихова љубав према музици, све њихове способности и да се са музичко-техничког аспекта оспособе за студије и даље успешно бављење делатношћу професионалног музичара – ПЕРКУСИОНИСТЕ.

Наведене методолошке јединице обухватају све музичко-техничке захтеве који су као задатак неопходни да се савладају како би се формирала комплетна музичка личност ученика. Поменути наставни програм обрађује техничке елементе потребне за овладавање инструментима на нивоу који захтева средње музичко образовање. У складу са овим начињен је и избор из светске литературе за УДАРАЉКЕ који укључује: школе, збирке техничких вежби и студија, етиде, комаде и композиције слободне форме. Остављено је довољно простора и за индивидуално проширење ове литературе, о чему одлучује сваки професор посебно уколико је поједини ученик савладао и прешао оквире наведеног садржаја. У оваквим случајевима професор се обавезно мора руководити музичко-техничким захтевима који одговарају по плану и програму разреда у коме је такав ученик као и музичко-техничкој зрелости сваког ученика појединачно.

Наведена литература обухвата радове најистакнутијих светских педагога и композитора за УДАРАЉКЕ настале у различитим временским периодима, самим тим ученици изучавајући је уз помоћ професора упознају стилске правце у музици.

Посвећена је и посебна пажња избору и броју заступљених дела појединих аутора. Мада су неке од поменутих композиција обраде за ударачке, углавном мелодијске инструменте, оне значајно доприносе у делу плана који се бави познавањем одређених стилских праваца.

Градиво је систематизовано према техничким и музичким захтевима и прилагођено изучавању и савлађивању редовним, континуираним радом уз обавезну стручну педагошку помоћ и надзор професора.

У току школовања, поред обавезе упознавања свих ударачких инструмената, њиховог склопа и употребе, неопходно је ученике упознати и са историјским развојем удараљки од њиховог настанка, преко њиховог развоја до данас.

ЦИМБАЛО

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Савладати опуштено држање палица, чиста педализација – не скраћивати вредност нота. Усмеравати ученика ка схватању исправног фразирања.

ТЕХНИКА

Тремоло, удвојени, усиљени удари једног тона, пратња народне песме.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале.

АКОРДИ

Трогласни, мали разложени, хармонска каденца у великом разлагању.

ЕТИДЕ

Ј. Дадак: Етида
В. Брада: Осмотактовке
Г. Алага: Избор етида
Каркаси: Каприћиоза
Кајзер: Етиде за виолину
Кројцер: Етиде за виолину
Ј. С. Бах: Менуети, Прелуди

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА НАСТУП

А. Пек: Сонети бр. 1, 2. И 3.
А. Пек: Поетска етида, Еклога, Медитација, Дивертименто, Срата песма
В. Брада: Адађо
Л. Мазурова:" Прелудијум – Токатина
Л. Пап: Девет багатела за цимбал
Б. Сариси: Сонатина за цимбал
О. Палковски: Слу-фокс етида
А. Хачатурјан: Етида
М. Цинциа: Концертно брдо
Ј. Лех: Варијације за цимбал
Г. Коца: Дивертимента (ЕМВ)
Г. Алага: Концертна етида де-мол
Б. Барток: Вече на селу и остали избор из циклуса Деци
З. Канак: Свита за виолину, кларинет, цимбал
З. Канак: На сам цимбал – слободна фантазија на мотив влашке песме са ритмичком пратњом
С. Јакубичек: Словачке песме за два цимбала
Народне песме – по избору
И друга дела по избору наставника која одговарају техничким могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале;
б) 30 техничких вежби;
в) 10 етида;
г) 10 народних песама;
д) пет комада за извођење;

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Две дурске и две молске скале са разложеним септакордима, арпеђо и велико разлагање;
2. Две етиде;
3. Једна композиција Ј. С. Баха;
4. Два комада различитог карактера;
5. Једна народна песма.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Продубљивање техничких основа у свирању цимбала, развијање техничке способности. Ученика усмеравати ка самосталном решењу инструменталног свирања – педализација, смењивање палица, фразирање и др.

Радити на нијансама удара, усмеравати ка музикалном изразу, музичкој фантазији и хармонфијском осећању.

Спремати слушаоце за интерпретационе семинаре, школске вечери.

Потпомагати самопоуздање у пратњи народне песме.

ТЕХНИКА

Тремоло у двогласу крешендо и декрешендо; терце, октаве, сексте, секвенце, типови удара, мелодијски украси.

СКАЛЕ

Све дурске, молске и хроматске скале.

АКОРДИ

Четворогласни, шестогласни са обртима разложени, арпеђо, септакорди, умањени акорди, велико разлагање.

ЕТИДЕ

В. Брада: Осмотактне
Мазас: Оп. 36 – избор(етиде за виолину)
Кројцер: Избор (етиде за виолину)
Блуменстангел: Оп. 33 – избор (етиде за виолину)
А. Цено: Етиде (за гитару)
Ј. С. Бах: Прелудији – избор (за клавир); Инвенције – избор (за клавир)
И друге етиде по избору наставника које одговарају техничким могућностима ученика

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА НАСТУП

А. Пек: Рапсодије
Ј. Дадак: Бескидски поздрави
Г. Куртаг: Szálkák (Editio Musica Budapest)
А. Пек: Концертна етида хроматска
Л. Јаначек: Избор из циклуса „По зараслом путељку”
Б. Барток: Песма
А. Буш: Полка, Валцер
Ј. Мазурова: Прелудијум, Токатина
Ф. Тарега: Избор композиција
Новачек: Перпетум мобиле
О. Палковски: Варијације ге-мол за кларинет (виолу) и цимбал
Ш. Чикош: Варијације на источнословачку каричку
Пал Кароњи: Négy cimbalomdarat (Editio Musica Budapest)
Народне песме – по избору
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале;
б) 30 техничких вежби;
в) 10 етида;
г) 10 народних песама;
д) пет комада за извођење.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Две дурске и две молске скале са акордима шестогласним, разложеним са обртајима, арпеђо, велико разлагање;
2. Две етиде;
3. Једна композиција Ј. С. Баха (или Кронера);
4. Две концертне композиције различитог карактера;
5. Две народне песме.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Наставити са стеченим техничким и музичким способностима и проширивати их у циљу стицања даљњих техничких и изражајних елемената који су неопходни за савладавање компликованијих уметничких соло и камерних композиција.

Повећати захтеве за култивисаним свирањем и племенитости тонова, динамиком, агогиком. Усмеравати ка индивидуалном изразу у интерпретацији композиција за наступ.

Самосталан рад са народном песмом.

ТЕХНИКА

Тремоло, интервали, скокови, секвенце.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у терцама, октавама и секстама у темпу.

АКОРДИ

Септакорди, умањени акорди, арпеђо, акордска кадена у темпу.

ЕТИДЕ

Ф. Фиорило: 36 каприча (за виолину)
Ј. Мерк: 20 вежби (за виолину)
Ф. Симандл: Gradus ad Parna (за контрабас)
Ј. С. Бах: Сонате и Партите – избор (за виолину)
Д. Скарлати: Старе чешке табулатуре (за клавир)
И друге одговарајуће етиде по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА НАСТУП

А. Пек: Ноктурно
Л. Сари: Sonatni No. 3 per cimbalo solo (Editio Musica Budapest)
К. Кон: Струнени
О. Палковски: Варијације на словачке теме
З. Канак: Соната за цимбал
К. Дебиси: Арабеска
Ј. Матис: Четири композиције за трубу и цимбал
Ф. Фролка: Како кукавица кука
З. Канак: Свита за виолину, кларинет и цимбал
В. Ванша: Епифори за кларинет, цимбал, сопран
А. Чириак: Hora lui phatnazija за цимбал и камерни састав
Л. Јаначек: Избор из циклуса „По зараслом путељку”
М. Паганини: Moto Perpetuo
Народне песме – по избору
Дела по избору наставника која одговарају техничким могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале;
б) 20 техничких вежби;
в) 10 етида;
г) 10 народних песама;
д) пет комада за извођење;
ђ) две полифоне композиције.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Две дурске и две молске скале са арпеђима и акордском каденцом;
2. Две етиде различитих техничких захтева;
3. Једна композиција Ј. С. Баха (или Д. Скарлатија);
4. Две композиције за извођење различитог карактера;
5. Једна народна песма – самосталан рад.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Утврдити стечене инструменталне способности и целокупни музичко-уметнички фундамент.

ТЕХНИКА

Тремоло у октавама, секстама, трогласним акордима у динамичком извођењу.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у темпу.

АКОРДИ

Акордске каденце и арпеђа.

ЕТИДЕ

Б. Кампањоли: Избор (за виолину)
Д. Попер: Оп. 73, II део – избор (за виолончело)
Ј. С. Бах: Сонате и Партите – избор (за виолину); Француске свите – избор (за клавир)
И друге по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА НАСТУП

Карел Реинер: Концертне етиде
Е. Петрович: Ноктурна (Editio Musica Budapest)
А. Бариос: Катедрала (за гитару)
Ј. Б. Ферстер: Сањање III (за клавир)
Ј. Дадак: Кончертино за цимбал
Ј. Бургхаусер: Могућности – мали ансамбл са цимбалом
А. Пек: Концерт за цимбал
Н. Римски-Корсаков: Бумбаров лет (за виолончело)

А. Хаба: Свита за цимбал ор. 91
Ј. Нечас: Тражење – Рапсодијета за цимбал и камерни оркестар
О. Члубна: Словачки ноктурно за цимбал и камерни састав
И. Стравински: Рег-тајм
О. Палковски: Варијације и фуга за цимбал, гудаче и тимпане ор. 32
Б. Барток: 15 сељачких песама (за клавир); Румунске игре (за клавир)
Народне песме – по избору
И друга дела по избору наставника одговарајуће тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све скале;
б) 20 техничких вежби;
в) 10 етида;
г) 10 народних песама;
д) пет комада за извођење;
ђ) две полифоне композиције.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Две етиде различитих ртехничких захтева;
2. Једна полифона композиција;
3. Две концертне композиције различитог карактера;
4. Једна народна песма – самосталан рад;
5. Концерт за цимбало и камерни састав.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

ЦИТРА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у обиму три октаве са разложеним трозвуцима, доминантним септакордима (аустријска цитра)

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Алберт Везали: Техничке вежбе, 1. свеска – по избору
Х. Прел: Школа за цитре, 1. свеска

ЕТИДЕ

А. Везали: Збирка етида за цитре, 1. свеска – 3759. – по избору
Ј. Хаустајн: Сонатине 1. – 2. – 3775. – 3776. – по избору
Ј. С. Бах: Менуети – по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Г. Ф. Хендл: Сарабанде
Ф. Г. Кноцингер: Избор композиција за цитре – од броја 55 – 100
Х. Прел: Школа за цитре, 1. свеска – избор композиција које удговарају техничким могућностима ученика
Балог Шандор: Школа за цитру – народне песме и игре за мађарске цитре – по избору (Budapest, 1993)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Аустријска цитра:
1. Скале;
2. Две етиде различитиог карактера;
3. Једна сонатина;
4. Једна композиција за извођење.
Мађарска цитра:
5. Три народне песме или игре
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у октавама – кроз три октаве, у осминама са разложеним трозвуком, доминантним септакордима.
Обрадити: дуоле, триоле, квинтоле, секстоле.
Метрика, ритмика и темпо (dolce-vobrato i pizzicato).
Орнаментика и флажолети – аустријска цитра.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

А. Везали: Техничке вежбе, 2. свеска – по избору
Х. Прел: Школа за цитре, 2. свеска

ЕТИДЕ

А. Везали: Збирка етида за цитре, 2. свеска – 3760. – по избору
Ј. Хаустајн: Сонатине 3. – 3777. – по избору
Ј. Хаустајн: Сонате 1-3 (in einem Haft) – 3768. – 3770.
В. Хладки: Етиде 1. – 3589.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ф. Г. Кноцингер: Избор композиција за цитре – од броја 101 – 133
Ј. С. Бах: Прелудиј – избор (композиције за клавир)
Х. Прел: Школа за цитре, 2. свеска – избор композиција које удговарају техничким могућностима ученика
Балог Шандор: Школа за цитру – народне песме и игре за мађарске цитре – по избору (Budapest, 1993)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Аустријска цитра:
1. Две дурске и две молске скале;
2. Акорди;
3. Једна дужа етида;
4. Две краће етиде;
5. Ј. Хаустајн: Соната – по избору.
Мађарска цитра:
6. Две народне песме;
7. Две народне игре.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Поред уобичајених трозвука и четворозвука по квинтном кругу навише и наниже обратити већу пажњу на свирање алтерованих акорада.
Скале свирати у терцама, секстама и октавама кроз цео могући опсег на цитри.
Хроматске скале са пропратним вежбама у целом могућем опсегу на цитри – аустријска цитра.
Разлагање акорда – арпеђо све могуће варијације.
Тремоло и украсни трозвуци – орнаменти.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

А. Везали: Техничке вежбе, 3. свеска – по избору
Х. Прел: Школа за цитре, 3. свеска

ЕТИДЕ

А. Везали: Збирка етида за цитре, 3. свеска – 3761.
В. Хладки: Етиде, 2. свеска – 3590.
В. М. Хладки: Свеска 3. (Kleine Stücke)
А. М. Захер: 32 етиде за десну руку (156)

СОНАТИНЕ И СОНАТЕ

Ј. Хаустајн: Сонатине 4. и 5. – 3778. и 3779.
Ј. Хаустајн: Сонате 2. – 3769. (einzeln)

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Умлауф-Х. Прел: Прелудији и Модулације – 2312.
Избор класично-романтичних композиција и комада аутора XX века – Бах, Штраус, Вебер ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) студије и технички материјал по избору наставника;
б) дурске и молске скале са каденцама и пропратним вежбама – тоналитети са повисилицама – у опсегу три октаве, исте скале у терцама, секстама и октавама кроз цео могући опсег цитри;
в) хроматске скале са пропретним вежбама у целом могућем опсегу на цитри;
г) шест етида;
д) једна сонатина или цела соната;
ђ) један прелудиј;
е) шест композиција слободне форме – аустријска цитра;
ж) шеста народних песама или игара – мађарска столна цитра.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Аустријска цитра:

1. Једна скала са одговарајућом каденцом – три октаве уз пропратне вежбе, у терцама, секстама и октавама;
2. Једна етида;
3. Једна соната;
4. Један прелудиј;
6. Једна композиција по слободном избору;

Мађарска цитра:

7. Две народне песме;
8. Две народне игре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Свирати скале у свим комбинацијама, у опсегу три октаве, са одговарајућим каденцама и пропратним вежбама – тоналитети са снизилицама.

Скале у терцама, секстама и октавама – са снизилицама кроз цео могући опсег на цитри.

Хроматске скале са пропратним вежбама кроз цео могући опсег на цитри.

Украсни тонови – орнаменти.

Сви ефекти на цитри.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

А. М. Захер: Школа за цитру (Zitherschule – Ausgabe für Wienerstimmung) – 1160.

А. Везали: Техничке студије, свеска 4., 5. и 6. – 3762. 3763. 3764.

ЕТИДЕ

В. Хладки: Етиде, 3. свеска. – 3591.

А. Везали: Etüden für die Mittelstufe, 3. и 4. свеска

СОНАТЕ

Ј. Хаустајн: Соната 3. (einzeln) – 3770.

Д. Богдановић: Соната I и II

Сонатине и сонате из шире светске литературе за цитре а по избору наставника

Свите из шире светске литературе за цитре а по избору наставника

Варијације из шире светске литературе за цитре а по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

А. Везали: Capriccen und Übungen für die Meisterstufe, свеска 5. (-3763.) и 6. (-3764.)

Избор ренесансно-барокних и класично-романтичарских композиција и комада аутора XX века – Бах. Хендл. Моцарт, Шуберт, Шопен, Штраус ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) студије и технички материјал по избору наставника;

б) дурске и молске скале са одговарајућим каденцама и пропратним вежбама у опсегу три октаве, као и у терцама, секстама и октавама кроз цео могући опсег на цитри;

в) хроматске скале са пропратним вежбама у целом могућем опсегу на цитри;

г) шест етида;

д) једна соната;

ђ) један прелудиј;

е) шест композиција слободне форме;

ж) две композиције југословенских аутора;

з) четири народне песме или игре – за мађарску столну цитру.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Аустријска цитра:

1. Једна етида;
2. Једна соната;
3. Један прелудиј;
4. Једна композиција по слободном избору;
5. Једна композиција домаћег аутора;

Мађарска цитра:

6. Две народне песме;
7. Две народне игре.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Садржај програма за цитру – аустријску и мађарску столну – је тако сачињен да одговара психичким и физичким могућностима ученика. Поред вежби – етида помоћу којих ученик стиче технику – спретност свирања заступљени су и музички комади за извођење који су написани различитим стиловима. Помоћу њих ученици уче како их треба изводити у погледу динамике, фразирања, вођења гласова (ако је вишегласје) и како дати комаду јасан облик. Ученик ће у тим комадима имати прилике да примени извођење посебних тонских боја које су својствене цитри а ту спадају флажолети, гитарв тонови, глисанда (клизање по жицама), звуци који се изводе помоћу кључа, ноктију ....

Кад ученик савлада ово градиво у току школовања он је способан за даље студије и свирање, солистичко и у ансамблима.

СОЛО ПЕВАЊЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВОКАЛИЗЕ – из збирки; Конконе op. 9, Лутген, Зајдлер, Вакаи, Априле, Мирзојева...

СТАРИ МАЈСТОРИ – Скарлати, Калдара, Перголези, Бонончини, Бенчини, Гаспарини, Ђордано ....

ПЕСМЕ – Шуберт, Шуман, Менделсон или Брамс.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Милојевић, Бинички, Христић, Маринковић ....

СЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Глинка, Хаце, Дворжак, Чајковски, Даргомижски ....

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Шест вокализа;

б) четири стара мајстора;

в) две песме;

г) две композиције југословенских аутора;

д) две композиције словенских аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две вокализе различитог карактера;
2. Један стари мајстор;
3. Једна песма композитора XIX века;
4. Једна песма словенског или југословенског композитора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ВОКАЛИЗЕ – из збирки Конконе op. 9, Конконе op. 12, Лутген, Маркези, Бордоњи, Пановка ....

СТАРИ МАЈСТОРИ – Хендл, Глук, Пајзијело, Дуранте, Кавали, Скарлати, Мартини, Марчело, Персел ....

КОМПОЗИТОРИ XIX ВЕКА – Шуберт, Шуман, Брамс, Менделсон, Лист, Берлиоз, Дебиси ....

ЈУГОСЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Коњовић, Христић, Милојевић, Маринковић, З. Јовановић, К. Бабић ....

СЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Рахмањинов, Чајковски, Глинка, Римски-Корсаков, Бородин, Мусоргски, Дворжак ....

ОПЕРСКА АРИЈА – прилагођена узрасту ученика.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) осам вокализа;
б) пет старих мајстора;
в) четири песме XIX века;
г) две композиције југословенских аутора;
д) две композиције словенских аутора;
ђ) једна оперска арија.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две вокализе различитог карактера.;
2. Један стари мајстор;
3. Две песме XIX века;
4. Једна композиција југословенског аутора;
5. Једна композиција словенског аутора.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

АРИЈА ИЗ ОРАТОРИЈУМА, МИСЕ ИЛИ КАНТАТЕ – Бах, Хајдн, Хендл, Перголези, Росини, Форе ....

СТАРИ МАЈСТОРИ – Хендл, Глук, Марчело, Дуранте, Лоти, Чести, Пучини, Јонели .

КОМПОЗИТОРИ XIX ВЕКА – Шуберт, Шуман, Брамс, Волф, Лист, Берлиоз, Дебиси, Вагнер ....

КОМПОЗИТОРИ XX ВЕКА – Бритн, Пуланк, Стравински, Хачатуријан, Форе, Дипарк, Респиги, Равел ....

ЈУГОСЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Рајичић, Маринковић, Д. Радић, К. Бабић, Д. Деспић, В. Перичић, Коњовић ....

СЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Рахмањинов, Стравински, Чајковски, Римски-Корсаков, Мусоргски ....

ОПЕРСКА АРИЈА – прилагођена могућностима ученика

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Једна арија из ораторијума, мисе или кантате;
б) четири композиције старих мајстора;
в) четири композиција аутора XIX века;
г) једна композиција аутора XX века;
д) две композиције југословенских аутора;
ђ) две композиције словенских аутора;
е) једна оперска арија.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Један стари мајстор;
2. Једна песма XIX века;
3. Једна песма XX века;
4. Једна песма југословенског или словенског композитора;
5. Једна оперска арија.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СТАРИ МАЈСТОРИ – Калдара, Пајзијело, Перголези, Скарлати, Хендл, Марчело, Јомели, Чести ....

АРИЈА ИЗ ОРАТОРИЈУМА, МИСЕ ИЛИ КАНТАТЕ – Бах, Хендл, Хајдн, Перголези, Росини, Форе, Регер, Моцарт, Верди ....

ПЕСМА СЛЕДЕЋИХ АУТОРА – Шуман, Шуберт, Брамс, Волф, Лист, Малер, Регер, Дебиси, Менделсон ....

КОМПОЗИТОРИ XX ВЕКА – Р. Штраус, Хонегер, Равел, Респиги, Дипарк, Веберн, Либерман ....

ОПЕРСКА АРИЈА – Моцарт, Глук, Перголези, Вебер, Бетовен .... Верди, Белини, Доницети, Росини, Бојто, Корсаков, Чајковски, Сметана, Дворжак, Бизе, Пучини ....

ЈУГОСЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Рајичић, Деспић, Д. Радић, В. Перичић, К. Бабић, Милојевић, Бинички, Коњовић, Маринковић ....

СЛОВЕНСКИ АУТОРИ – Чајковски, Дворжак, Славицки, Рахмањинов, Мусоргски, Римски-Корсаков ....

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири стара мајстора;
б) једна арија из ораторијума, мисе или кантате;
в) једна песма наведених аутора;
г) једна песма композитора XX века;
д) две оперске арије различитих периода;
ђ) једна песма југословенског аутора;
е) једна песма словенског аутора.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна арија из ораторијума, мисе или кантате;
2. Једна арија старог мајстора;
3. Једна песма аутора XIX века;
4. Једна песма аутора XX века;
5. Две оперске арије различитих епоха;
6. Једна песма југословенског аутора;
7. Једна песма словенског аутора.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Предмет соло-певање, с обзиром да су способности сваког ученика различите, приморава педагога да за сваког пронађе најбољи могући начин да ученик научи о ставовима певачког инструмента како би потпуно овладао гласом, односно певачком техником. Специфичност и тежина у остваривању овог програма је у томе што певач нема инструмент који може да види и да на њега, нпр. прстима пренесе своје звучне представе већ мора осећајем и личном представом да води свој глас.

Према томе, због специфичности певачког инструмента, педагог мора бити крајње обазрив и флексибилан приликом технике рада и у избору програма. Све зависи од гласа који има пред собом. У раду са ученицима треба, пре свега, обратити пажњу на став тела које постепено постаје певачки инструмент.

Током рада ученик треба да стекне основне појмове из анатомије и физиологије гласовног органа. Постављање гласа обраћивати од самог почетка па до краја школовања. Развијање смисла и љубави за музику и вредна музичка дела важан је задатак вокалног педагога. Избор мелодијских вежби мора бити у складу са могућностима ученика, али у сваком случају треба полазити од оних најкраћих, радити на узлазним и силазним тоновима и обратити пажњу на „легато" певање. Веома су корисне вежбе на једном тону са изменом вокала. „Atacca" тона мора бити мекана и чиста. Не треба занемарити вежбе за дисање.

Програм треба прилагодити карактеру гласа који поседује ученик, али и увек изабрати веома лаке вокализе и соло-песме које су предвиђене планом и програмом.

У првом и другом разреду, с обзиром на то да ученици поседују само основно знање о дисању и поставци гласа, , часови треба да трају дуже. Вежбање скала – технички рад са учеником, који је изузетно важав део часа, се проширује. Треба радити вежбе са нешто већим интервалима, трозвуке и четворозвуке. Због стезања грклјанских мишића, нарочито у улазним вежбама, треба обратити пажњу да оне не буду претерано дугачке. У таквим случајевима корисне су силазне вежбе. Препоручују се вежбе „staccato", „портаменто" и „мартелато". Целокупан рад треба да се базира на правилном дисању и „apooggiu".

Приликом избора програма педагог треба да избегава композиције великог дијапазона са пренаглашеним емоционалним елементом како не би дошло до форсирања гласа. У овом случају рад на старој италијанској арији може бити веома користан.

У трећем и четвртом разреду ученици треба да савладају правилно дисање што представља основ за решавање многих вокалнотехничких проблема. Треба даље радити на техничким вежбама већег опсега, као и интервала и арпеђа.

Тежити ка уједначавању вокала и регистара. Покретљивост гласа треба да је таква да се са лакоћом могу савлађивати арије из кантата, ораторијума и опера.

Од почетка па до краја школовања педагог, у раду са учени-

ком, треба да се придржава правила да иде само за оним што је природно и што не представља никакав напор за глас.

Програм садржи композиције од ренесансних до савремених композитора. Изабрани програм треба да омогући ученику упознавање различитих стилова уз примену динамичког нијансирања.

Уколико ученик поседује леп глас, одличан слух и музикалност треба му посветити већу пажњу и омогућити комплетно музичко образовање и припрему за даље школовање.

ОДСЕК ЗА ЏЕЗ

МАЛИ АНСАМБЛИ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе (користити постојећу литературу из нототеке РТВ Београда или правити одговарајуће аранжмане).

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе (користити постојећу литературу из нототеке РТВ Београда или правити одговарајуће аранжмане).

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе (користити постојећу литературу из нототеке РТВ Београда или правити одговарајуће аранжмане).

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе (користити постојећу литературу из нототеке РТВ Београда или правити одговарајуће аранжмане).

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

У недостатку литературе за ове саставе у овом жанру музике, која нажалост код нас не може да се набави у музичким радњама, предлажу се два начина реализације програма овог предмета:

а) самостално правити аранжмане договорно (head arr) или скицирано и на проби разрађено или стриктно написано. Аранжмане правити по угледу на постојеће професионалне аранжмане – могу се користити материјали из нототеке РТВ Београд;

б) слушати стране аранжмане и „скидати" их, односно записивати их према слушању.

Најбоље се учи аранзирајући композиције класика џез стандарда – Кол Портера, Џорџ Гершвина, Џерома Керан ... – као и домаћих – Дарка Краљића ....

Сами записи композиција у овом моменту се могу набавити у неким музичким радњама, као и приватно, али су то само мелодије са хармонским шифрама које сваки музичар који жели да свира џез мора добро да зна.

Неопходно је слушати врхунске светске мале саставе и њихов начин аранжирања композиција. Прењпоручују се О. Петерсон – трио, Д. Брубек – квартет, Џез месенџер, М. Девис, а од домаћих Марковић Гут секстет, и вокални квартет Предрага Ивановића.

Литература за овај предмет се, за сада, лако може набавити у иностранству.

ИСТОРИЈА ЏЕЗ МУЗИКЕ

Током наставе упознати ученике са:

а) историјским развојем и епохама џеза;

б) савременим токовима у овој области са посебним освртом на остварења најбољих југословенских џез музичара.

Темељно познавање појединих џез епоха треба да допринесе квалитету и аутентичности џез музицирања ученика овог одсека. Зато се препоручује наставницима да током школске године организују сусрете са нашим најпознатијим џез музичарима који ће ученике упознати са својим искуствима и мишљењем о џезу.

Ученике треба подстицати да посећују концерте џеза, учествују у „џезм-сешнима" и да сами свирају џез у духу и стилу појединих епоха.

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ПРЕЦИ ЏЕЗА (6)

Афрички корени (1)

Америчко пресађивање – стапање афричке и европске музичке традиције на тлу САД (1)

Класични блуз – слепи Лемон Џеферсон, Ледбели, Биг Бил Брунзи и други (3)

Скот Џоплин и музички регтајм (1)

ЊУ ОРЛИЕНС – РАЂАЊЕ КЛАСИЧНОГ СТИЛА (11)

Први звуци – Креолска субкултура; први улични оркестри (1)

Расад из Њу Орлиенса – Оригинел Диксиленд Џез Бенд, Криол Џез Бенд, Џозеф Кинг Оливер, Сидни Беше, Џими Нун, Џони и Бејби Додз, Кид Ори и др. (2)

Велики г. Џели Лорд – Џели Рол Мортон и „Red Hot Pepers" (1)

Беси Смит и нови блуз – Беси Смит, Клара Смит, Ма Рекни (1)

Бела притока – Њу Орлиенс Ритм Кингз и др. (1)

Први геније: Луј Армстронг – разни састави (3)

Бикс Бајдербек и „Чикашка џез школа" (2)

ЕРА СВИНГА – САЗРЕВАЊЕ ЏЕЗ МУЗИКЕ (18)

Појава великог оркестра – Флечр Хендерсон, Џин Голдкет, Ред Ален, Луис Расел и др. (1)

Афирмација клавира – Страјд клавиристи, Фетс Волер, Ерл Хајнс, Џејмс П. Џонсон, „буги вуги" (2)

Доминација саксофона – Колман Хокинс, Лестер Јанг, Бен Вебстер, Бад Џонсон, Дон Бајас и др. (3)

Џјук Елингтон – разни оркестри, период 1923 – 1973, истаћи низ његових значајних солиста (3)

Навала свинг оркестара – Бени Гудман, Томи и Џими Дорси, Бени Мотен, Каунт Бејзи, Арти Шо, Глен Милер и др. (3)

Препород диксиленда – Банк Џонсон, Вајлд Бил Дејвисон, Боби Хекет, Макс Камински, Били Батерфилд, Магси Спенијер и др. (2)

Мали свинг оркстри и вокални џез – Рој Елриџ, Бени Картер, Били Холидеј, Сара Вон, Ела Фицжералд (3)

Преко Атлантика – џез у Европи; Џанго Ренарт и др. (1)

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

МОДЕРНО ДОБА ЏЕЗА I

Би бап побуна – општи део (3)

Чарли Паркер и његов утицај – разни ансамбли (3)

Дизи Гилеспи – мали састави и биг бенд (2)

Тејтум и Пауел прекрајају клавир – Арт Тејтум, Бад Пауел, Телонијус Монк, Оскар Питерсон, Ерол Гарнер, Бил Еванс и др. (4)

Чарлијеви и Дизијеви следбеници – Клифорд Браун, Фетс Наваро, Сони Стит, Џеј Џеј Џонсон и др. (4)

Захлађење на европски начин – „Coul" џез и „West coast" џез: Лени Тристано, Џери Малиген, Дејв Брубек и др. (4)

Мајлс Дејвис – разни ансамбли. (3)

Модерни Џез Квартет (3)

Покушај синтезе – „Third stream" („Трећа струја") у џезу – Џон Луис, Гинтер Шулер, Гил Еванс, Мајлс Дејвис и др. (2)

Напомена: наставнику се сугерише следећа подела часова:

– за обраду новог градива 28 часова;
– за остале типове часова 7.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

МОДЕРНО ДОБА ЏЕЗА II

Хард бап и фанки џез – Хорас Силвер, Чарли Мангас, Арт Блејки, Сони Ролинс, Арт Фармер, Бени Голсон и др. (5)

Фри џез – Сесил Тејлор, Орнет Колмен и др. (4)

Џез-Месија: Џон Колтрејн – разни ансамбли (4)

Гитара у џезу – од Чарлија Кристијана до данас (2)

Клавир у џезу после 1970-те године – Кеит Џарет, Херби Хенкок, Чик Кориа, Мекој Тајнер и др. (4)

Биг-Бенд после 1970-те године – Гил Еванс, Сан Ра, Тед Џонс-Мел Луис, Дон Елис, Бади Рич и др. (3)

Разни правци и струје после 1970. – соул џез, боса нова, ритам и блуз, салса, рок џез и др. (3)

Џез и остале уметности – џез на филму, позоришту, ТВ, џез и књижевност (2)

Напомена: наставнику се сугерише следећа подела часова:

– за обраду новог градива 27 часова;
– за остале типове часова 6.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ДОПРИНОСИ РАЗВОЈУ ЏЕЗА

Остали континенти – Азија, Африка, Аустралија, Јужна Америка (2)

Значај европског џеза – Француска, Немачка, Велика Британија, Италија, Шведска, Пољска, Аустрија, Мађарска, Чехословачка, СССР (5)

ЏЕЗ У ЈУГОСЛАВИЈИ ДО 1990.

Најзначајнији центри:

Љубљана – Џез оркестри РТЉ, диригенти и солистри (3)

Загреб – Џез оркестар РТЗ, диригенти и солисти. (4)

Београд – Џез оркестар РТБ, диригенти и солисти, разни мали ансамбли, београдски џез музичари у Европи (Душко Гојковић, Бора Роквић, Бранислав Ковачевић и др.) (10)

Остали центри: Нови Сад, Сарајево, Скопље (2)

Напомена: наставнику се сугерише следфећа подела часова:

– за обраду новог градива 27 часова;
– за остале типове часова 6.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Наставнику се оставља велики степен слободе у избору онога што се слуша, а такође се препоручује и укључивање ученике у креирање часа. Коришћење тонског и видео материјала из властитих дискотека је не само препоручљиво, већ и неизбежно јер се само овим путем могу набавити добри, а често и веома ретки драгоцени снимци који осветљавају историјски развој џеза.

Овај програм треба схватити као оопшти програмски оквир, а наставнику се препушта да изврши одређена проширења, или скраћења уколико оцени да је то целисходно. Важно је обратити пажњу на корелацију са осталим предметима на овом одсеку, посебно са предметом „мали ансамбли" и „Биг бенд" па се у том смислу препоручује наставнику сарадња са наставницима ова два предмета.

Приликом израде програма имала се у виду историјска грађа коју нуди Џејмс Линколн Колијер у својој књизи „ИСТОРИЈА ЏЕЗА" (издање Нолит, Београд, 1989) која се, уједно, препоручује као референтни уџбеник који се може користити током све четири године. Ова књига својим квалитетом, обиљем материјала и распоном који покрива представља најбоље што је до сада објављено, на нашем језику, из ове области.

Наставник може користити и све остале изворе преведене или у оригиналу. Посебно се истичу капитална дела као што су књиге Маршала Стернса, Мартина Вилијамса, Нета Хентона, Леонарда Федера, Јоакима Берента и других.

Подаци за поглавље о југословенском џезу могу се наћи у ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ ЏЕЗА (загребачко издање), као и у књизи Михајла Блама ЏЕЗ У СРБИЈИ 1927.– 1995.

Богата дискографија дата је у већ наведеној Коллијеровој књизи као посебан прилог, а препоручује се, између осталог, и коришћење издатих LP албума из области џеза у издању дискографске куће PGP RTB.

РАЗВИЈАЊЕ СЛУХА

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Историја џез-а, I део (ragtime, прецез период, Њу Орлеанс, свинг) – карактеристике, главно представници.

Номенклатура, терминологија, тоналитет.

Дијатонски систем, конструкција дурске скале, ступњеви (C, F, B^b, E^b, G, D, A).

Модуси дурске скале.

Интервали – прости и сложени, класификација, шифре, степени.

Систем памћења интервала.

Кругови интервала: квинтни круг, два круга великих секунди, три круга малих терци, четири круга великих терци, квинтни (квартни) круг.

Акорди терцних структура – дијатонски трозвуци у дуру са симболима и обележавањем ступњева, одноис трозвука и скале, обртаји трозвука, називи и симболи, задржични трозвук сус4 са обртајима и симболима.

Функционална хармонија – историјат.

Класификација дијатонских трозвука.

Акордска прогресија – дефиниција и типови, функционална анализа акордских прогресија у дуру.

Каденце – аутентична и плагална.

Конструкција природног (паралелног) мола и његови дијатонски трозвуци са симболима (A, D, G, F, E, B i $F^{\#}$).

Хармонски и мелодијски мол и њихови дијатонски трозвуци са симболима.

Четири основна квалитета трозвука.

Акордска прогресија у моловима.

Каденце у моловима – аутентична и плагална.

Функционална анализа акордских прогресија у моловима.

Конструкција четворозвука – септакорда, симболи и обртаји.

Дијатонски септакорди у дуру, симболи и обртаји, однос септакорда и скале, задржични доминантни септакорд ($7_{sus}4$).

Дијатонски септакорди у сва три мола, симболи и обртаји, задржични септакорд ($_{sus}4$).

Шест основних квалитета септакорда.

Основне функције дијатонских септакорада у акортдским прогресијама у дуру и молу са заменама.

Алтеровани и супституциони акорди, секундарна доминанта.

Тритонусна супституција и супстисуција по умањеним серијама.

Нонакорди са симболима – алтерована нона.

Не-терцне акордске структуре: квартна, квинтна, секундна (cluster), акорди са хоризонталном цртом – поликорди, и акорди са косом цртом – акорди са специфичним басом.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Комплетна теорија;
2. Аудио тест интервала – мшифре и/или ноте;
3. Аудио тест трозвука – симболи квалитета, шифре обртаја, нотни записи са или без симбола квалитета и шифри обртаја.

ИСПИТ ТРАЈЕ 120 МИНУТА

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Историја џез-а, II део – свинг, би-бап, пост би-бап, модерн – карактеристике, главни представници.

Конструкција дурске скале, модуси и дијатонски четворозвуци са симболима и обртајима (A^b, D^b, G^b, C^b, E, B, $F^{\#}$, $C^{\#}$, домаћи рад).

Однос акорада и акордске скале, модуси у дуру – примена.
Модуси узлазног хармонског мола – примена.
Лидијска прекомерна скала – примена.
Хармонки мол.
Умањена скала.
Целотонска скала.
Прекомерна скала.
Bebop скале.
Пентатонске скале.
Blues скале.
Синтетичке скале.
Елементи мелодије.
Анализа и развој мелодије, рад са мелодијом.
Принцип импровизације – типови.
Функције септакорада и њихове замене у дуру и сва три мола.
Алтеровани и супституциони акорди – понављање.
Тритонусна супституција и супституција по умањеним серијама – понављање.
Каденце варљива – децептивна каденца.
Акордска прогресија II – V – I.
Повратне прогресије – turnaround.
Акордски обрасци и принципи акордских прогресија.
Модулација – појам, типови.
Функционална анализа и хармонски ритам.
Контрапунктска обрада статичне хармоније.
Хроматицизам у импровизацији.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Комплетна теорија;
2. Аудио тест интервала – шифре и/или ноте;
3. Аудио тест трозвука – симболи квалитета, шифре обртаја, нотни запис са или без симбола квалитета и шифри обртаја;
4. Аудио тест дијатонских септакорада у дуру и молу – симболи, шифре обртаја, нотни запис са симболима и шифрама обртаја.

ТРАЈАЊЕ ИСПИТА 150 МИНУТА

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм џез теорија и развој слуха конципиран је тако да ученицима пружи потпуну теоретску основу за наставак школовања из импровизације, аранжирања и композиције у џез, рок и поп музици. Систематски се ученици упознају са скалама, интервалима, трозвуцима, четворозвуцина, као и њиховим џез симболима, са основама функционалне хармоније, функционалном анализом, теоријом акордских скала и односом акорада и скале, са фразирањем и нотирањем мелодија, са синкопама и антиципацијама. Упознају формалне структуре у џез, рок и поп музици, проучавају мелодију, рад са мелодијом и принципе импровизације, као и употребу алтерованих и супстиционих акорада у акордским прогресијама и модулацијама. Уз овај програм користи се за развој слуха метод релативног софеђа (тоника – ДО систем) при чему је тежиште на развијању хармонског разумевања структуре музике и унутарњег слуха, без чега се не може развити способност за спонтану импровизацију. Ученици у току године морају да свирају на клавиру каденце и акордске прогресије са правилним вођење гласова. Повремено се тражи компоновање 4 – 8 тактовних мелодија са акордским прогресијама. Чести домаћи задаци су обавезни, као и школски пробни тестови. Сву потребну литературу ће ученици добити билопочетком године (књига) или током године (скрипта). Током рада у разреду користи се, по птреби, слушање материјала са касета. На почетку године, на полугођу и пред крај школске године организују се писмени и аудио тестови уз оцењивање (0% – 100%) са којих се оцене на крају школске године сабирају са оценом са испита и то по систему 20% + 20% + 20% = 40%. Тежиште тестова и испита је на аудио тестовима.

За све ученике, па и за клавиристе, је обавезно похађање наставе џез клавира.

АРАНЖИРАЊЕ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Основни елементи, нотација, ортографија, калиграфија и музичка терминологија.

Конструкција акорада у уском слогу (рекапитулација), терминологија. Породице акорада.

Конструкција акорада у полуширокoм и широком слогу.
Анализа мелодије и блок хармонизација.
Принципи импровизације.
Импровизација на задату мелодију, ритмичке антиципације.
Блок хармонизација ритмичких антиципација и импровизоаване мелодије.
Полуширoки и широки слог блок хармонизација.
Тензија – разрешење и њихова блок хармонизација (Hi-Lo).
Варијације тензија-разрешења и њихова блок хармонизација.
Алтероване тензије и њихова блок хармонизација. Мелодијска анализа.
Ритам секција: упознавање, карактеристике, улога, писање.
Писање за мале ансамбле: Клавирски трио.
Писање за џез квартет – један дувач.
Артикулација и фразирање мелодије.
Писање за џез квинтет – два дувача.
Писање за џез секстет – три дувача.
Развој мелодије.
Писање за џез септет – четири дувача комбиновано.
Употреба тензија у унутрашњим гласовима полуширокoг и широког слога. Супституције.
Писање за џез октет – пет дувача комбиновано, вођење гласова.
Принцип писања и врсте претње.
Организација аранжмана, форма, трајање, партитура.
Џез, рок, поп, латин и комерцијални стилови.
Блуз и Ритам&Блуз.

У току године поред сталних домаћих задатака и школских радова постоји на почетку године, на полугођу и на крају године тест и ГОДИШЊЕ ИСПИТ који се састоје из писменог дела и интерног извођења ученикoвог рада (на полугодишту) и јавног извођења ученикoвог аранжмана сопствене композиције (на крају године), написане за оркестар са пет комбинованих дувача. Препис нота обезбеђује ученик.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Писање композиције за оркестар са пет комбинованих дувача.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Секција саксофона (4-гласна): опсег, слогови, артикулација.
Стилови писања пратње.
Акордски обрасци – формуле.
Употреба супституционих акорада – понављање.
Посебни начини хармонизације решавања мелодијских тензија.
Секција лимених дувача (5-гласна): опсег, стилови, артикулација.
Секција лимених дувача соло или као пратња.
Врсте и употреба пригушивача у сењкцији лимених дувача.
Употреба унутарњих тензија у полуширокoм и широком слогу. Супституција.
5-Гласна секција саксофона: начини и стилови писања, дубинска ограничења.
Писање за 5 саксофона и 6 лимених дувача. Спајање секција.
Писање за 5 саксофона и 7 лимених дувача. Спајање секција.
Писање за 5 саксофона и 8 лимених дувача. Спајање секција.
Концертантно писање за Big band.
Уводи, модулације, прелази и крајеви у аранжману.
Однос акорада и скале – понављање.
Нетерцне акордске структуре: квартни слог.
Акордски гроздови (џлустер).
Трозвуци – квинтакорди, секстакорди и квартсекстакорди – као горња структура акорда.
Рехармонизација.
Типови аранжмана по сврси.
Развој аранжмана: фактура, динамика, хармонија и регистри.

У току године поред сталних домаћих задатака и школских радова постоји на почетку године, на полугођу и на крају године тест и ГОДИШЊЕ ИСПИТ који се састоје из писменог дела и интерног извођења ученикoвог рада (на полугодишту) и јавног извођења ученикoвог аранжмана сопствене композиције (на крају године). Школски оркестар свира на интерном и јавном извођењу као и повремено на оркестарским пробама. Препис нота обезбеђује ученик.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Писање сопствене композиције.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм овог предмета је конципиран тако да га могу пратити ученици који су завршили џез теорију и развој слуха и пружа неопходна основна знања из писања аранжмана и композиција из области џез, рок, поп, латин и комерцијалне музике од клавирског триа до Биг бенда.

У оквиру предмета се учи 4-гласна блок хармонизација мелодијске линије као основ за писање аранжмана за групе дувача од 4 па до 13 чланова уз пратњу ритам секције (клавир, гитара, бас и бубњеви).

Упознају се опсег и карактеристике инструмената и инструменталних секција, њихово међусобно повезивање и звук.

Учи се карактеристична артикулација и фразирање за џез, рок, поп, латин и комерцијалну музику, принципи писања пратње, типови и организација аранжмана као и рад са композицијом и мелодијском линијом.

Испитне аранжмане (и евентуално композиције) изводи школски ансамбл (на III години) или школски Биг бенд (на IV години) јавно, а у току године домаће задатке на оркестарским пробама.

За ученике је обавезно похађање импровизација, џез клавир и оркестар.

Будући да се од ученика у току школовања тражи, сем писаних домаћих задатака по задатим темама или својим композицијама и транскрипција постојећих снимака и слушање одређених оркестара, школа мора да обезбеди квалитетан уређај за слушање у разреду (са звучницима) и преснимавање (дупли касетофон). Такође је потребан уређај за пројектовање партитура на платно за упознавање са литературом. Школа обезбеђује фотокопирање свог неопходног писаног материјала (задаци, теме, тестови итд.) а ученици сами обезбеђују препис својих радова за извођење. Потребно је обезбедити формирање мале фонотеке, нототеке (за оркестар) и евентуално библиотеке.

БИГ БЕНД

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње),
IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Пошто се оркестар формира од ученика оба разреда програм је јединствен, али се по разреду остварује различит фонд часова.

Ученике упознати са основним принципима колективног музицирања и оспособљавати их да усавршавањем свих елемената активно учествују у уобличавању дела – интонација, ритам, динамика, артикулацина ....

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе (користити постојећу литературу из нототеке РТВ Београда или правити одговарајуће аранжмане).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Школски оркестар (Биг бенд) треба да води искусни диригент или члан Биг бенда, упознат са техником рада на развоју тона, артикулације, фразирања, баланса, стила и ритма. Пробе се држе обавезно једном недељно (тутти) или два пута недељно (секцијске). За инструменте који недостају мора се обезбедити ангажовање професионалца. Јавни наступи, а повремено и пробе, се снимају.

Обавезно слушати оркестре Глен Милера, Хари Џемса, Бени Гудмана, Каунт Бејзија, Џјук Елингтона ...., а од домаћих аранжмане Ф. Јенча, З. Скерла, В. Симића ....

УДАРАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Кроз рад у ансамблу удараљки развијати осећај за перкусију који је важан за све полазнике овог одсека.

Сваком ученику дати по један ритмички инструмент (триангл, вуд блок, кастањете, клепетуше ....) и кроз свирање одређених ритмичких образаца развијати осећај за ритам и свирање у групи.

ЛИТЕРАТУРА

Ерих Бахтрегел: Ритам школа

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часова годишње)

Кроз рад у ансамблу удараљки развијати осећај за перкусију који је важан за све полазнике овог одсека.

Сваком ученику дати по један ритмички инструмент (триангл, вуд блок, кастањете, клепетуше ....) и кроз свирање одређених усложњених ритмичких образаца развијати осећај за ритам и свирање у групи.

Током рада потребно је да сваки ученик упозна све ударачке инструментне и рад са њима.

ЛИТЕРАТУРА

Ерих Бахтрегел: Ритам школа

КОНТРАБАС

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 50%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на џез одсеку.

Почети са јачањем шаке десне руке због пицикато свирања. Вежбе се састоје од стискања гумених колутова, који се користе у спорту, а затим следи јачање кажипрста десне шаке. У каснијем периоду се прелази постепено на остале прсте десне шаке. Све то време раде се скале, октаве, квинте, кварте и терце.

Учење свирања такизване „walk” – вок, шетајућа линије баса, користешћи дурски блуз и молски блуз. Радити на објашњавању шта значи триолски филинг. Радити вежбе са низом неалтерованих тонова.

У другом полугодишту увести ритам чејнџиз (rhythmn changes), са алтерованим скалама. Појачати темпо свирања дурског и молског блуза са проширеним хармонским склопом. Почети обраду џез стандарда по композиторима (Гершвин, Карманкл, Елингтон ....). Радити џез стандарде који треба да се свирају у малим ансамблима, у договору са осталим професорима. Ови стандарди се раде уз клавирску пратњу професора. Користити и аудио записе „Minus One, vol 1”, као индивидуално вежбање. Упознавање ритмичких фигура за бас (латин, рок итд.). Наставу радити паралелно пицикато и са гудалом.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Моји први блузеви – бр. 1
Руфус Рид: The Evolving Bassist
Михаило Блам: Мале џез етиде и скале
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs, vol 1
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Хроматске октаве од задатог тона навише или наниже;
3. Један блуз;
4. Један џез стандард – пратња и евентуално тема.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 50%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на џез одсеку.

Разлагање акорада. Коришћење вођица за акорде који следе. Вежбати покрете октава и умањених квинти. Почети са упзнавањем технике свирања трилера и предудараца за базичне акордске тонове. Скале до две октаве. Проширене форме блуза. Џез стандарди груписани по композиторима, и стандарди који ће се свирати у малим ансамблима.

Упознавање са различитим музичким периодима преко начина пратње и бас линије. Са темпом ићи на медијум.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Моји први блузеви – бр. 1

Руфус Рид: The Evolving Bassist
Рej Браун: Exercise
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Разлагање акорада са коришћењем умањених квинти и октава;
3. Један блуз – тема и пратња;
4. Један џез стандард – пратња и евентуално тема;
5. Једна латин композиција.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 50%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на џез одсеку.

Прелазак на бржа темпа. Свирање балада. Скале. Квартни скокови, квинтни скокови, октаве, умањене квинте, блу тонови. Свирање блуза из неколико тоналитета. Рад на џез стандардима које треба свирати из различитих тоналитета (нпр. свирати Summertime из G, C, D и F). Транспоновати и свурати стандарде из дувачких тоналитета.

Почетак импровизације. Први основи импровизованих деоница. Бацити акценат на сола. Анализирати сола значајних контрабасиста.

Паралелан рад пицикато свирања и рад са гудалом.

Радити литературу великих (Big Band) оркестара.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Први основи импровизације за контрабас
Пол Чемберс (Paul Chambers): Blues – Solos
Тод Колман: The Bass Tradition
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Балада са импровизацијом;
3. Блуз – тема, пратња, соло импровизација, тема;
4. Један џез стандард – пратња, импровизација, евентуално тема;
5. Неки патерни за пратњу из области латин музике или рока – фанка.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 50%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на џез одсеку.

Рад у брзом темпу (фаст темпо). Блузеви и скале.

Анализа атоналних и алтерованих сола и импровизација.

Рад са све четири прста десне руке. Свирање сола и импровизација гудалом и пицикатом. Вежбање сола у палчевој позицији.

Почети рад са акордском пратњом на контрабасу (од два до четири тона у акорду).

Радити џез стандарде у различитим тоналитетима. Свирати литературу великих џез оркестара. Импровизација. Анализа сола значајних контрабасиста.

Радити патерне других музичких жанрова, почев од ревијалне музике до рока.

Рад на тремоло свирању. Посебан акцент дати на синхронизацију леве ин десне руке. Обрађивати композиције за мале ансамбле и велики џез оркестар.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Први основи импровизације за контрабас
Пол Чемберс (Paul Chambers): Blues – Solos
Тод Колман: The Bass Tradition
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Блуз – тема, пратња, импровизација, тема – у брзом темпу;
3. Један џез стандард – пратња, импровизација, тема;
4. Импровизација на задату тему;
5. Неки патерни за пратњу из другог музичког жанра.

БАС ГИТАРА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Обнављање и даљи рад на употреби акордских тонова. Арпеђа – хоризонталне и вертикалне кретње. Везе III – VII. Употреба у композицијама: Just Friends, All the things You are, Joy Spring.

Хармонска употреба скала у композицијама: Take the „A" Train, The Girl from Ipanema, Green Dolphin Street.

Читање џез – рок ритмике.

ЛИТЕРАТУРА

Музички институт – комплетан програм, скрипта
Дик Грув: Школа музике
Чак Шер: Инпровизацијски бас метод
Вилијем Кертис: Модерна метода за бас
Дејвид Чески: Џез и Рок ритмови за басисте
Рej Браун: Бас метод
Руфус Рид: Басиста у развоју
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Хармонска анализа и извођење две од шест наведених компиозиција, у малом саставу

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Проширивање принципа конструисања бас линије. Употреба тонских центара. Извођење класичних дуета (литература за тромбон).

Хармонска анализа и извођење у малом саставу композиција: Dolphin Dance, Fee-Fi-Fo-Fum, 500 miles high. Читање аранжмана у малом саставу.

ЛИТЕРАТУРА

Музички институт – комплетан програм, скрипта
Дик Грув: Школа музике
Чак Шер: Инпровизацијски бас метод
Вилијем Кертис: Модерна метода за бас
Дејвид Чески: Џез и Рок ритмови за басисте
Рej Браун: Бас метод
Руфус Рид: Басиста у развоју
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Хармонска анализа и извођење наведених стандарда.;
2. Prima vista извођење једноставних аранжмана за мали састав.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Изучавање хармонског и ритмичког приступа сначајних контрабасиста: Оскар Петифорд, Џими Блантон, Рej Браун, Пол Чемберс, Еди Гомез.

Извођење џез балада, проширени блуз; I've got Rhytmn; Giant Steps.

Хармонска, ритмичка и драматуршка разрада импровизованих соло деоница.

Читање аранжмана средње тежине и малом оркестру.

ЛИТЕРАТУРА

Музички институт – комплетан програм, скрипта
Дик Грув: Школа музике
Чак Шер: Инпровизацијски бас метод
Вилијем Кертис: Модерна метода за бас
Дејвид Чески: Џез и Рок ритмови за басисте
Реј Браун: Бас метод
Руфус Рид: Басиста у развоју
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Анализа и извођење наведених стандарда.;
2. Prima vista извођење аранжмана средње тежине у малом оркестру.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Стилови значајних бас гитариста: Џако Пасториус, Стенли Кларк, Карол Кеј, Чак Рени, Роко Престиа, Стив Салоро.

Анализа и извођење фусион и новијих џез композиција – Бил Еванс, Чик Кориа, Херби Хенкок.

ЛИТЕРАТУРА

Музички институт – комплетан програм, скрипта
Дик Грув: Школа музике
Чак Шер: Инпровизацијски бас метод
Вилијем Кертис: Модерна метода за бас
Дејвид Чески: Џез и Рок ритмови за басисте
Реј Браун: Бас метод
Руфус Рид: Басиста у развоју
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Анализа и извођење два стандарда из програма;
2. Прима виста извођење два сложенија аранжмана у школском оркестру.

ГИТАРА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Прстомет и свирање у високим позицијама.

Свирање и прстомет на једној жици.

Непозиционо свирање – највише и наниже.

Украсно свирање са акцентом на леву руку уз мало помоћи десне.

Sturing, Slides, Pull offs, Hammer ons, Grace notes, Ghost note.

Тремоло (врсте)

Учење и свирање бас кључа.

Синкопе – учење и свирање шифри (акорда).

Полиритам 6/4.

Легато, стакато.

Стилско свирање, штимовање гитаре, добар тон, ритам и темпо.

Дотеривање песама из претходног школовања и учење нових (ритам ченџис)

ЛИТЕРАТУРА

Џо Пас: Гитарски стил
Тед Грин: Џез гитара
Мик Гудрик: Напредни гитарист
Милош Крстић: Џез практикум
В. Г. Левит: Студије читања за гитару
Херви Винсон: Lead guittar
Д. Карамарковић: PATTERNI за гитару 1. и 2.
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) 20 стандарда и анализа њихових акорада;

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Два стандарда.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Слушање и свирање различитих стилова у џезу: регтајм, дикси, свинг, би-бап ....

Дотеривање песама из претходног школовања и учење нових стандарда према личном афинитету ученика и избору наставника.

Фразирање, синкопе, антиципасија, украшавање акорада, субституције акорада, патерни дурски и молски.

Акордске прогресије кроз примере у џез и евргрин стандардима.

Нове форме акорда – акорди са више значења и њихово место. Алтеровани акорди – конструкција.

Скале и примена.

Вежбање стила кроз кратке мелодије од 2 – 4 такта.

ЛИТЕРАТУРА

В. Г. Левит: Berklee series guitar 1, 2. и 3
В. Г. Левит: Дуети
В. Г. Левит: Студије читања
В. Г. Левит: Мелодије и ритам за гитару
Џон Мехеган: Тонални и ритмички концепт
Тед Грин: Џез гитара 1, 2.
Мик Гудрик: Напредни гитарист
Џо Пас: Гитарски стил
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Импровизација на задату тему;
2. Позициона импровизација;
3. Свирање три стандарда.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Хроматска скала и прстомет.

Дијатонски акорди и њихово кретање – круг 5, 3, 7 – и употреба.

Недијатонски акорди.

Тритонусна супституција и употреба.

Лидијска – основна, прекомерна, умањена и друге и њихове примене.

Форме акорада, њихово вишезначје (dim и 7 или 9) симетрично кретање и разрешење. Њихове скале и арпеђа.

Употреба гитаре у комерцијалној музици и нови стандарди из џез и комерцијалног програма. Rock balad, slow rock, folk rock, pop rock, hard rock, rock blues, jazz rock, fank rock, rock blues и утицај џеза на базичне блуз прогресије.

ЛИТЕРАТУРА

Џорџ Расел: Лид. Хром концепт
Џо Пас: Гитарски стил
Мике Ихде: Rock gitar styles
Харви Винсон: Lead guitar
В. Г. Левит: Модерна метода за гутару
Милош Крстић: Џез практикум
Рик Северсон: Blues and rock guitar
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 –

аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две комерцијалне композиције;
2. Два џез стандарда.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Пентатонске скале.
Квартна теорија – примена, прстомет.
Учење нових стандарда.
Слушање познатих гитариста и дискусија о њима. Свирање, памћење сола и записивање.
Дотеривање песама из претходног школовања.
Свирање различитих стилова. Свирање са другим гитаристима и инструментима.
Темпо – дупли темпо.
Учење увода и теме – са освртом на слаба места у песми. Мост – кода – крајеви. Читање гитарских аранжмана. Читање дуета.
Свирање у свинг и латиноамеричком маниру.
Симетрија на гитари.
Упознавање са додатним гитарским прибором – exo, wah, дисторзија, flenger и друго.

ЛИТЕРАТУРА

В. Г. Левит: Модерна метода за гитару 1, 2. и 3
В. Г. Левит: Вежбе читања
В. Г. Левит: Дуети за гитару
В. Г. Левит: Мелодијски ритам
Мик Гудрик: Напредни гитариста
Дан Харли: Језик џеза
Џо Дас: Гитарски стил
Милош Крстић: Џез практикум
Рамон Рикер: Квартни приступ џез импровизацији
Рамон Рикер: Пентатонске скале у џез импровизацији
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Извођење три композиције – по избору ученика – у малом саставу.

КЛАВИР

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад на јачању мускулатуре шаке и подлактице леве и десне руке. Вежбе се састоје у употреби гумених лоптица и кругова и лакших тегова. Ради дијапазона шаке раде се вежбе октава, децима по могућности и простих акорада. Обраћати пажњу на хигијену шаке (одсецање ноктију и заноктица).

Рад на тушеу и динамичком дијапазону – пажљиво постављати положај шаке. Инсистирати на правилном седењу за инструментом због оптерећења кичме.

СКАЛЕ

Рад на модусима дурске скале, квинтном кругу и почетак обраде блуза као форме без прогресија.

Рад на модусима молске скале – природни, мелодијски и хармонски. Обрада простих акорада у уском слогу.

Одвојено и паралелно свирање левом и десном руком – секунда, терца, кварта, квинта и октава.

Рад на акордима са упознавањем номенклатура и читања џез симбола. Почетак рада на спајању леве и десне руке, односно баса у левој руци и простих акорада уског слога у десној руци. Као пример узети лакше џез стандарде.

Касније проширити рад на савлађивању свирања мелодија у десној руци са акордском пратњом у левој руци.

Дефинитивно савлађивање блуз форме и увођење ритам чејнџиз (rhythmn changes).

Радити џез стандарде који треба да се свирају у малим ансамблима, у договору са осталим професорима.

ЛИТЕРАТУРА

Оскар Питерсон: Џез вежбе и менуети бр. 1
Миленко Продановић: Блуз форме и акордске прогресије
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs, vol. 1
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала – противпомак, терцно разлагање и паралелни мол;
2. Један блуз;
3. Један џез стандард – тема и пратња.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад на јачању мускулатуре шаке и подлактице леве и десне руке. Вежбе се састоје у употреби гумених лоптица и кругова и лакших тегова. Ради дијапазона шаке раде се вежбе октава, децима по могућности и простих акорада. Обраћати пажњу на хигијену шаке (одсецање ноктију и заноктица).

Рад на тушеу и динамичком дијапазону – пажљиво постављати положај шаке. Инсистирати на правилном седењу за инструментом због оптерећења кичме.

Почетак рада на триолском филингу. Објаснити разлику између четвртине у класици и четвртине у џезу: свака четвртина се састоји од триола (условно речено) и тако је треба третирати.

Рад на скалама у триолском филингу. Свирање тема у истом филингу. Промена акорада у истом филингу.

Почети са упознавањем технике свирања трилера и предудараца.

Почетак рада на акордским обртајима. Ићи постепено са уског на широки акорски слог. Радити на упознавању начина интерпретације мелодије у џезу – артикулација и акцентовање.

Проширити форму блуза и постепено ићи на алтероване скале.

Упознавање са типичним формама џез стандарда (А, А, В, А).

Постепено упознавање начина свирања различитих епоха џеза преко значајних појаниста.

Рад на џез стандардима за мале ансамбле. Груписање џез стандарда по композиторима.

Рад на меморисању композиција: напамет написати хармоније одређених џез стандарда и то користити као писмене текстове током године.

ЛИТЕРАТУРА

Оскар Питерсон: Џез вежбе и менуети бр. 2
Миленко Продановић: Блуз форме и акордске прогресије
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала – противпомак, терцно разлагање и паралелни мол;
2. Један блуз;
3. Један џез стандард – мелодија и пратња.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад на јачању мускулатуре шаке и подлактице леве и десне руке. Вежбе се састоје у употреби гумених лоптица и кругова и лакших тегова. Ради дијапазона шаке раде се вежбе октава, децима по могућности и простих акорада. Обраћати пажњу на хигијену шаке (одсецање ноктију и заноктица).

Рад на тушеу и динамичком дијапазону – пажљиво постављати положај шаке. Инсистирати на правилном седењу за инструментом због оптерећења кичме.

Обрада бржих темпа у пратњи. Акордска обрада дурске и молске породице са џез прогресијама.

Почетак импровизације – увод. Покушати објашњење тако што би ученик изменио сваку, нпр, трећу ноту у оригиналној ком-

позицији а на основу свог музичкјог укуса, користећи при том своје теоријско знање.

Обрада блу тонова. Свирање блуза у неколико тоналитета. Рад на џез стандардима које треба свирати из различитих тоналитета – транспозиција. Транспоновати и свирати стандарде из дувачких тоналитета.

Упознавати различита темпа: балада, фаст (брзи темпо), медијум, џез валцер, афро кубан, боса нова.

Почетак рада на соло деоницама – користећи методу импровизације.

Радити литературу великих (Big band) оркестара.

ЛИТЕРАТУРА

Оскар Питерсон: Џез етиде, бр. 3
Миленко Продановић: Блуз форме и акордске прогресије
Игор Брил: Практични курс џез импровизације
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Акордске прогресије до ноне;
2. Блуз са прогресијама;
3. Један џез стандард – тема, импровизација;
4. Акордска пратња џез валцера или латина.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Рад на јачању мускулатуре шаке и подлактице леве и десне руке. Вежбе се састоје у употреби гумених лоптица и кругова и лакших тегова. Ради дијапазона шаке раде се вежбе октава, децима по могућности и простих акорада. Обраћати пажњу на хигијену шаке (одсецање ноктију и заноктица).

Рад на тушеу и динамичком дијапазону – пажљиво постављати положај шаке. Инсистирати на правилном седењу за инструментом због оптерећења кичме.

Блузеви и скале. Анализа атоналних и алтерованих сола и импровизације. Рад на патернима других музичких облика – латин, рок, панк, соул, фјужн ....

Скокови са уских на широке акордске слогове и обрнуто.

Посебан акценат дати на синхронизацију леве и десне руке. Бацити акценат на акордску пратњу.

Увод у блок импровизацију. Радити џез стандарде и различитим тоналитетима.

Свирати литературу великих џез оркестара. Импровизација. Анализа сола значајних џез пијаниста. Наставити рад на џез стандардима.

ЛИТЕРАТУРА

Игор Брил: Практични курс џез импровизације
Дан Хаерле: Contemporaray keyboard player
Миленко Продановић: Блуз форме и акордске прогресије
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета
Одговарајућа литература других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Акордске прогресије до 13;
2. Блуз – тема, пратња, импровизација са прогресијама;
3. Један џез стандард – тема, импровизација, пратња;
4. Неки патерни за пратњу из другог музичког жанра.

КЛАВИЈАТУРЕ И СИНТИСАЈЗЕР

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Наставак рада на блузу са сложенијим хармонским прогресијама.

Основе свирања у блоку – Беркли метода.

Основе импровизације – Беркли метода.

Типични шаблони за леву руку са посебним освртом на „walking bas".

Алтеровани акорди и скале који нису обрађивани у основној музичкој школи.

Упознавање са „Hammond" оргуљама, Rhodes електричним клавиром и Mini moog синтисајзером.

ЛИТЕРАТУРА

Berklee: 15 свезака
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. BLUES 12;
2. Балада;
3. Стандард темпо MEDIUM TO UP;
4. Једна модернија џез композиција;
5. Једна поп или рок комерцијална композиција.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад на фразирању и тежим ритмичким фразама – триолски и шеснаестински.

Широки слог акорада и стилско разврставање.

Упознавање са најранијим стиловима џез клавира – Теди Вилсон, Арт Татум, Ерол Гарнер.

Упознавање са РОК и РОК ЏЕЗ стиловима – основе.

Основе програмирања синтисајзера.

ЛИТЕРАТУРА

Berklee: 10 свезака
John Mehegan: I и II свеска
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. BLUES 12;
2. Балада;
3. Стандард темпо MEDIUM TO UP;
4. Једна модернија џез композиција;
5. Једна поп или рок комерцијална композиција.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Даљи рад на упознавању стилова са посебним освртом на BE BOP (Бад Паусл, Оскар Петерсон, Хорас Силвер) – патерни, хармонија.

ROCK и ROCK JAZZ стилови II.

Основе програмирања компјутера.

ЛИТЕРАТУРА

John Mehegan: III и IV свеска
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. BLUES 12;
2. Балада;
3. Стандард темпо MEDIUM TO UP;
4. Једна модернија џез композиција;
5. Једна поп или рок комерцијална композиција.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Пентатонски и квартални приступ импровизацији и проучавање „лидијског" хроматског система у импровизацији.

Даљи рад на савременијим и тежим стиловима – Chick Corea,

Herbie Hanckock.

Програмирање композија на компјутеру уз прављење аранжмана за мали и велики оркестар – синтисајзери.

ЛИТЕРАТУРА

George Russell: Lydian chromatic concept

Пентатонски и квартни приступ импровизацији

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда

А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs

М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. BLUES 12;
2. Балада;
3. Стандард темпо MEDIUM TO UP;
4. Једна модернија џез композиција;
5. Једна поп или рок комерцијална композиција.

САКСОФОН И КЛАРИНЕТ

I РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Утврђивање савладаног укупног распона: алт саксофон од дес до ас^2, сопран саксофон од ас до дес^3, тенор саксофон од Ас до ес^2, кларинет од е до ге^4. Артикулација, субтон, оф бит (off beat) фразирања. „Блу" ноте (blue notes) и начин примене.

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у пуном распону. Секунде и терце. Дорски, фригијски, лидијски и миксолидијски модус (као дијатонски низ неалтерованих тонова) у пуном распону. Модуси се свирају уз клавирску пратњу наставника. Начин употребе „евоид" нота (avoid notes).

Проширена блуз скала (са великом и малом ноном).

Образац (Pattern) II-V_7.

ЛИТЕРАТУРА – из наведене литературе врши се избор за оба инструмента

Јозеф Виола (Joseph Viola): Етиде за саксофон I

Хајнц Хениг (Heintz Hõnig): Студије за саксофон

Дејвид Бекер (David Baker): Модалне студије за саксофон (Model Studies for Saxophone).

Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): Нов приступ џез импровизацији – том 1 (A New Approach to Jazz Improvisation Volume 1).

Стен Секлер (Stan Seckler): Основни приручник за алт саксофонисту у џез ансамблу (A Basic Manual for the Lead Alto Saxofonist in the Jazz Ensamble).

Бени Гудман (Benny Goodman): Класика свинга (Swing Clasic)

Бени Гудман (Benny Goodman): Композитор и уметник (Composer and Artist)

Миливоје Марковић: Студије за саксофон I

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда

А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs

М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета

Одговарајући уџбеници других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала и један модус у пуном распону;
2. Једна етида из школе Јозефа Виоле. За кларинетисте из одговарајућег уџбеника;
3. Џез стандард-ритам чејнџис (Rhithm Changes) форма А. А. Б. А (32 такта);
4. Блуз – форма 12 тактова (3x4), са импровизацијом, у звучном Бе и Еф дуру, уз пратњу клавира, конртабаса и удараљки са ученицима на пратећим инструментима.

II РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Артикулација, субтон, оф бит (off beat) фразирање. „Блу" ноте (blue notes).

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у пуном распону. Кварте и квинте. Лидијски, миксолидијски, еолски и локријски модус (као дијатонски низ неалтерованих тонова) у пуном распону. Модуси се свирају уз клавирску пратњу наставника. Начин употребе „евоид" нота (aviod notes).

Проширене блуз скала (са великом и малом секстом).

Образац (Pattern) II-V_7.

ЛИТЕРАТУРА – из наведене литературе врши се избор за оба инструмента

Јозеф Виола (Joseph Viola): Етиде за саксофон I

Хајнц Хениг (Heintz Hõnig): Студије за саксофон

Дејвид Бекер (David Baker): Модалне студије за саксофон (Model Studies for Saxophone).

Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): Свирајмо заједно – том 21 за саксофон и кларинет (GETTIN'IT TOGETHER Volume 21)

Стен Секлер (Stan Seckler): Основни приручник за алт саксофонисту у џез ансамблу (A Basic Manual for the Lead Alto Saxofonist in the Jazz Ensamble).

Бени Гудман (Benny Goodman): Класика свинга (Swing Clasic)

Бени Гудман (Benny Goodman): Композитор и уметник (Composer and Artist)

Миливоје Марковић: Студије за саксофон I

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда

А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs

М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета

Одговарајући уџбеници других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала и један модус у пуном распону;
2. Једна етида из школе Јозефа Виоле или неког другог уџбеника. За кларинетисте из одговарајућег уџбеника;
3. Џез стандард-ритам чејнџис (Rhythmn Changes) форма А. А. Б. А (32 такта) у звучном Це и Ес дуру;
4. Балада;
5. Блуз са импровизацијом, уз пратњу клавира, конртабаса и удараљки у звучном Це и Ес дуру, са ученицима на пратећим инструментима.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Артикулација и фразирање.

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у пуном распону. Сексте и септиме. Дорски, фригијски, лидијски, миксолидијски, еолски и локријски модус (као дијатонски низ неалтерованих тонова) у пуном распону. Модуси се на часу свирају уз клавирску пратњу наставника.

Упознавање са литературом великог џез оркестра. Свирање једноставнијих штимова уз аудио снимак. Формирање и свирање у саксофонској секцији.

Образац (Pattern) II-V_7-I

ЛИТЕРАТУРА – из наведене литературе врши се избор за оба инструмента

Јозеф Виола (Joseph Viola): Етиде за саксофон II

Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): Ништа осим блуза – том 2 (Nothing but the Bloes Volume 2)

Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): II/V_7/I Прогресија том 2 (The II/V_7/I Progression Volume 3)

Бени Гудман (Benny Goodman): Класика свинга (Swing Clasic)

Бени Гудман (Benny Goodman): Композитор и уметник (Composer and Artist)

Бил Смит (Bill Smith): Џез кларинет (Jazz Clarinet)

Арти Шо (Artie Show): Концерт за кларинет – Први став

Чарли Паркер (Charlie Parker): Сад је време (Now's the Time). Тема и импровизација Чарли Паркера из уџбеника „Charlie Parker Omni book" (страна 74).

Сигард Рашер (Sigard Rasher): Вежбе за саксофон (Saxophone Exercises).

Пол Девил (Paul Deville): Универзални метод за саксофон (Universal Method for Saxophone)

Миливоје Марковић: Студије за саксофон II

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда

А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета
Одговарајући уџбеници других аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала и један модус у пуном распону;
2. Џез стандард – избор: Mack The Knife, Lady Be Good, All The Thinga You Are, Summertime, Stella by Starlight, All Of Me, Blue Bossa, How High The Moon ....
3. Балада са импровизацијом;
4. Блуз са импровизацијом, уз пратњу клавира, конртабаса и удараљки у звучном Ге и Де дуру, са ученицима на пратећим инструментима.
5. Арти Шо: Концерт за кларинет I став – уз пратњу клавира.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Артикулација и фразирање.

СКАЛЕ

Утврђивање познавања дурских и молских скала, као и модуса.
Литература великог џез оркестра и свирање у њему.

ЛИТЕРАТУРА – из наведене литературе врши се избор за оба инструмента

Јозеф Виола (Joseph Viola): Етиде за саксофон II
Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): Ништа осим блуза – том 2 (Nothing but the Blues Volume 2)
Џеми Еберсолд (Jamey Aebersold): II/V_7/I Прогресија том 3 (The II/V_7/I Progression Volume 3)
Бени Гудман (Benny Goodman): Класика свинга (Swing Clasic)
Бени Гудман (Benny Goodman): Композитор и уметник (Composer and Artist)
Бил Смит (Bill Smith): Џез кларинет (Jazz Clarinet)
Арти Шо (Artie Show): Концерт за кларинет – Други и Трећи став
Чарли Паркер (Charlie Parker): Сад је време (Now's the Time). Тема и импровизација Чарли Паркера из уџбеника „Charlie Parker Omni book"
Избор: Confirmation, Moose The Mooche, Yardbird Suite, Now's The Time, Billies Bounce ....
Сигард Рашер (Sigard Rasher): Вежбе за саксофон (Saxophone Exercises).
Пол Девил (Paul Deville): Универзални метод за саксофон (Universal Method for Saxophone)
Бери Херис (Barry Harris): Видео радионица (The Video Workshop) – овај уџбеник је предвиђен за вишу школу; у средњој школи врши се само основно упознавање са овим методом.
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида из одговарајућег уџбеника;
2. Балада, блуз и један стандард са импровизацијом уз пратњу малог ансамбла;
За кларинетисте: Концерт за кларинет Арти Шоа уз пратњу клавира – или одговарајуће дело
3. Блуз и два стандарда као солистичке деонице уз велики џез оркестар – исто важи и за кларинетисте.

ТРУБА

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Утврђивање градива из основне музичке школе.
Рад на читању и фразирању џез музичких композиција.

СКАЛЕ

Дурске, молске скале, модуси, трозвуци, доминантни септакорд (D_7).
Blues скале.

ЛИТЕРАТУРА

Џ. Кокер: Обрасци за џез (Paterns for Jazz)
Џ. Еберсолд: II – V – I_7 обрасци за џез
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета
Композиције (стандарди) различитих аутора

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Један стандард;
3. Блуз (blues).
Све уз пратњу ритам секције или клавира

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Скале – модуси, терце, кварте.
Блуз скале.
Џез обрасци (Patterns for jazz)
II – V – I_7 каденце (прогресије)

ГРАДИВО

Џез стандарди
Композиције Чарли Паркера (be-bap)
Ритам чеинџиз (rhythmn changes)

ЛИТЕРАТУРА

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета
М. Допланчић: Нон-стоп Бразил

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Један стандард (bossa nova);
2. Блуз.
Све уз пратњу ритам секције или клавира

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у проширеном (максималном) опсегу.
Обрасци за џез.
Рад на фразирању у великом џез оркестру (биг бенд-у). Секцијске пробе са читањем аранжмана за велики оркестар (4 трубе).

ЛИТЕРАТУРА

Бари Харис: BE-BOP WORKSHOP
Арт Фармер: Џез школа
Душко Гојковић: Импровизација
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Један образац кроз све тоналитете;
3. Rhytmn changes – балада – блуз.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Џ. Кокер: Patterns for jazz (џез обрасци)
II – V – I (молске каденце)
Целостепена, полуумањена скала.

ГРАДИВО

Стандарди од свинга до модернијег џеза
Молски блуз – кроз све тоналитете

Rhythmn changes – кроз све тоналитете
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала (pattern) образац;
2. Транскрипција џез сола неког трубача;
3. Молски блуз;
4. Балада – властита композиција;
5. Rhythmn changes (по могућству у бржем темпу).
ОБАВЕЗНО УЗ ПРАТЊУ РИТАМ СЕКЦИЈЕ

ТРОМБОН

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Утврђивање пређеног градива. Исправљање евентуалних грешака у начину дувања.
Читање и фразирање џез музичких композиција. Рад на побољшању артикулације као најважније ствари за свирање џеза.

СКАЛЕ

Дурске, молске, трозвуци, четворозвуци, септакорди и скале типичне за џез.
Свирање интервала терце и кварте у скалама.
Упознавање са предувавањем по позицијама.

ЛИТЕРАУРА

Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета
Композиције разних аутора по избору наставника
Свирање делова штимова big-band-а ради фразирања и артикулације

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Један стандард (Rhythmn changes) уз пратњу ритам секције.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Разлагање акорада лакших композиција. Рад на побољшању артикулације као најважније ствари за свирање џеза.
Вежбање етида ради побољшања издржљивости.
Упознавање са разним стиловима у џезу и разлике у свирању.
Свирање импровизација велемајстора тромбона.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са трозвуцима; четворозвуци и септакорди касо и акорди у џезу.
Акорди на сваком тону у скали.

ЛИТЕРАТУРА

Давид Беикер: Jazz solos – транскрибовани у бас кључу
Џонсон Џ. Џ.: Солос
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета
Композиције разних аутора по избору наставника
Употреба штимова big-band-а ради фразирања и артикулације

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Разложени џез акорди;
2. Балада;
3. Блуз (12) – уз пратњу ритам секције.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Читање и фразирање џез музичких композиција.
Рад на побољшању артикулације као најважније ствари за свирање џеза.
Вежбање етида ради побољшања издржљивости.
Импровизација, појам и употреба.
Свирање штимова big-band литературе.
Секцијско вежбање (тромбона) big-band литературе.

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са трозвуцима,; четворозвуци и септакорди као и акорди у џезу у максималном опсегу.
Џез обрасци (Patterns for jazz).
Модуси и разлагање.

ЛИТЕРАТУРА

Оливер Нелсон: Patterns for improvisation
Дан Харли: Scales for Jazz improvisation
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета
Композиције разних аутора по избору наставника
Употреба штимова big-band-а ради фразирања и артикулације

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Један џез образац (Pattern for jazz) у више тоналитета;
2. Балада;
3. Један стандард, са импровизацијом – уз пратњу ритам секције.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Читање и фразирање џез музичких композиција.
Рад на побољшању артикулације као најважније ствари за свирање џеза.
Свирање тежих штимова big-band литературе.
Секцијско вежбање (тромбона) big-band литературе.
Импровизација.
Вежбање познатих стандарда уз матрицу (Minus One)

СКАЛЕ

Утврђивање знања за све дурске и молске скале са трозвуцима, четворозвуцима и септакордима. Акорди у џезу у максималном опсегу.
Каденце, прогресије, разлагање.
Џез обрасци (Patterns for jazz).

ЛИТЕРАТУРА

Оливер Нелсон: Patterns for improvisation
Дан Харли: Scales for Jazz improvisation
Чарли Паркер: Omnibook – транскрибоване у бас кључу
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета
Композиције разних аутора по избору наставника
Употреба тежих штимова big-band-а ради фразирања и артикулације

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Један џез образац (Pattern for jazz) у више тоналитета;
2. Импровизација неког великана џеза;
3. Балада;
4. Један стандард, са импровизацијом – уз пратњу ритам секције.

ЏЕЗ БУБЊЕВИ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ч. Мемфис: „Contemporary Percussionist”

Д. Агостини: Свеска II
Drumm Rudiment
Ф. Ц. Џонс: „Art of playing bruches”
Т. Рид: „Bass drumm technique”
Е. Фаин&М. Далгрин: „Four way coordination” од 4 до 14 стране
Ц. Шапин: „Advanced modern drummer”
Р. Латам: „Advanced funk studies”
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 1 – аудио касета
Вежбе за читање с листа по избору професора
Латиноамерички ритмови (самба, боса-нова) – литература по избору

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Етида за добош;
2. Етида за комплет бубњева различитог карактера;
3. Свирање у ансамблу.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ч. Мемфис: „Contemporary percussionist”
Д. Агостини: Свеска II
Drumm Rudiment
Ф. Ц. Џонс: „Art of playing bruches”
Т. Рид: „Bass drumm technique”
Е. Фаин&М. Далгрин: „Four way coordination” од 14 до 24 стране
Ц. Шапин: „Advanced modern drummer”
Р. Латам: „Advanced funk studies”
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 2 – аудио касета
Вежбе за читање с листа по избору професора
Остали латиноамерички ритмови

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Етида за добош;
2. Етида за комплет бубњева различитог карактера;
3. Свирање у ансамблу.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ч. Кериган: „12 Etudes for Snare Drum”
Д. Агостини: Свеска II
Ед Урибе: „The Essence of Brazilian Percussion and Drum Set”
Е. Фаин&М. Далгрин: „Four way Coordination” од 24 до 40 стране
Г. Частер: „New Breed”
Ц. д Џонет&К. Пери: „The Art of Modern Jazz Drumming”
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 3 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Етида за добош;
2. Етида за комплет бубњева различитог карактера;
3. Свирање у ансамблу.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ч. Кериган: „12 Etudes for Snare Drum”
Д. Агостини: Свеска II
Ед Урибе: „The Essence of Brazilian Percussion and Drum Set”
Е. Фаин&М. Далгрин: „Four way Coordination” од 40 до 56 стране
Г. Частер: „New Breed”
Ц. д Џонет&К. Пери: „The Art of Modern Jazz Drumming”
Clar Flea (Драгиша Буха): 557 џез стандарда
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
М. Блам&М. Продановић&М. Карловић: Minus One, vol 4 – аудио касета

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Етида за добош;
2. Етида за комплет бубњева различитог карактера;
3. Свирање у ансамблу.

ПЕВАЊЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад усмерити ка уметничком изразу певања, посебно у баладама, уз обавезно присуство чисте интонације и беспрекорне дикције. Објаснити разлику интерпретације џез баладе и свинг композиција у ритмичко-мелодијском смислу, што подразумева и задавање композиција које ће се изводити и у форми баладе и у свинг форми.

Упознавати ученике са латиноамеричком музиком на основу објашњења и остварења ритма у овој музичкој структури. Омогућити ученицима приступ томског материјала латиноамеричкох композиција (босанова) у извођењу њихових аутентичних великих мајстора (Жод Жилберто, Астрид Жилберто ....) како би ближе и јасније установили важност правилно интерпретивног ритма у босанови кроз текст и мелодију.

Техничке вежбе морају бити константно присутне, а оне се састоје из вокализа заснованих на разлагању џез хармонија (мајева, димова, умањених, прекомерних и осталих акорада), као и на вежбама заснованим на староцрквеним лествицама (модусима), хроматским скалама и блуз лествицама (дванаестице).

За „скет” певање, које се предвиђа у II разреду, потребно је у овој години поставити правилне основе, што подразумева правино и интонатовни беспрекорно коришћење техничких и артикулацијских вежби (вокализа) како у разложеним акордима, тако и у хроматским, староцрквеним и блуз лествицама.

ЛИТЕРАТУРА

Домаћи аутори: Дарко Краљић, Војислав Симић, Александар Кораћ, Предраг Ивановић, Мирко Шоуц....

Страни аутори: Џјук Елингтон, Жобим, Кол Портер, Џорџ Гершвин, Чарли Перкер, Мајлс Дејвис, Роџерс ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две композиције домаћих аутора;
б) четири композиције страних аутора у форми баладе;
в) четири композиције страних аутора у свинг форми;
г) четири босанове;
д) две композиције у блуз форми.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција домаћег аутора;
2. Једна композиција у форми баладе – страни аутор;
3. Једна композиција у свинг форми – страни аутор;
4. Једна босанова.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ УЗ КЛАВИРСКУ ПРАТЊУ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад наставити на усавршавању џез фразирања, текстуалне и импровизацијске артикулације („скет” певање), као и примена вежби ритмичко-мелодијског варирања на задату тему или мотив уз обавезну присутност чисте интонације. Из наведене, обавезне су и вежбе певбања свих врста интервала, посебно умањених и прекомерних, у свим тоналитетима, као и вежбе певања септакорада (седмица, мајева, димова ....). Наставник може задавати, по жељи и слободном избору, повезане вежбе саптакорада у свим тоналитетима. Током вежби потребно је примењивати дурске и молске скале, као и староцрквене лествице – модусе. Обавезни део наставе су вежбе савлађивања блуз форме – дванаестице.

ЛИТЕРАТУРА

Домаћи аутори: Д. Краљић, А. Кораћ, М. Шоуц, Б. Симић, П. Ивановић ....

Страни аутори: Д. Елинктон, Жобим, К. Портер, Џ. Гершвин, Ч. Паркер, Керн, Роџерс ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

а) две композиције домаћих аутора;
б) 12 композиција страних аутора и то:
– три композиције у форми џез баладе;
– три композиције у свинг форми;
– три композиције у блуз форми;
– три композиције латино-америчког поднебља.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција домаћег аутора;
2. Једна форма џез баладе – страни аутор;
3. Једна свинг форма – страни аутор;
4. Једна блуз форма – страни аутор;
5. Босанова – страни аутор.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ УЗ ИНСТРУМЕНТАЛНУ ПРАТЊУ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Уз обавезне техничке вежбе из претходних разреда развијати код ученика изражајност уметности у певању, посебно у џез баладама. Водити рачуна о постизању изражајне динамике (p, f, cresscendo, decresscendo ....), као и код обликовања високих тонова код којих је потребно направити разлику између фалсета и певања пуним гласом.

Посебну пажњу обратити на појачан рад „скет" певања и по потреби задати да се цела нумера у свинг и балада форми пева у скету, касније и са импровизацијом.

Организовати и часове на којима ће бити присутни сви ученици на којима ће се упознати са радом осталих и чути мишљење о свом раду. На овом часу задати једну нумеру свим ученицима и објаснити приступ и извођење.

Новина је, на заједничким часовима, вишегласно певање. Вежбе за овакво певање се састоје из различитих хармонско-ритмичких вежби септакорада (мајева, седмица, димова ....).

Обратити пажњу на би-бап нумере.

ЛИТЕРАТУРА

Домаћи аутори: Дарко Краљић, Војислав Симић, Александар Кораћ, Предраг Ивановић, Мирко Шоуц....

Страни аутори: Џјук Елингтон, Жобим, Кол Портер, Џорџ Гершвин, Чарли Перкер, Мајлс Дејвис, Роџерс ....

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две композиције домаћих аутора;
б) 12 нумера страних аутора:
– три композиције у форми баладе;
– три композиције у свингу;
– три композиције у блуз форми;
– три босанове;
– две вишегласне нумере.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција домаћег аутора;
2. Једна свинг композиција – по могућству са малим саставом;
3. Једна џез балада;
4. Једна блуз нумера;
5. Једна вишегласна нумера заједничка за све ученике класе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ УЗ ИНСТРУМЕНТАЛНУ ПРАТЊУ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Осамостаљивати ученика у извођачком раду и проширивати његов репертоар – брзо и ефикасно радити на нумерама. Ученик сам бира нумере које ће изводити, наравно уз сагласност наставника.

Радити баладе, свинг форме, дабл тајм – преко балада – у свингу, и обратно, у току једне нумере. Акценат стављати на изражајност у динамичком погледу и беспрекорној дикцији.

Примењивати заједничјки рад ученика – измена искустава и мишљења и узајамна корекција.

Обавезно радити на вишегласним нумерама – ученици сами импровизују (аранжирају).

Користити сарадњу са осталим извођачима, односно са малим саставом и биг-бендом.

Упознати ученике са студијским радом.

ЛИТЕРАТУРА

Д. Елингтон, Џ. Гершвин, К. Портер, Жобим, Манцини, Арлен, Ч. Паркер, Д. Краљић, Котлић, Б. Симић, М. Шоуц ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две композиције домаћих аутора;
б) 16 нумера страних аутора:
– четири баладе;
– четири нумере у свинг форми;
– четири нумере латино-америчког поднебља;
– четири блуз композиције;
– две вишегласне нумере.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција домаћег аутора;
2. Две свинг нумере – са малим саставом или биг-бендом;
3. Једна џез балада;
4. Једна блуз нумера;
5. Једна босанова;
6. Једна вишегласна нумера коју је изаранжирао сам ученик.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ УЗ ИНСТРУМЕНТАЛНУ ПРАТЊУ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Базични део програма је постепено учвршћивање основних интерпретативних елемената и приступање конкретизованом џез фразирању, при стабилној интонацији и у оквиру задате хармоније. Техничке вежбе морају бити константно присутне, при чему их делом треба изводити без пратње било каквог хармонског инструмента, ради постизања стабилности у повезивању унутрашњех слуха и певачког апарата (заправо гласовног уобличавања замишљеног тона).

Обавезни део наставног програма су организовани одласци ученика на џез и блуз комцерте, а посебно на концерте страних извођача. После концерта наставник је дужан да са учњеницима продискутује о концерту, да саслуша њихово мишљење и утиске.

Обнавеза ученика је да у сваком полугодишту присуствује на по четири џез и блуз концерта.

Неопходност представља и час са пратњом хармонског инструмента.

Такође је потребно омогућити додатни аудио-визуелни материјал и доступну џез литературу.

ОДСЕК ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ

МАЛИ АНСАМБЛИ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе или прављених одговарајућих аранжмана.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе или прављених одговарајућих аранжмана.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ

ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе или прављених одговарајућих аранжмана.

УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА У СВАКОМ ПОЛУГОДИШТУ НАСТУПИ, КАО ЧЛАН МАЛОГ АНСАМБЛА, НА ЈАВНОМ ЧАСУ ИЛИ КОНЦЕРТУ

ИСТОРИЈА ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ОСНОВИ ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ (1)

Народна, забавна-еврграин музика

НАРОДНА МУЗИКА (4)

Историјат народне изворне музике балканских народа – користити етномузиколошке записе
Савремена народна музика

МУЗИКА БАЛКАНСКИХ НАРОДА (14)

Инструментална и оркестарска музика
Вокална композиција
– Мелодика
– Ритам
– Оркестрација
Народна изворна, градска песма, романса и фестивалска народна песма

ЗАБАВНА-ЕВЕРГРИН МУЗИКА (16)

Инструментална и оркестарска музика европских народа – друга половина XIX века и прва половина XX века
Вокална композиција – Италија, Шпанија, Грчка, Француска и Аустрија
– Балска музика – дворска музика
– Оперетска и филмска музика
– Фестивалска музика
Балада, шансона, Забавна градска музика

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

РАЗВОЈ НАРОДНЕ МУЗИКЕ У XX ВЕКУ (4)

Народна изворна музика балканских земаља са посебним освртом на југословенски фолклор

ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА (4)

Народни записи
Нове градске песме

НАРОДНА ОРКЕСТАРСКА МУЗИКА (4)

Царевац, Радетић, Јашаревић
Староградске групе
Изборни материјали (3)
Цицварићи: Народни записи
Иво Ценерић: Бисери народне музике

РАЗВОЈ ЗАБАВНЕ-ЕВРГРИН МУЗИКЕ У XX ВЕКУ (4)

Европска музика и нова шансона
Филнска музика
Музика за игру – романса, канцона

АМЕРИКА И ЊЕН УТИЦАЈ НА ЗАБАВНУ МУЗИКУ (4)

Нет Кинг Кол, Пет Бун, Френк Синатра, Дин Мартин и др.
Нова позоришна музика
– Мјузикл
– Кабаре

ДОБА РОКЕН-РОЛА И БИ БАПА (2)

Елвис Присли, Чаби Чекер

ПОП МУЗИКА (5)

Битлси, Ролинг-Стонси

АУТОРИ ДОМАЋИХ ЗАБАВНИХ КОМПОЗИЦИЈА (3)

Дарко Краљић, Војислав Симић, Александар Корић, Жарко Петровић, Предраг Ивановић, М. Котлић

ПОП ГРУПЕ (2)

Индекси, Бјело дугме, Корни група и др.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ОРКЕСТАРСКА МУЗИКА (20)

У току године обрађивати програм прилагођен музици XX века са посебним освртом на народну музику у последњих 50 година.
Обрадити музику балканских народа
Развој фузије свих фолклорних елемената (ритам, мелодија) на овом подручју
Организовати стално преслушавање музичког материјала и упознавати ученике са актуелним дешавањима на пољу естрадне народне музике.

КОМПОНОВАНА НАРОДНА МУЗИКА (15)

Забавну музику посматрати као једно од главних обележја овог века. Период од 50-тих година па до данашњих дана проучавати пажљиво јер је ова врста музике директно везана за политичка збивања и фантастичан технички развој електронике, који има директан утицај у свету и код нас.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ОРКЕСТАРСКА И КОМПОНОВАНА ЕСТРАДНА МУЗИКА (33)

Преслушавати и гледати снимљене аудио-визуелне материјале.
Формирати посебну табелу композитора и извођача у свету и код нас.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Одређена литература за овај предмет не постоји па је професору дата могућност да користи све едиције, до сада издаване, које се баве естрадом. Препоручује се ИСТОРИЈА ЕСТРАДНЕ МУЗИКЕ аутора Петра Гојковића.
Професор треба да усклађује програм и према програмима које ученици остварују на својим инструментима.
Користити постојеће материјале RTB-PGP.

ЕТНОЛОГИЈА

Програм овог предмета је идентичан са програмом за етномузиколошки одсек и налази се у том делу наставног програма.

РАЗВИЈАЊЕ СЛУХА

Програм овог предмета је идентичан са програмом за Одсек за џез и налази се у том делу наставног програма.

АРАНЖИРАЊЕ

Програм овог предмета је идентичан са програмом за Одсек за џез и налази се у том делу наставног програма.

ГЛУМА И ВОКАЛ

Развијање сценских мишљења, осећања драмске радње, пластичне изражајности; упознавање са стилом, жанром, епохом.
Упознавање са елементима кореографске композиције и сценском анализом музичког дела.
Оспособљавање за интерпретацију лика у балетском репертоару и у савременим музичко-сценским облицима.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I – ПОЈАМ ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ

Балет као драмска уметност. Сценско одређење игре (плеса).

II – ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ ГЛУМЕ

– вежбе ослобађања, концентрације, запажања, развијања маште;
– радња, систем датих околности, циљ, препрека;
– ритам радње;
– односи;
– радња и противрадња, сукоб, предмет сукоба.

III – ДРАМСКА АНАЛИЗА МУЗИЧКОГ ДЕЛА

Музички текст и драмска радња:
– музички израз, структура, фраза, темпо, динамика, ритам;
– музичка тема: развој, градација, кулминација, разрешење;
– музичке епизоде као одломци драмског догађања.

IV – ЕЛЕМЕНТИ ПЛАСТИЧНОГ ИЗРАЗА

– елементи пантомиме;
– беспредметне радње;
– пантомима као замена дијалога;
– драмска обрада музичких етида – задата тема или импровизација.

V – ГОВОРНА РАДЊА

– подтекст;
– дијалог.

VI – ПРОСТОР КАО ЕЛЕМЕНТ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА

– различити облици сценског простора;
– извођач и гледалац, преношење енергије;
– амбијентација;
– сценски простор као простор за игру и као метафора;
– однос према простору.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

I – ЕЛЕМЕНТИ ОБЛИКОВАЊА

– појам стила;
– стил и манир епохе;
– стил као уметнички правац;
– елементи жанра;
– музички материјал стилске епохе и драмски израз.

II – СЦЕНСКИ ЛИК У ДРАМСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ

– биографија лика;
– физичке и говорне особине;
– језгро лика, карактеристике и контракарактеристике;
– темперамент;
– односи; развој лика;
– карактер, тип и лик.

III – СЦЕНСКИ ЛИК У БАЛЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ

– литерарно-музички материјал за стварање сценског лика;
– налажење мотива, сиже, либрето;
– музичка драматизација;
– стил, епоха и жанр у стварању лика.

IV – ГРУПНЕ И ИНДИВИДУАЛНЕ ВЕЖБЕ И ЗАДАЦИ

– пантомимске сцене;
– драмска обрада музичких етида кроз игру (плес);
– говорне (дијалошке) сцене.

V – СИНТЕЗА ДРАМСКИХ, МУЗИЧКИХ И ИГРАЧКИХ ЕЛЕМЕНАТА

– савремени музичко-сценски облици;
– кореодрама.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Састоји се од групних и индивидуалних вежби у којима су заступљени елементи рада са ученицима:
– пантомима;
– изражавање говором и гласом;
– драмска обрада музичких етида кроз игру (плес);
– већа сценска целина са елементима кореодраме.

ОРКЕСТАР

III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње),
IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Пошто се оркестар формира од ученика оба разреда програм је јединствен, али се по разреду остварује различит фонд часова.

Ученике упознати са основним принципима колективног музицирања и оспособљавати их да усавршавањем свих елемената активно учествују у уобличавању дела – интонација, ритам, динамика, артикулацина ....

Свирати дела по избору наставника зависно од инструмената који су те године заступљени на овом одсеку и од постојеће литературе или одговарајућих аранжмана.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Ревијски оркестар треба да води искусни диригент или члан Ревијског оркестра. Ученике упознат са техником рада на развоју тона, артикулације, фразирања, баланса, стила и ритма. Пробе се држе обавезно једном недељно (тутти) или два пута недељно (секцијске). Јавни наступи, а повремено и пробе, се снимају.

Обавезно слушати познате народне оркестре и снимке истих.

ВИОЛИНА

Програм наставе естрадне виолине уписују ученици којима је овај одсек интересна сфера ка естрадном облику музике у коју спадају: народна музика, евергрин и забавна музика.

Програм садржи тематику естрадне и класичне школе у односу 60% класичног програма и 40% естрадног програма.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Тахничке вежбе, етиде, полифоне композиције и циклична композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

ЛИТЕРАТУРА

Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав”
Ненад Секулић: Виолина у естради
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994.)
Радомир Јанковић: Музика хармонике I, II и III – главне мелодије (Нота, Књажевац)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић”
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Љубиша Паковић: Кола из репертоара народног оркестра РТС
Љубомир Бошњаковић: Народне игре за клавир
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петроввић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
Ацо Доганџић: 100 незаборавних мелодија, Албум 1. и 2.
Савез удружења музичких радника Хрватске: 12 албума (најпопуларније народне, староградске и евргрин мелодије)
Миодраг Васиљевић: Југословенски музички фолклор I и II
Жарко Петровић: Солунске песме
И друга литература по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

О соле мио
Санта Лучија
Деца Пиреја
Гранада
Ке сера сера
Ларина песма
Месече сребрни
Палома бланка

Шпанске очи
Рјабинушка
Подмосковске вечери
Fascination
Циганске песме – по избору
Тихо ноћи
Милкина кућа
У рану зору
Кад те видим на сокаку
И друга дела по избору наставника која одговарају техничким могућностима ученика

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;
б) два комада класичног карактера;
в) две народне концертне композиције;
г) две забавне концертне композиције;
д) један класичан концерт лакше форме;
ђ) пет народних кола;
е) три изворне композиције;
ж) две забавне и евергрин композиције за концертно извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скала по избору (дур – мол) кроз три октаве;
2. Једно класично дело;
3. Сплет народних композиција;
4. Сплет забавих композиција.
Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Тахничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

ЛИТЕРАТУРА

Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав”
Ненад Секулић: Виолина у естради
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994)
Радомир Јанковић: Музика хармонике I, II и III – главне мелодије (Нота, Књажевац)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић”
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Љубиша Паковић: Кола из репертоара народног оркестра РТС
Љубомир Бошњаковић: Народне игре за клавир
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петроввић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
Ацо Доганџић: 100 незаборавних мелодија, Албум 1. и 2.
Савез удружења музичких радника Хрватске: 12 албума (најпопуларније народне, староградске и еврграин мелодије)
Миодраг Васиљевић: Југословенски музички фолклор I и II
Жарко Петровић: Солунске песме
И друга дела по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Kore ’ngrato
Марекиаре
Зорба
Увело лишће
Странци у ноћи
Кад свеци марширају
Једна дан живота
Love story
Тројка
Бели багрем
O dona Clara
Ј. Штраус: На лепом плавом Дунаву
Фијакер стари
Синоћ кад је пао мрак
На крај села чађава механа
Имам једну жељу
Циганске песме – по избору
И друге одговарајуће композиције по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;
б) 20 композиција различитог карактера – народна и забавна музика;
в) два комада класичног карактера;
г) две народне концертне композиције;
д) две забавне и евергрин концертне композиције;
ђ) један комад или концерт класичног карактера;
е) пет народних кола;
ж) три изворне композиције;
з) пет староградских песама.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – једна дурска и једна молска;
2. Једна етида по избору;
3. Једно класично дело;
4. Сплет народних композиција;
5. Сплет староградских песама;
6. Сплет забавних композиција.
Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

ЛИТЕРАТУРА

Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав”
Ненад Секулић: Виолина у естради
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994.)
Радомир Јанковић: Музика хармонике I, II и III – главне мелодије (Нота, Књажевац)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић”
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Љубиша Паковић: Кола из репертоара народног оркестра РТС
Љубомир Бошњаковић: Народне игре за клавир
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петроввић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
Ацо Доганџић: 100 незаборавних мелодија, Албум 1. и 2.
Савез удружења музичких радника Хрватске: 12 албума (најпопуларније народне, староградске и еврграин мелодије)
Миодраг Васиљевић: Југословенски музички фолклор I и II
Жарко Петровић: Солунске песме
И друга одговарајућа дела по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Torna a Sorento
O mia bela Napoli
Натали
Зелена поља
Виолина цигана
Yesterday
Љубомора
Sometime

Ла Плома
Две гитаре
Кад се сетим мила душо
Јесење лишће
Тенеси валс
Тамо далеко
Циганске песме – по избору
И друга одговарајућа дела

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа;
б) две естрадне школе – народна и забавна музика;
в) два комада класичног карактера;
г) пет народних композиција – три изворне;
д) две забавне и евергрин композиције;
ђ) комад са клавиром класичног карактера – концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – дурска и молска;
2. Етида по избору;
3. Једно класично дело;
4. Сплет народних композиција;
5. Сплет забавних композиција;
6. Сплет староградских песама;
7. Сплет народних кола.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

ЛИТЕРАТУРА

Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав"
Ненад Секулић: Виолина у естради
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994)
Радомир Јанковић: Музика хармонике I, II и III – главне мелодије (Нота, Књажевац)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић"
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Љубиша Паковић: Кола из репертоара народног оркестра РТС
Љубомир Бошњаковић: Народне игре за клавир
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петровић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
Ацо Доганџић: 100 незаборавних мелодија, Албум 1. и 2.
Савез удружења музичких радника Хрватске: 12 албума (најпопуларније народне, староградске и евргрин мелодије)
Миодраг Васиљевић: Југословенски музички фолклор I и II
Жарко Петровић: Солунске песме
И друга дела по избору наставника

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Фуникули, фуникула
О Марија, Мари
Ксимерони
Mi mutrimani matia mu
I viva Espagna
Милорд
Michell
Let it bee
La cumparsita
Бесаме мућо
Солензара
Соња
Ко лепи сан
Зелене очи
Рузмарине мој зелени
Ивановић: Дунаски валови
С. Бинички: Марш на Дрину – у Ге и А дуру
Циганске песме – по избору

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Један концерт;
3. Григораш Динику: Ластавица (Шева или Чокрлија);
4. Г. Динику: Хора стакато – верзија Јаша Хајфец;
5. Хора мартишор;
6. Хора дин мушел;
7. Монти чардаш;
8. Сплет српских народних мелодија (5-7 песама различитог карактера, од којих су два кола);
9. Сплет староградских песама различитог карактера (4-6 песме);
10. Сплет медитеранских и латиноамеричких мелодија.

ИСПИТ – ЈАВНИ КОНЦЕРТ мора да се одржи у сарадњи са корепетитором и мешовитим естрадним ансамблом.

КОНТРАБАС

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 60%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на одсеку за естраду.

Почети са јачањем шаке десне руке због пицикато свирања. Вежбе се састоје од стискања гумених колутова, који се користе у спорту, а затим следи јачање кажипрста десне шаке. У каснијем периоду се прелази постепено на остале прсте десне шаке. Све то време раде се скале, октаве, квинте, кварте и терце.

Учење свирања такизване „walk" – вок, шетајућа линије баса, користећи дурски блуз и молски блуз. Радити на објашњавању шта значи триолски филинг. Радити вежбе са низом неалтерованих тонова.

Користити и аудио записе „Minus One", као индивидуално вежбање. Упознавање ритмичких фигура за бас (латин, рок итд.). Наставу радити паралелно пицикато и са гудалом.

ЛИТЕРАТУРА

Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав"
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994.)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петровић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
И друга литература по избору

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Композиције са фолклорном тематиоком разних земаља (Југославија, Грчка, Шпанија, Латинска Америка ....)
Део програма који обрађује хармонску пратњу уклопити са програмом других инструмената са којима се сарађује
Обрадити ритмове разних игара уобичајених у садашњем времену (валцер, танго, румба, самба, босаниова итд.)
Обрадити више песама и игара у ритмовима нашег поднебља 2/4, 3/4, 5/8, 7/8, 9/8, 11/16 итд
И друга литература по избору а у договору са наставницима осталих инструмената овог одсека.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;

2. Хроматске октаве од задатог тона навише или наниже;

3. Забавни део: једна песма и једна игра – пратња и евентуално тема.

4. Народни део: једна песма и једна игра – пратња и евентуално тема.

ИСПИТ СЕ ОБАВЉА ОБАВЕЗНО УЗ ГИТАРУ И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 60%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на одсеку за естраду.

Разлагање акорада. Коришћење вођица за акорде који следе. Вежбати покрете октава и умањених квинти. Почети са упзнавањем технике свирања трилера и предудараца за базичне акордске тонове. Скале до две октаве.

Упознавање са различитим музичким периодима преко начина пратње и бас линије. Са темпом ићи на медијум.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Моји први блузеви – бр. 1
Руфус Рид: The Evolving Bassist
Реј Браун: Exercise
Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав”
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
И друга литература по избору

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора
Композиције са фолклорном тематиоком разних земаља (Југославија, Грчка, Шпанија, Латинска Америка ....)
Обрадити ритмове разних игара уобичајених у садашњем времену (валцер, танго, румба, самба, босаниова итд.)
Део програма који обрађује хармонску пратњу уклопити са програмом других инструмената са којима се сарађује

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Разлагање акорада са коришћењем умањених квинти и октава;
3. Забавни део: једна песма и једна игра – пратња и евентуално тема.
4. Народни део: једна песма и једна игра – пратња и евентуално тема.
5. Једна латин композиција.

ИСПИТ СЕ ОБАВЉА ОБАВЕЗНО УЗ ГИТАРУ И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 60%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на одсеку за естраду.

Прелазак на бржа темпа. Скале. Квартни скокови, квинтни скокови, октаве, умањене квинте. Рад на цез стандардима које треба свирати из различитих тоналитета (нпр. свирати Summertime из G, C, D и F). Транспоновати и свирати стандарде из дувачких тоналитета.

Почетак импровизације. Први основи импровизованих деоница. Бацити акценат на сола. Анализирати сола значајних контрабасиста.

Паралелан рад пицикато свирања и рад са гудалом.

Радити литературу великих оркестара.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Први основи импровизације за контрабас
Руфус Рид: The Evolving Bassist
Реј Браун: Exercise
Пол Чемберс (Paul Chambers): Blues – Solos
Тод Колман: The Bass Tradition
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав”
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић”
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петроввић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
И друга литература по избору

КОМАДИ

Народне песме, игре и романсе народа Југославије – по избору
Комади са фолклорном тематиком Гаспара Санца, Француска Тареге, Исака Албениза, Енрико Гранадоса и других
Комади са савременом играчком тематиком Карлоса Жобима, Луиза Бонфе и других
Разне теме из рок и цез стандарда одговарајуће тежине, а по избору наставника
Обрађивати фолклор земаља које имају неке специфичности – Грчка, Мексико, Латинска Америка ....
Прилагодити програм осталим инструментима и обрађивати евргрин и анимир музику, шлагере, лакше цез композиције
Део програма који обрађује хармонску пратњу уклопити са програмом других инструмената са којима се сарађује

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Забавна композиција са импровизацијом;
3. Блуз – тема, пратња, соло импровизација, тема;
4. Једна народна песма и једна народна игра – пратња и евентуално тема.
5. Једна латин композиција.

ИСПИТ СЕ ОБАВЉА ОБАВЕЗНО УЗ ГИТАРУ И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Паралелно са програмом који следи учи се и програм одсека за класичан контрабас у обиму 60%. Програм одабира, према потребама савладавања техничких проблема и ученику, професор контрабаса на одсеку за естраду.

Рад у брзом темпу (fast tempo). Народна кола и игре. Забавна и рок музика.

Анализа атоналних и алтерованих сола и импровизација.

Рад са задатим темама у малим ансамблима.

Рад са све четири прста десне руке. Свирање сола и импровизација гудалом и пицикатом. Вежбање сола у палчевој позицији.

Свирати литературу великих оркестара. Импровизација. Анализа сола значајних контрабасиста.

Почети рад са акордском пратњом на контрабасу (од два до четири тона у акорду).

Радити патерне других музичких жанрова, почев од ревијалне музике до рока.

Рад на тремоло свирању. Посебан акцент дати на синхронизацију леве ин десне руке. Обрађивати композиције за мале ансамбле и велики забавни и народни оркестар.

ЛИТЕРАТУРА

Михаило Блам: Први основи импровизације за контрабас
Тод Колман: The Bass Tradition
Руфус Рид: The Evolving Bassist
Реј Браун: Exercise
Пол Чемберс (Paul Chambers): Blues – Solos
А. Дупланчић: Бразил – 200 Songs
Бранко Белобрк, Михајло Јаћимовић, Димитрије Панић: Збирка „Незаборав"
Радомир Јанковић: Хармоника од учионице до естраде – главне мелодије (АД Хармонија, 1994.)
Ратислав Благојевић: Најпопуларнија народна кола Балкана (Нота, Књажевац)
Ђурица Ћирковић, Радомир Јанковић: Ритам и мелос Балкана – збирка у 10 свезака
Миливој Ивановић: Албум „Популарна кола из Србије заслужног естрадног уметника Радојке Живковић"
Романсе, песме и игре наших и других народа и великих мајстора музике, 6 свезака – за гитару и друге инструменте аранжирао Јован Трифуновић
Иво Ценерић: Царевчева народна лира
Ђорђе Караклајић: Староградске песме – 7 свезака
Жарко Петровић: Песме које се вечно памте – 12 свезака
Ацо Доганџић: 100 незаборавних мелодија, Албум 1. и 2.
Жарко Петровић: Солунске песме
И одговарајућа литература других аутора

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора
Комади са фолклорном тематиком Гаспара Санца, Франциска Тареге, Исака Албениза, Енрико Гранадоса и других
Комади са савременом играчком тематиком Карлоса Жобима, Луиза Бонфе и других
Теме и импровизације џез стандарда, рок, евргрин и анимир композиције одговарајуће тежине, а по избору наставника
Хармонска пратња џез, рок, евргрин и анимир композиција уз сарадњу са осталим инструментима
Хармонска пратња фолклора и композиција у фолклорном духу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Сплет српских народних мелодија (5-7 песама различитог карактера, од којих су два кола);
2. Сплет староградских песама различитог карактера (4-6 песама);
3. Сплет медитеранских и латиноамеричких мелодија.
4. Импровизација на задату тему;
5. Неки патерни за пратњу из другог музичког жанра.
6. Један џез стандард – пратња, импровизација, тема;

ИСПИТ СЕ ОБАВЉА СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

ГИТАРА

Програм наставе ће садржати тематику класичне и естрадне школе у односу 60% класичног програма и 40% естрадног.

У свим разредима програм захтева више сегмената:
– класични део;
– солистички део са трзалицом (соло гитара) – свирање мелодија и разлижених акорада;
– свирање акорада (ритам гитара) се дели на народни и естрадни део.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ШКОЛЕ

Јован Јовичић: Школа за гитару, II, III, IV и V део
Емилио Пухол: Школа за гитару
Дионизио Агуадо: Школа за гитару
Наполеон Косте: Школа за гитару и др.
Јован Јовичић: Акорди зас гитару

ЕТИДЕ

Сор-Сеговија, Матео Каркаси, Дионизио Агуадо, Наполеон Косте, Карлеваро, Лео Броуер и други

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Свите и партите Робера Девизеа, Леополда Силвијуса Вајса, Јана Антоњина Лоџија и других
Сонатине и сонате Фернанда Карулија, Маура Ђулијанија и Антона Дијабелија

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора

ОБАВЕЗНО УРАДИТИ

Композиције са фолклорном тематиоком разних земаља (Југославија, Грчка, Шпанија, Латинска Америка ....)

СОЛО ГИТАРА

За солистички део свирања трзалицом користити разне приручнике и албуме Битлса, и других група, као о разна издања џез стандарда (Миша Блам, Миша Крстић и други)

РИТАМ ГИТАРА

Део програма који обрађује хармонску пратњу уклопити са програмом других инструмената са којима се сарађује

ЗАБАВНИ ДЕО

Обрадити ритмове разних игара уобичајених у садашњем времену (валцер, танго, румба, самба, босаниова итд.)

НАРОДНИ ДЕО

Обрадити више песама и игара у ритмовима нашег поднебља 2/4, 3/4, 5/8, 7/8, 9/8, 11/16 итд

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Два става из свите;
3. Сонатина или један став сонате;
4. Један комад;
5. Један комад у фолклорниом духу;
6. Соло гитара:
– једна композиција у спором темпу;
– једна композиција у бржем темпу;
7. Ритам гитара:
– забавни део – једна песма и једна игра;
– народни део – једна песма и једна игра.

ИСПИТ ЗА СОЛО И РИТАМ ГИТАРУ ОБАВЉА СЕ ОБАВЕЗНО УЗ КОНТРАБАС И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ШКОЛЕ

Јован Јовичић: Школа за гитару, II, III, IV и V део
Емилио Пухол: Школа за гитару
Дионизио Агуадо: Школа за гитару
Наполеон Косте: Школа за гитару и др.
Јован Јовичић: Акорди зас гитару

ЕТИДЕ

Сор-Сеговија, Матео Каркаси, Дионизио Агуадо, Наполеон Косте, Карлеваро, Лео Броуер и други

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Свите Јохана Себастијана Баха, Леополда Силвијуса Вајса и других
Сонате Фернандо Сора, Маура Ђулијанија и Антона Дијабелија

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора
Комади са фолклорном тематиком Антониа Лаура, Еитора,

Виља-Лобоса, Исака Албениза, Енрико Гранадоса, Јована Јовичића и других

СОЛО ГИТАРА

Разне теме евргрина и лакше џез композиције одговарајуће тежине, а по избору наставника

РИТАМ ГИТАРА

Прилагодити програм осталим инструментима и обрађивати евргрин и анимир музику и шлагере

НАРОДНИ ДЕО

Обрађивати фолклор суседних земаља – Македоније, Бугарске, Румуније, Мађарске ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Два става из свите;
3. Сонатина или један став сонате;
4. Један комад;
5. Један комад у фолклорниом духу;
6. Соло гитара:
– једна композиција у спором темпу;
– једна композиција у бржем темпу;
7. Ритам гитара:
– забавни део – једна песма и једна игра;
– народни део – једна песма и једна игра.

ИСПИТ ЗА СОЛО И РИТАМ ГИТАРУ ОБАВЉА СЕ ОБАВЕЗНО УЗ КОНТРАБАС И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

ШКОЛЕ

Јован Јовичић: Школа за гитару, II, III, IV и V део
Емилио Пухол: Школа за гитару
Дионизио Агуадо: Школа за гитару
Наполеон Косте: Школа за гитару и др.
Јован Јовичић: Акорди зас гитару

ЕТИДЕ

Сор-Сеговија, Матео Каркаси, Дионизио Агуадо, Наполеон Косте, Карлеваро, Лео Броуер и други

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Свите за лауту и виолончело Јохана Себастијана Баха, Леополда Силвијуса Вајса и рдугих
Сонате
Фернандо Сор: op. 15 и op. 22
Мауро Ђулијани: op. 15

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора
Комади са фолклорном тематиком Гаспара Санца, Франциска Тареге, Исака Албениза, Енрико Гранадоса и других
Комади са савременом играчком тематиком Карлоса Жобима, Луиза Бонфе и других

СОЛО ГИТАРА

Разне теме из рок и џез стандарда одговарајуће тежине, а по избору наставника

РИТАМ ГИТАРА

Прилагодити програм осталим инструментима и обрађивати евргрин и анимир музику, шлагере, лакше џез композиције

НАРОДНИ ДЕО

Обрађивати фолклор земаља које имају неке специфичности – Грчка, Мексико, Латинска Америка ....

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Два става из свите;
3. Сонатина или један став сонате;
4. Један комад;
5. Један комад у фолклорниом духу;
6. Соло гитара:
– једна композиција у спором темпу;
– једна композиција у бржем темпу;
7. Ритам гитара:
– забавни део – једна песма и једна игра;
– народни део – једна песма и једна игра.

ИСПИТ ЗА СОЛО И РИТАМ ГИТАРУ ОБАВЉА СЕ ОБАВЕЗНО УЗ КОНТРАБАС И ЈОШ НЕКИ ИНСТРУМЕНТ, А ПО МОГУЋНОСТИ СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

ШКОЛЕ

Јован Јовичић: Школа за гитару, II, III, IV и V део
Емилио Пухол: Школа за гитару
Дионизио Агуадо: Школа за гитару
Наполеон Косте: Школа за гитару и др.
Јован Јовичић: Акорди зас гитару

ЕТИДЕ

Сор-Сеговија, Матео Каркаси, Дионизио Агуадо, Наполеон Косте, Карлеваро, Лео Броуер и други

ЦИКЛИЧНА ДЕЛА

Сонате Фернандо Сора, Мауро Ђулијанија, Мануела Понсеа, Хоакина Турине и других

КОМАДИ

Од ренесансе до XX века разних аутора
Комади са фолклорном тематиком Гаспара Санца, Франциска Тареге, Исака Албениза, Енрико Гранадоса и других
Комади са савременом играчком тематиком Карлоса Жобима, Луиза Бонфе и других

СОЛО ГИТАРА

Теме и импровизације џез стандарда, рок, евргрин и анимир композиције одговарајуће тежине, а по избору наставника

РИТАМ ГИТАРА

Хармонска пратња џез, рок, евргрин и анимир композиција уз сарадњу са осталим инструментима

НАРОДНИ ДЕО

Хармонска пратња фолклора и композиција у фолклорном духу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по 10 нумера из сваке групе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Два става из свите;
3. Један став сонате;
4. Један комад;
5. Један комад у фолклорниом духу;
6. Соло гитара:
– једна композиција у спором темпу;
– једна композиција у бржем темпу;
7. Ритам гитара:
– забавни део – једна песма и једна игра;
– народни део – једна песма и једна игра.

ИСПИТ СЕ ОБАВЉА СА МАЛИМ АНСАМБЛОМ

КЛАВИР

I РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Развијање слуха и однос према мелодији и хармонијама. Истраживање у импровизацијама.

СКАЛЕ

Обрадити што више скала у ритмичким варијантама и посебно обрадити разложене трозвуке и четворозвуке скупно или легато.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Радити техничке вежбе за леву и десну руку појединачно.

ЛИТЕРАТУРА

За класичан програм
Народне изворне песме – И. Ценерић: Бисери народне музике
Староградске песме
Романсе
Домаћа и инострана забавна и евергрин музика – Ж. Петровић: Песме које вечно живе
Музика медитерана
Користити све доступне аудио и визуелне материјале

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА:

Класична литература:
а) четири етиде;
б) три полифоне композиције;
в) једна соната или концерт;

Литература естраде:
а) пет композиција изворне народне песме;
б) пет староградских песама;
в) пет романси;
г) пет композиција забавне музике;
д) пет евергрин композиција;
ђ) пет композиција медитерана.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида Чернијева;
2. Једна Хајднова соната;
3. I и V став из свите за флауту Клода Боулинга;
4. Две изворне народне песме;
5. Две староградске песне;
6. Две романсе;
7. Две композиције забавне музике;
8. Две евергрин композиције;
9. Две композиције медитерана.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске скале у свим комбинацијама. Хроматика и ритмика.
Истраживање у домену импровизације.

ЛИТЕРАТУРА

За класичан програм
Народна музика балканских народа
Српска народна музика – Врање, Косово, Војводина, Шумадија – И. Ценерић: Бисери народне музике
Забавна музика – евергрин
Фестивалска музика – домаћа и инострана – Ж. Петровић: Песме које вечно живе
Концертна популарна музика
Користити све доступне аудио и визуелне материјале

ОБАВЕЗНИ МИНИМУ ПРОГРАМА

а) три етиде – једна обавезно од Листа;
б) две трогласне инвенције;
в) једна цела мала француска свита;
г) две композиције разних епоха;
д) пет композиција балканских народа;
ђ) пет композиција српске музике;
е) пет фестивалских композиција;
ж) пет дела концертне популарне музике.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида Ф. Листа;
2. Једна етида по избору;
3. II и IV астав из свите Клода Боулинга;
4. Две композиције балканских народа;
5. Две композиције српске музике;
6. Две фестивалске композиције;
7. Две композиције концертне популарне музике.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у свим комбинацијама.
Импровизација на задату тему са импровизацијом.

ЛИТЕРАТУРА

Б. Караклајић: I, II, III и IV свеска
Ж. Петровић: Песме које вечно живе
За класичан програм
Народна музика балканских и медитеранских народа
Домаћа романса
Староградска песма
Музика централне и јужне Србије
Забавна музика – евергрин
Забавна и поп – рок музика (оргуљска, синтисајзер)
Домаћа и инострана фестивалска и ревијска музика
Користити све доступне аудио и визуелне материјале

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три етиде – једна обавезно од Рахмањинова;
б) Бах – прелудијум и фуга и I став енглеске свите;
в) две композиције по слободном избору;
г) две композиције балканских народа;
д) две композиције медитеранских народа;
ђ) две романсе;
е) две староградске песме;
ж) две композиције централне и јужне Србије;
з) две композиције поп – рок музике;
и) две композиције са фестивала;
ј) две композиције ревијске музике.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида Рахмањинова;
2. Једна Бетовенова соната;
3. Бах: Прелудијум и фуга;
4. III, VI и VII став свите Клода Боулинга;
5. Две народне композиције балканских и медитеранских народа;
6. Једна романса;
7. Једна староградска песма;
8. Две композиције поп – рок музике;
9. Две фестивалске композиције;
10. Две композиције ревијске музике.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у свим комбинацијама.
Импровизација, корепетиција и хармонизација солистичка и оркестарска.

ЛИТЕРАТУРА

Б. Караклајић: I, II, III и IV свеска
Ж. Петровић: Песме које вечно живе
За класичан програм
Народна музика балканских и медитеранских народа
Домаћа романса
Староградска песма
Музика централне и јужне Србије
Забавна музика – евергрин
Забавна и поп – рок музика (оргуљска, синтисајзер)
Домаћа и инострана фестивалска и ревијска музика
Користити све доступне аудио и визуелне материјале

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна етида Листа или Шопена;
б) једна етида Скрјабина;
в) један прелудијум и фуга Баха;
г) једна Моцартова или Бетовенова соната;
д) две композиције балканских народа;
ђ) две композиције медитеранских народа;
е) две романсе;
ж) две староградске песме;
з) две композиције централне и јужне Србије;
и) две композиције поп – рок музике;
ј) две композиције са фестивала;
к) две композиције ревијске музике.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде;
2. Једна прелудијум и фуга Баха;
3. Једно дело романтичара;
4. Једна композиција Прокофјева или Рахмањинова;
5. Цела свита Клода Боулинга;
6. Пет композиција различитог жанра – две обавезно са песмом.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Радити на приближавању ученика хармонско-мелодијском звуку свих (савремених) музичких праваца. То се односи на избор популарне (изворне) народне музике, забавне (поп) и мизке са примењсама џеза.

Однос заступљености класике према естради био би 60% класике према 40% естраде, сем у IV разреду где би однос био 50% према 50%.

У зависности од интереса и предиспозиција ученика наставник ће одабрати и одговарајућу литературу. Кроз све четири године базична литература ће бити свите за разне инструменталне комбинације и клавир од Клода Боулинга пошто је ту направљена једна од најуспелијих синтеза барока, класике, евргрина и џеза.

Из године у годину ће се радити на што већем осамостаљивању ученика и што бољем сналажењу у оквиру свих музичко-естрадних праваца. Крајњи циљ је млади уметник који је врхунски познавалац и извођач, пре свега класичне музике и тзв естрадне и евргрин музике, а круна би био матурски испит естрадног уметника.

ХАРМОНИКА

Програм садржи тематику естрадне и класичне школе у односу 60% класичног програма и 40% естрадног програма.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

НАРОДНЕ ИГРЕ – КОЛА

Моравац
Чачак
Чичино
Бисерка
Бојерка
Рајино циганско
Врањски чочек
Жикино
Илицино
Крупни кокоњеш
Глибовачко
Чукаричко
Тобџијско
В. Павловић-Царевац: Свилен конац
Браћа Бајић: Колубарски вез
М. Тодоровић-Крњевац: Јасеничко
Д. Александрић: Чича Обреново
М. Спасојевић: Оријент
Радојка и Тине Живковић: Тракторско
Пашона
И друга дела

ИЗВОРНЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири етиде различитог карактера;
б) четири народне игре – кола различитог карактера;
в) две полифоне композиције;
г) једна циклична композиција;
д) три изворне народне песме.
У току школске године обавити најмање једну проверу технике

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица;
2. Једна етида;
3. Једна народна игра;
4. Једна полифона композиција;
5. Једна циклична композиција;
6. Једна изворна народна песма.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

НАРОДНЕ ИГРЕ – КОЛА

М. Тодоровић-Крњевац: Двојнице
М. Тодоровић-Крњевац: Београдско
М. Милутиновић-Бане: Богданово
М. Милутиновић-Бане: Милутинка
Љ. Цветковић: Миленково
Љ. Цветковић: Љубино
М. Урошевић: Милошевка
Б. Ђокић: Митраљез
Т. Милић: Косачко
М. Аранђеловић-Кемиш: Прстоломка
М. Аранђеловић-Кемиш: Воз
В. Кандић: Вуково гром коло
В. Кандић: Кандоро
М. Стојановић-Ловац: Ловачко
Љ. Павковић: Народно оро
Љ. Павковић: Битолчанка оро
Љ. Павковић: Влашко моравска игра
Љ. Павковић: Виртуозна хармоника
Румунска игра – аранжман Љ. Павковића
Хора Букурести – аранжман Љ. Павковића
И друга одговарајућа дела

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ГРАДСКЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ У КОНЦЕРТНОЈ ОБРАДИ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири етиде различитог карактера;
б) четири народне игре различитог карактера;
в) две полифоне композиције;
г) једна циклична композиција;
д) четири композиције по слободном избору.
У току школске године обавити најмање једну проверу технике

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица задата на испиту;
2. Једна етида;
3. Једна народна игра – коло;
4. Једна полифона композиција;
5. Једна циклична композиција;
6. Композиција по злободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

НАРОДНЕ ИГРЕ – КОЛА

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика, познатих мајстора на хармоници (нпр: Љ. Павковић: „Невестино", „Зоричино коло", Бочино коло" и других аутора....)

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ГРАДСКЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ У КОНЦЕРТНОЈ ОБРАДИ

Српске и руске народне песме у обради В. П. Власова
Руске народне песме у обради А. Оњегина
В. Подгорни: Парафраза
А. Салиман-Владимиров: Руска игра
Ј. Дербенко: Како је ишао и шетао Вањуша
Ј. Дербенко: Танка рјабина
Народне песме у обради В. Иванова (Кијев „Музичка Украина", 1989)
Народне песме у обради Мотова, Јакшевича, Лондонова и др.
Француске естрадне композиције „Мизет" V, II, III и IV део (Париз, „Paul Beuscher-Arpège" 1957) – по избору од 440 композиција
К. Бом: Перпетум мобиле – обрада А. Назаренко (Москва, „Музика" 1988)
О. Мунтајм: Молдавска игра бр. 1 (Кијев, „Музичка Украина", 1988)
Музика за игру западноевропских композитора (Лењинград, МУЗИГИЗ 1954) – по избору
В. Семјонов: Варијације на тему „По Дону шета..." (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
Ј. Штраус: Пролећни гласови у обради И. Јакшевича („Антологија – VI део)
По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три етиде различитог карактера;
б) три народне игре-кола различитог карактера;
в) две полифоне композиције;
г) једна циклична композиција;
д) четири композиције по слободном избору.
У току школске године обавити најмање једну проверу технике

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна лествица задата на испиту;
2. Једна етида;
3. Једна народна игра;
4. Једна полифона композиција;
5. Једна циклична композиција;
6. Композиција по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Техничке вежбе, етиде, полифоне композиције и цикличне композиције радити, пропорционално, по датом предлогу за викално-инструментални одсек.

НАРОДНЕ ИГРЕ – КОЛА

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика – дела М. Аранђеловића-Кемиша, М. Кодића, Д. Александрића, М. Мијатовића, В. Кандића ....

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Народне песме у концертној обради В. Иванова, И. Јакшевича, Ј. Дербенка, В. Н. Мотова, В. П. Власова ....
Руске народне песме у концертној обради – „Антологија" II део
Француске естрадне композиције „Мизет" I, II, III и IV део (Париз, „Paul Beuscher-Arpège" 1957) – по избору од 440 композиција
В. П. Власов: Џез свита
В. П. Власов: Сијамска мачка
В. П. Власов: Степ
В. П. Власов: Свиђа ми се овај ритам
В. Галкин: Народне мелодије у обради за хармонику (Москва, „Сов. Композитор", 1982)
В. П. Власов: Весњанка (Москва, „Музика", 1988)
О. Џојс: Јесењи сан – обрада Г. Шендерјова (Москва, „Сов. Композитор", 1987)
Ј. Дранга: Концертни репертоар хармоникаша – по избору (Москва, „Музика", 1990)
О. Шаров: Популарне естрадне композиције за хармонику – по избору (Лењинград, „Музика", 1988)
В. Гридин: Расипухау обради О. Шарова за једну хармонику (Лењинград, „Музика", 1984)
Џ. Гершвин и О. Питерсон: Џез композиције – по избору (Москва, „Музика", 1987)
А. Данилов: Изабране композиције – по избору (Москва, „Сов. Композитор", 1971)
И остала дела по избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ГРАДСКЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ИЗВОРНЕ ПЕСМЕ У КОНЦЕРТНОЈ ОБРАДИ

По избору наставника, и у договору са осталим наставницима инструмента овог одсека, а у складу са могућностима ученика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три етиде различитог карактера;
б) три народне игре;
в) две полифоне композиције;
г) једна циклична композиција;
д) четири композиције по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида – пожељно је да буде концертна;
2. Једна народна игра;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна циклична композиција;
5. Две композиције по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Пошто естрадна делатност захтева огроман репертоар, изузетан таленат и висок технички ниво извођача на часовима хармонике пожељно је објединити следеће:

а) слушање музике – почети са нашом изворном музиком, па преко суседа (Бугара, Румуна, Мађара ....) стићи до најудаљенијих земаља света;

б) записивање мелодија – вежбати ученика да путем слушања и путем диктата бележи, што тачније, задате народне мелодије;

в) свирање – као најважнији сегмент образовно-васпитног процеса.

ФЛАУТА

Програм наставе естрадне флауте уписују ученици којима је овај одсек интересна сфера ка естрадном облику музике у коју спадају: народна музика, евергрин и забавна музика.

Програм садржи тематику естрадне и класичне школе у односу 60% класичног програма и 40% естрадног програма.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима.

Тонско прилагођавање за естрадно извођење у различитим артикулацијама у обиму до две октаве.

ЕТИДЕ

Гарибалди: 20 етида
Марсел Моис: 25 мелодијских етида
Херби Ман: Техничке ертиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В. А. Моцарт: Анданте Це-дур
К. В. Глук: Орфеј
Клод Боулинг: I став сонате за флауту и клавир
И. Ценерић: Бисети народне музике
Ж. Петровић: Песме које вечно живе
Изборне композиције, народне песме, романсе, староградске, забавне и евергрин музике

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа етида;
б) техничке вежбе у односу на забавну и народну музику;
в) два комада класичног карактера;
г) две народне концертне композиције;
д) две забавне и евергрин концертне композиције;
ђ) један концерт класичне форме – може бити комад уз пратњу клавира;
е) пет народних кола;
ж) три изворне композиције.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – једна дурска и једна молска – предвиђене за први разред;
2. Једно класично дело;
3. Једна народна композиција;
4. Једна забавна композиција.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале обрадити заједно са тоничним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима.

Тонско прилагођавање за естрадно извођење у различитим атрикулацијама. Техничке вежбе у обиму ди три октаве.

ЕТИДЕ

Т. Бем: 12 етида
Гери Болди: Grands Exercices
М. Моис: Скале и арпеђа
Х. Ман: Техничке етиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Г. Ф. Хендл: Соната бр. 3 Ге-дур; Соната бр. 5 Еф-дур
Т. Видошић: Дијалог за флауту и клавир
Клод Булинг: II и III став Сонате за флаутру и клавир
И. Ценерић: Бисери народне музике
Б. Караклјић: III и IV свеска
Избор са југословенских фестивала забавне музике

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа етида и трехничке вежбе;
б) два комада класичног карактера;
в) пет народних концертних композиција;
г) пет забавних и евергрин композиција;
д) два класична комада;
ђ) пет народних кола;
е) три изворне композиције.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – једна дурска и једно молска – по избору;
2. Једна етида;
3. Једно класично дело;
4. Једна народна композиција;
5. Једна забавна композиција.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са разлиженим трозвуцима и четворозвуцима у обиму инструмента.

Тонске и техничке вежбе у артикулацијама у обиму три октаве.

ЕТИДЕ

Андерсен: 24 техничке вежбе
Гарибалди: Велике етиде
Херби Ман: Техничке етиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

А. Вивалди: Соната за флауту и клавир
Рајнеке: Балада
Мишел Блаве: Соната бр. 1. и 2. За флауту и клавир
Клод Боулинг: IV и V став Сонате за флауту и клавир
И. Ценерић: Бисери народне музике
Избор са југословенских фестивала забавне музике
Музика медитерана – Италија, Француска, Шпанија

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа етида;
б) техничке вежбе са трилерима и импровизацијама;
в) два комада класичног карактера;
г) две народне концертне композиције;
д) три изворне народне композиције;
ђ) пет забавних и евергрин композиција домаћих и страних композитора;
е) један класичан концертни комад.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска и једна молска скала;
2. Једна етида;
3. Једно класично дело;
4. Једна народна композиција;
5. Једна забавна композиција.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале са разложеним трозвуцима и четворозвуцима у обиму инструмента.

Тонске и техничке вежбе у шеснаестинама са трилерима и импровизацијама.

ЕТИДЕ

Андерсен: Школа виртуозитета – 24 велике етиде

Ками: Шест великих етида
Херби Ман: Техничке етиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ј. С. Бах: Сонате за флауту и клавир
Форе: Фантазија за флауту и клавир
Клод Боулинг: Соната за флауту и клавир
И. Ценерић: Бисери народне музике
Избор са југословенских фестивала забавне музике
Музика медитерана – Италија, Француска, Шпанија

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа;
б) техничке вежбе са трилерима и импровизацијама;
в) два комада класичног карактера;
г) пет народних композиција;
д) пет забавних и евергрин композиција домаћих и страних компопзитора;
ђ) један класичан концерт или комад;
е) соната Клода Боулинга.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Два става из Сонате Клода Боулинга;
3. Једна народна композиција;
4. Једна забавна композиција.
Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

КЛАРИНЕТ

Програм наставе ће садржати тематику класичне и естрадне школе у односу 60% класичног програма и 40% естрадног.

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале до висине ге^3, са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима.
Скале свирати стакато и легато у лаганим осминама и шеснаестинама.
Рад на комплементарним ритмовима.
Хроматска скала и импровизација са задатим лествичним тоновима.

ЕТИДЕ

Лефевр: Metodo I (G. V. Ricordi, Milano ER 2035)
Л. Видеман: IV (Edition, Breitkof No. 4234)
Петар Гојковић: Естрадне етиде са импровизацијама

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

К. В. Глук: Misette
Ј. Брамс: Sonata ef mol
Б. Милошевић: Балканске импресије
И. Ценерић: Бисери народне музике
Ж. Петровић: Песме које вечно живе
Изборне композиције, народне песме, романсе, староградске, забавне и евергрин музике

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа етида;
б) две естрадне школе;
в) два комада класичног карактера;
г) две народне концертне композиције;
д) две забавне концертне композиције;
ђ) један класичан концерт лакше форме;
е) пет народних кола;
ж) три изворне композиције;
з) две забавне и евергрин композиције за концертно извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Скала по избору (дур – мол) кроз три октаве;
2. Једно класично дело;
3. Једна народна композиција;
4. Једна забавна композиција
Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале до висине ге^3 са трозвуцима, доминантним и умањеним септакордима.
Скале свирати стакато и легато у шеснаестинама – разложено.
Рад на комплементарним ритмовима.
Хроматска скала и импровизација са задатим лествичним тоновима.

ЕТИДЕ

Жан-Жан: Прва свеска (Edition Leduc, Paris)
Бруно Брун: Четврта свеска
Бени Гудман: Прва књига
Петар Гојковић: Естрадне етиде са импровизацијама

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Бруно Брун: Избор малих комада
К. М. Вебер: Концертино
В. А. Моцарт: Адађо
Штамиц: Концерт за кларинет Бе-дур
Б. Милошевић: Балканске импровизације
Б. Караклајић: I, II, III и IV свеска
Избор са југословенског фестивала „Београдско пролеће”
Изборне композиције, народне песме, романсе, староградске, песме, забавна и евергрин музика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа етида;
б) две естрадне школе различитог карактера – народна и забавна музика;
в) два комада класичног карактера;
г) две народне концертне композиције;
д) две забавне и евергрин концертне композиције;
ђ) један комад или концерт класичног карактера;
е) пет народних кола;
ж) три изворне композиције;

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – једна дурска и једна молска;
2. Једна етида по избору;
3. Једно класично дело;
4. Једна народна композиција;
5. Једна забавна композиција.
Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму инструмента (до а^3) са разложеним трозвуцима, стакато и легато у шеснаестинама.
Хроматска скала у свим артикулацијама и разним ритмичким варијантама.
Импровизација са задатим лествичним тоновима.

ЕТИДЕ

Жан-Жан: Прва свеска (Edition Leduc, Paris)
Кавалини: 30 каприча
Бруно Брун: Четврта свеска
Бени Гудман: Прва и друга књига
Петар Гојковић: Естрадне етиде са импровизацијама

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

К. М. Вебер: Концертино
К. М. Вебер: Варијације
Бени Гудман: Избор комада
Музика медитерана – наполитанске, француске композиције
Б. Милошевић: Балканске импровизације
Избор са југословенских фестивала

Изборне композиције, народне песме, романсе, староградске, песме, забавна и евергрин музика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа;
б) две естрадне школе – народна и забава музика;
в) два комада класичног карактера;
г) пет народних композиција – три изворне;
д) две забавне и евергрин композиције;
ђ) комад са клавиром класичног карактера – концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две скале – дурска и молска;
2. Етида по избору;
3. Једно класично дело;
4. Једна народна композиција;
5. Једна забавна композиција.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске и молске скале у обиму инструмента (до a^3) са разложеним трозвуцима, доминантним и умањеним четворозвуцима.

Скале свирати стакато и легато у шеснаестинама – разложено.

Хроматска скала у свим артикулацијама вежбати у различитим ритмичким фигурама.

ЕТИДЕ

Кавалини: 30 каприча
Крепш: Избор 20 етида из I и II свеске
Арти Шо: Школа са импровизацијама
Бени Гудман: I и II књига

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

К. М. Вебер: Концерт еф-мол
Арти Шо: Концерт за кларинет
Б. Милошевић: Сутон на југу; Татино коло; Брезничко коло

Музика медитерана – наполитанске, грчке, француске композиције

Изборне композиције – народне песме, романсе, староградске песме, забавна и евергрин музика.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једна класична школа ертида;
б) једна забавна школа етида;
в) једна народна школа етида;
г) два класична комада;
д) три изворне неродне композиције;
ђ) две забавне и евергрин композиције.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Етида по избору;
2. Једно класично дело;
3. Једна народна композиција;
4. Једна забавна композиција.

Испитни програм изводити уз пратњу клавира или малог ансамбла

ПЕВАЊЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Четири мелодијске вежбе – по избору.

Четири песме италијанских, француских и енглеских аутора XVII-XVIII века – на оригиналном језику или на провереном преводу.

Наполитанске песме.

Грчке песме.

Француске шансоме.

Народне изворне песме – српске песме – (Врање, Косово, Војводина).

Староградске песме – стари записи, нове градске песме.

Романсе – руске, домаћи аутори, Румунске, мађарске.

МОГУЋА ЛИТЕРАТУИРА

Избор најпознатијих наполитанских песама Sole mio, Torna e Sorento....

Избор са југословенских фестивала народне и забавне музике.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет народних песама;
б) пет градских песама;
в) пет романси;
г) две наполитанске песме;
д) једна шансона.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна наполитанска песма;
2. Једна староградска песма;
3. Једна народна песма;
4. Једна романса.

Испит – концерт мора да буде одржан у сарадњи са корепетитором, камерним или мешовитим естрадним ансамблом.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Четири мелодијске вежбе – техничке вокалне вежбе.

Две песме старих мајстора.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА

Качини, Скарлати, Ђордано, Страдела, Карисими, Перголези
Наполитанске песме
Француске шансоне
Д. Караклајић, Б. Симић, П. Ивановић, М. Котлић ....
Џ. Гершвин, К. Портер, Д. Елингтон, А. К. Јобим ....

Народне изворне песме – српске песме (Врање, Косово, Војводина)

Староградске песме и романсе

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет народних песама;
б) пет градских песама;
в) пет романси;
г) једна песма старих мајстора;
д) две наполитанске песме;
ђ) једна шансона.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна наполитанска песма;
2. Једна песма старих мајстора;
3. Једна староградска песма;
4. Једна народна песма или романса;
5. Једна песма забавног карактера – домаћег аутора.

Испит – концерт мора да буде одржан у сарадњи са корепетитором, камерним или мешовитим естрадним ансамблом.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Мелодијске вежбе са типичним украсима – забавна или народна музика.

Интонативне вежбе – са задатим тоналитетима.

Две песме или арије аутора XVII-XVIII века.

Четири песме југословенских или словенских композитора – С. Мокрањац, Ј. Маринковић, П. Коњовић, П. И. Чајковски, А. Бородин, Н. Римски-Корсаков ....

Једна арија из класичних опера.

Музика медитеранских народа – Грчка, Шпанија, Италија, Португал

Народне песме балканских народа – акценат на мелодије са карактеристичним ритмовима

Староградске песме и романсе

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна песма старих мајстора – може и арија;

2. Једна песма медитеранских народа;
3. Једна песма забавног карактера – домаћег или страног аутора;
4. Једна народна, староградска песма или романса.
Испит – концерт је јавног карактера и мора да се одржан у сарадњи са корепетитором и мешовитим естрадним ансамблом.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Мелодијске вежбе са типичним украсима – забавна или народна музика.
Интонативне вежбе – са задатим тоналитетима.
Читање с листа – импровизација.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА

Једна оперска арија аутора XIX и XX века
Музика медитеранских народа – Грчка, Шпанија, Португал, Француска.
Народне песме – српске песме (Врање, Косово, Војводина)
Староградске песме, романсе, шансоне, новије градске песме.

МОГУЋ МАТЕРИЈАЛ

К. М. Вебер, Росини, Белини – арије
Наполитанске песме
Избор са југословенских фестивала – К. Ковач, В. Борисављевић, А. Кораћ, Р. Гракић, Д. Јакшић ....
Ибор најпознатијих светских евергрина и забавних песама
Изворна народна музика у обради

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна наполитанска песма – по могућству арија;
2. Две народне песме – једна рубато, друга у ритму;
3. Једна староградска песма;
4. Једна романса;
5. Три композиције различитог забавног карактера 9 забавна, поп, рок;
6. Једна композиција по слободном избору.
Испит – јавни концерт мора да се одржи у сарадњи са корепетитором и мешовитим естрадним ансамблом.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Стварање новог естрадног облика певања треба да буде усмерено на проучавање и упознавање са народном, забавном и евергрин музиком. Кроз наставу ће се проучавати основна карактеристрика и њене различитости у односу на класично певање. Начин интерпретације и повезивање са класичном музиком створиће потпуно јединствен спој естрадног певања. Максимално упознавање са досадашњим искуствима кроз музички материјал, који је једини и главни извор свих досадашњих школа певања широм света.

У пракси, ученику треба да буде све приказано кроз директну презентацију, историјски преглед, преслушавање доступних аудиовизуелних материјала.

Школу естрадног певања могу похађати ученици свих одсека који се налазе на последњој години главног предмета, а заинтересовани су и имају смисла и афинитета ка овој врсти певања.

Настава се одвија у оквиру четворогодишњег школовања. Педагог треба да води рачуна о различитој импостацији гласа код различитих стилова и да усклади начин извођења на висок професионални ниво.

Однос програма у настави ће садржати 50% класичног и 50% естрадног програма.

С обзиром да не постоје обједињени нотни материјали препорука је да се употребљавају различите едиције и издања која су доступна. Обавезно водити рачуна да се репертоар прилагођава могућностима ученика и да се шароликост програма усклади и прилагоди карактеру гласа који поседује ученик.

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

СОЛФЕЂО

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

МЕЛОДИКА

1. Једногласно певање
– Дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција; тоналитети до четири предзнака;
– Молдур и мутације (де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге);
– хроматске пролазнице и скретнице;
– дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет; почетни тоналитет до два предзнака;
– певање српских народних песама са текстом.
2. Двогласно певање
– Дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу;
– певање лаких двогласних песама са текстом.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање појединачних тонова у целом регистру клавијатуре, а према датој интонацији, каденца Це-дура;
– опажање и интонирање интервала/двозвука у тоналитету без анализе интервала; тежиште ка опажању 3-4 двозвука у низу;
– опажање и интонирање штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака);
– хармонске везе: строге и слободне на главним ступњевима.

РИТАМ

– Равномерно читање у виолинском и бас кључу до 100 удара у минуту, а кроз инсерте из литературе; промене кључева;
– парлато: примери са обележеним темпима, акцентима и фразама у умереним темпима;
– ритмичке врсте и фигуре: четвороделна подела ритмичке јединице (диференцирање ритмичких фигура сличних по изгледу); веће коришћење пауза и лигатура; троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре са и без узмаха; народни ритмови са једним троделом;
– одређивање метричке врсте у народним песмама према певању наставника.

ДИКТАТИ

– Записивање дијатонских тонова (појединачних и групе тонова) према каденци тоналитета који се обрађује или обнавља;
– записивање апсолутних висина (обим a^1 – $де^2$ и $е^1$ – $а^1$);
– записивање дијатонских двозвука;
– једногласни мелодијски диктат: записивање мотива и примера свираних по двотактима, а у оквиру градива из мелодике;
– записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактима – уз опажање метричке врсте;
– записивање народне песме са текстом према певању наставника.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Записивање дијатонских двозвука у тоналитету једногласног диктата;
2. Једногласни мелодијски диктат: модулације на доминанту или мутације;
3. Ритмичка етида, умерена темпа, без скокова у оквиру ритмичких фигура краћег трајања;
4. Певање с листа – у оквиру пређеног градива из мелодике.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

МЕЛОДИКА

1. Једногласно певање
– Поставка алтерација у тоналитетима са мање предзнака;
– обнављање и поставка тоналитета до седам предзнака, дијатоника и хроматске скретнице;
– дијатонске модулације и мутације; тоналитети прве квинтне сродности;
– упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса);
– певање српских народних песама с текстом.
2. Двогласно и трогласно певање
– Двогласни примери: дијатоника и дијатонске модулације; хомофоне композиције и канони (примери из литературе);
– трогласни примери: дијатоника, канони и примери у вези са радом на хармонским везама.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање основних тонова (према каденци Це-дура) и хроматских тонова ФИС и БЕ у целом регистру клавијатуре;
– опажање апсолутних висина (као у I разреду) од $де^1$ до $де^2$;
– опажање двозвука у тоналитетима који се обрађују; приме-

на мутација и модулација (према примерима за двогласно певање);

– опажање и интонирање штимова према камертону ;

– опажање и интонирање четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем;

– хармонске везе: троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада у тоналитетима до четири предзнака (главни и споредни ступњеви);

РИТАМ

– Равномерно читање (до 120 удара у минуту) инсерата из литературе, са и без промене кључева;

– ритмичке врсте и фигуре: троделни ритмови и дуола; осмоделна подела и мала триола; народни ритмови са једним и два тродела, а са применом промера из музичког фолклора;

– промене врсте такта: изједначавање трајања дводелне са троделном јединицом бројања.

ДИКТАТИ

– Записивање апсолутних висина у обиму октаве;

– записивање двозвука са применом мутација и модулација (према примерима за двогласно певање);

– једногласни мелодијско-ритмички диктат: алтерације и модулације;

– записивање српских народних песама са текстом (класични и народни ритмови);

– двогласни диктати – према градиву из мелодике.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

Писмени део: Једногласни и двогласни диктат из оквира градива, као и записивање хармонских веза

Усмени део: Ритмичка етида за читање са листа;

Мелодијска етида за певање са листа.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

МЕЛОДИКА

1. Једногласно певање (виолински, бас и алт кључ)

– Алтерације: скокови у алтероване тонове (стабилне и лабилне алтерације) и напуштање алтерованих тонова скоком;

– техничке вежбе: алтеровани акорди и њихова разрешења (N^6, Фригијски квинтакорд и DD);

– поставка алт кључа (равномерно читање и певање примера из литературе); транспоновање из алт у виолински кључ и обрнуто, као и из бас у алт кључ и обрнуто;

– модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности (већи мелодијско-ритмички захтеви) и у удаљене тоналитете; примери из литературе за мутације и модулације;

– српске и црногорске народне песме са применом хроматике.

2. Двогласно и вишегласно певање

– Хомофони и полифони примери из литературе (период класицизма и барока);

– двогласне и вишегласне народне песме;

– трогласни примери у оквиру захтева из хармонских веза.

ОПАЖАЊЕ И ИНТОНИРАЊЕ

– Опажање основних и хроматских тонова (ФИС, БЕ, ЦИС, ЕС) у обиму од три октаве (каденца Це-дура);

– опажање апсолутних висина и њихово записивање од а (мала октава) до $де^2$;

– систематизација штимова свих тоналитета, њихово опажање и интонирање;

– опажање и интонирање септакорада са разрешењем;

– хармонске везе: троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада; опажање и записивање хармонских веза на главним и споредним ступњевима – до четири акорда у низу; модулације.

РИТАМ

– Равномерно читање у алт кључу;

– парлато: обрада брзих и лаганих темпа, као и промене темпа и метра;

– полиритмија: 3:2, 2:3, 3:4, 4:3;

– народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.

ДИКТАТИ

– Из градива мелодике: записивање према двотактима, према музичким фразама и „вергл" диктат;

– двогласни диктати, усмени и писмени са алтерацијама и модулацијама;

– записивање српских народних песама са променом метра.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Записивање апсолутних висина, двозвука и хармонских веза;
2. Мелодијско-ритмички диктат (модулације и алтерације);
3. Парлато – према годишњем градиву читање са листа;
4. Певање са листа једне српске народне песме са текстом;
5. Мелодијски пример – певање са листа у оквиру градива.

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

МЕЛОДИКА

– Рекапитулација градива кроз примере из литература и инструктивне вежбе;

– хроматске и енхармонске модулације (информативно);

– алтеровани акорди и њихова разрешења (техничке вежбе и приказ преко инсерата из литературе);

– једногласно и двогласно певање српских народних песама (промене метра и коришћење хроматских промена);

– двогласно и вишегласно певање модулација, мутација и алтерација;

– примена хармонских веза у трогласним и четворогласним примерима из литературе;

– поставка тенор кључа (равномерно читање и певање илустративних примера; транспоновање из тенор кључа у виолински и бас кључ и обрнуто.

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

– Опажање основних и хроматских тонова (према примерима из мелодике);

– опажање слободних двозвука у тоналитету и од камертона;

– хармонске везе: уски и широки слог, слободно и строго везивање акорада: дијатоника са септакордима и дијатонске модулације;

– опажање модуса и модалних елемената (усмени диктат и анализа).

РИТАМ

– Равномерно читање: тенор и алт кључ ;

– ритмичко читање: брза и лагана темпа; све врсте триола и друге неправилне ритмичке групе (квинтола, секстола);

– обнављање целокупног градива и проширивање знања из области промене метра и темпа;

– неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квинтоле и секстоле;

– читање примера из литературе.

ДИКТАТИ

– Записивање српских народних песама са текстом (хроматске промене, елементи мутација), силабичне и мелизматичне песме;

– мелодијско-ритмички диктат (према музичким фразама) из градива мелодике;

– двогласни диктат, дијатоника, хроматске секвенце и пролазнице, модулације и мутације, као и алтерације;

– ритмички диктат: промене метра и метричких јединица.

ИСПИТНИ ЗАХТЕВИ

1. Једногласни и двогласни диктат из оквира градива (према захтевима за упис на музичке студије); записивање народне песме са текстом према певању наставника;

2. Парлато – из оквира градива из ритма;

3. Мелодијска етида за певање са листа (према захтевима за упис на музичке студије).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Настава солфеђа треба да обезбеди развој музичког слуха и музичке писмености синхронизацијом процеса опажања и репродукције. Самим тим, методологија и садржаји програма усмеравају се ка замишљању нотне слике на основу слушног музичког садржаја и, супротно, замишљање звука (гласом и на свом инструмен-

ту) на основу увида у нотни текст. Једино тако инструменталисти могу чути у себи оно што треба да одсвирају, а теоретичари да буду припремљени за савлађивање свих теоријских дисциплина.

Постојећи образовни смерови имају веома сличне садржаје програма. Разлика се највише огледа у томе што се код инструменталиста више форсира инструментално ритмичко читање и опажање интервала и акорада, а код теоретичара рад и на опажању и на репродукцији. Хармонски слух, певање са листа, чисте интонације и инструментално ритмичко читање поступно се развијају током четворогодишњег школовања. Захтев који се поставља вокално-инструменталним извођачима конципиран је тако да омогућава ученицима продужавање школовања на свим одсецима факултетске наставе, што, уосталом, потврђују и испитни захтеви у IV разреду и захтеви за проверу испуњености услова на факултетима у нашој земљи (па и у иностранству).

Организација часа солфеђа умногоме доприноси успешној реализацији програма. Предлаже се устаљени рад на опажању и интонирању (на почетку часа), певање са листа и диктат (мелодијски и ритмички, а са комбиновањем истих – једног часа дужи рад на ритму, следећег на мелодици) и ритмичко читање (у комбинацији са равномерним читањем).

Предметни наставници могу добити основну оријентацију за савлађивање појединих наставних области у датим упутствима:

МЕЛОДИКА

Функционална поставка тонова у тоналитету и тонално постављање модулација, алтерација и осталих тоналних проблема. Предлаже се рад на транспоновању мотива, нарочито за утврђивање ступњева у оквиру хармонских функција и у припремном раду за певање модулација (алтерација и модуса). Именовање тонова: солмизацијом – у певању са листа и ритмичком читању, а абецедом – у опажању и интонирању акорада, као и усменој анализи интервала пре певања.

Припрема за певање једног мелодијског примера изводи се опажањем тонова и мелодијских мотива (са проблематиком у мелодијском примеру), дакле – интонирање тонова и мотива, ритмичко читање солмизацијом, узимање интонације (штим) од камертона и – певање примера. Препоручује се наставницима да етиде са модулацијама хармонизују на клавиру, без свирања мелодијске деонице. Наравно, хармонизација је пожељна и код савлађивања других мелодијских области, али је код модулација најпотребнија.

Инструктивни примери служе за припремање певања (или ритмичког читања) вокално-инструменталне литературе, дакле, не смеју бити доминантни у односу на уметничку музику.

Двогласно и трогласно певање подразумева рад на чистој интонацији, а то ће бити припремљено стабилном фиксацијом лествичних стуњева преко њихове улоге у главним хармонским функцијама. Двогласно и трогласно певање почиње се у основној школи, али је и сада потребно прво радити на кратким мотивима и на једновременом певању свих деоница. За двогласе се препоручује следећи начин рада:

– групно или појединачно певање (по двоје) оба гласа;

– певање једне деонице док наставник другу изводи на клавиру (или гласом);

– певање једне деонице, а свирање друге на клавиру (појединачно).

За обраду трогласа користити исте садржаје рада који се обрађују у хармонским везама. Тако ће се олакшати и трогласно певање и опажање хармонских веза (литература А. Олујић: Развој хармонског слуха).

ИНТОНИРАЊЕ И ОПАЖАЊЕ

У овој области се напушта застарела пракса опажања и интонирања без именовања, без ослањања на тоналитет и на апсолутну интонацију од камертона. До појаве одговарајуће литературе, за ову област помоћиће сугестије наставника који су одавно прешли на свесно опажање тонова, интервала и акорада.

Рад на опажању основних тонова са поступним увођењем хроматских одвија се свирањем појединих тонова у дужем трајању, а са асоцијацијом на Це-дур. Дакле, тонови се могу именовати солмизацијом. Пожељно је да се опажени тонови током година и записују у линијском систему. За опажање апсолутних висина (абецедом) користи се супротан начин рада: свирање тонова у кратком трајању са дужом паузом између два тона, с тим да се у почетку највише појављује сам камертон, а касније се хроматски тонови јављају потпуно слободно, са и без реалтеровања истих. Да не би дошло до забуне око енхармонских тонова, најбоље је утврдити тонске низове: е-еф-фис-ге-гис-а-бе-ха-це-цис-де с тим да се у I разреду вежбања одвијају у оквиру једне чисте кварте, па посебно друге(е-а, а-де), без повезивања свих тонова у оквиру једног диктата. Опажањем основних тонова (на целој клавијатури) развија се тонални начин мишљења и опажања оним истим редоследом увођења хроматских тонова којим су се појављиовали на прелазу из модалности у дур-мол систем. Опажање у малом обиму, са честим хроматским променама тонова, не решава се интервалски већ памћењем тонских висина са оријентацијом према тонуа који се први урезује у свест честим понављањем. Спајањем ова два начина рада знатно се убрзава рад на мелодијским диктатима и на певању са листа. И у овом програму уместо слободних двозвука тражи се опажање појединачних тонова.

Интонирање интервала и акорада везује се за тоналитет и за камертон. Рад на штимовима (интонирању и опажању тоничног трозвука на основу датог камертона) треба неговати још од основне музичке школе. Свесно опажање и свесно именовање штимова и хармонских веза знатно ће допринети развоју слуха, а самим тим и развоју музикалности наших ученика. Не треба заборавити да је у нашим крајевима евидентна неразвијеност хармонског слуха, с обзиром на нашу једногласну фолклорну музичку традицију (литература А. Олујић, наведено дело).

РИТАМ

Иновације ритмичне наставе омогућавају одвајање данашње наставе солфеђа од једног већ заборављеног предмета, нотна певања које је оставило трага у схватању и реализацији солфеђа. Дакле, појављује се инструментални солфеђо, окретање наставе према потребама лаког читања инструменталног текста „у три димензије", како кажу инструменталисти: ритмичке фигуре и врсте – атрикулације и фразирање – темпо. Наравно поступност у раду и одговарајућа литература са методским упутствима за рад учиниће ову дисциплину изводљивом. Једино тако солфеђо може у потпуности да задовољи потребе корелације и координације са инструменталном наставом.

У настави ритма опредељује се за смер: од звука ка нотној слици и тумачењу, и то преко мелодијских примера из литературе, а не преко посебно писаних вежби. Оне служе у току рада за усавршавање неких ритмичких проблема, али само као мост од првих звучних импресија до читања инструменталног текста.

За ритам и за обраду мелодике треба што више користити оригиналне композиције, са евентуалним незнатним адаптацијама за солфеђо (без мењања темпа и без транспоновања). У циљу приближавања потребама неких смерова музичких струка на студијама, уводи се чиатње алт и тенор кључа, али тек од III разреда и према могућностима појединих класа.

Ритмичке врсте и фигура прате од I до IV разреда развој наставе на ритмовима супротних врста: ритмовима парне дистрибуције (дводелним поделама ритмичке јединице), троделним ритмовима и ритмовима наше народне музике. Треба посебно обратити пажњу на разлике у акцентовању супротних врста и фигура, а према упутствима датим у уџбеницима аутора З. Васиљевић, Солфеђо-ритам, I – III.

У области ритмичког читања предвиђа се обрада две врсте етида, једних са лакшим фигурама и основним врстама тактова – да би се преко њих уводили тежи захтеви из фразирања. Артикулације и акцентовања, и, са градивом те године, али са мањим захтевима у погледу темпа и свих оних ознака које прате инструменталну литературу.

За време ритмичког читања, опажање врсте такта, певања мелодијских примера, неопходно је користити прецизно тактирање са јасно назначеним почетком сваке јединице бројања. Код ритмичких и мелодијских диктата такође се предлаже тактирање – све до оног момента када већина ученика у разреду не овлада унутарњим осећајем о протицању времена и ритмичком покрету у такту, односно двотакту.

ДИКТАТИ

Вежбе диктата треба спроводити на сваком часу. Не може се једноставно рећи „усмени диктат претходи писменом" јер се писмени не припрема само усменим диктатом. Наиме, опажање појединачних тонова и фиксација ступњева у дијатоници даје могућност да се приђе мелодијском диктату без неких других припрема, с тим да се тонске висине записују у једнаком трајању. Ритмички диктати и опажање појединачних тонова спаја се постепено са градуира-

њем захтева наизменично из мелодике и ритма. Опажање мотива, као вид усмених диктата, користи се нарочито код опажања модулационих прелаза, тако да ова врста опажања претходи једногласном диктату са модулацијама. Дакле, спајање ритмичког диктата и опажања тонова – заједно са поставком штима, слушањем дијатонских кретања у хармонским везама (чиме се учвршћује у свести тоналитет) дају снажну основу за писмени диктат. Опажање интервала (или слободних дијатонских двозвука) у тоналитету припрема рад на двогласном диктату. Паралелно са тим, могуће је обрадити и полифоно кретање двогласа посебно праћењем доњег гласа који се теже чује из физиолошких разлога (теже се примају ниски тонови од виших).

У оквиру организације часа, треба планирати 2/3 времена за разне видове опажања, а само 1/3 за певање мелодијских примера. Једино се на тај начин солфеђу омогућује успешно остваривање програмских захтева и циљева саме наставе.

КЛАВИР – „А” ПРОГРАМ

„А” програм је намењен ученицима теоретског одсека који су завршили основну музичку школу са клавиром као главним предметом.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве.

Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно.

На сваку дијатонску скалу аутентична каденца, уски слог – вежбати свирање I-IV-V-I.

ЕТИДЕ

К. Черни op. 299 – избор
Беренс op. 61, op. 88 – избор
Крамер: I свеска – избор
Лешхорн op. 66 – избор
Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савладавање техничких проблема, I свеска

ПОЛИФОНИЈА

Ј. С. Бах: Двогласне инвенције, Мали прелудијуми, Француске свите – поједини ставови
Г. Ф. Хендл – поједини ставови из свита
Други аутори XVII и XVIII века

СОНАТНА ФОРМА И ВАРИЈАЦИЈЕ

Ј. Хајдн (ред. Фелер): Сонате Е-дур и Ге-дур
Ј. Хајдн: (ред. Богданов) Соната А-дур
Ј. Хајдн: (ред. Кршић) Сонате Де-дур и А-дур
Ј. Хајдн: Соната-дивертименто (ред. Мишевић) Це-дур
В. А. Моцарт: KV 545 Це-дур „Фасил”; KV 283 Ге-дур
Л. ван Бетовен: Сонате op. 49, број 1 и 2
Р. Шуман: op. 116, Соната за младеж
Беркович: Варијације (на тему руске народне песме)
Кабалевски: Варијације op. 51, на тему украјинских песама
Л. ван Бетовен: 6 лаких варијација на швајцарску тему
М. Клементи: Варијације на тему шпанске игре

КОМАДИ

Р. Шуман: избор из Споменара op. 68
Ф. Шопен: За најмлађе (Лорковић)
Л. ван Бетовен: Багателе, 6 Екосеза (op. 119)
Б. Барток: На селу, Микрокозмос (избор)
Кабалевски: Варијације а-мол
Ф. Менделсон: Песме без речи
М. Мусоргски: Гопак, Суза
С. Прокофјев: op. 65 – избор
Е. Григ: Лирски комади
М. Тајчевић: Српске игре
С. Рајичић: Свита
Вера. Богдановић: Музика предкласичара – избор

КОМАДИ ЗА ЧЕТИРИ РУКЕ

Ј. Кршић: Збирка – избор
Храшовец: Збирка „Добра товариштa Брадач”, свеска IV и V (на нивоу) за читање и свирање на часу са педагогом

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) седам етида са различитим техничким проблемима;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонате, или по један став из више соната;
г) четири комада разних епоха и карактера

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Став сонате или варијације или рондо;
4. Композиција по избору.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у размаку октаве, паралелно и супротно кретање. У размаку терце кроз четири октаве, паралелно.

Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно, у шеснаестинама. Симултано, четворогласно, кроз четири октаве.

Аутентична каденца, уски слог, уз сваку дијатонску скалу (квинтни, октавни и терцни положај).

ЕТИДЕ

Беренс: op. 61 – избор
Лешхорн: op. 66 – избор
К. Черни op. 299, II свеска – избор
Крамер: II свеска – избор
Кршић-Ранковић: II свеска – избор
Мошковски: op. 18 – избор
Композиције других аутора сличне тежине и обима

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Двогласне инвенције
Ј. С. Бах: Трогласне инвенције
Ј. С. Бах: појединачни ставови из Француске свите
Г. Ф. Хендл: појединачни ставови из Свита

СОНАТНА ФОРМА И ВАРИЈАЦИЈЕ

Л. ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему
Л. ван Бетовен: Варијације Ге-дур на тему Паисиела
Л. ван Батовен: Рондо Це-дур (Багателе op. 33 Ес-дур, А-дур)
В. А. Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
Г. Ф. Хендл: Концерт Еф-дур
Ј. С. Бах: Концерт еф-мол
Ј. С. Бах: Концерт Де-дур, Ге-дур, Бе-дур
Беркович: Веријације на тему Паганинија а-мол
Ј. Хајдн: Сонате (редакција Раукс) – избор
В. А. Моцарт: Концерт Де-дур
М. Мишевић: 11 соната Ј. Хајдна
В. А. Моцарт: Сонате – избор
А. Хачатурјан: Сонатина Це-дур

КОМАДИ

М. Тајчевић: Српске игре
Наши композитори за младе пијанисте (Милошевић, Трајковић, Бабић....)
Ј. Славенски: Песме и игре са Балкана, Из Југославије
Кунц: Младо лишће
Пинтарић-Станчић: Композиције за клавир
Ф. Менделсон: Песме без речи – избор
Б. Сметана: op. 8 Поетична полка, бр. 2
Ф. Шуберт: op. 142 Емпромпти Ас-дур, op. 90 Ес-дур
Е. Григ: Ноктурно
Д. Скарлати: Сонате – избор
Д. Шостакович: Прелудијум op. 34 – избор
Б. Барток: 6 румунских игара
С. Прокофјев: op. 25 Гавота из Класичне симфоније; op. 22 бр. 1, 10

Пуланк: Mouvement perpetuel (три става), Dances villageoises
Дебиси: Арабеска, Е-дур, прелудијум, Девојка са косом боје лана
Ј. Ибер: Histoires – избор
П. И. Чајковски: Годишња доба
Р. Шуман: Дечје сцене op. 15 – избор
Ф. Шопен: Мазурке, Валцери, Ноктурна
Ј. Кршић-Р. Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска – избор

КОМАДИ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ

Свирати на часу са професором
Ф. Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције (Варијације, Соната Бе-дур)
Р. Шуман: op. 66 Bilder aus Osten
И. Стравински: Три лака комада
М. Равел: Моја мајка гуска
И други комади исте тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида са различитим техничким проблемима;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонате или по једна став из концерта, више соната, варијације или ронда;
г)једна композиција југословенског аутора;
д) четири композиције – комада разних аутора и карактера;

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Став сонате или концерта, или варијације или ронда;
4. Композиција по избору.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве.
Размак терце, сексте и децима паралелно.
Квинтакорд и септакорд у малом разлагању, разломљено и симултано кроз четири октаве, 12 арпеђа велико разлагање од истог полазног тона кроз четири октаве.
Варљива каденца, уски слог (уз сваку дијатонску скалу) квинтни, октавни и терцни положај (I, IV, V, VI, IV, VI, III, IV, III V, I)

ЕТИДЕ

К. Черни, op. 299 – избор из III и IV свеске; op. 636 и op. 365 – по избору
К. Черни: op. 740 – избор
Крамер: III свеска – избор
Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор М. Мишевић и С. Димитријевић)

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Трогласне инвенције – избор
Француске свите – цела да се прочита, а да се обраде 2-3 става (избор)
Г. Ф. Хендл: Свите – узбор
Пјасковски: Фуге

СОНАТНЕ ФОРМЕ И ВАРИЈАЦИЈЕ

М. Клементи: Сонате – избор
Ј. Хајдн: Концерт Де-дур, Концерт Ге-дур
Ј. С. Бах: Концерти еф-мол, А-дур, Е-дур
Г. Ф. Хендл: Концерт Еф-дур; Варијације из свите Ге-дур; Чакона Ге-дур; Варијације Бе-дур
В. А. Моцарт: Концерт А-дур, KV 488 – I став
В. А. Моцарт: Концерт Еф-дур
Л. ван Бетовен: концерт Це-дур, I став
Ј. Хајдн: Сонате – избор
В. А. Моцарт: Сонате – избор
Л. ван Бетовен: Соната op. 79 Ге-дур; Соната op. 14 Е-дур; Соната op. 2 еф-мол – најмање два става
В. А. Моцарт: Варијације Це-дур
Г. Ф. Хендл: Варијације Е-дур (из свите „Grobschmit")
Л. ван Бетовен: 9 варијација А-дур
Л. ван Бетовен: Варијације Бе-дур

КОМАДИ

Е. Григ: op. 52 Песниково срце; Пролећу; op. 43 Поема; op. 6 Хумореске: Де-дур, гис-мол, Це-дур
Ф. Менделсон: Песме без речи – избор
Пуланк: Два ноктурна
Ф. Шопен: Ноктурна – избор
Ф. Шуберт: Емпромпти – избор
Р. Шуман: op. 28 Романса Фис-дур; op. 124 Валцер и Листић; op. 15 – избор
Ф. Лист: Утеха бр. 1, 2 и 6
Б. Барток: „Микрокосмос" – избор
Д. Шостакович: Три фантастичне игре op. 1; op. 34 Прелудији
С. Прокофјев: op. 31 Приче старе баке
К. Дебиси: Дечји кутак – избор
Мокрањац: Игре бр. 1, 2, 3, 4 и 5; Етида бе-мол
Папандопуло: Свита „Из села"
С. Рајичић: Етида; Хумореска; Игра
В. Богдановић: Музика предкласичара – избор
Лутке у клавирској музици XX века (избор и редакција М. Мишевић)
Ј. Кршић-Р. Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I свеска – избор

КОМАДИ ЗА ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ
ИЛИ ДВА КЛАВИРА

За читање и свирање на часу са наставником
Ј. Кршић: Збирка за четири руке
Брадач-Храшовец: VI
Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол
В. А. Моцарт: Соната Де-дур; Соната Еф-дур
К. Сен-Санс: избор из „Карневала животиња"
С. Прокофјев: избор из Свите „Петар и вук"
Л. ван Бетовен: Соната Де-дур
Ј. Брамс: Мађарске игре
К. Дебиси: Валцер; У броду
В. А. Моцарт: Соната Бе-дур

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет етида са различитим техничким проблемима;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонате или неколико ставова из више соната и концерата и једне варијације или рондо;
г) два већа или четири мања комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида;
2. Полифона композиција;
3. Став сонате или концерта или варијације или рондо;
4. Комад по избору.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ СВИРА ИЗ НОТА

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ТЕХНИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и децима паралелно.
Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве, паралелно.
Скале у дуплим октавама кроз три октаве, паралелно.
12 арпеђа од истог полазног тона: ге, а, ха. Вежба М. Л. за полифонију транспоновано кроз све тоналитете.
По хроматском реду: умањени и доминантни септакорд, квинтакорди дура и мола, симултано четворогласно кроз две октаве. Каденце аутентичне, варљиве (свирати на крају скале).

ЕТИДЕ

Крамер: op. 60 IV свеска – избор за дупле терце итд
Беренс: op. 61, III и IV свеска – избор
Лешхорн: op. 136 II и III свеска
Клементи: Gradus ad Parnasum

Мошелес: ор. 70 – избор
К. Черни: ор. 740 III свеска
Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор М. Мишевић и С. Димитријевић)
Друга дела сличне тежине по избору наставника.

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Г. Ф. Хендл: Свите – избор
Ј. С. Бах: Трогласне инвценције – избор; Француске свите – појединачни ставови из свих свита; Енглеске свите – појединачни ставови; Мали прелудијуми и фуге и фугета

СОНАТНА ФОРМА

Ј. Хајдн: 11 соната (редакција М. Мишевић)
В. А. Моцарт: Сонате – избор
Л. ван Бетовен: ор. 14 бр. 1 Е-дур и бр. 2 Ге-дур; ор. 2 бр. 1 еф-мол и друге

КОМАДИ

К. Дебиси: Арабеске Е-дур и Ге-дур; Дечји кутак
Купрен: Сестра Моник
Ж. Ф. Рамо: Гавота и Варијације
Р. Шуман: Арабеска ор. 18; Дечје сцене ор. 15 (теже); Новелете
Ф. Шопен: Ноктурна, Полонезе, Мазурке – избор
Ф. Шуберт: Емпромпти ор. 142 Бе-дур
Скрјабин: Прелудијуми ор. 11 и други опуси; Мазурка ор. 3 бр. 6 Фис-дур
С. Прокофјев: ор. 22 Пролазне визије – избор
Б. Барток: Сонатина; Багателе (ор. 6)
Лутке у класичној музици XX века (избор и редакција М. Мишевић)
Ф. Лист: Ноктурно Ас-дур
Регер: Гавота Е-дур
В. Мокрањац: Етида бе-мол
Милошевић: Мала свита
Ј. Славенски: Из Југославије
К. Бабић: Прелиди ђокози
Јевтић: 6 прелудијума
С. Рајичић: Скице; Игра де-мол
Д. Пејачевић: Ноктурно
Ј. Кршић-Р. Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I и II свеска – избор
Избор дела Бјелинског, Шкерјанца и др.

КЛАВИРСКЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА И ЧЕТВОРОРУЧНО СВИРАЊЕ

100 година музике за клавир (редакција М. Мишевић)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) четири етиде са различитим техничким проблемима;
б) две полифоне композиције;
в) две сонате;
г)четири композиције различитих стилова.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна етида – напамет;
2. Једна полифона композиција – напамет;
3. Један комад XIX или XX века – напамет;
4. Једна соната или концерт – може и из нота.

КЛАВИР – „Б" ПРОГРАМ

„Б" програм је намењен ученицима теоретског одсека који у основној музичкој школи нису учили клавир, већ неки други инструмент.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве, квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве.

ШКОЛЕ

Николајев: Школа за клавир
Јела Кршић: Школа за клавир
Друге школе сличне тежине – по избору наставника

ЕТИДЕ

Дивернуа: Етиде – избор
Лемоан: Етиде – избор
Николајев: Школа за клавир – Етиде из II дела

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Јела Кршић: Клавирска читанка – вежбе за полифонију
Ј. С. Бах: Мале композиције

СОНАТИНЕ

Избор сонатина, I свеска

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Гедике: 60 лаких композиција, ор. 36
Гурлит: Први кораци младог пијанисте ор. 82 (Први кораци – ДСЗ – 1а и 1б)
Избор лаких композиција (Просвета)
Б. Барток: За децу; Клавирска музика за почетнике; Микрокозмос I
Мајкапар: 12 Albumblatter op. 16
Кабалевски: 24 лаке композиције ор. 39
Албум југословенских клавирских композиција свеска I
В. Богдановић: Музика предкласичара – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 60 вежби;
б) 10 етида;
в) четири полифоне композиције;
г) две сонатине;
д) три композиције различитих стилова;

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и две молске скале;
2. Једна етида;
3. Једна композиција Ј. С. Баха;
4. Један став сонатине;
5. Једна композиција по слободном избору.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Обрадити све дурске скале паралелно и супротно кроз две октаве, а у триолама кроз три октаве паралелно, а хроматске и све молске скале само паралелно кроз једну октаву а кроз три октаве и у триолама. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве.

ЕТИДЕ

Лемоан: ор. 37 – избор
Ј. Кршић: Музичка читанка за III разред
К. Черни: ор. 849 – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Мале композиције
Ј. С. Бах: 12 малих прелудијума

СОНАТИНЕ

Бетовен, Клементи, Дијабели и др

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Гречанинов: ор. 98 – избор
Р. Шуман: Албум за младеж – избор
П. И. Чајковски: Албум за младеж – избор
Избор лаких композиција (Просвета)
Мајкапар: 12 Albumblatter op. 39
М. Тајчевић: Деци
Ф. Лотка-Калински: Иверје
Албум југословенских клавирских композиција, свеска I
В. Богдановић: Музика предкласичара – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонатине;
г) четири композиције различитог карактера и садржаја.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и две молске скале;
2. Једна етида;
3. Једна композиција Ј. С. Баха;
4. Једна композиција по слободном избору;
5. Један став сонате.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Треба обрадити све дурске, молске и хроматске скале паралелно у шеснаестинама кроз четири октаве. Квинтакорде и септакорде четворогласно, разложене и симултано и велико разлагање квинтакорада кроз две или четири октаве паралелно. Аутентична каденца, уски слог, уз сваку дијатонску скалу.

ЕТИДЕ

К. Черни: op. 849 – избор
Беренс: op. 61 – избор
Лешхорн: op. 66 – избор

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: 12 и 6 малих прелудијума; Двогласне инвенције

ЦИКЛИЧНА ФОРМА

Ј. Хајдн: Сонатине и сонате (Ј. Кршић-Д. Шишмановић)
В. А. Моцарт: Бечке сонатине
Д. Кабалевски: Варијације на словачку тему
С. Мајкапар: Варијације на руску теми
Композиције других аутора исте тежине, по избору наставника.

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Р. Шуман: Албум за младеж – избор
С. Прокофјев: Музика за децу – избор
Д. Шостакович: Луткине игре – избор
Д. Скарлати: Лаки комади – избор
Л. ван Бетовен: За Елизу
М. Тајчевић: Деци
С. Рајичић: Мала свита
Ј. Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред
В. Богдановић: Музика предкласичара – избор
Ј. Кршић-Р. Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема I свеска – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида;
б) четири полифоне композиције;
в) две сонатине или сонату и једна варијација;
г) четири композиције различитих стилова.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и две молске скале;
2. Једна етида;
3. Једна композиција Ј. С. Баха;
4. Први став сонатине;
5. Једна композиција по слободном избору.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

СКАЛЕ

Све дурске, молске и хроматске скале, паралелно и супротно кроз четири октаве у шеснаестинама. Квинтакорди и септакорди, четворогласно разложено и симултано и велико разлагање кроз четири октаве паралелно. Каденце.

ЕТИДЕ

К. Черни: op. 299 – избор
Крамер: – избор
Лешхорн: op. 66 – избор
Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор М. Мишевић и С. Димитријевић)
Друге композиције одговарајуће тежине, по избору наставника

ПОЛИФОНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

Ј. С. Бах: Двогласне инвенције – избор; Француске свите – поједини ставови

ЦИКЛИЧНА ФОРМА

Ј. Хајдн (Фалер): Соната Е-дур, Ге-дур
Ј. Хајдн (Богдановић): А-дур
Л. ван Бетовен: op. 49 бр. 1 и 2
В. А. Моцарт: Сонате KV 454 Це-дур и KV 286 Ге-дур
Л. ван Бетовен: Варијације на швајцарску тему

КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА

Л. ван Бетовен: Екосезе; Багателе
Ф. Менделсон: Песме без речи – избор
Р. Шуман: Споменар
Ф. Шопен (За најмлађе): Валцери, ноктурна – избор
Е. Григ: Лирски комади – избор
М. Тајчевић: Српске игре – избор
Ј. Кршић: Клавирска хрестонатија за V разред
В. Богдановић: Музика предкласичара – избор
Ј. Кршић-Р. Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема, I и II свеска – избор

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) осам етида;
б) три полифоне композиције;
в) једна соната и једне варијације;
г) четири композиције различитих стилова.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две дурске и две молске скале;
2. Једна етида;
3. Једна композиција Ј. С. Баха;
4. Први став сонате;
5. Једна композиција по слободном избору.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

За музичког сарадника клавир спада у групу општестручних предмета и заједно са солфеђом, хармонијом и музичким облицима заузима једно од централних места.

Програми обухватају више подручја: скале, свирање каденци, етиде, техничке вежбе, полифонију, сонатну форму, варијације, ронда, комаде разних аутора и стилова, транспоновање једноставних вежби или акорада, читање са листа, четвороручно свирање или свирање на два клавира.

Наставом клавира морају се код ученика створити навике свакодневног вежбања, свакодневног читања са листа, заједничког музицирања, у четири руке или на два клавира и лаке пратње са другим инструментима или гласом. У средњој школи мора се створити услов за даље тахничко напредовање и изражајно свирање програма, за успешније овладавање свим теоретским дисциплинама и за даље школовање на факултетима код нас и у свету

ХОР

Програм овог предмета идентичан је са програмом за вокално-инструментални одсек и налази се у том делу наставног програма

ДЕЧЈИ ОРКЕСТАР

У предмету ДЕЧЈИ ОРКЕСТАР током четири године школовања оспособити ученике за рад у одељењу, најчешће у општеобразовним школама, и у формирању и вођењу оркестара различитих састава (Орфов инструментаријум, блок флауте, тамбуре, хармонике, синтисајзери, нестандардни ансамбли ....). Настави се прилази поступно, тако да, почев од I разреда када ученици савлађују музицирање у ансамблу мелодијских и ритмичких удараљки (Орфов инструментаријум), до IV разреда, када треба да познају све ансамбле које је могуће остварити у одељењу.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање са инструментима Орфовог инструментаријума.

Подела инструмената на: инструменте са одређеном и инструменте са неодређеном висином тона и дрвозвучне (ксилофон, маримба, кастањете, дрвени добош), металозвучне (звона, звончићи, челеста, вибрафон, клавир, цимбало, гонг) и опнозвучне (тимпани и разне врсте бубњева).

Оспособљавање ученика за израду дечјих ритмичких инструмената користећи амбалажу и природни материјал и водећи рачуна о квалитету звука и естетском изгледу инструмента (различите звечке, прапорци, чинеле, триангл, штапићи-клавеси, бубњићи ....).

Употреба ритмичких инструмената свирањем мотива, двогласних, трогласних, четворогласних и петогласних аранжмана, уз ритмичке и мелодијске бројалице и дечје песме.

ЛИТЕРАТУРА

Карл Орф: I књига – избор
Бројалице: „Еци-пеци-пец", „Екете-бекете", „Пошо зец у шумицу"
З. Васиљевић: „Јединоле-додиноле"
П. Готовац: „Ринге-ринге-раја"
П. Готовац: „Ен-тен-тини"
Б. Станчић: „Звоно"
Ст. Коруновић: „Коњић"
Ст. Коруновић: „Таши-таши-танана"
Р. Симовић: Шума на киши
И друге песме по избору наставника и ученика

Овладавање свирања и на мелодијским инструментима Орфовог инструментаријума.

ЛИТЕРАТУРА

В. А. Моцарт: Канон у инверзији
Б. Станчић: „Свитац"
Преторијус: „Viva la musica"
Л. Керубини: „На часу певања"
Ј. Хајдн: „Интервали"
„Честитка за рођендан"
В. А. Моцарт: Солмизација
Ј. С. Бах: 2 Менуета Ге-дур
Ј. С. Бах: Мизета из „Малих комада"
П. И. Чајковски: Старофранцуска песма
В. А. Моцарт: Песма пријатељства
Гретри: Магарац и кукавица
Америчка песма: Кућа на стени
В. Хиршл: Шумадинка
В. Хиршл: Две српске игре
Пиермонт: Звончићи
Црначка духовна песма: Дубока река
Л. ван Бетовен: Екосеза
Р. Шуман: Војнички марш
Р. Шуман: Песма италијанских морнара
Америчка песма: Долина Црвене реке
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника

У току другог полугодишта оспособити ученике да свирају сопран и алт блок флауте.

ЛИТЕРАТУРА

М. Мирковић: Фрулица I и II свеска
Рор-Лен: Flötenbüchlein für die Schule (B. Schott's söhne, Mainz)
Збирка: Лаки дуети за сопран или тенор блок флауте (VEB Fridrich Hofmeister Musikverlag, Leipzig)
Л. Даниел: Народна песма са Сицилије
Рор-Лем: Мали канон за свирање
А. Марен: Село у марту
Њеис из 1600: Зима је прошла
Г. Ф. Хендл: Менует
Г. Ф. Хендл: Менует Це-дур
Х. Р: Долазак
В. Ђорђевић: Иде мачка око тебе
А. Власак-М. Мирковић: Први снег
А. Власак-М. Мирковић: Дуга
М. Драгутиновић: Лепоте пролећа
Непознати енглески композитор XVI века: Канон
М. Преторијус: Канон
Ј. С. Бах: Пасторални прелудијум
Ј. С. Бах: Корал из кантате бр. 147
Л. ван Бетовен: Немачка игра
Г. Ф. Телеман: Менует
Л. Даниел: Италијанска песма
Г. Ф. Хендл: Менует
Ј. Хајдн: Серенада – Allegretto
Г. Ф. Хендл: Марш из опере „Јуда Макабејац"
Леополд Моцарт: Немачка игра
Ј. Хајдн: Симфонија Ге-дур – I став
Ј. Брамс: Успаванка
Песма из Индонезије – народна
М. Преторијус: Балет
Ф. Корубал: Гавота
Непознати франвуски композитор XVI века: Гавота
И друга дела по избору наставника.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет ритмичких аранжмана;
б) три ритмичке бројалице;
в) три мелодијске бројалице;
г) пет канона;
д) три двогласне композиције;
ђ) пет вишегласних композиција за Орфов инструментариј;
е) три композиције за две сопран блок флауте;
ж) две композиције за сопран и алт блок флауте.

ОБАВЕЗАН ЈЕ НАСТУП ДЕЧЈЕГ ОРКЕСТРА НАЈМАЊЕ ДВА ПУТА У ТОКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Усавршавање музицирања на инструментима Орфовог инструментаријума.

ЛИТЕРАТУРА

Л. ван Бетовен: За Елизу – први део
В. А. Моцарт: Турски марш – први део
Р. Шуман: Дивљи јахач
Р. Шуман: Радостан сељак
Ј. Хајдн: Серенада – Allegretto
К. М. в Вебер: Сељачки марш
Јох. и Јоз. Штраус: Пицикато полка
Ж. Бизе: Хабанера из опере „Кармен"
И друга дела по избору наставника

Упознавање са блок флаутом – техничке карактеристике, тонска и изражајна својства, динамика и динамичка ограничења, регистри, артикулација, захвати, дах ....

Овладавање свирања на осталим блок флаутама (тенор и бас) и музицирање у ансамблу.

ЛИТЕРАТУРА

М. Мирковић: Фрулица I и II свеска
Анонимус из XVII века: Балада
Ј. К. Ф. Фишер: Мала фуга
Ђ. Б. Толар: Треза I
Ж. Ф. Рамо: Менует
Е. Григ: Солвејгина песма
Ј. Хајдн: Серенада – Andante cantabile
К. Жервез: Стара француска игра
К. Жервез: Стара холандска игра
П. И. Чајковски: Стара француска песма
И друга дела по избору наставника

Када техничке карактеристике инструмената дозволе аранжмане Орфовор инструментаријума треба да свирају и блок флауте, обрнуто и комбиновати све инструменте.

У току другог полугодишта оспособити ученике да свирају прим и басприм тамбуру.

ЛИТЕРАТУРА

Ферић-Брдарић: Учимо свирати тамбуре – приручник за дечје и омладинске тамбурашке оркестре
Лазар Малагурски: Школа за тамбуру бисерницу – за ученике ниже музичке школе, основне школе и педагошке академије
Лазар Малагурски: Школа за тамбуру басприм-брач – за ученике ниже музичке школе, основне школе и педагошке академије

С. Вукосављев: Жице тамбурице бр. 1
Ферић-Брдарић: Дует
Ферић-Брдарић: Синоћ пао густи мрак
Л. Малагурски: Иде мали меца
Л. Малагурски: Не лудуј Лело
Л. Малагурски: Хајд на рогаљ момче
Б. Барток: Песма мајци
И друга дела по избору наставника.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дела за Орфов инструментаријум;
б) два дела за оркестар блок флаута;
в) два дела за ансамбл Орфових инструмената и блок флаута;
г) два дела за прим и басприм тамбуре.

ОБАВЕЗАН ЈЕ НАСТУП ДЕЧЈЕГ ОРКЕСТРА НАЈМАЊЕ ДВА ПУТА У ТОКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Усавршавање музицирања у ансамблу Орфовог инструментаријума и блок флаута.

ЛИТЕРАТУРА

Ј. Брамс: Мађарска игра ге-мол
Ф. Шопен: Мелодија
Ф. Шопен: Прелудијум А-дур
Беркович: Татарска песма
Л. ван Бетовен: Лендлер
Донати: Гаљарда
С. Бинички: Марш на Дрину
К. Станковић: Што се боре мисли моје
Зубанов: Тихо ноћи
Ђ. Верди: Винска песма из опере „Травијата”
В. А. Моцарт: Менует из гудачког квартета „Мала ноћна музика”
Ј. Хајдн: Серенада из гудачког квартета бр. 17
Е. Тозели: Серенада
И друга дела по избору наставника.

Упознавање са свим инструментима тамбурашког оркестра – техничке могућности, тонска и изражајна својства, динамика и динамичка ограничења, регистри, артикулација, захвати ....

Овладавање свирањем на свим инструментима тамбурашког оркестра (прим, басприм, контра, чело, бас) и музицирање у ансамблу.

ЛИТЕРАТУРА

Л. Малагурски: Прељско коло
Народна из Црне Горе: У Ивана господара
Народна из Србије: Ја посејах лубенице
Л. Малагурски: Коларићу, панићу
Народна из Присрена: Разгранала грана јоргована
Народна из Србије: Киша пада
И друга дела по избору наставника.

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) два дела за Орфов инструментаријум;
б) два дела за оркестар блок флаута;
в) два дела за ансамбл Орфових инструмената и блок флаута;
г) два дела за тамбурашки оркестар.

ОБАВЕЗАН ЈЕ НАСТУП ДЕЧЈЕГ ОРКЕСТРА НАЈМАЊЕ ДВА ПУТА У ТОКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ – ПО МОГУЋСТВУ СА РАЗЛИЧИТИМ АНСАМБЛИМА.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Даље усавршавање музицирања у ансамблима Орфовог инструментаријума, блок флаута и тамбура.

ЛИТЕРАТУРА

М. Равел: Болеро
Р. Шуман: Сањарење
Б. Бритн: Пицикато став из „Једноставне симфоније”
Л. Бокерини: Квинтет Е-дур
В. А. Моцарт: Мала ноћна музика
Гаде: Љубомора
К. Дебиси: Golliwogg's Cake-Walk
Џ. Гершвин: Lady be good
Ст. Ст. Мокрањац: Тебе појем
В. Ђорђевић: Молитва
Чеснаков: Блажен муж
Ф. Шуберт: Аве Марија
Народна из Србије: Ерско коло
Народна из Србије: Опшај дири
Сава Вукосављев: Сремачко коло
С. Вукосављев: Момачко надигравање
С. Вукосављев: Банатски заплет
И друга дела по избору наставника

Упутити ученике у писање аранжмана, с обзиром да већ имају наставу хармоније, контрапункта, увода у компоновање, за стандардне и нестандардне ансамбле, анализа истих и извођење најуспелијих радова.

У стандардне ансамбле спадају инструментални састави дечјих инструмената које ученици уче да свирају на часовима музике у основној општеобразовној школи.

Нестандардни ансамбли подразумевају музицирање и ученика који похађају наставу инструмента у музичким школама, а у ансамблу наступају свирањема на тим инструментима (нпр. флаута, виолина, гитара, хармоника .... са комбинацијом Орфових инструмената или блок флаута).

ОБАВЕЗАН МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по једна композиција за сваки ансамбл понаособ;
б) једна композиција Орфових инструмената и блок флаута;
в) једно дело нестандардног састава.

ОБАВЕЗАН ЈЕ НАСТУП ДЕЧЈЕГ ОРКЕСТРА НАЈМАЊЕ ДВА ПУТА У ТОКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ – уколико је могуће са различитим ансамблима

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

ДЕЧЈИ ОРКЕСТАР је предмет који се највећим делом реализује кроз практичну наставу, односно ученичко музицирање у ансамблу.

Од једноставних вежби и импровизација на ритмичким инструментима у I разреду, преко упознавања мелодијских удараљки, блок-флаута и тамбура и музицирањем на њима постићи да у IV разреду ученици већ самостално праве аранжмане и изводе их у ансамблу.

Приликом израде наставног програма поштован је принцип поступности а водило се рачуна и о томе да ће већина ученика моћи своја знања да примени, можда већ однах по завршеној средњој музичкој школи, па су и почетни ритмички и мелодијски примери томе прилагођени.

Примери наведени за старије разреде могу се, по тежини, користити као литература за школски оркестар.

Аранжмани се могу правити и тако да се мелодијска деоница повери и гласу.

За све четири године рада настојати да свеки ученик влада инструментима свих ансамбала подједнако добро – због тога се инсртументи поступно уводе у наставу.

Било би пожељно да сваки ученик поседује по један мелодијски инструмент за сваки ансамбл.

СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Овај предмет обухвата свирање хорских партитура из литературе домаћих и страних аутора различитих стилова и периода и то:

– двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном и два нотна система;
– четворогласни женски и мушки хорови у два нотна система;
– трогласни дечји и женски хорови у два нотна система;
– трогласни дечји и женско хорови у три нотна система;
– четворогласни хорови са три нотна система;
– четворогласни женски, мушки и мешовити хорови са четири нотна система.

ЛИТЕРАТУРА

Ј. Обрехт: Agnus Dei
Ђ. Б. Мартини: In Monte Oliveti

Ђ. де Марзи: Signore della cime
О. Веки: Fa una Canzone
Г. Ф. Хендл: Canticorum iubilo
Ласо ди Орландо: Io ti voria Cantor
Б. Донати: Canzoneta
J. Аркаделт: Ave Maria
В. А. Моцарт: Ave verum corpus natum
J. Галус: Sapulto Domino
Л. Лео: Libera me
J. Галус: Ecce, quomondo moritur
Ст. Мокрањац: Со свјатими
К. Станковић: Господи возвах – Да исправитаја
К. Станковић: Тебе појем
К. Станковић: Достојно јест
С. Рахмањинов: Тебе поем
Ст. Мокрањац: Тебе појем
Ст. Мокрањац: Тропар Рождество Христову
Р. Толингер: Царју Небесни
Л. ван Бетовен: Жртвена песма
Ст. Мокрањац: Девојка виче из XIV руковети
Ст. Мокрањац: До три пушки из X руковети
Ст. Мокрањац: Што Морава из VIII руковети
Ст. Мокрањац: И кличе девојка
Ст. Мокрањац: Када ми се Радосаве
Ст. Мокрањац: II руковет – Из моје Домовине
Ст. Мокрањац: IX руковет – Песме из Црне Горе
М. Милојевић: Двогласни, трогласни и четворогласни хорови
К. Манојловић: Збирка двогласних и трогласних женских хорова
М. Бајшански: Мала хорска свита
М. Тајчевић: Народне песме за двогласне и трогласне хорове
М. Тајчевић: 20 српских народних песама за мешовити хор
С. Пашћан: 30 композиција за хор
Д. Чолић: Зборник хорских песама II свеска
J. Славенски: Две народне
К. Бабић: Двогласне и трогласне хорске композиције
J. С. Бах: Избор мотета и корала
И друга дела по избору наставника.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 15 композиција.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Оспособљавање ученика да правилно схвате и визуелно усвоје партитуру, као и да је успешно одсвирају.

Свирати четворогласна хорска дела са четири нотна система – женске, мушке и мешовите хорове.

Способнији ученици партитуру треба да одсвирају на часу с листа.

Оспособљавати ученика за првилно интерпретирање хорских дела.

Припремати ученика за студије на вишим или високим школама.

ЛИТЕРАТУРА

Ђ. П. да Палестрина: Benediktus
Г. Ф. Телеман: Sanctus
J. Клеменс: Tu es Petrus
Х. Л. Хаслер: Core mio
Г. Г. Гастолди: Vezo sete Speme amorosa
Х. Пурсел: Пролећна песма
Ст. Мокрањац: Акатист
С. Христић: Свјати Боже из Опела
J. Маринковић: Оче наш
Ст. Мокрањац: Четири обредне песме
С. Пашћан: Зимски пастел
И. Бајић: Српкиња
Ст. Мокрањац: Пазар
С. Бинички: У колу
Ст. Мокрањац: Козар
С. Бинички: Чини не чини
Р. Петровић: Успомена
Ст. Мокрањац: VI, VII, VIII и XI руковет
С. Христић: Опело
Ст. Мокрањац: Литургија и Опело
Мадригали и мотети XVI и XVII века – Монтеверди, Ласо, Маренцио, Палестрина, Галус, Лукачић, Клеменс, Гастолди, Хаслер, Жанекен, Веки, Лили и др.
И друга дела одговарајуће тежине.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 композиција.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Настава се изводи у групама од по два ученика на једном школском часу.

Наставник ће из предложене литературе одабрати ону која му је доступна или допунити другим композицијама које одговарају наставном програму, водећи рачуна о поступности и тежини градива.

ДИРИГОВАЊЕ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање са основним законитостима дириговања.

Упознавање са историјским развојем технике дириговања.

Упознавање са улогом и значајем диригента као вође и правилима која владају у ансамблу.

Савладавање различитих стилова дириговања у хору и оркестру – њихове сличности и разлике.

Савладавањем диригентске технике упознавати хорску и оркестарску литературу.

Обрађујући различите и многобројне техничке проблеме упознавати се са елементима интерпретације као што су форма, слог, темпо, динамика, фразирање, ритам, агогика и др.

ХОРСКО ДИРИГОВАЊЕ

ЛИТЕРАТУРА

Ст. Мокрањац: одломци из Литургије, одломци из II, VI, VII, XI, XII руковети, одломци из Приморских напјева, Славска.
К. Станковић: Достојно јест
В. Ђорђевић: О косидби
М. Топаловић: У пролеће
К. Манојловић: Леле Недо
Хомна Св. Сави
J. Галус: Ecce quomodo
Донати: Канцонета
Гастолди: Хумориста
Палестрина: Vigilate
Л. ван Бетовен: Жртвена песма

КАНОНИ

О. ди Ласо: Бенедиктус
Л. Лео: Libera me
Преториус: Viva la musica
Е. Косето: Нек чиви музика; Песма је драг и поуздан другар
Л. Керубини: Песма се ори
J. Хајдн: Интервали
Л. ван Бетовен: Скала

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Рад са хором једног краћег хорског дела;
2. Извођење дириговањем једне хорске композиције.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ОРКЕСТАРСКО ДИРИГОВАЊЕ

Упознавање са распоредом инструмената у оркестарској деоници.

Упознавање диригентског става у раду са оркестром.

Значај диригентске палице.

ЛИТЕРАТУРА

Одломци из следећих композиција:
Пахелбел: Канон и жига

Ј. С. Бах: Музичка жртва

Ј. Хајдн: Симфоније бр. 88; бр. 104; бр. 93; бр. 94; Дечја симфонија

В. А. Моцарт: Мала ноћна музика; Симфоније бр. 39; бр. 36; бр. 26; бр. 40; Увертира из опере „Отмица из Сараја"; Фигарова женидба

Л. ван Бетовен: одломци из I, III, VII и VIII симфоније

Ф. Шуберт: Три лака комада за гудаче; III симфонија

А. Дворжак: Словенске игре

Ј. Брамс: Мађарске игре

Р. Шуман: Четири мала комада за гудачки оркестар

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Рад са оркестром – краће дело;

2. Извођење дириговањем једне оркестарске композиције.

За испит се може користити и дечји оркестар или оркестар школе.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Циљ предмета је да ученицима разјасни основне проблеме и правилности предмета диригoвање. Подразумева се да је ученик упознат са предметима као што су хармонија, контрапункт, музички облици и солфеђо па се овај предмет и обрађује у завршним разредима средње школе.

Предавач треба да буде диригент са праксом, што значи да је његово лично искуство са питањима која се обрађују неопходно. За сам почетак ученици се упознају са улогом диригента и његовим задацима у раду са ансамблом. Настава се одржава у групама, а са ученицима се ради индивидуално.

Савладавање технике диригoвања у почетној фази рада представља најважнији сегмент. Почиње се од диригентског става, односно почетне позиције. Вежба се у оном ставу у коме се у стварности и наступа. Правилно савладани почетни став представља главни предуслов за даље успешно савлађивање сложенијих задатака. Овоме се мора посветити пуна пажња јер су касније измене већ усвојеног погрешног става мукотрпне и споре. Ученик мора да успостави пуну контролу над сваким делом свога тела и треба да ради вежбе за еластичност тела. Ученици посматрају став професора и упоређују га са својим колегама и са собом.

Увек постоји дилема – да ли да се обрађује прво припрема или тактирање. Најсрећнију и најприроднију варијанту представља паралелно упознавање са овим проблемима. Што се тиче метрике, ученик се првобитно упознаје са тактирањем дводелног такта. Графички приказ путање руке је врло значајан не само за дводел већ и за остале мере. Када се саввлада место тезе и арзе ученици ће визуелизацијом брзо усвојити метричке схеме. За почетак је довољно да ученици савладају троделну и четвороделну схему која је изведена из дводела.

На овом, а и на вишим нивоима студирања диригoвања ученици раде на принципу „пресликавања" односно имитирања покрета предавача. Једном усвојен покрет се мора марљиво увежбавати. Добро је да ученици, ради контроле, вежбају уз огледало.

Узмах или припрема: ученици треба да схвате да се у овом импулсу изражава темпо, динамика и карактер композиције, као и атака ансамбла.

Диригoвање се реализује унапред. Свој гест диригент управља ономе што предстоји, али и прати тренутни ток музике. Најбољи доказ ученику за ову законитост је ситуација piano-subito-forte. Све ове проблеме треба „озвучити" односно прорадити кроз литературу. Примере треба тражити у музици која је позната ученицима. Почиње се од двогласа.

Веома је корисно да се ученици на часу организују тако да формирају ансамбл који ће певати ова дела. За почетак су то одломци, касније се обрађују целине.

Короне, цезуре, ритарданда, ађелеранда, крешенда, декрешенда, промене темпа и др. се уче тек када су горе наведени задаци савладани.

Сваки ученик треба да познаје значење диригентског гласа, да га обележи у литератури и да га пева док диригује. Канони су најделотворнији у проучавање диригентског гласа. Предмет добија свој потпуни смисао када ученик диригује ансамблом. У почетку ће се ученици изненадити, можда и уплашити звука који стиже са закашњењем. Са тим проблемом треба да је теоретски већ упознат.

Предавач може да направи селекцију најуспешнијих ученика који ће диригoвати школским хором на некој од редовних проба уз пуну контролу професора. Овим наступиом професор може неке ученике оценити што представља нарочити стимуланс у раду.

Професор оцењује у току године квалитет рада ученика а на крају школске године организује испит са унапред објављеним и састављеним испитним програмом. Он не сме бити тежи од програма који се обрађивао у току школске године а треба да садржи све проблеме који су претходно обрађени.

Техника диригoвања оркестром се изучава у четвртом разреду. Ученик треба да познаје оркестарске групе и место на коме се свака деоница инструмента налази. Ово је прилика да се провери знање које је ученик стекао на предмету музички инструменти.

Диригентски став у раду са оркестром је измењен у односу на хор. Руке стоје ниже од хорског става, јер музичари у оркестру седе, па се ово мора увежбавати.

Уколико се пододела у трећем разреду није обрадила неопходно је у четвртом разреду то урадити. И овде важи принцип: чим се усвоји схема прелази се на пример из литературе који професор мора припремити.

Значај диригентске палице ртеба објаснити. Нажин на који палица лежи у руци се вежба и на њу се рука навикава као виолиниста на гудало. За савладавање треба времена. Професор не сме да губи стрпљење, али ни да занемарује грешке које се евентуално начине у држању палице.

Диригентску палицу је тешко набавити а она није неопходна ученицима који се за диригoвање не опредељују. Може се вежбати оловком.

Улога леве и десне руке је различита и у оркестарском диригoвању нарочито издиференцирана – обзиром да ученици поседују предзнања усвојена на претходној години овај проблем се може третирати у четвртом разреду.

Циљ је да се ученик увери у делотворност своје технике на живом звуку. Како ученик не поседује живи инструмент најбоље је обрађивати примере из литературе на два клавира – са подељеним деоницама које могу да свирају професор и неки од ученика. Ово већ представља вид камерног музицирања. Што је дело лакше за свирање ученици више реагују на гест диригента.

Професор оцењује квалитет рада ученика у току школске године. Завршну оцену даје на испиту уз већ објављен испитни програм који не сме да буде тежи од литературе која се обрађивала. Испит се изводи уз пратњу клавира и ученици могу пратити једни друге.

Најталентованији ученик се може наградити наступом са оркестром школе на некој од редовних проба уз контролу професора.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Програм овог предмета идентичан је са програмом за Вокално-инструментални одсек и налази се у том делу наставног програма.

УВОД У КОМПОНОВАЊЕ

IV РАЗРЕД

(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Грађење мелодијских мотива и тема различитог карактера, замишљених за разне инструменте, уз уважавање њихових опсега, техничких могућности и звучних својстава. Развијање мелодијске мисли у задатом или слободном облику, у архитектонском или еволутивном начину изградње. (4)

Преображај реалног хармонкос четворогласа у разне видове слободније, инструменталне (превасходно клавирске) вишегласне фактуре. Изградња слободног клавирског става према претходно постављеном хармонском костуру. (6)

Израда клавирске пратње, у различитој фактури, за претходно уобличену мелодију, намењену конкретном инструменту. (6)

Израда слободних контрапунктских линија према постављеној мелодији, у двогласу, трогласу, четворогласу, за одређен састав гудачких, или дувачких, или комбинованих инструмената. Исто то са почетним имитационим излагањем, или у доследно спроведеном канону. (6)

Компоновање минијатура, у задатом или слободнијем облику и разним видовима фактуре, намењених клавиру или различитим комбинацијама два, три или више инструмената, евентуално стандардном гудачком оркестру. (8)

Мелодијска обрада поетског текста, у фрагментима и већим целинама, за одређени мушки, женски, дечји глас. Варијанте мелодијског и ритмичког решења истих речи и мањих смисаоних целина. (4)

Обрада поетског текста за глас и клавир, за трогласни женски хор и четворогласни мешовити. (6)

Компоновање инструменталних комада на основу инспирације неким поетским предлошком. (4)

Модернизација мелодике: њена изградња на основу специфичних лествичних основа – пантатонске, целостепене, умањене, старих и нових модуса, додекафонске серије, квартног разлагања, интервалских модела, октавних прелома. Специфична прерада мотива: инверзија, ретроградни облик, ретроградна инверзија. (4)

Усложњавање ритмике и метрике: неправилне ретмичке поделе, померање акцената, мешовити тактови, променљива метрика, слободан, аметрични ток мелодије. (4)

Модернизација хармоније: афункционалне везе класичних акорада, терцни вишезвуци, акорди с додатим дисонанцама, квартни и квинтни акорди, кластери – у систематској и комбинованој примени; савременије обликовање каденцирајућих обрта. (6)

Слободнија грађа линеарног става („безобзирна" полифонија), посебно у виду канона и примени остината. (2)

Компоновање минијатура у слободном облику, за клавир и комбинацију неког мелодијског инструмента с клавиром. (6)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

За разлику од раније праксе „вежби у компоновању", овај предмет треба да ученике заиста у в о д и у стварање музике као градиртељски процес, методично и систематски, по елементима њене фактуре (малодијском, ритмичком, хармонском, полифоном, аранжманском) стављајући их увек пред сасвим конкретне задатке и омеђене услове, како би се подстакла – и испитала – њихова музичка инвенција и градитељска машта. Сваки задатак треба најпре поставити са датим почетним „импулсом" који треба даље развити, а потом исту врсту задатка у потпуности препустити идејама ученика. У другом делу рада на предмету – уводу у савременије музичко мишљење – практичним покушајима треба свакако да претходи и анализа добрих примера (одломака или целих мањих комада) из одговарајућег музичког стваралаштва XX века. Разуме се да је веома пожељно уприличити и реално извођење успелијих радова на јавним часовима.

У току школске године сваки ученик треба да оствари најмање три самостална рада из овог предмета. Међутим, пошто у овом случају успешност савладавања таквих задатака у великој мери зависи од стваралачког дара и маште појединца, код оних ученика који те способности поседују у мањој или недовољној мери захтев за сасвим самосталним ставаралаштвом, може се донекле умањити тако што би извесни елементи композиције били дати, или чак и комплетан музички текст, који онда треба само аранжирати, или мање-више прерадити за одређен инструмент, односно ансамбл. Такође, могло би се задовољити најједноставнијим видовима композиције – на пример хорским ставом по фактури блиским хармонским задацима, уз примену текста, или пак трогласним хором имитационе фактуре, који би значио само примењени, стваралачки донекле осмишљен и заокружен вид контрапунктског задатка, и слично.

Са претходним је у тесној вези и проблем оцењивања из овог предмета: у том погледу треба пре свега ценити труд, равност и заинтересованост појединог ученика, као и р е л а т и в н а успешност његових радова (у односу на објективну меру његове креативности). Прави стваралачки дар биће награђен на други начин: кроз истицање његових остварења у јавном извођењу, као и могућан даљи развој у том смеру на студијама композиције.

У првом делу остваривања програма овог предмета главни ослонац треба тражити у претходно сабраним знањима и практичним искуствима из предмета хармонија, контрапункт и музички облици; за други део – извесно осавремењивање музичког језика – потребна основна грађа и одговарајући задаци могу се наћи у приручнику Дејана Деспића „Увод у савремено компоновање" издање Факултета музикжке уметности, Београд, 1991.

АУДИОВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА

IV РАЗРЕД

(1 час недељно, 33 часа годишње + блок 32 часа)

УВОД У АКУСТИКУ (2+1)

1. Физички основи акустике. Распростирање звука и његове рефлексије. Основне мерне јединице за звук. Акултика просторија.

2. Слушна акустика. Карактеристике говорног и музичког звука. Разумљивост и квалитет електроакустичког преноса. Врсте изобличења у преносном систему (линеарна и нелинеарна). Одређивање положаја извора звука. Стереофонија.

СНИМАЊЕ ЗВУКА (4+1)

1. Аналогно снимање и репродукција аудиосигнала (грамофонске плоче, траке; грамофон, магнетофон).

2. Дигитално снимање и репродукција аудиосигнала. Оптичко снимање (CD) и магнетско дигитално снимање (DAT).

Блок настава (8):

– 1. Неговање и архивирање плоча, стартовање плоча; подешавање грамофона (газна и противклизна сила), регулација брзине окретања тањира (стробоскоп контрола), замена звучнице; руковање тракама – лепљење и архивирање трака, демагнетизација, ушнирање траке, стартовање трака.

– 2. Руковање CD – PLAYER-ом и DAT уређајем.

HIGH – FIDELITY (ВЕРНА РЕПРОДУКЦИЈА ЗВУКА) (1)

1. Међународни стандарди и норме. Природне границе (опсег учестаности, снага, динамика, шум, изобличења, колорација).

Блок настава (2):

– 1. Компоновање система (компоненте, критеријуми и начин повезивања); руковање Hi – Fi уређајима.

МИКРОФОН (2+1)

1. Основне карактеристике микрофона (прицип рада, осетљивост, фреквенцијска карактеристика, карактеристика усмерености, импеданса, динамички опсег, изобличења).

2. Акустичка и електрична подела микрофона.

Блок настава (2):

– 1. Избор микрофона и постављање микрофона (микрофонски баланс) у студију и на отвореном простору.

ЗВУЧНИЦИ (2+1)

1. Опште о звучницима; основни типови звучних кутија; звучничке комбинације.

2. Техничке карактеристике (фреквенцијски опсег, изобличење, снага (W), однос према снази појачавача).

Блок настава (2):

– 1. Озвучење затворених просторија.

КОНТРОЛА ЗВУКА (1+1)

1. Контрола јачине звука. Мерни инструменти. Контрола стереофоније; максимални ниво звука. Системи за смањење шума.

МИКСОВАЊЕ ЗВУКА (1)

1. Психолошки аспекти музике. Миксовање ефеката, музичка тема, повезивање музике са музиком, додавање говора музици.

Блок настава (4):

– 1. Монтажа магнетофонских трака; припрема магнетофонских инсерата.

ВИШЕКАНАЛНО СНИМАЊЕ (4+1)

1. Вишеканални магнетофони (MULTITRACK)

2. Пет елемената MULTITRACK система; звучници и слушалице, микрофони и PICKUP-и за инструменте.

3. Аудиомиксер. Разлика између миксера за вишеканално снимање и озвучење.

4. Мониторски систем. Ефекти у снимању.

Блок настава (6):

– 1. Демонстрација рада за тонском миксетом.

ЗВУК И СЛИКА (3+1)

1. Телевизија. Принцип (полуслике, анализа слике – разлагање слике у тачке, сигнал осветљења – луминентни сигнал и сигнал боје (хроманентни), сигнал за синхронизацију (хоризонталну и ветрикалну); комплетан сигнал. Систем хроматске TV (NTSC, PAL, SECAM) Кабловска TV, системска TV и TELETEKST.

2. Снимање и репродукција видео сигнала.

3. Камера (нешто о оптици камере, балансирање белог, контролни сигнали).

4. Видеомиксер (улога миксера у TV режији, његове могућности: дигитални синхронизатор, специјални ефекти, електронске маске, мешање слике и звука и др.).

Блок настава (8):

– 1. Рад са камером и микрофоном. Нега видеоуређаја. Стартовање видео траке.

– 2. Функције на командној плочи видеомиксера, прикључци – демонстрација рада.

Обавезно је годишње урадити два једночасовна школска писмена задатка.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Брз развој дигиталне електронике обавезује на стално праћење актуелних токова у аудиовизуелној техници како би новим, савременијим уређајима могло правилно да се рукује.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Програми за солфеђо и упоредни клавир налазе се у делу Вокално-инструменталног одсека.

ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

УВОД

Народни инструмент као средство музичког изражавања; појам етноорганологија и етноорганофонија; класификација инструмената и критеријуми за њихово разврставање (сагласно општеприхваћеној систематизацији инструмената од стране К. Сакса и Е. Хорнбостела); упознавање са општим приципима и методама истраживања народних музичких инструмената.

Практичан рад обухвата извођење традиционалног репертоара на аерофоним инструментима – свирали (фрули), окарини, двојницама – и кордофоним – тамбури самици. У оквиру тога неопходно је упознати ученика са настанком, развојем и ареалом простирања наведених инструмената, њиховим терминолошким одређењима, ерголошким и технолошким својствима, извођачким репертоаром и функцијом, техником извођења и музичким могућностима. Практичан рад подразумева сагледавање свих музичких жанрова из постојећег традиционалног репертоара, који исходе из одговарајуће примене и аутентичне функције инструмената. Процес овладавања извођачком техником обухвата свирање по нотним записима и по слуху (у складу са народном усменом предајом), уз коришћење нетемперованог тонског система, као неопходног предуслова за адекватно разумевање традиционалног музичког мишљења. Програм подразумева и: штимовање фруле, двојнице бордунског типа, разне врсте тамбура са различитим комбинацијама усаглашавања жица.

У настави учења свирања на изворним музичким инструментима обавезно је коришћење ФОНОМАТЕРИЈАЛА:

1) Необјављена звучна грађа из:

а) фоно-архива ФМУ

б) архива Музиколошког института САНУ

в) фонотеке Радио-Београда

2)

а) Звучни примери са грамофонских плоча:

– Музичка традиција; 20 година смотре народног стваралаштва „Хомољски мотиви" Кучево, Музичка продукција на РТС, Културно просветна заједница – Тетово, НЛ 00069.

– Подјо' низ поље, не знам низ које.... (Народна музика зворничког Подриња 1), РТБ, НЛ 00043, 1986.

– Српска народна музика, 2510057, Београд, 1981.

– Музика и традиција: Југославија, РТБ, ЛПВ 190.

– Музика и традиција: Србија, РТБ, ЛПВ 192.

– Народна музичка традиција: Југославија, ПРБ, ЛП 22-2570 специјал, 1978.

– Народна музичка традиција: Србија – инструменти, ТРБ, 2510030.

– Народна музичка традиција: Србија – инструментални ансамбли, 2510049.

б) Грамофонске плоче приложене следећим публикацијама:

– Д. Девић, Народна музика Драгачева (облици и развој), Београд, ФМУ, 1986.

– Др Д. О. Големовић: Народна музика Подриња, Сарајево, Другари, 1987.

ЛИТЕРАТУРА

Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за основну музичку школу, I свеска

Големовић, Димитрије: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу, И свеска

Направити избор из следеће литературе:

Васић, Оливера-Големовић, Димитрије: Народне песме и игре у околини Бујановца, Етнографски институт САНУ, Посебна издања књ. 21, Београд, 1980.

Вукичевић-Закић, Мирјана: „Двојнице бордунског типа у музичкој традицији источне Асрбије", Развитак, год. XXXII, бр. 3-4 (188-189), Зајечар, 1992, 104-109.

Гавази, др Милован: „Балканско-карпатске двојнице и проблеми око њих", ГЕМ у БЕОГРАДУ, књ. 39-40, 1976, 265-269.

Гојковић, Андријана: Народни музички инструменти, Београд, Вук Караџић, 1989.

Големовић, Димитрије: „Инструментална традиција Влаха (прилог етномузиколошком проучавању подручја акумулације ХЕ „Ђердап" II)", Развитак, 4-5, Зајечар, Новинско-издавачка организација ООУР „Тимок", јул-октобар 1983, 87-93.

Големовић, мр Димитрије О.: „Народни музичар Крстивоје Суботић", Истраживања 1., Ваљевска Колубара (етномузикологија и етнокореологија), Београд, 1984, 56-67.

Големовић, Димитрије О.: „Градитељ двоеница Проко Пузовић", Звук бр.1, Сарајево, СОКОЈ, 1984, 56-67.

Големовић, Димитрије: Народна музика ужичког краја, Етнографски институт САНУ, Посебна издања, књ. 30, св. 2, Београд, Етнографски институт САНУ и Завичајни музеј Титово Ужице, 1990.

Големовић, Димитрије, О.: „Звучно „обогаћење" у српској народној инструменталној музици", Фолклор и његова уметничка транспозиција (Београд, 1987), Београд, ФМУ, 1987, 45-59.

Големовић, др Димитрије, О.: Народна музика Подриња, Сарајево, Другари, 1987.

Девић, Драгослав: „Окарина (село Доња Мутница, Србија)", Рад VII конгреса Савеза фолклориста Југославије (Охрид, 1960), Охрид, 1964, 207-215.

Девић, Драгослав: „Савремене тенденције развоја свирале у Србији у процесу акултурације", Развитак бр. 4-5, Зајечар, 1978, 69-71.

Девић, Драгослав: Народна музика Драгачева (облици и развој), Београд, 1986.

Девић, др Драгослав: Народна музика Црноречја (у свтлости етногенетских процеса), Београд: ЈП ШРИФ Бор, Културно-образовни центар Бољевац, ФМУ Београд, 1990.

Девић, др Драгослав: „Народна музика", Културна историја Сврљига II, Народни универзитет-Сврљиг, Просвета-Ниш, 1992., 427-539.

Ђорђевић, Владимир Р.: Српске народне мелодије (јужна Србија), Скопље, 1928.

Ђорђевић, Владимир Р.: Српске народне мелодије (предратна Србија), Београд, 1931.

Мурко, Матија: „Гусле и тамбурица са двије струне", Булићев зборник, Загреб/Сплит, MCMXXIV, 683-687.

Миљковић, Љубинко: Бања (рукописни зборник – Етномузиколошке одлике и записи архаичке и новије вокалне и инструменталне музичке традиције сокобањског краја), Књажевац, Нота, 1978.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по десет изворних мелодија на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. По три изворне мелодије на сваком инструменту који је предвиђен наставним планом и програмом.

II РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Практичан рад обухвата даљи развој технике свирања на инструментима из оквира наставног плана I године – фрули, двојницама, окарини, тамбури – и овладавање извођачком техником на аерофоним инструментима са једноструким језичком – диплама, гајдама – и кордифинима – гуслама. Програм подразумева осветљавање историјске прошлости и зоне простирања нових инструмената, указивање на њихова функционална својства и извођачки репертоар, упознавање са органографским карактеристикама и начином израде саставних делова. У рад је укључено савладавање: основне поставке инструмената; технике дисања; начин добијања тона на различитим типовима дипала и гајди, као и на једноструним гуслама. Такође, нужно је информисање о начину производње тона код инструмената са двоструким ударним језичком. У току

учења свирања (по нотним записима и по слуху) препоручује се повремено укључивање вокалне практике, односно видова певаног традиционалног изражавања који одговарају облицима инструменталног изворног стваралаштва (нпр. Бордунски стил сагледан кроз свирку на гајдама и одговарајући вокални двоглас). Од самог почетка свирања на гуслама потребно је инсистирати да извођач буде истовремено и певач, што је у складу са главним обележјем гусларске традиције.

ФОНОМАТЕРИЈАЛ и ЛИТЕРАТУРА као за I разред и избор из литературе:

Вукичевић, Мирјана: Дипле старе Црне Горе, Београд, Одељење за етнологију Филозофског факултета у Београду, 1990.

Вукосављевић, Петар Д.: Гајде у Србији (њихова сазвучја и могућност уклапања у савремени оркестар), Београд, Радио-Београд, 1979.

Вукосављевић, Петар Д.: Ерске гајде, Београд, Радио-Београд (ООУР Музичка продукција) и Народни универзитет у Сврљигу, 1981.

Големовић, Мр Димитрије О.: „Гајдаш Димитрије Перић (прилог проучавању музичке традиције северноисточне Сарбије)", Развитак, год. XXV, бр. 1, Зајечар, 1985., 83-90.

Каракашевић, Владимир: „Гусле и гуслари" , Летопис матице српске, књ. 195. Свеска трећа, Нови Сад, 1898, 1-38.

Кнежевић, Миливоје: „Гусла јаворове", Рад VII конгреса СФЈ (Охрид 1960), Охрид, 1964.

Линин, Александар: „Гајдите на Балканот", Македонски фолклор (списание на Институтот за фолклор), год. II, бр. 3-4, Скопје, 1969, 305-315.

Мурко, др Матија: Трагом српскохрватске народне епике, књ. 1, Загреб, ЈАЗУ, 1952.

Радовић, Радмила: „Народни гуслар Перо Остојић (Прилог проучавању епског стваралаштва зворничког Подриња)", Зборник радова XXXIV конгреса СУФЈ, Тузла, 1987, 309-316.

Рихтман, Цвјетко: „Традиционални облици пјевања епских пјесама у Босни и Херцеговини", Рад XV конгреса СУФЈ (Јајце, 1968), Сарајево, 1971, 97-105.

Широла, Божидар: Свираљке с ударним језичком, Загреб, ЈАЗУ, 1937.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест изворних мелодија на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. По три изворне мелодије на сваком инструменту који је предвиђен наставним планом и програмом.

III РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Наставни програм подразумева сложеније техничке захвате и обраду компликованијих мелодијских примера на инструментима из претходних година – фрули, окарини, двојницама, диплама, гајдама, тамбури самици, гуслама. Такође у практичан рад укључити и гусле са две струне (потом и троструне), што, заправо, налаже наставак рада на епским (уз једноструне) и почетак рада на лирским народним песмама.

Упознати ученика са конструкцијом сваког инструмента, начином обраде материјала и израдом саставних делова.

Имајући у виду особеност неких аерофоних инструмената – као што су шупељка, кавал (специфичан начин држања, поставка усана, техника дисања, принцип затварања отвора, начин добијања тона) – препоручује се краћи осврт, информативног типа, на ове видове инструменталног израза.

ФОНОМАТЕРИЈАЛ и ЛИТЕРАТУРА као за I и II разред

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по шест изворних мелодија на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. По три изборне мелодије на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Наставити рад на усавршавању технике свирања на инструментима из претходних разреда (фрула, окарина, двојнице, дипле, гајде, гусле, тамбура самица), са посебном пажњом на комплексније захтеве и обогаћивање репертоара новим примерима разноврсних музичких жанрова. Истовремено, продубити рад на технологији израде инструмената, као и омогућити адекватан увид у различите форме традиционалног музичког стваралаштва, односно у одређене стилове инструменталног и вокалног израза.

ФОНОМАТЕРИЈАЛ и ЛИТЕРАТУРА као за претходне разреде

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по осам изворних мелодија на сваком инструменту који је предвиђен наставним програмом.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три изворне мелодије на фрули;
2. Три изворне мелодије на двојницама;
3. Четири изворне мелодије на гајдама – две на двогласним и две на трогласним;
4. Две епске песме уз гусле;
5. Две изворне мелодије на тамбури самици.

ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

I РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Рад на сложенијим извођачким захтевима везаним за једногласно и двогласно певање старијег и новијег слоја.

Учење песама по слуху – на основу аудио снимака – и из нотних записа.

Учење солистичких песама и савлађивање извођачких елемената: вибрата, издржавање дужих тонова и једноставнијих украса разних врста.

Савлађивање једногласних обредних песама, укључујући и антифоне примере – коледарске, лазаричке, краљичке, додлевке....

Рад на извођачким особеностима у старијем певању хетерофоног, хетерофоно-бордунског и бордунског типа: усецање, понирање, квицање, извикивање. Треба посебно указати на стилске разлике између песама западних и источних српских крајева. Обратити пажњу на величину интервала велике и мале секунде у односу на финалис.

Када су у питању песме новијег слоја препоручује се савлађивање примера са једноставнијом пратњом. У солистичкој деоници савладати проблем вибрата.

ЛИТЕРАТУРА

Бушетић Тодор– Мокрањац Стеван: Српске народне песме и игре с мелодијама из Левча, СЕЗБ књ. III, Београд, СКА, 1902.

Ђорђевић Владимир: Српске народне мелодије – предратна Србија, Београд 1931.

Васиљевић Миодраг: Југословенски музички фолклор I – народне мелодије које се певају на Космету, 1950.

Васиљевић Миодраг: Народне мелодије из Санџака, САН, Посебна издања, књ. CCV, Музиколошки институт књ. 5, Београд 1953.

Васиљевић Миодраг: Народне мелодије лесковачког краја, ССАН, Посебна издања књ. CCCXXX, Музиколошки институт књ. 11, Београд 1960.

Манојловић Коста: Народне мелодије из Источне Србије, САН, Посебна издања књ. CCXII, Музиколошки институт књ. 6, Београд 1965.

Мокрањац Стеван: Записи народних мелодија, Музиколошки институт, Посебна издања књ. 13, Београд 1966.

Станковић Живојин: Песме у Крајини, САН, Посебна издања књ. CLXXV, Музиколошки институт књ. 2, Београд, Научна књига, 1951.

Васић Оливера-Големовић Димитрије: Народне песме и игре у околини Бујановца, Етнографски институт САНУ, Посебна издања књ. 21, Београд 1980.

Вукосављевић Петар-Васић О.-Бјеладиновић Ј.: Народне мелодије, игре и ношње Пештерско-сјеничке висоравни, Београд, Радио-Баоград 1984, 6-189.

Девић Драгослав: Народна музика Драгачева – облици и развој, Београд ФМУ 1986.

Девић Драгослав: Народна музика Црноречја – у светлости етногенетских процеса, Београд, ЈП ШРИФ Бор, Културно-образовни центар Бољевац, ФМУ Београд, 1990.

Петровић Радмила: Српска народна музика – песма као израд народног музичког мишљења, САНУ, Посебна издања књ. DXCIII, Одељење друштвених наука књ. 98, Беопград, Музиколошки институт САНУ, 1989.

Големовић Димитрије: Народна музика ужичког краја, Етнографски институт САНУ, Посебна издања књ. 30, св. 2, Београд 1990.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 солистичких песама;

б) пет једногласних обредних, од тога две антифоне песме;

в) пет двогласних песама старијег слоја;

г) пет двогласних песама новијег слоја – примери треба да представљају тредицију различитих крајева Србије: централне, источне, са Косова, западне Србије и Војводине.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две солистичке песме;
2. Једна песма старијег музичког слоја;
3. Једна песма новијег музичког слоја.

II РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Наставља се са учењем једногласних и двогласних примера старијег и новијег певања, који су захтевнији у погледу извођачких елемената.

Учење солистичких песама у рубато ритму, са доста украса разних врста.

Уз једногласне антифоне, увести и двогласне антифоне примере. Посветити пежњу извођачким елементима: квоцању и извикивању.

Утврђивати извођачке елементе – постављене у првом разреду – на примерима старијег певања хетерофоног, бордунског и хетерофоно-бордунског типа.

Примери новијег певања треба да садрже сложенију пратњу. Поред проблема вибрата у водећој деоници и компактности гласова у пратећој деоници, треба инсистирати на звучности интервала чисте квинте, посебно у завршним каденцама.

Упознавање са хибридним облицима старијег и новијег певања уз комбиновање елемената у извођењу ова два музичка слоја.

ЛИТЕРАТУРА

Ђорђевић Владимир: Српске народне мелодије – предратна Србија, Београд 1931.

Васиљевић Миодраг: Југословенски музички фолклор I – народне мелодије које се певају на Космету, 1950.

Вассиљевић Миодраг: Народне мелодије лесковачког краја, ССАН, Посебна издања књ. СССХХХ, Музиколошки институт књ. 11, Београд 1960.

Манојловић Коста: Народне мелодије из Источне Србије, САН, Посебна издања књ. ССХII, Музиколошки институт књ. 6, Београд 1965.

Вукосављевић Петар-Васић О.-Бјеладиновић Ј.: Народне мелодије, игре и ношње Пештерско-сјеничке висоравни, Београд, Радио-Баоград 1984, 6-189.

Девић Драгослав: Народна музика Драгачева – облици и развој, Београд ФМУ 1986.

Девић Драгослав: Народна музика Црноречја – у светлости етногенетских процеса, Београд, ЈП ШРИФ Бор, Културно-образовни центар Бољевац, ФМУ Београд, 1990.

Девић Драгослав, Хобридни облици старијег и новијег певања у Србији, рад у рукопису

Петровић Радмила: Српска народна музика – песма као израд народног музичког мишљења, САНУ, Посебна издања књ. DXCIII, Одељење друштвених наука књ. 98, Беопград, Музиколошки институт САНУ, 1989.

Големовић Димитрије: Народна музика ужичког краја, Етнографски институт САНУ, Посебна издања књ. 30, св. 2, Београд 1990.

Големовић Димитрије: Двогласно певање новије сеоске традиције у Србији, издање аутира, Београд 1981.

Васић Оливера-Големовић Димитрије: Таково у игри и песми, Типопластика, Горњи Милановац 1991.

Nice Fracile: Викални музички фолклор Срба и Румуна у Војводини, Матица српска, Нови Сад 1989.

У наставном процесу обавезно користити фоно-записе традиционалног народног певања преко чијег слушања ученик треба да савлада аутентичну интерпретацију народног певања.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) пет солистичких песама;

б) три једногласне обредне;

в) три двогласне обредне – у обзир долазе и свадбене и жетварске – од тога две антифоне песме;

г) пет двогласних песама старијег слоја;

д) три двогласне песме најновијег слоја;

ђ) две двогласне песме хибридна облика између старијег и новијег певања.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две солистичке песме;
2. Једна двогласна обредна песма;
3. Једна двогласна песма старијег музичког слоја;
4. Једна двогласна песма новијег музичког слоја.

III РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Наставити рад на оспособљавању ученика да читају мелографске записе. Поред тога, вежбати записивање народних песама са снимака или према певању професора. Упутити ученике у мелографски рад и задати им да сами забележе народне песме и казивања о њима од старих људи из непосредног окружења или од рођака на селу. Снимке преслушавати на часу и дискутовати о њима.

Радити на усавршавању извођења различитих елемената постављених у прва два разреда и то кроз увежбавање хетерофоних и хетерофоно-бордунских примера из западне Србије – са Златибора – где се деонице крећу у паралелним секундама.

Наставити са усавршавањем извођења свих врста старијег, новијег певања и хибридних облика. Посебну пажњу посвећивати извођачким елементима – постављеним у прва два разреда.

ЛИТЕРАТУРА

Видети литературу за I и II разред. Поред тога:

Миљковић Љубинко: Бања – рукописни зборник, Књажевац 1978.

Големовић Димитрије: Певачице из Рибашевине, Народно стваралаштво, св. 2-4, Београд, 1983.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три солистичке песме;

б) 10 двогласних песама старијег слоја, од тога четири са паралелним секундама;

в) пет двогласних песама новијег слоја;

г) пет двогласних хибридних облика између старијег и новијег певања.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна солистичка песма;
2. Две двогласне песме старијег слоја, од тога једна са паралелним секундама;
3. Једна двогласна песма новијег слоја;
4. Једна двогласни хибридни облик између старијег и новијег певања.

IV РАЗРЕД

(3 часа недељно, 99 часова годишње)

Радити даље на оспособљавању ученика да читају нотне записе и да бележе народне мелодије према аудио-снимцима или певању професора. Као и у претходном разреду, радити вежбе из сакупљачког рада.

Оспособљавати ученике да на основу аудио-снимака препознају карактеристике народног певања одређених подручја.

Усавршавати извођачке елементе постављене у претходним разредима, и то у примерима солистичког и групног певања, старијег, новијег и хибридних облика. Као посебан извођачки захтев уве-

сти песме са постепеним подизањем интонације током мелостиха/мелострофе.

Упознати ученике са певањем осталих балканских народа, укључујући и припаднике бивших југословенских република.

ЛИТЕРАТУРА

Видети литературу за I, II и III разред. Поред тога:

Милошевић Владо: Босанске народне пјесме I и II, Народни музеј Бања Лука, Одјељење за музички фолклор, књ. I и II, 1954. и 1956.

Милошевић Владо: Босанске народне пјесме III и IV, Народни музеј Бања Лука, Одсјек за народне пјесме и игре, књ. III и IV, 1961. и 1964.

Васиљевић Миодраг, Народне мелодије Црне Горе, Београд 1961.

Кухач Фрањо, Јужно-словјенске пучке попијевке, 4 свеске, 1871-81, и 5 свеска, 1941, све издате у Загребу.

Матетић Роњгов Иван: Заспал Паве, Збирка нотних записа народних пјесама Истре и Хрватског приморја, Издавачки центар Ријека, 1990.

Зганец Винко, Сремец Нада: Хрватске народне пјесме и плесови, Сељачка слога, Загреб 1951.

Бицевски Трпко: Двогласни македонски народни песни, Институт за фолклор „Мартко Цепенков", Македонско народно творештво, Народни песни, Кн. 7, Скопје 1988.

Traerup Birthe: East Macedonian Folk Songs, Acta Ethnomusicologica Danica No. 2, Akademisk Forlag Copenhagen, 1970.

Кауфман Николај, Блгарската многогласна народна песен, Софија, Наука и искуство, 1968.

Ciobanu Ch. I Nikolesku V. D.: 200 cintece si doine, Bucuresti 1955.

Antoni Lorenc: Kange popullore Shqiptare (2 свеске), Приштина 1951.

У наставном процесу обавезно користити фоно-записе традиционалног народног певања преко чијег слушања ученик треба да савлада аутентичну интерпретацију народног певања.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) Пет солистичких песама;

б) 10 двогласних песама старијег слоја, од тога 3 са паралелним секундама и две са подизањем интонације;

в) пет двогласних песама новијег слоја;

г) пет двогласних хибридних облика између старијег и новијег певања.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две солистичке песме;

2. Три двогласне песме старијег слоја, од тога две са паралелним секундама и једна са подизањем интонације;

3. Две двогласне песме новијег слоја;

4. Два двогласна хибридна облика између старијег и новијег певања.

НАРОДНА ИГРА

I РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Појам игре: шта је игра, какве све игре постоје. Подела народних игара.

Облик игре: шта је облик игре, какви облици игре постоје, круг полукруг, линије, тројке, парови....

Повезаност играча у колу: подразумева држање играча у колу за руке пуштене низ тело, за укрштене руке спреда, позади, за појас, за рамена, за руке подигнуте испред тела....

Правци кретања у току играња: за десном, за левом руком по кружници, у коло, из кола....

Играчка терминологија: за првог, последњег играча, за игру, за првог играча до коловође, за заповедника игре....

Основни елементи орских игара:

– шта је корак, а шта је покрет и начини њиховог бележења;

– какви све могу бити кораци: обичан, поскок, скок, трепереење, преплети, заплети;

– покрети делова тела: стопала, колена, руку, рамена и начини њиховог бележења.

Уграђивање корака и покрета у такт мотив – основна јединица играчког обрасца.

Склапање такт мотива у играчку целину почевши од једноставнијих игара ка сложенијим:

Девојачко коло
Потам повам Стојане
А ајде лепа Маро господар те зове
Шета
Стара влаина
Чачанка
Сремица
Зајечарка
Нишевљанка
Официрско коло
Коло циганске омладине
Врачарка
Грозница
Заплет
Шумадинка
Крњевачко
Шумадијско коло
Србијанка
Коленике
Рузмарин
Дивна, Дивна
Моравско коло
Моравац
Жикино коло
Небеско
Крива
Јесам ли ти, јелане
Рого, рого, рогози
Огањ гори
Једностранка
Осампутка
Тедена
Поломка
Руменка
Циганчица

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Елементи орских игара;

2. Стил и техника игре упоредо кроз следеће примере: Девојачко коло, Стара Влаина, Моравско коло, Колање, Јесам ли ти Јелане, Осампутка, Поломка, Руменка.

II РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Пратња народним играма: од немог играња до савремених оркестара, како у Србији, тако и у Југославији.

Стил играња: његова техничка и психичка компонента.

Утицај рељефа на стил играња и на покрет уопште. Зависност игре од њених носилаца.

Основна подела Србије на етнокореолошке целине и учење најкарактеристичнијих игара из тих целина. Учење типских представника за сваку целину.

Почеци записивања игара у свету и код нас.

Научити следеће игре:

Краљевачко оро
Дуњеранка
Шестица
Гружанка
Кокоњеште
Оријент
Бојерка
Ћачко коло
Учитељско коло
Кнез-Михаилово коло
Коло краљице Наталије
Сарајевка
Топцијско коло
Власинка
Бела рада
Заврзлама
Подлитушка
Шесторка
Лесковачка четворка
Бангавела
Клецка

Басара
Пешачка
Ситан чачак
Бугарка
Влаиња
Пошувања
Омољанка
Шокец
Трипазешће
Цуца
Кобиљана
Срдим се, душо
Ја сам Јовицу
Логовац
Српкиња
Келеруј
Зурка
Сиротица
Циганчица

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Пратња народних игара;
2. Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Шестица, Кокоњљште, Власинка, Лесковачка четворка, Басара, Бугарка, Влаина, Шокец, Логовац, Зурка, Циганчица.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Прилике и места за играње: обрађено кроз животни и годишњи циклус обичаја.

Записивање игара код нас. Упознати ученике који све системи записивања постоје и који су примењивани.

Читање постојећих записа игара у нашој земљи.

Научити следеће игре:
Шетња
Гарчанка
Ђурђевка
Заврзлама
Косо моја
Крива крушка
Моравац
Бањски чачак
Колање
Поравно
Шарано
Осмерац
Дирлија
Бруђа
Старокрајишко
Старобосанско
Кој жза кола
Пролијета
Тројанац
Сади' јелу
Свекрвино коло
Друго по оро
Преступачки
Што гу нема цвета
Дома ли си, вело
Селско оро
Кривка
Дели Агуш
Шиловачко оро
Мемедово оро
Ој, ти Досто
Ђурђево лето пролето
У каваче
Ите, ите, два јунака
Пошла ми Милка за воде
Подуна, мори подуна
Бре, девојче
Калач I, II и III

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Записи игара код нас;
2. Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Колање. Моравац, Поравно, Старокрајишко, Тројанац (Херцеговина), Сади' јелу, Селско оро, Дели Агушт, И'те, и'те два јунака, Подуна, мори подуна, Калач.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно 66 часова годишње)

Обредне игре животног и годишњег циклуса. Учење најкарактеристичнијих игара из ова два циклуса.

Подела Југославије на играчке зоне и њихове одлике – основни репертоар, пратња, стил, терминологија, држање играча, правци кретања, особености појединих области и игара....

Учење записивања игара системом лабанотације и читање постојећих записа игара....

Научити следеће игре:
Кукуњиш
Прекид коло
Тројанац
Мала башта
Миље, моје
Јованчица
Тита, тита лобода
Зетско коло
Ђевојко, ђевојко, златна јабуко
Поирај, поскочи
Та невјеста дивно игра
Играј момче што ситније
Заскочица
Коловођо, дико наша
Тихо дува
Шкаљарско
Црмничко оро
Врањанка
Бело Ленче
Тешко оро
Из бању иде
Прешевка
Даскалица
Пембе
Дуј, дуј
Влаиња
Унгуреана
Тобошанка
Ђорђанка
Жок н'лок
Стнга
Батрна
Капепек
Кетуш
Периница
Грабац
Фицко
Нумера
Чизме моје
Бачко велико коло
Буњевачко момачко коло
Тандрчак
Рококо
Цупанаца
Мађарац
Чардаш
Танцуј, танцуј
Ардељана
Пошовојка
Инвертита

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Обредне игре;
2. Подела Југославије на играчке зоне;
3. Лабанотација;
4. Стил и техника игара упоредо кроз следеће примере: Тројанац, Мала башта, Зетско коло, Поиграј, поскочи, Коловођо, дико наша, Црмничко оро, Врањанка, Тешко оро, Пембе, Влаина, Унгуреана, Кртуш, Бачко велико коло, Буњевачко момачко, Цупаница, Чардаш, Ардељана.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Увод: етномузикологија као наука о музичком фолклору – развој у свету и код нас, први фонограф, центсистем; институције где се проучава народна музика; публикације, дискографија, архиви.

ФОЛКЛОР

Појам, дефиниција; сродне науке – фолклористика, етнологија; музички фолклор – подела према акустичким изворима: вокална, вокално-инструментална и инструментална музика; остале научне дисциплине: органологија, етнокореологија....

ВОКАЛНА МУЗИКА

Народна песма – појам, настанак, варијанте; класификације народних песама по разним критеријумима – намена, књижевне врсте, календар; синкретизам као важна особеност вокалне традиције.

ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА

Народни инструмент као човекова „продужена рука"; класификација народних музичких инструмената са посебним акцентом на инструментима на којима се изводи пракса у првом разреду – свирала, окарина, двојнице и војвођанска тамбурица.
Идиофони музички инструменти.
Мембранофони музички инструменти.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Избор радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА

У Србији: једноглас, вишеглас.
Старије сеоско двогласно певање.
Новије сеоско двогласно певање.
Појам „глас" у српском народном певању и црквеном појању.
Вокална традиција Црне Горе.
Мелопоетска анализа народних песама: стих, облик, каденца, ритам и тонски низ.

НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Аерофони: класификација.
Једноставни аерофони инструменти.
Лабијални дувачки инструменти – флауте.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Избор радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области.

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставних двогласних народних песама, мелопоетска анализа песама.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива;
2. Једна мелопоетска анализа песме задата на лицу места.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА НЕКАДАШЊИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ РЕПУБЛИКА

Вокална традиција Босне и Херцеговине
Вокална традиција Хрватске.
Вокална традиција Словеније.
Вокална традиција Македоније.

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Са идиоглотним писком – кларинети.
Са хетероглотним писком – обое.
Са левкастим наусником – трубе.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Избор радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области.

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих инструменталних мелодија.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА БАЛКАНСКИХ НАРОДА

Вокална традиција Влаха.
Вокална традиција Бугарске.
Вокална традиција Грчке.
Вокална традиција Албаније.

ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ

Вокално-инструментална традиција: певање уз гусле.

ГРАДСКА ФОЛКЛОРНА МУЗИКА

Новокомпонована народна музика.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Избор радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих вокално-инструменталних народних облика – певање уз гусле и сл.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

ЕТНОЛОГИЈА

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

УВОД У ЕТНОЛОГИЈУ

Предмет и основни задаци етнологије
Формирање и развој етнологије
Етнологија и сродне науке
Формирање и развој етнолошке науке у Југославији
Друштвена улога етнологије и могућност њене примене у савременом друштву

ЕТНОГЕНЕЗА НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Порекло народа Југославије и њихове традиционалне културе – становништво Балканског полуострва пре досељавања Словена; досељавање Словена и процес Сливенско-Балканске културне симбиозе

Развитак традиционалне културе – оркентални, медитерански, романски и средњоевропски културни утицај и процес диференцијације традиционалне културе на тлу Југославије

Етнички развитак народа Југославије – Етничка имена

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

СОЦИЈАЛНА КУЛТУРА – ДРУШТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Село као друштвено економска заједница
Катунска организација
Племенска и братственичка организација
Обичајно право
Сродство и сроднички односи
Брак – Породица – Домаћинство – Задруга
Елементи социјалне културе у савременом друштву

ДРУШТВЕНИ ОБИЧАЈИ

Обичаји из животног циклуса – обичаји по рођењу, брак и женидбени обичаји, погребни обичаји

Обичаји везани за односе међу људима – гостопримство, побратимство, односи међу суседима, свађе, клетве и др.

Обичаји уз поједине послове – избор места и зидање станишта, обичаји уз пољске радове, уз сточарство и обичаји уз поједине занате

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

НАРОДНА РЕЛИГИЈА СРБА

Истраживање народне религије – извори, публикације, аутори

Основне карактеристике и основни слојеви народне религије – одређење народне религије, најстарији слој, старобалкански елементи, христијанизација, исламизација и трагови народне религије у савременом друштву

Религијско мишљење

– култ вука, медведа, змије, воде, камена, ватре, симболика крста, круга, десне и леве стране

– демонологија – демони, природе, судбине, болести и др.

Религијско понашање

– религијски комплекс везан за рађање, куваду, иницијације, свадбу, смрт и погреб, време жалости, убијање стараца и др.

– религијски комплекс везан за празнике: Божић, Беле покладе, Ускрс, Ђурђевдан, Духови, Видовдан, Ивандан, Породична и сеоска слава

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

НАРОДНА НОШЊА

Класификација и типови народне ношње

НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ

Увод у усмену књижевност

Народне приповетке – бележење и класификација: басне, бајке, легенде, новеле и др.

Народне лирске песме – карактеристике и подела: календарске, обредне, обичајне, песме о раду, религиозно-морално поучне и др.

Пословице, загонетке и друге краће умотворине

Приповедне песме – карактеристике и подела: бајке у стиховима, религиозно-морално поучне легенде у стиховима и др.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ МУЗИЧКИ ФОЛКЛОР (Народна музика)

О тексту и мелодији

Песме уз рад – за сејање жита, за жетву, чобанске песме, успаванке и др.

Песме уз празновање и свечаности – коледа, Лазаричке Шпесме, Ђутђевданске песме, Краљице, Додоле, Крстоноше

Песме уз породичне свечаности – рођење, свадба, испратница, тужбалице, песме за Крсно име

ХОР

Програм овог предмета је идентичан са програмом за Вокално-инструментални одсек и налази се у том делу наставног програма.

НАРОДНИ АНСАМБЛИ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

У оквиру мањих инструменталних скупина подразумева се формирање састава који су у складу са традиционалним извођаштвом: нпр. Дует фрула, дует окарина, свирка на гајдама уз тапан. Имајући у виду инструменте на којима ученици свирају потребно је образовати тамбурашки оркестар, као и оркестар фрулаша. Почетак рада са ансамблима налаже обраду најједноставнијих изворних мелодија и савладавање свих компонената специфичних за форме групног музицирања (ритмичко и интонативно усклађивање, мелодијско обликовање, артикулација....). Свирање по нотним записима и по слуху.

ФОНО МАТЕРИЈАЛ – као за главни предмет – народно свирање (I-IV разред)

ЛИТЕРАТУРА

Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за основну музичку школу, I свеска

Големовић, Димитрије: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Девић, Драгослав: Етномузикологија, скрипта, III, Београд, 1977.

Направити избор из литературе за главни предмет – народно свирање (I-IV разред).

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по десет изворних мелодија изведених од стране мањег инструменталног састава;

б) пет изворних мелодија изведених од стране већих инструменталних састава који су предвиђени наставним програмом.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ЈЕДАН ПУТ У ТОКУ ПОЛУГОДИШТА, ИЛИ ДВА ПУТА У ТОКУ ГОДИНЕ, ЈАВНО НАСТУПИ У АНСАМБЛУ БАРЕМ НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Наставни програм подразумева рад мањих и већих инструменталних скупина које улазе у оквир плана претходног разреда, али се захтева обрада сложенијих мелодијских примера из домена традиционалног инструменталног стваралаштва.

ФОНО МАТЕРИЈАЛ и ЛИТЕРАТУРА као за претходни разред

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) по десет изворних мелодија изведених од стране мањег инструменталног састава;

б) пет изворних мелодија изведених од стране већих инструменталних састава који су предвиђени наставним програмом.

СВАКИ УЧЕНИК ЈЕ ОБАВЕЗАН ДА ЈЕДАНПУТ У ТОКУ ПОЛУГОЂА, ИЛИ ДВА ПУТА У ТОКУ ГОДИНЕ, ЈАВНО НАСТУПИ У АНСАМБЛУ БАРЕМ НА ИНТЕРНОМ ЧАСУ

АУДИОВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА

Програм овог предмета је идентичан са програмом за Теоретски одсек и налази се у том делу наставног програма.

ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ

Циљ наставе инструмента одсека за Рану музику у средњој музичкој школи – блок-флауте, траверзо-флауте, крумхорна, корнамузе, шалмаја, помера, ранкета, дулцијама, раушфајфа, корнета,

сегбата, гемсхорна, ребеке, виеле, фидела, виоле да гамбе, ренесансних харфи, чембала – и певања у оквиру два часа недељно индивидуалног рада и два часа недељно свирања у мањим саставима различитих комбинација инструментарија средњег века и ренесансе је даље стицање знања и вештина које ученику омогућавају напредак у нивоу његове музичке културе, као и даљи развој и изражавање његових музичких способности.

Задатак је:

– овладавање техником свирања навише сродних инструмената;

– даљи рад на развијању специфичне поставке тона, без вибрата, са применом карактеристичног диманичког ниајсирања које је стилско обележје музике средњег века, ренесансе и барока;

– даље упознавање са делима из епохе средњег века, ренесансе и барока кроз музичку интерпретацију дела и примену праксе орнаментирања нарочито у музици XV, XVI, XVII и XVIII века;

– развијање способности свирања у малим саставима – од два до осам чланова – у најразличитијим комбинацијама које дозвољава инструментариј средњег века, ренесансе и барока;

– стручно оспособљавање ученика за наставак даљег школовања и образовања на вишим школама и академијама за рану музику.

КРУМХОРН, КОРНАМУЗА, ШАЛМАЈ, ПОМЕР, ДУЛЦИЈАН, РАНКЕТ, РАУШХАЈФ, ГЕМСХОРН, КОРНЕТ, СЕГБАТ, РЕБЕКА, ФИДЕЛ, ВИЕЛА, ВИОЛА ДА ГАМБА

У оквиру Наставног плана и програма за дувачке инструменте: крумхорн, корнамуза, шалмај, помер, дулцијан, ранкет, раушфајф, гемсхорн, корнет и сегбат, уз блок флауту и траверзо флауту, и гудачке инструменте: ребека, виела, фидел и виола да гамба, у сва четири разреда средње музичке школе обухваћено је свирање на свим величинама сваког од наведених инструмената – сопран, алт, тенор и бас – и обрада једногласних и вишегласних композиција из епохе средњег века, ренесансе и барока у најразноврснијим комбинацијама дувачких, гудачких и жичаних инструмената – лаута, вихуела, орфарион, теорба, спинет, чембало, харфа.

У оквиру два часа недељно обрађивати поједине деонице вишегласних композиција, свакако обрадити и оне једногласне, на одговарајућим инструментима, док на два часа недељно који су одређени за рад малих састава – дуа, трија, квартети, квинтети са и без певача – увежбавати дела у целини.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕБЕКА, ВИЕЛА, ШАЛМАЈ, ГЕМСХОРН

Анонимус, Енглеска XIII век: Оксфордска Естампида
Анонимус, Енглеска XIII век: Три двогласне Дуктије – Кауде
Анонимус, Француска XIII век: Dance Real
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

КРУМХОРН, КОРНАМУЗА, ШАЛМАЈ, ПОМЕР, ДУЛЦИЈАН, РАНКЕТ, РАУШФАЈФ, БЛОК ФЛАУТА, ТРАВЕРЗО ФЛАУТА, КОРНЕТ, СЕГБАТ, РЕБЕКА, ВИЕЛА, ФИДЕЛ, ВИОЛА ДА ГАМБА

Ф. Ј. Гизберт: Збирка Liber Fridolini Sichery (око 1500 године) – комади за три, четири и пет мелодијских инструмената I и II свеска (B. Schott's Sohne Mainz)

Е. Валентин: Збирка Sonus literatus – комади за два, три и четири мелодијска инструмента од XIII до XVI века (Heinrichshofen's Verlag)

Ј. К. Деманцијус (XVI – XVII век): „Игре из Нирнберга" (1601) – за четири и пет мелодијска инструмента (аутор Збирке Х. Менкемајер, B. Schott's Sohne, Mainc)

Л. Зенфл (XVI век): Четири песме – за глас и три мелодијска инструмента (аутор Збирке H. Menkemajer, H. Moeck Veglag, Celle)

К. Жервез, (XVI век): Десет игара (1550) – за четири мелодијска инструмента (H. Moeck Verlag, Celle)

В. Хаусман, (1600): Дванаест игара – за четири и пет мелодијска инструмента (H. Moeck Verlag, Celle)

П. Атењан, (XVI век): Игре из Париза, 1529. 1530. – за четири мелодијска инструмента (Edicija Schott 3758)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 20 комада у различитим комбинацијама инструментарија средњег века и ренесансе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Пет композиција у различитим комбинацијама инструментарија сдерњег века и ренесансе

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕБЕКА, ВИЕЛА, ШАЛМАЈ, ГЕМСХОРН

Анонимус, Француска, XIII век: Седам једногласних дворских Естампида
И друга дела сличне тежине и садржаја

КРУМХОРН, КОРНАМУЗА, ШАЛМАЈ, ПОМЕР, ДУЛЦИЈАН, РАНКЕТ, РАУШФАЈФ, БЛОК ФЛАУТА, ТРАВЕРЗО ФЛАУТА, КОРМЕТ, СЕГБАТ, РЕБЕКА, ВИЕЛА, ФИДЕЛ, ВИОЛА ДА ГАМБА

А. де Кабезон (1557): Четири фантазије – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3612)

Л. В. де Хенестроза (1557): Канцоне – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 347/348)

Ђ. Фрескобалди (1615): Ричеркари и Канцоне – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3614)

П. Фалез (1583): Игре из века свеска – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3601)

П. Атањан (1550): Паване, Гаљарде и Бранле – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3604)

П. Атањан (1547): „Bas-dance, Turdioni, Branle" – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3603)

Ф. Бендузи (1553): „Opera nova de balli" – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3602)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 20 комада у различитим комбинацијама инструментарија средњег века и ренесансе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Пет композиција у различитим комбинацијама инструментарија сдерњег века и ренесансе

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕБЕКА, ВИЕЛА, ШАЛМАЈ, ГЕМСБОРН

Анонимус, Италија, XIV век: Игре из Арс нове: Lamento di Tristano; La Manfredina; Trotto; Saltarello I, II, III, IV
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

КРУМХОРН, КОРНАМУЗА, ШАЛМАЈ, ПОМЕР, ДУЛЦИЈАН, РАНКЕТ, РАУШФАЈФ, БЛОК ФЛАИТА, ТРАВЕРЗО ФЛАУТА, КОРНЕТ, СЕГБАТ, РЕБЕКА, ВИЕЛА, ФИДЕЛ, ВИОЛА ДА ГАМБА

Ф. д Ана, XVI век: „Frotole, Stramboti i Lamentacije" I и II свеска – за четири мелодијска инструмента (Ricordi)

М. Преторијус (1612): Француске игре из „Terpsichore" I и II свеска – за четири мелодијска инструмента (Едиција Moeck 3607, 3608)

М. Преторијус (1612): Шест сеоских Бранли из „Terpsichore" – за пет мелодијских инструмената (аутор Збирке M. Sanvazen Heugel)

Л. Цидра: Збирка „Дела фламанских аутора XV и XVI века" – за четири мелодијска инструмента (Едиција Musica Будимпешта 8368)

Ј. К. нон Папа (XVI век): Старе фламанске народне мелодије – за три мелодијска инструмента (Едиција Schott 5468)

С. Роси, (XVI век): Симфоније и Гаљарде – за четири мелодијска инструмента (Едиција Schott 4096)

Ј. Х. Шајн (1586-1630): Свита – за пет мелодијских инструмената

Т. Симпсон (1612): „Tafel-Konsort" – 12 комада за четири мелодијска инструмента (Heinrichshofen's Verlag)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 20 комада у различитим комбинацијама инструментарија средњег века и ренесансе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Пет композиција у различитим комбинацијама инструментарија сдерњег века и ренесансе

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

РЕБЕКА, ВИЕЛА, ШАЛМАЈ

Анонимус, Италија, XIV век: Игре из Арс нове – Ghaetta; Chominciamento di gioia; Isabella; Tre fontane; Belicha; Parlamento; In pro; Principio di virtu

Ј. Сковрон: Збирка „Средњовековни комади за виелу – ребеку" (Les Editions Ouvrieres)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

КРУМХОРН, КОРНАМУЗА, ШАЛМАЈ, ПОМЕР, ДУЛЦИЈАН, РАНКЕТ, РАУШФАЈФ, БЛОК ФЛАУТА, ТРАВЕРЗО ФЛАУТА, КОРНЕТ, СЕГБАТ, РЕБЕКА, ВИЕЛА, ФИДЕЛ, ВИОЛА ДА ГАМБА

Б. Томас: Збирка „Антологија музике за консорт крумхорна" I свеска – 21 конад за четири крумхорна, XVI век (Musica Rara, London)

Бертолини, Габријели, Гусађо: Три канцоне (1608) – за дупли четворогласни састав (Heinrichshofen's Verlag)

Т. Сузато, (1551): Збирка „Danserye" I и II свеска – за четири и пет мелодијска инструмента (Едиција Schott 2435, 2436.)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 20 комада у различитим комбинацијама инструментарија средњег века и ренесансе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Десет композиција у различитим комбинацијама инструментарија сдерњег века и ренесансе

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

ЛАУТА И СРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ

У оквиру Наставног плана и програма за лауту за сва четири разреда наведени су композитори који су писали и за друге инструменте сродне лаути – бандора, теорба, орферион, вихуела....– па је и сам избор инструмената и одговарајућих композиција препуштен ученику. Самим тим, неопходно је упознавање ученика са различитим табулатурама.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање ученика са шпанском табулатуром.

ЛИТЕРАТУРА

С. Лунгрен: Школа за ренесансну лауту
П. Посиди: Увод у студију ренесансне лауте
А. Роли: The compleat beginner
А. л Рој: Фантазије и Игре
Луи д Нарвез: Los seys libros del delphin de musica
Ц. Дауленд: Збирка музике за лауту
П. Посиди: Италијанске игре за лауту
В. Бакфарк: Opera omnia
П. Атањан: Danze del rinascimento
Ј. А. Далза: Интабулатура за лауту
Р. Кеса: Антологија старе музике
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење;
б) 10 комада у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције за соло извођење – једна писана у шпанској табулатури;
2. Три композиције за извођење у мањем саставу.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање ученика са немачком табулатуром.

ЛИТЕРАТУРА

А. Роли: The compleat beginner
Л. Романи: Тридесет комада за лауту
А. л Рој: Фантазије и Игре
Л. д Нарвез: Los seys libros del delphin de musica
Д. Ламсден: Антологија енглеске музике за лауту
А. Холборн: Музика за лауту и бандору
Ц. Дауленд: Збирка композиција за лауту
П. Посиди: Италијанске игре за лауту
В. Бакфарк: Opera omnia
М. Ваисел: Табулатура 1573
П. Атањан: Danze del rinascimento
Ј. А. Далза: Интабулатура за лауту
Р. Кеса: Антологија старе музике
Р. Џонсон: Комплетна школа за соло лауту
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење;
б) 10 комада у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције за соло извођење – једна писана у немачкој табулатури;
2. Три композиције за извођење у мањем саставу.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање ученика са табулатуром из епохе барока.

ЛИТЕРАТУРА

Т. Сатон: Школа за барокну лауту
Л. Романи: 30 комада за лауту
А. л Рој: Фантазије и Игре
Л. д Нарвез: Los seys libros del delphin de musica
А. Холборн: Музика за лауту и бандору
Ц. Дауленд: Збирка музике за лауту
В. Бакфарк: Opera omnia
М. Ваисел: Табулатура 1573
Ј. А. Далза: Интабулатура за лауту
Р. Кеса: Антологија старе музике
Р. Џонсон: Комплетна школа за соло лауту
Ц. А. Лоси: 19 комада за барокну лауту
Ж. Битнер: Комади за лауту
А. Беилс: 32 лака комада за барокну лауту
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење;
б) 10 комада у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције за соло извођење – по могућству једна на барокној лаути;
2. Три композиције за извођење у мањем саставу.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Т. Сатон: Школа за барокну лауту
Л. Романи: 30 комада за лауту
А. л Рој: Фантазије и игре
Л. д Нарвез: Los seys libros del delphin de musika

Д. Лумсден: Антологија енглеске музике за лауту
А. Холборн: Музика за лауту и бандору
Џ. Дауленд: Збирка музике за лауту
В. Бакфарк: Opera omnia
М. Ваисел: Табулатура 1573
Ј. А. Далза: Интабулатура за лауту
Р. Кеса: Антологија старе музике
Р. Џонсон: Комплетна школа за соло лауту
Ј. А. Лоси: 19 комада за барокну лауту
Ж. Битнер: Комади за лауту
А. Беилс: 32 лака комада за барокну лауту
Д. Келнер: Фантазија
В. Ј. Лауфенштајнер: Partie in b flat major
С. Л. Ваис: Интабулатура за лауту
И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење;
б) 10 комада у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције за соло извођење – по могућству једна на барокној лаути;
2. Три композиције за извођење у мањем саставу.

РЕНЕСАНСНЕ (МАЛЕ) ХАРФЕ

Поред савладавања технике свирања ученике упознати са историјским развојем мале харфе и литературом писаном за њу.

Оспособити ученика за штимовање, замену жица и одржавање харфе

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске скале до четири повисилице и три снизилице кроз две октаве паралелно. Трозвук у основном положају и обртајима разложено и хармонски.

Учење скала је ограничено због тога што на малој харфи нема педала те није могуће модулирање у све тоналитете.

Као и у нижој школи препоручује се рад на техничким и прстним вежбама.

СТУДИЈЕ ЗА МАЛУ ХАРФУ

Б. Лангникел: Школа за малу харфу
Д. Мегеванд: Школа за ирску харфу
Ј. Молнар: Практичне методе за ирску харфу бр. 1
К. Робертсон: Аранжмани за харфу

КОМАДИ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

С. Вудс: Избор комада – ирске игре
А. Стивел: Ренесансни комади за келтску харфу
М. Грандјани: Три мала комада
В. Смит: Музика за харфу
Д. Фриу: Ренесансна музика
М. Верњо: Балада и Рондо
С. Прат: Сонатина у класичном стилу
Е. Полонска: Арија и Игра у ренесансном стилу
В. А. Моцарт: Тема с варијацијама
М. Грандјани: Мала харфина кутија
В. Т. Камерон: Минијатуре за харфу соло

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) скале;
б) десет етида;
в) десет композиција за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Две етиде различитог карактера;
3. Тема с варијацијама;
4. Две композиције за извођење.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске и молске лествице до четири повисилице и три снизилице кроз две и три октаве, трозвук четворогласно хармонски, разложено и арпеђирано. Доминантни и умањени септакорд у свим комбинацијама.

Препоручује се рад на техничким-прстним вежбама.

СТУДИЈЕ ЗА МАЛУ ХАРФУ

Р. Н. Бокса: 50 прогресивних етида
Ф. Алберти: Етиде и техничке вежбе
М. Ролин: Методе за келтску харфу
Ј. Молнар: Практичне методе за ирску харфу бр. 2

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

Ф. Ј. Надерман: Тема с варијацијама
И. Ветере: 12 малих канона
П. Џон: Свита
П. Џон: Ветровита ружа
Е. Јонес: 51 велшка харфа
А. Лара: Гранада
Т. Питфилд: Сонатина
Ј. Пахелбел: Kanon in D
Д. Овенс:: 20 велшких песама за харфу соло
О. Денти: Класичан комад бр. 1 и бр. 2
А. Шалан: Мали валцер
Л. Шарпание: 10 малих варијација
Ф. Купрен: Шест комада
Ј. М. Дамас: Menuet boiteux

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) скале;
б) 10 етида различитог карактера;
в) 10 композиција за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Две етиде;
3. Једна сонатина или тема с варијацијама;
4. Два комада.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Скале у бржем темпу, посебну пажњу посветити арпеђу, прстним вежбама, глисанду првог и четвртог прста и флажолетима.

СТУДИЈЕ ЗА ХАРФУ

А. Грифитс: Школа за малу харфу
Б. Хелер: Школа за малу харфу
Ј. Молнар: Методе за ирску харфу
В. Позоли: Прогресивне етиде

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

В. Камерон: Ноктурно
Р. Инглфилд: Соло за Соњу бр. 1 и бр. 2
П. Џон: Игра кловнова
П. Џон: Музика за готску харфу
В. Камерон: Тарантела
В. Камерон: Песма и арија
В. Камерон: Марш у класичном стилу
В. Камерон: Варијације
М. Карлес: Svita medievale
Т. Каролан: Комади за ирску харфу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) скале;
б) 10 етида из различитих школа за малу харфу;
в) 10 композиција за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скал;
2. Две етиде различирог карактера;

3. Сонатина или тема с варијацијама;
4. Две композиције за извођење.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

СКАЛЕ

Скале, арпеђа и техничке вежбе

СТУДИЈЕ ЗА МАЛУ ХАРФУ

М. Ролин: Методе за келтску харфу
Р. Н. Бокса: Избор етида op. 318 I и II свеска
Р. Н. Бокса: Избор етида op. 62
В. Позоли: Избор прогресивних етида
Ф. Алберти: Прогресивне етиде – избор

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ

С. Вудс: Избор комада за ирску харфу
Ј. С. Бах: Четири комада
Ј. М. Ларуел: Игра и Токата
А. Лемеланд: Елегија
Ј. Мами: Шест комада бревис
Д. Мегеванд: Келтска балада
С. Милиган: Комади за малу харфу
О. Денти: Варијације на Моцартову тему
Ф. Ђованинети: 22 популарне француске шансоне
М. Грандјани: Пасторала
Грут: Свита у Ес-дуру
Г. Ф. Хендл: Концерт Бе-дур

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) скале;
б) 10 етида;
в) 8 композиција за извођење.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две етиде различитог карактера;
2. Циклична форма – сонатина, концерт – или тема с варијацијама;
3. Две композиције за извођење.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Ренесансна харфа се у средњој школи учи факултативно, уз неки други одсек. Садржај програма је тако сачињен да одговара психичким и физичким могућностима ученика. Поред етида помоћу којих ученик стиче технику свирања, заступљени су и музички комади за извођење као и веће цикличне форме и теме са варијацијама. Помоћу њих ученици уче како их треба изводити и то у погледу динамике, фразирања, вођења гласова (ако је вишегласје). Ученици се упознају како са извођачким могућностима харфе, тако и са историјским развојем и литературом за малу харфу. Препоручује се од самог почетка рад у камерним саставима. У складу са упутствима из приручника „ХАРФА СА КУКИЦАМА", парт харфе, уколико га нема у оригиналним партитурама, може се лако дописати водећи рачуна о могућностима ученика. По завршетку средње школе ученик је оспособљен за солистичко и камерно музицирање на малој харфи као и за наставак школовања.

ЧЕМБАЛО

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

„Фиц Виљемове збирке за вирџинал" – прелудијуми, паване и гаљарде Џона Була и Виљема Берда или игре и комади Жила Фарнабија и Мартина Пирсона
А. Валентеа: Табулатура игара за чембало
Г. Фрескобалди: Токате – правила и стил „афети кантабили"
Ј. Ј. Фробергер: Токате
Свите Клерамбоа, Шамбоњера, Маршана, Данглбера, Ф. Купрена, Рамоа
Ј. С. Бах: Трогласне инвенције; Француске свите
Г. Ф. Хендл: Свите и Сонате
Б. Пасквини: Сонате
Д. Скарлати: Сонате
С. Алберо: Сонате
К. Б. Балбастра: Комади
Дакен: Комади
В. А. Моцарт: Фантазија

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три композиције из периода ренесансе;
б) једна токата;
в) три комада француске школе клавсениста;
г) једно дело Ј. С. Баха;
д) једно дело Г. Х. Хендла;
ђ) две сонате италијанске или шпанске школе;
е) једно преткласично дело.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једно дело из периода ренесансе или XVII века;
2. Два комада француске школе;
3. Једно дело Ј. С. Баха или Г. Ф. Хендла;
4. Једно виртуозно дело – италијанско, шпанско или предкласично.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

„Фиц Виљемова збирка за вирџинал" – фантазија или мизерере Џона Була или Виљема Берда
Луј Купрен: Неметрички прелид – теоретски обрадити интерпретацију овакве врсте прелудијума)
Клерамбоа: Свите
Шамбоњер: Свите
Ф. Купрен: Свите
Рамо: Свите – обавезна алеманда
Ј. С. Бах: Енглеске свите
Ј. С. Бах: Концерт еф-мол
Ј. С. Бах: Концерт А-дур
Г. Ф. Хендл: Шаконе и пасакаље
Г. Ф. Хендл: Концерт Еф-дур
Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол
Д. Скарлати: Сонате
К. Б. Балбастра: Комади
В. А. Моцарт: Сонате
Ј. Хајдн: Сонате

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) три композиције из периода ренесансе;
б) један неметрички прелид;
в) једна цела лакша свита школе клавсениста или три става из свите Купрена или Рамоа – обавезно алеманда;
г) два става из енглеске свите или један став концерта Ј. С. Бах;
д) једно дело Г. Ф. Хендла;
ђ) две сонате Скарлатија;
е) један преткласичан комад или једна став из сонате Моцарта или Хајдна.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једно дело из периода ренесансе или XVII века;
2. Два комада француске школе;
3. Једно дело Ј. С. Баха или Г. Ф. Хендла;
4. Две сонате Д. Скарлатија или један став из сонате В. А. Моцарта или Ј. Хајдна.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ренесансна дела Џона Була, Виљема Берда и Ђованија Пикија
Фрескобалди: Токате
Флобергер: Токате
Луј Купрен: Прелиди
Рамо: Свита а-мол

Ф. Купрен: Свите
Г. Ф. Хендл: Прелудијуми и фуге
Ј. С. Бах: Добро темперовани клавир
Д. Скарлати: Сонате
А. Солера: Сонате
Х. Ферера: Сонате
Бласк де Неврс: Сонате
К. Ф. Е. Бах: Сонате, фантазије и ронда

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једно теже ренесансно дело;
б) једна токата или један сложени прелид са полифоним средњим делом;
в) цела лакша света француске школе клавсениста или четири става из дуже свите – алеманда, куранта, сарабанда и жига;
г) један прелудијум и фуга Г. Ф. Хендка;
д) један прелудијум и фуга Ј. С. Баха;
ђ) две сонате;
е) једна соната, фантазија или рондо К. Ф. Е. Баха.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једно дело из периода ренесансе или XVII века;
2. Одабрано дело француске школе;
3. Један прелудијум и фуга Ј. С. Баха или Г. Ф. Хендла;
4. Једно дело К. Ф. Е. Баха или шпанске школе

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

„Фиц Виљемова збирка за вирџинал"
Фрескобалди: Токате и Партите
Фробергер: Токате и Партите
Мокеланђело Роси: Токате и Партите
Рамо: Свита Ге-дур
Ф. Купрен Свите бр. 7, 13, 24
А. Форкере: Свите
Ж. Дифли: Свите
Ј. С. Бах: Уметност фуге
Г. Ф. Хендл: Свите
Д. Скарлати: Сонате
А. Солер: Сонате
Једно дело К. Ф. Е. Бах:
Ј. Хајдн: Сонате
В. А. Моцарт: Варијације
Ј. К. Бах: Концерти по сонатама Де-дур, Ге-дур, Ес-дур

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) једно значајно дело из „Фиц Виљемове збирке за вирџинал";
б) токата или партита – варијационо дело;
в) цела свита француске школе клавсениста или три става из свите Форкереа или Дифлија;
г) један прелудијум и фуга, или фантазија и фуга, или фуга из „Уметност фуге" Ј. С. Баха;
д) једна цела свита Г. Ф. Хендла;
ђ) две сонате;
е) једна соната, варијације или концерт.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једно дело из периода ренесансе;
2. Једно дело или XVII века;
3. Одабрано дело француске школе;
4. Један дело Ј. С. Баха или Г. Ф. Хендла;
5. Две сонате Д. Скарлатија или А. Солера;
6. Одабрано предкласично дело.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Кроз разреде основне школе ученици су се упознали са сопецифичностима тушеа и артикулације на чембалу. Предложене вежбе Ф. Купрена из „Уметност свирања на чембалу" могу се, по потреби, обнављати или се на основу њих могу самостално конструисати вежбе за орнаменте који представљају највећи технички проблем на чембалу.

Појам етиде још није установљен у периоду барока, али ренесансне композиције у великом броју садрже систематично третирање проблема пасажа, орнамената и низова паралелних терци и секса, па се могу користити као етиде за чембало; такође, прелудијуми и двогласне инвенције Ј. С. Баха и на највишем нивоу „Есерчизи" Д. Скарлатија.

Специфичнос чембалистичке литературе је у великој различитости стилова појединих епоха (ренесанса; рани барок– XVII век; барок – XVII; рококо; предкласика) и школа (енглеска, италијанска, немачка, шпанска). Правилним избором програма током четири године треба изграђивати сваки стил појединачно, полазећи од најлакших фа све тежим белима.

По типу композиционе технике у чембалистичкој литератури могу се разликовати дела у којима доминира импровизациони, варијациони, полифони или хомофони начин компоновања. Сваки од ових типова треба постепено савлађивати, тј:

– најпре радити ренесансне прелудијуме, затим Фрескобалдијеве токате, прелудијуме Луја Купрена и на крају прелудијуме и токате Ј. С. Баха;

– на полифона дела Ј. С. Баха не треба прећи док се није прешла бар нека фантазија из периода ренесансе, канцина, капричо или ричеркар Флобергера и фуга Г. Ф. Хендла;

– варијације најпре радити ренесансне, затим партите Фрескобалдија или Фробергера;

– ренесансне игре – алеманде, куренте и жиге – треба да буду база за упознавање барокних игара истог назива, а често прилични различитих кад композитора италијанске, француске школе, Хендла и Баха;

– развој хомофоније треба пратити Шреко дела Рамоа, Балбастра, Скарлатија, Солера, до Моцарта и Хајдна.

ОРГУЉЕ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

– Енглеска: Георг Фридрих Хендл;
– Француска: Франсоа Купрен;
– Италија: Антонио Вивалди, Бенедето Марчело;
– Немачко поднебље: Јохан Себастијан Бах, Георг Филип Телеман;
– други аутори

Композиције периода ПРЕДКЛАСИЦИЗМА и КЛАСИЦИЗМА

– Шпанија: Падре Антонио Солер;
– Италија: Доменико Чимароза;
– Немачко поднебље: Георг Филип Телеман, Михаел Хајдн, Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Бахови синови, Лудвиг ван Бетовен;
– други аутори.

МИНИМУМ ПРЕЂЕНОГ ГРАДИВА

а) пет композиција из периода музике аутора до XVII века;
б) пет композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције периода XVII века или пре;
2. Једна композиција периода XVIII века.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

– Енглеска: Георг Фридрих Хендл;
– Француска: Франсоа Купрен;
– Италија: Антонио Вивалди, Бенедето Марчело;
– Немачко поднебље: Јохан Себастијан Бах, Георг Филип Телеман;
– други аутори

Композиције периода ПРЕТКЛАСИЦИЗМА и КЛАСИЦИЗМА

– Шпанија: Падре Антонио Солер;
– Италија: Доменико Чимароза;
– Немачко поднебље: Георг Филип Телеман, Михаел Хајдн, Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Бахови синови, Лудвиг ван Бетовен;
– други аутори.

МИНИМУМ ПРЕЂЕНОГ ГРАДИВА

а) пет композиција из периода музике аутора до XVII века;
б) пет композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције различитих школа из периода XVII века или пре;
2. Две композиције периода XVIII века.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

– Енглеска: Георг Фридрих Хендл;
– Француска: Франсоа Купрен;
– Италија: Антонио Вивалди, Бенедето Марчело;
– Немачко поднебље: Јохан Себастијан Бах, Георг Филип Телеман;
– други аутори

Композиције периода ПРЕТКЛАСИЦИЗМА и КЛАСИЦИЗМА

– Шпанија: Падре Антонио Солер;
– Италија: Доменико Чимароза;
– Немачко поднебље: Георг Филип Телеман, Михаел Хајдн, Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Бахови синови, Лудвиг ван Бетовен;
– други аутори.

МИНИМУМ ПРЕЂЕНОГ ГРАДИВА

а) пет композиција из периода музике аутора до XVII века;
б) пет композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције различитих школа из периода XVII века или пре;
2. Две композиције периода XVIII века од којих једна обавезно од Јохана Себастијана Баха;
3. Једна композиција по избору.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

– Енглеска: Георг Фридрих Хендл;
– Француска: Франсоа Купрен;
– Италија: Антонио Вивалди, Бенедето Марчело;
– Немачко поднебље: Јохан Себастијан Бах, Георг Филип Телеман;
– други аутори

Композиције периода ПРЕТКЛАСИЦИЗМА и КЛАСИЦИЗМА

– Шпанија: Падре Антонио Солер;
– Италија: Доменико Чимароза;
– Немачко поднебље: Георг Филип Телеман, Михаел Хајдн, Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт, Бахови синови, Лудвиг ван Бетовен;
– други аутори.

МИНИМУМ ПРЕЂЕНОГ ГРАДИВА

а) пет композиција из периода музике аутора до XVII века;
б) пет композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Две композиције различитих школа из периода XVII века или пре (Ђ. Фрескобалди, Ј. П. Свелинк, Д. Букстехуде и сл.);
2. Две композиције периода XVIII века од којих је једна обавезно од Јохана Себастијана Баха;
3. Једна композиција предкласичног односно класичног периода (Г. Ф. Телеман, В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, М. Хајдн и сл.);
4. Једна слободна обрада /протестантског/ корала на задати кантус фирмус.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Упознати ученика са историјским карактеристикама инструмента, развојем инструмента, као и врстама и специфичностима инструмената у различитим поднебљима (Италија, Немачка, Енглеска итд.). Упознати ученика са техничким карактеристикама инструмента, свираоником, деловима инструмента, и употребом команди. Посебну пажњу посветити регистрацији, упознавању основних звучних боја и применом регистара на композиције различитих стилова. Потребно је да ученик од самог почетка посебну пажњу посвети педалној техници и вежбама за што брже савладавање педалног свирања, уз упознавање различитих техника педалног свирања у раној музици, као и прстореда код мануалног свирања. Објаснити блискост технике мануелног свирања код оргуља са другим клавијатурним инструментима ране музике (чембало, клавикорд) и с том сврхом омогућити ученику и употребу ових инструментата.

Приликом обраде композиције ученика упознавати са главним карактеристикама дела, датумом и местом настанка, као и разлогом настанка истог. Након постепеног савладавања старих нотација, композиције свирати из оригиналних кључева. Обавезно користити УРТЕКСТ издања.

Обавезно је слушање ране музике путем аудио средстава као и посећивање концерата и упознавање са историјом и уметношћу наведених периода.

Оспособљавање ученика за заједничко камерно музицирање је од посебног значаја. Стога ученику од самог почетка истаћи важност континуа у раној музици, и оспособити га за свирање и самостално тумачење истог. Такође, пожељно је активно учешће ученика у камерном музицирању са другим инструментима и певачима.

Програм обухвата дела композитора од најранијих записа за клавијатурне инструменте до класицизма. БАСО КОНТИНУО (ГЕНЕРАЛБАС) се изучава и као посебан предмет по заједничком програму за чембало и оргуље.

ШКОЛЕ ЗА ОРГУЉЕ

Ф. Ђермани, Х. Риман и М. Дипре

ЛИТЕРАТУРА – композиције за клавијатурне инструменте периода ране музике (средњег века, ренесансе, барока и класицизма):

КОМПОЗИЦИЈЕ АУТОРА ДО XVII ВЕКА

Енглеска: Орландо Гибонс, Вилијам Берд, Хенри Персел
Француска: Луј Купрен, Луј Николас Клерамбо, Жан Франсоа Дандрије, Пјер ди Маж, Николас де Грињи, Луј Клод Дакенл
Фламанске земље: Јан Питерсон Свелинк
Италија: Андреа Габриели, Ђовани. Габриели, Ђироламо Кавацони, Бернардо Пасквини, Ђироламо Фрескобалди, Ерколе Пасквини, Тарквинио Мерула, Банкијери Адријано, Бонели Аурелио, Доменико Циполи, Ђовани Батиста Мартини
Немачка: Јохан Тобиас Кребс и Јохан Лудвиг Кребс (8 малих прелудија и фуга Ј.С. Баха), Јохан Јакоб Фробергер, Јохан Пахелбел, Дитрих Букстехуде
Шпанија: Карлос Сеишас, Хуан Антонио де Кабезон, Хуан де Араухо, С. Алберо
Други аутори

БЛОК ФЛАУТЕ

У оквиру Наставног плана и програма за блок-флауту, у сва четири разреда средње музичке школе, обухваћено је свирање на свим величинама блок-флауте: сопранимо, сопран, алт, тенор и бас – штимови in C и in F, у различитим саставима (од једне до пет блок-флаута, са и без континуа), са делима из епохе средњег века, ренесансе и барока.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Енглеска XIII век: Оксфордска Естампида – једногласна
Анонимус, Енглеска XIII век: Три двогласне Дуктрије – Кауде
Анонимус, Француска XIII век: Dance Real – једногласна
Х. Кестнер-Х. Спитер: Збирка „Старе енглеске арије и игре – алт-флаута и чембало (Schott Co. LTD London)
Х. Исак, XVI век: Четири комада за три блок флауте – сопран, алт, тенор (H. Moeck Verlag, Celle)
Х. Исак, XVI век: Четири комада за четири блок флауте – сопран, алт, тенор, бас (H. Moeck Verlag, Celle)

К. Жервез: Десет игара за четири блок флауте – сопран, алт, тенор, бас (H. Moeck Verlag, Celle)

Х. Менкемајнер: Збирка „Дванаест комада из барока" – две сопран блок флауте и чембало или две сопран блок флауте и једна алт блок флаута (Barenreiter Verlag, Kassel)

В. Хилеман: Збирка „Квартети из XVI, XVII и XVIII века" I и II свеска – сопран, алт, тенор и бас блок флаута (Edition Peters 9677a, 9677b)

И друге збирке и комади сличне тежине

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извиођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Француска XIII век: Седам једногласних дворских Естампида

Х. Конор: Збирка „Игре Шекспировог доба" – једна и две блок флауте са пратњом лауте (Нордијска Musikforlaget, Штокхолм)

Д. Деген-А. Е. Сајман: Збирка „Игре шпилмана из Фландрије" – једна, две, три и више блок флаута уз пратњу лауте или без континуа (Едиција Schott 2653)

М. Франк (1604): Осам игара за четири блок флауте – сопран, два алта, тенор блок флаута (VEB Deutscher Verlag, Lajpcig)

П. де Ескобер-Ф. де Пенелоза: Збирка Вилансика за три блок флауте – сопран, алт, тенор блок флаута (Edition Moeck 3611)

Анонимус, 1540: Шест венецијанских игара за четири блок флауте – сопран, алт, тенор, бас блок флаута (Едиција Heinrihchshofen, Verlag)

П. Рубарт: Збирка „Шест фуга из XVII и XVIII века" за квартет блок флаута (VEB F. Hofmeister Musikverlag, Lajpcig)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Г. Рав (1545): „Bacinia gallica et latina" – за сопран и тенор блок флауту (аутор збирке Х. Менкемајер Heinrichshofen's Verlag Wilhelmshaven)

Анонимус, Италија, XIV век: „Игре из Арс нове" – за једну блок флауту – Lamento di Tristano; La Manfredina; Trotto; Saltarello I, II, III, IV

Анонимус, XVII век: „Зелени рукави" – блок флаута и лаута (Verlag Doblinger, Минхен)

Џон Дауленд, XVI-XVII век: „Гаљарда грофа Есекса"; „Lakrime Pavana"; „Гаљарда данског краља" – блок флаута и лаута

Франческо д Ана, XVI век: „Фротоле, Страмботи и Ламентације" I, II књига – за квартет блок флаута (Ricordi)

Франческо Бендуси, XVI век: „Opera nova de balli" – за квартет блок флаута (Едиција Moeck 3602)

И. Хеклер: Збирка „Квартети за четири блок флауте из XVI, XVII и XVIII века" (Едиција Moeck 2073)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Италија, XIV век: „Игре из Арс нове" – за једну блок флауту – Ghaetta; Chominciamento di gioia; Isabella; Tre fontane; Belicha; Parlamento; In pro; Principio di virtu

Хенри VIII, XVI век: Фантазија „Taunder naken" – за три блок флауте

М. Преторијус (1612): Француске игре из збирке „Terpsichore" I и II свеска – за квартет блок флаута (Едиција Moeck 3607, 3608)

П. Атењан, (1547): Bas-dance, Turdioni i Branle" – за квартет блок флаута (Едиција Moeck 3603)

П. Атењан, (1550): „Паване, Гаљарде и Бранле" – за квартет блок флаута (Едиција Moeck 3604)

П. Фалез (1583): „Игре XVI века", I књига – за квартет блок флаута (Едиција Moeck 3601)

Друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara"

ТРАВЕРЗО ФЛАУТА

У оквиру Наставног плана и програма за траверзо флауту у сва четири разреда је обухваћено свирање на сопран, алт и нарочито тенор траверзо флаути, у различитим саставима – од једне до три траверзо флауте са или без континуа – као и свирање траверзо флауте у оквиру мањих састава који садрже одговарајуће инструменте(дувачке, гудачке и жичане) из епохе средњег века, ренесансе и барока.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Француска, XIII век: Dance Real – једногласна

Анонимус, Енглеска, XIII век: Три двогласне Дуктије – Кауде

Х. Кестнер-Х. Спитер: Збирка „Старе енглеске арије и игре” – траверзо флаута и чембало (Schott Co. LTD London)

П. Донат: Збирка „Игре из XVIII века” I и II свеска – траверзо флаута и чембало (VEB F. Hofmeister Musikverlag, Lajpcig)

Г. Ф. Телеман, XVIII век: 13 Менуета – траверзо флаута и чембало (аутор збирке V. Voel, Barenreiter Ausgabe 977)

Х. Менкемајер: Збирка „12 комада из барока” – две траверзо флауте и чембало (Barenreoter Verlag Kasel)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara”

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Француска XIII век: Седам једногласних дворских Естампида

Х. Конор: Збирка „Игре Шекспировог доба” – за једни и за двбе траверзо флауте и лауту (Нордијска Musikforlaget, Стокхолм)

Г. Келер: Збирка „Игре из барока” – за две траверзо флауте (Едиција Peters 9231/a Лајпциг)

Д. Деген-А. Е. Сајман: Збирка „Игре шпилмана из Фландрије XVI и XVII века” – избор игара за траверзо флауту и лауту и дуа, трија и квартета траверзо флауте са блок флаутама (Едиција Schott 2653)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara”

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Г. Рав (1545): Bacinia gallica et latina – за траверзо флауту и тенор блок флауту (аутор збирке H. Menkemajner Heinrichshofen’s Verlag Wilhelmshaven)

Анонимус, Италија, XIV век: „Игре из Арс нове” за траверзо флауту – Lamento di Tristano; La Manfredina; Trotto; Saltarello I, II, III, IV

Анонимус, XVII век: Варијације „Зелени рукави” – за траверзо флауту и лауту (Verlag Doblinger, Минхен)

Џон Дауленд, XVI-XVII век: Гаљарда грофа Есекса; Lakrime Pavana; Гаљарда данског краља – за траверзо флауту и лауту

Франческо д Ана, XVI век: „Фротоле, Страмботи и Ламентације” – за четири инструмента, комбинација траверзо флауте са тенор и бас блок флаутама – I и II свеска (Ricordi)

И друге збиркеи комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara”

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Анонимус, Италија XIV век: „Игре из Арс нове” за траверзо флауту – Ghaetta; Chominciamento di gioia; Isabella; Tre fontane; Belicha; Parlamento; In pro; Pricipio di virtu

Ј. Малина: Збирка „Рани барок” – за траверзо флауту и чембало (Едиција Musica Будимпешта)

М. Преторијус (1612): Француске игре из збирке „Terpsichore” I и II свеска – за траверзо флауту са тенор и бас блок флаутама (Едиција Moeck 3607, 3608)

П. Атењан, (1547): – за траверзо флауту и блок флауте (Едиција Moeck 3603)

П. Атењан, (1550): „Паване, Гаљарде и Бранле” – за траверзо флауту и блок флауте (Едиција Moeck 3604)

И друге збирке и комади сличне тежине и садржаја

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 комада за соло извођење уз пратњу чембала или лауте;
б) 10 комада за извођење у мањим саставима.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Три композиције соло или уз пратњу чембала, лауте или харфе;

2. Три композиције за трио, квартет или квинтет састављен од различитих комбинација дувачких, гудачких и жичаних инструмената средњег века и ренесансе – уз комбинације и са једним или више певача.

Напомена: у свим разредима у свирању инструмената којима су поверене водеће деонице користити моделе за украшавање из збирке С. Ганази (1535): „La Fontegara”

ПЕВАЊЕ

Интерпретација ране музике обухвата све гласове, што значи да подразумева и контратенорско певање као и дечачко (пријемном испиту могу приступити и дечаци пре мутације од минимум 7 година старости, који упоредо похађају инструмент у основној музичкој школи).

Упознати ученика са историјским карактеристикама песама од средњег века до барока, са развојем соло-певања у овом периоду и специфичностима певања различитих поднебља (Италија, Француска, кастратско и контратенорско певање итд.). Основни принцип рада је примена класичне вокалне технике на дела ране литературе кроз интерпретацију на аутентичан начин и израз. Посебну пажњу посветити елементима стила као што су агогика, динамика, темпо, а посебно орнаментика и примерена употерба вибрата. Водити рачуна од правилном изговору текста, нарочито песама на старим језицима тј. старом енглеском, француском и шпанском језику. Ученике обавезно упознавати са преводом текстова ради правилног дочаравања кроз интерпретацију. Песме обавезно певати на оригиналним језицима и по могућности користити УРТЕКСТ издања.

Обавезно је слушање ране музике путем аудио средстава као и посећивање концерата и упознавање са историјом и уметношћу наведених периода.

Оспособљавање ученика за заједничко камерно музицирање је од посебног значаја. Пожељно је удвајање вокалних деоница аутентичним инструментима.

Кроз едукацију певача у маниру периода ране музике обухваћени су све врсте гласова, што значи и контратенори (фалсетисти).

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Оспособити ученике да певају дела аутора из периода средњег века, арс нове, ренесансе и барока.

ЛИТЕРАТУРА

Композиције за певање периода ране музике (средњег века, ренесансе и барока):

а) Композиције СРЕДЊЕГ ВЕКА и АРС НОВЕ

»Cantigas de Santa Maria« шпанског краља Алфонса X ел Сабиа (Мудрог)
»Libre Vermell« из манастира Монсерат (Каталонија)
Композиције краља Ричарда Лављег Срца
Провансалске и француске песме трубадура и трувера
франческо Ландини и његови савременици (Италија)

б) Композиције РЕНЕСАНСНИХ АУТОРА

Италија: Бартоломео Тромбонћино, Орацио Веки, Андрија Мотовуњанин, Ђулио Качини, Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина, Јакобус Галус и други
Енглеска: Вилијам Бирд, Тобиас Хјум, Краљ Хенри VIII, Џон Дауленд, као и аутори енглеске мадригалске школе;
Француска: Жан Батист Безар, Клод Сермизи, Клод ле Жен и други
Фламанске земље: Џон Данстејбл, Гијом Дифај, Арнолд де Лантинес, Орландо ди Ласо.

в) Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

Италија: Клаудио Монтеверди (бали, арије из опера, духовна музика из XV књиге, мадригали), Бјађо Марини, Антонио Скарлати, Франческо Дуранте, Ђовани Батиста Перголези, Антонио Вивалди, Ђовани Бононцини, Никола Порпора и други
Енглеска: Хенри Персел (арије из опера и сценска музика, песме), Џон Блоу и други
Немачки аутори: породица Бах и Јохан Себастијан, Георг Филип Телеман, Георг Фридрих Хендл, Георг Фридрих Хасе – речитативи и арије из кантата, опера и ораторијума
Други аутори европског поднебља
Напомена: Наведена литературе се користи како у индивидуалној настави тако и на чаовима камерне музике.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 5 композиција из периода средњег века и ренесансе;
б) 5 композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција из периода средњег века, арс нове или ренесансе;
2. Једна композиција из периода барока.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Оспособити ученике да певају дела аутора из периода ренесансе и барока.

ЛИТЕРАТУРА

Композиције за певање периода ране музике (ренесансе и барока):

а) Композиције РЕНЕСАНСНИХ АУТОРА

Италија: Бартоломео Тромбонћино, Орацио Веки, Андрија Мотовуњанин, Ђулио Качини, Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина, Јакобус Галус и други
Енглеска: Вилијам Бирд, Тобиас Хјум, Краљ Хенри VIII, Џон Дауленд, као и аутори енглеске мадригалске школе;
Француска: Жан Батист Безар, Клод Сермизи, Клод ле Жен и други
Фламанске земље: Џон Данстејбл, Гијом Дифај, Арнолд де Лантинес, Орландо ди Ласо.

б) Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

Италија: Клаудио Монтеверди (бали, арије из опера, духовна музика из XV књиге, мадригали), Бјађо Марини, Антонио Скарлати, Франческо Дуранте, Ђовани Батиста Перголези, Антонио Вивалди, Ђовани Бононцини, Никола Порпора и други
Енглеска: Хенри Персел (арије из опера и сценска музика, песме), Џон Блоу и други
Немачки аутори: породица Бах и Јохан Себастијан, Георг Филип Телеман, Георг Фридрих Хендл, Георг Фридрих Хасе – речитативи и арије из кантата, опера и ораторијума
Други аутори европског поднебља
Напомена: Наведена литературе се користи како у индивидуалној настави тако и на чаовима камерне музике.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 5 композиција из периода средњег века и ренесансе;
б) 5 композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција из периода ренесансе;
2. Једна композиција из периода барока.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Оспособити ученике да певају дела аутора из периода ренесансе и барока.

ЛИТЕРАТУРА

Композиције за певање периода ране музике (ренесансе и барока):

а) Композиције РЕНЕСАНСНИХ АУТОРА

Италија: Бартоломео Тромбонћино, Орацио Веки, Андрија Мотовуњанин, Ђулио Качини, Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина, Јакобус Галус и други
Енглеска: Вилијам Бирд, Тобиас Хјум, Краљ Хенри VIII, Џон Дауленд, као и аутори енглеске мадригалске школе;
Француска: Жан Батист Безар, Клод Сермизи, Клод ле Жен и други
Фламанске земље: Џон Данстејбл, Гијом Дифај, Арнолд де Лантинес, Орландо ди Ласо.

б) Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

Италија: Клаудио Монтеверди (бали, арије из опера, духовна музика из XV књиге, мадригали), Бјађо Марини, Антонио Скарлати, Франческо Дуранте, Ђовани Батиста Перголези, Антонио Вивалди, Ђовани Бононцини, Никола Порпора и други
Енглеска: Хенри Персел (арије из опера и сценска музика, песме), Џон Блоу и други
Немачки аутори: породица Бах и Јохан Себастијан, Георг Филип Телеман, Георг Фридрих Хендл, Георг Фридрих Хасе – речитативи и арије из кантата, опера и ораторијума
Други аутори европског поднебља
Напомена: Наведена литературе се користи како у индивидуалној настави тако и на чаовима камерне музике.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 5 композиција из периода средњег века и ренесансе;
б) 5 композиција барокног периода.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција из периода ренесансе;
2. Две композиције из периода барока.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Оспособити ученике да певају дела аутора из периода ренесансе и барока. Већу пажњу обратити на оперски и ораторијумски репертоар барокних аутора, са акцентом на стилску интерпретацију.

ЛИТЕРАТУРА

Композиције за певање периода ране музике (ренесансе и барока):

а) Композиције РЕНЕСАНСНИХ АУТОРА

Италија: Бартоломео Тромбонћино, Орацио Веки, Андрија Мотовуњанин, Ђулио Качини, Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина, Јакобус Галус и други

Енглеска: Вилијам Бирд, Тобиас Хјум, Краљ Хенри VIII, Џон Дауленд, као и аутори енглеске мадригалске школе;

Француска: Жан Батист Безар, Клод Сермизи, Клод ле Жен и други

Фламанске земље: Џон Данстејбл, Гијом Дифај, Арнолд де Лантинес, Орландо ди Ласо.

б) Композиције БАРОКНОГ ПЕРИОДА

Италија: Клаудио Монтеверди (бали, арије из опера, духовна музика из XV књиге, мадригали), Бјађо Марини, Антонио Скарлати, Франческо Дуранте, Ђовани Батиста Перголези, Антонио Вивалди, Ђовани Бононцини, Никола Порпора и други

Енглеска: Хенри Персел (арије из опера и сценска музика, песме), Џон Блоу и други

Немачки аутори: породица Бах и Јохан Себастијан, Георг Филип Телеман, Георг Фридрих Хендл, Георг Фридрих Хасе – речитативи и арије из кантата, опера и ораторијума

Други аутори европског поднебља

Напомена: Наведена литературе се користи како у индивидуалној настави тако и на чаовима камерне музике.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 5 композиција из периода средњег века и ренесансе;
б) 5 композиција барокног периода;
в) две оперске арије;
г) две арије из ораторијуме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна композиција из периода ренесансе;
2. Једна композиција из периода барока по избору;
3. Једна оперска арија;
4. Једна арија из ораторијума.

СТАРА СРПСКА МУЗИКА

Циљ предмета је пре свега упознавање ученика са одговарајућом музичком литературом – примерима српског а цапелла световног и црквеног певања сачуваног у неумским и нотним записима од XIV до XIX века. Сваки предложени музички пример треба укратко објаснити. Треба објаснити историјску и стилску епоху и рпостор којем одговарајућа традиција припада. Ради указивања на европске оквире старе српске уметности приложени су и примери источног византијског и западног латинског певања, као и појединачни примери старог руског, бугарског, румунског певања.

Сваки музички пример који ће професор практично припремати са ученицима треба прво објаснити и анализирати. То значи указати на време и место настанка песме, извор из којег је прочитана, језик и садржај песме (прецизно прочитати текст и превод), врсту и функцију песме. Корисно је и преслушати примере који су снимљени, чак у више различитих извођења, а тек потом радити на певању.

Настава се одржава за све ученике заједно тако да у току четворогодишњег похађана часова сваки ученик пређе сво предвиђено градиво.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. Kyrie eleison – Господи помилуј, грчки напев, XV век
2. Једна грчка стихира (осмогласна или празнична), XIII – XIV век
3. Исаија Србин: Алилуја, XV век
4. Двојезична грчко-латинска песма, беневентански напев, XIV век
5. Пример грегоријанске – латинске мелодије (Veni creator spiritus)
6. Исаија Србин: Свети Боже – Agios o Theos, XV век
7. Исаија Србин: Васкликнете Богови, XV век
8. Стефан Србин: Нињa сили или Вакусите и видите (део), XV век
9. Исаија Србин: Полијелеј (део, три-четири стиха), XV век

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. Јован Ласкарис: Aineite (Хвалите Господа), XV век
2. Стефан Србин: Aineite (Хвалите Господа), XV век
3. Стихира Св. Сави, хиландарски запис, XVIII век
4. Стихира Св. Арсенију, хиландарски запис, XVIII век
5. Псаламски стихови у хиланрадским записима, XVIII век (у једном од осам гласова)
6. Осмогласна стихира у хиланрадским записима, XVIII век (у једном од осам гласова)
7. Две песме – бугарштице забележене у „Рибању и рибарском рпиговарању" Петра Хекторовића, Венеција 1557.
8. Исте две песме у обради Стевана Мокрањца (види Сабрана дела књ. 2)

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

1. Захарија Орфелин: Четири песме у спеву „Поздрав Мојсеју Путнику", 1557. Година (једна од четири песме); као претеча духовних песама (упор. Песмарицу Дамаскине Грданичког)
2. Моногељтствије румунском војводи Јовану Александру, из 1553. Године
3. Пример Бугарског напева из XVII века
4. Пример раног руског вишегласја из XVII века
5. Тропари из Осмогласника у сваком од осам гласова по српском појању
6. Одабрани примери из најстаријих записа народног световног певања (Вук-Мирецки, Калауз, Корнелије Станковић)

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

1. Magnificat у српској музици одабрати примере у два од осам гласова према записима Стевана Мокрањца и Ненада Барачког
2. Псаламски стихови (140. 1, 2) по гласовима из Осмогласника, узети записе Мокрањца, Барачког
3. Псаламски стихови (140. 1, 2) по гласовима из Осмогласника у хармонизацији К. Станковића
4. Одабрани празнични тропари у записима Мокрањца, Барачког
5. Одабрани празнични тропари у хармонизацији Станковића и Мокрањца

ЛИТЕРАТУРА

1. Д. Стефановић: **Примери старог српског појања,** Посебна изд. Музиколошког института, књ. 15, Београд 1975.
2. Транскрипције из неумске нотације појединих песама објављене су у научним радовима Д. Стефановића и Д. Петровић, а могу се добити у Музиколошком институту.
3. Примери византијског грчког појања из средњевековних грчких рукописа објављени у едицији Monumenta Musicae Bysantinae, види у библиотеци Музиколошког института.
4. Књиге Egona Wellesza, H. Tillyarda и L. Tarda у библиотекама Музиколошког института и Факултета музичке уметности.
5. Примери латинског певања у историјама грегоријанског појања, штампаним Градуалима, Мисалима, као и у збиркама старих напева.
6. Књига **О Србљаку,** издање Српске књижевне задруге, Београд 1970.
7. Д. Петровић, **Осмогласник у музичкој традицији Јужних Словена,** Посебна издања Музиколошког института, књ. 16, Београд 1982.
8. **Сабрана дела Стевана Мокрањца,** књ. 1 – 7.
9. К. Станковић, **Српско народно црквено појање,** књ. 1 – 3, Беч 1862, 1863, 1864; фототипско издање, Београд 1994.
10. Ненад Барачки, **Зборник српског народног црквеног појања по карловачком начину,** Нови Сад 1923; фототипско издање, Београд 1995.
11. Ђ. Трифуновић, **Азбучник средњевековних књижевних појмова,** Београд 1990.

За овај предмет требало би припремити један практикум у којем би се нашли сви музички примери уз сажета неопходна објашњења за сваку песму, преводи песама на савремени српски језик и фонетски исчитани текстови, како би се избегла честа погрешна читања старих текстова.

УВОД У РАНУ МУЗИКУ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ИСТОРИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Музика у периоду до XIV века:
– једногласје;
– грегоријанско појање;

– почеци вишегласја, рани облици вишегласја;
– стара нотација.

Музика средњег века и арс нове:

– трубадури и трувери (провансалске и француске песме трубадура и трувера)
– рани полифони облици;
– музика у Шпанији;
– музика на енглеском двору.

Музика ренесансног доба:

– музика и вишегласје у Италији, Ђулио Качини, Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина;
– енглеске музика и енглеска мадригалска школа;
– музика у Француској, школа „Нотр Дам", Гијом д' Машо;
– фламанске земље, Гијом Дифај, полифонија Орланда ди Ласа.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Увод:

– савремени (модерни) и историјски приступ интерпретацији ране музике;
– историјска аутентичност дела;
– тумачење ране музике;
– аутентичност ране опере;
– флексибилност у тумачењу музичког дела;
– континуо;
– различите могућности континуо пратње;
– шта дати континуо инструментима;
– правила за успешну реализацију музичког дела.

Стил:

– приступ рано-музичкој партитури;
– елементи емоцијоналности у музичком делу;
– основни проблеми: време/датум, место и разлог настанка композиције;
– музика као експресија;
– значај технике;
– разлике у аматерском и професионалном стандарду;
– фактор музичког укуса.

Екпресија:

– експресија у раној музици као спонтани импулс.

Репетиције и изостављање нотног текста:

– обавезне репетиције или изостављања без извођачевог избора;
– уобичајени знаци за репетицију у раној музици;
– репетиције у плесовима;
– изостављање ставова или делова композиције.

Темпо:

– темпо у раној музици;
– рана темпа могу бити процењивана само уз добро музичко знање;
– темпа код Јохана Себастијана Баха.

ИНСТРУМЕНТИ

Историјски инструменти у раној музици:

– музика и инструменти;
– потреба што адекватније замене инструмената;
– значај ране технике.

Камертон (штим-тон):

– ефекти камертона на извођење;
– висина камертона данас и некад;
– камертон у касној ренесансној и ранобарокној музици;
– камертон у музици зрелог барока;
– камертон у пост-бароковској музици;
– камертон у пракси.

Темперација:

– неопходност темперације;
– врсте темперације: неједнака (мин-тон) и једнака темперација;
– темперација у пракси.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ИСТОРИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Музика блиска нашим просторима:

– византијско појање;
– сличности и одлике раног српског појања;
– рана полифонија.

Музика ренесансе и раног барока:

– енглеска мадригалска школа и музика вирџиналиста;
– Клаудио Монтеверди и Бјађо Марини;
– Хенри Персел и његова дела;
– рана опера;
– камерна музика и други музички облици;
– породица Бах пре Јохана Себастијана.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Исписана темпа:

– ранобарокна темпа;
– исписана темпа у зрелом бароку;
– метрономски еквиваленти за темпа описана речима.

Плесови (темпа плесова):

– назив плеса као водич у темпо;
– алман, алеманда итд., бранла, брандо, итд., буре, канари, куранте, коранто итд., чакона, ентре, фури, гаљарда, салтарело итд., гавота, хорнпајп, жига, луре, марш, минует, менует, музет, пасакаља, паспи, павана, ригадон, родно, сарабанда, тамбурин, волта;
– метрономске замене за плесна темпа.

Ознаке такта:

– порекло означавања такта у савременој пропорционалној нотацији;
– основне грешке замене ритма са темпом;
– контрадикторна употреба С и С;
– ознака такта у троделној мери;
– барокно означавање такта у пракси.

Пулс:

– четвороделни и дводелни пулс;
– термин „Alla Breve" и „Alla cappella", итд.
– „Alla Breve" у пракси;
– Хемиола.

Варијације у темпу:

– потреба за експресивном флексибилношћу у барокном темпу;
– фексибилност темпа у прелудијуму са означеним или неозанченим ритмом;
– флексибилност темпа у монодијском стилу;
– фелксибилност темпа у речитативу;
– уопштено о флексибилности темпа у раној музици;
– промена темпа међу деловима композиције;
– варијације у темпу код пасажа;
– остале одлике промене темпа у композицији.

Ритам у раној музици

Дужина нота:

– начини приказивања различитих нотних вредности у савременој пропорционалној нотацији;
– барокна и модерна метода приказивања различитих нотних вредности;
– дужина ноте на крају фразе, композиције, итд.
– речитатив.

Нота с тачком:

– барокна тачка уз ноту као променљива ознака;
– продужавање барокне ноте са тачком;
– барокна упутства за ноте са тачком.

Остали оштри ритмови:

– пикантни контраст стила француске увертире;
– паузе пред фигуре са тачкама.

Нејендаки ритмови

Фразирање:

– знакови за фразирање;
– фразирање остављено извођачу.

Артикулација:

– груписање с обзиром на лигатуре;
– речи и знакови за артикулацију;
– артикулација изазвана прстометом код инструмента с диркама;
– артикулација остављена извођачу.

Динамика:

– прикладна гласноћа у музици;
– речи и знакови за гласноћу;
– распон и флексибилност ране динамике;
– гласно и меко, крешендо и диминуендо, „Messa di Voce".

Равнотежа:

– препоруке за музичку равнотежу приказане у нотацији;
– писани знаци;
– избор од стране извођача.

Акцентуација:
– речи које сугеришу на акцентуацију;
– акцентуација сугерисана од музике саме;
– агогички нагласак, тешко доба, сфорцандо, акцент за наглашено доба.

ИНСТРУМЕНТИ

Глас:
– италијански белканто;
– рана вокална техника;
– трилер, вибрато, портаменто;
– главни елементи грудног певања;
– кастратски и контратенорски глас;
– третман текста, декламација – артикулација;
– полифонијска музика – такође декламаторна;
– бели глас.
Виола (viola da gamba):
– породица виола;
– консорт виола;
– гамба као солистички инструменат и гамба као басо-континуо;
– челамба;
– сврха прагова;
– гамба у пост-барокном добу.
Виолина:
– стил свирања на виолини у барокној музици;
– одлике барокне виолине;
– гудало барокне виолине;
– употреба цревних жица;
– држање виолине и гудала;
– техника леве и техника десне руке;
– акорди и полифонија на виолини;
– дупла-бас виолина – виолбас.
Инструменти са диркама:
– чембало, клавикорд, клавир, оргуље;
– прстомет.
Хорови и оркестри:
– касно ренесансни и рано барокни ансамбли;
– стандардна барокна основа гудача;
– нестандардизовани дрвени дувачи;
– незамењиви континуо;
– диригент;
– типични барокни хорови и оркестри.
Групе осталих инструмената:
– жичани (трзалачки) инструменти;
– дрвени дувачки инструменти;
– флауте;
– инструменти са писком (језичњаци);
– метални дувачки инструменти;
– удараљке.

III РАЗРЕД
(1 часа недељно, 35 часова годишње)

ИСТОРИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Музика барокног периода:
– опера као најважнија одлика барока;
– опера у Енглеској и Француској – сличности и разлике;
– утицај кастрата и контратенора на соло певање;
– Георг Фридрих Хендл и његова дела;
– Јохан Себастијан Бах и његова дела;
– ораторијум, кантата, пасија, миса;
– остали барокни композитори и њихова дела.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Нотни запис – ознаке:
– тоналитет и кључ;
– непознати хроматски симболи;
– непознати симболи модалности;
– непознати кључеви;
– писане и неписане ознаке (акценти, орнаменти, каденца).
Тумачење писаних ознака:
– ране особитости везане првентвено за једну ноту;
– ефекти тактне црте, хексакорда и репетиције;
– особитости у шифрованом басу.
Тумачење неписаних ознака:
– неписане ознаке због потребе и лепоте;
– пикардијска терца;
– правило водеће ноте;
– „Ландини каденца";
– ознаке сугерисане по извођачевом укусу;
– различите идеје у различитим издањима истог дела.
Украшавање:
– извођачев укус у фигурацији;
– орнаментална фигурација;
– ефекти украшавања;
– неки рани термини за украшавање.
Орнаметнација у XVI веку:
– орнаментација XVI века – мелодијска уметност;
– XV и рани XVI век;
– касни XVI век;
– орнаментација полифоних дела данас.
Ранобарокна орнаментација:
– ранобарокна орнаментација још увек углавном мелодијска;
– вокална орнаментација музике раног барока;
– инструментална орнаментација у музици раног барока.
Орнаментација у зрелом бароку:
– каснобарокна орнаментација – и хармонијска и мелодијска;
– вокална орнаментација у каснобарокној музици;
– интрументална орнаментација у каснобарокној музици;
– примерена орнаментација у камерној и оркестарској музици;
– националне разлике у начину украшавања;
– генерални савети.
Орнаментација након барокног доба
Каденца:
– типична барокна каденца као најава краја;
– каденца као део покрета;
– стил барокних каденци.
Орнаменти (врсте):
– нека радна правила за орнаментацију барокног дела;
– главни барокни орнаменти груписани по породицама;
– апођатура, дупла апођатура, лигатура, тремоло и вибрато, трилер, мордент, задржница, пролазница, антиципација, разложени акорд, колоратура, итд.
– комбиновани орнаменти.

ИНСТРУМЕНТИ

Жичани (трзалачки) инструменти:
– лаута и теорба, вихуела, гитара, цитра, харфа.
Група дрвених дувача:
– промењени карактер великог броја дрвених дувачких инструмената;
– ефикасност дрвених дувача;
– рани дрвени дувачки инструменти у пракси.
Флауте:
– врсте флаута и одлике;
– траверзо флаута;
– блок флауте;
– остале врсте флаута и фрула.
Инструменти са писком (језичњаци):
– главне одлике;
– породица шалмаја, обоа, фагот, крумхорн, кларинет.
Метални дувачи:
– врсте и одлике;
– корнет, серпент, туба, хорна, тромбон, труба.
Удараљке:
– војни, плесни и оркестарски ударачки инструменти;
– врсте удараљки и одлике.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

ИСТОРИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Музика барока и класицизма:
– Георг Филип Телеман – барокни и класични композитор;
– развој опере у класицизму – сличности и разлике са барокном опером;
– Волфганг Амадеус Моцарт и његова дела;
– симфонија, миса, други облици;
– Падре Антонио Солер, Доменико Чимароза;
– Јозеф и Михаел Хајдн и њихова дела;
– Лудвиг ван Бетовен – ране симфоније и друга рана дела;
– остали композитори позног барока и класицизма и њихова дела.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РАНЕ МУЗИКЕ

Музичка пратња:
– шифровани бас – главне одлике шифрованог баса.
Фигурирање – континуо:
– нешифровани бас;
– знакови коришћени за шивровани бас;
– позиција акорда;
– врсте и начин фигурирања;
– акорди у континуу;
– пролазнице у басу.
Изглед деонице континуа:
– важност добре пратње;
– без пратње („Senza Cembalo”, итд.)
– нехармонизована пратња („Tasto Solo”, сви унисоно, итд.)
– висина и дубина деонице у континуо пратњи.
Структура деонице:
– структурални аспект пратње;
– разбијена пратња у речитативима;
– дуплирање главне мелодије и независна мелодија у континуу;
– контрапункт у пратњи.
Инструменти у континуо пратњи:
– ранобарокни инструменти у континуу;
– подршка хармонијске пратње са мелодијским бас инструментом;
– гамба или чело;
– додавање виол-баса;
– остали ефекти и подела извођења континуо пратње;
– избор хармонијскихинструментата.
Добар пратилац:
– шта одликује доброг пратиоца;
– праћење речитатива;
– пратња као композиција (компоновање).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

ЛИТЕРАТУРА

Роберт Донингтон „Интерпретација ране музике”
Арнолд Долмеч „Интерпретација музике XVII и XVIII века” (одређена тумачења из ове књиге, савременим истраживањем, касније су нешто измењена или оповргнута)
Друга уобичајена литература:
– Роксанда Пејовић: „Историја музике I и ”
– Музичка енциклопедија и сл.
Различити нотни материјал од средњег века до класицизма
Компакт дискови, аудио и видео касете и плоче са музичким делима у извођењу вокалних и инструменталних солиста и ансамбала који тумаче рану музику на историјским инструментима.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ

Упознавање ученика са историјским карактеристикама музике од средњег века до барока и класицизма, развојем инструмената у овом периоду, интерпретацијом, специфичностима музике различитих стилова и различитих поднебља, нотације и тумачења нотног записа, као и слушање музике.

Обавезно користити такозвана УРТЕКСТ издања нотног материјала.

Поред обавезног слушање ране музике путем аудио средстава и путем посећивања концерата упознавати ученике са историјом и уметношћу наведених периода.

Одсеци обрађивања наставног програма подељени су током сваке године учења у три главне групе: (1) историја ране музике, (2) интерпретација ране музике, и (3) инструменти, а према уџбенику – књизи Роберта Донингтона „Интерпетација ране музике”, с тим да је редослед учења нешто измењен према потреби савладавања градива код ученика. Наставу обрађивати истовремено, уз неизоставно слушање музике.

СВИРАЊЕ У АНСАМБЛУ

I РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), II РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), III РАЗРЕД (2 часа недељно, 70 часова годишње), IV РАЗРЕД (2 часа недељно, 66 часова годишње)

Ансамбл се формира од ученика из сва четири разреда па је програм јединствен, али се фонд часова по разредима разликује. Програмом су обухваћени инструменти блок-флаута, траверзо-флаута, крумхорн, корнамуза, гемсхорн, раушфајф, шалмај, помер, ранкет, дулцијан, корнет, сегбат, ребека, виела, фидел, виола да гамба, лаута, вихуела, орфарион, теорба, харфа, спинет, чембало и певање. За наведене инструменте обухваћена су дела која су у наставним плановима и програмима дувачких и гудачких инструмената Средњег века. У оквиру малих састава (дуа, трија, квартети, квинтети са или без певача) и у различитим комбинацијама једнородних инструмената (консорт) и разнородних инструмената (разбијени консорт) увежбавати дела која су у наставним плановима и програмима наведена и чије су деонице на одговарајућим инструментима – по звучности и опсегу – већ обрађене на часовима индивидуалне наставе.

У току четворогодишње наставе свирања у ансамблу ученици треба да се упознају и са следећим видовима музицирања:
1. – Праћење соло гласа или инструмента;
2. – Извођење континуо деонице у барокном оркестру;
3. – Извођење деонице у трио сонати;
4. – Извођење композиције за два мелодијска инструмента – два чембала....

ЧЕМБАЛО

Композиција за глас или инструмент уз пратњу чембала
Песме и арије старих италијанских мајстора (А. Скарлати, Ђ. Б. Перголези, А. Страдела);
Ренесансне композиције за флауту, обоу и гамбу
Став континуо деонице у оркестру:
Концерти и кончерти гроси А. Вивалдија, А. Корелија
Композиције за соло глас или ораторијумске атије J. С. Баха, Г. Ф. Хендла
Циклично дело за инструмент уз пратњу чембала
Трио сонате Г. М. Телемана, А. Корелија, Х. Персла
Композиције за два чембала Ф. Купрена – алеманда, мизета - , J. К. Баха – сонате за два чембала
Три концерта Ж. М. Рамоа
J. С. Бах: Сонате за флауту или виолину и чембало
Ф. Купрен: Краљевски концерт за флауту
J. С. Бах: Концерт за два чембала це-мол, Це-дур – I или II и III став
J. С. Бах: Уметност фуге – фуга за два чембала
А. Солер: Концерт за два чембала – један став
Континуо деонице у ансамблу
Континуо деонице у оркестру самостално исписане на основу шифрираног баса

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 20 композиција у различитим комбинацијама инструментарија средњег века, ренесансе и барока

ОБАВЕЗАН ПО ЈЕДАН ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА ТОКОМ ПОЛУГОЂА, ОДНОСНО ДВА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У СВАКОМ РАЗРЕДУ

ГЕНЕРАЛБАС
само за ЧЕМБАЛО, ОРГУЉЕ и ЛАУТУ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ф. Т. Арнолд: Уметност праћења на основу генералбаса
П. Вилијамс: Праћење на основу шифрираног баса

ТЕМАТСКЕ ЦЕЛИНЕ

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРАЋЕЊА НА ОСНОВУ ШИФРИРАНОГ БАСА

1. Увод
2. Инструменти који су у употреби
3. Форма праћења с обзиром на број деоница
4. Градација тона
5. Укрштање деоница
6. Импровизација и орнаментација

РАЗВОЈ СТИЛОВА ПРАЋЕЊА

1. Најранији басо континуо
2. Басо континуо у XVII веку

3. Италијански стил
4. Француски стил
5. Немачки стил
6. Енглески стил

АКОРДИ И УПОТРЕБА ШИФРИ

1. Забрањена скретања
2. Квинтакорди
3. Удвајање гласова у квинтакорду
4. Фигурирање квинтакорда
5. Умањени квинтакорд
6. Прекомерни квинтакорд
7. Секстакорди
8. Удвајање гласова у секстакорду
9. Фигурирање секстакорда
10. Квартсекстакорди
11. Удвајање гласова у квартсекстакорду
12. Фигурирање квартсекстакорда

ОБАВЕЗАН ПО ЈЕДАН ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА У УЛОЗИ КОРЕПЕТИТОРА ТОКОМ ПОЛУГОЂА, ОДНОСНО ДВА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

ЛИТЕРАТУРА

Ф. Т. Арнолд: Уметност праћења на основу генералбаса
П. Вилијамс: Праћење на основу шифрираног баса

ТЕМАТСКЕ ЦЕЛИНЕ

АКОРДИ И УПОТРЕБА ШИФРИ

1. Септакорди
2. Кретање и разрешавање гласова у септакорду
3. Задржане септиме
4. Неразрешене септиме
5. Квинтсекстакорди
6. Терцквартакорди
7. Секундакорди
8. Акорди са прекомерном сексто м

САВЕТИ ЗА ПРАЋЕЊЕ НА ОСНОВУ ШИФРИРАНОГ БАСА

1. Сврха континуа
2. Типови праћења
3. Фигурирање
4. Линија баса
5. Октаве у басу
6. Расподела гласова по рукама
7. Арпеђирање акорада
8. Додавање орнамената
9. Ачакатуре
10. Импровизовање мелодије
11. Имитација
12. Педал
13. Речитатив на чембалу
14. Континуо на оргуљама

ОБАВЕЗАН ПО ЈЕДАН ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА У УЛОЗИ КОРЕПЕТИТОРА ТОКОМ ПОЛУГОЂА, ОДНОСНО ДВА ТОКОМ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

ИСТОРИЈА ИГРЕ И КОСТИМА

Кроз овај предмет упознати ученике са епохом коју изучавају у што широј димензији како би могли верно да илуструју протекло доба. Следећи цитат познатог италијанског учитеља игре из XV века то најбоље показује:

„Сва умешност је у хармонији покрета, у гордости хода који уљуљкује, у показивању одеће .... Дона Госпа нека се држи достојанствено, господски, лаконого, добро васпитаних покрета, нека се гледа надмено и очи нека јој не лете тамо-амо. Највећи део времена нека гледа преда се али главу да не обеси на груди већ нека се целом фигуром држи усправно.”

Ебре

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

Порекло игре.
Игра и рад.
Игра и религија.
Античка игра, повезаност са васпитањем, митологијим, политиком.

СРЕДЊИ ВЕК

ВИЗАНТИЈА

Наставак античке игре.
Мушки костим – обућа, фризура.
Женски костим – обућа, фризура, накит.
Царски костим.

ХРИШЋАНСТВО И ИГРА

Европски костим X и XI века – одела, обућа, капе.
Европски костим XII и XIII века – одела, обућа, накит, коса.
Европси костим XIV и XV века.
Сеоске, градске, дворске игре.
Поклони: Дама и Каваљера, ход, позе, фигуре.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 33 часа годишње)

НОВИ ВЕК

Игре у доба ренесансе, прве балске игре.

РЕНЕСАНСНИ КОСТИМ

Италија.
Шпанија.
Немачка.
Поклони XVI века: Дама и Каваљер.
Брана, Фарандола, Павана – основне фигуре.

БАРОК

Француски костими XVII века.
Поклони XVII века: Дама и Каваљер.
Понашање; држање тела, кретање, манир, реквизити.
Менует: „Игра Краљева” или „Краљ игара”
АЛЕМАНДА – основни кораци.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Структура предмета је двојака:
1. Теоријски део и
2. Практичан рад.

Од укуптног фонда часова 30% обухвата практичан рад који се може организовати у блоку, по једном у сваком полугодишту.

Оцена је једнствена и обухвата оба дела наставе. Нема испита.

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

Програми за предмете МАТЕМАТИКА, ХЕМИЈА и ГЕОГРАФИЈА налазе се у „Просветном гласнику”, број 6 из 1990. године и број 4 из 1991. године.

Програми за ДУВАЧКЕ ИНСТРУМЕНТЕ, УДАРАЉКЕ, КОНТРАБАС, ЦИМБАЛО, ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ, ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ и СОЛО ПЕВАЊЕ налазе се у „Службеном гласнику Републике Србије-Просветном гласнику”, број 6 од 4. октобра 1994. године.

МАНДОЛИНА

Овај програм се користи и као програм за учење инструмената у основној музичкој четворогодишњој школи.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину, I свеска
Алфред Дитрих: Школа за мандолину, I свеска

Никола Малушевић: Приручник за мандолину, I свеска
Адолф Тирјунг: Школа за мандолину, I свеска
Фердо Павлинек: Мандолина I
Дејан Марковић: Почетна школа за виолину, I свеска
К. Родионов: Почетна школа за виолину
Шевчик ор. 6: Почетна школа за виолину, I свеска

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, I свеска
Дејан Марковић: Мали комади за виолину и клавир, I свеска
Гарлицки-Родионов-Уткин-Фортунатов: Хрестоматија, I свеска
Фортунатов: Јуниј скрипач, I свеска

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА:

а) 3 дурске скале са трозвуцима,
б) 20 вежби из III дела почетне школе Родионова,
в) 20 вежби из школе Дејана Марковића,
г) 4-6 комада – песмица на разним жицама.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ:

1. Једна скала са трозвуком;
2. Две вежбе-етиде;
3. Један комад;
4. Једна народна мелодија.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину, II свеска
Алфред Дитрих: Школа за мандолину, I свеска
Никола Малушевић: Приручник за мандолину, I свеска
Адолф Тирјунг: Школа за мандолину, I свеска
Фердо Павлинек: Мандолина I
Дејан Марковић: Школа за виолину, II свеска до броја 80
К. Родионов: Почетна школа за виолину, наставак
О. Шевчик ор. 6: Почетна школа за виолину, II свеска

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, II свеска
Дејан Марковић: Мали комади за виолину и клавир, I свеска – наставак
Гарлицки-Уткин-Родионов-Фортунатов: Хрестоматија, I свеска – наставак

КОНЧЕРТИНА

С. Мах: Лаки кончертино
Ф. Кихлер: Кончертино Ге-дур, I став
П. Николић: Кончертино Ге-дур, I став
О. Ридинг: Кончертино ха-мол, I став
Кончертина по избору наставника на истом техничком нивоу.

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА:

а) 4 скале,
б) обрада полустепена између 1-2 и 0-1 прста
в) 10 вежби из школе Дејана Марковића
г) 10 вежби из „Избора етида”
д) 4 комада разног садржаја

ИСПИТНИ ПРОГРАМ:

1. Једна скала са трозвуком;
2. Једна етида;
3. Два комада.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова месечно)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину, III свеска
Алфред Дитрих: Школа за мандолину, I свеска
Никола Малушевић: Приручник за мандолину, I свеска
Адолф Тирјунг: Школа за мандолину, I свеска
Фердо Павлинек: Мандолина I
Родионов: Почетна школа за виолину, до краја
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Изабране етиде, I свеска – избор
Волфарт ор. 45: 60 етида за виолину
Х. Сит ор. 32: Свеска I, првих пет етида
О. Шевчик ор. 6: Почетна школа за виолину, II, III и IV свеска

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, III свеска
Дејан Мрковић: Мали комади за виолину и клавир, II свеска
Гарлицки-Родионов-Уткин-Фортунатов: Хрестоматија, I и II свеска
Од преткласика до модерне, I свеска
Други комади на истом техничком нивоу

КОНЧЕРТИНА

А. Комаровски: Кончертино Ге-дур
Л. Портноф: Кончертино е-мол
Ф. Кихлер: Комчертино Ге-дур II и III став
О. Ридинг: Кончертино Ге-дур, Де-дур, х-мол – сва три става
А. Вивалди: Кончертино Ге-дур у I позицији – обрада Фелински
А. Хубер: Кончертино Ге-дур
Ј. Мокри: Кончертино
Други комади на истом техничком нивоу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА

а) 6 дурских и молских скала кроз две октаве у I, II или III позицији, без промена озиција, са трозвуцима и потезима широким, кратким и везаним,
б) 10 већих етида,
в) 5 мањих етида – вежби,
г) 5 комада,
д) један став кончертина.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска скала кроз две октаве са трозвуком;
2. Једна молска скала кроз две октаве са трозвуцима – једна скала је обавезна у II или III позицији без промене позиције;
3. Једна етида;
4. Два комада већа.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Школа за мандолину, IV свеска
Едвард Циукза: Читанка за мандолину (Варшава, 1963)
Дејан Марковић: Школа за виолину, III свеска – наставак
Волфарт ор. 45: 60 етида за виолину
Кајзер ор. 20: 36 етида за виолину, I свеска
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Избор етида, II свеска
Сит ор. 32: I и II свеска
Х. Шрадик: Техничке вежбе, I свеска

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, IV свеска
Лудвик Чех: Популарне мелодије за мандолину (Варшава, 1963)
Дејан Марковић: Мали комади за виолину и клавир, III свеска
П. Николић: Варијације А-дур
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Хрестоматија, II свеска
Фортунатов: Јуниј скрипач, II свеска
Ненад Секулић: Оркестар мандолина
Други комади на истом техничком нивоу

КОНЧЕРТИНА

А. Јаншинов: Кончертино ор. 35
Ф. Кихлер: Кончертино Де-дур у стилу Вивалдија
Л. Портноф: Кончертино а-мол
Ф. Зајц: Кончертино Ге-дур
А. Хубер: Кончертино Еф-дур
Р. Орсаг: Кончертино а-мол
Н. Бакланова: Кончертино де-мол
О. Ридинг: Кончертино Ге-дур

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА:

а) 4 дурских и молских скала у I, II и III позиција са променом позиција;
б) 10 етида у разним видовима технике
в) 4 комада
г) једна велика форма: став из кончертина, концерта, сонатине, варијације

ИСПИТНИ ПРОГРАМ:

1. Једна скала дурска или молска са променом позиција или без, са трозвуком;
2. Једна етида;
3. Један комад;
4. Један став кончертина.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

V РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, V свеска
Едвард Циукза: Читанка за мандолину (Варшава, 1963)
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Изабране етиде, III свеска до краја
Волфарт op. 45: 60 етида
Кајзер op. 20: 36 етида, II свеска за виолину
Х. Сит op. 32: II и III свеска
Мазас op. 36: Етиде, I свеска
Донт op. 37a: Етиде – избор
Х. Шрадик: I свеска

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, V свеска
Лудвик Чех: Популарне мелодије за мандолину (Варшава, 1963)
Од предкласике до модерне, II свеска – издање Ивановић
Јуниј Скрипач: II свеска
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Хрестоматија, II свеска
Хрестоматија за IV и V разред
Ненад Секулић: Оркестар мандолина
Други комади на истом техничком нивоу

ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерт Де-дур, I став
А. Вивалди: Концерт Ге-дур, I став I – III позиција
А. Вивалди: Концерт а-мол, I став
Друге велике форме на истом техничком нивоу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА:

а) 4 двооктавне дурске и молске скале са трозвуцим и септакордима од I – IV позиције (користити скале од Грегоријана);
б) 10 етида разних аутора;
в) 3 комада;
г) 2 велике форме:
– концерт I став;
– сонатина или варијације.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ:

1. Једна скала (из Грегоријана) према програму;
2. Једна етида;
3. Један комад;
4. Једна велика форма – концерт I, или II и III став, или сонатина, или варијације.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

VI РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ШКОЛЕ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, IV свеска
Едвард Циукза: Читанка за мандолину (Варшава, 1963)
Кајзер op. 20: 36 етида за виолину, III свеска
Мазас op. 36: Етиде, I свеска
Гарлицки-Родионов-Фортунатов: Избор етида, III свеска (руско издање)
Сит op. 32: II, III, IV и V свеска – избор
Донт op. 38: Етиде – избор
Х. Шрадик: I и II свеска
Друге школе на истом техничком нивоу

КОМАДИ

Ненад Секулић: Избор комада за мандолину, IV свеска
Лудвик Чех: Популарне мелодије за мандолину (Варшава, 1963)
Л. Бокерини: Менует
Ј. Х. Фиоко: Алегро
Б. Марчело: Граве и алегро
А. Корели: Алегро Де-дур
Од предкласика до модерне, II свеска – издање Ивановић
Збирка: Хрестоматија, III свеска
Збирка: Хрестоматија за V и VI разред
Ненад Секулић: Оркестар мандолина
Други комади на истом техничком нивоу

ВЕЛИКЕ ФОРМЕ

А. Вивалди: Концерт а-мол, II и III став
А. Вивалди: Концерт Е-дур
А. Вивалди: Концерт г-мол
Ј. Б. Аколај: Концерт а-мол
Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур, I став
Варијације и други концерти на одговарајућем техничком нивоу

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ГРАДИВА:

а) две дурске и две молске скале кроз три октаве са трозвуцима – по Грегоријану,
б) 6 етида,
в) 2 комада,
г) 2 велике форме – из разних епоха.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ:

1. Једна скала (дурска или молска) кроз три октаве са трозвуцима;
2. Две етиде разних садржаја;
3. Један комад;
4. Једна велика форма: концерт I, или II и III став
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

ЦИТРА

Овај програм се користи и као програм за учење инструмента у основној музичкој четворогодишњој школи.

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Упознавање са СТОЛНОМ – МАЂАРСКОМ ЦИТРОМ – врста и делови цитре. Начин штимовања.
Постављање цитре и држање тела.
Постављање прстију леве руке на мелодијске жице.
Технички покрети десне руке код трзања – свирања.

МЕТРИКА

2/4, 3/4, 4/4. Знак за понављање.

РИТАМ

Половина, половина са тачком, четвртина, четвртина са тачком, осмина и одговарајуће паузе.

СКАЛЕ

Це-дур у оквиру једне октаве (це^1 – це^2) као и проширење исте – мало ге до ха^2.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Тридесет техничких вежби у оквиру метрике и ритма

ЛИТЕРАТУРА

Ерне Кираљ: Школа за цитре, (Нови Сад 1977. година, издање Савез музичких друштава Војводине)
Balogh Sándor: Школа за цитре (Citera ishola, Budapest, 1993)
Љубомир Мицић: Збирка „Хармоинка" бр. 1. и 2.
Милорад Мирковић: Фруло моја фрулице I и II свеска

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) две различите етиде;
б) 10 техничких вежби;
в) три комада разне тежине;
г) једно домаће дели;
д) две народне песме.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна дурска лествица;
2. Једна етида са умереним техничким захтевима;
3. Два комада различитог карактера.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Обнављање градива из I разреда.
Обрада синкопа.
Вежбе са тремолом.
Начин свирања ПАРЛАНДА и РУБАТА.
Тахника свирања уз коришћење притисковача – палица или пера.

МЕТРИКА

2/4, 3/4, 4/4. Знак за понављање.

РИТАМ

Шеснаестина. Шеснаестина са комбинацијама, осмина са тачком, одговарајуће паузе.

СКАЛЕ

Дурске скале са два предзнака (Ге, Де, Еф, Бе) као и паралелне молске скале (е, ха, де и ге). Природна, хармонска и мелодијска скала.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Тридесет техничких вежби користећи свирање ТРЕМОЛО. Свирање са и без притискивача – палице или пера, коришћење разних декорација. Коришћење помоћних зв. Бурдон жица.

КОМАДИ

Пет комада за извођење по избору наставника

ЛИТЕРАТУРА

Ерне Кираљ: Школа за цитре (Нови Сад, 1977. године)
Balogh Sándor: Школа за цитре (Citera ishola, Budapest, 1993)
Љубомир Мицић: Збирка „Хармоинка” бр. 3. и 4.
Милорад Мирковић: Фруло моја фрулице I и II свеска

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) све пређене скале;
б) 10 техничких вежби;
в) четири народне песме и игре;
г) три комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала са бурдоном (пратњом) и без;
2. Два комада са бурдон пратњом;
3. Једна народна песма или игра.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Вежбе градива из II разреда уз коришћење бурдон жица, као и притискивача на мађарској цитри.

Упознавање са БАВАРСКОМ (АУСТРИЈСКОМ) ЦИТРОМ. Начин добијања тона и ртехника свирања.

Штимовање цитре.

Учење тонских висина слободних жица.

Постављање леве руке на мелодијским жицама (А, А, Де, Ге, Це).

Начин окидања – трзања жице десном руком..

МЕТРИКА

3/8 и 6/8

РИТАМ

Триола и мала синкопа, као и коришћење комбинације осмина и шеснаестина са тачком. Читање с листа. Динамика.

СКАЛЕ

Скале кроз једну октаву, а касније и кроз две октаве у дуру. Трозвук у основном положају разложено.

Паралелно са баварском цитром на мађарској цитри обрадити дурске скале А, Е, Ас, Ес, као и паралелне молске фис, цис, еф, це – по могућности кроз две октаве користећи пратеће жице.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

Техничке вежне радити веома пажљиво!

ЛИТЕРАТУРА

За мађарску цитру:
Ерне Кираљ: Школа за цитре (Нови Сад, 1977. године)
Balogh Sándor: Школа за цитре (Citera ishola, Budapest, 1993)
Љубомир Мицић: Збирка „Хармоинка” бр. 3.
Бела Барток: Збирка композиција за децу („Gyernekeknek”)
За баварску цитру:
Адалберт Албрехт: Школа за цитре (Zitherschule, München)

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ

Обрадити 10 народних песама и игара по избору наставника

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

За мађарску цитру:
а) све пређене скале;
б) 10 техничких вежби;
в) пет народних песама и игара;
г) три комада.
За баварску цитру:
а) скале дурске Це, Ге и Еф и молске а, е и де;
б) пет техничких вежби;
в) три комада разне тежине.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Мађарска цитра:
1. Једна скала са пратњом;
2. Две акомада са пратњом;
3. Једна народна песма или игра.
Баварска цитра:
1. Једна скала са трозвуком;
2. Један комад са трозвуком.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 66 часова годишње)

Упознавање и овладавање осталим инструментима мађарске цитре – СРЕДЊА ЦИТРА и БАС ЦИТРА.

Коришћење „ћуп-бегеш” (крчаг свирало) у оркестру или у саставу цитри.

Вежбе и песме у двогласном, трогласном и оркестарском свирању.

Упознавање са бас кључем и коришћење у партитурама оркестарског свирања.

СКАЛЕ

За мађарску цитру:
Дурске и молске скале до пет предзнака.
За баварску цитру:
Свирање дурских и молских скала до четири предзнака. Техничко свирање са разложеним трозвуцима, као и акордима у оквиру пређених тоналитета.

ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ

20 техничких вежби по избору наставника

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ

Пет народних песама и игара, по избору наставника, соло, дует и оркестарско извођење.

ЛИТЕРАТУРА

За мађарску цитру:
Ерне Кираљ: Школа за цитре (Нови Сад, 1977. године)
Balogh Sándor: Школа за цитре (Citera ishola, Budapest, 1993)
Љубомир Мицић: Збирка „Хармоинка" бр. 3. и 4.
Бела Барток: Збирка композиција за децу („Gyernekeknek")
За баварску цитру:
Адалберт Албрехт: Школа за цитре – одређене лекције и комади (Zitherschule, München)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

За мађарску цитру:
а) све предвиђене скале;
б) 15 техничких вежби;
в) три народне песме и игре;
г) две мале форме;
д) једна велика форма.
За баварску цитру:
а) дурске и молске скале до четири предзнака;
б) пет техничких вежби;
в) четири комада.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

За мађарску цитру:
1. Једна скала са коришћењем бурдома;
2. Једна народна песма или игра;
3. Једна мала форма.
За баварску цитру:
1. Једна скала са трозвуком – пратња;
2. Два комада са пратњом;
3. Једна народна песма или игра.
ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

Програми за предмете ДЕЧЈИ ОРКЕСТАР, СТАРА СРПСКА МУЗИКА, РАЗВИЈАЊЕ СЛУХА, ДИРИГОВАЊЕ, ИГРЕ XX ВЕКА, УВОД У КОМПОНОВАЊЕ, ИСТОРИЈСКО-БАЛСКЕ ИГРЕ и АУДИО ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА налазе се у овом Наставном плану и програму, било да су у програму музичке или балетске школе, али нису обавезни за све одсеке па се могу факултативно изучавати.

НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ БАЛЕТСКЕ ШКОЛЕ

СЦЕНСКО-НАРОДНЕ ИГРЕ

I РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

На већ постављено тело ученика надоградити изражајност и танцовалност кроз упознавање корака, еполмана и и рада руку у разним особеностима карактера нашег фолклора, руске, мађарске, пољске, италијанске, циганске и осталих игара из програма. Кроз разна лупања длановима, полу-прстима, штиклама, окрета на полупрстима или из demi plié-a и grand lpié-a, владања марамицом, развија се хитрина и пластичност корпуса и ногу.

Кроз вежбе код штапа (муз. Раз. 2/4, 3/4, 4/4 такта) припремити тело ученика за рад на средини сале где се кроз мање етиде, тј. комбинације корака, савлађује рехника и карактер разних игара и њихова особеност, а кроз разне поскоке снага мишића ногу.

ЛИТЕРАТУРА

Група аутора: Програм за народно-карактерну игру у издању Савеза за професионалну делатност, Лењинград, 1966.

В. Лопухов, В. Ширјајев, И. Бочаров: Основа карактерне игре, издање „Уметност", Москва, 1939. година.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Demi-plié и grand-plié по I, II, III, IV и VI позицији (сливено и реско)
2. Battement tendu:
а) са прелазом радне ноге са врха прстију на штиклу;
б) са повлачењем стопала са штикле преко полу-прстију по поду и ударцем штикле пете ноге ослонца (на demi-plié);
в) са окретом бедра радне ноге и преласком са штикле на полупрсте.
3. Battement tendu jeté;
а) са и без подизања пете ноге ослонца;
б) са акцентом „од себе" на demi-plié без и са подизањем пете ноге ослонца.
4. Flic-flac:
а) припремне вежбе (напред, у страну, назад);
б) са ударом целог стопала радне ноге по III-ћој позицији на demi-plié (напред, у страну, назад);
в) flic-flac са pas tombé (напред, у страну, назад);
г) flic-flac са поскоком.
5. Вежбе са ударцима штикли и полу-прстију:
а) наизменични ударац целог стипала и полупрстију на 2/4 и 3/4 такта;
б) исто са две ударца полупрстима и искораком напред и назад;
в) са преносом радне ноге на отворено и затворено стопало;
г) наизменичан удар полу-прстију и штикле;
д) наизменични ударци штиклама о под на 1/8 такта.
6. Припреме за „Веревочку" на целом стопалу са подизањем на полу-прсте и у скоку.
7. „Веревочка" у руском и мађарском карактеру.
8. Вежбе за бокове (окретање бедра на унутра и на напоље), на целом стопалу, на полу-прстима и у скоку.
9. Pas tortillé:
а) са и без удара целог стопала радне ноге;
б) са подизањем на полу-прсте ноге ослонца;
в) са двојним окретом стопала радне ноге, без и са подизањем на полу-прсте;
г) са двојним окретом стопала радне ноге у скоку.
10. Ronds de jambes и rond de pied:
а) ronds de jambes par terre без окрета и са окретом стопала ноге ослонца;
б) ronds de jambes на 45 степени без окрета и са окретом стопала ноге ослонца;
в) rond de pied par terre без окрета и са окретом стопала ноге ослонца;
г) rond de pied на 45 степени без окрета и са окретом стопала ноге ослонца.
11. Припрема за tire-bouchon и tire-bouchon.
12. Battement fondu на 45 и 90 степени.
13. Припрема за „Качалку" и „Качалка" (љуљашка).
14. „Голубец":
а) један удар петом и двојни удар петом радне ноге о пету ноге ослонца;
б) један удар петама обе ноге и двојни удар петама обе ноге;
в) „Голубец" у скоку.
15. Grand battement developpé:
а) саливено (напред, у страну и назад);
б) одсечно (напред, у страну и назад);
в) са једним ударом штикле ноге ослонца;
г) са двојним ударом штикле ноге ослонца.
16. Grand battement jetés на целом стопалу и са подизањем на полу-прсте (напред, у страну и назад).
17. Grand battement jeté са coupé tombé (напред, у страну и назад).
18. Спуштање на рис
19. Обичан и дупли „кључ" без окрета и са окретањем за 1/2 круга.
20. Relevé на полупрстима у отвореним и затвореним позицијама ногу (на једној и обе ноге).
21. Port de bras и друга разна прегибања корпуса у разним задатим карактерима.
22. Припрема за „Revoltade" (лицем ка штапу).
23. „Винт" (лицен ка штапу).
24. Припремне вежбе за „полуприсјадке" и „присјадке":
а) избацивање на пете обе ноге у стрну и напред, из demi-plié-a и grand-plié-a (лицем ка штапу);
б) избацивање на пету радне ноге напред и у страну из demi-plié-a и grand-plié-a (лицем ка штапу);
в) са одскоком и изношењем радне ноге на пету напред и у страну (лицем ка штапу);
г) „присјадка" са спуштањем на рис и избацивањем радне ноге на пету, напред и у страну (лицем ка штапу).

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

Учење основних положаја руку и положаја главе у руској,

мађарској, италијанској, пољској игри и нашем фолклору. По мери усвајања елемената код штапа, преносити их на средину сале, користећи их у малим комбинацијама, у разним карактерима. Користити pas balancé са различитим положајима руку.

ЕЛЕМЕНТИ РУСКЕ ИГРЕ

1. Прости ход (пловећи ход) на 1/4 и на 1/8 такта.
2. Народни клизајући ход.
3. Сценски вид корака са избацивањем ноге напред, са померањем напред и назад.
4. Корак са упадањем на радну ногу са кретањем бочно и око себе.
5. Разни окрети у месту.
6. Сценска форма pas de basque.
7. Мали кораци са наизменичним ударањем штикле и целог стопала (напред и назад).
8. „Притоп".
9. Доскок на радну ногу и избацивање друге на штиклу у пози effacé.
10. Комбинације састављене од једноставнијих ситних удара
11. „Самоварчић".
12. „Змија" и „□лочка грамошка".
13. Рад са марамицом

ЕЛЕМЕНТИ ИТАЛИЈАНСКЕ ИГРЕ

1. Pas de basque.
2. Pas ballonné напред.
3. Pas embolité напред и назад.
4. Pas echappé.
5. Pas echappé у комбинацијама са тире-боуцхон у окрету.
6. Ход напред и назад по дијагонали.
7. Узастопни скокови у пози arabesque.
8. Избацивање радне ноге са штикле на врхове прстију.
9. Glissade jeté.
10. Троструко ударање са заустављањем на једној нози.
11. Учење руковања тамбурином.

ЕЛЕМЕНТИ МАЂАРСКЕ НАРОДНЕ ИГРЕ – „ХОРОМУРГОШ"

1. Корак на штиклама (спуштање стопала са штикле).
2. „Кључ" – затварање са окретом ноге.
3. „Кључ" са окретом.
4. Тројни скск.
5. Мали бочни корак у десно и лево.

ЕЛЕМЕНТИ МАЂАРСКЕ СЦЕНСКЕ ИГРЕ

1. Први вид хода за лагани део игре.
2. Други вид хода за брзи део игре.
3. Pas balancé на effacée и croisée.
4. Преступање и заустављање са ударањем дланова.
5. „Cabriol".
6. „Веревочка" на месту и са померањем.
7. Saut de basque у мађарској игри.
8. „Голубац" са померањем у страну.
9. Ход са избацивањем ноге напред и ударом штикле ноге ослонца.
10. Спуштање на колено.

ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ ИГРЕ – не реализују ученици одсека НАРОДНА ИГРА

1. „Србијанка"
2. „Девојачко коло"
3. „Стара Влајина"
4. „Неда гривну изгубила"
5. „Тасино коло"
6. „Нишевљанка"
7. „Моравац"
8. „Зетско коло" или „Црмничко коло"
9. „Шетња"

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. EXERCICES КОД ШТАПА – вежбе састављене од малих комбинација корака, разних лупања и окрета;

2. EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ – кроз мале етиде у разним сценско-народним карактерима приказује се усвојен програм, музикалност и танцовалност ученика.

II РАЗРЕД
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Развијати и даље снагу и технику ученика, усавршавајући музикалност и изражајност на пређеном градиву из прошле шкиолске године. Развијати координацију у мало сложенијим комбинацијама, увођењем нових елемената тј. методским јединицама предвиђеним у програму рада за овај разред.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Demi plié и grand plié са затвореним и отвореним положајем стопала.
2. Double flic.
3. Double flic са ударом штикле пете ослонца.
4. „Веревочка" од назад, у месту и са померањем у напред.
5. Лепеза са double flic-ом на 1/8 такта.
6. Обични и дупли „кључ" са целим окретом.
7. Grand battement кроз I позицију са увеличаним замахом и завршавањем на demi plié.
8. Grand battement jeté balancoir.
9. Revoltade (лицем ка штапу за дечаке).
10. Flic-revoltade (лицем ка штапу за дечаке).
11. Поскоци по IV и VI позицији.
12. Спуштање на рис са полу-окретом.
13. Вежбе за гипкост корпуса.
14. Усавршавање „присјадки" код штапа.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

По мери усвајања вежби код штапа преносити их на средину сале развијајући технику и карактер игре кроз изражајност ученика соло и у пару.

ЕЛЕМЕНТИ РУСКЕ ИГРЕ

1. Ход са одбацивањем ноге у назад.
2. Мали кораци:
а) са двојним ударом стопала;
б) са ударом штикле и полу-прстију;
в) са поскоком и ударом штикле.
3. „Веревочка" са преступањем.
4. „Кључеви".
5. Кроз комбинације развијати паровну игру.

ЕЛЕМЕНТИ МАЂАРСКЕ ИГРЕ

1. Dos-e-dos – у паровима
2. „Голубец" у окрету – соло и у паровима.
3. Окретање са забаченом ногом – у паровима.
4. Balancee „Голубец".
5. „Веревочка" у окрету.
6. Ход са избацивањем радне ноге и дуплим ударом штикле – у паровима.

ЕЛЕМЕНТИ ШПАНСКЕ ИГРЕ

1. Сценски облик pas de basque – I и II облик.
2. Balance са разним положајима корпуса и руку.
3. Sissonne pas de bourrée.
4. Лупања:
а) наизменично ударање целог стопала и полу-прстију;
б) ударци штикла – полу-прсти.
5. Pas chassé са ударом стопала о под.
6. Pas glisade – сценски облик
7. Battements tendus
8. Стицање навике владања лепезом

ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ ИГРЕ – не реализују ученици одсека НАРОДНА ИГРА

КОЛА ИЗ СРБИЈЕ

1. „Радојкин Чачак"
2. „Ужичка чарлама"
3. „Труба"
4. „Ђурђевка"
5. „Циганчица"
6. „Врањанка"
7. „Чочек"
8. „Гружанка"
9. „Жикино коло"

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Вежбе из опређеног градива комбиновати са елементима из претходне школске године. Градиво се приказује кроз методске јединице повезане у мале етиде у руском, мађарском, шпанском и пољском карактеру.

Елементи југословенског фолклора приказују се кроз комбинације према избору предметног наставника.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Посветити велику пажњу игри у паровима да би се постигао склад и координацији кретања, карактер и садржајносрт игре парова (девојчица-дечак, девојчица-девојчица, дечак-дечак).

Раније пређеним елементима поред штапа и на средини сале додају се нови елементи и на том материјалу се праве сложеније етиде. Темпо се убрзава а ритмички цртежи постају сложенији.

Вежбе сада трају дуже и имају задатак да ученици савладају технику игре и стил и пластичност при извођењу елемената сценске и народне игре.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Flic-flac
а) са дуплим ударом стопала по II позицији;
б) са поскоком и преступањем;
в) са окретом стопала на унутра.
2. Усложити лупања на штиклама и полу-прстима у разним комбинацијама.
3. Спуштање на рис са прелаз с једне ноге на другу.
4. „Лепеза” са double flic-flac на 1/16 такта по поду и на 45 степени.
5. Кружни grand battements jeté
6. Tour на савијеном колену ноге ослонца.
7. Grand rond de jambe на grand plié (за дечаке).

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

Даље инсистирати на изражајности при извођењу народних и сценских игара, усавршавању технике извођења појединих елемената игре и делова игара из разних кореографија.

ЕЛЕМЕНТИ ПОЉСКЕ ИГРЕ

1. Cabriol.
2. Голубец са померањем у страну и у окрету.
5. Окрети (отворени и затворени) – соло и у паровима.

ЕЛЕМЕНТИ ШПАНСКЕ ИГРЕ

1. Pas de basque (III облик).
2. Sissonne са окретом.
3. Припреме за renversé и renversé.
4. Pas de chat.

ЕЛЕМЕНТИ МАЂАРСКЕ ИГРЕ

1. Ход са cabriolle – соло и у паровима.
2. „Веревочка” у свим облицима.
3. Ход са троструким преступањем и избацивањем радне ноге назад (народни корак).

ЕЛЕМЕНТИ ЦИГАНСКЕ ИГРЕ

1. Основни ход напред и назад.
2. Две врсте ситног хода.
3. Ходање са „алапачом” и „алапача”.
4. Женски бочни ход.
5. Окрети (бочни ход) са марамом.
6. Две форме „Голубеца” са ударањем дланова.
7. Удари длановима у комбинацији са flic-flac.
8. Трептаји са раменима и грудима.
9. Разни окрети: chaine, pirouettes из demi plié у grand plié итд.

ЕТИДЕ ИЗ НАЦИОНАЛНОГ И ОСТАЛОГ РЕПЕРТОАРА
по избору наставника

1. Стеван Христић: „Охридска легенда” – кореографије по избору наставника
2. Јаков Готовац: „Еро с’оног свијета” – „Коло” у кореографији.
3. Александар Бородин: „Кнез Игор” – „Половецке игре” у кореографији Фокина.
4. Александар Глазунов: „Рајмонда” – „Сараценска игра (соло) у кореографија М. Петипа.
5. А. Креин: „Лауренсија” – „Фламенго” по кореографији Чабукијанија.
6. Л. Минкус: „Дон Кихот” – „Сегедиља” по кореографији Чабукијанија.
7. М. И. Глинка: „Иван Сусањин” – „Краковјак” по кореографији Лавровског.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА И НА СРЕДИНИ САЛЕ – вежбе су краће а акценат се даје на игру кроз етиде у разним карактерима где се приказује савладана техника и танцовалност ученика.

Приказати, по избору предметног наставника, једну од познатих игара из позоришног репертоара.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Настављајући учење карактерних игара и фолклора, које је ученик започео да учи у основној балетској школи, продужава се рад у оквиру овог предмета у развијању уметничких вештина и спремности ученика да у сваком тренутку и са подједнаким успехом изводе сваку врсту игре. Главни задатак педагога је да научи ученика како да ради на изграђивању играчког лика, карактера, стила и да се у току учења оспособи да самостално делује. Зато код ученика треба побудити интересовање за овај вид игре, радозналост и истраживачки дух и стваралачке могућности.

Изучавање сценско-народних игара има посебан задатак да усаврши покрете руку, било да руке постају пластичније (што се види у циганској и у свим источњачким играма), било да се у руку узима лепеза, кастањете, даире, вео или шал.

Систематским планским учењем игара разних народа не само што се проширује видокруг сазнања ученика и његових могућности, већ се код њих развија и љубав за све врсте сценско-народних игара и формира целовита играчка личност. Ученике треба оспособљавати за извршавање разноврзних задатака које ће постављати кореограф реализујући било коју нумеру из класичног репертосра.

Предмет сценско-народне игре чине два предмета: карактерне игре – игре разних народа обрађене за сцену и југословенске народне игре – игре народа и националности. Карактерне игре обухватају две трећине предложеног програма у све три године обуке, док једну трећину чини фолклор – југословенске народне игре. Овај предмет се може тако организовати у школи да га предају два наставника: стручњак за карактерне игре и стручњак за фолклор. Ученик се може оцењивати са две оцене, а на крају наставне године уноси се средња оцена оба предмета.

ГЛУМА И ВОКАЛ

Развијање сценских мишљења, осећања драмске радње, пластичне изражајности; упознавање са стилом, жанром, епохом.

Упознавање са елементима кореографске композиције и сценском анализом музичког дела.

Оспособљавање за интерпретацију лика у балетском репертоару и у савременим музичко-сценским облицима.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

I – ПОЈАМ ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ.

Балет као драмска уметност. Сценско одређење игре (плеса).

II – ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ ГЛУМЕ

– вежбе ослобађања, концентрације, запажања, развијања маште;
– радња, систем датих околности, циљ, препрека;
– ритам радње;
– односи;
– радња и противрадња, сукоб, предмет сукоба.

III – ДРАМСКА АНАЛИЗА МУЗИЧКОГ ДЕЛА

Музички текст и драмска радња:
– музички израз, структура, фраза, темпо, динамика, ритам;
– музичка тема: развој, градација, кулминација, разрешење;
– музичке епизоде као одломци драмског догађања.

IV – ЕЛЕМЕНТИ ПЛАСТИЧНОГ ИЗРАЗА

– елементи пантомиме;
– беспредметне радње;
– пантомима као замена дијалога;
– драмска обрада музичких етида – задата тема или импровизација.

V – ГОВОРНА РАДЊА

– подтекст;
– дијалог.

VI – ПРОСТОР КАО ЕЛЕМЕНТ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА

– различити облици сценског простора;
– извођач и гледалац, преношење енергије;
– амбијентација;
– сценски простор као простор за игру и као метафора;
– однос према простору.

IV РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

I – ЕЛЕМЕНТИ ОБЛИКОВАЊА

– појам стила;
– стил и манир епохе;
– стил као уметнички правац;
– елементи жанра;
– музички материјал стилске епохе и драмски израз.

II – СЦЕНСКИ ЛИК У ДРАМСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ

– биографија лика;
– физичке и говорне особине;
– језгро лика, карактеристике и контракарактеристике;
– темперамент;
– односи; развој лика;
– карактер, тип и лик.

III – СЦЕНСКИ ЛИК У БАЛЕТСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ

– литерарно-музички материјал за стварање сценског лика;
– налажење мотива, сиже, либрето;
– музичка драматизација;
– стил, епоха и жанр у стварању лика.

IV – ГРУПНЕ И ИНДИВИДУАЛНЕ ВЕЖБЕ И ЗАДАЦИ

– пантомимске сцене;
– драмска обрада музичких етида кроз игру (плес);
– говорне (дијалошке) сцене.

V – СИНТЕЗА ДРАМСКИХ, МУЗИЧКИХ И ИГРАЧКИХ ЕЛЕМЕНАТА

– савремени музичко-сценски облици;
– кореодрама.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Састоји се од групних и индивидуалних вежби у којима су заступљени елементи рада са ученицима:
– пантомима;
– изражавање говором и гласом;
– драмска обрада музичких етида кроз игру (плес);
– већа сценска целина са елементима кореодраме.

ИСТОРИЈА ИГРЕ

Предмет ИСТОРИЈА ИГРЕ је значајан за будуће уметнике балета и игре, јер се кроз изучавање историјских промена у игри долази до суштинских знања из ове области. Образовањем се развија општи ниво културе ученика као и креативност која је неодвојив део будућих балетских уметника.

Основни задатак је да предмет ИСТОРИЈА ИГРЕ споји теоријско и практично знање из области игре и балета, и тиме ће омогућити дубље и богатије познавање материје као основ за стваралаштво.

Кроз предложене програме ученици ће да изучавају:
– игру у свом настанку као онтолошком делу човековог бића;
– игру као неодвојив део социјалних и политичких промена у друштву;
– историјски развој игре и естетске разлике;
– настанак балета као врхунске естетике игре;
– оформљење и развој балета у Југославији, као део наше културне баштине.

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ПРАИСТОРИЈА, колевка мита и ритуала (2)

Порекло игре – покрет, гест, знак.
Стварање мита и ритуала и повезаност са религијом.
Усложњавање форме.
Рад и игра.
Врсте и технике игара.

СТАРИ ВЕК, традиционалне културе (12)

КИНА – традиционална везаност за природу, симболички знаци, маска, стварање Пекиншке Опере.

ИНДИЈА – космички принцип игре, везаност за велике спевове Веде, Рамајана и Махабхарата, симболика и богатство форми.

ЕГИПАТ – религиозне и државне свечаности; врсте игара, Озирисов култ и ритуал као зачетак театарске игре.

ГРЧКА – идеал споја духа и тела као хармоније света, митологија и игра, врсте игара (религиозне, сценске, државне и сеоске свечаности), естетске вредности.

РИМ – наслеђе Етрурије, утицај Грчке, врсте религиозних и световних игара; Развој пантомиме.

СРЕДЊИ ВЕК, декаденција, забрана и балска игра (10)

ВИЗАНТИЈА – античко наслеђе и источњачко богатство, врсте игара, утицај хришћанства.

ЗАПАДНО ЦАРСТВО – рани феудализам, утицај хришћанства, народне игре, пантомимичари, улични играчи и певачи.

Балске игре. Етикеција.

Развијени феудализам, дворске игре, утицај народних игара.

Басадансе.

НОВИ ВЕК, стварање балета (20)

РЕНЕСАНСА – италијански карневали, стварање опере и игра као саставни део опере. Појава учитеља игре. Канонозација балета. Прве балетске књиге.

BALLET DE COUR, дворски балет у Француској у време Катарине Медичи, алегоријски балети, одвајање балета од опере.

Први професионалци.

БАРОК – Луј XIV, дворски балети Молијера и Лилија.

Симетрија и структура. Стварање Академије. Развој професионализма.

РЕФОРМА – врхунац балетског формализман XVII и XVIII века. Развој балетске технике и маниризма. Садржај и форма.

Реформа балета.

IV РАЗРЕД
(2 час недељно, 64 часа годишње)

НОВИ ВЕК, пут ка модерном балету (16)

РОМАНТИЗАМ (8)

Идеализација и естетски кодови, стварање великих балета, звачајна имена кореографа, играча и педагога. Француска, Русија, Данска, Шведска.

РУСКИ АКАДЕМИЗАМ (8)

Гостовање великих француских кореографа и играча. Долазак Марујуса Петипа. Руски академизам. Значајни балетски уметници. Балети Петра Илича Чајковског.

XX ВЕК, експлозија игре и балета (32)

Фокинове реформе, трупа Дјагиљева, руски играчи и кореографи. Пост-фокиновско време – почетак модернизма: Француска, Енглеска, Америка. СССР модернизам и соцреализам.

НЕМАЧКА (14)

Експресионизам.

МОДЕРНА (2)

Модерна игра у Америци и утицај на Европу.

СТВАРАЊЕ БАЛЕТА У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ (4)

БАЛЕТ У ЕВРОПИ И СВЕТУ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (4)

ВЕЛИКИ ПРОБОЈИ НОВИХ ФОРМИ, СЕДАМДЕСЕТИХ (4)

ПОСТ-МОДЕРНА ИГРА И БАЛЕТ (4)

НАЧИН ОПСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Потребно је прецизно испланирати шта је најважније у датом градиву и да се то што ефикасније пренесе ученицима. Посебну пажњу треба обратити на естетске промене које дефинишу поједине епохе. Посебну пажњу треба обратити и на играчке карактеристике великих балетских стваралаца.

Зато је веома потребно да се наставник служи: фотографијама, видео и филмским материјалима. Исто тако, наставник је дужан да сам покаже како изгледа покрет у Грчкој или у доба Ренесансе, или разлику између Романтизма и Академизма, нпр.

Ово је значајно за ученике да тачно схвате и прихвате законитости и историјске промене јер ће тако лакше и боље да уђу у суштину своје будуће професије.

Познавање историје игре може да буде инспирација и за самосталан, креативан рад ученика.

ИСТОРИЈСКО-БАЛСКЕ ИГРЕ

IV РАЗРЕД
(3 часа недељно, 96 часова годишње)

РЕВЕРАНСИ И ИГРЕ XVI, XVII, XVIII И XIX ВЕКА

XVI ВЕК

– Реверанс даме;
– поклон каваљера;
– бранл;
– весели бранл;
– фарандола;
– буре;
– павана.

Игра са јастучићима из балета „Ромео и Јулија”, музика Сергеј Прокофјев, кореографија Л. Лавровски.

XVII ВЕК

– Реверанс и поклони;
– менует;
– Алеманда;
– Куранта;
– Сарабанда.

Романеска из балета „Рајмонда”, музика Александар Глазунов

XVIII ВЕК

– Реверанс и поклони;
– брзи менует;
– жига;
– класични менует (В. А. Моцарт – М. Петипа);
– Ригодон;
– Гавота;
– Талигет.

XIX ВЕК

– Реверанс и полкони;
– Француски кадрил;
– Ланс;
– Екосеза;
– Полонеза;
– Балска мазурка;
– Валс;
– Алеман;
– Гавота.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Показати по три игре из сваког периода, по избору наставника.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Методика овог предмета, за разлику од класичног балета, нема више вековну традицију, али су многи покрети и кораци из менуета, гавоте, полке, галопа итд. Ушли лексику класичне игре и нашли место у репертоару разних опера и балета.

Почев од многобројних Бранли-простих народних игара, које су у салонима дворова добијале културнији и префињенији манир, игра се све више одвајала од утицаја народне игре затварајући се у салоне XVI и XVII века.

Реформа Новера, која је изменила садржајна средства балетске уметности, доводи и до промена у балској игри XVIII века. Усложњавају се кораци, уводе се мали поскоци и скокови, компликованији цртежи игре у паровима, да би са процватом романтизма, кроз музику Моцарта, Рамоа, Глука, Штрауса, Бетовена итд. балска игра на дворовима била доведена до раскошног спектра у Менуету, Гавоти, контрадансима, Лансу, полонези, валсу итд.

Епизоде из позоришног репертоара, опере и балета, захтевају од завршених ученика средње балетске школе познавање дворске игре на дворовима од XVI до почетка XX века па је циљ овог предмета да код ученика васпитава танани осећај за држање свог тела, однос према особености костима и карактер покрета. Да научи правилно опхођење према партнеру, и другима који га окружују, што у исто време доприноси већој образованости и играчкој култури.

Задатак педагога је да кроз игре разних епоха и стилова развија код ученика укус, уметнички израз и елеганцију покрета будућег играча.

ЛИТЕРАТУРА

М. Васиљева-Рождественскаја: Историско Битавај танец (издање „Уметност”, Москва, 1963.)

Н. П. Ивановски: „Игре са балова XV – XIX века”, у редакцији М. Слонимскаво, издање штампарије „Уметност”, Лењинград-Москва, 1948.

ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

I РАЗРЕД
(12 часова недељно, 420 часова годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Ronde de jambe en l’air en dehors et en dedans:
а) double на целом стопалу, на полупрстима и са завршетком на demi plié
б) на 90 степени en face и са завршетком у пози на целом стопалу и на полупрстима (1 – 2 ronds)
в) sauté
2. Flic-flac en tournant en dehors et en dedans из позе у позу на 45 и 90 степени
3. Battement developpé:
а) tombé у позе завршавајући врхом прстију на под и на 90 степени
б) са кратким balancé
4. Grand temps relevé en dehors et en dedans на целој стопали и на полупрстима
5. Grand battement jeté:
а) passé на 90 степени
б) developpé (мекани battement) на полупрстима
в) balançoire (напред и назад)
г) са окретом fouetté en dehors et en dedans на 1/4 и 1/2 круга
6. Полуокрет en dehors et en dedans из позе у позу кроз passé на 45 и 90 степени на полупрстима и са plié relevé
7. Окрет fouetté en dehors et en dedans на 1/8, 1/4 и 1/2 круга са ногом подигнутом напред или назад на 90 степени:
а) на целом стопалу
б) на полупрстима
в) са plié relevé завршавајући на полупрстима
г) са полупрстију завршавајући у demi plié
8. Половина tour en dehors et en dedans са plié relevé са ногом истегнутом напред или назад на 45 и 90 степени
9. Pirouette en dehors et en dedans са temps relevé
10. Pirouette en dehors et en dedans почињући са отвореном ногом напред, у страну и назад на 45 и 90 степени
11. Tour tire-bouchon en dehors et en dedans почињући са ногом отвореном у страну на 90 степени, из позе на 90 степени и са завршетком у велике позе (1 – 2 окрета)

12. Tour fouetté на 45 степени en dehors et en dedans
13. Port de bras са ногом подигнутом на 90 степени напред и назад
14. Pirouette en dehors et en dedans са завршетком у позе на 45 и 90 степени (1 – 2 окрета)
15. Pirouette en dehors et en dedans почињући са ногом у положају sur le cou de pied
16. Flic ca pirouette en dehors et en dedans почињући са отвореном ногом из II позиције на 45 степени

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Battement fondu en tournant en dehors et en dedans на 1/4 круга
2. Battement double frappé en tournant en dehors et en dedans на 1/8 и 1/4 круга прстима на под и на 30 степени
3. Battement battu sur le cou de pied напред и назад en fase et épaulement
4. Petit battement sur le cou de pied en tournant en dehors et en dedans на целој стопали и на полупрстима
5. Flic-flac en tournant en dehors et en dedans са завршетком у V и IV позицији из позе у позу и на 45 степени
6. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans:
а) double на целој стопали, на полупрстима у са завршетком у demi plié
б) en tournant на целој стопали и на полупрстима на 1/8 круга
в) на 90 степени на целој стопали (1 – 2 ronds)
7. Battement relevé lent и battement developpé у позама IV arabesque и écartée на полупрстима и са plié relevé
8. Battement developpé:
а) tombé en face и у позама са завршетком прстима на под и на 90 степени
б) balotté
9. Demi rond et rond de jambe developpé en dehors et en dedans en face из позе у позу на полупрстима, на demi plié и са plié relevé
10. Grand battement jeté:
а) на полупрстима
б) developpé (меки battement) на полупрстима
в) balancé á la second у I и V позицији
11. Tour lent en dehors et en dedans у великим позама:
а) из позе у позу (без рада и са радом корпуса)
б) на demi plié
12. Grand temps relevé en face en dehors et en dedans
13. Battement divise en quart
14. Наклон и подизање корпуса у позицији I и III arabesque
15. Grand fouetté en face ca coupé-корака завршавајући у attitude éfacée, I и II arabesque и обратно у позу éfacée напред
16. Grand fouetté en éffacée
17. Окрети en dehors et en dedans из позе у позу кроз passé на 45 и 90 степени и са plié relevé
18. Pirouette en dehors et en dedans из II, IV и V позиције (2 окрета) са завршетком у V позицији и прстима на под
19. Pirouette en dehors et en dedans ca temps relevé (1 – 2 окрета)
20. Pirouette en dehors et en dedans ca temps sauté из V позиције и са pas echappé на II и IV позицији (1 – 2 окрета)
21. Pirouette en dehors et en dedans са ногом у положају sur le cou de pied и у пози 45 степени напред, по један за редом (2, 4, 6 не стављајући ногу у V позицију)
22. Pirouette et pirouette tire-bouchon en dehors et en dedans sa grand plié из I и V позиције
23. Pirouette tire-bouchon en dehors et en dedans из V и IV позиције (1-2 окрета)
24. Pirouette en dehors et en dedans ca pas tombé
25. Tour fouetté на 45 степени (4 – 8)
26. Tour en dehors et en dedans у свим великим позама из IV и II позиције
27. Pirouette en dehors ca degagé по правој линији и по дијагонали (4-8)
28. Pirouette en dedans ca coupé-кораком по дијагонали (pirouette piqué 4 – 8)
29. Tours chaines (8 – 16)
30. Temps lié par terre sa pirouette en dehors et en dedans

ALLEGRO

1. Enterchat-quatre са померањем
2. Royale са померањем
3. Pas assemblé en tournant (по 1/4 окрета)
4. Petit pas jeté battu
5. Pas balotté (врхом прстију на под и на 45 степени)
6. Pas failli напред и назад
7. Sissonne fondu
8. Sissonne simple en tournant en dehors et en dedans (цео окрет)
9. Sissonne ouverte par developpé en tournant en dehors et en dedans отварајући ногу у страну на 45 степени
10. Grand sissonne tombé у свим правцима и позама
11. Pas ballonné battu у страну без померања и са померањем
12. Pas brisé напред и назад
13. Grand pas jeté напред у позана: attitude, croisée, III, I и arabesque, attitude effacée помоћу coupe-корака, из V позиције и са pas glissade
14. Grand pas chat
15. Grand temps lié sauté напред и назад
16. Temps levé у позама на 90 степени
17. Pas cabriole на 45 степени напред и назад помоћу: coupe-корака, pas glisade, sissonne tombé, sissonne ouverte
18. Temps glissé (клизеће померање напред и назад на demi plié) у позама I, II, III arabesque
19. Pas emboité en tournant en dehors et en dedans са померањем у страну у по дијагонали (4 -6)
20. Tour en l'air по један окрет за редом (2 – 3 окрета)
21. Tour en l'air (2 окрета)
22. Grand sissonne tombé a la seconde у комбинацији са pas de bourrée са померањем по правој линији и по дијагонали
23. Pas jeté fermé на 45 степени у свим правцима и на позе
24. Pas ballonné помоћу coupé -корака на пола окрета
25. Grand pirouette (мушки разред)
26. Petit pas jeté en tournant на 1/2 окрета са померањем у страну и по дијагонали
27. Rond de jambe en l'air saute en dehors et en dedans помоћу sissonne ouverte и из V позиције
28. Grand pas assemblé у страну и напред и epaulement помоћу coupé-корака, из V позиције, pas glissade, sissonne tombé, developpé-tombé напред

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Pas jeté en tournant по 1/2 окрета с померањем у страну и по дијагонали
2. Sissonne ouvert на 45 степени en tournant en dehors et en dedans на 1/2 и 1/4 окрета
3. Grande sissonne ouvert у свим правцима и на позе с померањем (écartée и 4. arabesque без померања)
4. Pas tombé из позе у позу на 90 степени
5. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans на 45 степени
6. Окрети fouetté en dehors et en dedans на 1/4 круга из позе у позу с ногом подигнутом на 45 и 90 степени
7. Relevé на једној нози у позама на 45 и 90 степени са померањем напред (2 – 4 – 6)
8. Grand fouretté en face с coupé-кораком, завршавајући у пози attitude éfface, I и II arabesque
9. Soutenu en tournant en dehors et en dedans на 1/2 и цели окрет почињући из позе на 45 и 90 степени, са завршавањем на plié
10. Pas glissade en tournant с померањем по дијагонали (8 – 16)
11. Pas emboité en tournant с померањем у страну и по дијагонали
12. Pirouette en dehors et en dedans с V и IV позиције (2 окрета)
13. Pirouette en dehors с V позиције по један за редом (8 – 16)
14. Pirouette en dehors et en dedans помоћу pas tombé
15. Pirouette en dehors et en dedans из V и IV позиције са завршетком у пози, прстима на поду
16. Pirouette en dehors с degagé по правој и по дијагонали
17. Pirouette en dedans с coupé-кораком по дијагонали (pirouette piqué, 4 – 8)
18. Tour на 45 степени (4 – 8)
19. Tour chainé (4 – 8)
20. Pas emboité sur le coup de pied en face на месту и с померањем (4 – 8)
21. Grand battement jeté у свим правцима и на све позе
22. Pas de bourrée suivi у свим правцима и по кругу
23. Pas couru у разним правцима

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Показати све облике rond de jambe en l'air en dehors et en dedans
2. Flic-flac en tournant en dehors et en dedans из позе у позу

3. Battement developpé tombé у позе завршавајући врхом прста на поду и на 90 степени
4. Grand battement jeté са окретом fouetté en dehors et en dedans на 1/4 и 1/2 круга
5. Окрет fouetté en dehors et en dedans на 1/2 круга са ногом подигнутом напред или назад на 90 степени
6. Pirouette en dehors et en dedans са temps relevé
7. Pirouette en dehors et en dedans почињући са ногом отвореном у страну на 45 степени
8. Tour fouetté на 45 степени en dehors et en dedans

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Flic-flac en tournant en dehors et en dedans са завршетком у V и IV позицији и из позе у позу на 45 степени
2. Battement fondu tournement на 1/4 круга en dehors et en dedans
3. Battement developpé balotté
4. Tour lent en dehors et en dedans у великим позама, из позе у позу са радом корпуса
5. Grand fouetté en éffacée
6. Pirouette en dehors et en dedans из II, IV и V позиције (20 окрета) са завршетком у V позицији
7. Tour en dehors et dedans у великој пози из IV и II позиције
8. Pirouette en dehors са degagé по дијагонали
9. Pirouette en dedans са coupé кораком по дијагонали (pirouette piqué)
10. Tour chainé
11. Temps lié par terre са pirouette en dehors et en dedans

ALLEGRO

1. Pas assemblé en tournant по 1/4 окрета
2. Pas jeté battu
3. Pas failli напред и назад
4. Sissonne ouverte par developpé en tournant en dehors et en dedans отварајући ногу у страну на 45 степени
5. Pas brisé напред
6. Grand pas jeté напред у позама: a attitude croisée, I arabesque и attitude éffacée
7. Grand temps lié sauté напред
8. Tour en l'air по један окрет за редом
9. Pas jeté fermé
10. Rond de jambe en l'air sauté
11. Grand pas assemblé у страну

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Pas jeté en tournant по 1/2 окрета с померањем у страну
2. Sissonne ouverte на 45 степени en tournant en dehors et en dedans на 1/4 и 1/2 окрета
3. Rond de jambe en l'air en dehors et en dedans на 45 степени
4. Relevé на једној нози у позама на 45 степени са померањем напред
5. Grand fouetté en face с coupé-кораком, завршавајући у позама attitude éffacée, I и II arabesque
6. Pas glissade en tournant с померањем по дијагонали
7. Pirouette en dehors et en dedans с V и IV позицијом (2 окрета)
8. Pirouette en dehors с degagé по дијагонали
9. Pirouette en dedans с coupé-кораком по дијагонали (pirouette piqué)
10. Tour fouetté на 45 степени (4 – 8)
11. Tour chainé

II РАЗРЕД
(12 часова недељно, 420 часова годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Battement développé с брзим demi rond en dehors и en dedans или en dedans и en dehors (d'ici de là)
2. Port de bras са радом корпуса на свим позама на 90 степени
3. Tour fouetté на 90 степени из позе у позу

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 90 степени на полупрстима и са завршавањем у позе
2. Flic-flac en tournant из позе у позу на 90 степени
3. Port de bras са радом корпуса у позама на 90 степени
4. Grand temps relevé en tournant en dehors и en dedans на 1/4, 1/2 и цео окрет
5. Grand temps lié са pirouette tiré-bouchon en dehors и en dedans с demi plié и grand plié
6. Grand temps lié с прелазом на tour tiré-bouchon или á la seconde en dehors и en dedans
7. Grand fouetté en dedans en tournant на III arabesque и en dehors на позу croisée и effacée напред (кроз á la second)
8. Pirouette en dehors и en dedans из V, IV и II позиције и temps relevé са завршавањем у позе на 45 и 90 степени, и са прстима на поду, на demi plié (2 окрета)
9. Pirouette en dehors и en dedans почињући из позе на 45 и 90 степени и завршавањем у IV и V позицији (1-2)
10. Tour fouetté на 45 степени (8-16)
11. Tour en dehors и en dedans у свим великим позама с IV и II позицијом (2 окрета)
12. Tour en dehors и en dedans у свим великим позама помоћу: pas tombé, coupé-корак, с pas echappé на II и IV позицији (1-2)
13. Tour en dehors и en dedans у великим позама с plié relevé по 1/2 окрета један за другим (2-4)
14. Tour chainé (16)
15. Preparation за tour en dehors и en dedans у великим позама из grand plié-а и продужетком у tour lent
16. Pirouette en dehors из V и II позиције и en dedans из IV позиције, завршавајући на колену (мушки classe)
17. Grand pirouette á la seconde en dehors (4-8) – мушки classe
18. Renversé na croisée en dehors и en dedans
19. Quatre pirouettes са VI port de bras (1 окрет)
20. Pirouette en dehors и en dedans с pas assemblé
21. Италијански adagio с IV port de bras

ALLEGRO

1. Pas jeté fondu
2. Pas brisé dessus-dessous
3. Pas ballotté на 90 степени
4. Pas jeté ballotté (pas de zephir)
5. Sissonne fermé battu (мушки classe)
6. Sissonne ouverte battu (мушки classe)
7. Double rond de jambe en l'air sauté en dehors и en dedans
8. Pas gargouillade
9. Pas soubressaut
10. Entrechat six
11. Pas echappé са entrechat six са II позиције
12. Grand pas assemblé battu
13. Grand pas assemblé en tournant с померањем у страну, с coupé-корака и са померањем по дијагонали напред и назад помоћу coupé-корака и pas chassé (почети са пола окрета)
14. Rond de jambe en l'air sauté на 90 степени en dehors и en dedans
15. Sissonne ouverte en tournant по 1/2 окрета en dehors и en dedans с кретањем на све позе на 45 степени
16. Sissonne ouverte en tournant по 1/2 окрета и на све позе на 45 степени
17. Sissonne tombé en tournant en dehors и en dedans у свим правцима и позама
18. Temps lié sauté en tournant en dehors и en dedans
19. Grand pas jeté на све позе и са свих прилаза
20. Grand jeté pas de chat
21. Pas jeté passé на 45 и 90 степени напред помоћу coupé-корака, pas couru и sissonne tombé
22. Grand fouetté sauté en face из позе у позу
23. Petit pas jeté en tournant на 1/2 окрета с померањем у страну и по дијагонали
24. Grand pas jeté en tournant с croisée на croisée помоћу tombé coupé назад
25. Tour en l'air (2 окрета) мушки classe
26. Tour en l'air с преносом ноге назад под колено са завршавањем у IV позицији en face и croisée (мушки classe)
27. Sissonne simple en tournant en dehors и en dedans (2 окрета – мушки classe)
28. Grand sissonne ouverte en tournant на 1/2 окрета en dehors и en dedans с померањем у свим позама
29. Jeté battu en tournant по 1/2 окрета с кретањем у страну и по дијагонали

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Pas de bourrée suivi у свим правцима и по кругу
2. Double rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 45 степени

3. Grand rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 90 степени
4. Relevé на једној нози у свим позама на 45 и 90 степени:
а) с померањем у назад
б) en tournant en dehors и en dedans на 1/4 и 1/2 окрета
5. Grande fouetté en face с coupé-корака завршавајући у позе Attitude effacée, I и II arabesque, и обрнуто завршавајући у позу effacée напред
6. Grand fouetté en effacée напред и назад
7. Pirouette en dehors с V позиције с кретањем напред по дијагонали
8. Pirouette en dehors и en dedans с ногом у положају sur le coup de pied (не стављајући ногу у V позицију 4-8)
9. Pirouette en dehors на позу attitude на 45 степени напред, по један за редом не стављајући ногу у V позицију (4-8)
10. Tour en dedans на велике позе: á la sevond, attitude, arabesque, tire-bouchon, помоћу coupé-корака и pas tombé, и из IV позиције
11. Renversé на croisée en dehors и en dedans
12. Tour chainé (16)
13. Temps levé sur le coup de pied напред и назад en face и у позама attitude croisée и effacée, и на 45 степени с померањем (скакање на прстима)
14. Два pirouettes с различитих пријема: en dedans – с кораком на истегнуту ногу и са relevé tombé; en dehors s degagé
15. Tour fouetté на 45 степени (8-16)
16. Pas ballonné на месту и са кретањем

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Battement développé с брзим demi rond en dehors и en dedans или en dedans и en dehors (d'ici de là)
2. Port de bras са радом корпуса на свим позама на 90 степени
3. Tour fouetté на 90 степени из позе у позу

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 90 степени на полупрстима и са завршавањем у позе
2. Port de bras са радом корпуса у позама на 90 степени
3. Grand temps leé са pirouette tire-bouchon en dehors и en dedans са demi plié-а и са grand plié-а
4. Grand fouetté en dedens en tournant на III arabrsque и en dehors на позу croisée и effacée напред
5. Pirouette en dehors и en dedans из V, IV и II позиције и temps relevé са завршавањем у позе на 45 и 90 степени и са прстима на поду, на demi plié (2 ократа)
6. Tour fouetté на 45 степени (8-16)
7. Tour en dehors и en dedans у свим великим позама с IV и V позиције (2 окрета)
8. Tour en dehors и en dedans у свим великим позама помоћу: pas tombé, coupé-корак, с pas échappé на II и IV позицији
9. Tour en dehors и en dedans у великим позама с plié relevé по 1/2 окрета један за другим (2-4)
10. Tour chainé (16)
11. Preparation за tour en dehors и en dedans у великим позама из grand plié-а и продужетком у tour lent
12. Renversé на croisée en dehors и en dedans

ALLEGRO

1. Pas jeté fondu
2. Pas brisé dessus-dessous
3. Sissone fermé battu (мушки classe)
4. Sissone ouverte battu (мушки classe)
5. Double rond de jambe en l'air sauté en dehors и en dedans
6. Grand pas assemblé battu
7. Grand pas assemblé en tournant с померањем у страну, с coupé корака и са померањем по дијагонали напред и назад помоћу coupé– корака и pas chassé
8. Sissone ouverte en tornant по 1/2 окрета en dehors и en dedans с кретањем на све позе на 45 степени
9. Sissone ouverte en tournant по 1/2 окрета par développé en dehors и en dedans на све позе на 45 степени
10. Sissone tombé en tournant en dehors и en dedans у свим правцима и позама
11. Temps lié sauté en tournant en dehors и en dedans
12. Grand pas jeté на све позе и са свих прилаза
13. Grand jeté pas de chat
14. Pas jeté passé на 45 степени
15. Grand fouetté sauté en face из позе у позу
16. Grand pas jeté en tournant с croisée на croisée помоћу tombé coupé назад
17. Tour en l'air (2 окрета) мушки classe
18. Grand sissone ouverte en tournant на 1/2 окрета en dehors и en dedans с померањем у свим правцима

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Pas de bourrée suivi у свим правцима и по кругу
2. Double rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 45 степени
3. Grand rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на 90 степени
4. Grande fouetté en face с coupé корака завршавајући у позе attitude effacée, I и II arabesque, и обратно завршавајући у пози effacée напред
5. Pirouette en dehors са V позиције са кретањем напред по дијагонали
6. Tour en dedans на велике позе (по избору)
7. Renversé на crousée en dehors
8. Tour chainé (16)
9. Скакање на прстима (по избору)
10. Tour fouetté на 45 степени (8-16)
11. Pas balloné на месту и са кретањем

III РАЗРЕД
(12 часова недељно, 384 часа годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Grand battement jetés demi rond и grand rond de jambe en dehors и en dedans.
2. Tour en dehors и en dedans почињући из велике позе (2 окрета).

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Tour lent en dehors и en dedans у свим великим позама на полупрстима.
2. Grand fouetté en tournant en dedans на позу I arabesque-а и en dehors на позу effacée напред.
3. Pirouette en dehors и en dedans с IV, II и V позиције (2-3 окрета за женски classe и 3 и више окрета за мушки classe).
4. Tour у великим позама са свих прилаза (2 окрета).
5. Прелаз из tour en dehors и en dedans на великој пози на tour en dehors и en dedans.
6. Два tour en dehors и en dedans на великој пози с grand plié-а.
7. Grand pirouette à la second en dehorc (8-16) – мушки клас.
8. Grand pirouette en dehors и en dedans на I и III arabesque са поскоцима – petit temps sauté.
9. Quatre pirouettes с VI port de bras (2 окрета).
10. Grand fouetté en tournant en dedans на attitude croisée (италијански).
11. Tour en dehors и en dedans из позе у позу.
12. Tour en dehors и en dedans на велике позе с прилаза temps relevé.
13. Grand fouetté en tournant из позе у позу en dehors и en dedans.
14. Tour на велике позе с прилаза grand rond de jambe из IV позиције en dehors и en dedans.
15. Renversé en ecartée en dedans с IV arabesque-а.
16. Renversé с прилаза grand rond de jambe developpé.
17. Tour fouetté (16 – 32).

ALLEGRO

1. Pas brisé напред и назад en tournant по 1/4 окрета.
2. Sissonne fermé battu у свим правцима и позама.
3. Sissonne ouverte battu на 45 степени у свим правцима и позама.
4. Grand pas assemblé battu en tournant.
5. Grand sissonne renvercé en dehors и en dedans.
6. Grand sissonne tombé en tournant en dehors и en dedans.
7. Grand temps lié sauté en tournant en dehors и en dedans.
8. Grand pas jeté у пози I и II arabesque-а са кретањем по кругу са свих прилаза.

9. Grand pas jeté passé с бацањем ногу у страну и завршавањем у пози croisée и efacée напред и назад.
10. Grand pas jeté renversé.
11. Pas de ciseaux.
12. Grand pas de basque.
13. Pas cabriole fermé у свим правцима и позама на 45 степени.
14. Grand cabriole напред и назад на све позе с прилаза: coupé-корак, pas glissade, sissonne tombé.
15. Grand fouetté sauté en tournant на I, III и IV arabesque кретањем по дијагонали.
16. Grand fouetté cabriole на позу I, II и IV arabesque и effacée назад с кретањем по дијагонали.
17. Saut de basque страну и по дијагонали с прилаза coupé-корак, pas chassé.
18. Pas jeté entrelacé на effacée и croisée по правој и дијагонали, с прилаза: coupé-корак, pas chassé.
19. Pas jeté en l'air en tournant на attitude effacée с прилаза sissonne tombe coupé.
20. Pas jeté par terre и pas jeté en l'air en tournant на I arabesque по дијагонали.
21. Tour sissonne tombé на effacée и croisée по дијагонали за редом („блинчики").
22. Grand fouetté sauté en effacée.
23. Grand fouetté sauté en tournant en dedans на I и III arabesque (мушки class).
24. Temps. cuisse.
25. Grand sissonne soubresaut (мушко classe).
26. Pas cabriole за редом с кретањем по дијагонали у пози I arabesque-а (4-8) мушки classe.
27. Sissonne tombé en tournant с кретањем напред, за редом (2 окрета) мушки classe.
28. Grand pas jeté en tournant за редом по дијагонали и по кругу, мушки classe.
29. Tour en l'air са завршавањем на IV позицији (2 окрета) – мушки classe.
30. Double rond de jambe en l'air sauté en dehors са прелазом на велику позу на другу ногу.
31. Tour pas de chat-pas de bourrée en tournant по дијагонали и по кругу.

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Grand sissonne ouvert на позу I arabesque-а са клизећим одскоком напред.
2. Grand fouett– en tournant en dedans на III arabesque и en dehors на позу crois–е напред.
3. Grand fouett– en tournant na attitude crois–е (италијански).
4. Tour fouett– на 45 степени (16-24).
5. Tour en dehors и en dedans на велике позе с pli– relev– по један заредом (2-4).
6. Tour на велике позе en dehors и en dedans с прилаза: цоуп -корак, пас томб , ИВ позиција.
7. Пас глиссаде ен тоурнант по кругу (16).
8. Тоур ен деданс с цоуп -кораком по кругу (пироуетте пиљу).
9. Тоур en dehors с дегаг по дијагонали у пози: еффац е, ецарт е и цроис е напред на 90 степени.
10. Темпс лев на позе аттитуде цроис е и еффац е ен тоурнант (скакање на прстима).
11. Тоур цхаин по дијагонали на еффац е и цроис е (у различитој комбинацији и бржем темпу).
12. Сиссонне ла сецонде и меко, са савијањем у колену, спуштање ноге у ИВ позицију (варијација Ауроре из балета „Зачарана лепотица").
13. Пироуетте en dehors и ен деданс с ногом у положају сур ле цоуп де пиед (не спуштајући ногу у В позицију) – 16 окрета.
14. Ентрецхат љуатре (на прстима) – 4 скока.
15. Роцал (на прстима).
16. Ронд де јамбе ен л'аир саут с кретањем по дијагонали (8).
17. Пас цоуп сур ле цоуп де пиед заредом с кретањем (8).
18. Пас баллонн на еффац е и цроис е са скоком и кретањем по дијагонали (8).

ГОДИШЊИ ИСПИТ
EXERCICES КОД ШТАПА
Показати обе нове методске јединице.
EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ
Приказати, у комбинацијама, све нове методске јединице.
ALLEGRO
Показати све скокове из програма овог разреда.
EXERCICES НА ПРСТИМА
Показати све методске јединице из програма овог разреда.

ИВ РАЗРЕД
(12 часова недељно, 384 часа годишње)
EXERCICES КОД ШТАПА
Све вежбе су урађене у претходним разредима.
EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Гранд пироуетте ла сецонд en dehors са поскоцима – пет темпс саут – мушки classe.
2. Тоур en dehors и ен деданс на велике позе по 2 окрета заредом.
3. Тоур цхаинес по кругу.
4. Гранд пироуетте (16 окрета) – мушки classe.
5. Гранд темпс релев с 2 тоур-а en dehors и ен деданс.
6. Један-два тоурс са велике на велику позу (с ла сецонд на И arabesque, с arabesque на тире-боуцхон итд.).

ALLEGRO

1. Саут де басљуе са заустављањем на велику позу цроис е и еффац е по дијагонали назад с прилаза: цоуп -корак, пас де боур е, пас цхасс .
2. Саут де басљуе по кругу с пас боур е и пас цхасс .
3. Гранд сиссонне ла сецонд де вол ен тоурнант с прилаза: цоуп -корак, пас де боур е, пас цхасс , у страну и по дијагонали с кретањем напред и назад.
4. Пас јет ен л'аир ен тоурнант на И arabesque по кругу.
5. Пас јет ентрелац по кругу с прилаза: корак, пас де боурр е, пас цхасс .
6. Гранд јет ен тоурнант на аттитуде еффац е са сиссонне томб цоуп по дијагонали, с пас де боурр е.
7. Гранд ассембл ентрецхат сиц де вол .
8. Гранд сиссонне оуверте батту на све позе и са усложњеном заноском (мушки classe).
9. Пас цабриоле заредом по дијагонали у позама И и ИИ arabesque-а, с окретом на 1/2 круга (4-8) – мушки classe.
10. Гранд фоуетт цабриоле батту (мушки classe).
11. Гранд сиссонне оуверте ен тоурнант en dehors и ен деданс са завршавањем на све позе (мушки classe).
12. Револтаде са завршавањем на И и ИИ arabesque (мушки classe).
13. Тоур ен л'аир са завршавањем на једно колено (два окрета).
14. Пас јет ентрелац са заноском у страну, по дијагонали напред и назад, по кругу (мушки classe).
15. Гранд цабриоле доубле на све позе (мушки classe).
16. Гранд пас ассембл ен тоурнант (два окрета), у страну по дијагонали и по кругу (мушки classe).
17. Саут де басљуе (два окрета – мушки classe).
18. Гранд пас јет ен тоурнант по кругу у пози аттитуде еффац е с прилаза цоуп (мушки classe).
19. Тоур ен л'аир заредом (2+2 – мушки classe).
20. Јет ентрелац са заноском и задржавањем на разне позе (мушки classe).
21. Гранд пас ассембл ен тоурнант са заноском у страну, по дијагонали и по кругу (мушки classe).
22. Ентрецхат-септ (мушки classe).
23. Ентрецхат-хуит (мушки classe).

EXERCICES НА ПРСТИМА

1. Гранд фоуетт ен тоурнант ен деданс на И arabesque и en dehors у позу еффац е напред.
2. Тоур en dehors и ен деданс ла сецонд на велику позу са ИВ позиције и са свих приаза (2 окрета).
3. Тоур фоуетт на 45 степени (32).
4. Гранд ронд де јамбе ренверс en dehors и ен деданс.
5. Тоур сур ле цоуп де пиед, не спуштајући ногу на В позицију (32).
6. Гранд фоуетт с ла сецонд на тире-боуцхон ен деданд и en dehors (4-8).
7. Комбинација врћења по дијагонали и по кругу: цхаин , глиссаде ен роурнант,
ембо т , у бржем темпу.
8. Фоуетт с гранд ронд en dehors и ен деданс.
9. Ронд де јамбе ен л'аир саут с кретањем по дијагонали (16).
10. Пас баллонн на еффац е и цроис е са скоком и кретањем по дијагонали (16).

11. Пас цоуп сур ле цоуп де пиед заредом с кретањем (16).

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Показати комплетно градиво из претходних разреда у сложеном виду, укључујући и методске јединице ИВ разреда. Испит се састоји од EXERCICES КОД ШТАПА, EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ, ALLEGRO и за девојке EXERCICES НА ПРСТИМА.

РЕПЕРТОАР

И РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

И ПОЛУГОДИШТЕ

Адолф Адам – ЖИЗЕЛА – ВАЛЦЕР и СЕЉАЧКА ИГРА из И чина (Л. И. Лавровски)

ИИ ПОЛУГОДИШТЕ

Адолф Адам – ЖИЗЕЛА – УЛАЗАК ВИЛА из ИИ чина (Л. И. Лавровски)

Уколико педагог одлучи да је потребно, могуће је проширити овај обавезни део репертоара.

Према броју мушкараца у разреду наставник те године одабира репертоар за њих.

ИИ РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

И ПОЛУГОДИШТЕ

Лудвиг Минкус – БАЈАДЕРА – УЛАЗАК СЕНКИ из ИИИ чина (М. Петипа)

ИИ ПОЛУГОДИШТЕ

Лудвиг Минкс – БАЈАДЕРКА – ПАС ДЕ ТРИОС из ИИИ чина (ЕНТР Е, ВАРИЈАЦИЈЕ и ЦОДА).

Уколико педагог одлучи да је потребно, могуће је проширити овај обавезни део репертоара.

Према броју мушкараца у разреду наставник те године одабира репертоар за њих.

ИИИ РАЗРЕД

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

И ПОЛУГОДИШТЕ

П. И. Чајковски – ЛАБУДОВО ЈЕЗЕРО – (М. Петипа-Иванов, Парлић) – ПАС ДЕ ТРИОС из И чина (само варијације или цео), УЛАЗАК ЛАБУДОВА, ПАС ДЕ ТРИОС, ПАС ДЕ ЉУАТРЕ и ВАРИЈАЦИЈЕ ОДЕТЕ из ИИ чина.

ИИ ПОЛУГОДИШТЕ

П. И. Чајковски – ЗАЧАРАНА ЛЕПОТИЦА – (М. Петипа) – ЦЕО ПРОЛОГ, ФЛОРИНА (варијација из ИИИ чина), ПЛАВА ПТИЦА (мушка варијација).

(Бурновил) – ВАРИЈАЦИЈЕ по избору

Према броју мушкараца у разреду наставник те године одабира репертоар за њих.

ИВ РАЗРЕД

(4 часа недењно, 128 часова годишње)

Ф. Шопен – ШОПЕНИЈАНА – ГРУПА и ВАРИЈАЦИЈЕ по избору

ПЕТРУШКА – (М. М. Фокин) – МУШКА ВАРИЈАЦИЈА

(Бежар) – ВАРИЈАЦИЈА по избору

(Баланшин) – ВАРИЈАЦИЈА по избору

(Нојмајер) – ВАРИЈАЦИЈА по избору

(Мак Ек) – ВАРИЈАЦИЈЕ по избору

(Д. Парлић) – ВАРИЈАЦИЈЕ или ДУЕТ по избору

Уколико педагог одлучи да је потребно, могуће је проширити листу наведених дела. Сва дела нису обавезна за све ученике. Поделу урадити на основу техничких и креативних способности ученика.

Према броју мушкараца у разреду наставник те године одабира репертоар за њих.

КЛАВИР

И РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске скале паралелно и супротно у осминама кроз две октаве, паралелно у триолама кроз три октаве; трозвуци разложено и симултано кроз две октаве. Хроматска лествица у четвртинама кроз две октаве.

Молске скале само паралелно.

ШКОЛЕ ЗА КЛАВИР

Јела Кршић, Николајев, Бајер

ЕТИДЕ

Диверноа op. 176, Лемоан op. 37, Хелер – лакше, Бертини op. 100 – избор

СОНАТИНЕ

Ванхал, Клементи, Хаслингер, Асндре, Бетовен

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Обухватити дела композитора из најмање три епохе. Једна композиција треба да буде клавирска пратња за соло инструмент или композиција за чертири руке (Јела Кршић: „Засвирајмо заједно" И свеска)

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) шест етида различитих техничких захтева;

б) једна сонатина или више ставова из разних сонатина различирог карактера;

в) пет композиција различитог карактера.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Једна етида;
3. Једна цела сонатина;
4. Један комад по избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

ИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

СКАЛЕ

Дурске скале кроз четири октаве паралелно и супротно у шеснаестинама, молске само паралелно, мало и велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно; доминантни и умањени четворозвук разложено и симултано четворогласно кроз две октаве паралелно.

Хроматска лествица кроз четири октаве у осминама.

ЕТИДЕ

Черни op. 849 и op. 299 И и ИИ свеска – лакше

Беренс op. 88 и op. 61 – избор

Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција залађивање техничких проблема И и ИИ

Хелер op. 100 – избор етида

ПОЛИФОНИЈА

Ј. С. Бах: Мале композиције за клавир

Ј. С. Бах: Мали прелудијуми – избор

Вера Богдановић: Музика предкласичара

СОНАТИНЕ

Клементи, Кулау, Чимароза, Скарлати, Хајдн, Моцарт, Бетовен

КОМПОЗИЦИЈЕ ПО СЛОБОДНОМ ИЗБОРУ

Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за ИВ разред

Вера Богдановић: Музика класичара и романтичара

Р. Шуман: Листићи из албума, Албум за младе

Домаћи композитори за мале пијанисте И и ИИ свеска

Јела Кршић: Засвирајмо заједно И и ИИ свеска – за четворо-ручно свирање

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА

а) 10 етида различитих техничких захтева;

б) три полифоне композиције;

в) две целе сонатине;

г) три слободне композиције различитог карактера;

д) две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента или четвороручно.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна скала;
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна цела сонатина;
5. Комад по слободном избору.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ СЕ ИЗВОДИ НАПАМЕТ

КЛАСИЧНА ПОДРШКА

ИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ПАРТЕРНА ПОДРШКА

ПОДРШКА УЧЕНИЦЕ – ОБЕМА РУКАМА ЗА СТРУК

Релев из позиције на обе или једну ногу

Д велопп на 45 степени на све велике позе класичног балета

Д велопп , д велопп пасс , гранд ронде де јамб – са променом поза на истој нози ослонца

Разни облици великог порт де брас

Покрети који повезују и помажу са завршавањем у малим и великим позама класичног балета (комбинације темпс ли на 90 степени може бити пример)

Непотпуни окрети (1/4 и 1/2 круга)

Окрети типа баттемент, соутену, гранде фоутт ен фаце

Тоур лент један до два окрета

Окрети из В и ИВ позиције en dehors и ен деданс (на крају године два окрета)

Подршка ученице у „падајућим" позама са прелазом у друге позе

ПОДРШКА УЧЕНИЦЕ ОБЕМА РУКАМА ЗА ДВЕ РУКЕ (за шаке и чланке)

У свим малим и великим позама у статичним положајима

Основни окрет за 360 степени (ученик стоји иза ученице и не мења свој положај а руке пролазе кроз три позиције)

Тоур лент у пози Аттитуде:

а) ученица се држи обема рукама за једну руку ученика (за шаку и раме)

б) ученик подржава ученицу за шаку или за чланке једне и друге руке

ПОДРШКА ЈЕДНОМ РУКОМ (за шаку или чланке)

У свим великим позана класичног балета у статичном положају

ВАЗДУШНА ПОДРШКА

ПОДРШКА УЧЕНИЦЕ ЈЕДНЕ И ДРУГЕ РУКЕ ЗА СТРУК

Мали скокови класичног балета

ИИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ПАРТЕРНА ПОДРШКА

ПОДРШКА УЧЕНИЦЕ СА ОБЕ РУКЕ ЗА СТРУК

Сви облици гранд фоутт е ен тоурнант en dehors и ен деданс са прелазима и без прелаза са прста у деми пли

Тоур лент – одвотка по два до три и више окрета за време којих ученица неколико пута мења позу, а затим прелази на окрете en dehors и ен деданс

Окрети (по два до три, и више окрета):

а) Тоурс из свих великих поза класичног балета са завршавањем у истој пози;

б) Тоурс са кораком, са томб е на препаратион д гаг

в) Тоурс у положају ла сецонде на 90 степени и у пози аттитуде

ПОДРШКА УЧЕНИЦЕ СА ОБЕ РУКЕ ЗА ОБЕ РУКЕ (за шаке и за чланке)

Тоурс из ранијих положаја и поза, Форс ученица добија од ученика или га сама узима, одбијајући се од његове руке, ученик после почетка окрета преноси руке на струк ученице – на пример:

а) из положаја ла сецонде на 90 степени (ученици стоје лицем једно према другом)

б) из позе цроис е – „испод руке партнера" (у почетном положају ученица стију на левој нози, десна рука у ИИИ позицији, лева у другој, ученик иза ње)

в) из позе аттитуде еффац е (ученик стоји испред ученице)

Подртшка у „падајућем" И arabesque:

а) једном руком обухваћен струк, другом за подлактицу

б) за шаке или подлактицу обе руке

ДРЖАЊЕ УЧЕНИЦЕ ЈЕДНОМ РУКОМ

При извођењу ученице: д велопп , д велопп -пасс , гранд ронд де јамбе као и при разним прелазима из једне позе у другу помоћу везаних и помоћних покрета

Оштрим повлачењем руку из позе на поду у позу аттитуде и И arabesque

Лагани окретио ученице држањем за шаку, путем промене позиције њене руке, а и променом положаја саме шаке

Тоурс лент у свим великим позама класичног балета држањем за шаку или подлактицу

Окрети држећи ученицу за подлактицу у пози И arabesque:

а) у почетном положају пред окретима ученик држи ученицу за подлактицу обе руке, стојећи иза ње

б) у почетном положају ученик држи ученицу за подлактицу једне руке лицем према њој

Окрети за време којих се ученица држи за прст ученика:

а) из позе цроис е (пред фор еом ученица се држи другом руком за руку ученика)

б) у пози аттитуде (нога ученице на 45 степени) са кораком и са томб е

Подршка ученице шаком за струк:

а) кад ученица ради д велопп , гранд ронд де јамбе, д велопп -пасс

б) гранд порт де брас из позе И, ИИИ, ИВ arabesque, аттитуде еффац е, цроис е

в) тоур лент у свим великим позама класичног балета

Подршка ученице у „падајуће" положаје и позе (за шаку, подлактицу, обухватајући струк или са ослонцем на корпус ученика). Учи се у свим позама класичног балета.

ПОДРШКА У ВАЗДУХУ

Сви велики скокови класичног балета уче се држањем ученице двема рукама за струк на висини подигнутих руку ученика.

СКОКОВИ СА ДРЖАЊЕМ ДВЕМА РУКАМА ЗА ОБЕ РУКЕ, ЗА ЈЕДНУ РУКУ И КОМБИНОВАНИМ ПРИПРЕМАМА, ТЈ. ЈЕДНОМ РУКОМ ЗА РУКУ, А ДРУГОМ ЗА СТРУК ....

Мало подизање у позу И arabesque. Једном руком обухвата за струк под наклоњен корпус, другом за бутину подигнуте ноге. На крају године ученик треба да зна да подигне ученицу, да је носи, окреће у круг око своје осе и спушта ученицу себи на бедро у позу „ласте".

Ваздушни окрет из В позиције са враћањем у В позицију, деми-пли са подршком обема рукама за струк

Гранд јет ен тоурнант у пози аттитуде (са подршком обема рукама за струк)

Скок са летом кок ученика са подршком обема рукама за руке: ассембл ен тоурнант, јет ентреплац

Скокови на руке ученика са завршавањем у позу „рибке"

Одразом за једну руку из позе „седећи" на поду (без окрета и са окретањем у ваздуху, у положају лећима на под)

Гранд фоутт саут (у полету – лећима ка ученику)

Јет ентрелац

Цабриоле фоуетт

Скок из залета (у почетку са пас ассембл , а затим са пас сиссонн) без обрта и са окретом у ваздуху у положају лећима ка поду

СКОКОВИ ДО ВИСИНЕ ГРУДИ И РАМЕНА УЧЕНИКА

Гранд јет у пози аттитуде еффац е са захватом једном руком за струк. Ихвативши ученицу у лету ученик мора да зна да се окреће око своје осе или да се креће у било ком правцу.

Окретати ученице на рукама ученика са одбацивањем у ваздух из позе „рибке" у положај лећима на поду, и обратно

Гранд јет са завршавањем у позу И arabesque (ученица стоји на бедру ученика са подршком обема рукама за струк)

ПОДИЗАЊЕ УЧЕНИЦЕ СА ФИКСИРАЊЕМ ПОЗЕ НА ГРУДИМА ИЛИ РАМЕНУ УЧЕНИКА:

Са пас саут , малог пас ессембл , са завршавањем у пози „седећи"

Одбијањем од једне руке из позе на поду, са завршетком у положај „седећи" на рамену са окретом у ваздуху; положај „лежећи" на рамену лећима са окретом у ваздуху; у пизи „ластавица"

Из великих скокова: јет ентрелац , у позу „ластавица" саут де басљуе са завршетком у положају „седећи", када су ноге ученице у ВИ позицији савијене у коленима, иза леђа ученика; из залета (иза леђа ученика) на раме у позу „ластавице"

Класичан пас де деуц Адагио или одломци (1-2) по избору педагога

ИВ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ВАЗДУШНА ПОДРШКА

ВЕЛИКИ СКОКОВИ И ПОДИЗАЊЕ УЧЕНИЦЕ СА ФИКСИРАЊЕМ ПОЗЕ НА РАМЕНУ УЧЕНИКА

Бацање са окретом у ваздуху из позе „рибке" са завршавањем у пози „ластавица" на рамену

Ваздушни окрет из В позиције са завршетком на рамену ученика у полжају „седећи" – са држањем за струк обема рукама

Гранд јет са подршком за обе руке и фиксирањем позе лета на раме ученика – скок иза његових леђа

ВЕЛИКИ СКОКОВИ И ПОДИЗАЊЕ УЧЕНИЦЕ СА ФИКСИРАЊЕМ ПОЗЕ НА ОБЕ ГОРЕ ПОДИГНУТЕ РУКЕ УЧЕНИКА

Са подухватањем под крста – са пас саут или малог пас ассембл

У позама И, ИВ arabesque – са деми пли на нози ослонца

У пози ИИИ arabesque са трчањем и пас сиссонн томб е

Гранд јет у пози И arabesque са подршком обема рукама за струк, а затим превођењем једне руке под бедро

Гранд јет у позу аттитуде еффац е са држањем обена рукама за струк, а затим превођењем једне руке под бедро

Гранд фоуетт са завршавањем у пози И arabesque

Саут де басљуе са завршавањем у положају „седећи"

Поза „ластавица" са залетом и са пас сиссонн томб е

Са подхватом под крста и колено сасвијене ноге и фиксира-

њем хоризонталног положаја леђима на под

Класични Пас де деуц: Адагио или одломци – најмање два

НАЈСЛОЖЕНИЈИ ЕЛЕМЕНТИ ПОДРШКЕ који се уче по нахођењу педагога у зависности од професионалних могућности ученика – факултативно

ВЕЛИКИ СКОКОВИ И ПОДИЗАЊЕ УЧЕНИЦЕ СА ФИКСИРАЊЕМ ПОЗЕ НА ЈЕДНОЈ ПОДИГНУТОЈ РУЦИ

Са потхватом под крста и колено савијене ноге – корпус ученице савијен назад

Са потхватом под мишић задњег дела и под колено савијене ноге – у положају „седећи"

„Гранд јет у пози И arabesque" – са подршком обема рукама за струк, а затим са преносом на једну руку под наклоњени корпус – и у пози „аттитуде еффац е" – са држањем обема рукама за струк, затим са преносом на једну руку под крста

„Саут де басљуе" са завршавањем у положају „седећи"

БАЦАЊЕ УЧЕНИЦЕ ИЗ ФИКСИРАНИХ ПОЗА НА ОБЕ И ЈЕДНУ ПОДИГНУТУ РУКУ СА ЗАВРШАВАЊЕМ У ПОЗИ „РИБКА"

Из позе И, ИИ, ИВ arabesque

Из позе „Ластавица"

Из положаја „седећи" на једној горе подигнутој руци

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм овог предмета обухвата теорију и праксу. Час је и пеоријски и практичан. Ученицима је, пре свега, ннеопходно објаснити потребу дуетне игре и њен значај у балетским представама. Код ученика се еразвија осећај за заједничку игру, нарочито за темпо играњауз учење одговарајуће технике класичне подршке. Нарочиту пажњу посветити стилу играња, посебним формама и карактеристикама везаних за музику и кореографију.

Састављена од партерне и подршка у ваздуху захтева од ученика велико ангажовање, физичку припремљеност и посебне особине као што су физичка спремност, снага, концентрација, спретност, одважност и сигурност. Ове особине код ученика педагог развија поступно, из часа у час.

Наставник организује рад на часу тако да се наставне јединице и комбинације вежбају у што већем броју. Комбинације треба да буду ктерке и разумљиве, да увек имају ниво и различит приступ и не треба их показивати више од два пута, како би се сачувала ученикова пажња. Ученика треба поставити у нове услове – некад и неудобне – да бисе код њега развијао осећај сналажљивости и сигурности.

Часове класичне подршке почињати две недеље након почетка наставне године када су ученици у настави класичног балета ушли у потребну форму за овај предмет.

У раду у подршци у ваздихи наставник мора посебну пажњу посветити ученику – мушкарцу који има велику одговорност и велико физичко оптерећење држећи балерину у ваздуху. Девојке које имају тежину преко 50 килограма не би требало да раде сложену ваздушну подршку.

У ИВ разреду потребно је да ученици на часу класичне подршке буду у балетском костиму – туникама, „пачкама" – како би се што боље усвојила теника играња, а ученик што боље припремио за одређену балетску улогу.

Музику за час класичне подршке треба тако организовати да се поред репертоара класичног балета користе и импровизације за постављену балетску етиду, као и да се на одређену музику постави балетска етида.

У завршном разреду омогућити ученику да води час уз помоћ наставника. Узимајући улогу педагога ученик проверава своје знање, музикалност и способност за логички след елемената у комбинацијама.

МОДЕРНА ИГРА

ИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

ТЕХНИКА ХОЗЕ ЛИМОНА

Техника представља азбуку игре. Међутим, постоји јасна разлика између припреме играча за потребе које ће се од њега захтевати у извођењу кореографских дела и између самих извођења ових дела гре поред владања техником до изражаја пре свега долази личност извођача.

Под припремом, кад говоримо о модерној игри, подразумева се упознавања и усавршавање различитих рехника игре где на прво место долазе технике Марте Грем (Мартха Грахам), Хозе Лимона (Јос Лимон) и Мерси Кенингема (Мерце Цуннингхам).

Циљ технике не представља само усавршавање вештине извођења које захтева редовну вежбу и мора бити под надзором стручњака, већ и развијање и усавршавање следећих аспеката: овладавање телом као инструментом, рад на савладавању силе земљине теже, равнотежа, поставка тела и дисање, однос тела и простора, осећај за ритам и фразу, свест о телу кад је реч о извођењу специфичне тахнике, естетско искуство, квалитативно-експресивни аспекти извођења.

Програм Модерне игре који је намењен ученицима састоји се у упознавању, овладавању и разумевању основних елемената модерних техника игре Хозе Лимона. Кад говоримо о упознавању, овладавању и разумевању модерне технике игре Хозе Лимона онда се Шпре свега мисли на оне карактеристике његове технике које је чине специфичном и препознатљивом у односу на друге технике игре, а то одређују: сукцесивност покрета (покрет се може видети и осетити како прелази из једног дела тела у други), пложај делова тела у односу један према другом и начин коришћења тела као целине и његових делова за остваривање осећаја максималне издужености поикрета (оппоситион), изолација покрета итд.

Имајући у виду чињеницу да се са радом модерне технике у свету почиеђ тек са 13-14 година, класична балетска техника се узима као основа свих техника игре. Класичан балет упоредо са креативном игром представља најбољу припрњму за школовање будућих играча не само модерне игре већ и балета уопште. Кад се то каже не мисли се само на поставку тела која је универзална за све технике игре, већ и са становишта рада на развијању креативности, осећаја за ритам и фразу, динамику под којом се подразумева квалитет покрета а самим тим и експресивност, као и развој других аспеката.

ВЕЖБЕ НА ПОДУ

1. Припремна вежба зца сукцесивни ток покрета – кичма (глава, рамена, груди, струк) у седећем положају прекрћтених ногу. Напред, десно, лево.

2. Припремна вежба за сукцесивни ток покрета – руке (раме, лакат, зглоб шаке). Положај шаке алонг или флец. Седећи положај као под 1.

3. Изолација покрета – припремне вежбе;

а) Шаке (тело у седећем положају прекрштених ногу);

б) Раме (тело у положају као под 3а);

в) Раме и реакција тела (торзо). Рука у ИИ позицији, длан гледа у под и у ИИИ позицији;

г) Груди (сукцесивни ток покрета – кичма у лежећем положају).

4. Сукцесивни ток покрета кичма – руке у комбинацији (напред, десно, лево).

5. Комбинација сукцесивног тока покрета кичма – руке (код сукцесивног тока покрета – кичма у усправан положај истовремено шаке и сдтопала иду у позицију флец, а горњи део тела се благо савија уназад). Са променом ритма.

6. Варијација комбинације сукцесивног тока покрета кичма – руке (савијање колена једне ноге и увртање горњег дела тела у страну у моменту отварања колена у страну). Напред, напред, десно, лево;

а) Додавање кружног тока руку.

7. Варијација сукцесивног тока покрета кичма – руке и епуштање тела у лежећи положај са враћањем у седећи. Са променом ритма.

8. Усложњавање вежбе 6. (по увртању горњег дела тела које иницира колено десне или леве ноге, колено се опружа и тело савија ка нози);

а) Додати кружни ток руку.

9. „Боунцес" (федерисање) у седећем положају (напред – колена благо савијена стопала заједно, напред – ноге испружене испред тела колена заједно, напред – ноге отворене у страну, са увртањем горњег дела тела ка нози отвореној у страну);

а) „Боунцес" 9 са додавањем сукцесивног тока покрета – руке;

б) „Боунцес" са увртањем горњег дела тела (напред, десно, лево, напред) и са променом ритма.

10. Замах – са увртањем горњег дела тела и одизањем тела од пода (стопала додирују под) са покетом руку.

ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Сукцесивни ток покрета – кичма (напред) са истезањем мишића задње ложе из ВИ позиције ногу;

а) Исто као под 1 из И, ИИ, ИИИ или В позиције ногу.

2. Из релев сукцесивни ток покрета кичма (напред) у крајњој тачки пренос дела тежине тела на шаке, при повратку тежина тела се поставља над стопала, шаке губе контакт с подом и сукцесивним током покрета – кичма тело се враћа у вертикалу. Из ВИ, И

и ИИ позиције ногу;

а) Исто као 2 уз додавање сукцесивног тока покрета – руке.

3. „Боунцес” – сукцесивни ток покрета – кичма са испруженим коленима (напред, десно, лево) из ВИ позиције ногу;

а) Додати сукцесивни ток покрета – руке и са променом темпа.

4. „Боунцес” у ВИ позицији ногу (глава, рамена, груди, струк, колена) напред, десно, лево;

а) Са подизањем на релев .

5. „Боунцес” из широке ИИ позиције ногу;

а) „Боунцес” из широке ИИ позиције ногу са додавањем руку и савијањем тела на десно тј. лево;

б) „Боунцес” из широке ИИ позиције ногу са подизањем на релев .

6. Баттемент тенду из И позиције (напред, у страну, назад) наизменично десном и левом ногом;

а) Баттемент тенду из И позиције са затварањем ноге у деми пли ;

б) Баттемент тенду са флец-ом стопала;

в) Баттемент тенду са флец-ом метатарзала стопала.

7. Баттемент тенду у страну са затцварањем ноге у деми пли и истовремено савијањем горњег дела тела напред;

а) Исто као 7 уз додавање окрета кроз ИИИ позицију на пола круга.

8. Баттемент глисс у комбинацији баттемент тенду.

9. Баттемент тенду из ВИ позиције у комбинацији са отвореним позицијама ногу.

10. Деми пли из ВИ, И, ИИ, ИИИ или В позиције напред и назад у комбинацији са рукама.

11. Деми пли из ВИ, И и ИИ позиције са преношењем дела тежине тела на шаке (сукцесивни ток покрета – кичма на напред) и у комбинацији са релев ;

а) Исто као 11 са додавањем сукцесивног тока покрета – руке.

12. Деми пли из И, ,ИИ, ИИИ или В позиције напред и назад са сукцесивним током покрета – кичма (напред, десно, напред, лево);

а) Деми пли из И, ,ИИ, ИИИ или В позиције напред и назад са сукцесивним током покрета – кичма и кружно од напред до у страну и обрнуто.

13. Деми пли у комбинацији са гранд пли ;

а) Деми пли и гранд пли из И, ИИ, ИИИ или В попзиције напред и назад и са затварањем стопала у најдубљој тачки у паралелну позицију и телом савијеним напред шаке додиривајући под. Повратак тела у почетни положај започиње отварањем стопала (шаке губе контакт с подом) и сукцесивним током покрета – кичма до постизања вертикале. У ИИИ позицији, или ако смо у В позицији, у крајњој тачки гранд пли -а тело се окреће дијагонално у десно, тј. лево;

б) Додавање истезања мишића задње ложе.

14. Гранд пли из И позиције са савијањем горњег дела тела у најдубљој тачки напред и са сукцесивним током покрета – кичма;

а) Додати савијкање тела на десно тј. лево и сукцесивни ток покрета – кичма;

б) Комбинација 14 и 14а са сукцесивним током покрета – руке.

15. Замаси са кружењем горњег дела тела сукцесивно;

а) Додати покрете руку.

16. „Ребоундс” 3/4;

а) „Ребоундс” са подизањем на релев .

17.Брзе 3/8 са преношењем тежине у ИВ, односно ИИ позицију;

а) Додати руке;

б) Додати савијање тела напред, у страну, напред.

18. Избацивање стопала.

19. Пасс ;

а) Додати руке и реакцију горњег дела тела.

20. Девелопп .

21. „Лунге”;

а) „Лунге” са додавањем руку;

б) „Лунге” са додавањем савијања горњег дела тела.

22. Гранд баттемент са избацивањем ноге са пролазом кроз И позицију (напред, назад, у страну).

23.Релев с;

а) Релев с са рукама.

24. Темпс лев из И и ИИ позиције;

а) Темпс лев са постављањем једне ноге у позицију пасс у ваздуху.

25. Трамплини.

26. Вежбе преко средине сале.

27. Поскоци.

28. Пиљу .

29. Гранд јет .

30. Темпс лев саут на 45 о 90 степени.

31. Јет .

32. Вежбе релаксације на крају часа које ће обухватити истезање мишића као део периода којим се мишићи хладе.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

Потребно је попказати све вежбе са пода и са средине уз комбиновање више елемената у једној вежби, као и повезивање више вежби у једну целину – кратке етиде.

ИИИ РАЗРЕД

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

ТЕХНИКА МЕРС КЕНИНГЕМ

Упознавање и овладавање модерном техником игре Мерси Кенингама (Мерце Цуниннгхам).

ЧАс је подељен у три дела које сачињавају вежбе на средини сале, вежбе преко средине сале (ацросе тхе флоор) и скокови (аллегро).

За технику Мерси Кенингема може се рећи да је најближа техници класичног балета. Специфичност ове технике чине елементи:

– употреба торза је статичнија и чвршћа у односу на остале модерне технике игре;

– заобљеност (цурвес) како доњег тако и горњег дела леђа;

– федерисање (боунцес) горњег дела трупа истовремено са „цурве”;

– дијагонални нагиби трупа; увртање трупа (тњистс);

– компликоване и сложене промене ритма;

– честе и брзе промене фронта;

– промене правца кретања које су у доста случаја изненадне и неочекиване.

Наведене карактеристике ове технике представљају елементе који ће се обрађивати и којима ће се посветити посебна пажња у циљу како њиховог овладавања тако и разумевања.

На почетку часове сачињавају једноставне и кратке вежбе у којима ће се пажња посветити појединачно сваком датом елементу, како би се током године ови елементи повезивали у дуже целине и добијали на сложености. На крају године елементи се повезују у краће етиде-варијације.

Обзиром да је број часова овог предмета на одсеку КЛАСИЧАН БАЛЕТ мањи у односу на фонд часова на одсеку МОДЕРНА ИГРА програм обухвата онолико методских јединица које се за дати фонд часова могу обрадити и савладати.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Показати вежбе на срединисале, преко средине сале и алегро.

ИВ РАЗРЕД

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

ТЕХНИКА МАРТА ГРЕМ

Упознавање и савладавање модерне технике игре Марте Грем (Марта Грахам).

Техника Марте Грем је најсложенија и најтежа техника модерне игре па је, с обзиром на то, и предвиђена као техника која се изучава у последњим годинама школовања.

Изучавање, овбладавање и разумевање ове технике подељено је на четири дела која чине сваки час и обухватају:

ВЕЖБЕ НА ПОДУ – предтсваљају припрему за вежбе које следе из стојећег положаја на средини сале и скокове. Посебна пажња овог сегмента часа је посвећена поставци тела, дисању и вежбама контракција. Овај део часа обухвата и вежбе истезања, вежбе леђа, позиција и рада ногу.

ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ – у усправном положају, обухватају различите вежбе ногу које чине истезања, подизања, развијања, савијања у свим правцима; вежбе стопала; окрети у месту; преноси тежине.

ALLEGRO – чине скокови у месту; вежбе са акцентом на тело у простору које чине ритмична ходања и трчања, окрети на поду, окрети у ваздуху, скокови и поскоци.

ПАДОВИ – у свим правцима и смеровима у различитом ритму и темпу који се прво обрађују као самосталне вежбе, а касније постају део комбинација.

Обзиром да је број часова овог предмета на одсеку КЛАСИЧАН БАЛЕТ мањи у односу на фонд часова на одсеку МОДЕРНА

ИГРА програм обухвата онолико методских јединица које се за дати фонд часова могу обрадити и савладати.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Обухвата ВЕЖБЕ НА ПОДУ, ВЕЖБЕ ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ и СКОКОВЕ.

МОДЕРНА ИГРА

МОДЕРНА ИГРА

И РАЗРЕД

(12 часова недељно. 420 часова годишње)

ТЕХНИКА ХОЗЕ ЛИМОНА

Усавршавање, овладавање и разумевање технике игре Хозе Лимона (Хос Лимон) чије изучавање су ученици започели у претходној години школовања (ИИИ-ИВ разред основне балетске школе).

Техника добија на сложености, методске јединице се повезују у дуже комбинације, вежбе се изводе у бржем темпу и промене ритма су заступљене у одређеним вежбама.

ЧАс се састоји од четири дела које чине ВЕЖБЕ НА ПОДУ, ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ, ВЕЖБЕ ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ и СКОКОВИ.

Програм претходне две године усложњава се у појединим методским јединицама и поједини елементи се укључују.

ВЕЖБЕ НА ПОДУ

1. Сукцесивни ток покрета кична – укључују се покрети руку са истовременим савијањем горњег дела леђа у назад и променом ритма.

2. Боунцес (федерирање) у седећем положају – бржи темпо и додавање покрета руку са савијањем горњег дела тела и увртањем на десно и лево.

3. Боунцес (федерирање) са увртањем горњег дела тела – додавање савијања тела у страну са покретом руке и променом ритма.

ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Боунцес (федерирање) у стојећем положају – изводи се у бржем темпу и са завртањем на деми поинт.

2. Тенду ецерцисе – укључивање целог окрета и додавање покрета руку.

3. Пли с – тело иде од центра, горњи део тњла се креће око вертикалне осе.

4. Ребоунд 3/4 – укључивање полуокрета и целог окрета.

5. Споре 2/4 брже 3/8 – додавање кружења, квалитет замаха горњег дела тела око вертикалне осе.

6. Пасс :

а) додавање савијања горњег дела тела на напред сукцесивно и сукцесивно повратак у вертикалу са савијањем тела уназад;

б) укључивање 1/4, 1/2 и целог окрета; припремне вежбе за окрет не укључују савијање тела и позиције руку.

7. Девелопп – додавање савијања горњег дела тела и сукцесивни ток покрета кичме и покерти руку.

8. Лунге:

а) са савијање горњег дела тела напред, у страну, назад са покретима руку;

б) убацивање окрета за половину круга.

9. Спирални окрети.

10. Пли – релев на 3/4:

а) без руку;

б) са сукцесивним током покрета руку;

в) са сукцесивним током покрета кичме;

г) са окретом.

ALLEGRO

1. Темпс саут на 3/8 и 4/4 – промена фразирања и акцента.

2. Гранд јет .

3. Јет с.

4. Саут фоуетт .

5. Темпс лев на 45 и 90 степени.

ВЕЖБЕ ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ

1. Кораци са преносом тежине на напред и у страну у пли и на релев (пиљу):

а) уз покрете руку;

б) додати горњи део тела.

2. Хопс (поскоци) – фраза од 8:

а) додати горњи део тела и окрет на 78

3. Пиљу :

а) додати покрете руку;

б) додати покрете тела.

4. Тоур цхаин :

а) укључити тело.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

ВЕЖБЕ НА ПОДУ

Показати све вежбе на поду

ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Боунцес у стојећен ставу;

2. Тенду са целим окретом;

3. Пли с;

4. Девелопп ;

5. Лунге.

ALLEGRO

1. Темпс лев саут ;

2. Гранд јет преко средине сале и у комбинацијама;

3. Петит јет с у комбинацијама.

ВЕЖБЕ ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ

1. Кораци са преносом тежине:

а) уз додавање руку;

б) уз додавање горњег дела тела.

2. Хопс (поскоци).

ИИ РАЗРЕД

(12 часова недељно. 420 часова годишње)

ТЕХНИКА МЕРС КЕНИНГЕМ

Упознавање и овладавање модерном техником игре Мерси Кенингама (Мерце Цуниннгхам).

ЧАс је подељен у три дела које сачињавају вежбе на средини сале, вежбе преко средине сале (ацросе тхе флоор) и скокови (аллегро).

За технику Мерси Кенингема може се рећи да је најближа техници класичног балета. Специфичност ове технике чине елементи:

– употреба торза је статичнија и чвршћа у односу на остале модерне технике игре;

– заобљеност (цурвес) како доњег тако и горњег дела леђа;

– федерисање (боунцес) горњег дела трупа истовремено са „цурве";

– дијагонални нагиби трупа; увртање трупа (тњистс);

– компликоване и сложене промене ритма;

– честе и брзе промене фронта;

– промене правца кретања које су у доста случаја изненадне и неочекиване.

Наведене карактеристике ове технике представљају елементе који ће се обрађивати и којима ће се посветити посебна пажња у циљу како њиховог овладавања тако и разумевања.

На почетку часове сачињавају једноставне и кратке вежбе у којима ће се пажња посветити појединачно сваком датом елементу, како би се током године ови елементи повезивали у дуже целине и добијали на сложености. На крају године елементи се повезују у краће етиде-варијације.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Показати ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ, ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ и ALLEGRO.

ИИИ РАЗРЕД

(12 часова недељно. 384 часова годишње)

ТЕХНИКА МАРТА ГРЕМ

Упознавање и савладавање модерне технике игре Марте Грем (Марта Грахам).

Техника Марте Грем је најсложенија и најтежа техника модерне игре па је, с обзиром на то, и предвиђена као техника која се изучава у последњим годинама школовања.

Изучавање, овладавање и разумевање ове технике подељено је на четири дела која чине сваки час и обухватају:

ВЕЖБЕ НА ПОДУ – предтсваљају припрему за вежбе које следе из стојећег положаја на средини сале и скокове. Посебна пажња овог сегмента часа је посвећена поставци тела, дисању и вежбама контракција. Овај део часа обухвата и вежбе истезања, вежбе леђа, позиција и рада ногу.

ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ – у усправном положају, обухватају различите вежбе ногу које чине истезања, подизања, развијања, савијања у свим правцима; вежбе стопала; окрети у месту; преноси тежине.

ALLEGRO – чине скокови у месту; вежбе са акцентом на тело у простору које чине ритмична ходања и трчања, окрети на поду, окрети у ваздуху, скокови и поскоци.

ПАДОВИ – у свим правцима и смеровима у различитом ритму и темпу који се прво обрађују као самосталне вежбе, а касније постају део комбинација.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Обухвата ВЕЖБЕ НА ПОДУ, ВЕЖБЕ ПРЕКО СРЕДИНЕ САЛЕ и СКОКОВЕ.

ИВ РАЗРЕД

(12 часова недељно. 384 часова годишње)

Програм рада представља на одређени начин сублимацију свих техника модерне игре које су у току школовања изучаване, као и знање предмета који су у току школовања били у оквиру овог одсека.

Програм овог разреда је комбинација и синтеза модерних техника игре које нуде европски мајстори и које представљају синтезу искуства америчке модерне игре обогаћене европским традицијама мишљења.

Програм се изучава у блоковима који чине:

ФРАНЦУСКА, чије карактеристике модерне игре чини минимализам и суптилно познавање тела, и произилазе из школе Каролин Карлсон.

НЕМАЧКА, чија је карактеристика експресионизам, оличен је представницима као што су Пина Браус и Креснок и ближи су кореодрамском позоришту са социолошко-филозофским приступима игри.

ХОЛАНДИЈА, са својим експерименталним театрима који користе технике модерне игре ближе су концептуалном играчком позоришту као изразу, са богатим техникама модерне игре које представљају синтезу европских и америчких достигнућа.

ЕНГЛЕСКА, у којој су нова искуства и знања произишла из школе Марте Грем, а одлика ове технике се огледа у либералнијем ставу према игри и креће се до најрадикалнијих токова модерне игре.

За овај разреду било би пожељно да се нађу стручњаци из земаља чији се програми обрађују чији би рад у школи био двојак – паралелно са обрађивањем технике ученици би радили и на кореографијама најзначајнихиј представника модерне игре у Европи. На овај начин ученици би имали прилику да истовремено са усавршавањем свог знања технике модерне игре имају и рад на репертоару.

Рад по блоковима, и евентуално присуство стручњака из иностранства, истовремено би омогућило и да наставни кадар школе присутвује часовима , што значи да уз гостујућег наставника на часовима присуствују један или два асистента-наставника школе који би се на овај начин усавршавали.

Европска и америчка искуства на пољу модерне игре дају све већи акценат и указују на потребу да би данашњи играчи модерне игре требало да се школују што целовитије и свеобухватније. Имајући ово у виду, програм се ослања на светске токове у едукацији будућих играча.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Обухватити пређено градиво у етидама – сопствена креација ученика;

2. Једна кореографија.

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

И РАЗРЕД

(4 часа недељно. 140 часова годишње)

Елементи из ИВ разреда Основне школе увек се у уводном делу часа раде.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Доубле ронд де јамне ен л'аир, на целој стопали и са завршавањем на деми пли .

2. Ронд де јамбе ен л'аир на 90 степени на целој стопали.

3. Флиц-флац ен тоурнант (ен дехорс и ен деданс) из позе у позу на 45 степени.

4. Баттемент д велопп томб и на позе са завршавањем врхом прста на поду и на 90 степени.

5. Гранд баттемент јет :

а) са подизањем на полупрсте и на полупрстима;

б) с пасс на 90 степени;

в) маки на полупрстима;

г) балан оире.

6. Баттемент релеве лент и баттемент д велопп ен фаце и на велике позе, на полупрстима и с пли релев .

7. Пироуетте сур ле цоуп де пиед (ен дехорс и ен деданс) почињући са отвореном ногом у страну на 45 степени.

8. Полуокрет (ен дехорс и ен деданс) из позе у позу кроз пасс на 45 степени.

9. Окрет фоуетте (ен дехорс и ен деданс) на 1/4 и 1/2 с ногом подигнутом напред или назад на 45 степени.

10. Половина тоур-а (ен дехорс и ен деданс) с пли релев , с ногом подигнутом напред или назад на 45 степени.

11. Тоур фоуетт на 45 степени (ен дехорс и ен деданс).

12. Порт де брас с ногом подигнутом напред или назад на 90 степени.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Ронд де јамбе пар терре ен тоурнант (ен дехорс и ен деданс).

2. Баттемент фонду ен тоурнант (ен дехорс и ен деданс).

3. Баттемент фрапп доубле ен фаце и на позе с пли релев .

4. Доубле фрапп ен тоурнант врхом прста на под (на пли и на истегнуту ногу).

5. Флиц-флац ен тоурнант (ен дехорс и ен деданс) са завршетком на 45 степени.

6. Ронд де јамбе на 45 степени с пли релев и на пли -у.

7. Пас томбе из позе у позу на 45 степени.

8. Доубле ронд де јамбе ен л'аир (ен дехорс и ен деданс) са завршавањем на деми пли -у.

9. Деми ронд де јамбе д велопп ен фаце и из позе у позу на полупрстима, на деми пли и с пли релев .

10. Баттемент д велопп и релев лент на позе ецарт е и ИВ arabesque на целој стопали.

11. Баттемент д велопп томб у позе врхом прста на под и на 90 степени.

12. Баттемент д велопп балотт (разним ногама).

13. Пас јет ен тоурнант на 1/2 окрета са кретањем у страну (ен дехорс и ен деданс).

14. Пас јет боурр е дассус-дессоус ен торнант.

15. Пас јет фонду с кретањем напред и назад.

16. Соутену ен тоурнант.

17. Пас глиссаде ен тоурнант по правој и по дијагонали.

18. Тоут лент (ен дехорс и ен деданс) на велике позе:

а) без и са радом корпуса из позе у позу;

б) на деми пли .

19. Окрет (ен дехорс и ен деданс) из позе у позу кроз пасс 45 и 90 степени са релев -а на пли и с пли -а на релев .

20. Тоур (ен дехорс и ен деданс) с В, ИИ и ИВ позиције (2 окрета) са завршавањем врхом прста на под.

21. Тоур(ен дехорс и ен деданс) с пас ецхапп са ИИ и ИВ позиције.

22. Тоур(ен дехорс и ен деданс) с пас томб .

23. Тоур фоуетт 45 степени.

24. Тоур на све велике позе и араабесљуе-е.

25. Тоур ен дехорс с дегаг по правој и дијагонали.

26. Тоур цхаин по дијагонали.

27. Тоур цхаин (8-16).

28. Пас де цхат напред и назад.

ALLEGRO

1. Пас ассембл ен тоурнант ио 1/4 окрета.

2. Доубле пас ассембл батту.

3. Пас јет батту.

4. Пас балотт врхом прста на под и на 45 степени.

5. Пас фаилли напред и назад.

6. Сиссонне симпле ен тоурнант (ен дехорс и ен деданс) цео окрет.

7. Сиссонне оуверте ен тоурнент (ен дехорс и ен деданс).

8. Гранд сиссонне томб .

9. Пас брис напред и назад.

10. Гранд пас јет .

11. Гранд пас де цхат.

12. Гранд темпс ли саут напред и назад.

13. Темпс лев на позе на 90 степени.

14. Темпс глисс на позе и arabesque-е.

15. Тоур ан л'аир за другим (1+1).

16. Па јет ферме.

17. Јет ен тоурнант с кретањем по дијагонали.

18. Гранд пас ассембл у страну и напред.

19. Ентрецхат цинљ.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Доубле ронд де јамбе ен л'аир на целој стопали и са завршавањем на деми пли .

2. Баттемент девелопп томб ен фаце и на позе са завршавањем врхом прста на поду и на 90 степени.

3. Гранд баттемент јет (сви видови).

4. Баттемент релев лент и баттемент д велопп ен фаце и на велике позе, на полупрстима и с пли релев .

5. Окрет фоуетт (ен дехорс и ен деданс) на 1/4 и 1/2 окрета с ногом подигнутом напред или назад на 45 степени.

6. Половина тоур-а (ен дехорс и ен деданс) с пли релев , с ногом попдигнутом напред или назад на 45 степени.

7. Порт де брас с ногом подигнутом напред или назад на 90 степени.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Ронд де јамбе пар терре ен тоурнент (ен дехорс и ен деданс).

2. Баттемент фрапп доубле ен фаце и на позе с пли релев .

3. Пас томб из позе у позу на 45 степени.

4. Деми ронд де јамбе д велопп ен фаце и из позе у позу на полупрстима, на деми пли и с пли релев .

5. Баттемент д велопп и релев лент на позе ецарт е и ИВ arabesque на целој стопали.

6. Баттемент д велопп томб у позе врхом прста на под и на 90 степени.

7. Пас јет ен тоурнант на 1/2 окрета са кретањем у страну (ен дехорс и ен деданс).

8. Пас јет фонду с кретањем напред и назад.

9. Соутену ен тоурнант.

10. Пас глиссаде ен тоурнант по правој и дијагонали.

11. Тоур лент (ен дехорс и ен деданс) на велике позе (оба вида).

12. Окрет (ен дехорс и ен деданс) из позе у позу кроз пасс на 45 и 90 степени са релев -а на пли и са пли -а на релев .

13. Тоур (ен дехорс и ен деданс) с В, ИИ и ИВ поз. (2 окрета) са завршавањем врхом прста на поду.

14. Тоур на све велике позе и arabesque-е.

15. Тоур пиљу по дијагонали.

16. Тоур цхаин .

ALLEGRO

1. Пас ассембл ен тоурнант по 1/4 окрета.

2. Пас јет батту.

3. Пас фаилли напред и назад.

4. Сиссонне симпле ен тоурнент (ен дехорс и ен деданс) цео окрет.

5. Сиссонне оуверте ен тоурнент (ен дехорс и ен деданс).

6. Гранд пас јет .

7. Темпс лев на позе на 90 степени.

8. Пас јет ферм .

9. Јет ен тоурнант с кретањем по дијагонали.

10. Гранд пас ассембл у страну и напред.

ИИ РАЗРЕД

(4 часа недељно. 140 часова годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Флиц-флац на 90 степени.

2. Ронд де јаамбе ен л'аир на 90 степени.

3. Половина тоур-а с пли релев на 90 степени ен дехорс и ен деданс.

4. Окрет фоуетт на 90 степени.

5. Порт де брас с радом корпуса на све позе на 90 степени.

6. Гранд баттемент јет са окретом фоуетт ен дехорс и ен деданс на 1/2 окрета.

7. Пироуетте ен дехорс и ен деданс са завршавањем на позу на 45 и 90 степени (1-2).

8. Пироуетте ен дехорс и ен деданс почињући са ногом на цоуп де пиед-у.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Баттемент д велопп и релев лент на позе ецарт е и ИВ arabesque.

2. Гранд ронд де јаамбе д велопп ен дехорс и ен деданс, ен фаце и из позе у позу.

3. Гранд фоуетт ен фаце с цоуп -кораком, завршавајући на аттитуде еффац е И и ИИ arabesque, и обратно на позу еффац е напред.

4. Флиц-флац ен тоурнант, ен дехорс и ен деданс, из позе у позу на 45 степени.

5. Темпс ли пар терре с 2 пироуетте-а (ен дехорс и ен деданс).

6. Наклон и подизање корпуса у И и ИИИ arabesque-у.

7. Гранде баттемент јет :

а) на полупрстима;

б) меки (д велопп);

в) баланц I ла сецонде по И и В позицији.

8. Гранд фоуетт ен тоурнант ен деданс на ИИИ arabesque и ен дехорс на позу цроис е напред.

9. Пироуетте ен дехорс и ен деданс из В, ИВ и ИИ позиције са завршавањем у позу на 45 степени.

10. Пироуетте ен дехорс и ен деданс с темпс саут на ИИ, ИВ и В позицији.

11. Тоур фоуетт на 45 степени (8).

12. Тоур ен дехорс и ен деданс у свим великим позама са ИИ и ИВ позиције (1).

13. Тоур ен дехорс и ен деданс у свим великим позама помоћу пас томб цоуп -корак и са пас де цхапп по ИИ позицији.

14. Тоур на велике позе с пли релев (1+1).

15. Гранд пироуетт I ла сецонде ен дехорс (мушки classe).

16. Тоур цхаин (16).

17. Баттемент дивис ен љуатр.

18. Пироуетте ен дехорс и ен деданс са ногом на сур ле цоуп де пиед не спуштајући ногу у В позицију.

19. Реверанс на цроис е (ен дехорс и ен деданс).

ALLEGRO

1. Пас јет фонду.

2. Пас балотт на 90 степени.

3. Ронд де јамбе ен л'аир саут .

4. Пас соубресеаут.

5. Сиссонне оуверте ен тоурнант на 1/2 окрета ен дехорс и ен деданс.

6. Сиссонне оуверте ен тоурнант на 1/2 окрета ен дехорс и ен деданс пар д велопп .

7. Сиссонне томб ен тоурнант ен дехорс и ен деданс на све правце и позе.

8. Темпс ли саут ен тоурнант напред и назад.

9. Гранд јет .

10. Гранд јет пас де цхат.

11. Пас цабриоле на 45 степени напред и назад.

12. Пас јет на 45 степени.

13. Гранд фоуетт саут ен фаце из позе у позу.

14. Петит пас јет ен тоурнант с 1/2 окрета са лретањем у страну.

15. Гранд сиссонне оуверте на велике позе са полуокретом и кретањем ен дехорс и ен деданс.

16. Пас ембоит ен тоурнант с кретањем по правој и дијагонали.

17. Гранд фоуетт саоут ен фаце на аттитуде еффац е, И и ИИ арабесљуе, и обратно на еффац е напред.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES НА ШТАПУ

1. Флиц-флац на 90 степени.

2. Половина тоур-а с пли релев на 90 степени ен дехорс и ен деданс.

3. Порт де брас с радом корпуса на све позе на 90 степени.

4. Гранд баттемент јет са окретом фоуетт ен дехорс и ен деданс.

5. Пироуетте ен дехорс и ен деданс са завршавањем на позу на 45 и 90 степени.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Баттемент д велопп и релев лент на позе ецарт е и ИВ арабесљуе.

2. Гранд ронд де јамбе д велопп ен дехорс и ен деданс ен фаце и из позе у позу.

3. Темпс ли пар терре с 2 пироуетте (ен дехорс и ен деданс).

4. Гранд фоуетте ен тоурнант ен деданс на ИИИ арабесљуе и ен дехорс на позу цриус е напред.

5. Пироуетте ен дехорс и ен деданс с темпс саут на ИИ, ИВ и В позицију.

6. Тоур ен дехорс и ен деданс у свим великим позама са ИИ и ИВ позиције (изабрати неколико поза).

7. Тоур цхаин .

ALLEGRO

1. Пас јет фонду.

2. Ронд де јамбе ен л'аир саут .

3. Пас соубрессаут.

4. Сиссонне оуверте ен тоурнант на 1/2 окрета ен дехорс и ен деданс.

5. Сиссонне оуверте ен тоурнант на 1/2 окрета ен дехорс и ен деданс пар д велопп .

6. Сиссонне томб ен тоурнант ен дехорс и ен деданс на све правце и позе.

7. Гранд јет .

8. Гранд јет пас де цхат.

9. Пас јет пасс на 45 степени.

10. Гранд сиссонне оуверте на велике позе са полуокретом и кретањем ен дехорс и ен деданс.

ИИИ РАЗРЕД
(4 часа недељно. 128 часова годишње)
EXERCICES КОД ШТАПА
1. Флиц-флац ен тоурнант на 90 степени, ен дехорс и ен деданс.
2. Тоур фоуетт на 90 степени из позе у позу.
3. Гранд баттемент јет с деми ронд и гранд ронд де јамбе.
EXERCICES НА СРЕДИНИ
1. Порт де брас с радом корпуса у позама на 90 степени.
2. Гранд фоуетт ен тоурнант ен деданс у позу И арабесљуеа и ен дехорс у позу еффац е напред.
3. Тоур ен дехорс и ен деданс у великим позама са свих прилаза.
4. Прелаз из тоур ен дехорс и ен деданс из велике позе на тоур ен дехорс и ен деданс.
5. Гранд пироуетте ла сецонде ен дехорс (4) – мушки classe.
6. Гранд пироуетте ен дехорс на ИИИ арабесљуе и ен деданс на И арабесљуе с поскоцима (мушки classe).
7. Гранд фоуетт ен тоурнант ен деданс на аттитуде цроис е (италијански).
8. Тоур ен дехорс и ен деданс из позе у позу на 90 степени.
9. Гранд фоуетт ен тоурнант из позе у позу ен дехорс и ен деданс.
10. Тоур у великим позама с прилазом гранд ронд де јамбе из ИВ позиције, ен дехорс и ен деданс.
11. Ронд де јамбе ен л'аир на 90 степени на целом стопалу.
12. Пироуетте ен дехорс и ен деданс са В, ИВ и ИИ позиције са завршетком у пози на 90 степени.
13. Тоур ен дехорс и ен деданс у свим великим позама са ИИ и ИВ позиције (2 окрета).
ALLEGRO
1. Доубле ронд де јамбе ен л;аир саут ен дехорс и ен деданс.
2. Ентрецхат сиц.
3. Гранд пас ассембл батту.
4. Гранд пас ассембл ен тоурнент с кретањем у страну и по дијагонали.
5. Пас јет пасс на 90 степени.
6. Тоур ен л'аир (мушки classe).
7. Гранд сиссонне ренверс ен дехорс и ен деданс.
8. Гранд сиссонне оуверте ен тоурнант ен дехорс и ен деданс са кретањем у свим великим позама.
9. Гранд сиссонне томб ен дехорс и ен деданс.
10. Гранд темпс ли саут напред и назад.
11. Гранд пас јет у позама И и ИИ арабесљуе с кретањем са свих прилаза.
12. Гранд пас јет пасс са бацањем ноге у страну и завршавањем на позу цроис е и еффац е.
13. Пас де цисеауц.
14. Пас јет балотт (пас де зепхир).
15. Пас цабриоле ферм у свим правцима и позама на 45 степени.
16. Пас јет пар терре и пас јет ен л'аир ен тоурнант на И арабесљуе по дијагонали.
17. Тоур сиссонне томб на еффац е и цроис е по дијагонали (блинчики).
18. Темпс цуиссе.
ГОДИШЊИ ИСПИТ
EXERCICES КОД ШТАПА
1. Флиц-флац ен тоурнант на 90 степени ен дехорс и ен деданс.
2. Тоур фоуетт на 90 степени у позу.
3. Гранд баттемент јет с деми ронд и гранд ронд де јамбе.
EXERCICES НА СРЕДИНИ
1. Порт де брас са радом корпуса у позама на 90 степени.
2. Гранд фоуетт ен тоурнант ен деданс у позу И арабесљуеа и ен дехорс у позу еффац е напред.
3. Тоур ен дехорс и ен деданс у великим позама са свих прилаза.
4. Тоур у великим позама са прилаза гранд ронд де јамбе из ИВ поз. ен дехорс и ен деданс.
5. Ронд де јамбе ен л'аир на 90 степени на целом стопалу.
6. Тоур ен дехорс и ен деданс у свим великим позама са ИИ и ИВ поз. 2 окрета.
ALLEGRO
1. Гранд пас ассембл батту.
2. Гранд пас ассембл ен тоурнант с кретањем у страну и по дијагонали.
3. Тоур ен л'аир (мушки classe).
4. Гранд сиссонне оуверте ен тоурнант ен дехорс и ен деданс са кретањем, у свим великим позама.
5. Гранд темпс ли саут напред и назад.
6. Гранд пас јет у позе на И и ИИ арабесљуе-а са кретањем, са свих прилаза.
7. Гранд пас јет пасс са бацањем ноге у страну и завршавањем на позу цроис е и еффац е.
8. Пас цабриоле ферм у свим правцима и позама на 45 степени.
9. Пас јет пар терре и пас јет ен л'аир ен тоурнант на И арабесљуе по дијагонали.
10. Тоур сиссонне томб на еффац е и цроис е по дијагонали (блинчики).
11. Темпс цуиссе.
ИВ РАЗРЕД
(4 часа недељно. 128 часова годишње)
EXERCICES НА СРЕДИНИ
1. Гранд пироуетте а ла сецонд са поскоцима (мушки classe).
ALLEGRO
1. Гранд сиссонне томбе ен тоурнант ен дехорс и ен деданс.
2. Гранд темпс ли саут ен тоурнант напред и назад.
3. Гранд пас јет ренверсе.
4. Гранд цабриоле напред и назад.
5. Гранд фоуетте саут ен тоурнант на И, ИИИ, ИВ арабесљуе, с кретањем по дијагонали.
6. Саут де басљуе у страну и по дијагонали.
7. Пас јет ентрелаце на еффац е и цроис е.
8. Гранд пас јет ен тоурнант са цриос е на цроис е са прилаза томб цоуп назад.
9. Пас јет ен л'аир ен тоурнант на аттитуде еффац е с прилаза сиссонне томб цоуп .
10. Гранд фоуетте саут ен тоурнант на И и ИИИ арабесљуе (мушки classe).
11. Гранд сиссонне соубресаут (мушки classe).
12. Гранд пас јет ен тоурнант за редом по дијагонали и кругу (мушки classe).
13. Гранд сиссонне ла сецонд де вол ен тоурнант.
14. Доубле ронд де јамбе ен л'аир саут ен дехорс с прелазом на велику позу.
15. Тоур пас де цхат пас де боурр е ен тоурнант по дијагонали.
ГОДИШЊИ ИСПИТ
EXERCICES НА СРЕДИНИ
1. Гранд пироуетте ла сецонде са поскоцима (мушки classe).
ALLEGRO
1. Гранд сиссонне томб ен тоурнант ен дехорс и ен деданс.
2. Гранд фоуетте саут ен тоурнант на И, ИИИ и ИВ арабесљуе с кретањем по дијагонали.
3. Саут де басљуе у страну.
4. Пас јет ентрелаце на еффац е.
5. Гранд пас јет ен тоурнант с цроис е на цроис е са прилаза томб цоуп назад.
6. Пас јет ен л'аир ен тоурнант на аттитуде еффац е с прилаза сиссонне томб цоуп .
7. Гранд пас јет енн тоурнант за редом по дијагонали (мушки classe).
8. Гранд сиссонне ла сецонде де вол ен тоурнант.
9. Доубле ронд де јамбе ен л'аир саут ен дехорс с прелазом на велику позу.
10. Тоур пас де цхат пас де боурр е ен тоурнант по дијагонали.
КЛАВИР
ПРОГРАМ КЛАВИРА ЈЕ ИДЕНТИЧАН СА ПРОГРАМОМ ЗА КЛАСИЧАН БАЛЕТ И НАЛАЗИ СЕ У ТОМ ДЕЛУ ПРОГРАМА
КОРЕОГРАФИЈА
Циљ предмета КОРЕОГРАФИЈА је да ученике упозна са уметношћу и вештином процеса рада на кореографији.
На часовима кореографије ради се на подстицању и развоју ученика у смислу њихове маштовитости, инвентивности и тазвијања способности и знања да они самостално одаберу материјал и покрете са којима ће радити.
За успех ових часова од посебног је значаја да се изгради сти-

мулативна и изазовна средина (атмосфера часа), како би сваки ученик-ученицамогао да у потпуности развије свој индивидуалан и аутентичан речник покрета и уметнички израз.

Искуства и знања стечена кроз рад на предметима у току школовања, а посебно познавање и овладавање модерних техника игара, представљају основу из које ученици укључују и даље развијају свој уметнички израз и способност да стварају самостална кореографска дела.

Часови кореографије се базирају на импровизацијама које су задате. На основу њих ученици врше селекцију за грађење свог играчког материјала и даље га развијају у раду и креирању играчких радова. Кроз импровизације ученици раде на разумевању и истраживању елемената игре, чије су основе дате на часовима креативне игре, који се сада обрађују у сложенијим формама и комбинацијама. Важан део овога чини анализирање структуре игре, самог покрета и играчког материјала у целини, рад на композицији игре и способност ученика да своју идеју и покрет који изводи са успехом материјализује, другим речима идеја је јасно примљена од стране посматрача.

Циљ часова је да подстакне, омогући и развије широке могућности за ученике да развију, појасне и оплемене следеће аспекте:

1. Разумевање, опажање и поимање покрета;

2. Вештину и умеће које ученик укључује у кореографском процесу;

3. Свесност о различитости начина и приступа у реализацији кореографских идеја и концепата;

4. Анализа готових играчких материјала као и кореографских фраза познатих кореографа као што су: Хозе Лимон, Марта Грем, Мерси Кенингем, Пол Тејлор, Јири Килијан, Алвин Николај, Елвин Ејли итд., однос покрета и сценског решења кореографског дела, однос покрета и костима, решење осветљења.

ИИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Однос одабраног играчког материјала-покрети и реализација у односу на тему; однос музике, тј. пратње и самог играчког материјала; инвентивност и креативан развој играчког материјала; организација покрета и кореографске фразе; организавија самосталних кореографских фраза у целини тј. структуру игре као и комуникација, јасноћа целине дела у односу на саму идеју и њен садржај, представљају основе и циљ рада на часовима кореографије као и основу за евалуацију рада код ученика.

Часови се планирају тако да временом омогуће и охрабре ученике да у току године, од другог полугодишта раде више самостално. На крају исте године ученици ће бити усмерени на стварање соло или групне игре.

ИВ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

Однос одабраног играчког материјала-покрети и реализација у односу на тему; однос музике, тј. пратње и самог играчког материјала; инвентивност и креативан развој играчког материјала; организација покрета и кореографске фразе; организавија самосталних кореографских фраза у целини тј. структуру игре као и комуникација, јасноћа целине дела у односу на саму идеју и њен садржај, представљају основе и циљ рада на часовима кореографије као и основу за евалуацију рада код ученика.

Рад ученика овог разреда обухвата и одређене експерименталне одлике, као што је истраживање са аспектима извођења: алтернативни простори, реквизити, мулти-медија итд.

Даље се ради на развоју и обогаћивању кореографског искуства које је стечено у раду претходне године.

ИГРЕ ЦЦ ВЕКА

ИИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

ИСТОРИЈА ПЛЕСА У СВЕТУ

Подела плесова:

А) СТАНДАРДНИ ПЛЕСОВИ;

Б) ЛАТИНОАМЕРИЧКИ ПЛЕСОВИ;

В) РОЦК АНД РОЛЛ

-држањец тела и руке, плесни став и позиције (стандардни, отворени, размакнути у страну) код стандардних, латиноамеричких плесова и роцк анд ролла.

– правилан правац и смер кретања по плесном кругу;
– друштвени и спортски плес (карактеристике);
– на подијуму и око њега (бон тон);
– основи плеса (карактеристике).

ДИСКО БЛУЗ

– корак у месту;
– шетња у десно;
– шетња у лево;
– окрет испод руке;
– заједнички окрет.

КАУБОЈСКИ ПЛЕС

– шетња;
– раздвајање;
– у месту 1, 2, 3;
– промена места;
– окретање у месту и почетак.

ЕНГЛЕСКИ ВАЛЦЕР

– десна затворена промена;
– лева затворена промена;
– квадрат у месту;
– рад у пару и држање;
– основни 3х напред и назад (предвежба);
– основни по плесном кругу;
– окрет у месту;
– окрет испод руке;
– десни окрет;
– леви окрет.

СЛОЊФОЦ – ФОЦТРОТ – ЉУИЦКСТЕП

– ход напред;
– ход назад;
– основни 3х напред и назад;
– основни по плесном гругу;
– чтеврински окрет;
– окрет у месту;
– окрет испод руке.

БЛУЗ

– основно гибање;
– основни корак;
– наизменични корак у страну;
– десни окрет;
– променада;
– окрет испод руке;
– заједнички окрет.

БЕЧКИ ВАЛЦЕР

– основн о гибање;
– задржани корак у десно и лево;
– окрет у месту;
– десни окрет;
– пролаз испод руке.

ПОЛКА

– основно гибање;
– основно окретање;
– десни окрет;
– корак у страну десно и лево.

РУМБА

– десни квадрат;
– леви квадрат;
– кубанско основно гибање;
– окрет испод руке.

РУМБА КВАДРАТНА

– основно гибање;
– променада;
– окрет испод руке.

ЧА-ЧА-ЧА (ЦХА-ЦХА-ЦХА)

– предвежбе;
– основни корак у месту;
– основни корак напред и назад;
– окрет у месту леви и десни.

САМБА

– гибање у месту;
– гибање у десном и левом окрету;
– рука руци;
– окрет у месту.

ТАНГО

– предвежбе;
– линк;
– затворена променада;
– десни њихајући окрет;
– затворена позиција.

ЈИВЕ – ЋАЈУ_

– предвежба;
– основно гибање;

– десни окрет испод руке;
– мењање места.
ЦХАРЛСТОН – ЧАРЛСТОН
– чарлстон маказе;
– чарлстон корак;
– ход напред;
– ход назад.
ПАССО ДОБЛЕ
– основно гибање, на месту;
– корак са стране у десно;
– позив – напред на место;
– променада, променадни окрет.
РОЦК АНД РОЛЛ
– предвежба – основни корак – врсте;
– промена места, промена руке;
– окрет испод руке;
– окрет у месту;
– прилаз на бок и враћање;
– прилаз на бок са леве и десне стране.
ИВ РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)
ОБНАВЉАЊЕ И УСЛОЖЊАВАЊЕ ФОРМЕ
ЕНГЛЕСКИ ВАЛЦЕР
– десни окрет, леви окретц;
– плетење;
– осовински окрет.
Комбинација:
– десни окрет, десна промена;
– леви окрет, лева промена;
– осовински окрет;
– леви окрет, лева промена.
СЛОЊФОЏ – ФОКСТРОТ – ЉВИЦКСТЕП
– десни окрет;
– осовински окрет;
– леви окрет.
Комбинација:
– четвртински окрет;
– десни окрет;
– десни осовински окрет;
– леви окрет – мењајући корак.
БЛУЗ
Комбинација:
– основно гибање;
– наизменични корак у страну;
– десни окрет;
– осовински окрет;
– променада;
– окрет испод руке;
– заједнички окрет.
БЕЧКИ ВАЛЦЕР
– Десни окрет;
– леви окрет.
Комбинација:
– задржани корак 3х;
– десни окрет 3х;
– задржани корак у десно 1х;
– леви окрет 3х;
– задржани корак у лево 1х;
– пролаз испод руке.
РУМБА
– отварање;
– затварање;
– пролаз испод руке.
Комбинација:
– десни квадрат 2х са пуним окретом у десно;
– прва половина десног квадрата без окрета;
– леви квадрат 2х са пуним окретом у лево;
– прва половина левог квадрата без окрета;
– кубанско основно гибање 2х.
КАЛИПСА
– основно гибање;
– основни корак;
– променада;
– окрет испод руке.
ЧА-ЧА-ЧА
– променада;
– отварање;
– затварање;
– окрет испод руке.
Комбинација:
– основно гибање 2х;
– променада;
– окрет у месту у десно;
– окрет у месту у лево;
– рука руци;
– окрет испод руке.
САМБА
– звоно;
– окрет са укрштеним рукама;
– лепеза;
– променада.
Комбинација:
– основно гибање у десно 2х са 3/4 окрета у десно;
– прва половина основног гибања у десно без окрета;
– основно гибање у лево 2х са 3/4 окрета у лево;
– рука руци 2х.
ТАНГО
– линк;
– затворена променада;
– леви окрет;
– десни њихајући окрет.
Комбинација:
– линк;
– затворена променада;
– гибајући окрет;
– леви окреет;
– обарање.
ЈИВЕ – ЋАЈУ
– окрет у месту;
– мењање у месту;
– леви окрет испод руке;
– долазак на бок;
– прелазак из отворенпг у затворено држање.
Комбинација:
– основни корак 2х;
– десни окрет испод руке;
– мењање места 2х;
– леви окерет испод руке;
– прелазак из отвореног у затворено држање.
ПАССО ДОБЛЕ
Комбинација:
– основно гибање 1 – 8;
– позив – напад на месту 1 – 8;
– променада;
– променадни окрет.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Програм овог предмета обухвата практичан рад са додатним објашњењима и упутствима.

Добро играти, значи добро држање, добар ритам и равнотежа. Играч треба добро да влада својим корацима и фигурама и да има лакоћу и гипкост покрета. Мора да буде стрпљив и истрајан.

У саременој игри најважнија је лепота стила и покрета, а то се постиже само добрим познавањем правила игре. Учење основних фигура је неопходно да би се постигла правилна равнотежа тела која омогућује да се приступи извођењу сложених фигура или повезивању елемената у комбинацију! Зато је потребно да се добро проуче основне фигуре. У извесним играма, као например у валцеру, једна или две основне фогуре су довољне да би се играло како треба.

Некорисно је да се изводе сложене фигуре ако се не познају основне. Неопходно је отпочети са најједноставнијим фигурама па постепено прелазити на теже. Такође је потребно имати смисла за ритам да би се могло управљати покретима тела у разним правцима, кочити га или заустављати што зависи од фогура које се изводе.

Битно је да сваки појединац савлада фигуре и изводи их са сигурношћу, задовољством и равнотежом пре него што почне да игра удвоје.

Музика за час постоји оригинална, а могу се користити и модерне изводбе.

ОДСЕК НАРОДНА ИГРА

НАРОДНА ИГРА

И РАЗРЕД

(10 часова недељно, 350 часова годишње)

Кроз игру обновити и обрадити:

– обновити пређено градиво од И до ИВ разреда основне балетске школе – појам игре, основна подела, облик, држање, правци кретања, терминологија, прилике и места;

– народно стваралаштво, настанак и развој игре;

– фолклор;

– обичаји и веровања;

– усмена и писмена традиција;

– вокална и инструментална музика;

– народна ликовна уметност;

– изворни фолклор, неговање;

– поводи за игру, забране играња;

– облици игара – коло, леса, игра у паровима, тројкама;

– држање играча у колу, правци кретања;

– називи игара;

– шетане игре – колања;

– стил и техника игре;

– етно-кореолошко подручје средишње Србије.

НАУЧИТИ СЛЕДЕЋЕ ИГРЕ:

а) игре СРЕДИШЊЕ СРБИЈЕ

Девојачко коло
Србијанка
Ја посејах лубенице
Мајка Мару световала
Лепа Маца
Потам, повам Стојане
Коленике
Рузмарин
Шумадинка
Јелке тавничарке
Дивна, Дивна
Славјанка
Сељанчица
Зајечарка
Битољка
Бисерка
Заплет
Ромунка
У шес' корака
Моравско коло
Моравац
Жикино коло

б) игре ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ

Ваљевска подвала
Шпацир
Небеско
Јесам ли ти јелане
Ја идок
Ситну малену
Чика Љубино
Палеграј
Крива
Ој. Јело, Јелена
Савила се бела лоза винова
Рого, рого, рогози
Качерац
Вишњичица род родила
Лазарице

в) игре ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ

жАјд на лево
Огањ гори
Једностранка
Осампутка
Поп Маринково коло
Тројанац
Бањско гајде
Кисер
Чича Глиша
Дрдавка
Девла
Хајдук Вељково коло
Пошла румена
Поломка
Руменка
Поповичанка
Метовничанка
Циганчица
Тедена

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Типични представници игара из области које се проучавају;

2. Стил и техника игре упоредо кроз следеће примере:

а) игре средишње Србије: Ја посејах лубенице; Девојачко коло;

Заплет; Моравац;

б) игре западне Србије: Шпацир; Небеско; Ја идох; Качерац;

в) игре источне Србије: Осампутка; Поломка; Руменка; Циганчица.

ИИ РАЗРЕД

(10 часова недељно, 35о часова годишње)

Кроз игру обновити и обрадити:

– дечје игре;

– говор, песма, музика и игра;

– играчка иницијација девојке;

– игре које се играју на селу;

– игре свадбеног церемонијала;

– игре без музичке пратње;

– игре уз песму;

– игре уз инструменталну музичку пратњу;

– модели народног стваралаштва, аграрни и сточарски, прожимања и мешања;

– градске игре;

– стил и техника игре;

– динарско етно-кореолошко подручје;

– тимочко етно-кореолошко подручје.

НАУЧИТИ СЛЕДЕЋЕ ИГРЕ:

а) игре СРЕДИШЊЕ СРБИЈЕ

Краљево оро
Дуњеранке
Шестица
Гружанка
Кокоњеште
Оријент
Тасино коло
Коло циганске омладине
Шета
Срба
Моравац
Чачак

б) ГРАДСКЕ ИГРЕ

Бојерка
Ђачко коло
Учитељско коло
Трговачко
Официрско
Кнез-Михаилово коло
Коло Краљице Наталије
Нишевљанка
Сарајевка
Топцијско коло

в) ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ игре

Зетско коло
Тита, тита лобода
Ђевојко, ђевојко, златна јабуко
Поиграј, поскочи
Младо момче
Заскочица
Та невјеста дивно игра
Играј, момче, што ситније
Ово двоје
Ој, Врсуто
Коловођо, дико наша
Тихо дува
Његушки вито
Добротска поскочица
Шкаљарско
Гусињско
Црмничко оро

г) игре ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ

Власинка
Бела Рада
Заврзлама
Подлитушка
Лиле, Лиле

Врти оро
Крешту сојће
Шесторка
Дрдавка
Лесковачка четворка
Бангавела
Клецка
Босарка
Пешачка
Катанка
Нишкобањски чачак
Ситан чачак
Бугарка
д) игре КОЈЕ СЕ ИГРАЈУ НА ПОСЕЛУ
Срне
Гурбета и ћосе
Сватова
Кокошке
Лисице
Међеда
Вјешта-невјешта
Коња
Мице
Зуце
Прстена и каиша
Карте
Цара и субаше
Шаривоја
Жишке
Војника
Мемет-колибе
Заната
Циганке, попа и попадије
Кадије-судије
ђ) ДЕЧЈЕ игре
Јелечкиње-барјачкиње
Пиљака
Жмурке
Тутумиша
Копилића
Брља
Дељење земље
Ора
Седева
Паркица
Школице
ИСПИТНИ ПРОГРАМ
1. Типични представници игара из области које се проучавају;
2. Стил и техника игре упоредо кроз следеће примере:
а) игре средишње Србије: Кокоњеште; Шестица; Чачак;
б) градске игре: Бојерка; Официрско; Нишевљанка; Топчијско;
в) црногорске игре: Тита, Тита лобода; Зетско коло; Поиграј, поскочи; Шкаљарско; Црмничко оро;
г) игре источне Србије: Власинка; Шесторка; Босарка; Чачак; Бугарка.
ИИИ РАЗРЕД
(10 часова недељно, 320 часова годишње)
Кроз игру обновити и обрадити:
– српско народно стваралаштво;
– игра и обред;
– обредне игре – коледари, вучари, лазарице, додоле, краљице;
– световне игре – шаљиве игре, здравице, забавне игре;
– бројалице, бајалице, љуљашке, успаванке;
– орске, забавне и витешке игре;
– играње поводом смрти;
– инструментална пратња народних игара – удараљке, гудачи, трзалачки инструменти;
– народни оркестри;
– стил и техника игре;
– етно-кореолошко подручје јужне Србије.
НАУЧИТИ СЛЕДЕЋЕ ИГРЕ:
а) игре СРЕДИШЊЕ СРБИЈЕ
Шетња
Гарчанка
Ђурђевка
Грозница
Маказице
Рудничанка
Заврзлама
Косо моја
Крива крушка
Моравац
Чачак
б) СРПСКЕ игре ИЗ БОСНЕ и ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ
Колање
Поравно
Шарано
Поскакуша
Осмерац
Шестица
Дирлија
Јањско коло удвоје
Јањско коло учетворо
Ситница
Келер
Бруђа
Старокрајишко
Старобосанско
Днолучка труса
Терзије
Кој' за кола
Пролијета
Тројанац
Сади' јелу
в) игре КОСОВСКОГ ПОДРУЧЈА И ПОДРУЧЈА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ
Свекрвино оро
Друго по оро
Треће по оро
Преступачки
Што гу нема Цвета
Ор' се бер' се
Дома ли си вело
Селско оро (И и ИИ)
Кривка
Дели Агуш
Шиловачко оро
Мемедово оро
Разгранала грана јоргована
Ој ти, Досто
Ђурђево лето пролето
Сунце ми је на заходак
Старо кориљско
У каваче
Што ми је мерак
Оте, друге, да играмо
Ите, ите, два јунака
Пошла ми Милка за воде
По вијн крушћит
Шота
Руговска игра
Подуна, мори, подуна
Бре девојче, бре ђаволче
Калач (И, ИИ и ИИИ)
Власинка
Елено
Николо, гајле големо
Старо коло
Жикица
Пембе
Чачак
Бугарчица
г) ЧОБАНСКЕ игре и игре НАДМЕТАЊА
Клиса
Гуце
Вука и јагњета
Около каиша
Орлова
Баке
Вина

Војске и царева
Труле кобиле
Шуге
Около лопте
Лопте
Бацање камена
Трке
Скакање
Рвање
Клипа
Прескакање
д) ВЛАШКЕ ИГРЕ
Влаиња
Уора
Пошувоја
Омоњанца
Шокец
ИСПИТНИ ПРОГРАМ
1. Циклус годишњих обичаја;
2. Типични представници игара из области које се проучавају;
3. Стил и техника игре упоредо кроз следеће примере:
а) игре средишње Србије: Гарчанка; Заврзлама; Косо Моја; Кокоњеште; Чачак;
б) игре Босне и Херцеговине: Колање; Осмерац; Старобосанско; Пролијета; Тројанац;
в) игре Косова и Метохије: Селско; Дома ли си, вело; Дели Агуш; Мемедово; У каваче; Оте, друге, да играмо; Шота; Калач И, ИИ и ИИИ; Пембе;
г) Влашке игре: Влаиња; Омоњанца; Шокец.
ИВ РАЗРЕД
(10 часова недељно, 320 часова годишње)
Кроз игру обновити и обрадити:
– подела на зоне;
– стариначко становништво;
– миграције становништва и утицај на етно-кореолошка подручја;
– игре са певањем;
– структура игара;
– однос игре и музичке пратње;
– аритмија игре и песме, игре и музичке пратње;
– обредне игре – ђурђевданске, покладне, јеремије;
– световне песме и игре – пословачке, славске, седелачке, свадбене;
– стил и техника игре;
– стилизација и обрада народних игара на сцени;
– улога народне игре;
– панонско етно-кореолошко подручје.
НАУЧИТИ СЛЕДЕЋЕ ИГРЕ:
а) игре СРЕДИШЊЕ СРБИЈЕ
Ретко коло
Пироћанка
Кукуњеш
Стара шапчанка
Дупла заврзлама
Сакајдо
Обреновчанка
Босанчица
Моравац
Чачак
б) игре ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ
Чарлама
Чачанка
Кукуњиш
Чемерика
Прекид коло
Тројанац
Мала башта
Миље, моје
Ужичанка
Јованчица
в) ВРАЊАНСКЕ игре
Врањанка
Бело Ленче
Тешко оро
Из бању иде
Прешевка
Даскалица
Дуј, дуј
Пембе
г) ВЛАШКЕ игре – игре ИЗ ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ
Влаиња
Трипазешће
Давољике дајке
Трамуриша
Тобошанка
Унгуреана
Цуца
Ђорђонка
Кобиљана
Жок н' лок
Стнга
Простнга
Мин' цта
Једу јаре
Батрна
Катапек
Циганкуша
д) ВОЈВОЂАНСКЕ игре
Срдим се, душо
Ја сам Јовицу
Српкиња
Логовац
Шаранац
Кетуш
Периница
Грабац
Фицко
Нумера
Келеруј
Зурка
Сиротица
Шантави мађарац
Циганчица
Коло води Васа
Чизме моје
Бачко велико коло
Буњевачко момачко коло
Тандрчак
Рококо
Цупаница
Мађарац
Чардаш
Танцуј, танцуј
Руски танец
Ардељана
Де дој
Пошовојка
Инвертита
ИСПИТНИ ПРОГРАМ
1. Утицај миграције становништва кроз примере, технику и стил игре показати на следећим примерима:
а) игре средишње Србије: Кукуњеште; Обреновчанка; Моравац; Чачак;
б) игре западне Србије: Чарлама; Прекид коло; Мала башта; Јованчица;
в) врањанске игре: Врањанка; Тешко оро; Пембе; Дуј, дуј;
г) влашке игре: Влаиња; Кобиљана; Унгуреана; Стн'га; Мин'цта; Батрна;
д) војвођанске игре: Ја сам Јовицу; Логовац; Келеруј; Зурка; Буњевачко; Циганчица; Чардаш; Де дој; Инвертита.
ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ
И РАЗРЕД
(3 часа недељно, 105 часова годишње)
Упознавање ученика са основама технике свирања на разним старим народним инструментима: свирали (фрули), окарини, двојницама и тамбурици.
Свирање по нотним записима и по слуху, како је то традиционално у народу.
Упознавање ученика са основама вокалне технике, као и начинима, односно стиловима певања у разним нашим крајевима.
ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА
Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за

основну музичку школу, И свеска

Група аутора: Народна вокална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Збирке наших етномузиколога

Грамофонске плоче са стпском народном музиком

Звучна грађа из разних извора (Фоно архив ФМУ, Радио Београда и др.)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. По једна карактеристична фолклорна мелодија изведена на сваком од наведених инструмената;

2. Три песме – соло изведене, из разних крајева Србије.

ИИ РАЗРЕД

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

Упознавање ученика са развијенијом техником свирања на разним старим народним инструментима: свирали (фрули), окарини, двојницама и тамбурици. Свирање по нотним записима и по слуху, како је то традиционално у народу.

Упознавање ученика са разним видовима народниг вокалног изражавања, као и извођењем једногласа и вишегласа (водећи глас и пратња), коришћењем нотних записа или учењем по слуху.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Група аутора: Народна вокална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Збирке наших етномузиколога

Грамофонске плоче са стпском народном музиком

Звучна грађа из разних извора (Фоно архив ФМУ, Радио Београда и др.)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна карактеристична фолклорна мелодија изведена на свакоим од наведених инструмената;

2. Три песме – соло изведене, из разних крајева Србије;

3. Две песме у групном извођењу – у улози водећег или пратећег гласа.

ИИИ РАЗРЕД

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

Упознавање ученика са техником свирања на разним фолклорним инструментима: кавалом, шупељком и гајдама, као и наставак рада на инструментима на којима је свирано у прве две године свирања. Свирање по нотним записима и по слуху, како је то традиционално у народу.

Упознавање ученика са разним видовима народног вокалног изражавања, као и извођењем једногласа и вишегласа (водећи глас и пратња), коришћењем нотних записа или учењем по слуху.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Група аутора: Народна вокална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Збирке наших етномузиколога

Грамофонске плоче са стпском народном музиком

Звучна грађа из разних извора (Фоно архив ФМУ, Радио Београда и др.)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна карактеристична фолклорна мелодија изведена на свакоим од наведених инструмената;

2. Три песме – соло изведене, из разних крајева Србије;

3. Две песме у групном извођењу – у улози водећег или пратећег гласа.

ИВ РАЗРЕД

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

Упознавање ученика са техником певања уз гусле, као и побољшање свирања на инструментима на којима је свирано у току три године учења. Свирање по нотним записима и по слуху, како је то традиционално у народу.

Извођење најразвијенијих облика народне вокалне праксе, како једногласа, тако и вишегласа (водећи глас и пратња), коришћењем нотних записа или учењем по слуху.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Група аутора: Народна инструментална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Група аутора: Народна вокална музика, збирка за основну музичку школу, И свеска

Збирке наших етномузиколога

Грамофонске плоче са стпском народном музиком

Звучна грађа из разних извора (Фоно архив ФМУ, Радио Београда и др.)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Једна развијенија песма отпевана уз гусле;

2. Једна карактеристична фолклорна мелодија изведена на једном од инструмената које одреди комисија;

3. Три песме – соло изведене, из разних крајева Србије;

4. Две песме у групном извођењу – у улози водећег или пратећег гласа.

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

И РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Усвајање елемената класичног балета, развој снаге мишића, координације покрета, уметнички израз.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Увођење полупрста код вежби.
2. Баттемент соутену.
3. Баттемент фрапп .
4. Баттемент фонду.
5. Девелопп у свим правцима и баттемент девелопп пассе.
6. Релев лент у свим правцима.
7. Баттемент тенду симпле на позе и јет баллансоире.
8. Гранд пли из ИВ позиције.
9. Роунд де јамбе пар терре на деми пли .
10. Пас де боурр симпле ен дехорс и ен деданс.
11. Роунд де јамбе на 45 степени ен дехорс и ен деданс.
12. Пас цоупп на целом стопалу и полупрстима.
13. Пас томб е на месту.
14. Гранде баттемент поинтес.
15. Порт де брас са испруженом могом на врх прстију.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Баттеменр тенду из В позиције у свим правцима.
2. Баттемент тенду деми пли из В позиције у свим правцима.
3. Баттемент јет из В позиције у свим правцима.
4. Гранд пли из В позиције.
5. Баттемент фрапп е у доубле фрапп е на 30 степени у свим правцима.
6. Баттемент фонду на 45 степени у свим правцима.
7. И, ИИ и ИИИ арабесљуе – позе врхом прста на поду.
8. Релев е лент у свим правцима на 90 степени.
9. Релев е на полупрстима из И, ИИ, В позиције са деми пли .
10. Пас дфе боурр симпле ен деданс и ен дехорс.
11. Окретање на обе ноге по В позицији на полупрстима.
12. Вежбе за покрет главе – окретање у месту.

ALLEGRO

1. Све научене елементе повезати са рукама, комбиновати и радити у бржем темпу.
2. Петит пас цхасс напред и назад.
3. Пас де басљуе (сусиска форма).

ИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Комбиновати вежбе међусобно, са различитим ритмичким задацима. Појачана употреба малих и великих поза, епаулементс, полупрстију.

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Баттемент тенду доубле са спуштањем пете у ИИ позицију.
2. Деми ронд де јамб на 45 степени на полупрстима.
3. Ронд де јамб на 45 степени ен дехорс и ен деданс на полупрстима.
4. Баттемент фонду у позама.
5. Баттемент соутену у позама.
6. Петит баттемент на епаулемент.
7. Флиц напред и назад на целом стопалу и полупрстима.
8. Пас томб са померањем, друга нога на цоу де пиед.
9. Аттитуде напред и назад.
10. Гранд ронд де јамбе д велопп е ен дехорс и ен деданс.
11. Полуокрети и окрети из деми пли или са полупрстију на деми пли или на полупрстима.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Баттемент тенду у малим и великим позама.
2. Са релев е и доубле релев е по ИИ позицији.
3. Баттемент тенду јет у малим и великим позама.
4. Пицљуе ен фаце у малим и великим позама.
5. Роне де јамб пар терре ен дехорс и ен деданс на деми пли .

6. Деми ронд де јамбе на 45 степени ен дехорс и ен деданс.
7. Баттемент фонду у малим и великим позама.
8. Баттемент соутену у малим и великим позма.
9. Баттемент фрапп у доубле фрапп у малим и великим позама.
10. Петити баттемент на епаулемент.
11. Флиц напред и назад на целом стопалу.
12. Пас цоуп на целом стопалу.
13. Пас томб на месту.
14. Баттемент р лев е у позама.
15. Баттемент д велопп у позама.
16. Гранд баттемент у позама.
17. Тхемпс ли са прегибом корпуса.
18. Релев на полупрстима из свих позиција.
19. Полуокрет на две ноге по В позицији са променом ногу и са деми пли .

АЛЛЕГРО

1. Темпс саут по ИВ позицији.
2. Петит пас ецхапп е.
3. Гранд пас ецхапп е на ИИ и ИВ позицији на цроисе у еффаце.
4. Пас ецхапп е на ИИ и ИВ позицији са завршавањем на једној нози, друга је у положају цоу де пиед.
5. Пас ассембл е са отварањем ноге напред и назад.
6. Сиссонн симпле у малим позама.
7. Пас глиссадде у свим правцима.
8. Пас цоуп е.
9. Сиссонне ферме у свим правцима.
10. Сиссонне оуверте кроз д велопп е на 45 степени напред и у страну.
11. Сиссонне оуверте у свим правцима.
12. Пас баллабц ен тоурнант по 1/4 круга.
13. 1 тоур ен л'аир (мушкарци).

ИИИ РАЗРЕД

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Гранд пли са порт де брас.
2. Баттемент тендус поур баттерие.
3. Баттемент тенду јет е у свим малим и великим позама.
4. Ронд де јамбе ен дехорс и ен деданс.
5. Баттементс тендус:

а) ен фаце и у позама на полупрстима;

б) с пли -релев на целом стопалу и на полупрстима ен фаце и у позама;

в) са пас томб .

6. Баттементс соутенус на 90 степени у свим правцима ен фаце и у позама на полупрстима.
7. Баттементс фрапп с у свима правцима и на полупрстима.
8. Баттементс доублес фрапп с:

а) у свим правцима на полупрстима;

б) са релев – на полупрстима.

9. Петитс баттементс на цоу-де-пиед на полупрстима ен фаце.
10. Флиц-флац ен фаце.
11. Пас томб са померањем, радна нога у положају сур ле цоу-де-пиед врхом прстију на под и на 45 степени.
12. Ронд де јамбе ен л'аир ен дехорс и ен деданс:

а) на полупрстима;

б) са завршавањем на деми-пли .

13. Петит темпс релев ен дехорс и ен деданс на целом стопалу и на полупрстима.
14. Деми-ронд де јамбе д велопп ен дехорс и ен деданс на деми-пли .
15. Релев на полупрстима, радна нога подигнута у ма коју позу.
16. Грандс баттементс јет е пас е пар терре са завршетком на врх прстију напред или назад.
17. ИИИ порт де брас с ногом испруженим на врх прстију назад на пли (са растезањем) без прелаза са ноге на којој се стоји и са прелазом:

а) В порт де брас у В позицији.

18. Окрет на обе ноге у В позицији са променом ногу са деми-пли и без њега.
19. Соутену ен тоурнант ен дехорс и ен деданс са 1/2 и целим окретом, врхом прстију на под и на 45 степени.
20. Релев на полупрстима, радна нога у положају цоу-де-пиед.
21. Препаратион за пироуетте сур ле цоу-де-пиед ен дехорс и ен деданс из В позиције.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Гранд-пли са порт де брас – раде само руке без корпуса.
2. Баттементс тендус ен тоурнант ен дехорс и ен деданс по 1/8 круга.
3. Баттементс тендус јет с баланцоир ен фаце и у позама.
4. Деми-ронд де јамбе на 45 степени ен дехорс и ен деданс на полупрстима и на деми-пли .
5. Ронд де јамбе на 45 степени ен дехорс и ен дедансна целом стопалу.
6. Баттементс фондус са пли – релев и у позама.
7. Баттементс доублес фрапп с са завршавањем у деми-пли ен фаце и у позама.
8. Деми ронд де јамбе д велопп ен дехорс (напред устарну-назад) ен фаце.
9. Флиц-флац ен фаце.
10. Пас цоуп на полупрстима.
11. Пас томб с померањем, радна нога у положају сур ле цоу-де-пиед.
12. Баттементс релев лентс на 90 степени ен фаце и у позама (сем ИВ арабесљуе и царт е) са подизањем на полупрсте и у деми-пли .
13. Баттементс д велоп ен фаце и у позама (изузев арабесљуе и царт е) са подизањем на полупрсте и у деми-плие.
14. Деми-ронд де јамбе д велопп ен дехорс и ен деданс ен фаце из позе у позу на целом стопалу.
15. Гранд ронд де јамбе д велопп ен дехорс и ен деданс ен фаце.
16. Поза ИВ арабесљуе, прсти на поду.
17. Порт де брас:

а) ИИИ порт де брас са ногом истегнутом на врх прстију и на деми-пли ;

б) ИВ и В порт де брас.

18. Релев на полупрстима, радна нога у положају цоу-де-пиед.
19. Пас де боурр е балотт на еффац е и цроис е прстима на поду и на 45 степени.
20. Пас цоуру.
21. Окрет на две ноге у В позицији на полупрстима са деми-пли и без њега.
22. Соутену ен тоурнант ен дехорс и ен деданс на 1/2 окрета и целим окретом започетим прстима на под и са 45 степени.
23. Пр паратион са пироуеттес ен дехорс и ен деданс, из В, ИИ и ИВ позиције.

АЛЛЕГРО

1. Темпс саутес у В позицији са померањем напред, у страну и назад.
2. Петит цхангемент де пиедс са померањем напред, назад и ен тоурнант 1/8 и 1/4 круга.
3. Гранде цхангемент де пиедс са померањем напред, у страну и назад и ен тоурнант по 1/4 и 1/2 окрета.
4. Пас цхапп е на ИИ и ИВ ен тоурнант 1/2 окрета.
5. Пас ассембл с са померањем напред и у страну ен фаце и у позама.
6. Сиссонне симпле и ен тоурнант по 1/2 окрета (мушкарци).
7. Петит пас јет с ен фаце – касније са затварањем у мале позе.
8. Пас цхасс у свим правцима ен фаце и у позама.
9. Пас де цхат (мали).
10. Темпс лев са ногама на положају цоу-де-пиед.
11. Сиссоннес оувертес на 45 степени у свим правцима ен фаце и малим позама.
12. Пас ембоит с напред и назад на цоу-де-пиед и на 45 степени – на месту и са померањем.
13. Пас де басљуе напред и назад.
14. Темпс лев с у позама И и ИИ арабесљуе – сценска форма.
15. Роцале.
16. Поас ассембл батту (мушкарци).
17. Тоур ен л'аир (мушкарци).

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА

1. У све вежбе увести сложену форму извођења: на полупрстима, на позе или епаулементс.

2. Вежбе комбиновати ен деданс и ен дехорс.

3. Појачан рад корпуса, показати порт де брас у сложенијој форми.

4. Стајање на 1 нози – издржавање поза на полупрстима.

5. Разне комбинације темпа и ритма.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Темпс ли са прегибом корпуса.

2. Вежбе ен тоурнант.

3. Једна или више пироуетес из основног положаја ИИ, ИВ или В позиције ен дехорс и ен деданс.

4. Гранд баттемент у свим правцима на 90 степени.

АЛЛЕГРО

1. Комабинације елемената по избору педагога са акцентом на петит и гранд скокове, са завршавањем на једну ногу и коришћење епаулементс и поза.

ИВ РАЗРЕД

(5 часова недељно, 160 часова годишње)

EXERCICES КОД ШТАПА

1. Баттемент фоундс:

а) са пли -релев и ронд де јамбе на 45 степени у пози;

б) на 90 степени ен фаце и у позама на целом стопалу и на полупрстима;

в) доубле на полупрстима.

2. Баттементс фрапп с:

а) из свих поза прстима на под и на 30 степени на целим стопалима и на полупрстима;

б) са релев на полупрстима и завршавањем у деми-пли и у позама.

3. Ронд де јамбе, ен л'аир, ен дехорс и ен деданс са пли -релев на полупрстима.

4. Баттементс релев с лентс на 90 степени у свим правцима ен фаце и у позама са подизањем на полупрсте и на деми-пли .

5. Баттементс д велопп с у свим правцима ен фаце и у позама на полупрстима и на деми-пли .

6. Баттементс д велопп с балотт с.

7. Деми и гранд ронд де јамбе д велопп на полупрстима и на деми-пли ен фаце из позе у позу.

8. Грандс баттементс јет с д велопп с (меки баттементс) на целом стопалу.

9. Окрет фоуетт ен дехорс и ен деданс на 1/4 и 1/2 круга, са подигнутом ногом напред или назад на 45 степени.

10. Релев на полупрстима, радна нога подигнута у ма коју позу.

11. Полуокрети на једној нози ен дехорс и ен деданс са подметањем ногу на целом стопалу и на полупрстима.

12. Соутену ен тоурнант ен дехорс и ен деданс на 1/2 и цели окрет, почињући из велике позе.

13. Пироуетте ен дехорс и ен деданс.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Баттементс тендус ен тоурнант, ен дехорс и ен деданс по 1/4 и 1/2 круга.

2. Баттементс тендус јет с ен тоурнант, ен дехорс и ен деданс по 1/8 и 1/2 круга.

3. Баттементс фондус:

а) на полупрстима ен фаце и у позама;

б) са пли -релев и деми ронд де јамбе на 45 степени ен фаце на целом стопалу.

4. Баттементс соутенус на целом стопалу на 90 степени ен фаце и у позама.

5. Баттементс фрапп с:

а) на полупрстима и са завршком на деми-пли .

6. Баттементс доубле фрапп с са пли -релев .

7. Петитс баттементс на цоу-де-пиед са акцентом напред и назад.

8. Ронд де јамбе ен л'аир ен дехорс и ен деданс са завршавањем у деми-пли .

9. Баттементс релев с лентс и баттементс д велопп с:

а) у пози ИВ арабесљуе, царт е напред и назад са подизањем на полупрстима и у деми-пли ;

б) на полупрстима ен фаце и у позама.

10. Пас томб из позе у позу на 45 и 90 степени, завршавајући прстима на поду и на 90 степени.

11. Темпс ли на 90 степени са прелазом на цело стопало.

12. Грандс баттементс јет с пасс с пар терре кроз И позицију ен фаце и у позама.

13. ИИИ порт де брас са истегнутом ногом на врх прстију назад на деми-пли – са растезањем без преласка са потпорне ноге и са преласком.

14. Пас де боурр е дессус – дессоус ен фаце.

15. Пас де боурр е баллотт ен тоурнант на 1/4 окрета.

16. Пас де боурр е симпле (с променом ноге) ен тоурнант ен дехорс и ен деданс.

17. Соутену ен тоурнант ен дехорс, ен деданс на 1/2 и цео окрет, започињући са велике позе.

18. Пас глиссаде ен тоурнант ен дедена по 1/2 окрета.

19. Окрет фоуетт ен дехорс и ен деданс на 1/8 и 1/4 позе у позу са прстима на поду.

20. Пироуетте ен дехорс и ен деданс из В, ИВ и ИИ позиције са завршетком у В, ИВ позицији (И окрет).

АЛЛЕГРО

1. Пас цхапп батту (са заноском из В позиције).

2. Пас цхапп са завршавањем на једној пози.

3. Грандс пас цхапп ен тоурнант на 1/4 и 1/2 круга.

4. Ентрецхат – љуатре.

5. Ентрецхат – троис.

6. Петитс пас јет с са покретањем у свим правцима ен фаце и у малим позама, с ногом у положају сур ле цоу-де-пиед и на 45 степени.

7. Сиссонне тонб ес ен фаце и у позама.

8. Темпс ли саут .

9. Пас цоуп баллонн у страну, напред, назад, ен фаце и у позама на месту и са окретањем.

10. Пас ембоит с напред, у месту и са померањем.

11. Темпс лев с са ногом на 45 степени у свим правцима и позама.

12. Гранд сиссонне оуверте у свим позама (без померања).

13. Гранд сиссонне оуверте кроз д велопп у свим позама.

14. Сиссонне симпле ен тоурнант са целим окретом ен дехорс и ен деданс (мушкарци).

ГОДИШЊИ ИСПИТ

EXERCICES КОД ШТАПА

Основне вежбе код штапа комбиновати са полуокретима и окретима ен дехорс и ен деданс.

Показати издржавања позе на 90 степени на полупрстима, сложену координацију порт де брас, пли , релев , полупрстију и задатих елемената.

EXERCICES НА СРЕДИНИ САЛЕ

1. Мали адагио уметнички обојен.

2. Комбинације окрета, пироуеттес, малих и великих поза.

3. Вежбе баттементс д велопп на 90 степени.

4. Гранд баттемент на велике позе.

АЛЛЕГРО

1. Избор скокова који ће најбоље показати могућности сваког ученика као и његову индивидуалност.

2. Гранд скокови.

3. Скокови ен тоунант.

4. Скокови са батту и заноскама.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Класичан балет је предмет који чини основну дисциплину у оквиру читавог школовања играча. Уједно, представља и основицу сваке игре и стицања технике извођења. Редовно вежбање, уз добро организовани час, неопходно је и фолклорним играчима. Учећи класичан балет, разрађеном методом сваког корака и покрета, формирани играч усавршава своје тело као инструмент игре, омогућава свој хармоничан физички развој, допуњава технику игре, проширује пластичност, мекоћу, а пре свега развија координацију покрета. Овладавајући појединим корацима, окретима, скоковима-из класичног балета фолклорни играч усавршава технику играња, музикалност и уметнички израз. На жасовима класичног балета фолклорни играч би требало да постигне дисциплину вежбања, одржавања кондиције и целокупне физичке спремности јер час класичног балета по својој комплексности то омогућава. Еџерцицес код штапа, на средини сале, комбинације лаганих и брзих вежби, скокова и окрета управо су тако конструисани да дају могућност за развој и образовање свих врста будућих играча.

За овај профил настава класичног балета неће се одвијати у специјалним балетским парикама (еџерцицес на прстима). Обзиром на то да се спремају за фолклорне играче ова техника игре није им неопходна. Осталим задацима градива из овог предмета уоквириће своје целовито играчко знање.

Наставницима се препоручује фронтални и групни рад како

би се постигли што бољи резултати. Потребно је користити демонстрацију, филнове, видео, ТВ-касете и фотографије. Групе ученика за овај предмет треба да су до 10, као и у основној балетској школи. Мушкарци раде у одвојеним групама.

Сваки час класичног балета пропраћен је клавирском пратњом од готовог музичког материјала, а, такође, потребно је користити и импровизацију. Корепетиција и наставна средстав су иста као за овај предмет у профилу балетски играч – балерина.

ЕТНОЛОГИЈА

И РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часа годишње)

УВОД У ЕТНОЛОГИЈУ

Предмет и основни задаци етнологије

Формирање и развој етнологије

Етнологија и сродне науке

Формирање и развој етнолошке науке у Југославији

Друштвена улога етнологије и могућност њене примене у савременом друштву

ЕТНОГЕНЕЗА НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Порекло народа Југославије и њихове традиционалне културе – становништво Балканског полуострва пре досељавања Словена; досељавање Словена и процес Сливенско-Балканске културне симбиозе

Развитак традиционалне културе – оркентални, медитерански, романски и средњоевропски културни утицај и процес диференцијације традиционалне културе на тлу Југославије

Етнички развитак народа Југославије – Етничка имена

ИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

СОЦИЈАЛНА КУЛТУРА – ДРУШТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Село као друштвено економска заједница

Катунска организација

Племенска и братственичка организација

Обичајно право

Сродство и сроднички односи

Брак – Породица – Домаћинство – Задруга

Елементи социјалне културе у савременом друштву

ДРУШТВЕНИ ОБИЧАЈИ

Обичаји из животног циклуса – обичаји по рођењу, брак и женидбени обичаји, погребни обичаји

Обичаји везани за односе међу људима – гостопримство, побратимство, односи међу суседима, свађе, клетве и др.

Обичаји уз поједине послове – избор места и зидање станишта, обичаји уз пољске радове, уз сточарство и обичаји уз поједине занате

ИИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 32 часа годишње)

НАРОДНА РЕЛИГИЈА СРБА

Истраживање народне религије – извори, публикације, аутори

Основне карактеристике и основни слојеви народне религије – одређење народне религије, најстарији слој, старобалкански елементи, христијанизација, исламизација и трагови народне религије у савременом друштву

Религијско мишљење

– култ вука, медведа, змије, воде, камена, ватре, симболика крста, круга, десне и леве стране

– демонологија – демони, природе, судбине, болести и др.

Религијско понашање

– религијски комплекс везан за рађање, куваду, иницијације, свадбу, смрт и погреб, време жалости, убијање стараца и др.

– религијски комплекс везан за празнике: Божић, Беле покладе, Ускрс, Ђурђевдан, Духови, Видовдан, Ивандан, Породична и сеоска слава

ИВ РАЗРЕД

(1 час недељно, 32 часа годишње)

НАРОДНА НОШЊА

Класификација и типови народне ношње

НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ

Увод у усмену књижевност

Народне приповетке – бележење и класификација: басне, бајке, легенде, новеле и др.

Народне лирске песме – карактеристике и подела: календарске, обредне, обичајне, песме о раду, религиозно-морално поучне и др.

Пословице, загонетке и друге краће умотворине

Приповедне песме – карактеристике и подела: бајке у стиховима, религиозно-морално поучне легенде у стиховима и др.

ОБРЕДНЕ ИГРЕ

Увод

Карактеристике обредних игара – начин играња, драмско-мимички елементи, облици, музичка пратња, место извођења, средства, време извођења

Преглед обредних игара у Југославији и њихове промене – обреди за плодност, култ предака, иницијације, обреди за здравње, заштитни обреди и настале промене

Историјски осврт на повезаност обичаја и обредних игара – проучавање, друштвене функције обредних игара и симболика

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

И РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

Увод: етномузикологија као наука о музичком фолклору – развој у свету и код нас, први фонограф, центсистем; институције где се проучава народна музика; публикације, дискографија, архиви.

ФОЛКЛОР

Појам, дефиниција; сродне науке – фолклористика, етнологија; музички фолклор – подела према акустичким изворима: вокална, вокално-инструментална и инструментална музика; остале научне дисциплине: органологија, етнокореологија....

ВОКАЛНА МУЗИКА

Народна песма – појам, настанак, варијанте; класификације народних песама по разним критеријумима – намена, књижевне врсте, календар; синкретизам као важна особеност вокалне традиције.

ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА

Народни инсструмент као човекова „продужена рука”; класификација народних музичких инструмената са посебним акцентом на инструментима на којима се изводи пракса у првом разреду – свирала, окарина, двојнице и војвођанска тамбурица.

Идиофони музички инструменти.

Мембранофони музички инструменти.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипте И-ИИИ, Београд 1977.

Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије

Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива

ИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА

У Србији: јендоглас, вишеглас.

Старије сеоско двогласно певање.

Новије сеоско двогласно певање.

Појам „глас” у српском народном певању и црквеном појању.

Вокална традиција Црне Горе.

Мелопоетска анализа народних песама: стих, облик, каденца, ритам и тонски низ.

НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Аерофони: класификација.

Једноставни аерофони инструменти.

Лабијални дувачки инструменти – флауте

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипте И-ИИИ, Београд 1977.

Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије

Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставних двогласних народних песама, мелопоетска анализа песама.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива;

2. Једна мелпоетска анализа песме задата на лицу места.

ИИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 32 часа годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА НЕКАДАШЊИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ РЕПУБЛИКА

Вокална традиција Босне и Херцеговине

Вокална традиција Хрватске.

Вокална традиција Словеније.

Вокална традиција Македоније.

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Са идиоглотним писком – кларинети.

Са хетероглотним писком – обое.

Са левкастим наусником – трубе.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипте И-ИИИ, Београд 1977.

Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије

Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих инструменталних мелодија.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

ИВ РАЗРЕД

(1 час недељно, 32 часа годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА БАЛКАНСКИХ НАРОДА

Вокална традиција Влаха.

Вокална традиција Бугарске.

Вокална традиција Грчке.

Вокална традиција Албаније.

ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ

Вокално-инструментална традиција: певање уз гусле.

ГРАДСКА ФОЛКЛОРНА МУЗИКА

Новокомпонивана народна музика.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу

Д. Девић: Етномузикологија, скрипте И-ИИИ, Београд 1977.

Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије

Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих вокално-инструменталних народних облика – певање уз гусле и сл.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

СОЛФЕЂО

И РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

МЕЛОДИКА

Лествице дур-мол система – обнављање градива кроз упоређивање истоимених тоналитета и тоналитета прве квинтне сродности. Паралелни тоналитети.

Напомена: обнављање до четири предзнака а остале приказати само информативно (певање лествице и каденце).

Транспоновање мотива са хроматским скретницама и пролазницама. Модулације на доминанту и на паралелу. Обрада 10 мелизматичних народних песама и 10 песама уз игру.

Лествични низови карактеристични за српско народно певање. Транспоновање мелодија на финалис ге1.

РИТАМ

Ритмичко читање орских игара и пригодних инструктивних примера према ритму српских кола. Куцање ритма са две руке, посебно неправилне ритмичке групе и народни ритмови.

ОПАЖАЊЕ – ИНТОНИРАЊЕ – ДИКТАТИ

– Опажање и записивање ритмичких окосница народних игара;

– записивање кратких мотива из певаних народних песама (и њихово варирање);

– опажање тонова према обради мелодике;

– препознавање лествичних низова карактеристичних за традиционалну музику и њихово записивање.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Певање речима и солмизацијом једне народне песме, или игре уз певање;

2. Певање непознате народне песме из нотног текста према градиву из мелодике;

3. Ритмичко читање или извођење ритма куцањем.

ИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

МЕЛОДИКА

Алтерације и музтације у српском народном певању; промене тетрахорада (према изабраним народним песмама и деловима Осмогласника). Обрада тежих мелизматичних мелодија у лаганом темпу и брзих игара са неправилним ритмичким групама (народни ритам). Певање српских песама из мелографских збирки и орских игара. Двогласно и трогласно певање српских народних песама (народних и аранжираних).

Певање народних песама осталих балканских земаља са упознавањем њихових тонских и ритмичких карактеристика.

РИТАМ

Разликовање акцената (јачих и слабијих) у народним играма; систематизација ритмичких врста традиционалне музике. Ритмичко читање орских игара са и без промене темпа.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Певање речима и солмизацијом једне народне песме, или игре уз певање;

2. Певање непознате народне песме из нотног текста према градиву из мелодике;

3. Ритмичко читање или извођење ритма куцањем.

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

И РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ ДУРА И МОЛА :

– обнављање свих истоимених тоналитета на основним тоновима и свих дурских лествица до седам предзнака.

ИНТЕРВАЛИ И АКОРДИ:

– обнављање и утврђивање изградње свих интервала до децима;

– утврђивање дурских и молских квинтакорада и њихових обртаја, као и

изградња обртаја на задатим тоновима;

– умањени и прекомерни квинтакорд и обртаји умањеног квинтакорда.

ТОНСКИ НИЗОВИ ТРАДИЦИОНАЛНЕ МУЗИКЕ:

– од трихорда и тетрахорда навише до обима октаве – у кретању наниже ка финалису ге1;

– системи везивања тетрахорада.

Напомена: не инсистирати на називима тонских низова, већ на изговарању тонова и могућим варијантама!

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Познавање класичних дурско-молских лествица – усмена провера;

2. Тест из познавања интервала и акорада, првенствено од основних тонова навише и наниже (дур – мол квинтакорд);

3. Анализа једне народне песме – карактеристични лествични низ, интервали и финалис.

ИИ РАЗРЕД

(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТОНСКИ НИЗОВИ ТРАДИЦИОНАЛНЕ МУЗИКЕ:

– систематизација према финалису ге1 и де1 и вежбе транспоновања;

– одређивање анбитуса и карактеристичних финалиса при систематизацији ин Ф;

– лежећи тонови народних инструмената (лежећи и покретни бас) и теоријско тумачење певања „на бас”;

– микро облици народних игара и песама;

– тумачење латентних хармонија српске народне музике, вокалне и инструменталне;

– старија и новија музичка традиција – препознавање са фоно записа.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Анализа облика дате народне песме, односно игре;

2. О старијој и новијој традиционалној музици – усмена провера пређеног градива и препознавање певања према фоно запису.

МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

ИИИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часова годишње)

И – ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА

Печеница, период (8)

Неправилност у грађи реченице и периода (8)

Мотив, мотивски рад (8)

Двотакт, фигура, пасаж (4)

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА

У Србији: јендоглас, вишеглас.
Старије сеоско двогласно певање.
Новије сеоско двогласно певање.
Појам „глас" у српском народном певању и црквеном појању.
Вокална традиција Црне Горе.
Мелопоетска анализа народних песама: стих, облик, каденца, ритам и тонски низ.

НАРОДНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Аерофони: класификација.
Једноставни аерофони инструменти.
Лабијални дувачки инструменти – флауте

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставних двогласних народних песама, мелопоетска анализа песама.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива;
2. Једна мелпоетска анализа песме задата на лицу места.

III РАЗРЕД
(1 час недељно, 32 часа годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА НЕКАДАШЊИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ РЕПУБЛИКА

Вокална традиција Босне и Херцеговине
Вокална традиција Хрватске.
Вокална традиција Словеније.
Вокална традиција Македоније

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Са идиоглотним писком – кларинети.
Са хетероглотним писком – обое.
Са левкастим наусником – трубе.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих инструменталних мелодија.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

IV РАЗРЕД
(1 час недељно, 32 часа годишње)

ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА БАЛКАНСКИХ НАРОДА

Вокална традиција Влаха.
Вокална традиција Бугарске.
Вокална традиција Грчке.
Вокална традиција Албаније.

ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ

Вокално-инструментална традиција: певање уз гусле.

ГРАДСКА ФОЛКЛОРНА МУЗИКА

Новокомпонивана народна музика.

ЛИТЕРАТУРА И ПОМАГАЛА

Д. Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу
Д. Девић: Етномузикологија, скрипте I-III, Београд 1977.
Низ етномузиколошких радова о разним проблемима из области етномузикологије
Дискографија наше народне музике, аудио и видео материјал из исте области

ВЕЖБЕ ТОКОМ ГОДИНЕ

Мелографисање једноставнијих вокално-инструменталних народних облика – певање уз гусле и сл.

ИСПИТНИ ПРОГРАМ

1. Усмени испит са три питања из пређеног градива.

СОЛФЕЂО

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

МЕЛОДИКА

Лествице дур-мол система – обнављање градива кроз упоређивање истоимених тоналитета и тоналитета прве квинтне сродности. Паралелни тоналитети.

Напомена: обнављање до четири предзнака а остале приказати само информативно (певање лествице и каденце).

Транспоновање мотива са хроматским скретницама и пролазницама. Модулације на доминанту и на паралелу. Обрада 10 мелизматичних народних песама и 10 песама уз игру.

Лествични низови карактеристични за српско народно певање. Транспоновање мелодија на финалис ге[1].

РИТАМ

Ритмичко читање орских игара и пригодних инструктивних примера према ритму српских кола. Куцање ритма са две руке, посебно неправилне ритмичке групе и народни ритмови.

ОПАЖАЊЕ – ИНТОНИРАЊЕ – ДИКТАТИ

– Опажање и записивање ритмичких окосница народних игара;
– записивање кратких мотива из певаних народних песама (и њихово варирање);
– опажање тонова према обради мелодике;
– препознавање лествичних низова карактеристичних за традиционалну музику и њихово записивање.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Певање речима и солмизацијом једне народне песме, или игре уз певање;
2. Певање непознате народне песме из нотног текста према градиву из мелодике;
3. Ритмичко читање или извођење ритма куцањем.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

МЕЛОДИКА

Алтерације и музтације у српском народном певању; промене тетрахорада (према изабраним народним песмама и деловима осмогласника). Обрада тежих мелизматичних мелодија у лаганом темпу и брзих игара са неправилним ритмичким групама (народни ритам). Певање српских песама из мелографских збирки и орских игара. Двогласно и трогласно певање српских народних песама (народних и аранжираних).

Певање народних песама осталих балканских земаља са упознавањем њихових тонских и ритмичких карактеристика.

РИТАМ

Разликовање акцената (јачих и слабијих) у народним играма; систематизација ритмичких врста традиционалне музике. Ритмичко читање орских игара са и без промене темпа.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Певање речима и солмизацијом једне народне песме, или игре уз певање;
2. Певање непознате народне песме из нотног текста према градиву из мелодике;
3. Ритмичко читање или извођење ритма куцањем.

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ЛЕСТВИЦЕ ДУРА И МОЛА :

– обнављање свих истоимених тоналитета на основним тоновима и свих дурских лествица до седам предзнака.

ИНТЕРВАЛИ И АКОРДИ:

– обнављање и утврђивање изградње свих интервала до децИме;
– утврђивање дурских и молских квинтакорада и њихових обртаја, као и изградња обртаја на задатим тоновима;
– умањени и прекомерни квинтакорд и обртаји умањеног квинтакорда.

ТОНСКИ НИЗОВИ ТРАДИЦИОНАЛНЕ МУЗИКЕ:

– од трихорда и тетрахорда навише до обима октаве – у кретању наниже ка финалису ге[1];
– системи везивања тетрахорада.

Напомена: не инсистирати на називима тонских низова, већ на изговарању тонова и могућим варијантама!

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Познавање класичних дурско-молских лествица – усмена провера;
2. Тест из познавања интервала и акорада, првенствено од основних тонова навише и наниже (дур – мол квинтакорд);
3. Анализа једне народне песме – карактеристични лествични низ, интервали и финалис.

II РАЗРЕД
(1 час недељно, 35 часова годишње)

ТОНСКИ НИЗОВИ ТРАДИЦИОНАЛНЕ МУЗИКЕ:

– систематизација према финалису ге[1] и де[1] и вежбе транспоновања;
– одређивање анбитуса и карактеристичних финалиса при систематизацији in F;
– лежећи тонови народних инструмената (лежећи и покретни бас) и теоријско тумачење певања „на бас";
– микро облици народних игара и песама;
– тумачење латентних хармонија српске народне музике, вокалне и инструменталне;
– старија и новија музичка традиција – препознавање са фоно записа.

ГОДИШЊИ ИСПИТ

1. Анализа облика дате народне песме, односно игре;
2. О старијој и новијој традиционалној музици – усмена провера пређеног градива и препознавање певања према фоно запису.

МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

III РАЗРЕД
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

I – ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА

Печеница, период (8)
Неправилност у грађи реченице и периода (8)
Мотив, мотивски рад (8)
Двотакт, фигура, пасаж (4)

II – ОБЛИК ПЕСМЕ

Дводелна песма. Троделна песма (6)
Сложена троделна песма (8)

III – ПРИМЕНА ОБЛИКА ПЕСМЕ

Менует, скерцо, марш. Новије игре – валцер, мазурка, полонеза, полка (2)

IV – ВАРИЈАЦИЈЕ (орнаментaлне) (4)

V – НАРОДНЕ ИГРЕ (4)

Врсте и типови игара.
Облик традиционалних народних игара.
Уметничка транспозиција народних игара у опусима домаћих композитора.

VI – БАЛЕТ КАО МУЗИЧКО-СЦЕНСКА ФОРМА (2)

Историјски приступ.
Музичка драматургија.
Упознавање балетске литературе.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Примена плана и програма за предмет музички облици, писан са намером да у оквиру прописаних 64 часа ученике ближе упозна са овом науком, обухватио је методске јединице неопходне у изучавању ове проблематике, а опет прилагођене спецификуму школовања играча.

Како методолошки приступ плана и програма о музичким облицима започиње обрадом реченичне и периодичне структуре, као најмањих формалних целина ученицима слушно најприхватљивијим, стопга и овај програм предлаже обраду ових методских јединица пре упознавања са мотивом, мотивским радом и двотактом.

Знатан број часова неопходно је посветити облику песме и његовим видовима, с обзиром на то да управо ова форма чини структуралну основу многих балетских нумера. Уз то, пожељно је теоријски обрадити примену облика песме и њених новијих типова, с обзиром на то да се са поменутим типовима игара ученици константно сусрећу.

Исто тако, упутно би било неколико часова посветити облику варијација, нарочито орнаменталних, јер су то, такође, често присутни начини структурирања балетских нумера.

Аналогно типу одсека Народна игра неизоставно се, у теоријском смислу, пажња мора посветити врстама и типовима народних игара, затим њиховом облику, као и уметничкој транспозицији тих игара у опусима наших композитора: Коњовића (Коштана, Симфонијски триптихон из Коштане....), Христић (Охридска легенда), Тајчевић (Седам балканских игара).

У циљу подробнијег изучавања балета као музичко-сценске форме, неопходно је ученике обавестити о његовом историјском развоју, с акцентом на француско и руско подручје, његовој драматургхији и постојећој литератури најеминентнијих балетских композитора у свету и код нас. Уз то, не могу се а не поменути чувене балетске сцене из значајнијих оперских остварења (Чиле: Адријана Лекуврер, Бородин: Кнез Игор ....).

Све методске јединице, поред теоријске захтевају и аналитичку обраду коју треба прилагодити нивоу музичког образовања играча. Стога се предлаже, превасходно, анализирање Хајднових и Моцартових клавирских соната, једноставнијих Бетовенових, као и појединих фактурално не нерочито сложених Шопенових мазурки и валцера. Уз то би било пожељно направити одговарајући избор балетских нумера које би се, уз помоћ клавирских извода, такође могле формално разјаснити. Уколико време дозволи, дела се могу подврћи и хармонској анализи.

ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни програми за предмете МАТЕМАТИКА, ХЕМИЈА и ГЕОГРАФИЈА утврђени су Правилником о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стрчним и уметничким школама („Службени гласник Републике Србије-Просветни гласник„ број 6/90. и „Просветни гласник„ број 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95. и 8/95).

Наставни програми за предмете ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ, ТАМБУРЕ и ЦИМБАЛО утврђени су Правилником о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије-Просветни гласник", број 6/94).

Наставни програми за предмете КРЕАТИВНА ИГРА, ДЕЧЈИ ОРКЕСТАР, ЦИТРА, ЕТНОЛОГИЈА, КЛАВИР, ИГРЕ XX ВЕКА и АУДИО ВИЗУЕЛНА ТЕХНИКА су у овом Наставном плану и програму, било да су у програму музичке или балетске школе, али нису обавезни за све одсеке па се могу факултативно изучавати.

САДРЖАЈ

Страна

9. Правилник о изменама и допунама Правилника о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање – – – – – – – – – – – 1

Наставни планови за музичку и балетску школу – – – 1

Наставни програми за музичку и балетску школу – – 10

Општеобразовни наставни предмети – – – – – – – – – 10

Наставни програми за све одсеке музичке школе – – 49

Наставни програми за све одсеке балетске школе – 191

Издавач: Јавно предузеће „Службени гласник" са потпуном одговорношћу, Београд, Барчанинова 6 • Директор и главни и одговорни уредник Милић Мишковић
Телефони: (Редакција 688-406); (Служба претплате 656-463); (Служба продаје 646-555 лок. 54, факс 645-268).

ЖИРО-РАЧУН: 40802-603-1-24118

Штампа: „Слово", Краљево, Војводе Степе 45